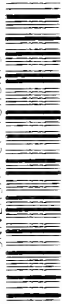

UNIVERSITY OF TORONTO

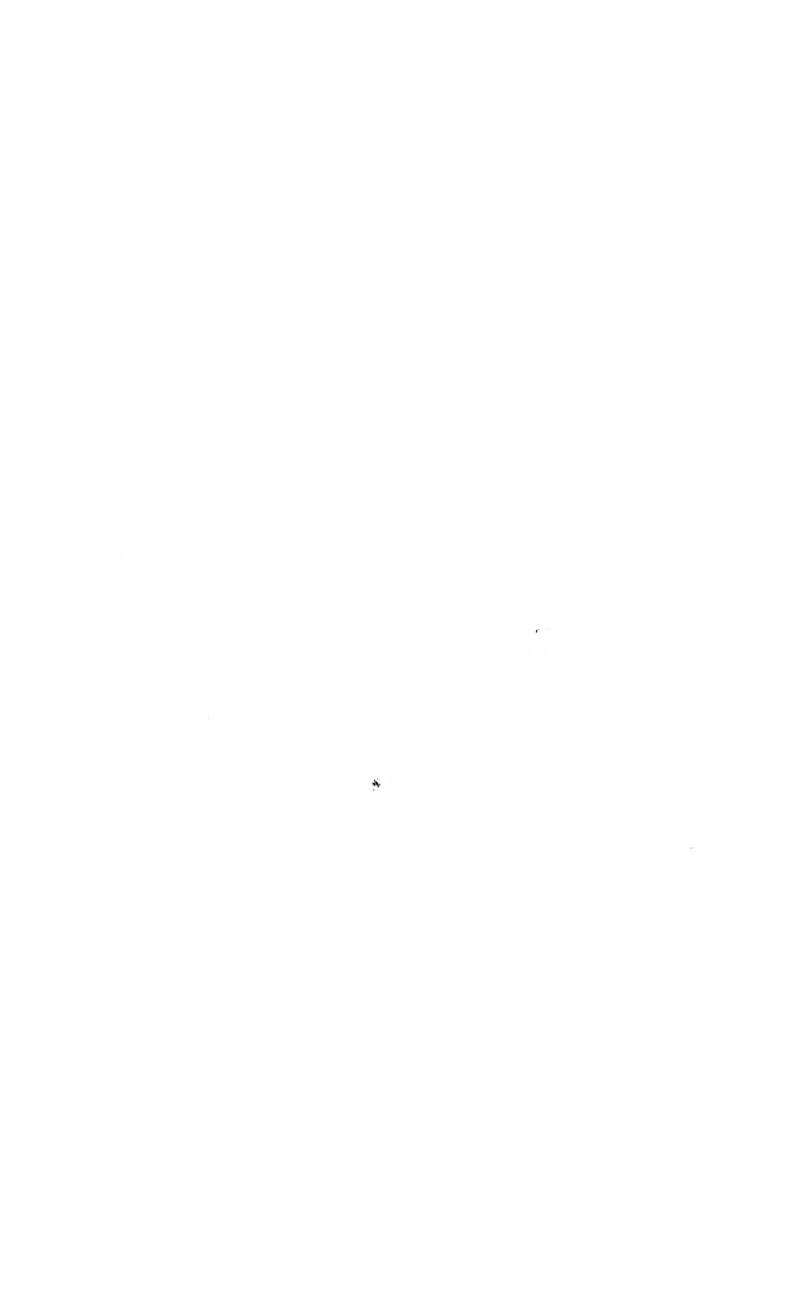
3 1761 01663094 9

Presented to the
LIBRARY *of the*
UNIVERSITY OF TORONTO

April 1897.

W. Norton.

E. C. C. Cambridge.

C. VALERII CATULLI

VERONENSIS

C. A R M I N A

ANNOTATIONE PERPETUA

ILLUSTRAVIT

FRID. GUIL. DOERING.

ALTONAE,
SUMTIBUS I. F. HAMMERICHII.
MDCCCXXXIV.

SEEN BY
PRESERVATION
SERVICES

DATE..... OCT 24 1991

PA
6274

A2
1834

C. A. BOETTIGERO

ANIMAE SUAE DIMIDIO

D. D. D.

FRID. GUIL. DOERING.

PRAEFATIO.

Rationem aliquam reddituro de usu fructuque otii, bellissimi illius, ut Cicero ait, senectutis praesidii, brevem mihi benevoli lectores praebent audientiam. Ex eo inde tempore, quo Catulli Carmina qualicumque mea opera edenda curavi, quinquaginta ferme anni praeterierunt. Itaque, cum iam ante plures annos omnia curatae a me Editionis Catulli exempla divendita essent, fuerunt, qui me ad huius poetae Carmina de integro edenda excitarent. Neque id frustra. Est enim a natura fere nobis insitum hoc, ut non solum ea, quae olim nobis grata et iucunda fuerunt, lubenter animo repetamus, sed etiam ut minus recte a nobis intellecta et diiudicata retractare cupiamus. Cum igitur ad retractandam Catulli Editionem animum appulsem, manumque rei iam admississem, tam multa offerebantur vel delenda vel immutanda vel rectius constituenda, ut fieri non posset, quin nova plane Catulli prodiret Editio.

Est autem a me instituta ratio haec: Ante omnia farraginem Variarum Lectionum sustuli, quia in iis formae exhibentur tam informes, ut risum potius moveant, quam ad vitium aliquod retegendum ducant. At idem ego in locis dubiis vel aperte corruptis haud neglexi in notis proferre eas lectiones, e quibus elici fortasse posset vera lectio; emendationes vero, quas

tentavi, in notis indicavi. — Quodsi vero sint, qui *Lectionum Varietatem* desiderent, iis largiter hae epulae appositae sunt in Editione Clarissimi *SILLIGII*, qui passim de Variis Lectionibus docte disputavit.

Ceterum novo plane, quem nunc adiecimus, Commentario cedere omnino debuit vetus, qui plura habebat vel putide abundantia, vel iuvenile vanae gloriolae captandae studium ostentantia, vel alia ad superflua et inutilia referenda. At in hoc novo Commentario non solum diligenter mihi cavi, ne quid ego senex septuaginta octo annos natus molirer inepte, sed etiam, quae chartae mandaveram, antequam typis expressa legerentur, communicavi cum *Amicissimo IACOBSIO*, et, quae ille monuit, grato animo in usum meum converti.

Egregie autem de hac nova Catulli Editione meruit Vir tam larga solidioris doctrinae scientia imbutus, quam mira in indagandis operarum et scripturae vitiis sagacitate instructus, Liberalium Artium Doctor *AUGUSTUS STRAUBELIUS*, quem venerantur omnes, qui singulares eius virtutes perspectas habent.

Denique vehementer opto, ut aequi bonique iudices iis, quae ad Catullum explicandum attulimus, ponderandis et examinandis non aurificis stateram, sed popularem trutinam adhibeant.

Indicem Verborum ad exemplum Indicis Horatiani, a *Viro Litteratissimo AEMILIO BRAUNIO*, nunc Romae vivente, concinnati, confecit nepos meus, *CAROLUS REGEL*, Gymnasii nostri multae spei discipulus.

GOTHAE,

a. d. XII. April. MDCCCXXXIV.

DOERING.

VERSUUM GENERA,

QUIBUS CATULLUS IN CARMINIBUS USUS EST,
EX V. CL. NOBII DE METRIS LIBRO

DESCRIPTA.

I. Iambicus trimeter acatalectus, qui puros iambos complectitur, in tribus carminibus, IV. XX. XXIX., et in his semel tantum (XXIX, 21.) cum longa anaerusi adhibetur. In uno carmine LII. numeri iambici spondiacis sunt mixti, saltem in quatuor prioribus versuum pedibus. Caesura in tertio pede, sive quae $\pi\epsilon\nu\theta\eta\mu\iota\mu\epsilon\rho\eta\varsigma$ vocatur,

$\bar{u} | \bar{u} \bar{u} - \bar{u} || \bar{u} \bar{u} - \bar{u} | \bar{u} \bar{u} \bar{u}$,

ut legitima habetur, sic in his quoque carminibus solemnis est. Eadem vero aliquoties etiam in quartum pedem cadit, ubi $\acute{\epsilon}\phi\theta\eta\mu\iota\mu\epsilon\rho\eta\varsigma$ appellatur.

$\bar{u} - \bar{u} - \bar{u} - \bar{u} | - \bar{u} - \bar{u} - \bar{u}$

II. Iambicus trimeter claudus, qui in septem carminibus (VIII. XXII. XXXI. XXXVII. XXXIX. XLIV. LIX.) conspicitur, sex pedibus efficitur, quorum secundus, quartus et quintus semper sunt iambi, primus et tertius modo iambi modo spondei, sextus vel spondeus vel trochaeus. Huius quoque caesura duplex est, et mox in tertio pede vocabulum terminat:

$\bar{u} - \bar{u} - \bar{u} \bar{u} || - \bar{u} - \bar{u} - \bar{u} - \bar{u}$

mox in quarto:

$\bar{u} \bar{u} \bar{u} \bar{u} \bar{u} \bar{u} | \bar{u} \bar{u} \bar{u} \bar{u} \bar{u}$,

cuius quidem generis exempla oppido pauca sunt.

III. Iambicus tetrameter catalectus:

$\bar{u} \bar{u} - \bar{u} \bar{u} \bar{u} - || \bar{u} \bar{u} \bar{u} - \bar{u} \bar{u} \bar{u}$

cuius caesura, ut apud alios, sic apud Catullum in extremo pede quarto locum habet. Catullus hunc adhibet in uno tantum carmine XXV.

IV. Galliambicus, de quo vid. in Argumento ad Carm. LXIII.

V. Versus Choriambicus (in carm. XXX.)

$\bar{u} - \bar{u} \bar{u} - \bar{u} \bar{u} - \bar{u} \bar{u} - \bar{u} \bar{u}$,

spondeum in ipsa voce (praeter v. 8. et 11.) terminatum,

tres choriambos et logaoedici ordinis modo in fine iambum continet. Caesurae locus post primum choriambum est, exceptis $\nu\upsilon$. 4. 7. 8., pariter post secundum, praeter v. 11. et 12., non item post tertium. Sed his quoque in versibus, ubi altera laeditur caesura, saltem altera servatur.

VI. Hexameter heroicus nunc in ipsis heroicis carminibus (LXII. et LXIV.), nunc in elegiacis (LXV — CXVI.) usurpatur. Multi sunt versus, quorum quintus tantum pes est dactylus, nec pauci, qui, dactylo in quarta sede praemisso, in spondeos exeunt.

Caesura autem plurimorum versuum, quae legitima habetur in arsi tertia, sive $\pi\epsilon\nu\theta\eta\mu\mu\epsilon\rho\acute{\eta}\varsigma$, maxime usitata est, nonnusquam trochaica, sive $\kappa\alpha\tau\grave{\alpha}$ $\tau\rho\acute{\iota}\tau\omicron\nu$ $\tau\rho\omicron\chi\alpha\acute{\iota}\omicron\nu$, raro in thesi pedis secundi aut in arsi quarta. Ceterorum pedum caesura maxime in posteriore hemistichio saepe ita laeditur, ut pedes deinceps singuli singulis vocibus definiantur.

VII. Pentameter elegiacus, in Carmin. LXV — CXVI. usurpatus.

VIII. Phalaeceus hendecasyllabus, cuius versus genere Catullus utitur in quadraginta carminibus (I. II. III. V. VI. VII. IX. X. XII. XIII. XIV. XV. XVI. XXI. XXIII. XXIV. XXVI. XXVII. XXVIII. XXXII. XXXIII. XXXV. XXXVI. XXXVIII. XL. XLI. XLII. XLIII. XLV. XLVI. XLVII. XLVIII. XLIX. L. LIII. LIV. LV. LVI. LVII. LVIII.) Hic versus primo quolibet praeter pyrrhichium bisyllabo pede, tanquam fundamento sive basi, deinde dactylo constat, qui cum spondeo in uno carmine LV. aliquoties mutatur, denique tribus trochaeis, eorumque ultimo pro extremae syllabae ratione variabili. Caesura legitima est in extremo pede secundo:

$$\begin{array}{c} \text{--} \left| \text{---} \right| \text{---} \text{---} \text{---} \\ \text{---} \\ \text{---} \end{array}$$

sed pro metri brevitate saepissime in tertia a fine arsi:

$$\dots \text{---} \text{---} \text{---} \left| \text{---} \text{---} \text{---} \right| \text{---}$$

IX. Sapphicus hendecasyllabus, ab illo ita tantum discrepans, ut, dactylo medium locum tenente, duos ab initio totidemque in exitu trochaeos habeat, quorum se-

cundus plerumque spondeo cedit, quartus ultimam syllabam habet ancipitem.

∟ ∪ ∟ ∪ ∟ | ∪ ∪ ∟ ∪ ∟ ∪.

Carmen XI. et LI.

X. Adonius, qui ternis versibus Sapphicis hendecasyllabis subiicitur et stropham semper, plerumque etiam sententiam terminat. Hic ipse quoque dactylus logaedicus dactylo constat et trochaeo vel, quod in thesi extrema nihil interest, spondeo.

- ∪ ∪ - ∪

XI. Glyconeus, cuius forma est huiusmodi:

∴ ∴ ∴ | ∟ ∪ ∪ - ∪ -

Hic igitur basin in plerisque omnibus locis trochaicam, saepe spondiacam habet, semel iambicam, qua dactylus et trochaeus cum arsi quadam innituntur. Hoc quoque in versu ultimam syllabam cum prima sequentis versiculi interdum coalescere eo minus mirabile est, quo crebrior est brevium in litteram consonam desinentium productio.

XII. Pherecrateus, qui versibus Glyconeis in carmine XXXIV. ternis quartus, in Carm. LXI. quaternis quintus succedit, eiusdem generis quam Glyconeus est, una illa arsi brevior. Basis est trochaica, nisi quod in carm. XXXIV. v. 4. iambus et LXI. 205. spondeus invenitur.

- ∪ - ∪ ∪ | - ∪

XIII. Priapeus, e Glyconeo et Pherecrateo compositus, qui et in choriambicis ob ultimam prioris hemistichii syllabam ancipitem:

∴ ∴ ∴ | ∟ ∪ ∪ - | ∪ ∪ ∴ ∴ ∴ | ∟ ∪ ∪ - ∪

et in dactylicis logaedicis ob arsin illam accurate servatam numerari recte potest:

∴ ∴ ∴ | ∟ ∪ | ∟ ∪ ∟ | ∴ ∴ ∴ | ∟ ∪ ∪ ∟ ∪

quae solemnis est in Catulli carminibus (XVII—XIX.) horum versuum forma. In caesura, quae in prioris hemistichii finem cadit, anceps quidem, sed bis tantum brevis syllaba invenitur. Cui qui proximus est, pes trochaeus esse solet, nisi quod XVII, 20., XIX, 3. et 9. spondeus exstat.

Syllabus Carminum,
adiecto versuum genere, cui quaeque
conveniunt.

Carmen	Vers. genus.	Carmen	Vers. genus.
1.	VIII.	34.	XI. XII.
2.	VIII.	35.	VIII.
3.	VIII.	36.	VIII.
4.	I.	37.	II.
5.	VIII.	38.	VIII.
6.	VIII.	39.	II.
7.	VIII.	40.	VIII.
8.	II.	41.	VIII.
9.	VIII.	42.	VIII.
10.	VIII.	43.	VIII.
11.	IX. X.	44.	II.
12.	VIII.	45.	VIII.
13.	VIII.	46.	VIII.
14.	VIII.	47.	VIII.
15.	VIII.	48.	VIII.
16.	VIII.	49.	VIII.
17.	XIII.	50.	VIII.
18.	XIII.	51.	IX. X.
19.	XIII.	52.	I.
20.	I.	53.	VIII.
21.	VIII.	54.	VIII.
22.	II.	55.	VIII.
23.	VIII.	56.	VIII.
24.	VIII.	57.	VIII.
25.	III.	58.	VIII.
26.	VIII.	59.	II.
27.	VIII.	60.	XI.
28.	VIII.	61.	XI. XII.
29.	I.	62.	VI.
30.	V.	63.	IV.
31.	II.	64.	VI.
32.	VIII.	65.—116.	Carmm. VI. VII.
33.	VIII.		

C. VALERII CATULLI

VERONENSIS

AD

CORNELIUM NEPOTEM

LIBER.

CARMEN I.

AD CORNELIUM NEPOTEM.

Quoi dono lepidum novum libellum,
Arida modo pumice expolitum?
Corneli, tibi: namque tu solebas
Meas esse aliquid putare nugas,
Iam tum, cum ausus es unus Italorum 5
Omne aevum tribus explicare chartis,

CARM. I.

Cum Catullus carmina sua non displicuisse intellexisset Cornelio Nepoti: huic illa mira festivitate et verecundia donat et dedicat.

1. *quoi*, prisce pro: *cui*, ut Carm. seq. v. 3. sic infr. XXII, 20. *quoique*. — *lepid.*, accommodate ad ea, quae in hoc libello vel iocose, vel salse, vel risus movendi causa, vel suaviter et eleganter dicta sunt. Infr. VI, 17. *volo te ac tuos amores ad caelum lepidio vocare versu.*

2. *arid.* *m. pum. expol.* confectum modo et absolutum. — Libri novi in publicum emittendi, ut comtiores et politiores in manus lectorum venirent, levigari et

aequari solebant pumice; cf. infr. XXII, 8. Tibull. III, 1, 9. De voce *pumice* in genere feminino posita exempla vide apud *Burm. Sec.* ad Anthol. Lat. T. II. p. 507.

4. *meas* — *nugas*. modeste Catullus carmina sua, tanquam humiliter de ijs senserit, vocat *nugas*, ut Horat. Sat. I, 9, 2. et Epist. II, 2, 141. — *esse aliquid*, non esse sine pretio aliquo.

5 — 7. *Iam tum, cum* cett. Ne-
pos enim non tantum libellos de
Vitis Imperatorum Excellentium,
sed multo plura scripsit, quae suc-
cubuerunt temporis iniuriae. Ad
ea pertinent (*tres chartae*) tres
libri, quibus ille (*unus Italorum*)
prae omnibus Romanis (*omne ae-*

Doctis, Iupiter! et laboriosis.
 Quare habe tibi, quidquid hoc libelli est,
 Quaecumque: quod, o patrona Virgo,
 Plus uno maneat perenne seculo.

10

C A R M E N II.

AD PASSEREM LESBIAE.

Passer, deliciae meae puellae,
 Quicum ludere, quem in sinu tenere,
 Quoi primum digitum dare adpetenti,
 Et acres solet incitare morsus,
 Quum desiderio meo nitenti
 Carum nescio quid lubet iocari,
 Ut solatiolum sui doloris,
 Credo, ut tum gravis acquiescat ardor:
 Tecum ludere, sicut ipsa, possem,
 Et tristes animi levare curas;

5

10

vum) omnem rerum gestarum memoriam complexus est. — *Iupiter*, exclamatio de rebus tam admirationem (ut h. l.) quam dolorem (ut infr. LXV, 30.) moventibus; nos: *Himmel*.

9. *o patr. Virgo*, sine dubio *Mincerva*, quae res doctas et laboriosas tractantibus *patrona* est.

CARM. II.

Catullus, postquam Lesbiam suam saepius cum passere, quem illa alebat, ludentem iocantemque conspexerat, passerem illum, quem versibus quibusdam celebraret, haud indignum habuit. Pertinet hoc carmen, licet brevius, ad carmina vere lepida et iocosa, qualia Catullus in carminum suorum *Dedicatione* professus est.

3. *prim. digit. primus digitus* est superior sive extrema digiti pars; sic apud Ciceronem *primis labris* (extrema sive anteriore laborum parte) *aliquid degustare*. — *adpetenti*, inhianti, rostrum ad mordendum diducenti, morsuro.

5. *desiderio meo nitenti*, formo-

sae meae puellae, cuius desiderio flagro; *nitenti*, nitore pulchritudinis exsplendescenti. Cic. Epist. ad Famil. XIV, 2. sub fine: *Valete, o mea desideria* (o mei desideratissimi), *valete*. — *carum nescio quid*, aliquid, quod ei incundum sit, facere, rem aliquam iocosam pro arbitrio vel animi causa tractare.

7—8. *ut solatiolum cett.* Hic locus per corruptas veterum Codicum lectiones factus est inquinatissimus. Nihilominus nostra aetate extitit, qui hunc locum revocatis ineptis lectionibus multo obscuriorem redderet. Quis enim ferat ineptam repetitionem copulae *et pro ut!* Equidem iam olim pro *Ut solatiolum tentaveram: In solatiolum*. Necdum poenitnit me huius emendationis propositae; magis tamen nunc mihi placet: *Ut* (tanquam id sit) *doloris sui*, ut mihi videtur (*credo*), *solatiolum*, scilicet *ut tum* (hoc lusu vel ioco) *gravis acquiescat ardor*, amoris levetur vehementia; ut *dolor*, quem poeta innuit, clarius designetur, addit: *ut tum cett.*

Tam gratum mihi, quam ferunt puellae
 Pernici aureolum fuisse malum,
 Quod zonam soluit diu ligatam.

C A R M E N III.

LUCTUS DE MORTE PASSERIS LESBIAE.

Lugete, o Veneres, Cupidinesque,
 Et quantum est hominum venustiorum.
 Passer mortuus est meae puellae,
 Passer, deliciae meae puellae,
 Quem plus illa oculis suis amabat. 5
 Nam mellitus erat, suamque norat
 Ipsam tam bene, quam puella matrem,
 Nec sese a gremio illius movebat,
 Sed circumsiliens modo huc, modo illuc,
 Ad solam dominam usque pipilabat: 10
 Qui nunc it per iter tenebricosum,
 Illuc, unde negant redire quemquam.

11. *tam gratum mihi* sc. foret, *quam gratum fuisse ferunt* cett. — *puellae pernici*, Atalantae, Schoenei filiae, quae in cursu certamine cum prociis, cum se in cursu retardari passa esset tollendo tria aurea poma in stadio projecta, victa et victori Hippomeni nupta est.

13. *Quod zonam* cett. quod quidem malum aureolum in causa fuit, ut zona, qua diu praemunita fuerat Atalanta, solveretur, h. e. ut tandem Atalanta iniret coniugium, quod diu repudiaverat. De more, quo sponsi sponsarum zonam, quam illae tanquam castitatis munimentum gestare solebant, solvisse dicuntur, copiose egit Schraderus ad Musaeum p. 343 — 349. cf. Ernest. ad Callim. Hymn. in Dian. v. 16. et Burm. ad Ovid. Heroid. Ep. II, v. 116.

CARM. III.

In hoc carmine vere ludicro poeta de melliti Lesbiae passeris morte luctum indicit.

1. *venustiorum*, elegantiorum, qui tam externo cultu, quam morum suavitatem placere student.

5. *Quem plus illa oculis* s. am. cum oculorum, praestantissimae corporis humani partis, amore comparari solet summus quisque amor; vid. Spanh. ad Callimach. H. in Dian. v. 211. et Rittershus. ad Oppian. Halieut. I, 703.

6—7. *suamque ipsam*, suamque dominam; ut simpliciter apud Graecos *αὐτός* dominus, *αὐτή* domina.

10. *pipil.* — *pipilare* passeris tam blandientis, quam irascentis (nam Lesbia acres passeris morsus incitare solebat, Carn. II, 4.) voces vel sonos exprimit.

11—14. *Qui nunc it* cett. observa orationis granditatem, quasi grandior quidam terrae incola ad Orcum migraverit. *Illuc, unde neg.* cett. hinc Oreus apud Virg. Aeu. VI, 425. vocatur *ripa irremobilis undae*, et apud Oppian. Halieut. IV, 394. *ἀνίμβρατος ἄιδος*

At vobis male sit, malae tenebrae
 Orci, quae omnia bella devoratis!
 Tam bellum mihi passerem abstulistis. 15
 O factum male! O miselle passer,
 Tua nunc opera meae puellae
 Flendo turgiduli rubent ocelli.

C A R M E N IV.

D E D I C A T I O P H A S E L I.

Phaselus ille, quem videtis, hospites,
 Ait fuisse navium celerrimus,
 Neque ullius natantis impetum trabis
 Nequisse praeterire, sive palmulis
 Opus foret volare, sive liuteo. 5
 Et hoc negat minacis Adriatici
 Negare litus, insulasve Cycladas,

ἐὺνῆ. Propert. IV, 11, 2. *Panditur ad nullas ianua nigra preces. Cum semel cett. — quae omnia bella devoratis.* similiter Venus mortem Adonidis deflens apud Bion. Idyll. I, 55. τὸ δὲ πᾶν καλὸν ἐς σὲ καταΰξεται. et sic Ovid. Amor. II, 6, 39. de morte psittaci: *Optima quaeque fere manibus rapiuntur avaris.*

17. *Tua opera, tua causa, ob tuam mortem; quod fit per aliquem vel per aliquid, id eius opera factum esse dicitur.*

C A R M. IV.

Phaselus, navicula longior et cursu velocior, dictus ita esse videtur a longiore forma leguminis, quod nos dicimus *dic türkische od. Schminkbohne*. Ille igitur phaselus, postquam labores, quos huc illuc navigando exantlavisset, non sine gloria enarravit, nunc iis detritus, confectus, et quasi senex solemni more tanquam ἀνάθημα Dioscuris se consecrat. Mirifice autem delectat huius carminis lectio, non solum ob rem, insigni

arte et orationis venustate tractatam, sed etiam ob numerorum suavitatem, quam parat iamborum purorum decursus incundissimus.

2. *Ait fu. nav. celerrimus*, graeca constructio pro: se fuisse celerrimum. Horat. Epist. I, 7, 22. *Vir bonus et sapiens dignis ait esse paratus.* Virg. Aen. II, 377. *sensit de lapsus in hostes.*

3—5. *Neque ullius cett.* et se potuisse uniuscuiusque navis celeritatem superare tam remorum quam velorum usu. — *palmula* proprie pars remi extrema, in modum palmae protenta, pro toto remo. — *volare.* navis concitatus cursus vel impetus comparatur cum *volatu*; cf. Virg. Aen. III, 124. et passim alibi; et sic πέντεσθαι apud Graecos.

6. *negat negare*, ait, confirmat testari. — *minacis*, infesti ob tempestatum minas. *Adriatici*, per mare Adriaticum intellige sinum maris Mediterranei inter Italiam et Illyricum.

7. *insulasve Cycladas* maris Aegaei.

Rhodumve nobilem, horridamve Thraciam,
 Propontida, trucemve Ponticum sinum;
 Ubi iste, post Phaselus, antea fuit 10
 Comata silva: nam Cytorio in iugo
 Loquente saepe sibilum edidit coma.
 Amastri Pontica, et Cytore buxifer,
 Tibi haec fuisse et esse cognitissima
 Ait Phaselus: ultima ex origine 15
 Tuo stetisse dicit in cacumine,
 Tuo imbuisse palmulas in aequore,
 Et inde tot per impotentia freta
 Herum tulisse; laeva, sive dextera
 Vocaret aura, sive utrumque Iupiter 20
 Simul secundus incidisset in pedem;

8. *Rhodumve nobilem*, fuit haec insula et eiusdem nominis urbs metropolis Asiae minoris tam re navali et mercatura, quam honorum litterarum laude et gloria celebratissima; hinc apud Horatium quoque Od. I, 7, 1. vocatur illa clara. — *horridamve Thraciam*, Pomponius Mela II, 2.: *Thracia est regio nec caelo nec sole tractabilis, infecunda, frigida*.

9. *Propont.* — *Propontis*, pars maris inter Hellespontum et Bosphorum Thracium. — *Ponticus sinus*, mare Euxinum, dicitur *trux*, ut v. 6. *minax* mare Adriaticum.

10—12. Locus venustissimus! Sensus: *Ubi* (nempe in regione Pontica) *iste*, qui *antea* floruit in silva frondosa (nam eius frondes tanquam voce instructae saepe in iugo Cytorio ediderunt sibilum [*ψιθύγισμα*] vel strepitum), factus et constructus *postea* est phaselus. — *Cytorio in iugo*, mons Cytorius situs est in Paphlagonia.

11. *Comata silva*, non tantum de plurium arborum inter se iunctarum copia, sed etiam de singulis arboribus; iam de pinu, quae dicitur *comata*, quia eius folia *comarum* fere speciem referunt.

12. *Loquente — coma*, folia arborum, cum vento impulsa strepunt, vocem edere vel loqui di-

cuntur; Petron. in Carm. v. 120. *Mollia discordi strepitu virgulta loquuntur*, ubi de hac arborum loquela plura exempla congesse- runt Interpretes.

13. *Amast. Pont. Amastris*, urbs Paphlagoniae prope montem Cytorum, qui dicitur *buxifer*; eleganter idem apud Virg. Georg. II, 437. vocatur: *undans buxo*, h. e. obsitus buxo, cuius comae vel folia undatim agitantur, h. e. fluctuant.

15. *ultima ex origine*, ex antiquissima nobilissimaque stirpe; nobiliores enim arbores gentem quasi suam propagant ad posteror; hinc arbores matrum filiarumque nomine insigniuntur. Horat. Od. I, 14, 11. *Quamvis Pontica pinus, Silvae filia nobilis, lactes et genus et nomen inutile*.

18. *freta impotentia*, aestuosa.

19—21. *laeva, sive dextera* cett. Sensus: sive ventus a coeli regione ad laevam, sive ad dexteram adspiraret, sive secundus (*Iupiter*) ventus ab utraque coeli regione simul ita adspirasset, ut mihi liceret extremam veli partem utrimque fune attractam tam laevo quam dextero phaseli lateri annexere et alligare, et hoc est: *utrumque pedem facere, utroque pede*, sive, ut cum Virgilio loquar (Aen. IV, 587.),

Neque ulla vota litoralibus Diis
 Sibi esse facta, cum veniret a mare
 Novissimo hunc ad usque limpidum lacum.
 Sed haec prius fuere: nunc recondita 25
 Senet quiete, seque dedicat tibi,
 Gemelle Castor, et gemelle Castoris.

C A R M E N V.

AD LESBIAM.

Vivamus, mea Lesbia, atque amemus,
 Rumoresque senum severiorum
 Omnes unius aestimemus assis.
 Soles occidere et redire possunt;
 Nobis, cum semel occidit brevis lux, 5
 Nox est perpetua una dormienda.
 Da mi basia mille, deinde centum,
 Dein mille altera, dein secunda centum,

aequatis velis currere vel navigare. Scilicet *pes* (apud Graecos *πρός*, *ποδεών*) nautis dicebatur infima veli pars sive lacinia (nos: der *Zipfel*), quae ad alterutrum sive ad utrumque navis latus simul alligata tanquam *pes* firmiter staret.

22. *Neque ulla cett.* cum phascus in nullo naufragii periculo trepidasset, nullis quoque nuncupatis votis, quae pro accepto salutis munere in littore vel Neptuno vel aliis diis solveret, obstrictus fuit.

23—24. *a mare.* de voce *mare* in ablativo pro *mari* vid. *Drakenb.* ad Liv. XXVIII, 6. §. 2. — *novissimo*, remotissimo, Ponto nempe Euxino. — *limpidum lacum*, intellige *Benacum*, inter Brixiam et Veronam.

27. *Gem. C. et gem. C.* Dioscuri enim, Castor et Pollux (*lucida sidera*, Hor. Od. I, 3, 2.) favent navigantibus.

CARM. V.

Lesbiam suam poeta, dum ei vi-

tae, cursu celerrimo praeterentis nec unquam redeuntis, brevitatem ante oculos ponit, voluptatibus et amoribus secum indulgere, nec quicquam severos morum censors morari iubet. cf. Tibull. I, 1, 69—70.

1—3. *Vivamus, vivere* iam non est simpliciter vivere, sed ita, ut simul vitae iucunditates hilari animo percipiantur. Horat. Epist. I, 6, 65. 6. *Si, Mimnermus uti censet, sine amore iocisque Nil est iucundum, vivas in amore iocisque.* — *Rum. sen. sev.* opprobria, quibus senes austeriores insectari solent voluptarios. — *Rumor* de rebus, quae tam in bonam quam in malam partem sparguntur; de fama tam honesta quam inhonesta, tam secunda quam adversa. Hor. Sat. I, 4, 125. *rumore malo flagrare.*

4. *Soles occid. cett.* Similiter Hor. Od. IV, 7, 13. *Damna tamen celeres reparant coelestia lunae.*

6. *perpetua una*, una, quae durat in perpetuum, h. e. aeterna; cf. Mosch. Idyll. II, v. 108. 9.

Dein usque altera mille, deinde centum.
 Dein, cum millia multa fecerimus, 10
 Conturbabimus illa, ne sciamus,
 Aut ne quis malus invidere possit,
 Cum tantum sciat esse basiorum.

C A R M E N VI.

A D F L A V I U M.

Flavi, delicias tuas Catullo,
 Ni sint illepidae atque inelegantes,
 Velles dicere, nec tacere posses.
 Verum nescio quid febriculosi
 Scorti diligis: hoc pudet fateri. 5
 Nam te non viduas iacere noctes
 Nequidquam tacitum cubile clamat,
 Sertis ac Syrio fragrans olivo,
 Pulvinusque peraeque et hic et illic
 Attritus, tremulique quassa lecti 10
 Argutatio inambulatioque.

10. *millia multa*, summam multorum millium. — *usque*, non interiecta mora, uno tenore.

11. *conturbabimus illa*. — eleganter *conturbare* de numerorum inter se permixto et confuso ordine, ita ut inde certus numerus elici, effici, et constitui nequeat. Hoc eleganter translatum est apud Terent. Eunucli. V, 2, 29—30. ad perturbatam et confusam rei alicuius peragendae rationem: *ita conturbasti mihi Rationes omnes, ut cett. nos: du hast mir meinen ganzen Plan so verrückt, in meiner Rechnung einen solchen Strich gemacht, daßs cett. — ne sciamus se. basiorum numerum.*

12. 13. *Aut ne quis malus cett.* respexit Catullus veterem superstitionem, ex qua *malae mentis* homines nimia et omnem modum excedente laude, tanquam fascini quodam genere, iis, quibus invi-

derent, se nocere posse putabant. cf. Virg. Eclog. VII, 27. 28.

CARM. VI.

Petulantia et lascivia, qua scripsit Catullus hoc carmen et quaedam alia, non nisi aetatis, qua illa scripta sunt, excusari possunt ingenio. — Cum Flavius quidam occultasset et reticuisset adhuc, quibus indulgeret, amores, suspicionem apud Catullum, pudendos et turpiores istos amores esse, moverat. Nihilominus Catullus, si Flavius amores suos, sive honestos sive inhonestos, patefecerit, se eos lepidis versibus celebrare velle pollicetur.

6—12. *Nam te cett.* Locum sequentem multum negotii facesivisse interpretibus satis docet efficta et reficta lectionum varietas. Necdum de huius loci integritate remota est dubitatio. In-

Nam mi praevalet ista nil tacere.
 Cur nunc tam latera exfututa pandas,
 Ni tu quid facias ineptiarum?
 Quare quidquid habes boni malique,
 Dic nobis. Volo te ac tuos amores
 Ad caelum lepido vocare versu.

15

C A R M E N VII.

A D L E S B I A M

Quaeris, quot mihi basiationes
 Tuae, Lesbia, sint satis superque?
 Quam magnus numerus Libyssae arenae
 Lasericiferis iacet Cyrenis,
 Oraclum Iovis inter aestuosi
 Et Batti veteris sacrum sepulcrum;
 Aut quam sidera multa, cum tacet nox,

5

primis offendit v. 12. repetita particula *nam*, iam in v. 6. posita. Itaque hunc locum pro plane corrupto habet *Jacobsius* meus. Quid igitur, si pro altero *Nam* in v. 12. mecum scripseris: *Nae*, ut totius huius loci sententia sit haec: Nam te non sine socia, h. e. scorto tuo noctu iacere in lectulo, qui fragrat suaves odores, id ipse lectulus, tum pulvinus, ab omni parte incubando attritus et depressus, et concussi lecti tremor stridorque (*argutatio*) nequaquam reticent, sed alta quasi voce palam faciunt. (*Nae*) Profecto ista non reticere (*mi praevalet*) apud me plus valet, vel mea multum interest, nam volo amores tuos celebrare versibus.

13 *latera exfututa*, libidinis exercitio fracta, enervata, exhausta viribus, *pandas*, (a *pandare*), ob virium defectum panda (h. e. inclinata, defluentia) ostendis. Eiusmodi latera vocat Ovidius Amor. III, 11, 13. *invalida, emerita*.

C A R M. VII.

Agit cum Lesbia de basiorum,

quae ab illa expetit, numero, quem comparat cum rebus, arena nempe et sideribus, numerari nesciis. Est igitur hoc carmen merus lusus. Cf. infr. Carm. LXI, 206 sqq.

3 — 6. *Libyssae*, Africanae, *arenae*. Hor. Od. I, 28, 1. *numeroque carentis arenae*. — *Cyren*. Cyrenae, una e quinque urbibus regionis Cyrenaicae in Africa prope Aegyptum, cuius terra ferax fuit *lasericivii*, plantae, e qua succus (*ὀπός*) exprimebatur. Disputat de hac planta *Salmas.* ad *Solin.* p. 249. cf. *Hemsterh.* ad *Polluc.* IX. S. 60. p. 1026 — 8.

5. *Oracl. Iovis*, nempe *Hammonis*, de cuius templo et oraculo egit *Curtius* IV, 7, 5. De imagine autem Iovis *Hammonis* tam in nummis quam in statuis expressa vid. *Spanh.* de *Usu et Praest. Num.* Diss. VII, p. 389. — *aestuosi*. ita Iupiter ab *aestu*, qui fervet in Libya, dicitur.

6. *Batti vet.* memoriae *Batti*, Cyrenarum tam conditoris, quam coloniarum eo deductarum auctoris, sepulcrum Cyrenis exstructum et sacratum fuit.

Furtivos hominum vident amores,
 Tam te basia multa basiare
 Vesano satis et super Catullo est, 10
 Quae nec pernumerare curiosi
 Possint, nec mala fascinare lingua.

C A R M E N VIII.

A D S E I P S U M.

Miser Catulle, desinas ineptire,
 Et, quod vides perisse, perditum ducas.
 Fulsero quondam candidi tibi soles,
 Cum ventitabas, quo puella ducebat
 Amata nobis, quantum amabitur nulla. 5
 Ibi illa multa tam iocosa fiebant,
 Quae tu volebas, nec puella nolebat.
 Fulsero vere candidi tibi soles.
 Nunc iam illa non vult: tu quoque, impotens, noli;

10. *Vesano*, amoris vi ad vesaniam adacto, furenti prae amore.

11. 12. *curiosi*, pernoscenti cupidum, quousque progrediatur innumerabilis osculorum copia. — *mala lingua*, nimia scilicet laude; vid. supr. ad V. 12.

CARM. VIII.

Catullus, qui mollissimo adhuc Lesbiam amaverat animo, repente prodit vir fortis, strenue contra amorum ineptias pugnaturus. Sed pugnat et fortia verba iacit, ut Phaedria apud Terentium in Eunucho, et Alexis apud Virgilium in Ecloga Secunda. Nam dum Lesbiam ante oculos ponit, quantum dulcissimi amoris felicitatem perdat, si se amatorem perdiderit, haud obscure Lesbiam, postquam ei perfidiam in amore exprobravit, ut secum in gratiam redeat, impellere et permovere studet.

1. *Miser*, misere et perdit amans; amoris enim vehementia misere amantium animos torquet et cruciat; hinc infr. XXXV, 14. de puella perditae amante: *misel-*

lae Ignis interiorum edunt medullam, et sic XLV, 21. *Unam Septimius misellus Aemem Mavult, quam cett.* Theocr. XIII, 66. *σχέτλιοι οἱ φιλέοντες.* Ovid. Heroid. I, 5. *Res est solliciti plena timoris amor.* Nisi Catulli miseriam ad Lesbiam perfidiam referre malis. — *Fuls. quond. cand. t. s.* pro vulgari: eras quondam felix, secunda olim tibi in amore affulgebat fortuna; *soles candidi*, sereni, suavi. Ovid. Trist. II, 142. *Nube solt pulsa candidus ire dies.* Sic *λευκὸν φάος, ἔαρ, θέρος*, apud Graecos; vid. Spanh. ad Callim. Hymn. in Cer. v. 123.

4. *ducebat*, me adesse iubebat, vocabat.

6. *tam*, non parum, sed maxime; amorum delicias Catullus nova verecundia vocat *iocosa*.

9. *non vult*, sc. iocosa illa repetere, amores, ut antea, exercere. — *impotens*, tu, qui nunc a Lesbiam repudiaris nec quicquam amplius apud eam polles; et sic *potens* in amore dicitur, qui puellam, quam amat, plane sibi deditam et amori

Nec, quae fugit, sectare; nec miser vive, 10
 Sed obstinata mente perfer, obdura.
 Vale, puella: iam Catullus obdurat,
 Nec te requiret, nec rogabit invitam.
 At tu dolebis, cum rogaberis nulla,
 Scelesta, nocte. Quae tibi manet vita? 15
 Quis nunc te adibit? quoi videberis bella?
 Quem nunc amabis? quouis esse diceris?
 Quem basiabis? quoi labella mordebis?
 At tu, Catulle, destinatus obdura.

CARMEN IX.

A D V E R A N N I U M.

Verami, omnibus e meis amicis
 Antistans mihi millibus trecentis,
 Venistine domum ad tuos Penates,
 Fratresque unanimos, anumque matrem?
 Venisti. O mihi nuntii beati! 5
 Visam te incolumem, audiamque Hiberum

suo respondentem et obsecundantem habet; infr. carm. C, 8. *Sis felix, Coeli, sis in amore potens.*

10. *sectare* sc. eam. — *nec miser*, misere oh Lesbiae perfidiam cruciatus; cf. ad v. 1.

11. *perf. obd.* — *perferre* et *obdurare* verba solemnia de iis, qui a re semel coepta nullo modo, nullo impedimenti genere, se abstrahi patiuntur. Imitatus est Ovid. *Amor.* III, 11, 7. *Perfer et obdura, dolor hic tibi proderit olim.*

15. *Scelesta*, quasi Lesbia iurisiurandi, quo fidem suam confirmasse videtur, sanctitate laesa *scelus* commiserit. — *nulla nocte*, de nulla nocte; cum libidinis explendae causa de nulla amplius nocte a me rogaberis.

19. *destinatus*, idem, quod v. 11. *obstinatus*, h. e. qui, quod facere destinavit, in eo perficiendo animum ostendit pertinacissimum.

CARM. IX.

Poeta de felici amicissimi Veramii ex Hispania reditu ovat et triumphat, dum simul, quid amicus in itinere viderit et observaverit, inter amplexus et osculationem ex eius ore audiendi flagrantem cupiditatem aperit.

2. *Antist. m. mill. trec.* pro vulgari: qui ingenti vulgarium amicorum numero longe es praefertendus. Quod a nobis praefertur, id *antistare* vel *antestare* dicitur iis, quae minus nobis cara sunt.

4. *anumque matrem*, nos: *und zu deiner alten Mutter.* — *anus* iam pro nomine adiectivo ponitur. Sic infr. LXVIII, 47. *charta anus*, LXXVIII, 10. *fama anus*. Ovid. *Art. Am.* I, 766. *cerva anus*; et sic apud alios scriptores.

6. *Hiberum.* — *Hiberi* sive *Ibcri*, Hispani, a fluvio *Hibero*.

Narrantem loca, facta, nationes,
 Ut mos est tuus; applicansque collum.
 Iucundum os, oculosque suaviabor.
 O quantum est hominum beatiorum, 10
 Quid me laetius est beatiusve!

CARMEN X.

DE VARI SCORTO.

Varus me meus ad suos amores
 Visum duxerat e foro otiosum,
 Scortillum, ut mihi tum repente visum est,
 Non sane illepidum, nec invenustum.
 Huc ut venimus, incidere nobis 5
 Sermones varii, in quibus, quid esset
 Iam Bithynia, quomodo se haberet,
 Et quonam mihi profuisset aere?

7. *facta iam* latius patent, et tam ea, quae arte et manibus structa, quam quae virtutibus gesta et designata sunt, intelligi debent.

9. *Iuend. os ocul. suav.* qui oculos amici osculantur, tam animum mollissimum quam summam familiaritatem declarant. Sic apud Hom. Odys. XVI, 15. Eumaeus obviam ruens in amplexus Telemachi: *Κύσσε δέ μιν κεφαλήν τε καὶ ἄμφω φάεα καλά.*

CARM. X.

Quamvis huius carminis lector, qui est purioris animi, non facile delectari potest tam re, quam poeta tractat, quam locutionibus, a foeda obscenitate petitis translatisque: tamen venusta orationis elegantia compensat quodammodo obscenitatis spurcitiem. — Catullus a Varo ducitur e foro ad eius scortillum; ibi varius exoritur sermo, et primum quidem de Bithynia, ubi Catullus in praetoris Memmii comitatu vel cohorte fuerat. Postquam igitur Catullus istum praetorem, ut hominem sordidum et avarum, sale satyrico perfreuit; (quod ipsum

vel maxime in hoc carmine spectasse videtur poeta) agit de meretricum impudentia et artibus, quibus istae ad exemplum scortilli, de quo sermo est, munera ab amatoribus elicere vel ea iis extorquere solent.

1. *Varus* vel, ut veteres quidam codices exhibent, *Tarrus*, Catulli fuit familiarissimus, ut ex rei factae narratione satis apparet; et hinc Catullus eum vocat *suum*. Quis fuerit ille *Varus*, versatur in divinatione, cui deest probabilitas. — *amores.* sic puellae vel amicae, quae amantur, in sensu tam honesto quam inhonesto dicuntur; cf. XXI, 4. XXVIII, 6. XL, 7. XLV, 1.

2 *ad amores visum.* de locutione *visere ad aliquem*, ut *visere ad aegros* pro: *visere aliquem*, *visere aegros*, exempla in medium produxit N. Heins. ad Ovid. Amor. II, 2, 21.

6—8. *quid esset iam Bithynia*, quomodo iam comparata esset Bithynia; *quomodo se haberet*, quamnam sorte et rerum conditione uteretur Bithynia; *quonam mihi profuisset aere*, quamnam pecuniae

Respondi id quod erat: nihil neque ipsis,
 Nec praetoribus esse, nec cohorti, 10
 Cur quisquam caput unctius referret,
 Praesertim quibus esset inrumator
 Praetor, nec faceret pili cohortem.
 At certe tamen, inquam, quod illic
 Natum dicitur esse, comparasti 15
 Ad lecticam homines. Ego, ut puellae
 Unum me facerem beatiorem,
 Non, inquam, mihi tam fuit maligne,
 Ut, provincia quod mala incidisset,
 Non possem octo homines parare rectos. 20
 At mi nullus erat neque hic neque illic,
 Fractum qui veteris pedem grabati

ibi collectae copia mihi fuisset
 lucro; *aes* pro: pecunia, saepe
 inprimis apud Horatium; Virg.
 Eclog. I, 36. *gravis aere domum mihi dextra redibat.* — Sci-
 licet Catullus, qui, ut iam obser-
 vatum est in fronte huius carmi-
 nis, secutus erat praetorem Mem-
 mium in Bithyniam, spe com-
 modorum ibi percipiendorum tur-
 piter deceptus et elusus est praetoris sordibus et avaritia. Hanc igitur turpitudinem notat et salse deridet poeta.

9. *neque ipsis*, Bithyniae nempe incolis.

10. *nec praetoribus*, praetoris vel propraetoris munere in provincia fungentibus, *nec cohorti*, cuius pars fuit Catullus; constabat autem *cohors* vel *comitatus* praetoris ex praefectis, scribis, medicis et aliis asseclis.

11. *Cur quisquam cett. cur quisquam* in provincia collectis Romam rediret instructior. Caput unguentis delibutum offerre et ostendere solebant beatiore; hinc *unctus* in re lauta constitutus. Horat. Epist. I, 17, 12. *accedes sicus* (parce vivens) *ad unctum*, laute viventem. Epist. I, 15, 44. *Verum ubi quid melius contingit et unctius*. Catullus infr. XXIX, 4. *quod Comata Gallia Habebat*

uncti, et v. 22. *uneta patrimonio*.

12. *inrumator*, homo spurcissimus, a spurcissimo libidinis genere ita dictus.

14. *inquunt*, aiunt homines.

15. *quod illic natum esse dicitur*, in Bithynia scilicet, quia ibi robustioris corporis progignebantur homines, lecticariorum quasi fuit patria; *homines ad lecticam*, lecticarii, ut apud Propert. IV, 8, 37. *Lygdamus ad cyathos*, pincerna, et sic apud Hor. Od. I, 29, 8. *ad cyathum statui* pro: pincernae muneri praefici.

17. *me facerem*, me exhiberem, probarem.

20. *rectos*, erectioris corporis homines, proceros. infr. LXXXVI. *Quintia formosa est multis: mihi candida, longa, Recta est.* Hor. Sat. I, 2, 123. de puella: *Candida rectaque sit.* — octo, lecticae non tantum a quatuor vel sex, sed etiam ab octo servis portabantur; hinc *lectica octophorus* vel *octophorum*. Cic. Verr. V, 11. *Nam, ut mos fuit Bithyniae regibus, lectica octophoro ferebatur.*

21 — 23. *illic*, in provincia, *fractum qui cett.* Sensus: qui vel grabatum, male tam vetustate quam fracto pede affectum, humeris suspensum portare posset; per gra-

In collo sibi collocare posset.
 Hic illa, ut decuit cinaediorem,
 Quaeso, inquit, mihi, mi Catulle, paulum 25
 Istos commoda, nam volo ad Serapin
 Deferri. Mane, inquit puellae:
 Istud, quod modo dixeram me habere,
 Fugit me ratio. Meus sodalis
 Cinna est Gaius: is sibi paravit. 30
 Verum, utrum illius, an mei, quid ad me?
 Utor tam bene, quam mihi pararim.
 Sed tu insulsa male, et molesta vivis,
 Per quam non licet esse negligentem.

batum intellige vilem lectum, vel sedile, cui suppositi fuerunt asse- res vel pedes, quorum ope in lecto illo sedens promoveri posset.

24. *cinaediorem*, ab abominabili libidinis genere translatum ad summam inpudentiam. *ut dec. cinaed.*, pro summa meretricum inpudentia.

26. *commoda*, bene quidem ad sensum: da mutuos, sed adversante metro; nam *a* in imperativo coniugationis primae corripitur nequit. Hinc extitere plures, qui huic corrupto loco emendando operam darent. Ego ipse olim tentabam: *commode* in vocativo, „o tu, qui homo es benignus et officiosus.“ Nunc quidem huic loco deposito succurri posse suspicor hac correctione: *paulum* (in breve tempus) *Istos da, modo* (nos: *eben*) *nam volo ad Serapin Deferri.* — Quomodo *da modo* litterarum permixtione depravari potuerit in *commoda*, non incredibile certe videbitur iis, qui librorum errores perspectos habent experientia. — *ad Serapin*, in templo Serapidis, dei Aegyptiorum, quod, extra urbis pomoc-

rium situm, mulieres (ut ad h. l. observat *Fossius* et *Jablonsk.* in *Panth. Aegypt.* II, 5, 6.) tam valetudinis procurandae, quam libidinis exercendae causa, adire solebant.

27. *Mane*, locutio hominis, quae modo dixerat, correcturi, dum eum, quocum locutus est, revocat et rectiora audire iubet. Nos fere: *Halt, warte einmahl.* Ultima in *mane* corripitur, uti in *cave, vale, iube, vide.*

29. *Fugit me ratio.* accommodate ad praecedens *istud* sequi ferre debet: *me fefellit.* Sed saepius eorum, qui, cum loqui coeperunt, subito re aliqua perturbantur, non cohaerere solet oratio. Est igitur anacoluthon. Eiusmodi anacolutha, naturam solutius loquentium exprimentia, saepius apud Graecos Latinosque scriptores inveniuntur. — *Cinna Gaius*, poeta nobilis, qui carmen scripsit *Smyrnam*, in quo elaborando et eliminando decem annos consumsisse dicitur.

32. *Utor* scil. iis, quae *Cinna* possidet.

CARMEN XI.

AD FURIUM ET AURELIUM.

Furi et Aureli, comites Catulli,
 Sive in extremos penetrabit Indos,
 Litus ut longe resonante Eoa
 Tunditur unda;
 Sive in Hyrcanos, Arabasque molles, 5
 Seu Sacas, sagittiferosque Parthos,
 Sive qua septemgeminus colorat
 Aequora Nilus;
 Sive trans altas gradietur Alpes,
 Caesaris visens monumenta magni, 10
 Gallicum Rhenum, horribilesque ulti-
 Mosque Britannos:

CARM. XI.

Postquam poeta Furium et Aurelium, ut spectatissimae fidei amicos, qui vel ad itinera in terras remotissimas secum incunda, vel ad summos quosque labores secum subeundos prompti paratique sint, sublimiore oratione in hoc carmine appellavit: expectet sanelector eundem novum spectatae amicitiae documentum ab iis petiturum esse; sed ecce! petit ab iis, ut puellae suae non bona dicta (quae sequuntur) nuntient. Catullus igitur more suo in hoc carmine lusit.

1. *Fur. et Aur.* Cum plures tum Romae vixerint, Furii et Aurelii nomen gerentes, utrum nunc de *Furio Bibaculo*, elegantis ingenii poeta, an de *Aurelio*, praetore, qui legem de *iudiciis Equestri Ordini restitucndis* tulit, cogitandum sit, ad liquidum perducere nequit. Ab his duobus certe diversi plane fuerunt homines *Aurcilius*, quem Catullus *infr. Carm. XX. ut patrem esuritionum*, et *Furius*, quem *infr. Carm. XXIII. ut hominem summa rerum inopia laborantem* exagitat.

2. *in extremos Indos.* sic *Hom. Olyss. I, 23.* Aethiopes sunt ἔσχατοι ἀνδρῶν.

3. *ut, (ἴνα) ubi. Infr. XVII, 10. ut (ubi) lacus.* — *long. res. und.* exprimitur Homericum πολύφλοισβος.

4. *tunditur unda.* sic apud *Hor. Epod. XVII, 55. Neptunus alto salo saxa tundere*, et apud *Virgil. Aen. V, 125. saxum tumidis fluctibus tundi* dicitur. — *Eoa unda*, mari Orientali, Oceano.

5. *Hyrcanos, Arabasque, Asiae populos; Arabas molles*, ob solis fervorem. Hinc *tener Arabs* apud *Tibull. II, 2, 4.*

6. *Sacas vel Saces*, populos in Oriente, Scythiis affines. — *sagittif. Parth.* Parthi scilicet hosti inprimis infesti fuerunt *sagittis*, quas illi equis subito in fuga verisis iacere solebant.

7. *septemgeminus Nilus.* *Ovid. Amor. III, 6, 39. Ille fluens dives septena per ostia Nilus.* — *colorat aequora*, Nilus nempe in mare Aegyptium sese exonerans luti, quod secum trahit, colore ab aqua marina distinguitur.

10. *monumenta* scil. victoriarum.

11. *horribiles*, refer ad externum corporis habitum et os infuscatum, quo terrorem hosti incutere studebant Britanni; vid. *Caes. de Bell. Gall. V, 14.* — *ultimos*, *Virg. Eclog.*

Omnia haec, quaecunque feret voluntas
 Coelitum, tentare simul parati,
 Pauca nuntiate meae puellae 15
 Non bona dicta:
 Cum suis vivat valeatque moechis,
 Quos simul complexa tenet trecentos,
 Nullum amans vere, sed identidem omnium
 Ilia rumpens. 20
 Nec meum respectet, ut ante, amorem,
 Qui illius culpa cecidit, velut prati
 Ultimi flos, praetereunte postquam
 Tactus aratro est.

CARMEN XII.

. AD ASINIUM.

Marrucine Asini, manu sinistra

1, 67. *divisos orbe* (terra continen-
 te) *Britannos*. — In Codicis Dres-
 densis et aliorum Codd. lectione
horribilesque ulti-Mosque Br. ma-
 lui statuere, Catullum ad Horatii,
 Virgilli et aliorum poetarum exem-
 plum admisisse hiatum, quam se-
 qui eos, qui *horribiles et ulti-Mos-*
que dederunt, quod mihi certe vi-
 detur durissimum.

20. *Ilia rumpens*. locutionem
rumpere ilia explicant de assiduo
 libidinis exercitio, quo tentantur,
 corrumpuntur et conficiuntur ama-
 torum ilia. Sic infr. LXXX, 7. *rup-*
ta ilia. Propert. II, 16, 14. *Rum-*
pat ut assiduus membra libidinibus.

21 — 24. *Nec meum respectet*
amorem. Insigni suavitate et ele-
 gantia in hanc sententiam: *Nec*
speret illa, fore, ut amor, sicut an-
te, in animo meo floreat, sed ti-
meat potius, ne ille floris instar,
ab aratro tacti, exarescat.

22. *cecidit*, accommodate ad flo-
 rem, qui *cadit*, cum praetereunte
 aratro frangitur.

23. *Ultimi*, extremi; designatur
 prati margo vel terminus. Ovid.
 Met. IV, 300. *Stagni tamen ul-*

tima vivo Cespite cinguntur. —
 Ceterum hanc suavissimam ima-
 ginem a fracto flore ad subitum
 rei alicuius casum vel praematu-
 ram mortem translata in rem
 suam convertit Virg. Aen. IX, 435.
Purpureus veluti cum flos, succisus
aratro, Languescit moriens. At
 flos integer et intactus infr. LXII,
 39. dicitur: *nullo contusus aratro*,
 ubi vox *contusus* propositam a Vos-
 sio lectionem *fractus* pro *tactus*
 confirmare videtur.

CARM. XII.

Minace ore reflagitat Catullus
 in hoc carmine linteum, quod in
 laeta computatione per iocum fur-
 tiva manu abstulerat Asinius; et
 primum quidem furtum illud rem
 sordidam et invenustam appellat;
 deinde Asinum secum reputare
 iubet, in quanto pretio sibi esse
 debeat hoc linteum, in amicitiae
 memoriam scilicet a sodale sibi
 missum; denique minatur tela,
 nempe trecentos hendecasyllabos,
 quibus linteum, nisi illud remise-
 rit Asinius, expugnaturus sit.

1. *Marr. Asin.* — *Asinius voca-*

Non belle uteris in ioco atque vino:
 Tollis lintea negligentiorum.
 Hoc salsum esse putas? fugit te, inepte:
 Quamvis sordida res et invenusta est. 5
 Non credis mihi? Crede Pollioni
 Fratri, qui tua furta vel talento
 Mutari velit: est enim leporum
 Disertus puer, ac facetiarum.
 Quare aut hendecasyllabos trecentos 10
 Expecta, aut mihi lintheum remitte,
 Quod me non movet aestimatione,
 Verum est mnemosynon mei sodalis.
 Nam sudaria Setaba ex Hiberis
 Miserunt mihi muneri Fabullus 15
 Et Verannius. Haec amem necesse est,
 Ut Veranniolum meum et Fabullum.

tur *Marrucinus* a patria, sive ab agro Marrucino, in occidentali Italiae parte sito. — *manu sinistra*, fortasse, quia convivae pro ratione et more, quo mensae accumbent, tectius aliquid subducere vel surripere poterant. Hinc Ovid. Met. XIII, 111. *nataeque ad furta sinistrae*.

2. *in ioco*, iocum certe Asinius in furto deprehensus praetendisse videtur. — *in vino*, ad vinum, in computatione.

3. *lintea ex lino confecta*, quae v. 14. dicuntur *sudaria*, nos: Schnupf- od. Schweifstücher.

5. *Quamvis*, valde, admodum; *quamvis diu dicere*, pro: valde diu, apud Cic. Rosc. Amer. cap. 32. cf. *Burm.* ad Phaedr. I, 28, 1. *Drakenb.* ad Liv. I, 4. §. 4.

6. *Poll. de Asinio Pollione*, quem magni faciebant Horatius et Virgilius, adi Interpretes ad Hor. Od. II, 1, 9. et ad Virgil. Eclog. VIII, 10. Peculiarem libellum de hoc viro celebratissimo scripsit *Thorbeckius*. Lugd. Bat. 1820.

7. 8. *qui tua furta v. tal. Mut.* v. Sensus: qui, si rem factam mu-

tare posset in infectam, vel talento oblato ignominiosi furti culpam a te amoliri et abstergere paratus sit; nos: *er würde ein Talent drum geben, wenn es nicht geschehen wäre*.

8. 9. *leporum disertus puer*: iunge: *puer leporum* (ut *puer centum artium*), *puer disertus*, imbutus leporibus.

12. *aestimatione* sc. pretii; modico enim pretio parari potest lintheum.

13. *mnemosynon*, munus in memoriam amicitiae datum; nos: *ein Andenken*.

14. *sudaria Setaba*, ^{*Taliva*} contexta ex lino *Setabo*, ab urbe et fluvio *Setabi* in Hispania sic dicto, ubi linum nascebatur optimum. — *De Iberis*, Hispanorum populo, cf. supr. IX, 6.

16. 17. *Haec amem cett. (ut) sicuti Veranniolum meum amo, ita haec quoque sudaria amem necesse est*. Ovid. Her. XVII, 71. *acceptissima semper Munera sunt, auctor quae pretiosa facit*. Cf. Mart. IX, 99.

CARMEN XIII.

A D F A B U L L U M.

Coenabis bene, mi Fabulle, apud me
 Paucis, si tibi Di favent, diebus,
 Si tecum attuleris bonam atque magnam
 Coenam, non sine candida puella,
 Et vino et sale, et omnibus cachinnis. 5
 Haec si, inquam, attuleris, venuste noster,
 Coenabis bene: nam tui Catulli
 Plenus sacculus est aranearum.
 Sed contra accipies meros amores,
 Seu quid suavius elegantiusve est: 10
 Nam unguentum dabo, quod meae puellae
 Donarunt Veneres Cupidinesque:
 Quod tu cum olfacies, Deos rogabis,
 Totum ut te faciant, Fabulle, nasum.

CARM. XIII.

Iocose Catullus Fabullum ad coenam vocat, hac nempe conditione, ut ille, si bene apud se coenare velit, epulas in bona coena apponendas secum afferat; se enim, cum nihil sibi sit in sacco, illas parare et apponere non posse: at promittit *meros amores*, h. e. omnia, quae summum ergo Fabullum amorem declarent, et praeterea unguentum praestantissimum.

1. *Coenabis bene* cett. imitatus est Catullum Martial. XI, 52.

2. 3. *si t. Di fav.*, nos: *so Gott will.* — *tecum attuleris.* vigeat iam antiquitus hic mos, ut familiariter ad coenam vocati afferrent secum coenae symbolam; sic Horatius Od. IV, 12, 17. Virgilium secum afferre iubet unguentum nardinum.

4. *candida*, pulchra; Hor. Epod. XI, 27. *Sed alius ardor aut puel-*

lae candida e, Aut teretis pueri. et sic Epod. III, 9. *candidus dux* (Iason), Od. I, 18, 11. *candidus Bassareus*, et passim.

7. 8. *Nam t. Cat. pl. s. est aran.* nam Catullo tuo, qua lautior coena appareatur, deest pecunia. Res, quae in loco deserto et vacuo iacent, aranearum textura obduci solent; facete igitur *sacculus*, cui nihil pecuniae, quae inde depro-matur, inest, *plenus aranearum* dicitur.

9—12. *contra*, pro adducta puella candida meros amores. — *Seu quid* (malim quod) *suav. eleg. est*, sive quod ad maiorem tam suavitatem, quam elegantiam refertur, unguentum scilicet, quod ipsa Venus et Cupido puellae meae dono obtulerunt. — *Veneri iam et Cupidini*, quod apud Propert. II, 29, 17. *Amori tribuitur: Adflabunt tibi non Arabum de gramine odores, Sed quos ipse suis fecit Amor manibus.*

CARMEN XIV.

AD CALVUM LICINIUM.

Ni te plus oculis meis amarem,
 Iucundissime Calve, munere isto
 Odissem te odio Vatiniano.
 Nam quid feci ego, quidve sum locutus,
 Cur me tot male perderes poetis? 5
 Isti Di mala multa dent clicenti,
 Qui tantum tibi misit impiorum.
 Quod si, ut suspicor, hoc novum ac repertum
 Munus dat tibi Sulla literator:
 Non est mi male, sed bene ac beate, 10
 Quod non dispercut tui labores.
 Di magni, horribilem et sacrum libellum,

CARM. XIV.

Effundit Catullus in hoc carmine animi acerbitatem de pessimis, quae muneri ei miserat Licinius, carminibus. Hanc acerbitatem temperavit quidem, ut ait, mollissimus, quo Licinium amplectebatur, amor, sed, ut quodammodo saltem ulciscatur Licinii proterviam, se carmina absurdissima, ex omnibus tabernis librariis composita, pariter ei muneri missurum esse facete minatur. — *Calvus Licinius* fuit nobilis orator et causarum actor. Cic. ad Div. XV, 21. et XVII, 24. Pertinuisse Licinium ad eos, quos Catullus in sinu et oculis gestaret, intelligi quoque potest ex Ovid. Amor. III, 9, 62.

1. *plus oculis.* cf. supr. III, 5.

3. *odio Vatiniano*, proverbiali fere locutione pro: odio acerbissimo. Nam *Vatinus* per scelera, quae Cicero persecutus est in Oratione in Vatinium, omnium hominum acerrimum sibi conflaverat odium.

5. *male*, malo consilio, nos: *boshaft*; *perderes*, enecares; similiter apud Horatium in Epist. ad Pis. v. 475. recitator *occidere aliquem legendo* dicitur.

6. 7. *Isti Di cett.* Sensus: Dii perdant istum hominem, qui tibi, ut patrono suo, tot pessimorum poetarum muneri misit carmina. — *impiorum.* poetis *impis*, Musarum sacra malis carminibus profanantibus, h. e. poetis malis opponuntur poetae *pii*, rite Musarum sacris imbuti et initiati.

8 9. *hoc nov. ac rep.* *Munus*, haec carmina, nova quasi arte composita novaque solertia inventa; iam salse de carminibus ineptissimis: *nova* malam in partem saepe dicuntur, quae recedunt a more, modo, ratione et norma, ad quam res aliqua adhuc exigi solebat. — *Sulla literator*, innui putant Interpretes *Sullam Cornelium Epicadum*, Lucii Cornelii Sullae libertum, qui *literator*, h. e. vir doctus, vel poetarum interpres audiebat.

11. *labores.* videtur Catullus respexisse operam Sullae a Licinio in re forensi praestitam.

12. *libellum sacrum*, execrandum, abominabilem. sic infr. LXXI, 1. *sacer alarum hircus*, et sic *morbis*, *ignis*, et alia, quae sunt detestabilia, dicuntur *sacra* (*ἱερά*). *Auri sacra fames* apud Virg. Aen. III, 57.

Quem tu scilicet ad tuum Catullum
 Misti, continuo ut die periret,
 Saturnalibus, optimo dierum, 15
 Non, non hoc tibi, salse, sic abibit.
 Nam, si luxerit, ad librariorum
 Curram scrinia: Caesios, Aquinios,
 Suffenum, omnia colligam venena,
 Ac te his suppliciis remunerabor. 20
 Vos hinc interea valete, abite
 Illuc, unde malum pedem tulistis,
 Secli incommoda, pessimi poetae.

* *

Si qui forte mearum ineptiarum
 Lectores eritis, manusque vostras
 Non horrebitis admovere nobis:
 Paedicabo ego vos, et inrumabo.

14. *continuo* non pro adverbio *statim, illico*, sed pro adiectivo accipio, ut sit: *solido, toto*. Sic *continua dies* Ovid. Fast. V, 734. *Continua nox* Ovid. Fast. VI, 720. *continui dies* Cic. Verr. V, cap. 36. *continuum triduum* Plaut. Mil. III, 1, 47.

15. *Sat. opt. d. dierum*, quibus Saturnalia celebrabam, *optimo*, h. e. laetissimo; nos: *am Haupttag der Saturnalien*. — *Saturnalibus*, quae in memoriam aureae aetatis, qua Saturnus in Italia regnasse dicitur, per plures deinceps dies (hinc *primis*, Liv. XXXIII, 36. *secundis, tertius Saturnalibus*, Cic. ad Attic. XIII, 52. pro: primo, secundo, tertio Saturnalium die) immodica laetitia celebrari solebant mense decembri, mos quoque ferebat, ut amici se invicem exciperent numeribus, ad quae pertinebant libri vel carmina, vid. Hor. Od. IV, 8. et Lucian. *Cronos. s. Legisl. Saturn.* cap. 16. — Ceterum de *Saturnalibus* vid. Macrob. Saturn. I, 7. Lipsii Sat. I, 2.

16. *Non, non hoc cett.* Sensus: hic malus iocus, quo me perditum

ivisti dierum optimo, non sic, ut putas, inpunitus manebit. — *Salsus*, qui sale alios conspergit, h. e. deridet et ludibrio habet.

17. *luxerit*, sc. dies. Hor. Epist. I, 6, 56. *lucet*, pro: iam dies illucescit, primo mane.

18. 19. *Caes., Aquin., Suffen.* en triumviratum quasi malorum poetarum aetate Catulli. *Aquinius*, poeta deterrimus, vid. Cic. Tusc. Quaest. V, 22. — *ios* in unam syllabam, quam metrum postulat, coalluit. — De *Suffeno* cf. infr. Carm. XXII. — *omnia venena*, carmina ineptissima et insulsissima, quae velut venenum exhorrescimus. Infr. Carm. XLIV, 12. *oratio plena veneni et pestilentiae*. Horat. Sat. I, 7, 1. *Rupili venenum*.

20. *his suppliciis*, hac poena, te remunerabor, lasciviam tuam ulciscar. *remunerari*, ut gratiam referre, saepius in malam partem apud Terentium; Francogalli: *revancher*.

23. *incommoda*, onera, opprobria.

* *

Hi quatuor versus, quanquam eos MSS. auctoritate Catullo via-

C A R M E N X V.

A D A U R E L I U M.

Commendo tibi me ac meos amores,
 Aureli. Veniam peto pudentem,
 Ut, si quidquam animo tuo cupisti,
 Quod castum expeteres et integellum,
 Conserves puerum mihi pudice; 5
 Non dico a populo: nihil veremur
 Istos, qui in platea modo huc, modo illuc
 In re praetereunt sua occupati:
 Verum a te metuo, tuoque pene,
 Infesto pueris bonis malisque. 10
 Quem tu, qua lubet, ut lubet, moveto
 Quantum vis, ubi erit foris paratum.
 Hunc unum excipio, ut puto, pudenter.
 Quod si te mala mens, furorque vecors
 In tantam impulerit, sceleste, culpam, 15
 Ut nostrum insidiis caput lacessas:
 Ah! tum te miserum, malique fati,
 Quem attractis pedibus, patente porta,
 Percurrent raphanique mugilesque.

dicat *Statius*, abeant illuc, unde malum pedem tulerunt.

CARM. XV.

Mollem quendam puerum, delicias suas, iubet poeta Aurelium pudice tractare pudicumque conservare, dum ipse omnem pudicitiam nefandis verbis exiit.

1. *meos amores*, amatum a me puerum.

2. *veniam pudentem*, benevolentiam cum pudore erga meos amores coniunctam; hinc v. 5. *Conserves puerum mihi pudice*.

3—6. *Ut, si cett. ut, si quis* naquam fuit puer, quem in castitate et puritate permansere optares, hunc mihi pudice defendas et tunc non quidem a populo cett.

10. *bonis malisque*, castis et incastis.

12. *foris*, extra domum; ubi extra domum (in fornice aliquo vel angiportu) parata tibi erit libidinis exercendae copia.

13. *pudenter*, ut postulat pudor, pudori convenienter.

16. *nostrum caput*, me.

18. *Quem* tanquam adulterum uxoris meae te tractabo. — *attractis pedibus*, diductis et divaricatis. — *patente porta*, τῷ προπύλῳ, cui infarciebantur raphani et mugiles (piscis marini, Plin. IX, 17.); qui plura scire cupiunt de hac moechorum poena spurcissima (ἡ αφανιδόσει et παρατιμῶ), conferant Aristoph. Nub. 1079. et ibi interpretes.

CARMEN XVI.

AD AURELIUM ET FURIUM.

Paedicabo ego vos, et inrumabo,
 Aureli pathice, et cinaede Furi;
 Qui me ex versiculis meis putatis,
 Quod sint molliculi, parum pudicum.
 Nam castum esse decet pium poetam 5
 Ipsum: versiculos nihil necesse est;
 Qui tum denique habent salem ac leporem,
 Si sunt molliculi, ac parum pudici,
 Et, quod pruriat, incitare possunt;
 Non dico pueris, sed his pilosis, 10
 Qui duros nequeunt movere lumbos.
 Vos, quod millia multa basiorum
 Legistis, male me marem putatis:
 Paedicabo ego vos, et inrumabo.

CARMEN XVII.

AD COLONIAM.

O Colonia, quae cupis ponte ludere longo,

CARM. XVI.

Catullus de opprobrio impudicitiae, cuius culpam contraxerit sibi suis carminibus, apud Aurelium et Furium se purgat, dum castum et pium poetam se proficitur, cui salva castitate salvaque pietate turpiora et foediora molliculis versiculis complecti liceat.

1. 2. *Paedic.* — *et inrum.* accommodate ad *pathice* et *cinaede* pro vulgari: ego male vos habebō et tractabo; *pathici* et *cinaedi*, qui muliebria patiuntur.

6. *necesse est*, sc. esse castos. Vita scilicet poetarum libera et aliena esse potest a lascivia et nequitia, quae expressa est in eorum carminibus. Ovid. *Trist.* II, 354.

7. *salem*, salse et faecete dictorum laudem et suavitatem.

8. *molliculi*, lasciviores, sive molliorum amorum sensus et vim excitantes.

9. *quod pruriat*, libidinis pruritum.

10. *Non pueris*, qui sponte aestu libidinis corripuntur, sed *his pilosis*, *Qui*, sed *his*, qui annis pilisque obsitinequeunt eest. Tibull. I, 8, 31. 32. *Carior est auro juvenis, cui levia fulgent Ora, nec amplexus aspera barba terit.* — *lumbos duros*, effoetos.

12. *millia multa bas.* leg. legistis de millibus multis basiorum; nempe supr. Carm. V, 10. *cum millia multa* (basiorum) *fecerimus*.

13. *male marem*, cinaedum.

CARM. XVII.

Cum insulsus et stupidus maritus uxorem venustam et in flore aetatis constitutam plane negligeret et aliorum lusibus relinqueret, Catullus rationem, qua istius hominis stupor pelli et excuti posset, in hoc carmine protulit. Putat nempe poeta id fieri posse, si

Et salire paratum habes, sed vereris inepta
 Crura ponticuli adsulitantis, irredivivus
 Ne supinus eat, cavaque in palude recumbat:
 Sic tibi bonus ex tua pons libidine fiat, 5
 In quo vel Salisubsulis sacra suscipiantur:
 Munus hoc mihi maximi da, Colonia, risus.
 Quendam municipem meum de tuo volo ponte
 Ire praecipitem in lutum, per caputque pedesque:
 Verum totius ut lacus putidaeque paludis 10
 Lividissima maximeque est profunda vorago.

stolidus iste in Colonia quadam e ponte *longo* (vel, ut malunt alii, *ligneo*) deiectus supinum in gravi coeno derelinquat animum. — Est sane hoc carmen et lepidissimum et elegantissimum. Versus sunt Ithyphallici.

1—7. *O Colonia* cett. Orationis nexus et sensus: O Colonia, tu delectaris quidem ludis in ponte tuo saltando instituendis, sed vereris, ne pons ille corruat (*irredivivus*) haud in pristinum statum revocandus; ede, quaeso, in meam gratiam hoc spectaculum maxime ridiculum; volo nempe municipem meum de ponte tuo praecipitem dare in lutum; (*sic*) quod quidem spectaculum, si edideris, opto, ut ponte bono et firmo utaris. — Quae designetur *Colonia*, in suspitione versatur. *Muretus* intelligit oppidulum prope Veronam, *Scaliger* et *Fossius* Novum Comm. — *ludere*. edi scilicet solebant spectacula ludicra vel saltationes in pontibus. — Pro *longo* dedit *Fossius*: *ligneo*; est sane sermo de ponte *ligneo*, sed idem saltationis causa debebat esse *longus*.

2. *Et sal. par. hab.* et in promptu tibi est saliendi copia. — *inepta*, infirma, oneri sustinendo imparia, *crura*, fulera, tigna, quibus pons innititur; *adsulitantis*, apposite ad rem; nam, dum ludentes sive saltantes alterno pede solum ponticuli quatiant, ponticulus quasi simul saltat, h. e. quassatur et con-

cutitur. Sed sunt, qui metri causa pro *adsulitantis* lectionem *Vossii*: *asculis* (axiculis, tigillis, perficis) *stantis* defendant. At fulcra illa iam per *crura* expressa sunt. — *irredivivus* (*ἀνέγερτος*) facete pro: non de integro excitandus h. e. extruendus, dum deiectus et demersus in aqua vel coeno pons quasi mortuus iacet, nec pristino usui amplius inservire potest.

4. *Ne supinus* (*ὑπριστος*, cadendo inversus) *cat*, praeceps ruat. — *cavaque in palude*. *cavus* epitheton ornans, cui opponitur *solidus*. Sic *cavae undae* infr. XCV, 5. *cava flumina* Virg. Georg. I, 326. *palus cava* Ovid. Met. VI, 371.

5. *Sic* cett. de hac particula et loquendi formula, qua affertur conditio, sub qua aliquid optatur vel expetitur, cf. Hor. Od. I, 3, 1. Virg. Eclog. IX, 30. et X, 5. Tibull. I, 4, 1. — *bonus pons*, firmus et solidus.

6. *Salisubsulis*, Martis sacerdotibus, qui suscepta Martis sacra sursum subtusque salientes, h. e. tripodibus et saltationibus celebrare solebant; vox ad rem facete exprimendam a poeta, ut videtur, ficta et composita.

7. *Munus hoc* — *maximi risus*, hoc spectaculum vel maxime ridiculum; spectacula gladiatoria, ab Aedilibus muneri data populo, saepe, ut constat, apud Ciceronem simpliciter dicuntur *munera*.

10. *ut, ubi*, ut supr. XI, 3.

Insulsissimus est homo, nec sapit pueri instar
 Bimuli, tremula patris dormientis in ulna.
 Quoi cum sit viridissimo nupta flore puella,
 Et puella tenellulo delicatior haedo, 15
 Asservanda nigerrimis diligentius uvis:
 Ludere hanc sinit, ut lubet, nec pili facit uni,
 Nec se subleuat ex sua parte, sed velut alnus
 In fossa Liguri iacet subpernata securi,
 Tantundem omnia sentiens, quam si nulla sit usquam:
 Talis iste meus stupor nil videt, nihil audit. 21
 Ipse qui sit, utrum sit, an non sit, id quoque nescit.
 Nunc eum volo de tuo ponte mittere pronum,
 Si pote stolidum repente excitare veternum,
 Et supinum animum in gravi derelinquere coeno, 25
 Ferream ut soleam tenaci in voragine mula.

13. *in ulna tremula*, tremulo motu huc illuc vel alternis motibus agitata; *tremulae palmae* apud Calpurn Eclog. X. 39.

15. *Et puella*, supple: *quidem*, quod nonnunquam omitti solet. — *delicatior*, mollior; Cic. de Orat. II, 64. *cum haberet filium delicatiorum*. Ad Attic. I, 19. *libidinosa et delicata iuventus*. Theocr. Idyll XI, 20. de Galatea *ἀπαλωτέρα δ' ἄρνός* et Ovid. Met. XIII, 791. *tencro lascivior haedo*.

16. *nigerrimis uvis*. niger uvarum color maturitatis signum est. Columell. XI, 2, 69 *naturalis autem maturitas est, si, cum expressis, quae acinis colantur, iam infuscata et nonnulla propemodum nigra fuerint*.

17 — 19. *uni*, antique pro: *unius*. — *Nec se subleuat* cett. nec se promovet ex loco semel occupato, sed iacet immobilis velut alnus cett. — *Liguri*, fossae, ut videtur, domini. — *subpernata* vel *suppernata* explicant: succisa, sicuti porcorum succidi solent femina, sive *pernae*. Sed quis ferat hanc a porcis ad caesas arbo-

res translatae imaginem? Sine dubio *subpernata* est lectio corrupta. Mihi in mentem veniebat: *superne icta*; arbores enim caeduntur super radices, vel super solum erectae, ergo superiore earum parte; ex caesa autem arbore fit *truncus*, qualis fuit homo, de quo sermo est. Quod nisi placeat, corruptae lectioni emendandae operam dent me acutiores.

21. *Talis iste meus stupor*, tam immobilis iste, quem dico, homo stupidus.

23. *pronum*, praecipitem.

24. *Si pote cett.* si fieri potest, ut stolidus iste repentino e ponte casu veternum excitet, h. e. ex corpore emoveat, excutiat, dispellat.

25. *in gr. coen.* — *coenum* dicitur *grave*, quod immersos gravat et tenaciter iis adhaeret.

26. *Ferream ut soleam mula*, supple: *derelinquit*. Ergo veteres quoque mularum et equorum ungulas armare et praemunire solebant *soleis ferreis*, quarum opera illi per vias saxosas vel scopulosas fortius et firmiter incedere possent.

CARMEN XVIII.

AD HORTORUM DEUM.

Hunc lucum tibi dedico consecroque, Priape,
 Qua domus tua Lampsaci est, quaque silva, Priape.
 Nam te praecipue in suis urbibus colit ora
 Hellespontia, ceteris ostreosior oris.

CARMEN XIX.

HORTORUM DEUS.

Hunc ego, iuvenes, locum, villulamque palustrem,
 Tectam vimine iunceo, caricisque manipulis,
 Quercus arida, rustica conformata securi,

CARM. XVIII.

Tria sequentia poemata postliminii iure Catullo vindicarunt *Marius Victorinus de Art. Gramm.* IV. p. 2598. *Atilius Fortunatianus* p. 2675. *Terentius Maurus* p. 2444. edit. *Putsch.* et alii. Nec id factum est iniuria. Spirant enim illa Catulli et ingenium et elegantiam. Eadem leguntur in *Priapei.* in *Catalect. Vet. Poet. Scellig.* c. 86. et in *Anthol. Lat. Poet. Burm.* Sec. VI, 85. p. 567, ubi *Burm. Sec.* de metro Ithyphallico, quo Carm. prim. et sec. compositum est, disputat; poematum tertium constat puris iambis. Ceterum pauci versus poematii primi complectuntur solemnem consecrationem et dedicationem sacelli, quo Priapus Lampsaci, ubi ille et natus et educatus esse traditur, colatur colendusque sit.

2. *Qua dom. t. Lampsaci est,* ibi, ubi, ea regione, qua (*ὄπη*) sedem tuam sive domicilium habes, nempe Lampsaci. — *domus.* sic fons *Albunca*, in quo eiusdem nominis nympha sedem vel domicilium suum habuisse fingitur, *domus Albuncae resonantis* vocatur apud Horat. *Gd.* I, 7, 12. — *Lamps.* Cicero in *Verr.* I, 24 *Op-*

pidum est in Hellesponto Lampsacum, in primis Asiae provinciae clarum et nobile. Hinc *Priapus* Virgilio *Georg.* IV, III. dicitur *Hellespontiacus.* Nec defuerunt, qui Priapum, ut deum navigationis tutelarem, in Hellesponto cultum fuisse contenderent.

4. *ostreosior,* ostreis abundantior; praecipue Abydus in ora Hellespontiaca ostreis abundasse dicitur.

CARM. XIX.

Postquam Priapus de cura, qua pauperem villulam, cuius se custodem proficitur, beatiorum usque quotannis reddere studuerit, verba in hoc carmine fecit, causam huius intentionis custodiae repetit a dominorum villae, patris et filii, pietate, qua rite ab illis cultus et variis muneribus ornatus sit. — Sub fine Priapus rapaces pueros a villae hortulo ad ditioris vicini hortum se proripere iubet.

1—4. *Hunc ego cett. Iunge et explica: Ego, quercus arida, rustica conform. sec.* (qui ex quercu arida per rusticam securim factus et conformatus sum Priapus) *hunc locum villulamque cett. nutrivit, iis, quae fecunditati faverent, alii;*

Nutrivi, magis et magis ut beata quotannis,
 Huius nam Domini colunt me, Deumque salutant, 5
 Pauperis tugurii pater filiusque*
 Alter, assidua colens diligentia, ut herba
 Dumosa asperaque a meo sit remota sacello:
 Alter, parva ferens manu semper munera larga.
 Florido mihi ponitur picta vere corolla 10
 Primitu', et tenera virens spica mollis arista:
 Luteae violae mihi, luteumque papaver,
 Pallentesque cucurbitae, et suave olentia mala;
 Uva pampinea rubens educata sub umbra.
 Sanguine hanc etiam mihi, sed tacebitis, aram 15
 Barbatus linit hirculus, cornipesque capella,
 Pro quibus omnia honoribus haec necesse Priapo
 Praestare, et domini hortulum vineamque tueri.

fovi eam, et mala ab ea averti (Horat. Od. IV, 5, 18. *Nutrit rura Ceres*), magis et magis ut beata quotannis, scil. fieret. Priapus scilicet, narrans beneficia, a longo inde tempore villae illi tributa, alloquitur iuvenes, qui qualem curam deus huic loco impenderit, ignorabant. — *caricisque*. *carex*, iuncorum genus (nos: *Ried-*, *Schilf-Gras*) admodum durum et acutum, quo in manipulos collecto villarum tecta construi solebant. — *filiusque**. ad hanc lacunam explendam protulit *Scaliger coloni*, *Fossius tenellus*. Ipse olim conieciam: *patronum*.

6. *Alter, assidua colens diligentia*, repete: *me*.

9. *parva ferens manu cett.* quis est, quem gravissima huic carmini ludicro intexta sententia, „munera parva quidem paupere manu sed largissima voluntate oblata diis esse gratissima,” non suavissime afficiat? In eandem sententiam Horat. Od. III, 23, 13. *Te nihil attinet Tentare multa caede bidentium Parvos coronantem marino Pore deos fragilique myrto. Immunis aram si tetigit manus, Non sumtuosa blandior hostia*

Mollivit aversos Penates Farre pio et saliente mica. Ovid. ex Ponto IV, 8, 39. *Nec, quae de parva Dis pauper libat acerra, Turminus, grandi quam data lance, valent.*

10. *picta*, variis florum coloribus distincta; in Virgillii *Culice* 69. *Florida tellus gemmantes picta per herbas.*

11. *Primitu'* refer ad flores, e quibus, primo vere natis, corolla nexa est. *Primitu'* prisca forma pro: *primitus*, sed Vir Illustrissimus *Hermanuus*, qui in metrorum doctrina tabernaculum quasi collocavit, defendit *primitus*, in *Element. Metr.* p. 575. probante *Celeberrimo Nobbio de metris* II, 29.

14. *educata* eleganter pro: *matura*; maturitatem enim trahunt uvae sub umbra pampinea a nimio solis colore defensae. Infr. LXII, 41. de flore: *Quem mulecent aurae, firmat sol, educat imber.*

15. *sed tacebitis*, sc. in re sacra.

16. *linit*, imbuit, inficit.

17. 18. *Pro quibus cett.* pro quibus honoribus Priapus haec omnia, tam hortulum, quam vineam domini, custodire et tuta praestare debet.

Quare hinc, o pueri, malas abstinete rapinas.

Vicinus prope dives est, negligensque Priapus.

20

Inde sumite; semita haec deinde vos feret ipsa.

CARMEN XX.

HORTORUM DEUS.

Ego haec, ego arte fabricata rustica,

Ego arida, o viator, ecce populus,

Agellulum hunc, sinistra, tute quem vides,

Herique villulam hortulumque pauperis

Tuor, malasque furis arceo manus.

5

Mihi corolla picta vere ponitur,

Mihi rubens arista sole fervido,

20. *neglig. Priap.* Priapus iam dicitur *negligens*, quod non curabat, quod curare debebat, h. e. non abigebat fures, quos abigere debebat. Sic supra XII, 3. *linterum negligentiores* dicuntur, qui linteis servandis non invigilant.

21. *Inde sumite*, minus enim rei alienius sentitur damnum, si particula tantum e rerum copia auferitur. Tibull. I, 1, 33. 34. *At vos exiguo* (hand numero) *pecori, furesque lupique, Parcite; de magno est praeda petenda grege.* — haec, digitum intendit Priapus in semitam. — *deinde, inde, ex horto divitis.*

CARM. XX.

En artem vere admirabilem, qua Catullus, uti in Carmine superiore, Priapum, metro Ithyphallico in Iambicum mutato, loquentem inducit de divino suo in hortis munere, et de divino, quo ab hortorum et villarum dominis macetetur, honore. Sub fine, ut in carmine praecedente, minas ad fures ex hortis in fugam coniciendos satis obscenas iacit. Compara cum hoc carmine *Burmanni Anthol.* in *Lus. Carm. LXXXIV.* p. 567., ubi Priapus pariter enumerat munuscula, quae pro annicuntis tempore ei offerri solebant.

1. *arte rustica*, in *Carm. sup. v. 3. rustica securi.*

2. *arida populus*, ego dens ex ligno aridae populi conformatus; in *Carm. super. v. 3. ex arida quereu.*

3. *sinistra.* hanc vocem ob longam litteram *a* in ablativo metrum repudiat; *Muretus* igitur eam ad *populus* refert et explicat: e regione ad sinistram sita. Sed sic ipse locus, quem vox *sinistra* post *Agellulum hunc* occupat, est et manet sinister. *Scaliger* tentabat: *sinistera, ante quem vides*; alii alia protulerunt. Ego olim paulo audacius coniciebam: *Agellulum, ad sinistram ab inde quem vides.* Ne multa, *sinistra* est vox depravata. Lenior et orationi accommodatior est fortasse haec, quae nunc mihi in mentem venit, corrigendi ratio: *sub ora tute quem vides*, — *quem sub ora*, h. e. ante oculos, in propinquo vides.

5. *Tuor*, verbum *Lucretianum* pro *Tuor*. — *manus malas*, quae male aliorum fructibus hortensibus iniiciuntur, rapaces.

6. *corolla picta.* cf. *Carm. sup. ad v. 10.*

7. *rubens* designat subrubrum et flavum illum colorem, quem aristae maturescentes sole fervido induunt et ostendunt.

Mihi virente dulcis uva pampino,
 Mihique glauca duro oliva frigore.
 Meis capella delicata pascuis 10
 In urbem adulta lacte portat ubera,
 Meisque pinguis agnus ex ovilibus
 Gravem domum remittit aere dexteram,
 Tenella, matre mugiente, vaccula
 Deum profundit ante templa sanguinem. 15
 Proin, viator, hunc Deum vereberis,
 Manumque sorsum habebis. Hoc tibi expedit:
 Parata namque crux, sine arte mentula.

9. *glauca oliva*. oliva, quia sparsa et distincta est colore subviridi, caeruleo vel caesio, ita quidem, ut simul adpersum sit aliquid albi coloris, dicitur *glauca*, quod quidem epitheton tanquam singulare tribuerunt quoque *olivae* Stat. Thebaid. II, 99. Claud. in Eutrop. II, 271. et alii.

10. *capella delicata*, lasciva, petulans, propensa ad faciendas delicias. Sic supr. XVII, 15. *puella tenellulo delicatior haedo*.

11. *adulta lacte ubera*, eleganter pro: ubera lacte distenta vel tumentia; *ubera* enim in pascuis quasi adolescunt, h. e. exerescunt. Sed non ipsa ubera e villis in urbem portantur, sed lac ex uberibus expressum.

12. *Meisque cett.* Priapus ea, quorum tantum custos et deus tutelarior erat, lepide sua facit, ut v. 10. *Meis pascuis*. Ceterum diligenter exponenda et percipienda est orationis venustas, qua Catullus expressit hanc vulgarem sententiam: et agnus ex ovilibus meis in urbem deductus vel compulsus domum redire sinit venditori pecunia, pro agno vendito accepta, onustum. Hic locus Virgilio quoque ita arrisit, ut eum imitaretur in Eclog. I, 36. *Non unquam gravis aere domum mihi dextra redibat*.

14. *Tenella*. hanc lectionem, quae debetur *Dorvillii* ingenio, pro vetere lectione *Tenerque* rece-

pit Vir Clarissimus *Silligius*, quem secutus sum. Nec incommoda est haec lectio. Nam, quod *Muretus* contendit, vocem *tener* iam in genere feminino positam esse, id, cum nullum usquam apud veteres scriptores de voce *tener* in genere feminino usurpata exemplum extet, nemini facile probabile videbitur. Sed recepta quoque lectio ob nimiam inter *Tenerque* et *Tenella* dissimilitudinem, vel ob quatuor litterarum immutationem et ob copulam *que* recepta lectione deletam movere debet de eius probabilitate dubium. Equidem lectionem mihi invenisse videor, quae non solum ad formam corruptae lectionis *Tenerque* proxime accedit, sed etiam rei, de qua sermo est, egregie respondet. *Vaccula*, quae a matris latere abducitur, tenaciter obniti solet sese abducturo; mater autem, dum hoc fit, *mugit*. Itaque reluctans *vaccula* aptissime nunc vocatur *tenax*, sicuti apud Livium XXXIX, 25. *equus, non parens frenis asperioribus*, simpliciter dicitur *tenax*, et apud Ovid. Amor. III, 4, 13. *Vidi ego nuper equum, contra sua frena tenacem*. Vile igitur, an bene ad rem pro corrupta lectione *Tenerque* levi mutatione legendum sit: *Tenaxque*.

17. *sorsum*, manum seorsum, h. e. seiunctam et aversam a furto fructuum hortensium habebis.

18. *crux*, poena, quae a servis

Velim pol, inquis: at pol ecce, villicus
 Venit: valente cui revulsa brachio
 Fit ista mentula apta clava dexteræ.

20

CARMEN XXI.

AD AURELIUM.

Aureli, pater esuritionum,
 Non harum modo, sed quot aut fuerunt,
 Aut sunt, aut aliis erunt in annis,
 Paedicare cupis meos amores;
 Nec clam: nam simul es, iocaris una, 5
 Haeres ad latus, omnia experiris.
 Frustra: nam insidias mihi instrumentem
 Tangam te prior inrumatione.
 Atqui, si id faceres satur, tacerem.
 Nunc ipsum id doleo, quod esurire 10
 Ah! meus puer et sitire discet.

sumi solebat. — *sine arte*. supple
 ex versu primo: *fabricata*. est ve-
 ro *sine arte* supplementum *Mureti*.

19. *Felim pol*. libidinosa pro-
 fessio.

CARM. XXI.

Catullus in hoc poematio Aure-
 lium ab amoribus pueri, quem
 ipse amabat, minis, quales ex ore
 hominum proiectæ pudicitiae mit-
 ti iacique solent, avertere et abs-
 terrere studuit. Pertinet igitur
 hoc poematum ad ea, quæ Catul-
 lus non studiose climavit, sed
 subito deproperavit chartisque in-
 curciosius illevit. Comparetur imi-
 tatio Martialis I, 93.

1. *pater esuritionum*, quemadmo-
 dum apud Horatium convivor
 venerabili nomine *coenæ pater*, ita
 nunc Aurelius, homo vel avarus
 et sordidus, vel laborans inopia,
 salse *esuritionum pater* vocatur.

5. *Nec clam*, sed palam. — ad
simul es et *iocaris* supple: cum
 puero meo.

6. *omnia experiris*, tentas omnia,
 quibus pueram meam ad libidi-
 nem pellicias.

7. *mihî*, nempe libidinis apud
 puerum meum exercendæ causa.

9. *satur*, non esuriens; esuriunt
 autem homines ob rerum inopiam.
 — *tacerem*, ferrem id facilius; ideo
 scilicet, quia largiter cibus se in-
 vitantes multo maiore ad libidi-
 nem ferantur impetu.

11. *Ah! meus puer*. hic locus
 omnes fere interpretes ad se emen-
 dandum quasi convocavit. Parti-
 cula *Ah*, pro qua alii dederunt *nae*
 vel *vac*, bene respondet verbis
 præcedentibus: *Nunc ipsum id do-
 leo*. Ceterum ad verba *Ah! meus*
puer tanta e veteribus codicibus
 et libris prolata est lectionum va-
 rietas, ut iis cognitis multo incer-
 tior sis, quam ante. Alii legunt
Ah! me me; alii *Meus iam* vel
Meus me; alii *Nac meus* vel *Fae*
meus; alii *Meus mi*; alii *Una meus*;
Hundius denique violento conatu
Mellitus; sed ohe! iam satis; res
 ipsa salva est. Iunge: *Nunc ipsum*
id doleo, quod puer meus ah! (vel,
 si mavis: heu!) *esurire et sitire*
 (apud Aurelium) *discet*.

Quare desine, dum licet pudico,
Ne finem facias, sed inrumatus.

CARMEN XXII.

A D V A R U M.

Suffenus iste, Vare, quem probe nosti,
Homo est venustus, et dicax et urbanus,
Idemque longe plurimos facit versus.
Puto esse ego illi millia aut decem, aut plura
Perscripta: nec sic, ut fit, in palimpsesto
Relata; chartae regiae, novi libri,

5

12. 13. *Quare desine cett.* Sensus: Quare desine ad latus pueri mei haerere et omnia experiri, dum tibi, ut pudico, licet desinere, ne desinas tandem non amplius pudicus, sed irrumatus.

CARM. XXII.

Catullus in hoc carmine ante oculos ponit vivis coloribus expressam imaginem mali poetae *Suffeni*, vel, ut alii scribunt, *Fuffeni*, qui, praeterquam quod venustate et dicacitate placere studebat, brevissimo temporis spatio ingentem versuum copiam temere effundere, eosque non vitiiis, quibus scatebant, purgatos vel correctos, sed externis tantum ornamentis magnifice condecoratos in lucem protrudere solebat. — At, dum ridet Catullus *Suffenum*, observantur eius animo alii homines Suffeno simillimi. Idem evenit Catulli lectoribus. Nam quod addit ille v. 20. *Suus cuique attributus est error*, quotidiana satis confirmat experientia.

2. *venustus*, qui externo corporis cultu, ornatu et gestibus formam, qua pulchritudinis laudem venetur, induit et repraesentat; *dicax*, qui loquax magis, quam disertus, ut videri vult, est, scurra; *urbanus*, qui arte quaesita ad elegantiores mores se componit.

5 — 8. *Nec sic, ut fit cett.* Sensus: nec, ut solent boni et dili-

gentes scriptores, quae scripsisset, in palimpsesto relecta et correctae; statim enim illa in lucem emittit; adsunt, qui lectores alliciant, festivi comites, *novi libri, novi umbilici cett.* *Palimpsestus* est membrana, vel charta pergamena, in quam scripta tanquam, ut ita dicam, in *immundum* coniciebantur, eo quidem consilio, ut scriptor, antequam ea publicarentur, *relegeret*, recognosceret, et minus recta eradendo corrigeret. Lectionem: *relata in palimpsesto* pro: *in palimpsestum*, male Vir quidam Doctus defendit; *referre* enim *aliquid in libello aliquo* est: enarrare, proferre, exponere aliquid in libello aliquo; at *referre aliquid in libellum* est: coniecere, transferre, transscribere aliquid in libellum. Quodsi igitur vera sit lectio *relata*, pro *in palimpsesto* scribendum est *in palimpsestum*. Iam *Heinsius* in *not.* ad Cat. pro: *relatu* tentabat: *releta*, ut sit: *erassa*, *deleta*; modo vox *releta* vetustatis auctoritate vel exemplo aliquo confirmari possit. Suspicio igitur pro *relata* legendum esse vel *relecta*, h. e. recognita, retractata, Ovid. Remed. Am. 717. *Scripta cave relegas blandae servata puellae: Constantes animos scripta relectu movent; vel retexta*, ut locutus est in simili re Horat. Sat. II, 3, 2. *Sic raro scribis, ut toto non quater anno Mem-*

Novi umbilici, lora rubra, membrana
 Directa plumbo, et pumice omnia aequata.
 Haec cum legas, tum bellus ille et urbanus
 Suffenus, unus caprimulgus, aut fossor 10
 Rursus videtur: tantum abhorret ac mutat.
 Hoc quid putemus esse? qui modo scurra,
 Aut si quid hac re tritius, videbatur,
 Idem inficeto est inficetior rure,
 Simul poemata attigit; neque idem unquam 15
 Aequae est beatus, ac poema cum scribit:
 Tam gaudet in se, tamque se ipse miratur.
 Nimirum idem omnes fallimur; neque est quisquam,

branam poscas, scriptorum quaeque retexens, scil. in palimpsesto. — chartae dicuntur regiae, ob splendidiorum et ampliorum earum formam. — libri ob singularem, quam externa eorum species ostendit, elegantiam dicuntur novi. — umbilicus, qui translate de media alicuius rei parte dicitur, iam est bacillus, circa quem librorum chartae vel membranae convolvebantur; hinc ducta est loquendi ratio: librum aliquem ad umbilicum adducere, de libro perfecto vel finito, qui bacilli ope convolvitur. Umbilici extremae dextra sinistraque partes appellabantur cornua. — lora rubra, quibus colligebantur et constringebantur volumina. — membrana directa plumbo, in qua versus ad lineas stylo plumbeo signatas uno eodemque ordine atque intervallo accuratissime scripti et exacti sunt; de stylo illo plumbeo, qui Graecis dicitur μόλυβδος, vid. praeter Salmas. ad Sol. 917. et Funccium de Scriptura Vett. p. 136. Amicissimi Iacobsii Animadvv. ad Anthol. Graec. Vol. II. P. III. p. 375. — pumice omnia aequata. cf. snpr. ad 1, 2.

9. bellus ille. Martial. III, 63. Cotile, bellus homo es; dicunt hoc, Cotile, multi: Audio, sed quid sit, dic mihi, bellus homo? Bellus homo est, flexos qui digerit ordine

erines, Balsama qui semper, cinnama semper olet; Cantica qui Nili, qui Gaditana susurrat, Qui movet in varios brachia volsa (malim versa) modos.

10. un. capr. — unus significanter nonnunquam tam in laudem, quam in contemptum, dicitur is, qui prae ceteris in aliqua re eminet, vel qui in genere suo est unus; Cic. de Orat. I, 29. qui sicut unus (prae ceteris bonus) paterfamilias his de rebus loquor. Itaque caprimulgus unus iam est: omnium caprimulgorum quasi princeps, homo abiectissimus.

11. mutat sc. se. Livius III, 10. ut nihil odor mutaret, ubi de verbo mutare, sine se passive posito, ingentem exemplorum silvam proposuit Drakuborchius.

13. hac re, intellige scurrilitatem; tritius, vulgarius, contentius.

15. Simul, simulac.

17. Tam gaudet in se. gaudere in se, intimo animi recessu gaudere. Ceterum hoc Suffeni gaudium, quo non raro mali poetae aliique scriptores, qui sibimet ipsis mirifice placent, exultare et efferri solent, Horat. quoque ad Catulli exemplum descriptum dedit, Epist. II, 2, 107. 8. Gaudent scribentes, et se venerantur, et ultro, Si taceas, laudant, quidquid scripsere, beati.

18. idem fallimur, τὰ πάντα σφαλόμεθα, eundem errorem erramus,

Quem non in aliqua re videre Suffenum
 Possis. Suis quoique attributus est error, 20
 Sed non videmus manticae quod in tergo est.

CARMEN XXIII.

A D F U R I U M.

Furi, quoi neque servus est, neque arca,
 Nec cimex, neque araneus, neque ignis,
 Verum est et pater, et noverca, quorum
 Dentes vel silicem comesse possunt,
 Est pulchre tibi cum tuo parente, 5
 Et cum coniuge lignea parentis.
 Nec mirum: bene nam valetis omnes,
 Pulchre concoquitis, nihil timetis,
 Non incendia, non graves ruinas,
 Non facta impia, non dolos veneni, 10
 Non casus alios periculorum.
 Atqui corpora sicciora cornu,
 Aut si quid magis aridum est, habetis,
 Sole, et frigore, et esuritione.
 Quare non tibi sit bene ac beate? 15

nos omnes pariter, ac Suffenus, *φιλαυτία* laboramus.

20. *Suis quoique attr. est error.*
 Horat. Sat. I, 3, 68. *Nam vitiiis nemo sine nascitur.* Prop. II, 22, 17. *Unicuique dedit vitium natura creato.*

21. *Sed non videmus cett.* notam Aesopi de duabus peris fabulam tractavit Phaedr. IV, 10. cf. Hor. Sat. II, 3, 299. et Pers. IV, 24.

CARM. XXIII.

Hoc carmen ad carmina cedro linenda equidem referre nolim. *Furium* scilicet, hominem summa rerum inopia laborantem, tum eiusdem sortis illius parentem et novercam, denique quidquid in foedae paupertatis comitatu esse solet, petulanter in hoc carmine ridet et exagitat. cf. Martial. XI, 32. in *Caccilium*.

2. *cimex*, pro: lectus, in quo abominabilis bestiola *cimex* delitescere solet; hinc Catulli imitator, Martialis XI, 32, 1. *Nec toga, nec focus est, nec tritus cimi ce lectus.*

4. *silicem comesse*, per silicem intellige durissimos cibos, quos patris et novercae dentes sicuti silicem confringere possent.

6. *coniuge lignea* (noverca). corpus, quod propter ciborum penuriam exaruit, cum *ligno arido* comparatur.

12. particula *atqui*, quae omnem orationis nexum turbat, sine dubio corrupta est. An scripsit Catullus:

*Non casus alios periculorum,
 Vos, qui corpora cett.*

14. *Sol. frig. esur.* tam propter continuos labores aestate et hieme exantlatos, quam propter ciborum inopiam.

A te sudor abest, abest saliva,
 Mucusque, et mala pituita nasi.
 Hanc ad munditiem adde mundio rem,
 Quod culus tibi purior salillo est,
 Nec toto decies cacas in anno, 20
 Atque id durius est faba et lapillis;
 Quod tu si manibus teras fricesque,
 Non unquam digitum inquinare possis.
 Haec tu commoda tam beata, Furi,
 Noli spernere, nec putare parvi: 25
 Et sestertia, quae soles, precari
 Centum desine; nam sat es beatus.

C A R M E N X X I V .

A D I U V E N T I U M P U E R U M .

O qui flosculus es Iuventiorum,
 Non horum modo, sed quot aut fuerunt,
 Aut posthac aliis erunt in annis,
 Mallem divitias mihi dedisses
 Isti, quoi neque servus est, neque arca; 5

16. *A te sudor abest, arida enim corpora minus sudare solent corporibus pinguioribus et obesioribus.*

17. *Mucus, de humore, quo nasus sese exonerat, crassiore, pituita de nasi humore liquidiore.*

19. *purior salillo est. ut sal ab omni sorde purgatus purusque conspiceretur, salinum quoque purum, mundum et bene tersum in mensa apponi solebat. Horat. Sat. I, 3, 14. Sit mihi mensa tripes et Concha salis puri. et Od. II, 16, 14. Vivitur parvo bene, cui paternum Splendet in mensa tenui salinum.*

26. *quae soles, sc. precari; precabatur autem Furius centum sestertia, sive ut illa mutua acciperet, sive ex voto, quale paupertas exprimere solet. — desine, quia iterum iterumque idem precando iam molestus fuerat.*

C A R M . X X I V .

Iuventium, puerum tam corporis venustate quam gentis nobilitate florentissimum, carpit poeta de animi levitate, qua ille aetatis suae florem depascendum tradiderit Furiis, quem ut hominem in summa mendacitate misere se habentem in praecedente carmine descripsit.

1. *flosculus. tenera Iuventii aetas eleganter comparatur cum flosculo, qui in horto aliquo natus sensim sensimque succrescit, et horti decus extollitur.*

4. *michi abundat, ut in patrio sermone: „ich wollte, du hättest mir lieber diesem Habenichts Geld gegeben.“ Et sic mihi, tibi, sibi, nobis, vobis, in omnibus fere linguis pro carum ingenio abundat.*

Quam sic te sineres ab illo amari.
 Qui? non est homo bellus? inquires. Est;
 Sed bello huic neque servus est, neque arca.
 Haec tu, quam lubet, abiice elevaque;
 Nec servum tamen ille habet, neque arcam.

10

CARMEN XXV.

A D T H A L L U M.

Cinaede Thalle, mollior cuniculi capillo,
 Vel anseris medullula, vel imula oricilla,
 Vel pene languido senis, situque araneoso,
 Idemque Thalle, turbida rapacior procella,
 Cum de via mulier aves ostendit occinentes, 5
 Remitte pallium mihi meum, quod involasti,
 Sudariumque Setabum, catagraphosque Thynos,

6. sic, tam ignominiose; quasi ignominiam sibi contrahat, qui ab homine paupere se in amores induci patiatur.

7. bellus, cf. supr. XXII, 9.

9. quam lubet, prouti vel quantum lubet, utcumque placet. — abiice, vilipende; elevaque, et pro re leviore habe.

CARM. XXV.

Hoc carmen referendum est ad ea Catulli carmina, quae non ad sensum honestatis vel ad obrusam vitae castioris, sed ad aetatis, qua illa scripta sunt, ingenium diiudicanda sunt. Thallus in hoc carmine non tantum describitur ut puer mollissimus, sed etiam notatur ut puer rapax, et quidem tam proiectae impudentiae, ut rapta palam habere et tanquam avita publice ostendere soleret. Catullus igitur hunc puerum furto sibi subducta pallium et alia remittere iubet, minas, nisi id statim fiat, iaciens acerbissimas.

1. 2. Thallus, videtur esse nomen fictum a *θαλλός* (germen olivae vel planta virens). — anseris medullula, noli cogitare de medulla, quae inest ossibus, sed de plumis

illis mollissimis, quae apud anseres sunt interiores et ceterarum plumarum quasi medulla; nos: *Flaumenfedern*. Conf. Lus. vel Priap. LXV, I. — imul. oric. Cic. ad Qu. Fr. II, 15. *auricula infima mollior*.

3. situque araneoso, et mollior araneorum tela, quae paulo sublimius dicitur *situs araneosus*, quia araneae opus, quod texunt, in locis desertis et situ obtectis suspendere solent.

5. Cum de via mulier av. ost. occinentes. pro oscitantes unius Cod. auctoritate dedi lectionem: *occinentes*. — occinere dicuntur aves, quae faustum vel infaustum omen (h. l. turbidam procellam) cantu edere vel portendere putabantur. Eiusmodi aves mulieres (de via) circumforaneae pro mercede ostendere solebant. — ostendere cum delecto; est enim verbum augurale.

6. quod involasti, quod furtim celeri manu abstulisti; verbo involare inest notio celeritatis, qua aliquid petitur.

7. Sudariumque Setabum, cf. supr. ad XII, 14. — catagraphosque Thynos. ex his duabus voci-

Inepte, quae palam soles habere tanquam avita.
 Quae nunc tuis ab unguibus reglutina et remitte,
 Ne laneum latusculum, natesque mollicellas,
 Inusta turpiter tibi flagella conscribillent,
 Et insolenter aestues, velut minuta magno
 Deprensa navis in mari vesaniente vento.

10

CARMEN XXVI.

AD FURIUM.

Furi, villula vestra non ad Austri
 Flatus opposita est, nec ad Favoni,
 Nec saevi Boreae, aut Apeliotae,
 Verum ad millia quindecim et ducentos.
 O ventum horribilem atque pestilentem!

5

bus interpretes varia, quae iis Catullum designasse autinnabant, pugillares, annulos et nescio quas alias rerum formas elicerunt et effllexerunt. Vide ipsos docte et copiose in hanc rem ad h. I. disputantes. Ego hunc locum simpliciter ita interpretor. *Κατάγοραφος* est: descriptus, depictus, delineatus; sensus igitur: remitte mihi sudarium, et Setabum et distinctum imaginibus Bithynorum acu in illo sudario pictorum.

9. *reglutina*, significanter pro: *redde*; quemadmodum enim res glutine firmatae et compactae non facile resolvuntur, ita rapta e raptorum unguibus non nisi vi adhibita evelluntur vel extorquentur.

10. *laneum*, molle, tenellum, quale est latns pueri; *lana* autem natura sua *mollis* est. Ovid. *Fast.* II, 742. *Ante torum calathi lanaeque mollis erant.*

11. *Inusta*, significanter pro: *iniecta*, *inmissa*, quia flagellorum ictus *urunt* punguntque; sic *loris uri* (pro: caedi) apud Horat. *Sat.* II, 7, 58. et *Epist.* I, 16, 47. — *conscribillent*, vibicibus notent variantque. *Plaut. Pseud.* I, 5, 131. 2. *Quasi in libro cum scribuntur*

calamo litterae, Stilis me totum usque ulmeis conscribito; et sic apud Hom. *Iliad.* IV, 139. *ἐπιγράφειν χροῶα.*

12. *aestues*. — *aestuare*, ut apud Graccos *θύειν*, iam dictum esse pro: huc illuc tanquam maris aestu agitari, satis docet adiecta comparatio cum navicula, quae mari aestuante et vento furente huc illuc iactatur. — *Deprensa*. *deprehendi* verbum proprium de navibus, quae subito in mari tempestate opprimuntur.

CARM. XXVI.

Furius, omni rerum inopia (vid. *Carm.* XXIII.) et aere alieno pressus, undique impugnabatur a creditoribus. Hic impetus comparatur cum impetu ventorum ex omnibus coeli regionibus ruentium. — Alia ratio, qua rei, in hoc poematio exagitatae, pellatur obscuritas, mihi quidem non succurrit.

1. *vestra*, a te tuisque possessa; *lectio vestra* pro vulgata *lectioe nostra*, nititur plurimum *MSC.* auctoritate, teste *Fossio*. — *ad*, adversus; *opposita est* cum delectu pro: *exposita*, quia bona quoque *opponi*, pro: *oppignerari*, dicuntur.

CARMEN XXVII.

AD POCILLATOREM PUERUM.

Minister vetuli, puer, Falerni,
 Inger mi calices amariores,
 Ut lex Posthumiae iubet magistræ,
 Ebriosa acina ebriosioris.
 At vos, quo lubet, hinc abite, lymphæ,
 Vini pernicies, et ad severos
 Migrate: hic merus est Thyonianus.

5

CARMEN XXVIII.

AD VERANNIUM ET FABULLUM.

Pisonis comites, cohors inanis,

CARM. XXVII.

Poeta, ut hilaritati indulgeat, imperiose pincernam calices vetulo Falerno implere iubet, aquae potum severioribus relicturus.

2. *Inger*, antique pro:ingere. — *ingerere* pro: subministrare, porrigere. Nemes. Cyneg. 5. *Castaliusque mihi nova pocula fontis alumno Ingerit.* — Si ex causa idonea vox *Inger* emendanda videretur, in promptu foret: *Affer*; Horat. Epod. 9, 33. *Capaciores affer huc, puer, scyphos*; sed nihil mutandum. — *amariores*, refer ad vinum Falernum, cui, sicut aliis vinis vetustioribus, inest grata quaedam amaritudo. Hinc Horatio vinum *Falernum* dicitur *severum*, Od. I, 27, 9.

3. 4. *Ut lex Posth. cett.* Mos ferebat apud Romanos, ut in laeta computatione unus (utar verbis Horatii Od. I, 4, 18.) *regna vini talis* (talorum iactu) *sortiretur*, qui leges daret et ad eas potantes regeret. Illic vocari solebat vel *rex*, vel *strategus*, vel *modimperator*, vel *magister* cett.; ipsum munus autem *regnum* vel *magisterium*, quod, ut ex hoc loco discimus, delatum quoque est ad mu-

liculus. Iam nostra *magistra* vel *regina* est *Posthumia*, quae tam largiter se vino ingurgitare solebat, ut vini tumore superaret acinam succo mustaceo vel vinaccotumentem vel turgentem. *Ebriosa*, vino dedita: potest esse aliquis *ebrius*, vino madens, nec tamen *ebriosus*, vinolentiae deditus.

5. 6. *hinc ab. lymph.* *Vini pern.* vult igitur poeta merum bibere, non vinum aqua temperatum, quasi admixta aqua sit *vini pernicies*, h. e. vinum corrumpat. At Propertius II, 23, 27. laudat vinum aqua temperatum: *Ah pereat, quicumque meracas reperit uvas, Corripitque bonas nectare primus aquas.* — *ad severos*, vini potu abstinentes; et sic abstemios quoque vocat Horat. Epist. I, 19, 9. *Forum putealque Libonis* (aquam) *Mandabo siccis, adimam cantare severis.* — *hic mer. est Thyon.* a nobis nil nisi merum bibitur. *Thyoncus*, Bacchus, cuius mater, in coelum relata, *Θυώνη* vocata est.

CARM. XXVIII.

Catullus, cum eius amici, Verannius et Fabullus, qui comites praetorem Pisonem, hominem sor-

Aptis sarcinulis et expeditis,
 Veranni optime, tuque, mi Fabulle,
 Quid rerum geritis? satisne cum isto
 Vappa frigoraque et famem tulistis? 5
 Ecquidnam in tabulis patet lucelli?
 Expensum, ut mihi, qui, meum secutus
 Praetorem, refero datum lucello:
 O Memmi, bene me ac diu supinum
 Tota ista trabe lentus inrumasti. 10

didissimum, secuti erant in Hispaniam, rediissent cum sacculo, non nummis turgente, sed vacuo et inani, eo gravius et acerbius fert doletque eorum sortem, quod ipse olim, praetorem Memmium in Bithyniam comitatus, eandem expertus erat. Sub fine monet amicos, ut in posterum viros nobiles, quales erant praetores Piso et Memmius, aversentur fugiantque.

1. 2. *cohors*, cf. supr. ad X, 10. — *inanis*, quia, nihil plane in provincia lucrata, quod secum portaret non habebat; hinc cohortis *sarcinulae* fuerunt *aptae* et *expeditae*. — *aptis*, commodis, non onere prementibus. — *expeditis*, levioribus, et hinc *arma*, quae ob levius eorum pondus leviore opera tractari possunt, dicuntur *expedita*. Cic. Tusc. Quaest. II, 16. *expeditis armis pugnare*.

5. *Vappa*, homine nequam; *vappa*, proprie vitium vini corrupti et insipidi, iam transfertur ad sordem avaritiae, qua Piso, quidquid esset bonae frugis, comitibus praeripiebat. — Ceterum plures fuere *Pisoines*, e quibus duo missi sunt in Hispaniam; alter *Cn. Calpurn. Piso* Quaestor pro Praetore (*cum imperio et dignitate praetoria*), Sallust. in Catil. cap. 18., alter *L. Calp. Piso*, Cic. in Verr. IV, 25. et Liv. Suppl. LXV, 20.

6—8. *in tabulis*, sc. acceptorum et expensorum; in alteram enim tabularum paginam referebantur *accepta*, in alteram *expensa*, h. e.

erogata vel data. — Sed ut adhuc hic locus interpungebatur vel distinguebatur, sensus sanus ex eo elici non potuit; at, signo interrogationis a me post *lucelli* posito, clara et perspicua in hoc loco sunt omnia; sensus: Ecquidnam lucelli patet vobis (vobis notatum est) *in tabulis*? Profecto non lucellum vel acceptum, sed *expensum*; sicuti idem mihi patet in tabellis, qui in comitatu mei praetoris *datum* (expensum) ad lucellum refero (pro lucello mihi habendum est). — *datum*, expensum. Cic. de Amicit. 16. *ut par sit ratio acceptorum et datorum*.

9. *O Memmi*. huius praetoris, *C. Memmi*, comes fuit Catullus in provinciam Bithyniam, quam, quia ibi lucri faciendi nulla plane erat occasio, Catullus supr. X, 19. vocat *malam provinciam*.

10. *Tota ista tr. lent. inrum.* et v. 13. *verp. fart.* hae locutiones, et aliae apud Catullum, ut *paedicare*, *inrumare*, *inrumatus*, *inrumator*, *cinaedus* cett., non in sensu proprio accipiendae et explicandae, sed ad impudicum loquendi genus, quod Catulli aetate invaluerat, referendae esse videntur. Itaque tum temporis homines, se *pessime aliquem tractaturos esse* minantes, fortasse se enim *inrumare* velle dicebant. Certe, quidquid sit, haec spurcitiei nota, ut iam supra observavimus, aetatis potius, qua Catullus vivebat, ingenio, quam ipsi adspargenda est.

Sed, quantum video, pari fuistis
 Casu; nam nihilo minore verpa
 Farti estis. Pete nobiles amicos.
 At vobis mala multa Di Deaque
 Dent, opprobria Romuli Remique.

15

CARMEN XXIX.

IN CAESAREM.

Quis hoc potest videre, quis potest pati,
 Nisi impudicus et vorax et aleo,
 Mamurram habere quod Comata Gallia
 Habebat uncti et ultima Britannia?
 Cinaede Romule, haec videbis et feres?
 Es impudicus et vorax et aleo.

5

13. *Pete nobiles amicos.* per ironiam peti iubet poeta quod fugiendum sit, consuetudinem scilicet cum nobilibus, dubiam illam et parum frugiferam.

15. *opprobria, dedecora, nos: Schandstecke.* Sic Horatius *arborem istam*, cuius casu paene ad Orcum missus esset, Od. II, 13, 4. *opprobrium pagi*, et *Procnem* ob caedem filii *Ityos opprobrium domus Cecropiae* vocat. — *Romuli Remique*, posterorum Romuli Remique, Romulidarum.

CARM. XXIX.

Ratio, qua Catullus agere solebat cum Caesare, fuit sane, ut ex hoc carmine apparet, paulo licentior. Quamquam enim Catullus in eo Caesarem ob Mamurram, eius praefectum fabrum, cui ille ingentem bonorum, quae turpissime profudit iste nebulo, copiam suppeditaverat, contumeliosis appellavit nominibus: id tamen Caesar tam leniter tulit, ut Catullum eodem die, quo hoc probrosum carmen acceperat, coenae adhibuisse dicatur. Vide Sueton. Iul. Caes. c. 73. sub fine.

2. *Nisi impudicus* cett. nisi qui ipse, ut Mamurra, est impudicus

cett. *aleo*, aleator, levissimi ingenii homo, qui bona sua perdit in alea; hinc apud Hor. Od. III, 24, 58. *alea legibus velita*. Ceterum vocis *aleo* pro vulgata lectione: *helluo*, integritatem confirmat plurimorum MSS. auctoritas.

3. *Comata Gallia*, Gallia Transalpina, in Belgicam, Celticam et Aquitanicam descripta, dicta ita, quia eius populi comam alere et promittere solebant.

4. *uncti*, rerum pretiosarum et magnificarum; *unctum* dicitur, quod in genere suo praestans et praecipuum est, ut in hoc ipso carmine v. 23. cf. supr. X, 11. — *ultima Brit. Britannia*, respectu terrae, a qua Britannia mari est disiuncta, habito dicitur *ultima*. Sic supr. XI, 12. *ultimi Britanni*.

5. *Cinaede*. movit certe Caesar turpis libidinis suspicionem tam *Nicomedis* (ut scribit Sueton. Iul. cap. 49.) *contubernio* et cantu illo, quo triumphantis currum persecuti esse dicuntur eius milites: *Gallias Caesar subegit, Nicomedes Caesarem*, quam insana illa liberalitate, qua Caesar Mamurram cumulavit immensis muneribus.

Et ille nunc superbus et superfluens
 Perambulabit omnium cubilia,
 Ut albulus columbus, aut Adoneus?
 Cinaede Romule, haec videbis et feres? 10
 Es impudicus et vorax et aleo.
 Eone nomine, Imperator unice,
 Fuisti in ultima Occidentis insula,
 Ut ista vostra diffututa mentula
 Ducenties comesset, aut trecenties? 15
 Quid est? ait sinistra liberalitas,
 Parum expatrat; an parum helluatus est?
 Paterna prima lancinata sunt bona:
 Secunda praeda Pontica: inde tertia
 Hibera, quam scit amnis aurifer Tagus, 20
 Hunc, Galliae, timetis, et Britanniae!

7. *superbus et superfluens*, superbiens et abundans rerum a te acceptarum copia. *Corpus superbum* apud Horat. Sat. II, 2, 109. tribuitur ei, qui superbius se iactat cultus externi magnificentia.

9. *Ut alb. col., aut Adon., ut pulcherrimus quisque*, tam splendido nitore, ut albus columbus, quam formae venustate, ut Adonis, Veneris deliciae, conspicuus. *Adoneus*, pro: Adonis, ut *Achilleus* pro: Achilles, et *Ulixens* pro: Ulixes.

12. *Eone nomine*, eone consilio, idone. — *unice. unicus*, qui in re aliqua sui similem non habet, praestantissimus; qui in re nota appetens est exemplorum adeat *Heins.* ad Ovid. Met. III, 454.

13. *in ult. Occid. insula*, Britannia.

15. *Ducenties*, sc. centena milia sestertiùm. — *comesset. comedere bona*, absumere, devorare, decoquere, abligurire, perdere; et sic passim apud Cicronem: *rem familiarem, patrimonium, nummos, bona comedere.*

16. *Quid est?* formula de re aliqua elevanda, sive de re, quam parvi momenti esse declaramus; quid tum? — *sinistra*, praepostera, importuna, stulta.

17. *expatrat*, verbum a Catullo, ut videtur, confictum pro vulgari: effudit, profudit, vel, ad verum illum in triumpho Gallico a militibus iactatum (Sueton. Vita Caes. c.51.), *Aurum in Gallia effutnisti*, pro: effutuit. — *an par. hell.* repetit Catullus vocem *parum*, et quaerit, num *parum* dici possit, quod Mamurrae gula et libido devoraverit.

18. *lancinata*, dissecta, disiecta, dissipata, pro: perdit; *lancinare paterna bona* est idem fere, quod dixit Horat. Sat. I, 2, 62. *rem patris oblimare.*

19. *Sec. praed. Pont.* intellexerim spolia, quae Caesar, devicto Ponti rege Pharnace, reportavit. — *tertia Hibera*, de praeda belli Lusitanici. — *Tagus*, fluvius Lusitaniae; de more, quo poetae de rebus gestis fluvii, in quorum vicinitate illae gestae sint, testimonium denuntiare solent, cf. Hor. Od. II, 1, 33. IV, 4, 38. Virg. Eclog. V, 21. Tibull. I, 7, 11. et infr. LXIV, 358.

21. *Hunc, Galliae cett. vos, Galli et Britanni*, nebulonem istum, bonorum vestrorum decoctorem, extimescitis.

Quid hunc (malum!) fovetis? aut quid hic potest,
 Nisi uncta devorare patrimonia?
 Eone nomine, Imperator unice,
 Socer generque, perdidistis omnia? 25

CARMEN XXX.

A D A L P H E N U M.

Alphene immemor atque unanimis false sodalibus,
 iam te nil miseret, dure, tui dulcis amiculi:
 iam me prodere, iam non dubitas fallere, perfide.
 Nec facta impia fallacum hominum coelicolis placent,
 Quae tu negligis, ac me miserum deseris in malis. 5
 Eheu! quid faciant, dic, homines, quoive habeant fidem?

22. *Quid hunc, malum! fovetis?* cur istum (o rem indignam!) curatis et alitis? — *malum*, interiectio, saepius apud Plautum et Terentium obvia, quae irae et indignationi, qua aliquem vel aliquid aversamur, inservit. Ipse Cicero Philipp. X, 9. *Quae (malum!) est ista ratio, semper optimis causis veteranorum nomen opponere? — potest, sc. perficere, designare.* Nos similiter: *was kann er anderes, als cett.*

23. *uncta*, cf. supr. ad v. 4. — *Eone nomine*, ut v. 12.

25. *Socer generque*, tu ut socer, et Pompeius ut gener, pro vulgari: tu una cum Pompeio. — *perdidistis omnia*, per bella devastastis omnia.

CARM. XXX.

Miseras querelas frudit in hoc carmine poeta de perfidia, quam, cum in re quadam adversa pessime ab amico Alpheno desertus esset, expertus sit. Quo maior autem fuerat fiducia, quam Catullus in fidei ab Alpheno sibi promissae sanctitate posuit, eo acerbior nunc fuit dolor, quo affligi et macerari debuit Catulli de Alpheni perfidia animus.

1. *false*. — *falsus* iam est homo fraudulentus (*fallax*, v. 4.), qui

alios falsa specie, h. e. fraude, circumvenit. Sallust. in Catil. cap. 10. *Ambitio multos mortales falsos fieri subegit, aliud clausum in pectore, aliud promptum in lingua habere.* Claud. Cons. Honor. IV, 278. *falsus amicus.*

3. *me prodere*, me descrere; sic infr. LXIV, 190. Ariadne a Theseo deserta se vocat *proditam*. Liv. II, 54. *desertam ac proditam causam publicam queri.* Plura exempla vid. apud Gronov. *Observat.* III, 20. et apud Graev. ad Cic. pro Flacco cap. 41.

4. *Nec facta impia* cett. Iam Catullus terrere studeat Alphenum, divinam poenam, quae maneat homines fallaces, minans. Et haec est illa sententia, quam saepius qui iniurias patiuntur tanquam solatii quoddam genus in illatarum sibi iniuriarum auctores iactare et pronuntiare solent. Eandem expressit Homerus Od. XIV, 83, 84. et plures alii scriptores, vid. *Gatack.* in *Advers.* Miscell. I, 7. p. 214. et *Rittershus.* ad *Oppian.* *Halieut.* II, 687.

5. *Quae se. facta coelicolis non placentia*, quam perfidiae culpam, *negligis*, pro re levi habes.

6. *Pro dehinc dedi Pontani lectionem die.*

Certe tute iubebas animam tradere, inique, me
 Inducens in amorem, quasi tuta omnia mî forent.
 Idem nunc retrahis te, ac tua dicta omnia factaque
 Ventos inrita ferre et nebulas aërias sinis. 10
 Si tu oblitus es, at Dî meminerunt, meminit Fides,
 Quae, te ut poeniteat postmodo facti, faciet, tui.

CARMEN XXXI.

AD SIRMIONEM PENINSULAM.

Peninsularum, Sirmio, insularumque
 Ocelle, quascunq̄ue in liquentibus stagnis
 Marique vasto fert uterque Neptunus,

7. *animam*, non simpliciter pro: animum, sed pro: me totum, h. e. omne, quod in me viget et spirat. Hinc Horatius Virgiliū Od. I, 3, 8. non *animi*, sed *animae dimidium* vocat. Idem Sat. I, 5, 41. de amicis intimis: *animae, quales neque candidiores Terra tulit, neque quis me sit devinctior alter.*

9. *retrahis te.* — *se retrahere* plane ut in patrio sermone: *sich zurückziehen.* Horat. Epist. I, 18, 58. *ne te retrahas et incexcusabilis abstes.*

10. *Ventos inrita ferre.* ex nota poctarum imagine *ventis tradi* vel *a ventis discerpi* dicuntur res, quae sunt vanae et irritae. Infr. LXIV, 142. *Quae cuncta aërii discerpunt irrita venti.* Exempla in hanc rem collecta vid. apud *Cerdam* ad Virgil. Aen. IX, 313.

11. *oblitus es*, scil. promissae, cum in amicitiam tuam me induceres, fidei.

CARM. XXXI.

LECTIO huius carminis suavissimos sensus excitare imprimis debet in pectore eorum, qui, cum ex longiore peregrinatione ad patrios lares redeunt, et propius propiusque ad eos accedentes vel urbem, vel pagum, vel villam, nbi habitant, prospiciunt, sibi non temperare possunt, quin iuvenili-

ter exsultent et omnibus paene incedant laetitias. Haec percepit, ut canit in hoc carmine, Catullus, cum ille in reditu ex Bithynia iam villam suam in propinquo conspicatus, suavitates, quae se fessum ex itinere ibi manerent, animo praeciperet.

1. *Sirmio*, peninsula, in agro Veronensi ad lacum Benacum sita (ubi villa Catulli fuit), vocatur *ocellus*, quia, sienti corporis pars praestantissima *oculus*, ita *Sirmio* insularum et peninsularum praestantissima laudatur. Quod nobis est carissimum, id oculis nobis carius esse dicitur. Catull. infr. LXXII, 3, 4. *multo quod carius illi (Catullo) Est oculis, si quid carius est oculis.* Cicero quoque ad Attic. XVI, 6. villulas suas *ocellos Italiae* vocat. Idem de Nat. Deor. III, 38. Corinthum et Carthaginem, urbes praestantissimas, *duos oculos orae maritimae* appellat. Et sic ὄμμα vel ὄφθαλμός apud Graecos.

3. *fert*, explicui olim: sustinet quasi in tergo, nam mari *νῶτον* tribuitur; res sane postulat: in tutela habet, curat, fovet cett., sed haec notio ex voce *ferre* non sine vi quadam elici potest. An scripsit fortasse Catullus: *effert?* ut sit: ex alto, ex mari et stagnis, in lucem effert, profert, extollit,

Quam te libenter, quamque laetus in viso!
 Vix mi ipse credens Thyniam atque Bithynos 5
 Liquisse campos, et videre te in tuto.
 O quid solutis est beatius curis?
 Cum mens onus reponit, ac peregrino
 Labore fessi venimus larem ad nostrum,
 Desideratoque acquiescimus lecto. 10
 Hoc est, quod unum est pro laboribus tantis.
 Salve, o venusta Sirmio, atque hero gaude:
 Gaudete vosque, Lydiae lacus undae:
 Ridete, quidquid est domi cachinnorum.

CARMEN XXXII.

AD IPSITHILLAM.

Amabo, mea dulcis Ipsithilla,
 Meae deliciae, mei lepores,
 Iube ad te veniam meridiatum.
 Quod si iusseris, illud adiuvato,
 Ne quis liminis obseret tabellam, 5
 Neu tibi lubeat foras abire;
 Sed domi mancas, paresque nobis

praecipuis muneribus ornat. — utcrque Neptunus, tam stagnorum quam maris praeses.

5. *Thyniam*, finitimam vel adiacentem Bithyniae regionem.

7. *solut. cur.* — *curae solutae*, quibus soluti et liberati sumus, quae animum vincere, premere et macerare desierunt.

9. *Lab. fess. ven. lar. ad nostr.* Hor. Od. II, 6, 7. *Tibur* — *sit modus lasso maris et viarum.* — labore sc. itineris et eorum, quae devoranda fuerunt Catullo in Bithynia; cf. supr. X. et XXVIII.

13. *Lydiae lacus undae.* designatur lacus Benacus, cuius aquae dicuntur *Lydiae*, quia Rhaeti, ad quos referebatur Verona, originem suam ab Etruscis et hi a Lydis ex vulgari veterum opinione repetebant. Vid. *Heynius* ad Virg. Aen. XI. Excurs. III.

13. *quidquid est domi cachinnorum*, quidquid est domi (apud me) hilaritatis alto risu et laetis clamoribus exprimendae.

CARM. XXXII.

Novum exemplum proiestissimae impudicitiae, quam exhorrescit aetas cultior. Nam versibus obscenissimis Catullus ad libidinem apud Ipsithillam exercendam adventus sui tempus indicit.

1. *Amabo*, per amorem meum te obsecro; *amabo* (ut *amabo te, si me amas*), obsecrandi cum amoris testificatione formula, apud Ciceronem et Terentium saepius obvia. *Amabo iube*, per preces meas iube, iube, quaeso!

5. *lim. obs. tab.* — *liminis tabella* pro ipsa ianna, quae constructa est e tabulis vel tabellis.

Novem continuas fututiones.

Verum, si quid ages, statim iubeto;

Nam pransus iaceo, et satur supinus

10

Pertundo tunicamque palliumque.

CARMEN XXXIII.

IN VIBENNIO S.

O furum optime balneariorum,

Vibenni pater, et cinaede fili:

Nam dextra pater inquinatiore,

Culo filius est voraciore:

Cur non exilium malasque in oras

5

Itis? quandoquidem patris rapinae

Notae sunt populo, et nates pilosas,

Fili, non potes asse venditare.

CARMEN XXXIV.

A D D I A N A M.

Dianae sumus in fide,

9. *si quid ages*, ad agendum aliquid parata eris.

11. *pall.* — *pallium* de veste stragula cum Fulpio accipere nolim; Romani potius, cum pomeridiano tempore quieti indulgerent, pallio, tunicae superiniecto, obtecti in lecto triclinari ad somnum capiendum se composuisse videntur. — *supinus*, *σχιμα* dormientis. Horat. Sat. I, 5, 19. *stertitque supinus*.

dissima fraude vestimenta lavantium subducerent. Plautus in Rud. II, 3, 51. 52. *Qui it lavatum in Balineas, ibi cum sedulo sua vestimenta servat, Tamen surripiuntur.* Cf. Petron. XXX. et ibi *Burm.*

3. *inquinatiore*. eleganter manus dicuntur furto *inquinari*, pollui, contaminari.

5. *malas in oras ire*, in regiones infaustas et pestiferas abire, pro vulgari: abire in malam rem.

CARM. XXXIII.

Vibennios, patrem et filium, vitii infames Catullus notat. Illum quidem ut hominem furacem, hunc ut hominem turpissimae libidinis traducit, et utrumque in malam rem abire iubet.

1. *optime*, callidissime, versatissime; ergo is quoque, qui in re mala prae ceteris eminent, dicitur *optimus*. — *balnearior.*, fieri enim solebat, ut fures in balneis calli-

CARM. XXXIV.

Apollinem et Dianam a Romanis ut deos salutare, quibus et aëris salubritas, et frugum fertilitas (in hanc enim magnam vim habet *Solis* et *Lunae* elementia), et omnium rerum prosperitas et faustitas deberetur, magna pietate et solemnitate cultos et divinis honoribus affectos esse sciunt omnes, qui Romanae disciplinae cognitione imbuti sunt. Imprimis autem

Puellae et pueri integri;
 Dianam pueri integri
 Puellaeque canamus.

O Latonia, maximi 5

Magna progenies Iovis,
 Quam mater prope Deliam
 Deposivit olivam;

Montium domina ut fores,

Silvarumque virentium, 10
 Saltuumque reconditorum,
 Amniumque sonantum.

Tu Lucina dolentibus

Iuno dicta puerperis;
 Tu potens Trivia, et notho es 15
 Dicta lumine Luna.

Apollinis et Dianae laudes insigni pompa celebrabantur ludis saecularibus, in quorum ab Augusto institutorum memoriam exstat divinum illud *Carmen Saeculare*, quod, ut alternis caneretur a puerorum puellarumque choro, cecinit Horatius. Quemadmodum autem hoc Horatii *Carmen Saeculare* ad Solemnia, quae in Apollinis et Dianae honorem post centum et decem annos (vid. Hor. Carm. Saec. v. 21.) instituebantur, ut ita dicam, *maiora*, ita hoc Catulli carmen ad Solemnia in honorem Apollinis et Dianae *minora* (quae, ut docuit Bentley in *Sententia de temporibus libr. Horatii*, unoquoque anno et quidem mense Augusto instaurabantur) referendum esse videtur. Et sic plane se habet cum Horatii Carmine breviori in Dianam et Apollinem Od. I, 21., nisi quod Horatius ibi pueros et puellas seiuunctim, Catullus vero simul canentes inducit. — Inepta igitur huius carminis inscriptio: *Saeculare Carmen ad Dianam*, haud dubie a grammatico aliquo profecta, recte iam ab aliis sublata est.

1. *in fide*, in tutela, custodia.

2. *pueri integri*, castitatis in-
 tegritate florentes.

7. 8. *prope Deliam olivam*. de loco, ubi Latona Dianam pepererit, scriptores variant; vid. Spanhem. ad Callim. Hymn. in Del. v. 255. et 262. — *Deposivit*, antique, ut apud Plantam, pro: deposuit; et sic apud eundem *posivi*. — *deponere* pro: parere, quia parientes ventris onus deponunt; cf. Burmannum ad Phaedr. Fab. I, 18, 5. et sic apud Graecos ἀποτίθεισθαι; vid. Ernest. ad Callimach. Hymn. in Iovem v. 15.

9—14. *Montium domina* cett. Hor. Od. III, 21, 1. *Montium custos nemorumque, Virgo*. — *Lucina Iuno*. — Diana, quia obstetricis quasi munere apud puerperas fungi et sobolem in lucem producere putabatur, modo *Iuno Lucina*, modo *Diana Lucifera*, modo *Genitalis*, modo graeco nomine *Hithyia* appellata est. Cf. Hor. Carm. Saecul. v. 13 sqq.

15. *Trivia*. ita dicta est Diana, quia ut *diva triformis* (Hor. Gd. III, 22, 4.) Luna in caelo, Diana in terris, Hecate apud inferos, colebatur in triviis.

15. *noth. lum.* — *Lunae* tribuitur lumen *nothum*, h. e. alienum, spurium, quia Luna non suo, sed lumine a Sole ad se transmissio

Tu cursu, Dea, menstruo
 Meticus iter annuum,
 Rustica agricolae bonis
 Tecta frugibus explēs.

20

Sis quocunque placet tibi
 Sancta nomine, Romulique
 Antiquam, ut solita es, bona
 Sospites ope gentem.

CARMEN XXXV.

CAECILIUM INVITAT.

Poetae tenero, meo sodali,
 Velim Caecilio, papyre, dicas,
 Veronam veniat, Novi relinquens
 Comi moenia, Lariumque litus;
 Nam quasdam volo cogitationes
 Amici accipiat sui meique.

5

Incet. Lucret. V, 575. *Lunaque, sive notho fertur loca lumine lustrans.* Cf. Lucian. in Astrolog. Tom. II, cap. 3. p. 361 et Plin. II, 9.

19. 20. *Rustica agr. bon. t. fr. explēs.* fertilitas igitur, quae alias Cereri, nunc Lunae tribuitur.

22. *Sancta*, pie veneranda; *Sanctae Matris* nomine insignitur Diana in vetere lapide Thesauri Gruteri XXI. 5.

24. *bona ope Sospites*, muneribus a benefica tua divinitate perfectis gentem Romanam bees servesque.

CARM. XXXV.

Cum Catullus haberet aliquid, quod cum Caecilio de communi aliquo amico communicaret, vehementer enim in hoc carmine obtestatur, ut pede celerrimo ad se properet, nec ad audienda, quae in eius sinum effundere velit, mollissimo puellae cuiusdam amore se retineri patiatur. Amabat autem puella illa Caecilium nunc eo ardentius, quo maior fuit voluptas, qua carminis a Caecilio de

Cybele inchoati lectione totus puellae pertentatus fuerat animus. — De Caecilio, uti de aliis Catulli amicis, qui illi fuerint, certo constitui nequit. Poetam fuisse Caecilium ex primo statim versu apparet.

1. *tenero*. versibus scilicet poeta Caecilium carmen de Cybele inchoaverat tam teneris et mollibus, ut eorum vis in interiorem puellae, quam ille amabat, medullam penetraret. Hoc sensu *poetae teneri* vocantur Callimachus, Sappho, Tibullus et Gallus apud Ovid. Remed. Am. 757 sqq. et sic *versus nimis teneri* apud Horat. Epist. ad Pis. v. 246. et *carmen tenerum* Ovid. Amor. III, 8, 2.

2. *papyre*, pro charta, quae ex libro arbusculae Aegyptiacae conficiebatur.

3. 4. *Nqv. Com. Lar. lit.* — *Novum Comum* fuit oppidum in Insubria ad lacum *Larium*.²⁷⁶ Vid. *Cellarii Not. Orbis Ant.* Tom. I. Lib. II. c. 9. — *cogitationes quasdam*, quas tacite secum de re aliqua agit amicus communis.

Quare, si sapiet, viam vorabit,
 Quamvis candida millies puella
 Euntem revocet, manusque collo
 Ambas iniiciens roget morari, 10
 Quae nunc, si mihi vera nuntiantur,
 Illum deperit impotente amore.
 Nam, quo tempore legit inchoatam
 Dindymi dominam, ex eo misellae
 Ignis interiorem edunt medullam. 15
 Ignosco tibi, Sapphica puella
 Musa doctior; est enim venuste
 Magna Caecilio inchoata Mater.

CARMEN XXXVI.

IN ANNALES VOLUSII.

Annales Volusii, cacata charta,

7. *viam vorabit*. quemadmodum ii, qui cibos avidissime et celerrime deglutiunt, *cibos vorare*, ita illi, qui per viam feruntur cursu celerrimo, *viam vorare* dicuntur; similiter Graeci ἀγπάζειν τὴν ὁδόν, et sic fere *gressus rapere* apud Lucan. III, 116.

8. *candida*, pulchra; cf. supr. ad XIII, 4.

12. *deperit*, misere et perditte amat. — *impot. am. amor impotens*, qui ita rapit amantium animos, ut plane sui non potentes faciant, quodcumque eos facere iubet amor.

13. *inchoatam*. coeperat Caecilius de Cybeles divinitate et iis, quae illi tribuuntur, carmen componere tanta arte et venustate, ut eius lectio puellae, quam sectabatur Caecilius, intimos animi recessus perenteret. — *inchoare* de rebus, quas tractare incepimus. Cicero in Brut. cap. 20. *meos libros, quos exspectas, inchoavi, sed conficere non possum his diebus.*

14. *Dindymi dom.* — Cybele vocatur *Dindymi domina* (infr. LXIII, 13. *Dindymena domina*), quia in monte Dindymio, in Phrygia maiore sito, regnabat quasi ut *Magna*

Mater, sacris, quae in eius honorem ibi instituebantur, celebratissima. De his sacris cf. infr. Carmen LXIII. — *misellae*, perditte amanti; cf. supr. VIII, 1.

15. *Ignes*, ardens amor; sic *lenti ignes* apud Horat. Od. I, 13, 8. et *caecus ignis* apud Virg. Aen. IV, 2. — *edunt*, peredunt, consumunt.

17. *Sapphica Musa doctior*, carmina canens doctiora illis, quae Sappho, decima illa Musa, cecinisse dicitur.

CARM. XXXVI.

Malum poetam, Volusium, Catullus hoc carmine pleno veneni insectatur. Scripserat Volusius annales tam barbare et inconcinne, ut Catullus eos non legendos sed igni tradendos esse iudicaret. Quod quidem ut fieret, lepide fingit poeta puellam suam vovisse, „sc, si Catullus secum rediisset in gratiam, electissima pessimi poetae carmina in ignem coniecturam esse.“ Rogat igitur poeta Venerem, ut votum illud puellae benevole accipiat et nunc ratum esse iubeat.

1. *cacata charta*, locutio sane ad normam honestatis haud exigenda.

Votum solvite pro mea puella;
 Nam sanctae Veneri Cupidinique
 Vovit, si sibi restitutus essem,
 Desissemque truces vibrare iambos, 5
 Electissima pessimi poetae
 Scripta tardipedi deo daturam
 Infelicibus ustulanda lignis.
 Et haec pessima se puella vidit
 Iocose et lepide vovere Divis. 10
 Nunc, o caeruleo creata ponto,
 Quae sanctum Idalium, Syrosque apertos,
 Quaeque Ancona, Gnidumque arundinosam
 Colis, quaeque Amathunta, quaeque Golgos,

4. *restitutus essem*, sc. in gratiam, quod verbo *restitui*, pro: reconciliari, addidit Terent. Heecyr. III, 1, 11.

5. *truces*, exquisite pro: minaces; nam *trux* imaginem vel vultum minas per iambos iacientis bene exprimit. — *vibrare*, tanquam tela.

7. *tardipedi deo*, Vulcano, pro: igni. Virgil. Aen. VII, 77. *totis Vulcanum spargere tectis*. Dicitur Vulcanus *tardipes*, quia, ut constat, ei e caelo deiecto contracta est pedum tarditas sive claudicatio.

8. *lignis*, non vulgaribus, sed *infelicibus*, quae, ut docet Plinius XVI. cap. 26., non serebantur, nec fructum progignebant. Vid. imprimis Macrob. Saturn. II, 16.

9. *haec pessima* sc. carmina vel scripta poetae pessimi. — *vidit*, censuit, intellexit.

11 — 16. *Nunc o cett.* ut ostendat poeta, quanta sit Veneris potentia, enumerat terras, quas illa praesidio suo foveat, prosperet, et muneribus suis beatas reddat. Et sic passim poetae, dei alicuius potentiam celebraturi, terras et regiones, quibus ille praesit, nominatim memorare solent. Ipsa Venus apud Virgil. Aen. X, 51. non sine gloria de regni sui amplitudine verba facit.

11. *caerul. creata ponto* (*πρωτογενής, ἀναδουμένη*). Ovid. ex Pont. IV, 1, 29. 30. *Ut Venus artificis labor est et gloria Coi, Aequeoreo madidas quae premit imbre comas.*

12. *Idalium*, Cypri oppidulum, prope quod in lico sancta Veneris sedes fuit. — *Syrosque apertos*. *Syri* sive *Assyrii* a regionibus, quas in aperto sive in continua planitie incolebant, dicuntur ipsi *aperti*, ut supra VII. 5. *Iupiter* ab arena aestuante in Lybia *aestuosus*. De *apertis Assyriae* regionibus bene ad rem comparavit *Fossius* locum Ciceronis *De Divinatione* I, 1. *Assyrii* — propter planitiem magnitudinemque regionum, quas incolebant, cum coelum ex omni parte patens atque apertum intuerentur, traiectus motusque stellarum observarunt.

13. *Anc.* — *Ancon, onis*, vel *Ancona, ae*, urbs maritima cum portu in regione Piceni. — *Gnid.* *Gnidus* vel *Cnidus*, urbs Doridis in Caria, Veneris signo, a Praxitele sculpto, nobilis. — *arund.*, ferax arundinum, e quibus optimi calami scriptorii conficiebantur. Plin. XVI, 36. — Horat. Od. I, 30, 1. *O Venus, regina Gnidi.*

14. *Amath.* *Amathus, untis*, urbs Cypri in ora meridionali. — *Golg.* *Golgi, orum*, urbs Cypri,

Quaeque Dyrrachium, Hadriae tabernam: 15
 Acceptum face redditumque votum,
 Si non inlepidum neque invenustum est.
 At vos interea venite in ignem,
 Pleni ruris et inficetiarum,
 Annales Volusi, cacata charta. 20

CARMEN XXXVII.

A D C O N T U B E R N A L E S.

Salax taberna, vosque contubernales,
 A pileatis nona fratribus pila,
 Solis putatis esse mentulas vobis?
 Solis licere quidquid est puellarum
 Confutuere, et putare ceteros hircos? 5

unde *Venus Golgia*; infr. LXIV, 96. *Quaeque regis Golgos, quaeque Idalium frondosum.*

15. *Dyrrachium*, oppidum cum portu in Macedonia ad mare Adriaticum, opportunum mercaturae, sive emporium, quod inde vocatur *taberna Hadriae*, ubi in *tabernis*, h. e. aediulis, ex tabulis constructis, et vendebantur et emebantur merces; et sic locus, ubi libri venduntur, simpliciter vocatur *taberna* apud Hor. Sat. I, 4, 71. *Nulla taberna meos habeat neque pila libellos.*

16. *Accept. face cett.* Elegantissime hoc versu expressit Catullus sententiam hanc: *Fac quaeso, ut quod illa vovit se facere velle, scilicet pessime scripta Volusii igni comburenda tradere, id nunc effectum des.* Verba *accipere et reddere* translata sunt a debitoribus; debitor creditum sibi a creditore *accipit*, quod suo tempore creditori *reddit*.

CARM. XXXVII.

Catullus, cum puella a se amatissima consedisset in taberna infami (cuius situm in urbe scriptum dedit), appellat in hoc carmine *salacem* istam *tabernam* et *contubernales* (qui in eodem qua-

si contubernio effrenae libidini se darent), eos ut homines pusillos et obiectos exagitat, ridet et contemnit, eorumque flagitia se carbone in tabernae fronte notaturum et evulgaturum esse minace ore declarat.

1. *Salax taberna.* — *taberna* est caupona, et quoniam in cauponis nonnunquam reperuntur salacitatis administratae, *taberna salax* iam est: *lupanar*.

2. *A pil. non. fratr. pila, pilorum* (columellarum, quae ante domos poni solebant) *nona a pileatis fratribus* (inde a Castoris et Pollucis templo). *Castor et Pollux* gestabant *pileos*; caeterum de Castoris et Pollucis insignibus more suo agit *Magnus Hemsterhusius* ad *Lucian.* *Deor. Dial.* XXVI. Tom. I. p. 281—7. Designavit igitur poeta situm tabernae a numero columellae ante tabernam positae.

5. *hircos*, scil. castratos. *Plaut.* *Merc. II, 2, 1.* *Profecto ego ilhunc hircum castrari volo.* et v. 4. *Quasi hircum, metuo, ne uxor me castrat mea.* Vocem *hircus* ad gravem illum sub axillis odorem referre nolium, de quo cf. infr. LXIX, 6.

An, continenter quod sedetis insulsi
 Centum, aut ducenti, non putatis ausurum
 Me una ducentos inrumare sessores?
 Atqui putate; namque totius vobis
 Frontem tabernae scipionibus scribam. 10
 Puella nam mea, quae meo siuu fugit,
 Amata tantum, quantum amabitur nulla,
 Pro qua mihi sunt magna bella pugnata,
 Consedit istic. Hanc boni beatique
 Omnes amatis: et quidem, quod indignum est, 15
 Omnes pusilli, et semitarii moechi;
 Tu praeter omnes, une de capillatis
 Cuniculosae Celtiberiae fili,

6. *continenter*, continua serie, deinceps (*συνεχῶς*). — *sedetis*, eu consessum in lupinari hominum libidinosorum, flagrante cupiditate libidinis alimenta expectantium; hinc illi v. 8. vocantur *sessores*. De verbo *inrumare*, h. l. pro: pessundare, cf. supr. ad XXVIII, 10.

9. 10. *namque totius cett. scribere frontem totius tabernae vobis* dictum videtur pro: scribere in fronte totius tabernae, sc. patefacienda vel notanda, *vobis*, in vestram contumeliam, *scipionibus*, baculis adustis, qui, si quid scribendum esset in loco superiore, ut hoc loco super fores tabernae, pro simplicibus carbonibus usurpabantur. Notabantur autem *carbone* infausta, *albo* vero colore sive *creta* fausta. Hor. Sat. II, 3, 246. *Sani ut creta, an carbone notandi?* Per *frontem* intellige externam aedium partem, sive fores. Plaut. Merc. II, 3, 74. *Impleantur meae fores elogiorum carbonibus.*

12. *Amat. t. qu. am. nulla, pro vulgari: amatissima.* Similiter supr. VIII, 5. *Amata nobis, quantum amabitur nulla.*

13. *magna bella pugnata*, scilicet contra aemulos vel rivales.

14. *Consedit*, accommodate ad ignaviam et socordiam meretricu-

larum sedendo in lupanari libidinosos vel salaces prae-tolantium. — *boni beatique*, per *εἰσῶνεια*.

16. *pusilli*, homunculi, abiecti homines. Iuven. XV, 70. *Terra malos homines nunc educat atque pusillos.* — *semitarii*, in semitis et angiportis prostibula exquirentes. — *de capillatis*, quia in Celtiberia, Hispaniae parte, a Celtis olim occupata, *capillos* alere solebant incolae. — *cuniculosae*, ob magnam copiam cuniculorum, lustra sua sive cavernas sub terra Celtiberica habentium. — *fili*. haec vox mihi suspecta est, quia non facile aliquis *unus filius regionis alicuius* in latina lingua dicitur; aliud est *filius terrae* de homine obscuro, cuius patria ignoratur; vide igitur, an Catullus fortasse scripserit: *une de capillatis Cuniculosae Celtiberiae, vilis* (in vocativo) *Egnati*, cett. sic *vilis Europe* Horat. Od. III, 27, 57. *vilis scriptor* Horat. Epist. II, 1, 38. *viles animae* Virg. Aen. XI, 372. et sic aliquis ex proverbiali locutione *vilior alga* dicitur, Horat. Sat. II, 5, 8. Virg. Eclog. VII, 42. Facile autem fieri potuit, ut scriba dictatam vocem *vilis* male auribus perciperet.

Egnati, opaca quem bonum facit barba,
Et dens Hibera defricatus urina.

20

CARMEN XXXVIII.

AD CORNIFICIUM.

Male est, Cornifici, tuo Catullo,
Male est, mehercule, et laboriose,
Et magis magis in dies et horas:
Quem tu, quod minimum facillimumque est,
Qua solatus es adlocutione? 5
Irascor tibi. Sic meos amores?
Paulum quid lubet adlocutionis,
Moestius lacrimis Simonideis.

19. *opaca quem* cett. vocat Catullus *Egnatium* eo sensu *bonum*, quo ceteros contubernales supr. v. 14. *bonos beatosque* vocavit; *bonitas* igitur Egnatii cernebatur in *barba opaca*, *genas*, ut loquitur Claudian. in *Prob.* et Olybr. Cons. 69., *inumbante*. Sic apud Graecos τὸ πρόσωπον κατασκιάζεσθαι. Cf. Hom. Od. XI, 319. 20. et collecta in hanc rem exempla a *Cerdano* ad Virg. Aen. VIII, 160.

20. *Et dens* cett. de *dente Hibera* vel *Ibera urina defricato* cf. ad XXXIX, 19.

CARM. XXXVIII.

Postquam Catullus de animi aegritudine et malis, quibus laboraret, in primis huius poematii versibus querelas fudit, primum amico suo Cornificio exprobrat lentum animum, quo sibi in re adversa defuerit; deinde ab eodem versiculos mollissimi animi sensum exprimentes flagitat.

1. *Male est* cett. *eleganter male et laboriose alicui esse* dicitur de eo, qui cum malis et (*laboribus*) gravibus curis conflictatur.

3. *magis magis* (μᾶλλον μᾶλλον), sine copula ut infr. LXIV, 275.

4. *quod minimum facillimumque est*, quod minima facillimaque fieri potest opera, scilicet solatii quo-

dam genere levare et mitigare alicuius dolores animi; *adlocutio*, de verbis, quibus miseros adloquimur, consolatoriis, et sic *adlocutum* pro: solatium; vinum adeo et cantum, ut curarum remedia, vocat Horat. Epod. XIII, 18. *dulcia acgrimoniae adloquia*. cf. de hac vocis *adlocutum* significatione *Drakenb.* ad Liv. IX, 6. T. II. p. 852. Et sic *παράμυθιον* et *παράμυθεισθαι* apud Graecos. vid. *Hemsterh.* ad Xenoph. Ephes. p. 153.

6 — 8. *Irascor tibi*, scilicet quod me dolentem non recreasti tuo solatio. — *Sic meos amores?* Tunc tam frigido animo amores meos respexisti? Siccine tu erga me te gessisti in amorum meorum infortunio? Quale illud in Catulli amoribus fuerit infortunium, relictum est divinationibus.

7. 8. *Paulum quid lubet adlocutionis, Moestius* cett. ego desidero aliquid solatii, quod molliorem in animum meum vim habeat, quam Simonidis carmina mollissima. — *Simonides*, Ceus, insignis in miseratione movenda poeta, vid. *Quintil.* I, 10. cap. 1., scripsit *θρήνωνς, flebiles elegos, naenias*, quas Catullus vocat *lacrimas*, quia lectio Simonideorum carminum movebat lacrimas.

C A R M E N XXXIX.

I N E G N A T I U M.

Egnatius, quod candidos habet dentes,
 Renidet usquequaque: seu ad rei ventum est
 Subsellium, cum orator excitat fletum,
 Renidet ille, seu pii ad rogum fili
 Lugetur, orba cum flet unicum mater, 5
 Renidet ille; quicquid est, ubicunque est,
 Quodcunque agit, renidet. Hunc habet morbum,
 Neque elegantem, ut arbitror, neque urbanum.
 Quare monendus es mihi, bone Egnati:
 Si urbanus esses, aut Sabinus, aut Tiburs, 10

C A R M . XXXIX.

Multo sale perfricat poeta hominem insulsissimum, *Egnatium*. Is enim, cum ubique, neque loci neque temporis ratione habita, ridendo rictum, ut loquitur Horatius, diducere consuesset, hoc risu inepto semet ipsum exhibuerat ridiculum. Ad *Egnatium* igitur exagitandum Catullus in hoc carmine turpioris istius usquequaque ridendi moris castigator prodit.

1. *quod cand. hab. dent.* affectare enim saepe solent risum, quibus in ore fulgent dentes candidi. Quod Ovidius quoque refert ad artem placendi, quam puellis commendat in *Art. Amat.* III, 281. 2. Huc pertinet laudatum a *Mureto* *Fragm. Alexidis Comici* apud *Athenaeum* Lib. XIII. Inter Catulli rivales iam apparuit *Egnatius* *supr.* XXXVII, 19.

2. *Renidet*, significanter pro: ridet; *renidere* enim non est simpliciter *ridere*, sed inter ridendum dentium candidorum fulgorem vel splendorem simul ostendere; *renidere* certe dicuntur, qui os vel vultum hilarem laetumque ostendunt. *Horat.* *Od.* III, 6, 12. *et adiecissee praedam Torquibus eriguis renidet*, vultu hilari declarat. *Od.* II, 5, 19. *Ut pura noctur-*

no renidet Luna mari. *Ovid.* *Metam.* VIII, 197. *os renidens.* — *usquequaque*, ubicunque est, stat vel incedit. — *ad rei subsellium*. in iudiciis enim accusatorum aequae atque accusantium patroni in subselliis sedere et inde surgentes causam perorare solebant.

7. *morb.* — *morbis*, ut *vóσος* apud Graecos, saepe apud optimos quosque scriptores de vitiis, quibus, tanquam morbo aliquo, laborant homines. *Cic.* *de Fin.* I, 18. *Animi morbi sunt cupiditates immensae et inanes, divitiarum, gloriae, dominationis cett.* *infr.* LXXVI, 25. *tetrum deponere morbum.*

8. *urbanum*. urbaniores enim et cultioris animi homines alieni sunt ab *Egnatii* stupore, rusticitate et ineptiis.

9. *bone*, contemtim, ut in *Carm.* XXXVII, 19.

10 — 16. *Si urbanus esses cett.* *Sensus* et orationis nexus: *Quamvis tu esses (urbanus) civis Romanus, aut unus ex aliis populis (quos Catullus ob externam corporis speciem, qua illi utuntur, nominatim laudat), aut quicumque alius eorum, qui dentes non urina, sed pura aqua lavant atque expollint, ego tamen te usquequaque ridere nollem, quia inepto risu nihil cogitari potest ineptius.*

Aut porcus Umber, aut obesus Etruscus,
 Aut Lanuvinus ater atque dentatus,
 Aut Transpadanus, ut meos quoque attingam,
 Aut quilibet, qui puriter lavit dentes,
 Tamen renidere usquequaque te nollem; 15
 Nam risu inepto res ineptior nulla est.
 Nunc Celtiber es: Celtiberia in terra,
 Quod quisque minxit, hoc solet sibi mane
 Dentem atque russam defricare gingivam;
 Ut, quo iste vester expolitior dens est, 20
 Hoc te amplius bibisse praedicet loti.

C A R M E N XL.

AD RAVIDUM.

Quaenam te mala mens, miselle Ravide,

11. *porcus*. cum teste *Viro Clarissimo Silligio* in Cod. Dresd. et vett. Editt. exhibitum sit *parcus*, quod nullo modo convenit laudi, quam Catullus bonae populorum dictorum corporis habitudini tribuit, pro: *parcus* una littera *a* in *o* mutata dedi cum *Scaligero porcus*; dicitur autem *Umber* iam iocose *porcus*, uti Horatius iocose se dixit *Epicuri de grege porcum* pro: pinguem, obesum, Epist. I, 4, 16. *Me pinguem et nitidum bene curata cute vises, cum ridere voles, Epicuri de grege porcum.*

12. *Lanuvinus*. Lanuvium oppidum Latii, cultu Iunonis Sospitae celebre. — *ater*. vultus enim coloris subnigri est corporis sani robustique indicium; *dentatus* sc. bene.

13. *ut meos qu. atting.* ut huc quoque referam populares meos; Verona enim, Catulli patria, in regione Transpadana fuit oppidum.

14. *puriter*. pura scilicet aqua vel alio puro liquore, qui opponitur spurcae urinae v. 18.

16. *Nam risu inepto cett.* Vulgarem illam sententiam, „eos, qui de unaquaque re, sive gravi sive levi, sive laeta sive tristi, importu-

num risum movere soleant, ad homines ineptissimos stolidissimosque referendos esse,” Catullus paucis verbis complexus est; et sic in Gnomiis v. 83—4. p. 224. edit. Brunck. Γέλως ἀκαιρός ἐν βροτοῖς δεινὸν κακόν, Γελά δ' ὁ μῶρος, κᾶν τι μὴ γελοῖον ἦ.

17. *Celtiber*, cf. supr. XXXVII, 18. — *Celtiberia in terra*, ut terra Africa, terra Hispania, terra Campania; exempla de hoc loquendi genere vid. apud Drakenb. ad Liv. XXV, 7. Tom. III, p. 956. et ad Sil. Ital. XVI, 180.

18. *Quod quisque minxit*. idem de Celtiberis tradit Diod. Siculus, ad quem vid. Wesseling. Tom. I. p. 357.

20. *vester*, apud vos Celtiberos.

21. *praedicet*, indicet, patefaciat, palam ostendat.

CARM. XL.

Furore quodam fertur Catullus in Ravidum, quem *amores suos* (puerum vel puellam) ad libidinem pellicere voluisse ait. Minatur igitur truces iambos, quibus huius tentatae rei ultor extiturus sit.

1. *mala mens*, infausta cogita-

Agit praecipitem in meos iambos?
 Quis Deus tibi non bene advocatus
 Vecordem parat excitare rixam?
 Anne ut pervenias in ora vulgi?
 Quid vis? qua lubet esse notus optas?
 Eris, quandoquidem meos amores
 Cum longa voluisti amare poena.

5

CARMEN XLI.

IN AMICAM FORMIANI.

Anne sana puella, defututa
 Tota? millia me decem poposcit,
 Ista turpiculo puella naso,
 Decoctoris amica Formiani.
 Propinqui, quibus est puella curae,
 Amicos medicosque convocate:

5

tio; *miselle*, o tu, qui misere flagras libidine, perditte amas; sic infr. LXXX, 7. *misellus Victor*, et XLV, 21. *misellus Septimius*. cf. supr. XXXV, 14.

3. *Quis deus tibi cett.* Iam apud Hom. Iliad. XVII, 469, 70. dii rei alicuius suscipiendae inspirare vel iniicere animis dicuntur consilia. — *rixam*, sc. mecum de eo, quod meos amores sectaris.

6. Sublato post *optas* signo interrogationis hunc locum ita interpretor: *Quid vis?* Dic, quaeso, quidnam tibi vis? vel, quid tibi placet? *notus eris*, h. e. pervenies in ora vulgi ea ratione, qua pro animi arbitrio in ora vulgi pervenire optas. — *notus iam in malam partem*; potest enim aliquis mala quoque fama notus fieri, ita ut sit: *famosus*. Cicero pro Coelio 13. *femina non modo nobilis, sed etiam nota*.

8. *poena longa*, in tempus longum vel diu duratura, quasi iam-bi Catulliani adpersa Ravidi nomini notas et ignominiam ad posterios propagaturi essent.

CARM. XLI.

Adumbratam imaginem Formiani amicae, turpi naso imprimis abominabilis, Catullus conspectui et contemptui omnium exponit. Cf. de hac Formiani amica Carm. XLIII., ubi illa pariter ut puella *non minimo naso* inducitur.

2. *Tota*, infr. CX, 8. *Quae sese toto corpore prostituit*. — *millia me decem* (sc. sestertiū) *poposcit*. Catullum imitatus est Horat. Sat. II, 7, 90. *Quinque talenta Poseit te mulier*.

4. *Formiani*, Mamurrae, Formiis nati; cf. de eo supr. Carm. XXIX.

5. *Propinqui*, propinquorum erat, ut necessarios mente captos vel helleboro vel medicorum opera sanandos curarent. Hor. Epist. II, 2, 136—8. *Hic ubi cognatorum opibus curisque reffectus Expulit helleboro morbum bilemque meraco, Et redit ad sese cett.* et Sat. II, 3, 218. *ad sanos abeat tutela propinquos*.

Non est sana puella; nec rogare
Qualis sit solet haec imaginosum.

C A R M E N XLII.

I N Q U A N D A M.

Adeste, hendecasyllabi, quot estis
Omnes undique, quotquot estis omnes.
Iocum me putat esse moecha turpis,
Et negat mihi vostra reddituram
Pugillaria, si pati potestis. 5
Persequamur eam, et reflagitemus.
Quae sit, quaeritis? illa, quam videtis

7. 8. *nec rogare Qualis sit solet haec imaginosum.* Hic locus in eodem haeret luto, in quo iam diu haesit. Nam primum lectionem *imaginosum* respuit latinitas; deinde, licet ferre velis vocem *imaginosum*, qua nullus veterum scriptorum usus est, tamen ex ea lectione sententia, quae rei, de qua sermo est, respondeat, elici nequit. Catullus *insanam* istam puellam esse declarat, quae, non cogitans de nasi sui turpitudine sive de sua deformitate, tantam pecuniae summam pro libidinis fructu poposcerit. Itaque ista de formae suae venustate *imaginosa*, ut hac barbara voce utar, esse non potuit. Vitium latet in lectione *imaginosum*, pro qua si scripseris: *imago nasi*, et verba recte distinxeris:

— — *nec rogare,*
Qualis sit, solet haec (vel pro *haec lege ista, ut v. 3.), imago nasi,* „h. e. nec (ista) rogare (speculum consulere) solet, *qualis* (quam foeda vel turpis) *sit imago* (forma vel species) *nasi,*” clara et perspicua sunt omnia.

CARM. XLII.

Poeta omnes ac singulos hendecasyllabos sibi praesto adesse iubet. Adsunt, et, quid ille se facere iussurus sit, expectant. Iu-

bet eos reflagitare pugillaria, quae sibi reddere pertinaciter recuset amica. Quaerunt hendecasyllabi, quae illa sit? Putidam istam et perfrictae frontis moecham esse ait poeta, dum simul eius incessum ad certam mensuram directum et caninum ridendi morem notat. Absunt hendecasyllabi et iussa exsequuntur, sed re infecta redeunt. Iterum poeta ad codicillos altiore voce inter convicia expugnandos amandat hendecasyllabos; sed iterum frustra. Itaque Catullus, quod effici non potuisset conviciis, id fortasse moecham laudibus cumulando effici posse existimat. — Similiter Catullus supra Carm. XII. Asinium ad reddendum sudarium, quod ille Catullo clam subdlexerat, hendecasyllaborum minis compellere studet.

3. *Iocum me putat esse,* putat me esse hominem, qui ei sit ludo iocoque, vel quem pro animi arbitrio ludificetur.

4. Lepide Catullus dixit *vestra*, quasi simul res agatur hendecasyllaborum, qui, mandati a poetis pugillaribus, sedem et domicilium suum in iis habeant.

5. *Si pati potestis,* si aequo animo ferre potestis iniuriosum moechae facinus.

7. *Quae sit, quae sit externa eius forma et species.*

Turpe incedere, mimice ac moleste
 Ridentem catuli ore Gallicani.
 Circumsistite eam, et reflagitate: 10
 Moecha putida, redde codicillos,
 Redde, putida moecha, codicillos.
 Non assis facis? O lutum, lupanar,
 Aut si perditius potest quid esse.
 Sed non est tamen hoc satis putandum. 15
 Quodsi non aliud pote est, ruborem
 Ferreo canis exprimamus ore.
 Conclamate iterum altiore voce:
 Moecha putida, redde codicillos,
 Redde, putida moecha, codicillos. 20
 Sed nil proficimus, nihil movetur.
 Mutanda est ratio modusque vobis,
 Si quid proficere amplius potestis:
 Pudica et proba, redde codicillos.

8. *turpe*, pro: turpiter; turpiter autem incedunt puellae, quae, dum placere student superba pedum laterumque agitatione vel alio quocunque incesso inhonesto, displicent et ridentur; *incedere* proprio de iis, qui quaesito pedum corporisque motu viam metiuntur. Propert. II, 2, 6. de Cynthia: *incedit vel Iove digna soror*. — *mimice ridere* est ridere more mimorum, qui, vel ridentes assimilanturi, vel rem aliquam alto cachinno expressuri, os, sicut canes venatici rictum, *moleste* (putide) ducere solent.

9. *Gallicani*, epitheton ornans, pro quovis cane venatico, cuius rictus est latior.

11. *putida* refer ad mores, quos aversamur vel abominamur; *putidum* (a *putere*) dicitur, quod nauseam, taedium, odium creat.

13. *O lutum*, o mulier luto et sordibus inquinata, h. e. vilissima, abiectissima; similiter homo

vitii inquinatissimus apud Ciceronem dicitur *coenum*, Pro Domo. cap. 18. *O cocnum*, o portentum, o scelus. — *lupanar*, o tu, quae sedem tuam habes in lupanaribus, o lupa; et sic homo, qui in carcerem coniciatur, dignus apud Terent. Phorm. II, 3, 26. vocatur *carcer*.

14. *perditius*, profligatius, corruptius, insanabilis.

17. *Ferr. canis expr. ore*. pudor sedem suam habet in ore; iis igitur, qui os, pudore ex eo pulso, perfricuerunt, ad Homeri exemplum (*κυνώπης*) os caninum tribuitur.

22. *Mutanda est ratio*, sic Horatius, cum eum in dulci iuventa pectoris fervor in celeres iambos misisset, quaesivit *tristia mutare mitibus*, in Palinodia Od. I, 16, 26.

23. *amplius*, plus, quam adhuc factum est, optabilis, ulterius.

CARMEN XLIII.

IN AMICAM FORMIANI.

Salve, nec minimo puella naso,
 Nec bello pede, nec nigris ocellis,
 Nec longis digitis, nec ore sicco,
 Nec sane nimis elegante lingua,
 Decoctoris amica Formiani.

5

Ten' provincia narrat esse bellam?
 Tecum Lesbia nostra comparatur?
 O seclum insipiens et inficetum!

CARMEN XLIV.

AD FUNDUM.

O funde noster, seu Sabine, seu Tiburs,
 Nam te esse Tiburtem autumant, quibus non est
 Cordi Catullum laedere; at quibus cordi est,

CARM. XLIII.

Formiani amicam Catullus, ut supra Carm. XLI, ut puellam, cui omnia, in quibus censetur formae pulchritudo, desint, ridet et exagitat. Attamen cum essent qui illam pro formosa puella haberent, sinistrum eorum iudicium tribuendum esse putat saeculi insipientiae.

1. *nec minim. nas.* — *nasus non minimus* est nasus iusto longior; fuit igitur puella, ut dicitur apud Hor. Sat. I, 2, 93., *nasuta*.

3. *Nec long. digit.* referebantur igitur ad laudem pulchritudinis *longi digiti*, ut *longae manus* apud Propert. II, 2, 5. ubi vid. *Passerat.* — *nec ore sicco*, quia os nimia salivae abundabat et diffluebat copia.

4. *Nec san. nim. el. lingua*, vel quod vox ei fuit dura, aspera, gravis, rauca, vel quod barbaro et rustico loquendi genere utebatur.

5. *Decoet. am. Form.* cf. supr. XLI, 4.

6. *Ten' pr. n. esse bellam?* sunt-

ne in provincia, qui te puellam bellam esse autument? Per *provinciam* intelligit Scaliger Galliae partem Transpadanam, ubi et Mamurra et eius amica et Catullus nunc versati esse videantur.

CARM. XLIV.

Cum Catullus, conviva apud Sextinum, oratione plena veneni et pestilentiae h. e. foedissime scripta, quam convivator recitaverat, pessime affectus esset: poeta in villam suam, ubi expelleret contractam animi aegritudinem, sese contulit. Ille igitur ibi refectus villae suae pro hoc summo beneficio in hoc poematio gratias agit.

1—4. *O funde noster, seu Sab. s. T.* villa Catulli in Latio ad flumen Anienem sita fuit in eo confinio, ut tam ad agrum Tiburtem, quam ad agrum Sabinum referri posset; sed tanta fuit agri Tiburtis amoenitas (cf Horat. Od I, 7, 12. et Od. II, 6, 5.), ut Catullus villam suam Tiburtem potius quam Sabinam nominari vellet.

Quovis Sabinum pignore esse contendunt:
 Sed seu Sabine, sive verius Tiburs, 5
 Fui libenter in tua suburbana
 Villa, malamque pectore expuli tussim,
 Non immerenti quam mihi meus venter,
 Dum sumtuosas appeto, dedit, coenas.
 Nam, Sextianus dum volo esse conviva, 10
 Orationem in Antium petitorum
 Plenam veneni et pestilentiae legit.
 Hic me gravedo frigida, et frequens tussis
 Quassavit, usquedum in tuam sinum fugi,
 Et me recuravi otioque et urtica, 15
 Quare reffectus maximas tibi grates
 Ago, meum quod non es ulta peccatum.
 Nec deprecor iam, si nefaria scripta
 Sexti recepso, quin gravedinem et tussim
 Non mi, sed ipsi Sextio ferat frigus, 20
 Qui tunc vocat me, cum malum legit librum.

4. *pignore*, sc.posito, pro: quovis pacto; sic Cicero Epist. ad Div. VII, 32. *sacramento contendere*.

8. *venter dedit*, contraxit lautiorum ciborum aviditas, cui qui indulget, apud Horatium *ventre duci* dicitur.

10. *Sextianus conviva*, apud *Sextium* vel *Sestium*, qui, ut ex hoc loco apparet, fuit orator lutulentus, cuius *dicta* insulsa et inepta Cicero ad Div. VII, 32. vocat *Sestiana*; idem de eodem ad Attic. VII, 17. *nihil unquam legi scriptum σησιωδέστερον* (insulsius et ineptius).

11. *in Antium*. — *Fossius* intelligit *C. Antium Restionem*, qui legem tulit sumtuariam. — *petitorum*, causae eiusdem actorem; *qui petit* est accusator, *qui petitur* reus.

12. *Plen. ven.* — *venenum* de rebus, quas aversamur et detestamur; oratio igitur *plena veneni* et *pestilentiae* est plena omnium, quae lectores tanquam venenum et pestilentiam exhorrescunt, vel

quae lectorum animos taedio opplent gravissimo. Similiter supra XIV, 19. *caruina ineptissima dicuntur venena*.

14. *in tuum sinum*, eleganter pro vulgari: ad te, o villa, ut in tuo recessu, tanquam in amici alicuius sinu, delitescerem, et ad me a gravedine recreandum optata quiete apud te fruerer.

15. *urtica*. de urtica, qua vesci solebant et pauperes et male corpore affecti, vid. Plin. XXI, 15. et XXII, 13.

17. *peccatum*, quod lautiore Sextii coena me induci passus sum ad audiendam orationem ineptissime ab illo scriptam.

20. *Non — sed*, pro: non modo, sed etiam; exempla vid. apud *Drakenb.* ad Liv. XXVIII, 11. §. 14. et cap. 26. §. 7. *Cort.* ad Sallust. Jugurth. XIV, 23.

21. *Qui tunc vocat me, cum cett.* Nemo facile diem dicit ei, qui virum doctum aliquem vel amicum eo consilio ad coenam vocat, ut ille de scriptis inter coenam vel post coenam recitatis sum inter-

CARMEN XLV.

DE ACME ET SEPTIMIO.

Acmen Septimius, suos amores,
 Tenens in gremio, Mea, inquit, Acme,
 Ni te perdit amo, atque amare porro
 Omnes sum assidue paratus annos,
 Quantum qui pote plurimum perire: 5
 Solus in Lybia, Indiave tosta,
 Caesio veniam obvius leoni.
 Hoc ut dixit, Amor, sinistram ut ante,
 Dextram sternuit approbationem.

ponat iudicium. At fuere quoque non pauci, qui, Suffeno simillimi, magnifice de scriptis suis sentirent, et insulsissima quaeque recitando convivas, quos tanquam captivos tenebant, occiderent. Talis fuit *Sextius*. Ceterum confer in hanc rem *Lucilii Epigr.* in *Anal. Vett. Poett. Graec.* Tom. III. p. 43. edit. *Iacobs.* — *vocat*, sc. ad coenam. cf. *XLVII, 7.*

CARM. XLV.

Carmen mellitissimum! Conspicimus duorum amantium imaginem tanquam in tabula pulcherimis coloribus depictam. *Septimius* *Acmen* suam in gremio tenet, dum verba de summa fidei suae in amore sanctitate fundit mollissima. Idem inter oscula facit *Acme*; et sic dextro Amore dextraque *Venere* amoris foedus iungitur firmissimum faustissimumque.

1. *suos amores*, puellam, quam amabat.

3—7. *Ni te perdit amo* cett. Formula eorum, qui aliquid sancte promittunt, adiecta poena, quae subeunda sit datam fidem fallentibus. — *Sensus*: Nisi te perdit amo, et sic uno tenore te in omne vitae tempus amare paratus sum, tanto scilicet amore, quanto ardet is, qui plurimum potest deperire: ego leoni in *Lybia* *Indiave* me di-

laniandum obiciam. — *Quantum*, refer ad *tantum*, quod nonnunquam omitti solet. *Livius IX, 37. Itaque, quantum non unquam antea, exercitus ad Sutrium venit.* et *XXIV, 35. Nequaquam cum quantis copiis ante tenuerat ad Pachynum classem.*

5. *pote*, pro: potest. Ipse *Cicero* *Epist. ad Attic. XIII, 38. hoc quidquam pote impurius? — plurimum perire*, vel maxime deperire.

6. *Solus*, sine ullo comite, qui me defendere possit. — *tosta*, torrida, arida. — *Lybia* *Indiave*, quia utraque terra leones alit. — *caes. caesius* (*γλαυκός*) proprie est: subviridis, sublividus, de colore, quo oculi suffecti radiant; et sic *oculi caesii* *Minervae* tribuuntur apud *Ciceronem* *De Nat. Deorr. I, 30.*; hoc loco *leonibus*, quos dixeris torvos, truculentos, minaces.

8. 9. *Hoc ut dixit* cett. postquam hoc dixerat et declaraverat *Septimius*, *Amor*, sicut antea sternuendo ediderat (*sinistram approbationem*) omen sinistrum (infaustum), ita nunc sternuendo edidit (*dextram approbationem*) dextrum (faustum) omen. Primum *sternuere simpliciter dictum* est pro: sternuendo laetum omen edere; *Propert. II, 3, 24. Num tibi nascenti primis, mea vita, diebus Aureus argutum sternuit omen Amor?* cf. *Theocrit. VII, 96.* et *XVIII, 16.*

At Acme leviter caput reflectens, 10
 Et dulcis pueri ebrios ocellos
 Illo purpureo ore suaviata,
 Sic, inquit, mea vita, Septimille,
 Huic uno domino usque serviamus,
 Ut multo mihi maior acriorque 15
 Ignis mollibus ardet in medullis.
 Hoc ut dixit, Amor, sinistram ut ante,
 Dextram sternuit approbationem.
 Nunc ab auspicio bono profecti
 Mutuis animis amant, amantur. 20
 Unam Septimius misellus Acmen
 Mavolt, quam Syrias Britanniasque:
 Uno in Septimio fidelis Acme
 Facit delicias libidinesque.
 Quis ullos homines beatiores 25
 Vidit? quis Venerem auspiciorem?

Iam ut distingueretur omen sinistram ab omine dextro, ad vocem *approbationem* adiectum est: *sinistram* et *dextram*. — *ut ante*, cum Septimius nondum antea, ut nunc, mollissimi amoris sensus expressisset.

10 — 16. *At Acme l. cap. reflectens* cett. en *σχημα* osculationis! — *caput reflectens* cett. Horat. Od. II, 12, 25. *Dum fragrantia detorquet ad oscula Cervicem*. — *ebrios*, natantes vel madentes amoris, ut ita dicam, liquoribus. Sic oculi *ὄφθοι* apud Graccos. Anacreon XXVIII, 21. cf. Bergler. ad Alciph. p. 117.

12. *Illo*, qualis raro reperitur, insigniter purpureo; nam haec vis inest pronomini *ille*.

13. *Sic*, inter talia oscula. — *Septimille*. dum blanditur et deli-

cias facit Acme in gremio *Septimii*, amanter eum vocat *Septimillum*.

14. *uno*, antique pro *uni*, ut *uni* supr. XVII, 17. pro: *unius*. — *domino serviamus*. quemadmodum alias amatores amicae suae tanquam *dominae servire* (*δουλεύειν*, vid. Dorvill. ad Charit. II, 17. p. 319. edit. Lips.) dicuntur, ita nunc suaviter Acme se Septimio tanquam *domino suo servire* velle ait. — Ceterum non fugiet lectorem elegantia, qua *Huic uni domino δεικτικῶς* pro tibi positum sit.

15. *Ut*, quippe quod.

19. *ab ausp. bon. profecti*, iter quasi ingressi ad lactos amoris fructus percipiendos.

21. *misellus*, perditamans. vid. supr. ad VIII, 1.

C A R M E N XLVI.

AD SE IPSUM DE ADVENTU VERIS.

Iam ver egelidos refert tepores,
 Iam coeli furor aequinoctialis
 Iucundis Zephyri silesceat auris.
 Linquantur Phrygii, Catulle, campi,
 Nicaeaeque ager uber aestuosae. 5
 Ad claras Asiae volemus urbes.
 Iam mens praetrepidans avertit vagari,
 Iam laeti studio pedes vigescunt.
 O dulces comitum valetate coetus,
 Longe quos simul a domo profectos 10
 Diversos variaevia reportant.

CARM. XLVI.

Quo gravior fuerat molestia, quae Catullo, ut uni comitum, qui praetorem Memmium, hominem sordidissimum, secuti erant in provinciam Bithyniam (cf. supr. Carmen X. et XXVIII.), devoranda fuit, eo maior et solutior erat nunc laetitia, quam Catullus, cum rediret ver, de ipsius in patriam reditu praecepit animo. Nec huius dulcissimi carminis lectores ab illa laetitia alienos fore existimo.

1. *egelidos*, expertes gelu, mitiores, molliores; *e* vel *ex* in adiectivis compositis vim negationis vel deminutionis habet, ut in *exspes*, *exlex*, *expers* cett.

2. 3. *Iam coeli furor* cett. iam desinunt furere venti aequinoctiales, dum iucunda Zephyri aura spirare incipit.

4. *Phrygii campi*, Bithynia, quae olim pars Phrygiae minoris fuit.

5. *Nicaeaeque*, urbis in Bithynia ad lacum Ascanium. — *aestuo-*

sac, ob ferventiora solis in illa regione aestum.

6. *Ad cl. As. vol. urbes*. ad eas refer *Pergamum*, *Smyrnam*, *Ephesum*, *Miletum* cett. Cf. *Duker*. ad Liv. XXVI, 24. — *mens praetrepidans*, significanter de eo, qui ob nimiam voluptatis alienius percipiendae cupiditatem huc illuc agitur, et quod appetit iam iam praecipere videtur. Sic fere apud Horat. Od. II, 5, 9. *praegestire*.

8. *laeti studio*, prompti paratique ob desiderium laeti itineris.

9. *comitum*, qui una cum Catullo in cohorte Memmii fuerant.

11. Pro inepta lectione *diverse* dedi lectionem, quae teste editore Cantabrig. in vet. Codd. exhibetur: *diversos*, h. e. alium in hanc, alium in aliam regionem. Liv. X, 27. *inde diversae ferae, cervam ad Gallos, lupum ad Romanos cursum deflexit*; et cap. 33. *diversi consules ad vastandos agros urbemque oppugnandas discedunt*.

CARMEN XLVII.

AD PORCIUM ET SOCRATIONEM.

Porci et Socratio, duae sinistrae
 Pisonis, scabies famesque Memmi,
 Vos Veranniolo meo et Fabullo
 Verpus praeposuit Priapus ille?
 Vos convivia lauta sumtuose
 De die facitis; mei sodales
 Quaerunt in triviis vocationes?

5

CARMEN XLVIII.

AD IUVENTIUM.

Mellitosis oculos tuos, Iuventi,

CARM. XLVII.

Graviter in hoc carmine Catulli bilis movetur de re indigna, qua ipsius amicis, Veranniolo et Fabullo, a Pisone et Memmio anteponebantur homines abiectissimi, Porcius et Socratio; hi luxuriosis de die conviviis interesse solebant, illi in victu admodum tenui acquiescere debebant.

1. Salse Porcius et Socratio vocantur duae sinistrae, quia manus sinistra infamis fuit rebus clam alicui subducendis; vid. supr. ad XII, 1. Sed Piso quoque et Memmius infames fuerunt turpissima avaritia et spurcitie; de illo cf. supr. Carn. XXVIII, de hoc Carn. X. — scabies famesque Memmi. Porcius et Socratio, quibus Piso et Memmius tanquam avaritiae administris utebantur, significanter et lepide dicuntur scabies famesque, quasi pariter ac domini divitiarum corradendarum pruritu et fame laborarent.

3. Veranniolo, blande pro Veranniolo sup. XXVIII.

4. Verpus ille Priapus. Memmius iste, homo, tanquam alter Priapus, impudicissimus. Pro verpus est supr. XXVIII, 12. verpa. Ceterum de obscenis locutionibus

non sensu proprio accipiendis, sed pro trito et vulgari conviciorum, quae Catulli aetate iaci solebant, genere habendis vide quae supra ad locum laudatum v. 10. observavimus.

6. De die. lauta et luxuriosa convivia, quae de die, h. e. multo adhuc die, inde a meridie, institui solebant, dicebantur tempestiva, h. e. ante solitum tempus instituta; vide Burmann. ad Phaedr. III, 10, 20. et sic Graeci ἀφ' ἡμέρας πίνειν.

7. mei sodales Quae. in triv. vocat. at meis sodalibus expectanda est invitatio ad tenuem vel vilem victum, pauperibus in triviis a ditioribus expositum. Vigebat imprimis apud Athenienses hic mos, ut in honorem Hecatae primo cuiusque mensis die pauperibus alimenta in triviis exponerentur; vid. Hemsterhusius ad Lucian. T. I. p. 330. — vocatio, invitatio; vocare, invitare, sic καλεῖν apud Graecos, et vocatores, κλήτορες. vid. Rittersh. ad Oppian. Halieut. III, 232.

CARM. XLVIII.

Catullus, formosi pueri Iuventii amore captus, ardentissima eius oculos deosculandi cupiditate fla-

Si quis me sinat usque basiare,
 Usque ad millia basiem trecenta,
 Nec unquam saturum inde cor futurum est,
 Non, si densior aridis aristas
 Sit nostrae seges osculationis. 5

C A R M E N XLIX.

A D M. T. C I C E R O N E M.

Disertissime Romuli nepotum,
 Quot sunt, quotque fuere, Marce Tulli,
 Quotque post aliis erunt in annis,
 Gratias tibi maximas Catullus
 Agit, pessimus omnium poeta, 5
 Tanto pessimus omnium poeta,
 Quanto tu optimus omnium patronus.

C A R M E N L.

A D L I C I N I U M.

Hesterno; Licini, die otiosi

grat; quod poeta paucis versibus expressit elegantissime.

1. *Mellitos oculos* — *basiare*. osculorum osculatio, cuius mentio quoque fit apud Hom. *Odyss.* XVI, 15., ad tenerissimi amoris signa pertinet. Cf. *supr.* IX, 9. et XLV, 11.

3. *ad millia trecenta*. de multo maiore numero basiorum, quae apud Lesbiam suam degustare cepit Catullus, vid. *supr.* V, 8. 9.

5. 6. *Non, si cett.* exquisite pro vulgari: non, si osculorum copia superet aridarum aristarum in agris copiam. — *seges* eleganter, et accommodate ad *aridas aristas*, de innumerabili fere rerum quarundam copia. *Supra* VII, 3. immensus osculorum numerus cum re, quae numerari nequit, cum *arena Libyssa* comparatur.

CARM. XLIX.

M. T. Ciceroni, ut omnium Romanorum, qui unquam vixerunt,

oratori summo, pro re, quam ignoramus, Catullus maximas gratias agit, dum modeste semet ipsum omnium poetarum profitetur infimum.

1. *Romuli nepotum*, Romulidarum, pro: Romanorum; *supr.* XXVIII, 15. *opprobria Romuli Remique*.

2. 3. *Quot sunt, quotque fuere cett.* Similiter *supr.* XXIV, 2. 3. *Non horum modo, sed quot aut fuerunt, Aut posthac aliis erunt in annis.*

CARM. L.

Catullus et Licinius ex composito conveniunt, ut otiosi inter iocos et vini pocula versus in pugillaribus deproperent, eosque invicem secum communicent. Res bene procedit. Secundo Baccho bibunt et dextris Musis canunt. Quae quidem inde capta voluptas totum Catulli animum ita occupavit et de statu suo quasi deiecit,

Multum lusimus in meis tabellis,
 Ut convenerat esse; delicatos
 Scribens versiculos uterque nostrum
 Ludebat numero modo hoc, modo illoc, 5
 Reddens mutua per iocum atque vinum.
 Atque illinc abii, tuo lepore
 Incensus, Licini, facetiisque,
 Ut nec me miserum cibus iuaret,
 Nec somnus tegeter quiete ocellos, 10
 Sed toto indomitus furore lecto
 Versarer, cupiens videre lucem,
 Ut tecum loquerer, simulque ut essem.
 At defessa labore membra postquam
 Semimortua lectulo iacebant, 15
 Hoc, iucunde, tibi poema feci,

ut neque cibum sumere neque somnum in lectulo capere possent. Inter haec insomnia se meditatam esse ait Catullus hos versus, quibus Licinium suum ad perceptam voluptatem sequente die apud se repetendam amicissime invitat. — De Calvo Licinio vide supra ad Carm. XIV. in Argum.

1. *otiosi*, non rebus gravioribus, sed iucundioribus vacantes.

3. *Ut convenerat esse*, ut agere inter nos convenerat, ut tempus fallere constitueramus. Iam sermo est de poetis bonis, qui honesta aemulatione inter se certare solebant mutuis versibus. At extiterit quoque poetae male feriat, qui, se brevissimo temporis spatio ingentem versuum numerum effundere posse iactantes, unumquemque ad certamen in versibus procedendis secum ineundum stolidè provocarent. Talis est Crispinus apud Horatium Sat. I, 4, 14—6. *Accipe, si vis, Accipiam tabulas; detur nobis locus, hora, Custodes; videamus, uter plus scribere possit.*

4—6. *delicatos Scribens versiculos* cett. deleta distinctione minore post nostrum iunge et expli-

ca: *uterque nostrum scribens versiculos delicatos* (iocosos) numero modo hoc, modo illoc, (modo hoc, modo alio metri genere) *ludebat* (sc. versibus iocosis) *per iocum atque vinum reddens mutua* (dum ad versiculos traditos respondebat versiculis vicissim a se factis). — *versiculi delicati* (iocosi, leves, lepidi, faceti) opponuntur versibus *gravibus* vel *severis*. Cic. de Offic. I, 40. *Turpe est in re severa delicatum aliquem inferre sermonem.* — *per iocum atque vinum*. supr. XII, 2. *in ioco atque vino.*

7. 8. *Atque cett. atque ex illo certamine ita affectus et toto animo percussus tuo lepore atque facetiis* (*delicatis* tuis versiculis, v. 3.) *discessi, ut cett.*

11. *furore.* — *furor*, de gravissima animi affectione, respondet voci *incensus*. — *indomitus*, indomito furore victus.

12. *lucem*, novi diei ortum.

14. *labore*, corporis huc illuc versi agitatione.

15. *Semimortua*, non plane sed paene mortua, pro vulgari: languentia, torpentia; nam membra labore confecta languent torpentque.

Ex quo perspiceres meum dolorem.
 Nunc audax, cave, sis, precesque nostras,
 Oramus, cave despuas, ocelle,
 Ne poenas Nemesis reposcat a te. 20
 Est vehemens Dea; laedere hanc caveto.

C A R M E N L I.

A D L E S B I A M.

Ille mi par esse Deo videtur,
 Ille, si fas est, superare Divos,

17. *meum dolorem*, quo tui agitator desiderio.

18. 19. *Nunc aud., c. sis precesque nostras* — *cave despuas*, noli audacter recusare quod precor et opto; optat autem Catullus, ut sequente statim die de integro sibi cum Licinio versandi et sermones cum eo miscendi copia fiat. — *ocelle*, o tu, qui mihi carior es oculis, dilectissime. cf. supr. XIV, 1.

21. *Nemesis, vehemens dea*, βελούς θεός, ultrix superbae recusatōnis.

C A R M. L I.

Servatum est inter *Sapphus Fragmenta Odarium*, in quo expressa est potentissima illa vis amoris, qui omnes sensus cripiat amatori, venustissimae puellae, e regione sedentis, formam contemplanti. Huic *Sapphus Odario Catullus*, cum illud responderet ardentissimo erga Lesbiam suam amori, pro veste Graeca induit vestem Romanam, sed eidem annexit laciniam, quae pro summo eius ornamento habenda est. *Catullus* scilicet, postquam *Sapphus Odarium* Latinis numeris adstrinxerat, ad se rediisse et de causis, e quibus tanta in amore insania repetenda sit, cogitasse videtur. Intellexit autem poeta *ignavum otium*, ut plurimorum malorum et calamitatum, ita insaniae in amore matrem esse fecundissimam. Adiecit igitur *Catullus*, iam ut sa-

piens morum magister, praecipuum gravissimum, quod, qui sibi cavere volunt ab amoris insania, prudenter sequi debent. — In gratiam eorum, qui non sine voluptate et magna utilitate Latinos scriptores cum Graecis comparare solent, typis ad hoc carmen *Catulli* recendendum curavi *Fragm. Sapph.*, uti illud *Fir Clariss. Neue in Sapphonis Mytilenaeae Fragmentis Berolini 1827.* exhibuit, p. 28.

Φαίνεται μοι κήνος ἴσος θεοῖ-
 σιν

ἔμμεν ὠνήρ, ὅστις ἐναντίος τοι
 ἴζάνει, καὶ πλησίον ἀδὺ φωνεί-
 σας ὑπακούει

5. Καὶ γελαισας ἰμερόεν· τό μοι
 ἔμμεν
 καρδίαν ἐν στῆθεσιν ἐπτόασεν.
 ὡς [τε] γὰρ σ' ἴδω, βροχέως με
 φωνᾶς
 οὐδὲν ἔτ' ἴκει.

Ἄλλὰ καὶ μὲν γλώσσα ἔαγε, λε-
 πτόν δ'

10. ἀντίκα χροῶ πῦρ ὑποδεδρόμα-
 κεν,
 ὀππάτεσσι δ' οὐδὲν ὄρημ', ἐ-
 πιθόρομ-
 βεῖσι δ' ἀκοναί.

Κὰ δ' ὀ ἰδρῶς ψυχρὸς χέεται,
 τρομός δὲ
 πᾶσαν ἀγροῖ, χλωροτέρα δὲ
 ποία

15. ἐμμί, τεθνάνην δ' ὀλίγω ἐπι-
 δευέην

φαίνομαι
 Ἄλλὰ πᾶν τολματόν, ἐπει [καὶ]
 πένητα

Qui sedens adversus identidem te
Spectat et audit

Dulce ridentem, misero quod omnes
Eripit sensus mihi: nam simul te,
Lesbia, adspexi, nihil est super mi

5

* * *

Lingua sed torpet, tenuis sub artus
Flamma dimanat, sonitu suoapte
Tintinant aures, gemina teguntur
Lumina nocte.

10

Otium, Catulle, tibi molestum est;
Otio exultas, nimiumque gestis:
Otium et reges prius et beatas
Perdidit urbes.

15

3. *adversus te*, ore ad te verso, e regione. — *identidem*, iterum iterumque, subinde.

4. *Dulce ridentem*. illud Horatii (Od. I, 22, 23.) *Dulce ridentem Lalagen amabo, Dulce loquentem*, vel iis, qui primoribus labris Horatium degustarunt, notum.

* * * hanc lacunam supplevit olim Parthenius ita: *Quod loquar amens et Corradinus de Allio sic: voce loquendum*, sed utriusque proposita ratio nemini facile probabitur. Catullus sine dubio adiecit aliquid, quod significaret sibi nullam in toto corpore partem superesse, de qua usuram capere possit; adeo rigor, stupor et torpor totum eius corpus occupaverat, ita quidem, ut similis fere esset statuae lapideae. Vide igitur, an Catullus fortasse adiecerit *Corpore toto*; hanc coniecturam confirmare quodammodo videtur locus Lucretii III, 154—7., cuius versus hoc ipsum Sapphus odarium redolent: *Consentire animam totam per membra videmus: Sudores itaque et pallorem existere toto Corpore, et infringi linguam, vocemque aboriri, Caligare oculos, sonere* (sonere prisca forma pro:

sonare) *aureis, succidere artus. Primum conieciēbam: Vocis in ore, genitivus vocis pendet a nihil. Cf. Sapph. Odar. v. 7. 8.*

9. *Lingua sed torpet*. apposite in hanc rem Plaut. Mil. Glor. Act. IV. Scen. 6. v. 55. 56. *Verbum hercle facere non potis, si accesserit ad te. Dum te obtuetur, interim linguam oculi pracciderunt.*

13 sqq. *Otium, Catulle, tibi molestum est cett. Ovidius quoque, pariter ac Catullus, fugam ignavi otii tanquam praesentissimum, quo pellatur amoris furor atque impetus, remedium commendat, Remed. Amor. 139. 140. Otia si tollas, periere Cupidinis arcus, Contemptaeque iacent, et sine luce, faces. v. 143. 44. Venus otia amat; qui finem quaeris amoris (Cedit amor rebus), res age (rebus gerendis da operam); tutus eris. Terent. Heautont. Act. I. Sc. I. v. 58. Nulla adeo ex re istuc fit (indulges amoribus) nisi ex nimio otio; et huc pertinet illud Horatii Sat. II, 3, 14. vitanda est improba Siren, Desidia.*

15. *Otium et reges prius cett. quod docent tam veteris quam recentioris aetatis exempla.*

CARMEN LII.

AD SE IPSUM DE STRUMA ET VATINIO.

Quid est, Catulle, quid moraris emori?
 Sella in curuli Struma Nonius sedet:
 Per consulatum peierat Vatinius.
 Quid est, Catulle, quid moraris emori?

CARMEN LIII.

DE QUODAM ET CALVO.

Risi nescio quem modo in corona,
 Qui, cum mirifice Vatiniانا
 Meus crimina Calvus explicasset,
 Admirans ait haec manusque tollens:
 Di magni, salaputium disertum!

5

CARM. LII.

Quanta est Horatii indignatio de duobus abiectae conditionis hominibus, qui malis artibus non tantum ad magnarum divitiarum possessionem, sed etiam ad publicos honores perveierant (Epod. IV, 3—16. Sat. I, 6, 38 seqq.): tanta in *Strumam Nonium* et *Vatinium*, indigno modo ad summos honores evectos, Catullus in hoc pusillo carmine exardescit.

1. *quid moraris emori?* cur diutius vivis in terra, ubi tam indigna ferenda sunt? Sic *morari vitam invisam* apud Virg. Aen. XI, 177. *Orcum morari* apud Horat. Od. III, 27, 50. et sic passim *annos, fata, mortem morari*.

2. De *Struma Nonio* vid. Plin. Hist. Nat. XXXVII, 21. et quod ibi de *Strumae Nonii gente* affert *Harduipus*. — *Vatinius*, ex Ciceronis oratione in *Vatinium* notissimus; cf. supr. ad XIV, 3.

CARM. LIII.

Vox nova, ridicula et, ut videtur, plebeia: *Salaputium*, Catullum ad hos versus scribendos impulit. Nam cum unus eorum, qui

oratorem Licinium Calvum de Vatini criminibus dicentem circumstabant, finita oratione percussus admiratione exclamasset: *o salaputium disertum*, Catullus a risu sibi temperare non potuit.

1. *corona*, de circulo auditorum, qui oratorem cingunt.

3. *Meus Calvus*, de Licinio Calvo vide supr. XIV. in *Argum.* Vocat Catullus eum suum, et supra l. l. v. 2. *iucundissimum*, quia Catulli fuit familiarissimus.

4. *manusque tollens*. est enim hoc a natura nobis insitum, ut re aliqua aut laeta aut tristi praeter modum percussi sponte tollamus brachia.

5. *salaputium*. tanta est huius vocis lectionis et emendationum, quas critici attulerunt, copia et varietas, ut earum conspectus, quem risum apud Catullum movit auditoris cuiusdam Calvi exclamatio, eundem fere apud lectores moveat. Sunt in unaquaque fere lingua voces et locutiones, temere per iocum a plebecula imprimis confictae, quarum origo et etymologia ne divinari quidem, multo

CARMEN LIV.

A D C A E S A R E M.

Othionis caput oppido pusillum,
 Vetti, rustice, semilauta crura,
 Subtile et leve peditum Libonis,
 Si non omnia, displicere vellem
 Tibi, et Fuffitio seni recocto.
 Irascere iterum meis iambis
 Immerentibus, unice Imperator.

5

minus demonstrari potest. Eiusmodi vox est *salaputium*, quam alii a *salax* et *πόσθη* vel *πόσθων* (*enuda*), alii ab aliis vocibus compositam esse autumant. Ego vero huius vocis etymologiam malo cum ignorantibus ignorare, quam in extricanda re inextricabili tempus perdere. Quid significatum sit per *salaputium*, facile divinare possumus, et in hac divinatione acquiesco. Oratorem scilicet Licinium Calvum pusilli corporis hominem fuisse discimus ex Senec. Controv. III, 19. *Erat enim (Calvus) parvulus statura, propter quod etiam Catullus in hendecasyllabis vocat illum salaputium disertum.* Exclamatio igitur illa auditoris Calvi pronuntiata sine dubio est hac sententia: *Dii magni, quanta est huius pusilli homuncionis eloquentia! Nostratum aliquis fortasse dixisset: Himmel! welche Beredtsamkeit besitzt nicht dieses kleine Kerlchen!* vel in lingua plebeia: *dieser kleine Putzel.*

CARM. LIV.

Catullus miratur, quid sit, quod Caesar inter eos, quibuscum verberetur, ferre possit homines deformes, foedos et rusticis sordibus squalentes. Vocat igitur Caesa-

rem *rusticum*, plenos ruris et infectiarum non fugientem.

2. *semilauta*, cum non omne lutum, sed eius pars tantum, abluatur, ut fieri solet apud rusticos.

4. *Si non omnia cett.* si non omnia in iis displicent, certe haec, quae dixi, tibi et Fuffitio displicere vellem.

5. *recocto.* homo *recoctus* iam dicitur, qui in rebus agendis diu multumque agitato, versatus, exercitatus et quasi *percoctus* rerum naturam penitus perspexit et didicit edoctus experientia; est igitur *recoctus* rerum peritior, perspicacior, callidior, prudentior. Hinc Plautus Mil. Glor. Act. II, Sc. 2. v. 53. *Quidquid est, incoctum non expromet; bene coctum (bene exploratum) dabit.* — Horatio quoque placuit vox *recoctus* in hac significatione; vocat enim scribam bene et diu multumque in scribae munere exercitatum *recoctum* Sat. II, 5, 55. Similiter fere apud Phaedr. IV, 1. mus senex et macilentus, qui experientia bene pernoverat insidias, quae sibi struerentur, vocatur *retorridus*, h. e. annis factus prudentior et cautior.

7. *unice Imperator*, cf. supr. ad XXIX, 12.

CARMEN LV.

A D C A M E R I U M.

Oramus, si forte non molestum est,
 Demoustris, ubi sint tuae tenebrae.
 Te quaesivimus in minore campo,
 Te in circo, te in omnibus libellis,
 Te in templo superi Iovis sacrato,
 In Magni simul ambulatione:
 Femellas omnes, amice, prendi;
 Quas voltu vidi tamen sereno,
 Has vel te sic ipse flagitabam:

5

CARM. LV.

Sententia huius carminis est brevis, sed verba, quibus Catullus eam amplificavit, inter lascivos iocos salesque largiter fluunt. *Camerium* scilicet, amicum suum, quem omnes urbis regiones pervagatus frustra exquisiverat, ut latebras, quibus abditus teneatur, sibi palam faciat, vehementer obtestatur. — Ceterum in hoc carmine plures a criticis prolatae sunt emendationes, quia Catullus, ut observat *Illustr. Hermannus* in *Elem. D. M.* p. 368., passim pro dactylo paulo durius admisit spondeum.

1. *si forte non molestum est*, formula precandī pro vulgari: nisi gravis (εἴ τι μὴ λυπεῖ).

2. *tuae tenebrae*, loca, quibus tu lates, obscura et abdita; innuit Catullus lustra vel tabernae. Hinc *Scaliger* ex antiqua, ut ait, scriptura pro *tenebrae* recepit *tabernae*, sed per *tenebras* designantur *tabernae*; lectio igitur *Scaligeri* habenda est pro glossa; rem conficit locus *Ciceronis* pro *Sextio* cap. 9. *Quis enim clavum tanti imperii tenere et gubernacula rei publicae tractare in maximo cursu ac fluctibus posse arbitraretur hominem emersum subito ex diuturnis tenebris lustrorum ac stuprorum?*

3. *in minore campo*, sc. *Martio*,

qui alias vocatur *Campus Tiberinus*, nunc *Campo de Fiore*.

4. *in circo*, sc. *Maximo*. — *libellis*, tabernis librariis, ut *medicinae* de tabernis, in quibus *medicina* venditur, apud *Plautum*, cuius locum iam apposite a *Fulpio* cum hoc *Catulli* loco comparatum iuvat adscribere, *Amphitr.* IV, 1, 1 seqq. *Naucratem, quem convenire volui, in navi non erat: Neque domi, neque in urbe invenio quemquam, qui illum viderit. Nam omnes plateas perreptavi, gymnasia et myropolia; Apud emporium atque in macello, in palaestra atque in foro, In medicinis, in tonstrinis, apud omnes aedes sacras. Sum defessus quaeritando, nusquam invenio Naucratem.*

5. *in templ. sup. I. sacr.* in *Capitolio*, ubi *Iovi Supremo* templum a *Tarquinio Prisco* fundatum est. *Liv.* I, 38.

6. *In Magn. ambul.* in porticu *Pompeii*, qui ob gloriae magnitudinem simpliciter *Magnus* vocatus est.

7. *prendi*. — *prendere* vel *prehendere* aliquem non est simpliciter alloqui vel rogare aliquem, sed sponte et data opera adire aliquem sermonis cum eo serendi causa; nos fere dicere solemus: *einen auf der Strafe anpacken.*

9. *Has vel te cett. particula vel*, utcumque eam iunxeris vel expli-

Camerium mihi, pessimae puellae. 10
 Quaelam inquit, nudum sinum reducens:
 Eu hic in roseis latet papillis.
 Sed te iam ferre Herculei labos est.
 Tanto te in fastu negas, amice!
 Dic nobis, ubi sis futurus, ede, 15
 Audacter committe, crede luci.
 Num te lacteolae tenent puellae?
 Si linguam clauso tenes in ore,
 Fructus proicies amoris omnes:
 Verbosa gaudet Venus loquela. 20
 Vel, si vis, licet obseres palatum,
 Dum vestri sim particeps amoris.

cueris, putide abundat. Iam vero cum vocula *mel* simpliciter dicitur de eo, qui nobis dulcissimus est, vel quem habemus in deliciis, Plaut. Poen. Act. I. Sc. II, 184. *Meus ocellus, Meum mel, meum cor cett.* Coelius ad Cic. Epist. ad Famil. VIII, 8. *C. Sempronium Rufum, mel ac delicias tuas cett.*, num fortasse pro *vel* rescribi possit *mel*? hoc sensu: has, ut te mihi dulcissimum, vel te, quem in maximis deliciis habeo, restituerent, vehementer rogavi. Sed sic quoque ob monosyllaba moleste incedit hic versus. *Flagitare* cum gemino accusativo apud Cic. pro Domo cap. 6. *me frumentum flagitabant.* De Orat. II, 45. *Haec sunt illa, quae me ludens Crassus modo flagitabat, et alibi.*

10. *Camerium mihi*, accommodate ad vulgarem loquendi morem, ubi, cum aliquid incitatus postulamus, verbum omittimus; hoc loco supplendum fere est: date, reddite, remittite. Similiter fere in patrio sermone festinantes reticere solent verbum aliquod, e. c. in his: *meinen Hut, meinen Stock cett.*

11. *nudum sinum reducens*, exquisite pro vulgari: denudans sinum, strophio, quo sinus vinctus et obtectus erat, *reducto*, h. e. remoto, resoluta.

12. *in roseis papillis.* *μαζοὶ — τροπνότεροι κάλυκος* Sosipat. in Anthol. Graec. Epigr. III, 6. T. I. p. 256., puella *εὐαρόμασθος* Rufin. in Anthol. Graec. Epigr. XIX, 1. Tom. III. p. 103. edit. *Jacobs.*

13. *Sed te cett. te ferre* eleganter brevitate pro: laborem ferre te frustra per totam urbem quaeritando. — *Herculei* pro: Herculis, ut supra XXIX, 9. *Adoneus* pro: *Adonis*, ubi vide.

14. *Tanto te cett.* haec pressius enuntiata sunt in hanc fere sententiam: Tantus tibi, amice, inest fastus, ut tu, latens in tenebris, meam tecum consuetudinem detrectes et refugias. — *negare* se est: nolle cum aliquo versari, sive alicuius consuetudini se subducere.

15. *ubi sis futurus, ubi te conveniendi mihi facturus sis copiam.*

16. *crede luci*, ne retege in peccatore, sed in lucem emitte, fac palam, aperi.

17. *lacteolae*, candidae; refer imprimis ad candidum collum vel ad niveam cervicem, ut partem pulchritudinis. Virgil. Aen. VIII, 660. *lactea colla* et Aen. X, 137. *lactea cervix.*

20. *Verbosa loquela*, verbosis de amoris felicitate narrationibus.

21. 22. *Vel, si vis cett. vel, si ita placet, pro arbitrio amoris tui*

Non custos si fingar ille Cretum,
 Non si Pegaseo ferar volatu,
 Non Ladas si ego, pennipesve Perseus, 25
 Non Rhesi niveae citaeque bigae:
 Adde huc plumipedes volatilesque,
 Ventorumque simul require cursum,
 Quos iunctos, Cameri, mihi dicares:
 Defessus tamen omnibus medullis, 30
 Et multis languoribus peresus
 Essem te, mi amice, quaeritando.

CARMEN LVI.

A D C A T O N E M.

O rem ridiculam, Cato, et iocosam,
 Dignamque auribus et tuo cachinno.
 Ride, quicquid amas, Cato, Catullum:
 Res est ridicula et nimis iocosa.

fructus et gaudia retice et occulta, modo ne a vestro amore excludar. — *vostrī*, quo tu et puella vos invicem amplexamini.

23—32. Vulgarem sententiam, „quamvis ego tam currendo quam volando essem velocissimus, tamen te frustra quaeritando languerem tandem virium defectu,” poeta, prolatis exemplis eorum, qui cursu volatue excelluisse dicuntur, docte exornavit.

23. *custos Cretum*, scilicet *Talus*, ferrei corporis gigas, qui, a Iove Europae vel Minoi custodiae Cretae datus, unoquoque die totam insulam ter circumire tenebatur, quod non nisi summa velocitate fieri poterat. Locus classicus de eo est apud Apollon. Rhod. IV, 1637—88. — *si, si, si*, etsi, respondet v. 30. *tamen*.

24. *Pegaseo volatu*, notissima est *Pegasi*, alati illius equi, fabula.

25. *Ladas*, tantae velocitatis apud Alexandrum Macedonem cursor, ut in superata ab eo arena ne pedum quidem compareret vestigium. Cf. *Muret*. — *penn. Pers.*

lepide Perseus dicitur *pennipes* ab alatis talaribus, quae ille ad Medusam necandam profecturus a Mercurio acceperat. vid. Apollodor. II, 4. et ibi *Heyn.* Pausan. III, 17.

26. *Non Rhes. niv. cit. big.* de fabula eorum alborum et velocitate insignium, quos rex Thracum, Rhesus, Troianis auxilio veniens, adduxerat, vid. Eustath. et Schol. ad Hom. Iliad. X, 435.

27. *Adde huc cett.* huc adde quidquid est eorum, qui vel talaribus vel alis volant.

29. *Quos iunctos cett.* quos inter se iunctos ad me simul celerissimo cursu auferendum destinares vel constitueres.

31. *peresus*, enectus, enervatus, confectus.

CARM. LVI.

Si quis nostra aetate, ut olim Catullus in hoc breviora carmine, pupulum in re Venerea deprehensum risus movendi causa describere vellet, is non iniuria, puto, furcillis e Musarum commercio eiceretur.

Deprendi modo pupulum puellae 5
 Trusantem. Hunc ego, si placet Dionae,
 Pro telo rigida mea cecidi.

C A R M E N L V I I .

A D M A M U R R A M E T C A E S A R E M .

Pulchre convenit improbis cinaedis
 Mamurrae pathicoque Caesarique.
 Nec mirum: maculae pares utrisque,
 Urbana altera et illa Formiana,
 Impressae resident, nec eluentur. 5
 Morbosi pariter, gemelli utrique:
 Uno in lectulo, erudituli ambo:
 Non hic, quam ille, magis vorax adulter,
 Rivales socii puellularum.
 Pulchre convenit improbis cinaedis. 10

5. *Deprendi*. — *deprehendi* vel *deprendi* proprie dicuntur qui in re quadam turpi vel illicita subito opprimuntur. Sic *καταλαμβάνειν* apud Graecos.

6. *Dionae*. *Dione*, mater *Veneris*, non raro pro ipsa *Venere* ponitur. Pro formula illa solemni *si diis placeat*, qua in re nova, ridicula, insolita, indigna, cett. ironice utimur, iam accommodata ad rem *Veneriam* dixit *Catullus*: *si placet Dionae*.

7. *Pro telo*, teli loco. — *rigida mea*, sc. mentula.

C A R M . L V I I .

Mamurra et *Caesar*, *cinaedi*, ut par nobile fratrum, vel ut gemini in turpi libidinis exercitio, de integro (cf. supr. *Carm.* XXIX.) infamantur.

1. *Pulchre convenit* cett. mirus quidam consensus vel maxima similitudo est improbis *cinaedis*; *convenire alicui* dicitur is, qui cum alio in aliqua re consentit et amice conspirat.

2. *Mamurrae path.* *Caes.* iun-ge: et *Mamurrae* et *Caesari*, utri-que *cinaedo*.

3—5. *maculae pares* cett. Sensus: utrique pariter, alteri quidem (*Caesari*) in urbe (*Romae*) et alteri (*et illi*), *Mamurrae* (*Formiis*, veteri *Campaniae* oppido, nato), ob insaniam per luxum et libidines omnia perdendi, infames notae adpersae vel iniustae sunt, quae abstergi vel exuri nequeunt.

6. *Morbosi*, infames morbo, cuius causa est libido. — *gemelli utrique*, ubi alter alteri, sicut *gemellus* ore et corporis habitu *gemello*, est simillimus. *Hor.* Sat. II, 3, 243, 4. *par nobile fratrum*, *Nequitia et nugis pravorum et amore gemellum*; et *Epist.* I, 10, 3. *ad caetera paene gemelli*, *Fraternis animis*.

7. *Uno in lectulo*, libidinis exercendae causa.

8. *vorax*, gula absumens et deglutinis bona. *Lepide voracitas* *hellonnis* apud *Ciceronem* in *Philipp.* II, 27. comparatur cum *vorace Charybdi*: *Quae Charybdis tam vorax tot res tam cito absorbere potuisset?*

9. *socii*, sociales, communes.

CARMEN LVIII.

AD CAELIUM DE LESBIA.

Caeli, Lesbia nostra, Lesbia illa,
 Illa Lesbia, quam Catullus unam
 Plus quam se atque suos amavit omnes,
 Nunc in quadrivitiis et angiportis
 Glubit magnanimos Remi nepotes.

5

CARMEN LIX.

DE RUFÆ ET RUFULO.

Bononiensis Rufa Rufulum fellat,

CARM. LVIII.

Quemadmodum Catullus Lesbiam suam, ut puellam antea omnibus Veneris muneribus cumulatam, magnifice celebravit et ad caelum usque extulit, ita eandem nunc in his versibus ad Caelium scriptis in angiportum, ubi stipendia faciebant prostibula, detrudit et contemptui exponit. — Si per *Caelium* intelligendus est, ut nonnulli contendunt, *M. Caelius Rufus*, pro quo habita est a Cicerone oratio, ii, qui plura de eius vita et moribus scire cupimus, adeant *Manutium in Praef. ad Comment. in Epistolas Caelianas*.

1. *illa*, puella olim venustissima et, quam amarem, dignissima; qui laude aliqua excellit et huius laudis gloria cuique notus est, simpliciter nonnunquam dicitur *ille*, sicuti is, quem aversamur, *iste*; repetitur autem vox *illa* cum vi, ut in re simillima fere apud Horatium Od. IV, 13, 18. ad Lyceum: *Quo fugit Venus? heu! quo ve color? decens Quo motus? quid habes illius, illius (Lyces), Quae spirabat amores, Quae me surpuerat mihi*.

4. *angiportis*, locis angustis et a via publica remotis, meretricum quasi tabernaculis. Horatius ad Lydiam, quae facta erat anus, Od.

I, 25, 10. *moechos anus arrogantes Flcbis in solo levis angiportu*.

5. *Glubit*, vox obscena e palaestra Veneris. — *magnanimos*, per ironiam; Romani (*Remi nepotes*), qui magno animo res gerere debebant in latis campis, nunc libidinis exercendae causa levi et pusillo animo in angiportis reptare solebant.

CARM. LIX.

Detestabile libidinis genus, sine pudore a Catullo his versibus palam factum, multo detestabilius factum est eo, quod Rufulus libidinis administra usus esse dicitur muliere abiectissima et ob rerum inopiam voracissima.

1. *Bononiensis*, e Bononia (nunc *Bologna*), Romanorum olim colonia. In nominibus *Rufa Rufulum* lusisse videtur Catullus. *Rufulus* ortus fortasse fuit e *Ruforum* gente, quae, ut docuit *Vulpus* e *Martial. VI, 85.*, Bononiae floruerit. Hic igitur e gente *Ruforum* Rufus contentum fortasse in diminutivo dictus est *Rufulus*. Uxor autem Menenii, quam *Rufulus* simul uxoris loco habuerit, iocose dicta videtur *Rufa*. — *fellat*. notionem obscenae vocis *fellare* discant obscenitatis investigatores e *Lexicis*.

Uxor Menei, saepe quam in sepulcretis
 Vidistis ipso rapere de rogo coenam,
 Cum devolutum ex igne prosequens panem
 Ab semiraso tunderetur ustore.

5

C A R M E N L X.

Num te leaena montibus Libyssinis,
 Aut Scylla latrans infima inguinum parte,
 Tam mente dura procreavit ac tetra,
 Ut supplicis vocem in novissimo casu
 Contemtam haberes? O nimis fero corde!

5

2. *sepulcret.* *sepulcretum*, locus mortuorum sepulcris sacratus.

3. *ipso rap. de rogo coenam.* ad solemnitatem, qua sepeliebantur mortui, pertinebat *silicernium* sive coena funebris, quam rogo comburendo impositam, ut ex hoc ipso loco discimus, rapere solebat infimae plebis voracitas, unde isti raptores apud Plantum Pseudol. I, 3, 127. *bustirapi* vocantur. vid. Kirchn. de *Funeribus Romanorum* IV, 5. et Hemsterhus. ad Lucian. T. I. p. 519. — Huc spectat locus Terent. Eunuch. III, 2, 39. *E flamma petere te cibum posse arbitror*; et Tibull. I, 5, 53. *Ipsa, fame stimulante furcens, escasque sepulcris Quaerat, et a sacvis ossa relicta lupis.* ubi pro *herbasque recte Murctus* legi iubet: *escasque*; fame enim stimulati non cum veneficis *herbas* in sepulcris, sed cum esurientibus *escas* sepulcrales petebant.

4. *prosequens panem*, manus pani iniiciens.

5. *ustore*, servo, cui mortui corpus in rogo comburendi datum est negotium, *semiraso*, quia eiusmodi homines externum corporis cultum negligere solent.

C A R M . L X.

Lentissimi durissimique pectoris amicum quendam, quod ille non in societatem venerat doloris, quem de re quadam acerbissima susceperat poeta, comparat cum leaenae aut Scyllae saevitia. — Nomen huius amici non apparet in fronte horum versuum. Compara supr. Carm. XXXVIII. ad *Cornificium*, cui Catullus pariter intermissionem allocutionis infortunio quodam exprobrat.

1. 2. *Num te leaena cett.* infr. LXIV, 154. *Quacnam te genuit sola sub rupe leaena?* ubi in hanc rem vide plura. — *aut Scylla latrans cett.* de Scylla, Phorei et Crataeidos Nymphae filia, mutata (*infima inguinum parte*) pube tenuis in monstrosam canum latrantium formam, et saeviente in aves ei appropinquantes, lege fabulam apud Ovid. Metam. XIV, 59. et Hygin. Fab. CLI.

4. *in novissimo casu*, in re adversa, quae nuperrime mihi accidit. — *supplicis vocem contemtam haberes?* eleganter pro: precibus meis aures obstrueres?

CARMEN LXI.

IN NUPTIAS IULIAE ET MANLII.

Collis o Heliconii

Cultor, Uraniae genus,

Qui rapis teneram ad virum

Virginem, o Hymenaeae Hymen,

Hymen o Hymenaeae:

5

CARM. LXI.

Tanta est huius carminis suavitas et dulcedo, ut eius lectio largiter compenset grave illud taedium, quod passim creat abominabilis et pudenda Catulli obscenitas. Est *Epithalamium in Nuptias Iuliae et Manlii*, in quo poeta studiose sectatus et complexus est ea, quibus nuptialis dies apud Romanos celebrari et transigi solebat. — Invat omne huius carminis argumentum in haec pauca redigere: Primum poeta solemniter Hymenaeum, ut deum secundum et propitium, dictis nuptiis adesse, lacta carmina canere, inter tripudia facem nuptialem quater, et venustissimae puellae cum Manlio nuptias divina sua praesentia sancire et confirmare iubet. Tum ad virgines, quae adsunt, se convertit, et earum esse ait, ut Hymenaeum mutuis simul carminibus advocent, et precibus, quibus ille ad sponsum sponsamque quovis felicitatis genere mactandos permoveatur, suas iungant. Ipsa munera et beneficia, quae singulari Hymenaei favori et divinitati debeantur, inde a vers. 51. usque ad v. 75. enarrantur. — Iam sequitur vivis coloribus expressa tam pompae nuptialis, quam ipsius pulcherrimae sponsae, decenter incidentis et furtivas lacrimas demittentis, descriptio, dum chorus virginum canit. — Inde a versu 121. puerorum chorus cantare incipit. Ritus nuptiales commemorantur; fausta vota nuncupantur; sponsus et sponsa laudibus extolluntur; bona praecepta usque ad carminis

finem adsparguntur. — *Aulus Manlius Torquatus* idem esse videtur, cuius singularem in se amorem et amicitiam magnifice Catullus extollit infra in Elegia mollissimo animo composita et Manlii nomini inscripta, LXXVIII. — De Inscriptio-
ne huius carminis, quam exhibent veteres Editiones: *Epithalamium*, observat Muretus haec: *Est hoc carmen quidem nuptiale, nec tamen proprie Epithalamium; nam Epithalamia canebantur a virginibus, cum iam nova nupta in lecto viri collocata esset.* Sed a carmine, in quo virginum puerorumque chorus canens et sponsam ad sponsi domum usque comitans ipsamque domum intrans inducitur, latiore certe sensu, haud, puto, aliena esse videtur Inscriptio: *Epithalamium.* — Caeterum hoc totum carmen spirat poetam quandam Graecum, quem Catullus in eo componendo ante oculos habuisse videtur. — Quod ad metrum attinet, pro dactylo nonnunquam trochaeus, et in prima sede versus quarti pro trochaeo spondeus positus est.

1. *Collis Heliconii Cultor.* Hymenaeus, ut filius (*genus*) Uraniae, maternam quasi sedem in Helicone habet.

3. *rapis.* quasi puellae non sponte Hymenaei nutum sequantur, sed vi quadam ab eo ex virginum societate abducantur. Quod bene respondet modestiae illi, qua virgines nuptias, quas mente requirunt, refugere videntur.

4. *o Hymenaeae Hymen cett.* repetitum et multiplicatum nomen

Cinge tempora floribus
 Suaveolentis amaraci,
 Flammeum cape: laetus huc
 Huc veni, niveo gerens
 Luteum pede soccum: 10
 Excitusque hilari die,
 Nuptialia concinens
 Voce carmina tinnula,
 Pelle humum pedibus, manu
 Pineam quate taedam. 15
 Namque Iulia Manlio,
 Qualis Idalium colens
 Venit ad Phrygium Venus
 Iudicem, bona cum bona
 Nubit alite virgo: 20

Hymenaei refer ad morem, qui reguat in cantibus. cf. Aristoph. in *Avv.* 1740.

6. *Cinge temp. flor.* de corollis, quibus tempora cingebant sponsae, vid. *Paschal.* de Coron. II, 16. Peculiarem libellum de coronis nuptialibus scripsit *Maderus*, *Helmst.* 1688.

8. *Flammeum*, veli vel tegminis quoddam genus, quo sponsae in pompa nuptiali vultum obtegere solebant; dictum, ut videtur, a *flammeo* (flammae instar radiante) colore, nos: *Fucrfarbe*. *Lucan.* II, 361. *Lutea demissos velarunt flammea vultus.*

10 *socum*. — *soccus* calceamenti genus, quod diebus laetis vel festis tam puellae elegantiores, quam pueri virique molliores placendi causa gestare solebant; horum soccorum color fuit *luteus*, h. e. croceus, flavus, splendide lucens, nos: *goldgelb*. De omni soccorum usu egit *Baldwinus de Calc. Antiq.* cap. XVI.

13. *Voce tinnula*, sonos tenues, aentos clarosque edente, clarisona, unde *Hymenaeus* apud *Callimachum* *Hymn.* in *Del* 296. dicitur *εὐήχης*.

14. *Pelle hum. ped.* festive pro:

salta, ut *alterno pede terram quaterere* pro: saltare, apud *Horat.* *Od.* I, 4, 7. De more, quo laetitiae exprimentae causa saltando incedebat *Hymenaeus* in pompa nuptiali, cf. *Homer.* *Iliad.* XVIII, 493. — *Pineam quate taedam*, facem e ligno pineo sectam. *Hom.* I. I. 492. *δαίδων ὑπο λαμπομενάων*.

16. *Iulia*, vel, ut veteres quidam *Codd.* exhibent, *Iunia*, vel secundum *Codicem Dresd.* *Iunia*, e gente obscura et ignobili orta esse videtur. Nam si illa prognata fuisset e gente nobili, haud dubie de eius nobilitate adiecisset aliquid *Catullus*.

17—20. *Qualis cett.* eleganter pro vulgari: cuius pulchritudo non superatur *Veneris* pulchritudine. — *Idalium*, cf. *supr.* XXXVI, 12. Comparat autem *Catullus* venustatis formam *Iuliae* non cum quotidiana, ut ita dicam, *Veneris* venustate, sed cum illa, qua *Venus*, omnia pulchritudinis lenocinia expromens et summa arte ad placendum sese componens, una cum *Minerva* et *Iunone* pulchritudinis spectatori et iudici, *Paridi*, se conspiciendam obtulit.

Floridis velut enitens	
Myrtus Asia ramulis,	
Quos Hamadryades Deae	
Ludicrum sibi roscido	
Nutriunt humore.	25
Quare age, huc aditum ferens	
Perge linquere Thespieae	
Rupis Aonios specus,	
Lympha quos super inrigat	
Frigerans Aganippe:	30
Ad domum dominam voca,	
Coniugis cupidam novi,	
Mentem amore revinciens,	
Ut tenax hedera huc et huc	
Arborem implicat errans.	35

21 — 25. *Floridis velut* cett. Sensus: Iulia nitet et efflorescit sicut myrtus, quam Hamadryades fovent nutriuntque, ut sub eius ramis sive umbra hilaritati et lussibus indulgeant. — *Asia*, intellige *Asiam* paludem in Lydia, regione Asiae ad Caystrum, ubi fuit *myrtetum*. — Comparatur autem Iulia opportune cum *myrto*, quia illa ut sponsa nunc gestabat corollam myrteam. Aequè opportune cum hoc loco vetus meus candidissimi pectoris amicus *Mitscherlichius* ad Hymn. in Cererem p. 116 comparat Aristoph. Avv. v. 1099. — *Ludicrum*, ut haberent Hamadryades amoenum et umbrosum locum, quo luderent. — *roscido humore*, pro: roris humore, vel simpliciter pro: rore. Plin. IX, 10. *Testudines roscido humore viventes*.

27. 28. *Thespieae Rup. Aon. spec.* Heliconem, qui inde a Thespiis, urbe Boeotiae, in altum surgere incipit.

29. 30. *Lympha quos* cett. iunge: quos (specus, quod antrum) *Aganippe* (fons Heliconis), *lympha frigerans* (aquae suae frigore recreans), *super* (desuper, e superiore iugis loco) *inrigat* (destillan-

do adspersit). *Lympha Aganippe* pro vulgari: *lympha Aganippes*. Pro *lympha* sunt qui malint: *Nympha*.

31. Pro *Ac*, quod friget in hac incitatiore oratione, dedi *Ad*; simpliciter enim *vocare domum* est *vocare aliquem*, ut domum redeat, revocare; at Iulia nondum in sponsi domo habitabat, sed primum, ut ibi habitaret, *ad* eam pergebat. Confirmatur autem lectio *ad* plurimum Codd. auctoritate. — *dominam*. lepide tam puellae, quam matronae dicuntur *dominae*, quia in eos, a quibus amantur, tanquam serviliter sibi addictos, imperium exercent.

33 — 35. *Mentem revinciens* cett. Sensus: dum mentem sponsae cum mente sponsi firmiter iungis et conglutinas, more hederæ, quæ huc illuc serpens mutuis amplexibus arboris trunco implicatur. — Natura hederæ, arboris trunco vel alii rei obiectæ sese applicantis et tenaciter ei adhaerentis, passim translata est ad mutuos amantium amplexus, sive ad amores gratissima compede vinctos. Hor. Od. I, 36, 20. *Damalis* — *Lascivis hederis ambitiosior*, et Epod. XV, 5. cf. *Interpr.* ad h. l. — *he-*

Vos item simul integrae
 Virgines, quibus advenit
 Par dies, agite in modum
 Dicite: O Hymenaeae Hymen,
 Hymen o Hymenaeae: 40
 Ut lubentius, audiens
 Se citarier ad suum
 Munus, huc aditum ferat
 Dux bonae Veneris, boni
 Coniugator amoris. 45
 Quis Deus magis ac magis
 Est petendus amantibus?
 Quem colent homines magis
 Coelitum? O Hymenace Hymen,
 Hymen o Hymenaeae. 50
 Te suis tremulus parens
 Invocat, tibi virgines
 Zonula soluunt sinus,
 Te timens cupida novus
 Captat aure maritus. 55
 Tu fero iuveni in manus
 Floridam ipse puellulam
 Matris e gremio suae

dera errans (μισσὸς πολυπλανήης).
 Cic. Cat. Mai. 15. *serpens multi-
 plici lapsu et erratico.*

38. *in modum, per modum* intel-
 lige certos sonos et numeros, ad
 quos vox cantantis temperari et
 inflecti debet; nos: *harmonisch*
einstimmen.

43. *ad suum Munus*, scilicet ut
 coniugium firmet et bonum fau-
 stumque esse iubeat. Hoc enim
 ad nuptiarum praesidis munus per-
 tinet.

46. *magis ac magis*, pro vulga-
 ri: magis magisque; pro inepta
 lectione *ah*, et pro multo ineptio-
 re *amatis* (quamvis illa exhibet-
 ur in plurimis Codd.) *Est peten-
 dus amantibus*, rectissime iam Cl.
Silligius secunda: *Tossium* et
Guarinum recepit ac.

48. Bene *Guar.* et *Muretus* of-
 ferunt *colant* pro: *colent*.

51. *suis*, sc. filiabus; *invocat*, ut
 filias ad gentem propagandam nu-
 ptiarum solemnitate cum maritis
 iungas. — *tibi*, tuis auspiciis.

53. *Zon. sol. sin.* vid. supr. ad
 II, 13.

54. 55. *Te tim.* cett. iunge: *no-
 vus maritus cupida aure-captat ti-
 mens* (paulo timidior, ut iuvenis a-
 moris mysteriis nondum initiatus)
te (carmina, quae in honorem *tuum*
 a choro puerorum et virginum de-
 cantantur). — *Pro timens* prolata est
 lectio *tumens* (sc. libidine); mode-
 stius certe est *timens* quam *tumens*.

56. *fero iuveni*, significanter iam
 iuvenis dicitur *ferus*, qui nondum
 amoris potentia mitigatus ferox
 adhuc est et indomitus.

Dedis, o Hymenae Hymen,
Hymen o Hymenae. 60

Nil potest sine te Venus,
Fama quod bona comprobet,
Commodi capere: at potest,
Te volente. Quis huic Deo
Compararier ausit? 65

Nulla quit sine te domus
Liberos dare, nec parens
Stirpe iungier: at potest,
Te volente. Quis huic Deo
Compararier ausit? 70

Quae tuis careat sacris,
Non queat dare praesides
Terra finibus: at queat,
Te volente. Quis huic Deo
Compararier ausit? 75

Claustra pandite ianuae,
Virgo adest. Viden', ut faces
Splendidas quatiunt comas?
Sed moraris, abit dies;
Prodeas, nova nupta. 80

59. *Dedis.* — *dedere aliquid alicui dicitur passim simpliciter pro: dare alicui aliquid, sed hoc loco, ut observat Murctus, est quiddam plus, scilicet pro: dare alicui aliquid, quod ei sit proprium et perpetuum; in hanc sententiam apud Virg. Aen. I, 73. Iuno, quasi esset Hymenaeus, dicit Aeolo: Deiopeam Connubio iungam stabili propriamque dicabo.* Similiter *dedere* infr. LXIV, 375. *Dedatur cupido iam dudum nupta marito.*

61 — 64. *Nil potest cett.* *Sensus:* Sine te Venus non potest id *commodi capere* h. e. id assequi, ut amantibus fiat, quod bona fama comprobet; at potest, si tu accesseris, Hymenae, et tua benevolentia amores solemnium nuptiarum ritu confirmaveris. Catullus observatus est Claudiano in Epithal. Pall. et Celer. 33. *nullum iun-*

xisse cubile Hoc sine (Hymenaeo), *nec primas fas est attollere taedas.*

66. *sine te, sine tuis auspiciis.*

67. *Liberos, nempe legitimos h. e. e iusto matrimonio prognatos. — nec parens Stirpe iungier, nec parentis nomen et genus stirpe propagari ad posteros.*

72. *praesides, rerum publicarum administratores, qui debebant esse filii e legitimo matrimonio procreati.*

73. *finibus, sc. imperii, imperio.*

78. *Splend. quat. com. eleganter pro: coruscant, rutilant, scintillant; radii, quos ignis, faces, stellae cett. fundunt, apposite ad rei imaginem passim apud poetas dicuntur comae, crines. Ipsum solem ignicomum dixit Auson. Epist. VII, 8.*

- Tardat ingenuus pudor,
 Quae tamen magis audiens
 Flet, quod ire necesse sit.
 Sed moraris, abit dies;
 Prodeas, nova nupta. 85
- Flere desine. Non tibi,
 Aurunculeia, periculum est,
 Ne qua femina pulchrior
 Clarum ab Oceano diem
 Viderit venientem. 90
- Talis in vario solet
 Divitis domini hortulo
 Stare flos hyacinthinus.
 Sed moraris, abit dies;
 Prodeas, nova nupta. 95
- Prodeas, nova nupta, si
 iam videtur, et audias
 Nostra verba. (Viden'? faces
 Aureas quatiunt comas.)
 Prodeas, nova nupta. 100
- Non tuus levis in mala
 Deditus vir adultera,

81 — 83. Hic locus aperte corruptus (quis enim Catullum tam perplexo scripsisse existimet?) non nisi praesente quodam remedio sanari posse videtur. Hoc suppeditent, qui tale suppeditare possunt. Interim hunc qualemcumque sensum inde extorquere studui: „Ingenuus quidem pudor iam per se tardat, Iulia tamen, audiens, quod necesse sit ire (dum ad eundem impellitur), magis flet, effusius lacrimat, et proinde effusius lacrimando retardatur.”

86 — 90. *Aurunculeia*. e gente Cottarum, quorum cognomen *Aurunculeius* fuerit (vid. Liv. in Freinshem. Suppl. CIV, 57. Caesar. de B. G. II, 11.), orta esse putatur *Iulia*, unde illa cognomen *Aurunculeia* traxisse videtur. — *Non tibi periculum est, ne qua femina* cett. elegantissime pro vul-

gari: Non tibi verendum est, ne ulla unquam femina extiterit te pulchrior; *Clarum ab Oc. d. Fid. ven.*, clarum solis ab Oceano productis lucem conspexerit.

91 — 93. *Talis in vario* cett. exempla comparationis pulchrae puellae cum flore, in horto aliquo mirifice enitente et exsplendescente, ubique apud poetas obvia; cf. infr. LXII, 39 seqq. — *vario*, ubi flores varii coloris nascuntur.

97. *si iam vid.* iam mollius poeta tractat Iuliam, dum eam blandiore hortatu ad festinationem pellere studet. — *et audias Nostra verba*, neve respuas preces nostras.

99. *Aur. quat. comas*. Sic apud Val. Flacc. IV, 92. sol dicitur *auricomus*. cf. supr. v. 78.

102. *Deditus in mala adultera, ut ardere in aliqua* apud Ovid. Met. VIII, 50. et passim.

Probra turpia persequens,
A tuis teneris volet
Secubare papillis: 105

Lenta qui velut assitas
Vitis implicat arbores,
Implicabitur in tuum
Complexum. Sed abit dies;
Prodeas, nova nupta. 110

* * *

* * *

* * *

O cubile, quot (o nimis
Candido pede lecti) 115

Quae tuo veniunt hero,
Quanta gaudia, quae vaga
Nocte, quae media die
Gaudeat. Sed abit dies;
Prodeas, nova nupta. 120

Tollite, o pueri, faces:

106—109. *Lenta qui cett.* sed ille in tuum complexum implicabitur, sicut vitis lenta implicatur arboribus prope positis. — Vites apud veteres non sicut apud nos palis, sed arborum, praecipue ulmorum et platanorum, truncis applicari et sic educi solebant. Vites igitur amplectebantur quodammodo arborum truncos, et hic amplexus ad amantium vel coniungum amplexum translatus est. Hinc suaviter vites *maritare arbores* dicuntur. Horat. Epod. II, 9. 10. *Ergo aut adulta vitium propagine Atlas maritat populos.* Plin. XVIII, 28. *Populus alba vitibus nupta.* — *Implicabitur in tuum complexum.* Ovid. Heroid. V, 47. *Non sic appositis vincitur vitibus ulmus, Ut tua sunt collo brachia nexa meo.* — Similiter de mutuo amore et mutuis amplexibus in hoc carmine supr. v. 34. 35. *hedera tenax huc illuc errans arborem implicare dicitur.*

* * *
* * *
* * *

Ad hanc lacunam, quae tres versus absorbnit, confluerunt plures, qui operam in ea explenda ponerent, vel potius perderent. Nam quidquid in eiusmodi lacunis explendis affertur, comportatur, excogitatur, non vetustatis honore et auctoritate ornari, sed pro adulterino ingeniorum fetu haberi solet. Itaque ne verbum quidem addam.

116. *veniunt*, obveniunt, obtinunt, *hero*, novo marito.

117. *gaudia*, quae percipiuntur ex amoribus. — *gaudia gaudere.* Terent. Andr. V, 5, 8. *Nam hunc scio mea solide solum gavisurum gaudia.* — *nox vaga*, quae non stat vel consistit, sed currit et ulterius usque promovetur; sic *vagus sol*, *vaga luna*.

121. *Tollite*, sc. in altum, agitate.

Flammcum video venire.	
Ite, concinite in modum:	
Io Hymen Hymenace io,	
Io Hymen Hymenaeae.	125
Neu diu taceat procax	
Fescennina locutio;	
Neu nuces pueris neget	
Desertum domini audiens	
Concubinus amorem.	130
Da nuces pueris, iners	
Concubine. Satis diu	
Lusisti nucibus. Labet	
Iam servire Talassio.	
Concubine, nuces da.	135
Sordebant tibi villicae,	
Concubine, hodie atque heri:	

122. *Flammcum*, sponsam flammco oblectam; vid. supr. ad v. 8.

126. 127. *procax Fescennina locutio*. intellige carmina temere composita, prociacia, lasciva, in iocis salibusque nuptialibus versantia; nomen traxerunt a *Fescennia*, oppido Etruriae, ubi primum eiusmodi carmina diebus nuptialibus licentius iactata esse dicuntur. Horat. Epist. II, 1, 145. vocat haec carmina *Fescenninam licentiam*. vid. Serv. ad Virg. Aen. VII, 695. cf. Liv. VII, 2.

128—130. *Neu nuces cett. iunge et explica: Neu concubinus, audiens amorem domini* (qui concubini adhuc fuerat dominus) per nuptias ab eo *desertum* et finitum esse, *neget nuces pueris*, deneget ob invidiam pueris nuces, quas illi spargunt, h. e. neve cesset puerilia relinquere pueris. Scilicet apud Romanos vigeat mos die nuptiali spargendi nuces, quas raperent et iis luderent pueri, quo quidem tam sponsus quam concubinus moneretur nunc tempus adesse, quo finis imponendus esset puerilibus. Hinc Persius Sat. I, 10. *relictis nucibus* pro: relictis puerilibus. Copiose de hoc more nuces

spargendi disputat *Casaubonus* ad l. 1. Persii et *Cerda* ad Virg. Eclog. VIII, 30. ubi est: *sparge, marite, nuces*. Ceterum vulgari more apud Romanos pueri solebant *ludere nucibus*. Apud Hor. Sat. II, 3, 172. *Oppidius* ad filium *Aulum*: *postquam te talos, Aule, nucesque Ferre sinu laxo, donare et ludere vidi*. — *Concubinus*, mollis puer, *cinaedus*, παρακοίτης.

131. *iners*, significanter de effectu libidinis, quae *cinaedos* reddit inertes, ignavos, infirmos et stupidos.

133. *Satis diu Lus. nuc. satis diu*, ut puer nucibus ludens, tractasti puerilia.

134. *Labet iam servire Talassio*, nunc facere, quod fieri iubet *Talassius*, *Hymenaeus*. Iam vero, cum iustae nuptiae novum maritum iuberent abstinere, quibus ille adhuc indulserat, amoribus, suaviter mollis puer non amplius domini amoribus, sed *Hymenaeo servire* iubetur. Unde *Hymenaeus* dictus sit *Talassius*, docet Liv. I, 9.

136—139. *Sordebant tibi cett. revocata veteri lectione villicae* hic locus vexatissimus fundere mihi videtur sensum fere hunc: *De-*

- Nunc tuum cinerarius
 Tondet os. Miser, ah miser
 Concubine, nuces da. 140
 Diceris male te a tuis,
 Unguentate, glabris, marite,
 Abstinerere: sed abstine.
 Io Hymen Hymenaeae io,
 Io Hymen Hymenaeae. 145
 Scimus haec tibi, quae licent,
 Sola cognita: sed marito
 Ista non eadem licent.
 Io Hymen Hymenaeae io,
 Io Hymen Hymenaeae. 150
 Nupta tu quoque, quae tuus
 Vir petet, cave ne neges,
 Ne petatum aliunde eat.
 Io Hymen Hymenaeae io,
 Io Hymen Hymenaeae. 155
 En tibi domus ut potens

spiciebas (*hodie atque heri*) ad-
 huc, concubine, mulierculas in
 villis habitantes, nimis scilicet cre-
 dens colori tui oris, quod nunc
 tondet cinerarius. — *Cinerarius*
 non tantum capillos calamistro
 crispasse, sed etiam succrescentem
 barbam novacula totoudisse vide-
 tur. — *hodie atque heri*, $\chi\theta\acute{\epsilon}\varsigma$ καὶ
 $\tau\acute{\eta}\mu\epsilon\gamma\omicron\nu$, $\chi\theta\acute{\epsilon}\varsigma$ καὶ $\pi\rho\acute{\omega}\tau\eta\nu$; vid.
Wesseling. ad Diodor. Sic. II, 5.
 et ad Herodot. II, 53. — *Miser*,
ah miser! dum ridet poeta con-
 cubini sortem, simulanter mise-
 rationem prae se fert.

141—143. *Diceris male* cett.
 Tu, marite, qui hodie unguentis
 delibutus es, diceris (*male*) aegre
 abstinere te a (*glabris*) pueris tuis
 mollibus et imberbibus. — *absti-
 nere aliqua re et abstinere se ali-
 qua re* est unum idemque.

146. 147. *Scimus* cett. scimus
 te in consuetudine cum mollibus
 pueris haec sola, quae licent, co-
 gnita et comperta habere, sive:
 te haec sola perpetrasse et exer-

cuisse. Quae usus docet et ex-
 perientia, in re Venerea quoque
 cognosci dicuntur. — *Ista eadem*,
 pro simplice: eadem; nou raro
 enim ad *idem* rei augendae causa
 aliud pronomen additur. Cie. Pro
 Leg. Manil. c. 7. *Idem iste Mithri-
 dates.* Post redit. in Sen. c. 13.
ipse ille animus idem meus. — In
 voce *marito* vocalem *o* absorbet
 in versu sequente *i*.

151—154. *Nupta tu quoq.* cett.
 Tu quoque, nupta, noli repudiare,
 quas vir tuus apud te percipere
 cupiet, amoris delicias, ne ille hoc
 nomine sectetur et adeat alias mu-
 lierculas.

156—163. *En tibi* cett. mutata
 distinctione et missis ineptis le-
 ctionibus explicandus mihi hic lo-
 cus videtur sic: En tibi quam po-
 tens et beata est domus viri tui!
 Quo quidem viro, tanquam (*tibi-
 cine*) huius domus fulcro, serviat
 haec domus tibi ut dominae ad
 extremum usque vitae terminum. —
potens refer ad gentis nobilitatem

- Et beata viri tui!
 Quo tibicine serviat,
 (Io Hymen Hymenaeae io,
 Io Hymen Hymenaeae) 160
 Usque dum tremulum movens
 Cana tempus anilitas
 Omnia omnibus annuit.
 Io Hymen Hymenaeae io,
 Io Hymen Hymenaeae. 165
 Transfer omine cum bono
 Limen aureolos pedes,
 Rasilemque subi forem.
 Io Hymen Hymenaeae io,
 Io Hymen Hymenaeae. 170
 Adspice, unus ut accubans
 Vir tuus Tyrio in toro
 Totus immineat tibi.
 Io Hymen Hymenaeae io,
 Io Hymen Hymenaeae. 175

et auctoritatem, *beata* ad gentis opulentiam. *Lectio tibicine* debetur *Fossio*, quae certe ad corruptae lectionis ductus: *quae tibi sine fine servit*, proxime accedit. *Quis ferat sine fine usque ad vitae finem!* — Ceterum apposite maritus vocatur *tibicen*, quia in marito, tanquam in columna, *omnis domus* (ut utar verbis Virgilii Aen. XII, 59.) *inclinata recumbit*.

161—63. *Usque dum* cett. en artem mirificam, qua poeta simplicem sententiam usque ad mortem luculentissime exornavit! *Iunge: Usque dum* (donec) *cana anilitas, movens tremulum tempus, omnibus* (quidquid est haeredum) *omnia* (bona) *annuit* (annuendo cedit). — *tempus* pro plurali *tempora*, ut apud Cic. Auct. ad Herenn. IV, 55.

166—68. *Transfer om. cum bono* cett. Sponsa, cum sponsi domum ingrederetur, a paranympis trans limen portata esse dicitur, ideo, ut videretur, ne illa pedem limine offenderet, quod ad rem iu-

fausti ominis referebatur. Alii hunc morem referunt ad sponsae simulationem, quasi illa invito et repugnante animo virginittatis honorem exuat. — *aureolos*, pulchros, ut *aurea Venus, aureus iuvenis*. — *forem rasilem*, ascia levigatam.

171. *unus*, praec aliis eminens, egregius; vid. supr. XXII, 10. — *accubans*, sc. mensae geniali, ubi sponsus cum aequalibus adventum sponsae exspectabat.

172. *Tyrio in toro*, lecto tricliniari, cui instratum erat peristroma purpureum. — *Accubare* antequam sponsus cum aequalibus solebat mensae, donec sponsae cum comitatu appropinquantis nuntio inde avocabatur; hinc Epithalam. seq. v. 3. *Surgere iam tempus, iam pingues liquere mensas: iam veniit virgo, iam dieetur Hymenaeus*.

173. *Tot. imm. tibi*, ardentissimo amore flagrans tuos amplexus appetat, vel in tuos amplexus ruat.

Illi, non minus ac tibi,
 Pectore uritur intimo
 Flamma, sed penite magis.
 Io Hymen Hymenaeae io,
 Io Hymen Hymenaeae. 180

Mitte brachiolum teres,
 Praetextate, puellulae;
 Iam cubile adeant viri.
 Io Hymen Hymenaeae io,
 Io Hymen Hymenaeae. 185

Vos bonae senibus viris
 Cognitae bene feminae,
 Collocate puellulam.
 Io Hymen Hymenaeae io,
 Io Hymen Hymenaeae. 190

Iam licet venias, marite;
 Uxor in thalamo est tibi
 Ore floridulo nitens,
 Alba parthenice velut
 Luteumve papaver. 195

At, marite, (ita me iuvent

176—78. *Illi, non minus cett.* illius pectus aequae actuum amoris flamma uritur, sed penite magis, sed tectius et penitius, dum flammam, qua uritur, ex pudore virginali dissimulat.

181—90. Iam alloquitur poeta praetextatos et feminas pronubas, a quibus sponsae in lectum novi mariti deducebantur et in eo collocabantur. — *Mitte puellulae brachiolum.* qui recedunt ab aliquo, quem deducebant, eius brachium e manibus dimittunt. — *Praetextate.* Festus: *praetextati* (pueri ingenui) tres nubentem deducunt: unus, qui facem praefert, duo, qui nubentem ducunt.

183. *Iam cubile adeant viri,* nimirum sponsa et pronubae.

186. 87. *Vos bonae cett.* fuerunt igitur pronubae honestae matronae, quarum in amore fides et castitatis sanctitas maritis senibus longo usu cognita h. e. spectata fuerat.

194. *parthenice vel parthenium,* herba, ut ex hoc loco patet, albi coloris; putatur esse herba, quae in patrio sermone vocatur: *Mutterkraut.*

195. *Luteumve papaver.* per colorem luteum designari colorem pulcherrime splendens, vel inde potest intelligi, quod diebus festis, laetis, praecipue diebus nuptialibus, vestes, socci (cf. supr. in hoc Carm. v. 10.) et alia luteo colore tincta gestari solebant. Eiusmodi color comparatur cum papaveris coloribus. *Aurora lutea* apud Virg. Aen. VII, 26. Scilicet apud Romanos una voce (e. c. per vocem caeruleus, purpureus, luteus, flavus) plures colores, qui sibi essent affines, expressi sunt. Disputavimus olim de hac re in *Commentatione de Veterum coloribus,* Gothae. 1788.

Coelites) nihilominus Pulcher es, neque te Venus Negligit. Sed abit dies: Perge, ne remorare.	200
Non diu remoratus es. Iam venis. Bona te Venus Inverit: quoniam palam Quod cupis capis, et bonum Non abscondis amorem.	205
Ille pulveris Africi Siderumque micantium Subducat numerum prius, Qui vestri numerare volt Multa millia ludi.	210
Ludite, ut lubet, et brevi Liberos date. Non decet Tam vetus sine liberis Nomen esse, sed indidem Semper ingenerari.	215
Torquatus, volo, parvolus Matris e gremio suae Porrigenas teneras manus, Dulce rideat ad patrem Semihiantem labello.	220

197. *nihilominus*. quamvis sponsa est pulcherrima, nihilominus cett.

198. *neque te Venus negligit*, neque tibi Venus in distribuendis pulchritudinis muneribus noverca fuit.

204. *bonum*, honestum, honorificum.

206. *pulveris Africi*. vulgo legitur: *pulvis Erythraci* vel *Erythrii*; sed quis sibi persuadeat Catullum *pulvis* in genitivo pro *pulveris* scripsisse? Huc accedit, quod teste *Statio* omnes MSS. et editiones antiquissimae constanter servant *pulveris*. Non dubitavi igitur cum *Cl. Silligio* recipere lectionem, quam proposuit *N. Heins.* in *Not. ad Cat.*: *pulveris*

Africi; est certe haec lectio plana et usui loquendi bene accommodata. — Ceterum immensum basiorum numerum Catullus supra quoque VII, 2 seqq. cum immenso siderum et arenae numero comparavit.

213. *vetus Nomen*, gentem tam veterem et nobilem.

214. *sed indidem* cett. sed decet ex eadem gente novos usque subnasci nepotes.

216 — 20. *Torquatus, volo* cett. hi quinque versiculi haberi possunt pro tabula, in qua puellus, qui teneras manus e matris gremio porrigit et semihiantem labello ad patrem ridet, ab elegante quodam pictore ad vivum expressus conspicitur.

Sit suo similis patri
 Manlio, et facile insciiis
 Noscitetur ab omnibus,
 Et pudicitiam suae
 Matris indicet ore. 225

Talis illius a bona
 Matre laus genus approbet,
 Qualis unica ab optima
 Matre Telemacho manet
 Fama Penelopeo. 230

Claudite ostia, virgines:
 Lusimus satis. At, boni
 Coniuges, bene vivite, et
 Munere assiduo valentem
 Exercete iuventam. 235

CARMEN LXII.

CARMEN NUPTIALE.

I u v e n e s.

Vesper adest, Iuvenes, consurgite, Vesper Olympo

221. *similis patri*. nati similitudo cum patre tam matris castitatem quam prolis integritatem probat; et hoc est *ore patrem referre* Virg. Aen. IV, 329.

222. *insciiis*. qui in conspectum puelli veniunt, quis eius pater sit, inscii, statim ex puelli lineamentis patrem agnoscunt.

226—30. *Talis — qualis cett.* Sensus: Qualis est et manet singularis illa fama optimae matris Penelopes, quae unicum ex Ulyse peperit filium, Telemachum, referentem plane ore et lineamentis patrem, tali castitatis laude bona Iulia pariat filium, patri Torquato simillimum.

231. *ostia*, sc. thalami.

234. *Munere assiduo*, assiduo coniugalibus amoris fructu.

CARM. LXII.

Quibus nuptiis hoc carmen dicatum fuerit, neque ex titulo ali-

quo ei praefixo, neque ex ipso carmine intelligi potest. Est carmen nuptiale, et quidem alternum, sub sponsae adventu ad aedes sponsi a iuvenum et puellarum choro decantatum. — Fuerunt plures, qui hoc carmen coniunctim quidem cum praecedente scriptum, sed seiunctim, illud quidem, in quo Catullus loquitur, genti, quae nuptias celebraret, hoc iuvenum et puellarum choro, qui illud caneret, a Catullo oblatum esse statuerent. Neque ego ab eorum sententia me alienum profiteor. — Fecisse mihi videtur Catullus, quod fere fecit Horatius; hic ut *chori doctor* (*χοροῦ διδάσκαλος*) tradidit Carmen Saeculare, quod ludis Saecularibus, ille Carmen Nuptiale, quod die nuptiali Iuliae et Manlii a iuvenum virginumque choro redderetur. — Argumentum huius carminis est fere hoc: v. 1—5. Exorto Hespero et appropinquante

Expectata diu vix tandem lumina tollit.

Surgere iam tempus, iam pingues linquere mensas;

Iam veniet virgo, iam dicetur Hymenaeus.

Hymen o Hymenae, Hymen ades o Hymenae.

5

P u e l l a e.

Cernitis, innuptae, iuvenes? consurgite contra.

Nimirum Oetaeos ostendit Noctifer ignes.

pompa nuptiali aequales Manlii a mensa geniali exsiliunt et ad canendum se parant. — v. 6—10. Puellae, cum iuvenum ad canendum prosilientium alacritatem animadvertunt, haud vulgare quid eos minari indicant timentque. — v. 11—19. Eadem cura subit animos iuvenum, cum illi puellas meditantibus contra se in medium procedere vident. Itaque nunc missis levioribus ad severitatem, quam postulet victoria, se invicem excitant et exhortantur. — v. 20—25. Puellae Hespero exprobrant saevitiam, qua nunc filiam e matris sinu avulsam ardenti inveni tradat. — v. 26—31. Iuvenes extollunt Hesperum ut sidus iucundissimum, cuius fausto splendore stabiliantur et confirmentur inita amorum foedera. — v. 32—35. Puellae Hesperum ut furem et raptorem puellarum exagitant. — v. 36—38. Quid tum, respondent iuvenes, si puellae simulate carpant, quem animo requirunt! — v. 39—48. Iam sequitur locus, quo vix nullus antiquitati debetur dulcior et venustior. — Puellae comparant sponsam cum flore, cuius in secreto horto nati nitorem et pulchritudinem omnes, qui praetereunt, summa admiratione contemplantur et appetunt, at eundem decerptum et flaccescentem nihil plane curant. — v. 49 seqq. Iuvenes exemplo a puellis proposito egregie ad rem opponunt aliud a vitibus translatum. Quemadmodum, aiunt, vitis, non maritata (h. e. non annexa) arbori alicui, humi serpit et inculca manet, ita puella, non mariti amplexibus in-

haerens, magis despicitur, quam suspicitur. — Sub fine sponsa, ne diutius oblectetur iustis nuptiis, graviter monetur.

1. *Vesper* vel *Hesperus* similiter apud Virg. Georg. I, 251. *lumina accendere* et apud Claud. XIV, 1, 2. *lumina attollere* dicitur. Scilicet, ut satis notum, eadem stella *Vesper* vel *Hesperus* vel *Noctifer* vocatur, cum post solis occasum oritur, at *Lucifer* (φωσφόρος) vel *Fenus*, cum ante solis ortum surgit.

3. *pingues*, ob pingues, unctas vel lautas, epulas, quae in mensis apponuntur.

4. *dicitur*. littera brevis ante *Hymenaeus* ut infr. LXIV, 20. Virgil. Aen. X, 720. et saepius alibi producitur.

5. *Hymen o Hymenae, Hym.* cf. supr. ad Carm. LXI, 4.

7. *Nimir. Oct. ost. Noct. ign.* Vulgarem sententiam: „Scilicet Hesperus exortus est,” splendide poeta exornavit sic: *Nimirum (Noctifer) Hesperus* inde ab *Oetae* iugo splendorem ignem ostendit. Haec loquendi ratio repetenda est ab externa specie sive opinione, qua Solem, Lunam, stellas ante vel post montes oriri aut occidere putamus. — *Oeta* sive *Oete* mons fuit Graeciae sive limes Thessaliae australis, cuius iugum ab oriente ad occidentem porrigitur. Extitisse igitur in hac regione videtur vetus quidam poeta, qui ad vulgi sermonem: „Luna vel Hesperus in *Oetae* iugo ortus est,” sese accommodaret eumque ad Graecorum imitatores propagaret. Cf. *Heynius* ad Virg. Eclog. VIII, 30.

Sic certe: viden' ut perniciouser exsiluere?

Non temere exsiluere, canent quod visere par est.

Hymen o Hymenaeae, Hymen ades o Hymenaeae. 10

I u v e n e s.

Non facilis nobis, aequales, palma parata est:

Adspicite, innuptae secum ut meditata requirunt.

Non frustra meditantur, habent memorabile quod sit.

Nec mirum, tota penitus quae mente laborent.

Nos alio mentes, alio divisimus aures. 15

Iure igitur vincemur. Amat victoria curam.

Quare nunc animos saltem committite vestros;

Dicere iam incipient, iam respondere decebit.

Hymen o Hymenaeae, Hymen ades o Hymenaeae.

P u e l l a e.

Hespera, qui coelo fertur crudelior ignis? 20

Qui natam possis complexu avellere matris,

9. *Non temere.* nam qui ad rem aliquam tractandam bene praeparati accedunt, hand temeritatis vel levitatis culpam sibi contrahunt. — *canent quod visere par est.* lectionem quod, teste Silligio, tuentur plurimi vet. libror.; sed lectio *visere* ex meo sensu ferri omnino nequit; pro lectione quod Codicem Dresd. exhibere aiunt: quo, unde Vir Celeberr. Lachmannus eleganter hunc locum emendat sic: *quo sidere par est.* Equidem, cum Catullus reclamante metro non repetere posset verbum *canere*, eum scripsisse suspicor: *quod dicere par est*; et sic *dicere* (λέγειν) pro: canere v. 18. *Dicere iam incipient.*

12. *Adspicite, innuptae secum* ut cett. bene expressa est imago vel vultus eorum, qui tacite secum repetunt, quod coram aliis dicturi sint. — *meditata*, passive, mente agitata, mentis cogitata.

14. *tota pen. quae m. lab. quippe* quae (vel cum eae) totum animum intendant; scilicet, ut proferant quod memorabile sit. *Tota mente laborare* iam est: toto animo studium in aliqua re pone-

re. Inl. Caes. de Bell. Gallic. VII. cap. XXXI. *Nec minus, quam est pollicitus, Vercingetorix animo laborabat, ut reliquas civitates adiungeret.* Sic bene se habet hic versus, qui in Cod. Dresd. et aliis exsulat, sed a Fossio ex vetustissimo Thuanco et aliis Libror. vet. revocatus est.

15. *Nos alio mentes, alio div. aures.* haec mentis perturbatio et aurium ad alia conversio orta videtur inde, quod iuvenes puellas ex adverso stantes limis oculis adspiciebant.

16. *Amat victoria curam, prudentiae, diligentiae, virtutis et severitatis studium.* Eurip. Phoeniss. 728. τὸ νικᾶν ἐστὶ πᾶν εὐβουλία.

17. *nunc saltem*, sc. in hac re gravioris momenti, a qua pendet gloria victoriae. — *animos committite vestros.* eleganter animos committere dicuntur, qui commissis h. e. coniunctis inter se animis uni eidemque rei communem operam dant.

20. 21. *Qui natam possis cett. simillime* supr. LXI, 56 — 59. *Tu fero iuveni in manus Floridam*

Complexu matris retinentem avellere natam,
 Et iuveni ardenti castam donare puellam?
 Quid faciant hostes capta crudelius urbe?
 Hymen o Hymenaeae, Hymen ades o Hymenaeae. 25

I u v e n e s.

Hesperere, qui coelo lucet iucundior ignis?
 Qui desponsa tua firmes connubia flamma,
 Quod pepigere viri, pepigerunt ante parentes,
 Nec iunxere prius quam se tuus extulit ardor.
 Quid datur a Divis felici optatius hora? 30
 Hymen o Hymenaeae, Hymen ades o Hymenaeae.

P u e l l a e.

Hesperus e nobis, aequales, abstulit unam.
 Namque tuo adventu vigilat custodia semper.
 Nocte latent fures, quos idem saepe revertens,
 Hesperere, mutato comprehendis nomine eosdem. 35

I u v e n e s.

At lubet innuptis ficto te carpere questu.
 Quid tum, si carpunt, tacita quem mente requirunt?
 Hymen o Hymenaeae, Hymen ades o Hymenaeae.

P u e l l a e.

Ut flos in septis secretus nascitur hortis,

*ipse puellulam Matris e gremio
 suae Dedis.*

22. *retinentem*, sc. se in matris
 complexu, obliuctantem.

26. *Hesperere, qui coelo luc. iuc.*
ignis? Comparant Homer. *Iliad.*
XXII, 318. Ἑσπερος, ὃς κάλλιστος
ἐν οὐρανῷ ἴστανται ἀστῆρ. cf. *Bion.*
Idyll. XVI, 2.

27. *tua flamma*, flammante tuo
 splendore.

28. *Quod*, id scilicet, quod cett.
 Convenientius quidem rationi
 grammaticae est *quae*, ut est in
 vet. libr. *Memmi*, sed maiore pro-
 babilitate *quod* in *quae*, quam *quae*
 in *quod* mutatum videtur.

29. *ardor*, fulgor, flamma.

30. *felici hora*, felici vespere,
 quo sponsus sponsae solemniter
 iungitur.

32. *Hesperus* — *abstulit unam.*
 Hesperus igitur est fur vel rap-
 tor puellarum. Quod si sup-
 plexeris, sequentia bene huic ver-
 sui respondere intelliges.

34. *saepe*, refer ad *comprendis*.

35. *eosdem*, sc. fures; sed *Schra-*
derus in Emendatt. p. 15. felicis-
 sime pro *eosdem* legendum esse
 coniecit: *Fous*, h. e. *Lucifer*; sic
 enim Hesperus vocatur, cum ma-
 ne lucet. cf. supr. ad v. 1. — Quis
 autem Catullum *quos* — *eosdem*
 scripsisse autumat?

36. *At lubet* cett. Supplendo
 quaedam oratio mihi cohaerere
 videtur sic: Tu, Hesperere, non es
 puellarum fur; *at (innuptis)* puel-
 lis lubet simulate te carpere fu-
 rem.

39 — 41. Non nova quidem est,

Ignotus pecori, nullo contusus aratro, 40
 Quem mulcent aurae, firmat sol, educat imber,
 Multi illum pueri, multae optavere puellae,
 Idem cum tenui carptus defloruit ungui,
 Nulli illum pueri, nullae optavere puellae:
 Sic virgo, dum intacta manet, dum cara suis est. 45
 Cum castum amisit polluto corpore florem,
 Nec pueris incunda manet, nec cara puellis.
 Hymen o Hymenaeae, Hymen ades o Hymenaeae.

I u v e n e s.

Ut vidua in nudo vitis quae nascitur arvo,
 Nunquam se extollit, nunquam mitem educat uvam, 50
 Sed tenerum prono deflectens pondere corpus,
 Iam iam contingit summum radice flagellum;
 Hanc nulli agricolae, nulli ac coluere iuveni,

quae sequitur, virginis pulcherrimae cum flore pulcherrimo comparatio, sed haec, nisi coecus Catulli me amor agit, similitum comparationum est longe praestantissima. Cf. *Argum.* h. carm.

42. *Multi illum pueri* cett. vestigia Catulli legit Ovidius *Metam.* III, 353—55. de Narcisso: *Multi illum pueri, multae cupiere puellae. Sed fuit in tenera tam dura superbia forma: Nulli illum iuvenes, nullae tetigere puellae.* Virg. *Aen.* XI, 581. *Multae illam frustra Tyrrhena per oppida matres Optavere nurum.*

45. *Sic virgo* cett. sensus huius versus ex mea sententia est hic: Eiusmodi flori est similis virgo, (*dum*) donec est nondum maritata, (*dum*) donec cara et amabilis est suis, h. e. iis, quibuscum ei arctior necessitudo intercedit.

46. *Cum castum amisit* cett. postquam castitatis florem decerpserit mariti libido, pro vulgari: postquam virgo facta est uxor.

49. *Ut vidua in nudo* cett. vitis, quae non arboris alicuius truncum, cui illa annexa sit, amplectitur, festive dicitur *vidua*. Catullum imitatus est Horat. *Od.* IV, 5, 30. *Et vitem viduas ducit ad*

arbores. Similiter apud eundem *Od.* II, 15, 4. *platanus* dicitur *caculebs*. — *nudo arvo.* ager non arboribus consitus, vel quasi non vestitus arbustis, iam dicitur *nudus*.

51. *Sed tenerum prono* cett. versus elegantissimus pro vulgari: sed ad terram deflectitur et inclinatur, quia non arboris, cui applicetur, truncum habet.

52. *Iam iam contingit* cett. inversa constructio pro: summum flagellum contingit radicem, h. e. ad radicem usque se demittit et delabitur. *Flagellum* est summa palmitis pars, quae, quia est tenuis et mollis, vel quia, ut praecedente versu dicitur, *tenerum corpus* habet, sine fulcro aliquo se tenere non potest; sarmentum, nos: *cin Rebschöfsling*.

53. *Hanc nulli agricolae* cett. Eiusmodi vitem in nudo agro nascentem et huc illuc se temere diffundentem neque agricolae neque iuveni colere et curare solent; agricolae scilicet colunt curantque vitem, quae more solito sata et ad certum ordinem disposita sit; iuveni vero colunt curantque vitem, dum agrum, ubi vitis seratur et disponatur, aratro

- At si forte eadem est ulmo coniuncta marito,
 Multi illam agricolae, multi ac coluere iuveni: 55
 Sic virgo, dum intacta manet, dum inculta senescit:
 Cum par connubium maturo tempore adeptam est,
 Cara viro magis, et minus est inuisa parenti.
 At tu ne pugna cum tali coniuge, virgo.
 Non aequum est pugnare, pater quod tradidit ipse, 60
 Ipse pater cum matre, quibus parere necesse est.
 Virginitas non tota tua est: ex parte parentum est:
 Tertia pars patri data, pars data tertia matri,
 Tertia sola tua est: noli pugnare duobus,
 Qui genero sua iura simul cum dote dederunt. 65
 Hymen o Hymenae, Hymen ades o Hymenae.

CARMEN LXIII.

DE ATTINE.

Super alta vectus Attis celeri rate maria,

proscindunt, iterant, tertiant; vid. Columella de Re Rustica II, 4.

54. *ulmo — marito.* cf. supr. ad LXI, 107.

56. *Sic virgo cett.* Sensus: cum eiusmodi vite, quae negligitur nec arboris trunco alligata e terrae solo in altum educitur, comparari potest virgo, quae inculta, h. e. inupta et proinde sterilis, senescit.

57. *par connubium*, ubi inter marem et feminam magna est tam aetatis quam fortunae aequalitas; ad sententiam Deianirae apud Ovid. Heroid. Epist. IX, 32. *Si qua voles apte nubere, nube pari, et paulo ante v. 29. Quam male inaequales veniant ad aratra iuveni, Tam premitur magno coniuge nupta minor.* Legendum imprimis est in haec sententiam Callimachi Epigramma primum. — *maturo, iusto*, cum virgo (ut loquitur Virgil. Aen. VII, 53.) *plenis annis nubilis et viro matura* est.

59. *tali*, tam nobilitate quam virtutibus conspicuo.

60. *Non aequum est cett.* non decet puellam repugnantis speciem prae se ferre contra eum, cui ab ipso patre sponsa tradita est.

65. *sua iura.* parentes enim iura sua, quibus filia nondum maritata subiecta fuit, novo filiae marito cedebant.

CARM. LXIII.

Attis, vel (pro varia huius nominis scriptura) *Atys* vel *Attis* vel *Attin*, fait (ut in pauca conferamus quae de Attine contexerunt fabularum architecti) iuvenis formosissimus, a Cybele adamatus. Hic nave advectus cum comitibus adit nemus Phrygium, ubi, cum Cybeles sacris (quae a Phoeniciis ad Phryges migrasse videntur) se consecrasset, furore correptus (uti inter tympanorum et cymbalorum strepitum et insanos clamores furere solebant Cybeles clamores) sese evirat. Postquam somnus furorem istum compescuerat, *Attin*, e somno ad se rediens et quid fecisset secum reputans, praecipite cursu ad mare ruit, la-

Phrygium nemus citato cupide pede tetigit,

crimat, semet ipsum damnat et, animum oculosque ad remotam dulcis patriae regionem convergens, querelas fundit miserrimas. Iam vero Catullus, dum totus est in describendo Attinis furore, ipse furore, non Cybeleio quidem, sed poetico, ad altiora et sublimiora rapitur. Haec igitur Attinis furentis descriptio, numeris insolitis et concitatoribus decantata, metro scilicet *Galliambico*, a Gallis, Cybeles sacerdotibus, qui tale eccinerint, ita dicto, haud exiguas huius carminis interpretibus et emendatoribus difficultates peperit, donec nostra aetate extiterunt

dunmviŕi, Illustrissimus *Hermanus* et Celeberrimus *Nobbius*, qui certam normam vel metrum, ad quod illud exigendum sit, proponerent et sic de hoc carmine rectius constituendo et explicando egregie mererent. Quam quidem normam scitissime et solertissime ab illis concinnatam cum in compendium redelegisset Vir Clarissimus mihiŕue tam munere quam amicitia Coniunctissimus, *Habichius*, illa huic carmini praefixa me haud levem apud huius carminis lectores gratiam initurum esse cum fiducia quadam arbitratus sum.

Versus Galliambicus constat ex duobus versibus Anacreonteis, quorum secundus catalecticus est, hac forma:

υ υ υ υ | υ υ υ υ | υ υ υ υ | υ υ υ

Hos primarios et veluti natos numeros Ionicos a minore in priorre hemistichio nunc versus 54. exhibet, in posteriore v. 60.

In ceteris vero huius carminis versibus ubique apparet ἀνάκλασις, iambicos, quos vel metri nomen requirit, numeros referens.

Puri versus ἀνακλώμενοι,

υ υ - υ - υ - - | υ υ - υ - υ - - v. 14 et 35.

Idem arsiuum solutione variati:

υ υ - | υ υ υ | υ - - | υ υ - υ - υ υ - v. 76 et 78.

υ υ - υ - υ - - | υ υ - υ υ υ υ υ - v. 83.

υ υ - | υ υ υ | υ - - | υ υ - | υ υ υ | υ υ

υ υ υ υ | υ - | υ - - | υ υ - | υ υ υ | υ υ

et contractione anacruseos:

- - υ - υ - - | υ υ - υ υ υ υ υ -

υ υ - υ - υ - - | - - υ υ υ υ υ -

- - υ - υ - - | - - υ - υ - υ - v. 73.

- - υ - υ - - | - - υ υ υ υ υ - v. 86.

Dubiae vel rarac horum versuum mutandorum rationes sunt:

υ υ - | υ υ υ | υ - - | - | υ υ υ υ | υ - | υ υ - v. 91.

υ υ - | υ - | - - | - | υ υ - | υ υ υ | υ υ - v. 37.

*Sũp̄r āllā v̄ctũs Āllis c̄l̄c̄rī rātē m̄rīā
Phrygĩum n̄mũs citātō cupīdē p̄dē l̄tĩgĩt,
Ādĩtque ōp̄cā silvīs r̄dĩmītā l̄cā D̄c̄ā.*

Adiitque opaca silvis redimita loca Deae,
 Stimulatus ubi furenti rabie, vagus animi,
 Devolvit illa acuta sibi pondera silice. 5
 Itaque ut relicta sensit sibi membra sine viro,
 Et iam recente terrae sola sanguine maculans,
 Niveis citata cepit manibus leve typanum,
 Typanum, tubam, Cybelle, tua, mater, initia:
 Quatiensque terga tauri teneris cava digitis 10
 Canere haec suis adorta est tremebunda comitibus:
 Agite, ite ad alta, Gallae, Cybeles nemora simul,

1. *Super alta vectus cett.* unde per alta maria vectus in nemus Phrygium venerit Attin, qui puer Phrygius, Celaenis, urbe magnae Phrygiae, natus, dicitur, id, ut alia in Attinis fabula, obscuritate laborat. Id tantum, Cybeles sacerdotes se eviratos huius deae sacris dicasse, satis constat.

3. *silvis redimita*, cincta, coronata; similiter *silvae loca*, quae cingunt, *coronare* dicuntur. Ovid. Met. V, 388.

4. *vagus animi* eleganter dicitur, qui non sana mente se regi, sed insaniam huc illuc se agitari patitur.

5. *illa pondera*, illam viri partem, quam Attin sacro furore obcaecatus habebat pro pondere; et sic Attin apud Ovid. Fast. IV, 241. *onus inguinis auferre* dicitur. — *Lachmannus* pro *illa* ex coniectura dedit *ile*, sed *ile* neque in singulari poni neque de parte, qua viri sumus, dici solet. — *acuta silice*, pro acuto instrumento, quo aliquid desecatur; apud Ovid. Fast. IV, 237. Attin *acuto saxo* usus esse dicitur.

6. *sine viro*, significanter pro: sine sexus potioris parte.

7. *terrae sola*. — *terrae solum* Lucretiana locutio (V. v. 1288.) pro: terra.

8. *Niveis*, candidis, pulchris. Loquitur poeta de evirato tanquam de puella, cuius manus sunt fere candidae sive niveae. — *citata*, vehementer incitata et impulsa;

citari dicuntur quae vehementer moventur, agitantur, concitantur; sic supr. v. 2. *pes citatus*, celeriter agitatus; infr. v. 18. *citati errores*, valde concitati, et v. 26. *citata tripudia*, saltationes, quibus vehementius agitantur corpora. Ceteram *Attin* post virilium executionem genere feminino effertur, ut in sequentibus. — *typanum*. littera *m* metri causa elisa est. De *typani* forma et eius in sacris usu copiose disputat *Perizon.* ad *Aelian.* IX, 8. Adde peritissimum antiquitatum spectatorem *Schwarzium* in *Misc. Polit. Human.* p. 86 et 114 seqq.

9. *tub.* — non *tibias* tantum, sed etiam *tubas* celebrandis Cybeles sacris adhibitas fuisse ex hoc loco discimus. cf. *Lips. de Mil. Rom.* IV, 10. — *Cybelle*. de varia huius vocis scriptura vid. *Drakenb.* ad *Sil. Ital.* XVII, 8. — *tua, m., initia*, instrumenta musica, quorum cantu vel clangore sacrorum tuorum, o mater Cybele, capiuntur initia vel mysteria.

10. *terga tauri*, tympana.

11. *Canere*, non referendum est ad numerosum cantum, sed ad altam vocem vel clamorem, quo Attin secum furere iussit comites. — *tremebunda*. furor enim cum tremore, quo pectus et corporis membra quassantur, coniunctus est.

12. *Gallae*, pro *Galli*, quia castratis pro genere masculino tribuitur genus femininum; vid. *Voss.* ad *h. l.* et *Heins.* ad Ovid.

Simul ite, Dindymenae dominae vaga pecora,
 Aliena quae petentes, velut exules, loca,
 Sectam meam executae, duce me, mihi comites 15
 Rapidum saluta tulistis truculentaque pelagi,
 Et corpus evirastis Veneris nimio odio.
 Hilarate herae citatis erroribus animum.
 Mora tarda mente cedat; simul ite, sequimini
 Phrygiam ad domum Cybelles, Phrygia ad nemora Deae, 20
 Ubi cymbalum sonat vox, ubi tympana reboant,
 Tibicen ubi canit Phryx curvo grave calamo,
 Ubi capita Maenades vi iaciunt hederigerae,
 Ubi sacra sancta acutis ululatibus agitant,

Heroid. IV, 48. — *simul*, coniunctim, in chorum quasi collecti.

13. *Dindymenue*, Cybeles, a *Dindymo* vel *Diudymis*, Phrygiae monte, ita dictae. — *vaga pecora*, ob citatos errores (v. 18.), quibus Galli pecorum ritu huc illuc ferebantur *vagi*; hinc *vaga cohors* infr. 25.

14 — 17. *Aliena quae pet.* cett. iunge: *quae sectam meam executae* (disciplinam, cui ego praesum, secutae), *velut exules, aliena loca petentes*, una mecum, vestro duce, maritimi itineris labores exantlastis et corporis partem, qua mas cognoscitur, executistis. — *duce me* potest quoque referri ad praecedentia, ut intelligatur princeps disciplinae, ad quam Cybeles sacra instaurabantur. — *truculenta pelagi*, pro: truculentum pelagus, ut *angusta* vel *strata viarum, ardua montium, opaca locorum, lubrica vallium, roscida cespitis* cett.

18. *herae citatis*, in gratiam herae (dominae Cybeles) concitatis; de voce *citare* vid. supr. ad v. 8.

20. *Phrygiam ad domum*, ad templum vel sedem, quam Cybele habet in nemore Phrygio.

21. *cymbalum*. cymbalorum formam imagine expressam exhibuit *Rubenius de Re Vestiar.* c. 17., peculiare libellos de *cymbalis* scriptos indicavit *Fabricius in Biblio-*

graph. Antiqu. p. 527. — *vox*, clangor, sonitus.

22. *canit grave*, edit graves sonos e *curvo calamo* (*tibia curva*, *Tibull.* II, 1, 86.). Alias *tibiae* erant rectae, sed *tibia Phrygia* dicitur *curva*, quia ad graves sonos inde eliciendos vincta fuit cornu curvo sive aduoco; vide infr. ad LXIV, 264.

23. *Maenades hederigerae*, h. e. sicuti *Bacchae* (*Maenades*, a *μαίνωμαι*, insanio), cum furore percitae et hederam cinctae orgia Bacchi celebrant; particula comparationis *uti, sicuti*, non raro omittitur; exempla Horatiana collegimus ad *Epist.* I, 2, 42. in *Edit. Mai.* — *acutis ululatibus*, vocibus acute resonantibus. *Horat. Od.* III, 4, 3. *Seu voce nunc mavis acuta.* *Epist.* ad *Pis.* 348. 9. *Nam neque chorda sonum reddit, quem vult manus et mens, Poscentique gravem persaepe remittit acutum.* — *ululat.* *ululatus* et *ululare*, de intentis vocibus vel sonis tam misere dolentium quam effuse laetantium; et sic apud Graecos *ὄλολυγμός* et *ὄλολύζειν*. vid. *Hemsterhus.* ad *Lucian.* Tom. I. p. 7. et *Wesseling.* ad *Diodor. Sic.* Tom. II. p. 90. — *agitant*, celebrant; frequentativum *agitare* exprimit intentius rei, quae agitur, studium; *agitare convivia* *Terent.*

Ubi suevit illa Divae volitare vaga cohors; 25
 Quo nos decet citatis celerare tripudiis.
 Simul haec comitibus Attis cecinit notha mulier,
 Thiasus repente linguis trepidantibus ululat,
 Leve tympanum remugit, cava cymbala recrepant.
 Viridem citus adit Idam properante pede chorus. 30
 Furibunda simul, anhelans, vaga vadit, animi egens,
 Comitata tympano Attis, per opaca nemora dux,
 Veluti iuvenca vitans onus indomita iugi.
 Rapidae ducem sequuntur Gallae pede propero.
 Itaque, ut domum Cybelles tetigere, lassulae 35
 Nimio e labore somnum capiunt sine Cerere.
 Piger his labantes languore oculos sopor operit.
 Abit in quiete molli rabi'dus furor animi.
 Sed ubi oris aurei Sol radiantibus oculis
 Lustravit aethera album, sola dura, mare ferum, 40
 Pepulitque noctis umbras vegetis sonipedibus,
 Ibi Somnus excitam Attin fugiens citus abiit;
 Trepidantem eum recepit Dea Pasithea sinu.

Hecyr. I, 2, 18. *Dionysia* Terent.
 Heaut. IV, 4, 11. *dies festos* Cic.
 Verr. IV, 63.

25. *Divae*, Cybelae sacrata.

26. *citatis*, cf. supr. ad v. 8. —
tripudiis, saltationibus, dum pede
 libero terra pulsatur. Sic *Salii*
 apud Liv. I, 20. *carmina canentes*
cum tripudiis et solenni saltatu
per urbem ivisse dicuntur.

27. *notha mulier*, apposite de
 eo, qui, exsecta ea corporis parte,
 in qua viri natura et potestas est
 posita, adulteratus quasi est in
 mulierem.

28. *Thiasus*, chorus Gallorum,
 sicut chorus Thyadum sive Bac-
 charum, saltando *ululat* (ovat) *lin-*
guis trepidantibus (vibratis et agi-
 tatis).

31. *animi egens*, inops animi,
 animo deficiens. Ex corrupta le-
 ctione: *anima gens*, eleganter fe-
 cit *Lachmannus animam agens*, h.
 e. intercluso fere spiritu extrema
 patiens.

33. *Veluti iuvenca* cett. compa-
 ratur Attis cum iuvenca indomita,

quae, oneri iugi ferendo pertina-
 citer obluclans, cursu per silvas
 fertur concitatissimo.

35. *domum*, templum; cf. v. 26.

36. *sine Cerere*, impransi.

37. *labantes*. eleganter dicuntur
 oculi *labare*, qui amplius vim so-
 mni sustinere et vincere nequeunt
 et deficere incipiunt.

39. *Sed ubi* cett. haec solis
 orientis descriptio pertinet ad ve-
 terum poetarum, tam Graecorum
 quam Latinorum, splendidissimas,
 quae passim a poetarum interpre-
 tibus congestae et inter se com-
 paratae sunt, praecipue ad Home-
 rum et Virgilium. — *radiantibus*
oculis, accommodate ad *os aureum*.
 — *album*, serenum, ut *albus No-*
tus apud Horat. Od. I, 7, 15. *Ia-*
pyx albus Od. III, 27, 19. *candi-*
di Favonii Od. III, 7, 1.

43. *Trepidantem eum*. — *Somnus*
 est deus alatus, qui, ut *Amor* apud
 Tibull. II, 2, 17., *alis trepidanti-*
bus volat; itaque *trepidantem* vel
 pro: advolantem, vel simpliciter
 pro: festinantem, accipiendum est;

Ita de quiete molli rabida sine rabie
 Simul ipsa pectore Attis sua facta recoluit, 45
 Liquidaque mente vidit, sine quis ubique foret,
 Animo aestuante rursum reditum ad vada tetulit.
 Ibi, maria vasta visens lacrimantibus oculis,
 Patriam adlocuta voce est ita moesta miseriter:
 Patria o mea creatrix! patria o mea genetrix! 50
 Ego quam miser relinquens, dominos ut herifugae
 Famuli solent, ad Idae tetuli nemora pedem,
 Ut apud nivem et ferarum gelida stabula forem,
 Et earum omnia adirem furibunda latibula,
 Ubinam, aut quibus locis te positam, patria, rear? 55
 Cupit ipsa pupula ad te sibi dirigere aciem,
 Rabie fera carens dum breve tempus animus est.
 Egone a mea remota haec ferar in nemora domo?
 Patria, bouis, amicis, genitoribus abero?
 Abero foro, palaestra, stadio et gymnasiis? 60
 Miser ah miser, querendum est etiam atque etiam, anime.
 Quod enim genus figurae est, ego non quod habuerim?
 Ego puber, ego adolescens, ego ephebus, ego puer,
 Ego gymnasii fui flos, ego eram decus olei.

trepidare certe saepius est: festinare; festinatio autem mariti ad uxorem redeuntis molli amori bene convenit. — *Pasithea*, una ex tribus Gratiis, *Somni* apud Hom. *Iliad.* XIV, 267. uxor.

46. *Liquida*, non amplius furore confusa et perturbata, sed clara, pura, perspicua. — *sine quis*, sine illa corporis parte, qua semet ipsum privaverat. — *ubique esset*, et ubi esset; scilicet in monte, longe a patria remoto.

49. *miseriter*, ita, ut miserationem moveret; non sine miseratio- nem moestas voces audientium.

51. *dominos*, sc. relinquere.

53. *stabula*, lustra.

56. *sibi*, desiderii sui causa, datus commodi, ut loquuntur Grammatici, quanquam saepius *mihi*, *tibi*, *sibi*, *nobis*, *vobis*, peculiari quodam modo in omnibus paene linguis simpliciter abundant.

57. *carens est*, caret, vacat.

59. *bonis*. late patent et varii generis sunt *bona*, quae aliquis possidet. — *genit. genitores*, ut *patres* apud Ovid. *Met.* IV, 61, de patre et matre simul, sive de parentibus.

62. *Quod enim genus fig. cett.* Quatenam est externae fortunae forma vel species, quam ego inde a teneris non induerim?

63. *Ego puber cett.* cumulatae de pueritia et adolescentia voces egregie exprimunt ingenium hominum, rem aliquam ob animi commotionem pluribus idem fere significantibus enarrantium.

64. *Gymnasii flos*, in gymnasio pulchri floris instar prae ceteris enitens; infr. C. 2. *Flos Veronensium iuvenum*. — *olei*, palaestrae, quia in palaestra luctaturi oleo nudata corporis membra inungebant. Virg. *Aen.* III, 281. *Exercent patrias oleo labente palaestras Nudati socii.*

Mihi ianuae frequentes, mihi limina tepida,	65
Mihi floridis corollis redimita domus erat,	
Linquendum ubi esset orto mihi sole cubiculum,	
Egone et Deum ministra, et Cybeles famula ferar?	
Ego Maenas, ego mei pars, ego vir sterilis ero?	
Ego viridis algida Idae nive amicta loca colam?	70
Ego vitam agam sub altis Phrygiae columinibus,	
Ubi cerva silvicultrix, ubi aper nemorivagus?	
Iam iam dolet, quod egi, iam iamque poenitet.	
Roseis ut huic labellis palans sonitus abiit,	
Geminas Deorum ad aures nova nuntia referens,	75
Ibi iuncta iuga resolvens Cybele leonibus,	
Laevumque pecoris hostem stimulans, ita loquitur:	
Agedum, inquit, age ferox, i, face ut hinc furoribus,	
Face ut hinc furoris ictu reditum in nemora ferat,	
Mea libere nimis qui fugere imperia cupit.	80

65. Attin se olim puerum cultum fuisse ait, sicut pulchra colitur puella, cuius amatores limina aedium, ubi illa habitat, obsident et incubando *tepida* reddunt.

66. *Mihi floridis corollis* cett. de sertis et corollis, quibus puellarum ianuae redimiri solebant ab earum amatoribus, res nota; cf. Tibull. I, 2, 14. et ibi *Heyn*.

68. *Egone*, qui antea in tanto honore et splendore fui. — *ferar?* dicar? audiam? Pro: *Egone* et malit *Illustriss. Jacobsius: ego iam* et *Anonymus in Seebodii Neu. Archiv 3. Jahrg. 4. Heft* (ubi ille plures Catulli locos docte tractavit) *ego nunc*. Sed, nisi fallor, eodem redit et — et.

69. *ego mei pars?* ego, qui corporis partem perdidit, utar corpore mutilo?

70. *nive amicta loca*, pro: loca nive, tanquam albo amictu, velata.

74. Servavi quidem lectionem olim receptam *palans*, ut esset: vagus, dispersus, libere emissus, sed nunc haec lectio nec mihi probatur, nec facile placebit aliis. *Silligius* recepit *propalam*, quem vide in eius *Epist. Crit.* p. 52 —

54. *Lachmannus* bene ad rem et numeros correxit *labellis sonitus abiit celer*, sed haec correctio est nimis violenta. Est et manet dicta lectio suspecta et corrupta. Pro *palans* in mentem mihi veniebat *plorans*, quod proxime certe ad litterarum vocis *palans* ductus accedit. Sed magis fortasse probabitur emendatio *Bentleii: labellis sonitus citus abiit*.

75. *nova nuntia*, de Attine, quem excusso furore rei factae poenitere coepisset.

77. *Laevumque pec. host.* leones, quibus Cybeles currus traheretur, erant *biuges*, Lucret. II, 600. Virg. Aen. X, 253. Intellige igitur leonem, a laeva currus parte iugo adiunctum; similiter fere *habena laeva* apud Horat. Ep. I, 15, 12., qua equus sinistrorsum flectitur.

78. *face ut cett.* fac, ut Attis hinc furoribus, imo acutissimis furoris ictibus repellatur in nemora.

80. *libere nimis*, nimis procaciter et insolenter. — *fugere imperia*, imperio meo resistere et oblitari.

Age, caede terga cauda; tua verbera patere;
 Face cuncta mugienti fremitu loca retouent;
 Rutilam ferox torosa cervice quate iubam.
 Ait haec minax Cybelle, religatque iuga manu.
 Ferus ipse sese adhortans rapidum incitat animum; 83
 Vadit, fremit, refringit virgulta pede vago.
 At ubi ultima albicantis loca litoris adiit,
 Teneramque vidit Attin prope marmora pelagi:
 Facit impetum. Ille demens fugit in nemora fera.
 Ibi semper omne vitae spatium famula fuit. 90
 Dea, magna Dea, Cybelle, Dea domina Dindymi,
 Procul a mea tuus sit furor omnis, hera, domo;
 Alios age incitatos, alios age rabidos.

CARMEN LXIV.

EPITHALAMIUM PELEI ET THETIDOS.

Peliaco quondam prognatae vertice pinus

81. *caede terga cauda.* en σχῆμα leonis, terga, cum ille irascitur, cauda caedentis et verberantis. Hom. Iliad. XX, 170. λέων ὤς, — Οὐρῆ δὲ πλευρᾶς τε καὶ ἰσχία ἀμφοτέρωθεν Μαστίεταί, ubi plura in hanc rem exempla e poetis Latinis protulit Clarkius. Imprimis huc facit Lucanus, cui obversatus videtur Catullus, Phars. I, 205. Sic cum squalentibus arvis Aestiferæ Lybies viso leo cominus hoste Subsedit dubius, totam dum colligit iram; Mox ubi se saevae stimulavit verbere caudae, Ercxitque iubam, et vasto grave murmur hiatu Infremuit, cett.

82. *mugienti.* mugire et mugitus non de vitulis tantum et bobus, sed etiam de aliis animalibus sonos mugitus similes edentibus; et sic fremere tam leones quam tigres dicuntur.

84. *religat,* solvit.

87. *albicantis,* scil. spuma marina.

89. *fera,* inculta, silvestria, dumosa, aspera. Sic *feri montes* apud Virg. Eclog. V, 28.

90. *famula,* ministra Cybeles sacrorum.

92. *Procul a mea — domo.* sapienter poeta hoc carmen fuit furoris, qualem descripsit, deprecatione.

CARM. LXIV.

Hoc carmen ad carmina praestantissima, quae ab antiquitate ad nos propagata sunt, referendum esse, quis est qui neget? vel quis est qui hoc carmine lecto se mirifice delectatum et tacita antiquitatis reverentia perfusum esse non suavissimo gratissimoque animi sensu confiteatur? — Vetus huius carminis Inscriptio: *Argonautica*, habuisse videtur auctorem, qui se decipi passus est huius carminis initio. Rectius illud et argumento eius accommodatius nunc vulgo inscribitur: *Epithalamium*, non quidem strictiore, sed sensu latiore. — Catullus, ut ostenderet se non tantum poetam esse, cuius ingenium in rebus iocosis, ludicris et levioribus exsultet et lasciviat, sed etiam vim sibi inesse et spiritum, quo levatus ad altiora et

Dicuntur liquidas Neptuni rasse per undas
Phasidos ad fluctus et fines Aetacos,

sublimiora extolli possit, circumspexit argumentum, in quo tractando exprimeret eas doctrinae copias, eam divini ingenii ubertatem, ne multa! eas virtutes, in quibus cernitur epici poetae praestantia. Iam vero cum carmina epica sororio quasi vinculo conluncta sint cum fabulis, opportune et solerter insertis, suaviter expositis et argumento apte accommodatis, Catullus delegit sibi *Pelei* et *Thetidis* nuptias sublimiore carmine celebrandas, ut inde digrederetur et excurreret ad ea, in quibus poeta ad grandiora natus vires suas periclitari posset. Catullus igitur, postquam in huius carminis limine narravit, quomodo Thetis, cum heroes illi Graeci, quorum unus fuit Pelus, Argo praetervherentur, capite e mari exserto Pelei amore exarsit, humanos hymenaeos, licet dea, haud despexerit, et ipse pater Thetidis cum Peleo nuptias confirmaverit, totum harum nuptiarum apparatus et magnificentiam describit, et inter alia mentionem facit vestis stragulae, h. e. peristromatis sive peripetasmatis, quo insigniter acu picto et mira arte praeiorum hominum figuris distincto lectus genialis obtectus et decoratus erat. Ab alia parte in veste illa stragula conspicitur Ariadnae, quae saxeae bacchantis effigiei similis oculos in perfidi Thesei fuga delixos habet; ab alia vestis stragulae parte apparet Bacchus, cum thiaso et pompa Bacchica ad desertam Ariadnae, cuius amore accenditur, advolans. — Ipse igitur Catullus apernit sibi fontes, e quibus rigaret suas areolas. Idem, cui, ut cum Horatio loquar, *Parca non mendax Graiae Camenae spiritum dedit*, tanta arte atque mythum Parcarum, tam fata hominum mentium, quam veridico cantu ea edeptum, ut haud sciam,

an quidquam hac Parcarum descriptione inveniri possit suavius, dulcius et elegantius. — Ceterum, cum cardo quasi totius huius carminis in *Pelei* et *Thetidis* nuptiarum celebratarum narratione vertatur, cur ei Inscriptio *Carmen Nuptiale* non bene conveniat, equidem non video. Qui Inscriptionem *Epithalamium* repudiant, urgent propriam huius vocis significationem, quia ita dicitur carmen, quod virgines sponsam in thalamum deducentes canere solebant. Sed, ut iam monui, latiore quoque sensu locum habere potest Inscriptio: *Epithalamium*. — Denique Catullum, quem tota Sapphus et Callimachi carmina Latine reddidisse scimus, in hoc quoque carmine ad Graecorum poetarum exempla imitandi studium direxisse non fugiet eos, qui in scriptorum Graecorum castris collocarunt tabernaculum.

1. *Peliaco quondam cett.* expende verborum splendorem et ornatum expressae sententiae: Tempore illo, quo delecti et fortes in Graecia iuvenes ad vellus aureum Colchis avertendum ausi sunt navem conscendere, quam ipsa Minerva e ligno pineo a se constructam illis dederat, conspecta illa navis in mari cursum ad fluvium Phasidem et fines Aetacos (*Colchidem*) direxisse dicitur. — *Peliac. vert.* mons Thessaliae Pelion fuit pinifer, unde lignum pineum ad construendas naves petebatur. — *prognatae*, quasi arbores pro problem propagarentur. Hinc arbores *matrum filiarumve* nomine audiunt; cf. supr. ad IV, 15. et ad Horat. Od. 1, 14, 11.

3. *Phasid. ad cett.* eo, ubi fluit Phasis et ubi regnat Aetes; designatur Colchis, uti saepe a poetis terrae regiones per fluvios, a quibus allumuntur, et per eos, qui illis imperant, designari solent.

Cum lecti iuvenes, Argivae robora pubis,
 Auratam optantes Colchis avertere pellem, 5
 Ausi sunt vada salsa cita decurrere puppi,
 Caerula verrentes abiegnis aequora palmis,
 Diva quibus, retinens in summis urbibus arces,
 Ipsa levi fecit volitantem flamine currum,
 Pinea coniungens inflexae texta carinae. 10
 Illa rudem cursu prima imbuit Amphitriten.
 Quae simulac rostro ventosum proscidit aequor,
 Tortaque remigio spumis incanduit unda,
 Emersere feri caudenti e gurgite vultus

4. *lecti iuvenes*, Theocrit. Idyll. XIII, 18. Πασῶν ἐκ πολίων προλελεγμένοι. — *Argivae robora pubis*, flos Graeciae iuventutis, virium robore virentis, θεῖος ἄσπος Ἡρώων apud Theocr. l. l. v. 27.

5. *Aurat. pellem*, de aureo arietis, quo Phryxus vectus est Colchos, vellere (χρυσομάλλω δέξει) vid. Hygin. Fab. 3. edit. Stav. — *avertere*, non simpliciter pro: auferre, sed de rebus, quae vi vel dolo et fraude auferuntur. vid. Gronov. Obscrv. IV, 5. Similem fere significationem habet verbum *amovere*.

6. 7. *vad. sals. dec. p. verrentes* cett. quam pulchre et exquisite! pro vulgari: ausi sunt navem conscendere et remorum ope vel impulsu trans mare volare; mare quasi *verritur*, dum eius superficies (*palmis*) remis stringitur et percutitur. Virgil. Aen. III, 207. *nautae Adnixi torquent spumas et caerula verrent.*

8. *retinens*, tenens, obtinens, tuens, in summ. urb. arces; hinc Graecis Minerva dicta est πολιοῦχος.

9. *Ipsa*, sc. Minerva, quae praestet artibus, nominatim texturis, et, ut ex hoc loco discimus, contextendis quoque navibus, unde v. seq. *Pinea texta*. — *currum*, vehiculum, quo vecti nautae per mare currunt, h. e. navem. vid. Murcti Var. Lect. I, 11. Observa in hoc versu elegantem et numerosam verborum structuram.

10. *Pinea coniungens* cett. egregie et scite ad rem fabrilem pro: (*coniungens*) inserens et superimponens (*inflexae*) curvae carinae (*pinea texta*) trabes e ligno pineo affabile contextas. — Haec navis sive Argo apud Apollon. Rhod. I, 551. vocatur ἔργον Ἀθηναίης Ἰωνίδος.

11. *Illam rudem* cett. *illa navis prima* (primum ut nova arte constructa navis) *rudem Amphitriten* (mare, quod nondum expertum erat navem remigio se promoventem) *cursu imbuit* (cursu suo initiavit), eleganter pro vulgari: *illa navis primum tentavit navigationem*. Simillime apud Valer. Flacc. I, 69. *Ignaras* (rudes, nondum arationem expertas) *terras romerc imbucere* (primum arationem tentare).

12. *rostro proscidit aequor*, protra, tanquam aratro, maris fluctus discidit et dirupit; hinc *mare arare* pro: navigare. Virgil. Aen. II, 780. Ovid. Trist. I, 2, 76.

13. *Tortaque* cett. venusta oratio pro: aqua marina remigio agitata spumae candore obducta est.

14. 15. *feri vultus*. hae voces duplici modo accipi possunt, vel in nominativo plur., ut per *feros vultus* intelligantur capita, in quorum ore expressus fuit ferus quidam et minax stupor, ut appositio sit: *Nereides*; scilicet nymphae nutricum tenus (v. 18.) e gurgite exstabant; vel in genitivo, ut sint: *Nereides feri vultus*,

Acquorae monstrum Nereides admirantes; 15
 Illaque haudque alia viderunt luce marinas
 Mortales oculi nudato corpore Nymphas,
 Nutricum tenus extantes e gurgite cauo.
 Tum Thetidis Peleus incensus fertur amore,
 Tum Thetis humanos non despexit hymenaeos, 20
 Tum Thetidi pater ipse iugandum Pelea sensit.
 O nimis optato seclorum tempore nati
 Heroes, salvete, Deum genus! o bona mater!
 Vos ego saepe meo vos carmine compellabo;
 Teque adeo, eximie taedis felicibus aucte, 25
 Thessaliae columen Peleu, quoi Iupiter ipse,
 Ipse suos Divum genitor concessit amores.
 Tene Thetis tenuit pulcherrima Neptunine?
 Tene suam Tethys concessit ducere neptem,
 Oceanusque, mari totum qui amplectitur orbem? 30
 Quae simul optatae finito tempore luces

austerum, torvum, ferum, minacem vel plenum stuporis vultum prae se ferentes. Horat. Epist. I, 19, 12. *Si quis vultu torvo ferus.* — *monstrum.* sic vocatur *Argo*, quia tale quid nondum in mari a Nymphis conspectum fuerat; *monstra* dicuntur res, quae plane naturae repugnant; vel novae plane et inauditae sunt.

16. *Illaque haudque alia luce,* hoc uno tantum die, non alio postea.

18. *Nutricum tenus,* usque ad mammas, quae sunt infantium nutrices.

20 *humanos hymenaeos,* nuptias non cum deo sed cum homine in eundas.

21. *pater ipse,* Nereus. — *sensit,* sensu suo et iudicio probavit.

22. *nimis,* et *inimium* passim pro: admodum, valde (*λίαν*). Plant. Rud. IV, 2, 15. *Nimis id genus ego odi male.* Terent. Eun. IV, 7, 16. *Fundam tibi nunc vellem nimis dari, ut tu illos procul caederes;* plura exempla dabit *Forcellinus*.

23. Appellat unam tantum felicissimarum illarum matrum, qui-

bus heroes peperisse contigit, vocatque eam non siue vi quadam simpliciter bonam. Virg. Aen. I, 734. *Adsit laetitiae Bacchus dator et bona luno.*

25. *aucte,* ornate, ut honore *augeri*.

26. *columen,* columna, qua tanquam firmo fulcro vel fundamento innititur aedificium, regnum, respublica, familia cett. (*βάθρον, ἔρεισμα*), pro vulgari: praesidium.

27. *conc. pater iugavit* (v. 21.), Iupiter *concessit amores,* Thetidem, quam amabat Iupiter.

28. *tenuit,* amore te cepit et captum in complexu suo tenuit. — *Neptunine,* Neptuni alumna.

29. *neptem.* Thetis fuit filia Doridis, *Tethys* vero, Thetidis avia, uxor Oceani.

30. *Oceanus, mari tot. qui cett.* hinc Horatio dicitur Oceanus Epod. XVI, 41. *circumvagus.*

31. *Quae quidem optatae luces,* quibus celebrarentur Thetidis cum Peleo nuptiae, *simul* (simulac) *finito* (constituto) *tempore Advenere* (illuxerunt).

Advenere, domum conventu tota frequentat
 Thessalia; oppletur laetanti regia coetu;
 Dona ferunt; prae se declarant gaudia vultu.
 Deseritur Scyros; linquunt Phthiotica Tempe, 35
 Cranonisque domos ac moenia Larissaea:
 Pharsaliam coeunt, Pharsalia tecta frequentant.
 Rura colit nemo; mollescunt colla iuvençis;
 Non humilis curvis purgatur vinea rastris;
 Non glebam pronò convellit vomere taurus; 40
 Non falx attenuat frondatorum arboris umbram;
 Squalida desertis robigo infertur aratris.
 Ipsius at sedes, quacunque opulenta recessit
 Regia, fulgenti splendent auro atque argento.

34. *Dona ferunt*, sc. convivae Thessalici. — *prae se decl. gaud. vultu.* frons exporrecta palam facit hilaritatis sensus.

34. *Scyros* cett. poeta, ut ostendat homines undique ex diversis et remotioribus quoque Thessaliae locis ad Pelei et Thetidis nuptias confluisse, plura eorum recenset. — *Scyros*, de hac insula maris Aegaei, a Dolopibus olim, Thessalorum gente, culta, vid. Diodor. Sic. XI, 60. et ibi *Wesseling*. — *Phthiotica Tempe*. *Tempe*, regio, in Thessaliae valle amoenissima, ubi Peneus amnis labitur, Olympo, Ossa et Pelio montibus praecineta, non proprie dici possunt a remotiore regione *Phthiotica*, sed ita, ut puto, ad regionis amoenitatem designandam dicuntur. Similiter apud Virg. Georg. II, 469. *frigida Tempe*, non de umbrosa illa et amoena Thessaliae valle, sed de quavis loci amoenitate. — *Cranonis*. scribendum *Cranonis*, ut docet Celeberrimus *Meinekius* ad Theocr. XVI, 38. *Cranon*, oppidum Thessaliae. Plin. H. N. X. 12. s. 15. — *Larissa* pariter Thessaliae oppidum; hinc *Achilles Larissaeus* h. e. Thessalus.

38—42. *Rur. col. nem.* cett. versus suavissimi de incuendo illo otio, quo diebus festis rusticus gravio-

ribus laboribus fessus cum tota familia requiescit et cuticulam suam curat. — *colla*, sc. dura cute vel callo obducta.

39. *humilis vinea*. nisi enim vinea palatur et herbis inutilibus per rostrum purgatur, natura sua humi serpit, vel, ut Catullus supr. LXII, 50. 51. loquitur, *Nunquam se extollit*, — *Sed tenerum pronò deflectit pondere corpus*.

41. *Non falx* cett. *Falx* est instrumentum vel ferramentum incurvum, quo vel arborum ramuli a frondatoribus desecantur, vel fruges demetuntur, vel flores in hortis ad certam formam, qua exurgere debent, finguntur vel etiam carpuntur. Elegantiam huius versus, uti sequentis et plurimorum huius carminis, lectores, puto, percipient vel non moniti.

43. *Ipsius*, nuptiarum, ut ita dicam, patris Pelei. — *quacunque opul. rec. reg.* eleganter pro vulgari: quantum quantum patebat opulenta regia; ad interiores usque regiae recessus. *Recedere* dicuntur res, quae conspectui se subducunt. Sic apud Virg. Aen. II, 300. *domus Anchisae non in aperto loco sita eleganter secreta et arboribus oblecta recessisse* dicitur. Stat. Theb. V, 242. *ctsi lata recessit Urbe domus*.

Candet ebur soliis; collucent pocula mensis:

45

Tota domus gaudet regali splendida gaza.

Pulvinar vero Divae geniale locatur

Sedibus in mediis, Indo quod dente politum

Tincta tegit roseo conchylî purpura fuco.

Haec vestis, priscis hominum variata figuris,

50

Heroum mira virtutes indicat arte.

Namque fluentisono prospectans litore Diae

Thesea cedentem celeri cum classe tuetur

Indomitos in corde gerens Ariadna furores,

Necdum etiam sese, quae visit, visere credit;

55

45. *Candet ebur soliis* cett. solia caudent ebore, mensae collucent poculis. *Solium*, sella regalis, vel sella amplior ad formam hemicyclii. — *ebur*, de usu eboris, quo apud veteres affabre distingui et ornari solebat supellex pretiosior, disputavit *Heyn.* in *Nov. Comment. Soc. Gotting.* T. I. n. 96 seqq.

47. *Pulvinar geniale* vel *lectus genialis*, qui die nuptiali sponso sponsaeque in honorem *Genii* et *Imonis* sternitur; vid. *Lips. Elect.* I, 16. *Brisson. de Rit. Nupt.* p. 104—48.

48. *politum*, eleganter pro: constructum, fabricatum; notio enim simul inest nitoris, quo (*Indus dens*) ebur politum splendet. — *purpura*, peristroma purpureum. — *tincta roseo fuco*. *fucus* (φῦκος), herba marina, cuius succo lana ad purpuram excipiendam et concipiendam praeparatur; cf. quae in hanc rem notavimus ad locum *Horat. Od. III, 5, 27. Neque amissos colores Lana refert medicata fuco.* — *conch. conchylium*, concharum genus, e cuius sanie vel liquore color purpureus eliciebatur.

50. *Haec vestis*, sc. stragula. — *prisc. hom. var. figuris*. haec vestis, cui variae hominum priscorum figurae mira arte intextae fuerunt, res praeclare ab heroibus gestas repraesentat (*indicat*) et conspiciendas offert.

52 seqq. Iam in veste stragula,

tanquam in picta tabula, conspiciamus Ariadnen, eo animi statim et corporis habitu expressam, quo illa Theseum, perfide a se in insula Naxo deserta fugientem, e litore prospicit, et mente oculisque defixa in eius fuga haeret stupetque. — *Diae*. *Diodor. Sicul.* IV, 16. καὶ κατήσεν εἰς νῆσον τὴν ποτὲ μὲν Δίαν, νῦν δὲ Νάξον προσάγογενομένην. Copiose de insula Naxo egit *Choiseul-Gouffier, Voyage pittoresque de la Grèce.*

54. *indomitos furores*, intellige tumultum animi, cui domando vel compescendo Ariadne impar erat.

55. *Necdum etiam sese* cett. pro vulgari: necdum credit suis oculis. — *visere* non raro pro: videre vel cernere aliquid oculis. *Liv.* I, 31. *missis ad id visendum prodigium.* *Virg. Aen. II, 63. Uduque visendi studio Troiana iuventus Circumfusa ruit.* — Ceterum in hoc versu tanta proposita est lectionum diversitas, ut iam plures, qui iis comportandis et diiudicandis operam darent, exstiterint. *Clarissimus Silligius* hunc versum e coniectura, quam recipere non dubitavit, ita incedere iussit: *Necdum etiam sese, quae fuit, tum credidit esse;* sed reclamante met.; certe metri causa pro *fuit* *Enniano* more scribi debebat: *fuit*, quamquam praeter omnem consuetudinem.

Utpote fallaci quae tum primum excita somno
 Desertam in sola miseram se cernit arena.
 Immemor at iuvenis fugiens pellit vada remis,
 Irrita ventosae linquens promissa procellae:
 Quem procul ex alga moestis Minois ocellis, 60
 Saxea ut effigies bacchantis, prospicit, evoe,
 Prospicit, et magnis curarum fluctuat undis,
 Non flavo retinens subtilem vertice mitram,
 Non contacta levi velatum pectus amictu,
 Non tereti strophio luctantes vineta papillas; 65
 Omnia quae toto delapsa e corpore passim
 Ipsius ante pedes fluctus salis alludebant.
 Sed neque tum mitrae, neque tum fluitantis amictus
 Illa vicem curans, toto ex te pectore, Theseu,
 Toto animo, tota pendebat perdita mente. 70
 Ah misera, assiduis quam luctibus externavit
 Spinosas Erycina serens in pectore curas

58. *Immemor*, sc. Ariadnes, vel promissorum

59. *Irrita ventosae* cett. cf. *supr.* ad XXX, 19.

60. *ex alga*, e littore algoso.

61. *Saxea ut effigies* cett. Ariadnes cum bacchante comparatio est profecto significantissima et praesenti furentis Ariadnes statui accommodatissima. Per *saxeam* enim *effigiem* non simpliciter tantum exprimitur immutabilis plane et in unum locum conversus Ariadnes vultus unice in Thesei navem coniectus, sed etiam stupor et insanus furor, qui Bacchas rapit quatitque. — Ceterum *σχημα* Ariadnes, inter furores, Thesei perfidia eius pectori iniectos, e litore prospicientis et uno eodemque obtutu Thesei navi inhaerentis, materiem, in qua artem suam ostenderent veteres artifices, suppedavit aptissimam.

62. *magnis cur. fl. und.* exquisite pro vulgari: magnis curis huc illuc agitur; *curae*, quae agitantur in pectore, apposite comparantur cum aquarum vel fluctuum

agitatione; sic apud Horat. Epist. I, 1, 16. *undis civilibus mersari*, pro: curis civilibus obrui et deprimi, et Epist. I, 2, 22. *adversis rerum immersabilis undis* de eo, qui adversarum rerum curis se non deprimi patitur; Val. Flacc. Lib. V, 303 *mens rapit undantem curis et multa novantem Aesoniden*. Cf. *Dracub.* ad Sil. Ital. IX, 527.

63. *mitram*, fasciam, qua caput redimebatur.

65. *stroph.* *strophium* (στρώβια, στρώβιον) est sinus virginalis tegumentum.

67. *fluctus sal. allud.* fluctus marini iam omnia e corpore Ariadnes delapsa ante ipsius pedes *alludere*, advehere, eicere dicuntur, quae alludendo secum traxerant.

71. *quam externavit*, cui mentem eripuit.

72. *Erycina*, ita Venus a templo, quod ei in Siciliae monte vel oppido Eryce sacrum fuit. — *curae* dicuntur *spinosae*, quia, sicut spinae, animum pungunt et lacebant. Cf. Horat. Epist. I, 14, 4. et Epist. II, 2, 212.

Illa tempestate, ferox quo tempore Theseus,
Egressus curvis e litoribus Piraei,
Attigit iniusti regis Gortynia tecta.

75

Nam perhibent olim crudeli peste coactam
Androgeoncae poenas exsolvere caedis
Electos iuvenes simul et decus innuptarum
Cecropiam solitam esse dapem dare Minotauro.

Quis angusta malis cum moenia vexarentur,
Ipse suum Theseus pro caris corpus Athenis
Proiicere optavit potius, quam talia Cretam

80

73. *Illa tempestate, quo tempore*, abundantius loquendi genus pro: *Illo tempore, quo.*

74. *Piraei*, notissimi illius portus Atheniensis.

75. *Minos*, Iovis et Europae filius, rex Cretae, vir tantae virtutis et iustitiae, ut eum post mortem cum Rhadamantho fratre et Aeaco iudicis apud Inferos munus administrasse finxerit antiquitas, iam propter dirum illud puerorum puellarumque tributum, ab Atheniensibus quotannis exactum, vocatur *iniustus*. — *Gortynia tecta*, Cretam, cuius insulae urbs mediterranea fuit *Gortyna* vel *Gortyna*.

76—79. *Nam perhibent cett.* Sensus: Nam tradunt (*Cecropiam*) Cecropides sive Athenienses crudeli peste coactos esse, ut ad Androgei caedem expiendam electos pueros puellasque in insulam Cretam, quos ibi tanquam sacrum epulum devoraret Minotaurus, quotannis mitterent. — *crudeli peste coactam Cecropiam cett.* *Androgeus*, Minois et Pasiphaes filius, cum tam multis victoriis, quas in publicis Graeciae ludis reportaverat, quam aliis virtutis speciminibus insignem gloriam consecutus esset, insidias eius vitae struxerunt, qui ab eius fortitudine sibi timere coeperant. Itaque vel ab Atheniensibus et Megarensibus, vel ab Aegeo insidiose occisus ille esse dicitur. Vide quae in hanc rem observavit *Fir Eruditissimus* et *mihi Amicissimus Iacobi* in praeclaro

libello: *Handwörterbuch der griechischen und römischen Mythologie* sub voce *Androgeus* p. 97. Ad hanc caedem ulciscendam cum Minos pater profectus esset contra Athenienses, eum illos belli, quod pestis adeo secuta sit, calamitate ita pressisse ferunt, ut Athenienses de his malis a se avertendis oraculum consulenter; oraculum respondisse tum demum his malis liberatum iri Athenienses, si culpam caedis rite expiassent; inde factum esse, ut Athenienses se postulatam septem invenum et septem puellarum tributum quotannis Cretam missuros esse fidem facerent. Diod. Sicul. IV, 60. Apollodor. III, 15. Ovid. Met. VII, 456. et VIII, 153.

79. *Minotauro*, cuius superiori corporis parti forma tauri, inferiori forma hominis vulgo tribuitur. Hinc Ovidius de Art. Am. II, 23. iocose Minotaurum vocat *Semibovemque virum semivirumque bovem*.

80. Sunt qui pro *angusta* maliant *angusta*, sed profecto Athenarum moenia in praesente rerum statu, ubi bellum, fames, pestis in urbe saeviebant, non erant *angusta*, sed in *rebus angustis* trepidantia.

82. *Proiicere*, tanquam rem vilem et nullius pretii. Fuit igitur Theseus, ut *Paullus* apud Horat. Od. I, 12, 37. *animae magnae prodigus*, vel ut *Euryalus* apud Virg. Aen. IX, 205., in quo spirabat ani-

Funera Cecropiae ne funera portarentur.
 Atque ita nave levi nitens ac lenibus auris
 Magnanimum ad Minoa venit sedesque superbas. 85
 Hunc simul ac cupido conspexit lumine virgo
 Regia, quam suaves exspirans castus odores
 Lectulus in molli complexu matris alebat:
 Quales Eurotae progignunt flumina myrtos,
 Aurave distinctos educit verna colores: 90
 Non prius ex illo flagrantia declinavit
 Lumina, quam cuncto concepit pectore flammam
 Funditus, atque inis exarsit tota medullis.
 Heu! misere exagitant immitti corde furores,
 Sancte puer, curis hominum qui gaudia misces, 95
 Quaeque regis Golgos quaeque Idalium frondosum,
 Qualibus incensam iactastis mente puellam

mus lucis contemtor. — optavit potius pro: maluit.

83. *ne pro: non; apud Plaut. Trinummi. II, 2, 85. ne vult.* Sed acute hunc locum emendat *Vir Egregius* et ante diem Scholae Portensi (cui ut almae matri meae deus faveat) creptus *Langius* sic: *Funera Cecropiae sine funere portarentur.* Nec abludivit ab hac emendatione *Manilius V, 548, Virginis et vivae rapitur sine funere funus.*

84. *nitens, remigans; remiges enim remis insurgunt, incubant et innituntur.*

85. *Minos, quem supra poeta v. 75. respectu imperati tributi habito vocavit iniustum, nunc, qui vere erat, dicitur magnanimum, h. e. magno et forti animo ad res gerendas instructus paratusque.*

88. *alebat, elegantius pro: tenebat, fovebat; ubi bene nos habemus, ibi ali dicimur.*

89. *Eurotae, fluvii Peloponnesi, qui ortus in Arcadia per Laconiam volvitur. — myrtos. cf. supr. LXI, 22.*

90. *distinctos colores, eleganter pro: flores variis coloribus distinctos.*

94. 95. *Heu! misere cett. heu*

sancte puer, qui immitti corde miserum in modum amoris furores excitas, saevire iubes in pectoribus. Sic recte exagitare accipi et explicari potest. Cic. Ep. ad Attic. III, 7. Non faciam, ut eumercom miserias omnes, ne mecum moerorem exagitem, h. e. commoveam, pectus meum lacerare iubeam. Stat. Theb. V, 96. rabidis clamoribus urbem Exagitat.

95. *Sancte puer, si cui mirum videatur, quod Cupido, qui modo immitti corde amoris furores in animis hominum concitare dictus est, venerabili simul Sancti nomine honoretur, is videat, an fortasse Catullus pro Sancte scripserit Saevae; talis est Cupido, et sic alibi (non sanctus) vocatur, e. e. apud Ovid. Amor. I, 1, 5. Quis tibi, saevae puer, dedit hoc in carmina iuris. — curis hom. q. gaud. misc. similiter Venus infr. LXXVIII, 18. Quae dulcem curis miscet amaritatem. Exempla in hanc sententiam collecta vid. apud Barth. ad Claud. de Nupt. Honor. et Mar. v. 70. et Dorvill. ad Charit. p. 426. ed. Lips.*

96. *Quaeque regis Golgos, et tu, o Venus. Golg. cf. supr. XXXVI, 14. — Idal. ibidem v. 12.*

- Fluctibus, in flavo saepe hospite suspirantem!
 Quantos illa tulit languenti corde timores!
 Quantum saepe magis fulgore expalluit auri! 100
 Cum, saevum cupiens contra contendere monstrum,
 Aut mortem oppeteret Theseus, aut praemia laudis.
 Non ingrata, tamen frustra, munuscula Divis
 Promittens, tacito suspendit vota labello.
 Nam velut in summo quatientem brachia Tauro 105
 Quercum, aut conigeram sudanti corpore pium,
 Indomitus turbo contorquens flamine robur
 Erui: illa procul radicibus exturbata
 Prona cadit, lateque et cominus obvia frangens:
 Sic domito saevum prostravit corpore Theseus 110
 Nequidquam vanis iactantem cornua ventis.

98. *Fluctibus*, sc. curarum; cf. supr. ad v. 62. — *in flavo s. hosp. suspirantem*. Ovid. Fast. I. 417. *Hanc cupit, hanc optat, sola suspirat in illa.* — *flavo*, a flavis crinibus, ad corporis pulchritudinem relatis, pro: pulchro. Sic ξανθὸς Ἀχιλλεύς.

100. *mag. fulg. expall. aur.* ora eius occupavit color auro pallidior. Veteres auro tribuunt colorem *pallidum*, infr. LXXXI, 4. *Hospes in aurata pallidior statua*; Graeci χλωρόν; vid. *Hemsterh.* ad Lucian. I, p. 503. 4.

102. *praemia laudis*, supple: reportaret; *oppetere* priori tantum nomini accommodatum est.

103. 104. *Non ingrata cett.* Observe insignem orationis venustatem. *Ariadne tacito suspendit vota labello* (vota, quae nuncupat, intra labellum premit, h. e. tacite secum agitat), *promittens* (dum promittit) *munuscula non ingrata diis, frustra tamen*, quia frustra Thesei in amore fidem speraverat. Scilicet pars tantum votorum, ad Minotaurum feliciter prosternendum spectantium, expleta est; *nam velut cett.*

105 — 111. *Nam velut cett.* nam sicuti vehementior venti impetus quercum in summo alti montis alienius cacumine huc illuc agi-

tatam, aut pinum resina, quam eius truncus exsudat, diffluentem, indomito turbine correptam eruit, illa autem (quercus vel pinus) radicitus exstirpata, dum quaevs obvia simul confringit, praecipit deicitur: ita Theseus Minotaurum, frustra in altum iactantem cornua, perdomuit atque prostravit. — Hanc comparisonem significantissimam inde ab Homero Iliad. IV, 482. plures poetae tractarunt; Horat. Od. IV, 6, 10. Virgil. Aen. II, 626., ubi plura alia exempla congegit *Cerda*. — *brachia*, ut saepe, de arborum ramis. — *Tauro*, monte celsissimo, per Asiam porrecto. — *corpore*, exquisite pro: *trunco*, ob adiectum *sudans*.

107. *robur*, de durioris ligni arboribus, nominatim de quercu. Virg. Georg. III, 332. *Sicubi magna Iovis antiquo robore quercus Ingentes tendat ramos.*

109. *lateque*, et eminens et cominus. — *obvia*, quae arboris casui obstant.

110. *saevum*, sc. monstrum, Minotaurum. Sic simpliciter saepe *ferus* de saeva aliqua bestia; de leone apud Phaedr. I, 21, 8., de apro Ovid. Metam. VIII, 400.

111. *Nequidq. vanis iact. c. ventis. cornua vanis ventis nequidq.*

Inde pedem sospes multa cum laude reflexit,
 Errabunda regens tenui vestigia filo,
 Ne labyrintheis e flexibus egredientem
 Tecti frustraretur inobservabilis error. 115
 Sed quid ego, a primo digressus carmine, plura
 Commemorem, ut linquens genitoris filia vultum,
 Ut consanguineae complexum, ut denique matris,
 Quae misera in gnata deperdita, laeta
 Omnibus his Thesei dulcem praeoptarit amorem? 120
 Aut ut vecta ratis spumosa ad litora Diae?
 Aut ut eam tristi devinctam lumina somno
 Liquerit immemori discedens pectore coniux?
 Saepe illam perhibent ardenti corde furentem
 Clarisonas imo fudisse e pectore voces, 125
 Ac tum praeruptos tristem conscendere montes,
 Unde aciem in pelagi vastos protenderet aestus;
 Tum tremuli salis adversas procurrere in undas
 Mollia nudatae tollentem tegmina surae;
 Atque haec extremis moestam dixisse querelis, 130
 Frigidulos udo singultus ore cientem:

iactare est: cornua sine omni effectu in altum iactare; expressit fere hanc sententiam vetus poeta apud Ciceronem in Epist. ad Attic. VIII, 5. ὄψαι πολλά μάρτην κεράεσσιν ἐς ἠέρα θνύψαντα. Eandem Virg. Georg. III, 233. hac orationis elegantia extulit: *ventos laessere ictibus.*

112. *Inde, ex Labyrintho, ubi stabulabatur Minotaurus.*

113. *filo, ab Ariadne accepto, quo Thesei ex Labyrinthi anfractibus regredientis via regeretur.*

116 — 120. *Sed quid ego cett. Vix in medium proferri possunt omnia, quibus huic loco corrupto succurrere tentarunt virorum doctorum studia. Non de sensu huius loci laboramus, sed displicet orationis color et verborum series atque iunctura. Huc accedit, quod in versu 119. nescimus, cuius culpa vox quaedam deperdita est. Expressa sententia redit fere eo: Sed quid ego a prima rei nar-*

ratione digressus commemorem, quomodo filia a patris adpectu vel latere recesserit; quomodo sororis, quomodo denique matris, vehementer de filiae fuga afflictæ, complexibus laeto animo dulcem Thesei amorem praetulerit. — Male affectum versum 119. equidem correxerim sic: Quae miseram gnatam deflevit perdita, laeta, laeto hilarique animo. Sunt qui pro praeoptarit malint: praeoptavit, sed recte quoque se habet coniunctivus.

121. *Diae?* cf. supr. ad v. 52.

123. *coniux, non vulgaris quidam amator, sed ipse coniux Theseus.*

126. *conscendere.* praesens excipit perfectum, ut usu venire solet apud optimos quosque scriptores. vid. *Drakenb.* ad Liv. III, 46.

128 — 131. *Tum conspice eam tollentem — atque eandem cientem ore singultus cogita haec dixisse.*

- Siccine me patriis avectam, perfide, ab oris,
 Perfide, deserto liquisti in litore, Theseu?
 Siccine discedens, neglecto numine Divum,
 Immemor ah! devota domum periuria portas? 135
 Nullane res potuit crudelis flectere mentis
 Consilium? tibi nulla fuit elementia praesto,
 Immite ut nostri vellet mitescere pectus?
 At non haec quondam nobis promissa dedisti
 Voce; mihi non hoc miserae sperare iubebas, 140
 Sed commibia laeta, sed optatos hymenaeos,
 Quae cuncta acrii discerpunt irrita venti.
 Iam iam nulla viro iuranti femina credat,
 Nulla viri speret sermones esse fideles,
 Qui, dum aliquid cupiens animus praegestit apisci, 145
 Nil metuunt iurare, nihil promittere parcunt;
 Sed simulac cupidae mentis satiata libido est,
 Dicta nihil metuere, nihil periuria curant.
 Certe ego te in medio versantem turbine leti
 Eripui, et potius germanum amittere crevi, 150
 Quam tibi fallaci supremo in tempore deessem.
 Pro quo dilaceranda feris dabor alitibusque

134. *neglecto numine Divum*, dum nihil curabas deos, perfidiae vindices; *negligere deos* dicuntur deorum contemtores, homines impii, perfidi. Horat. Od. III, 2, 30. *Diespiter neglectus*, et Od. III, 6, 7. *Di neglecti*.

135. *devota*, sc. diis poenam ab hominibus periuris exigentibus.

137. *elementia*, miseratio.

138. *vellet mitescere*, mitiorem sensum admitteret vel eieret.

140. *Voce*, cum mihi praesens adesses et (voce) disertis verbis amorem tuum mihi patefaceres. — *mihi* — *iubebas*. hic locus pertinet ad rara illa exempla, ubi ab aureae aetatis scriptoribus verbo *iubere* datus iungitur. Vide quae de hac insolentia disputant Perizon. ad Sanct. Min. II, 4. Burmannus ad Ovid. Met. VIII, 752. Gronov., Duk. et Drakenb. ad Liv.

XXVII, 24. — *sperare* (ἐλπίζειν), exspectare, extimescere.

142. *Quae cuncta acrii cett.* cf. supr. XXX, 10.

143. *nulla vir. iur. fcm. cred.* suavissima in hanc sententiam est Lotichii Elegia V, 19.

148. *metuere*, metuere solent. — *nihil periuria evant*. hinc Tibull. III, 6, 39—41. *Gnosia*, *Theseae quondam periuria linguae Flevisti ignoto sola relicta mari*. Sic cecinit pro te doctus. Minoi, Catullus, *Ingrati referens impia facta viri*.

149. *in medio turbine leti*, pro vulgari: in medio mortis discrimine; *turbo* graviter exprimit vim et impetum, quo mors invadit vios et secum auferit.

150. *germanum*, fratrem, Minotaurum. — *crevi*, decrevi, constitui. Cic. de Leg. III, 3. *si senatus creverit*.

Praeda, neque iniecta tumulabor mortua terra.
 Quaenam te genuit sola sub rupe leaena?
 Quod mare conceptum spumantibus exspuit undis? 153
 Quae Syrtis, quae Scylla vorax, quae vasta Charybdis,
 Talia qui reddis pro dulci praemia vita?
 Si tibi non cordi fuerant connubia nostra,
 Saeva quod horrebas prisca praecepta parentis,
 Attamen in vestras potuisti ducere sedes, 160
 Quae tibi iucundo famularer serva labore,
 Candida permulcens liquidis vestigia lymphis,
 Purpureave tuum consternens veste cubile.
 Sed quid ego ignaris nequidquam conqueror auris,
 Externata malo? quae nullis sensibus auctae 165
 Nec missas audire queunt nec reddere voces.
 Ille autem prope iam mediis versatur in undis,

153. *neque iniecta tum. mort. terra.* haec vel maxime Ariadnes animum lacerare debebat cogitatio, iniecta scilicet ex veterum opinione, qua manes inhumatorum centum annos circa Stygem vel circa corpus inhumati errare putabantur. Hinc e. c. Archytae Umbra apud Horat. Od. I, 28, 23 cett. nautam aliquem, qui corpus Archytae post naufragium ad litus eiectum praetervehebatur, mollibus precibus rogat sic: *At tu, nauta, vagae ne parce malignus arenae Ossibus et capiti inhumato Particulam dare;* ubi de hac veterum superstitione plura vide apud interpretes. Hic totus locus obversatus videtur auctori Ciris 441 — 7. Cf. Amicissimi Mitscherlichii Lectiones in Catull. p. 197.

154 — 156. Hominis, qui fidem sanctissime datam turpissime fefellit, cum saevarum bestiarum prole vel cum diro maris fetu comparatio passim apud alios quoque poetas obvia. — *leaena.* Tibull. III, 4, 90. *Nec te conceptam saeva leaena tulit.* Cf. supr. LX, 1. — *Quod mare cett.* Tibull. l. l. v. 85. *Nam te nec vasti genuerunt aequora ponti.* Hom. Iliad. XVI, 34. *γλαυκὴ δὲ σε τίκτε θάλασ-*

σα. Similiter Dido apud Virgil. Aen. IV, 365 seqq. acerbissime insurgit contra Aeneam. Plura in hanc rem exempla vide apud *Interpretes* ad locos laudatos. — *Scylla,* cf. supr. ad LX, 2.

157. *vita dulci,* qua nihil homini est dulcius; hinc intimi amici, in quorum usu summa ponitur felicitas, *ipsa vita dulciores* dici solent.

159. *prisca, severi, austeri,* priscae aetatis moribus se regi patientis. Sic *prisca Cato* apud Horat. Od. III, 21, 11. cf. Hor. Epist. II, 2, 117. Cic. pro Coel. c. 14. *utrum me secum severe et graviter et prisce agere malit, an remisse ac leniter et urbanè.*

162. *vestigia, pedes.* Hor. Sat. II, 6, 102. *cum ponit uterque (mus rusticus et urbanus) In locuplete domo vestigia.*

163. *Purpurea veste (stragula).* Hor. Sat. II, 6, 102. 3. *rubro ubi cocco Tincta super lectos canderet vestis eburnos;* et paulo post v. 106. *Ergo ubi purpurea porrectum in veste locavit Agrestem.*

164. *ignaris.* additur explicatio v. seq. *quae nullis sensibus auctae (praeditae) Nec missas cett.*

Nec quisquam apparet vacua mortalis in alga.
 Sic nimis insultans extremo tempore saeva
 Fors etiam nostris invidit questibus aures. 170
 Iupiter omnipotens, utinam ne tempore primo
 Gnosia Cecropiae tetigissent litora puppes;
 Indomito nec dira ferens stipendia tauro
 Perfidus in Cretam religasset navita funem;
 Nec malus hic, celans dulci crudelia forma 175
 Consilia, in nostris requiesset sedibus hospes!
 Nam quo me referam? quali spe perditā nitar?
 Idomeniosne petam montes? at gurgite lato
 Discernens ponti truculentum dividit aequor.
 An patris auxilium sperem, quemne ipsa reliqui, 180
 Respersum iuvenem fraterna caede secuta?
 Coniugis an fido consoler memet amore,
 Quine fugit lentos incurvans gurgite remos?

171. *tempore primo*, quo primum oculis meis oblati sunt Theaeus.

172. *Gnosia, Cretensia*. — *Cecropiae, Athenienses*.

173. *dira stipendia ferens*, offerens horribile illud tributum Minotauro, scilicet (supr. 77.) *Electos iuvenes simul et decus inruptarum*. — *stipendium*, vectigal, quod solvere tenentur victi victoribus; vide quae de hac voce observavimus ad Hor. Od. IV, 8, 17.

175. *dulci forma*, blanda, quam prae se ferebat, specie; molles scilicet sensus vultus ostendebat, duro pectus tegebat.

176. *nec in nostris requiesset sed. hosp.* nec in aedibus nostris locum requiescendi et hospitii benignitate fruendi invenisset.

178. *Idomeniosne*. huic voci varia forma in variis lectionibus induitur; ego secutus sum lectionem *Fossii*, qui *Idomenios montes* accipit de regione, ubi ab Idomeneo, Cretensium duce, conditum fuerit oppidum *Idomene*; fuisse autem docet *Fossius* duas *Idomenas*, alteram Ambraciae proximam, in duobus excelsis collibus positam,

alteram prope fines Thraciae, sitam in montibus *Bottiaeis*. Ceterum metrum postulat, ut *Idomenios* quatuor syllabis pronuntietur. — *at gurgite lato* cett. exquisita elegantia pro vulgari: At mare lato gurgite interfluens me cohibet ab illo montium aditu vel ad-censu.

179. *aequor ponti*, plenius (ut *solum terrae*) pro: mare; respicitur autem ex *Fossii* sententia ea maris Aegaei pars, quae interiacet Macedoniam et *Diam* insulam, ubi versabatur *Ariadne*. — *discernens dividit*, pro: me discernit et disiungit.

180. *quemne*, pro simplice: quem, ut v. 183. *Quine*, pro: qui. Particula *ne* in interrogationibus nunquam abundat. Exemplum dabit *Lexicon Forcellini*. Cf. Horat. Sat. II, 2, 107. *Uterne* cett.

183. *lentos incurvans gurgite remos?* exquisite pro: navi remis impulsa. *Remi* dicuntur *lenti*, flexibiles, quia, dum in aqua agitantur, hac agitatione inflecti videntur; hinc *lentare remos* est: remigare. Virg. Aen. III, 384. *lentandus remus in unda*; et hoc

Praeterea litus, nullo sola insula tecto;
 Nec patet egressus, pelagi cingentibus undis. 185
 Nulla fugae ratio, nulla spes: omnia muta,
 Omnia sunt deserta, ostentant omnia letum.
 Non tamen ante mihi languescent lumina morte,
 Nec prius a fesso secedent corpore sensus,
 Quam iustam a Divis exposcam prodita multam, 190
 Coelestumque fidem postrema comprecet hora.
 Quare facta virum multantes vindice poena,
 Eumenides, quibus anguineo redimita capillo
 Frons expirantes praeportat pectoris iras,
 Huc huc adventate, meas audite querelas, 195
 Quas ego, vae miseræ! extremis proferre medullis
 Cogor inops, ardens, amenti caeca furore.
 Quae quoniam vere nascuntur pectore ab imo,
 Vos nolite pati nostrum vanescere luctum;
 Sed quali solam Theseus me mente reliquit, 200
 Tali mente, Deae, funestet seque suosque.
 Has postquam moesto profudit pectore voces,
 Supplicium saevis exposcens anxia factis:
 Annuit invicto coelestum numine rector,
 Quo tunc et tellus atque horrida contremuerunt 205
 Aequora, concussitque micantia sidera mundus.
 Ipse autem caeca mentem caligine Theseus

sensu natanti Leandro apud Ovid. Her. XVIII, 58. *lenta brachia tribuuntur.*

184. *nullo sol. ins. tecto*, deserta insula, ubi nullius usquam incolae tectum conspicitur.

187. *ostent. omn. let.* Virg. Aen. I, 91. *Praescntemque viris intentant omnia mortem.*

189. *a corpore fesso, enecto.*

190. *prodita*, perfide deserta, turpiter decepta; cf. supr. ad XXX, 3.

192. *facta*, sc. impia, nefanda; in utramque enim partem tam bene quam male facta simpliciter passim *facta* dici solent.

193. *Eumcuides, quibus cett.* Senec. Med. 13. *Adeste, adeste sceleris ultrices deae, Crinem solutis*

squallidae serpentibus, et Herc. Fur. v. 85.

194. *expir. praep. pect. iras*, significantissime: ardentem in pectore iras (*praeportat*, praese fert) expirat et emittit.

196. *extremis, intimis.* Ovid. Heroid. IV, 70. *Accr in extremis ossibus haesit amor.*

197. *inops*, sc. consilii et auxilii. — *ardens*, sc. ira de perfidia Thesei.

199. *vanesc.*, impunitum manere. 204 seqq. *Annuit invicto cett.* ratam hanc imprecationem esse iussit Iupiter ingente per coelum rehoante tonitru. Cf. Hom. Iliad. I, 528 seqq.

206. *mundus* (ut *κόσμος* apud Graecos), saepe pro: coelum.

Consitus, oblito dimisit pectore cuncta,
 Quae mandata prius constanti mente tenebat,
 Dulcia nec moesto sustollens signa parenti, 210
 Sospitem Erechtheum se ostendit visere portum.
 Namque ferunt, olim classi cum moenia Divae
 Linquentem gnatum ventis concrederet Aegeus,
 Talia complexum iuveni mandata dedisse:
 Gnate, mihi longa iucundior unice vita, 215
 Gnate, ego quem in dubios cogor dimittere casus,
 Reddite in extremae nuper mihi fine senectae,
 Quandoquidem fortuna mea ac tua fervida virtus
 Eripit invito mihi te, quoi languida nondum
 Lumina sunt gnati cara saturata figura, 220
 Non ego te gaudens laetanti pectore mittam,
 Nec te ferre sinam fortunae signa secundae,
 Sed primum multas expromam mente querelas,

208. *Consitus*, insolentius pro: obsitus, obtectus, obrutus, obscuratus.

209. *Quae mandata cett.* mandaverat scilicet Aegeus filio suo a se discedenti Theseo inter alia, ut sequitur, hoc, ut, si re feliciter gesta domum rediret, huius victoriae signum iam eminus ederet velo nigro in candidum mutato; sed filius huius paterni mandati fuit inmemor. Itaque pater, cum reducem navem cum velo nigro e vertice prospexisset, inde in mare se dedit praecipitem.

210. *Dulcia signa*, significanter pro: vela candida, quorum conspectus sub filii reditu patri debebat esse *dulcissimus*.

211. *Erechtheum portum*, intellige litus, ab antiquissimo Athenarum rege *Erechtheo* ita dictum; nam Thesci temporibus nondum portus Piraeus patebat navibus. Debetur autem lectio *Erechtheum* ingenio *Iossii*.

212. *classi*, nave, ut supr. v. 53.

212 — 214. *Namque ferunt cett.* orationem paulo impeditiorem iunge et extrica fere sic: *Namque ferunt Aegeum, cum ille gnatum*

moenia Divae (Athenas Minervae sacras) *linquentem ventis* (mari) *concrederet, complexum cum* (dum complectebatur gnatum) *taliamandata dedisse proficiscenti iuveni.*

215. *unice*, dilectissime. cf. supr. ad XXIX, 12.

216. *cogor*, pietate scilicet erga patriam horribili tributo liberandam.

217. *Reddite in extremae cett.* vox *reddere* propria significatione accipienda videtur. Theseus enim, apud Pittheum, filium Pelopis, ad virilem usque aetatem educatus, cum ad patrios lares rediisset, *redditus* quodammodo est patri Aegeo, cuius languida lumina *nondum* exsatiari potuerant insignis, qua filius incederet, corporis figurae et staturae contemplatione. At sunt qui in hoc versu Homericum *τηλύγετον* expressum esse statuunt; tum sane *reddi* pro: *dari*, et hoc pro *nasci* positum est. Sed prior explicatio multo rei est accommodatior.

221. *gaudens*, sc. de hac expeditione, ut re certi et optati eventus.

Canitiem terra atque infuso pulvere foedans;
 Inde infecta vago suspendam lintea malo, 225
 Nostros ut luctus nostraeque incendia mentis
 Carbasus obscura dicat ferrugine Iibera.
 Quod tibi si sancti concesserit incola Itoni,
 Quae nostrum genus ac sedes defendere fretis
 Annuit, ut tauri respergas sanguine dextram: 230
 Tum vero facito, ut memori tibi condita corde
 Haec vigeant mandata, nec ulla obliteret aetas:
 Ut, simulac nostros invisent lumina colles,
 Funestam antennae deponant undique vestem,
 Candidaque intorti sustollant vela rudentes, 235
 Lucida qua splendent summi carchesia mali,
 Quamprimum cernens ut laeta gaudia mente
 Agnoscam, cum te reducem aetas prospera sistet.

224. *Canitiem terra* cett. mos ille. quo homines gravi luctu prostrati terra et pulvere caput crinesque commaculant, repetendus est a furore, in quem miseris concitavit luctus vehementia. Homer. Iliad. XVIII, 23 seq. et Odys. XXIV, 316. Virg. Aen. X, 844. *Canitiem multo deformat pulvere.*

225 — 227. *Inde, tum, suspendam lintea infecta*, tincta, sc. nigro colore, ut docent sequentia, *malo vago*, circumvago (ut *vagus navita* apud Tibull. I, 3, 40. 41.), eo quidem consilio, ut *Carbasus Iibera* (vela ex lino, quod in Iberia sive Hispania nascitur, confecta; sic *funes Iberici* apud Horat. Epod. IV, 3) *dicat* (declaret, prodat) *obscura ferrugine* (colore nigricante. Virg. Georg. I, 467.) *nostros luctus et mentis nostrae incendia*. — *Lachmannus* pro *obscura dicat* dedit: *obscurata decet*, ut sit: ut (sicuti) *carbasus Iibera decet nostros luctus*, luctibus nostris convenit. — *incendia mentis*, de ardentioribus animi commotionibus. Cic. de Fin. V, 24. *cupiditatum incendiis inflammatus*.

228. *sancti incola Itoni*, Minerva, a templo antiquissimo, quo il-

la in urbe Thessaliae Itono vel Itono culta fuit.

229. 230. *Quae — Annuit*, quae favet iis, qui Itoni sc. favore vel numine Minervae genus nostrum et sedes defendere audent. — *ut tauri resp. s. dextram*, ornate pro: ut occidas Minotaurum.

233 — 238. *Ut, simulac* cett. Sensus: Ut, simulac colles nostri in conspectum tuum venerint, antennae undique deponant vela nigra, et pro iis antennae in summo malo sustollant vela candida, utque, cum victor redibis, id ego cernens lactitiam de victoria tua animo praecipiam. — *Funestam vestem*, vela nigra, funeris vel caedis indicia. — *carchesia mali*, extrema mali pars, ubi funes per foramina transmittuntur. Vid. Nou. c. 15. n. 28. Serv. ad Virg. Aen. V, 77. — *lucida*, procul fulgentia. — *aetas prospera*, fausta aetatis nostrae fortuna; pro *aetas prospera* apud Gryph. Muret. Graev. legitur *sors prospera*, sed nostra lectio videtur mihi significantior, quasi post Theci victoriam nova plane et quidem felicior aetas initium captura sit.

Haec mandata prius constanti mente tenentem
 Thesea, ceu pulsae ventorum flamine nubes 240
 Aerium nivei montis, liquere, cacumen.
 At pater, ut summa prospectum ex arce petebat,
 Anxia in assiduos absumens lumina fletus,
 Cum primum inflati conspexit lintea veli,
 Praecipitem sese scopulorum e vertice iecit, 245
 Amissum credens inimiti Thesea fato.
 Sic funesta domus ingressus tecta paterna
 Morte ferox Theseus, qualem Minoidi luctum
 Obtulerat mente immemori, talem ipse recepit.
 Quae tum prospectans cedentem moesta carinam, 250
 Multiplices animoolvebat saucia curas.

239—241. *Haec mandata* cett. observa artem, qua poeta connexit et aptissima comparatione expolivit sententiam hanc: Sed haec mandata pulsa sunt ex animo Thesei, sicuti nubes ex alti montis cacumine pelli solent ventorum flamine; pro vulgari: sed haec mandata efluxerunt ex Thesei animo. — Ad *cacumen* supple: *lingunt*. — *aerium*, altum, ut *Alpes acriae* apud Virg. Georg. III, 474. — *niv. mont.* altorum enim montium cacumina nive oblecta conspiciuntur. Supr. LXIII, 70. *Idae nive amicta loca.*

242. *summa ex arce.* vulgo *arce* de arce Athenarum, *ἀργονόλει*, accipiunt; idem tradunt veteres mythographi. cf. Diodor. IV, 61.; sed cum Aegaeus v. 233. dixerit: *simulac nostros invisent lumina colles*, idemque v. 245. *sese scopulorum vertice praecipitem iecisse* dicatur, *arx* quoque, ut passim, de collis alicuius cacumine explicari potest. Ovid. Met. I, 467. *umbrosa Parnassi constitit arce*. Et sane, si senex Aegaeus colles ascendiderit, ut inde prospectum in mare peteret, id patris sollicitudinem multo graviozem et acriorem reddidit.

243. *Anxia in assiduos* cett. versus elegantissimus pro vulgari: assiduis lacrimis anxia sollicitudi-

ne expressis absumens et corrumpens oculos.

244. *inflati*, vento impleti. Virgil. Aen. III, 357. *tumidoque inflatur carbasus Austro*. Sed magis placet prolata a Fulpio lectio: *infecti*, scil. *obscura ferrugine* in v. 227.

247—249. *Sic fun. domus* cett. Sic fortis Theseus, cum domum intraret patris morte afflictam, eundem luctum, quem Ariadnae perfidia sua intulerat, expertus est.

250. *Quae tum prospectans* — Silligius et Lachmannus revocant vet. Codd. Statii, Foss. cett. lectionem *Quae tamen adspectans*, sed aperte corrupta est haec lectio; equidem certe ex particula *tamen* orationis nexum vel sensum commodum elicere non potui. Servavi igitur lectionem *Murcti* et aliorum *Quae tum prospectans*; nisi ipsi in mentem venit: *Quae nunc adspectans*. — *Quae tum*, quae quidem Minois *tum* vel *nunc* scilicet in imagine vesti stragulae intexta moesto animo fugientem Thesei navem prospectans cett. — *saucia*, sc. Thesei amore; sponte succurrit primus versus libri quarti Aen. Virg. *At regina gravi iamdulcum saucia cura*; vel simpliciter: de Thesei perfidia curas animoolveus gravissimas.

At parte ex alia florens volitabat Iacchus
 Cum thiaso Satyrorum et Nysigenis Silenis,
 Te quaerens, Ariadna, tuoque incensus amore:
 Qui tum alacres passim lymphata mente furebant, 255
 Evocae bacchantes, evocae, capita inflectentes.
 Horum pars tecta quatiebant cuspide thyrsos;
 Pars e divulso raptabant membra iuvenco;
 Pars sese tortis serpentibus incegebant;
 Pars obscura cavis celebrabant orgia cistis, 260
 Orgia, quae frustra cupiunt audire profani;
 Plangebant alii proceris tympana palmis,
 Aut tereti tenues tinnitus aere ciebant.
 Multis raucisonos efflabant cornua bombos,

252. *parte ex alia*, scil. vestis stragulae (supr. v. 50.) *priscis hominum figuris variatae*. — *florens*, florente aetate; sempiterna enim inventus Baccho tribuitur. — *volitabat*, huc illuc agitabatur et discurrebat.

253. *Cum thi. Sat. et Nys. Sil.* dum Satyri et Bacchi comites, *Sileni*, in urbe Indiae Nysa nati, *thiasos*, h. e. saltationes vel choreas circa Bacchum instituebant. Apud Virg. Eclog. V, 30. pastor Daphnis *Bacchi thiasos induxisse* dicitur. *Bacchus* igitur ut novus Ariadnae amator in veste stragula apparebat.

255. *lymphata*, insana. *lymphati* vel *lymphatici* (νυμφόληπτοι) proprie dicebantur, qui, quod viderent nympham aquaticam, mente capti furebant. *Lymphata pectora* apud Ovid. Met. XI, 3. Vid. *Cuperi Observ.* III, 12. et *Drakenb.* ad Sil. Ital. I, 459.

256. *capita inflectentes*, supr. LXIII, 23. *Ut capita Macnaides vi iaciunt hederigeras.*

257. *thyrsos. thyrsus*, hasta, cuius cuspide hederis et pampinis velata vel obvolvata fuit, quam et Bacchus et Bacchae in orgiis quassare solebant. Descriptum dedit *thyrsus* Virg. Eclog. V, 31. *Et foliis lentas intexere mollibus hastas*. — *e div. rapt. m. iur.* sic

uti Pentheus a matre sua Agave, in furorem Bacchicum coniecta, tanquam aper dilaniatus esse refertur. Ceterum haec omnia ducta sunt ex Eurip. Bacch. vid. imprimis v. 736.

259. *serpent. inceing.* Bacchantes scilicet ad vim, violentiam et potentiam, quam Baccho acceptam referrent, declarandam non solum serpentes impune tractare et perdomare, sed etiam iis corpus et caput praeringere solebant; cf. de hoc serpentium cinetu *Joss.* et *Muret.* ad h. l.

260. *celebrab. org. orgia celebrare* (ὄργιαζεν), de sacris Bacchicis, quia cum ὄργη (furore) celebrabantur. — *obscura*, in cistis oblecta frondibus et aliis rebus, ne mystica et obscena profanorum oculis cerni possent. — *cavis cistis*, hinc mysticas cistas portantes dicti sunt *cistophori*.

261. *audire*, cognoscere ea et iis interesse.

262. *tympana*, cf. supr. LXIII, 8—10. — *proceris. proceras* enim fere sunt manus vel brachia, quae, dum pulsant tympana, extenduntur, huc illuc moventur et agitantur. — *tereti. concavo*. — *aere*, cymbalo. cf. LXIII, 21. — *tenues*, clare vel acute sonantes.

264. 265. *Multis* est casus tertius; iunge: *cornua multis efflab.*

Barbaraque horribili stridebat tibia cantu. 265

Talibus amplifice vestis decorata figuris

Pulvinar complexa suo velabat amictu.

Quae postquam cupide spectando Thessala pubes

Expleta est, sanctis coepit decedere Divis.

Hic, qualis flatu placidum mare matutino 270

Horrificans Zephyrus proclivas incitat undas,

Aurora exoriente, vagi sub lumina solis;

Quae tarde primum clementi flamine pulsae

Procedunt, leni resonant plangore cachinni;

Post, vento crescente, magis magis increbescunt, 275

Purpureaque procul nantes a luce refulgent:

Sic tum vestibuli linquentes regia tecta

rauc. bombos, pro vulgari: multi e cornibus efflabant raucisonos bombos. Huc pertinet Lucian. D. D. XII. ὁ δὲ ἀνλεῖ τῷ κέρατι, ὁ δὲ ἐπιβομβεῖ τῷ τυμπάνῳ ἢ ἐπικτυπεῖ τῷ κυμβάλῳ. — *cornua*, tam in Bacchi orgiis, quam in Cereris sacris (cf. supr. LXIII, 22.) saepius commemorantur. Intellege autem tibias Phrygias, quibus appositum fuit cornu adun-
cinn et reflexum (κέρας ἀνανεῦσον, κώδων), unde graves et rauci soni efflabantur; *adunco tibia cornu* ap. Ovid. Met. III, 533. Cf. *Hemsterh.* ad l. I. Luciani et supr. ad LXIII, 22. — *barbara*, Phrygia, ut *aurum barbaricum* apud Virg. Aen. II, 504., h. e. Phrygium, quia Phryges audiebant *barbari*.

266. *vestis*, sc. stragula, peristroma. — *amictu*, tegumento.

269. *sanctis Divis*, domum nuptialem intraturis et praesentia sua honoraturis.

270 — 276. Excitatus a pube Thessala, e tecto regio domum descendente, strepitus, qui primum fuit lenior, sed deinde crescente turba gravior, aptissime et elegantissime comparatur cum aqua, quae leniore vento leniter, graviore graviter commovetur et impellitur. Hausta est haec comparatio e fonte uberrimo Hom. Iliad.

IV, 422 seqq., unde eandem hausit Virg. Georg. III, 237 seqq. et Aen. VII, 528 seqq.

270. *Hic, qualis cett.* In hoc discessu, quemadmodum Zephyrus —: (277.) Sic tum cett.

271. *Horrificans*, horrore oplens; aqua enim, cum illa vento incitatur, tremere et horrere incipit. — *Zephyrus* pro vehementiore cuiusvis venti flatu.

272. *sol* dicitur *vagus*, ut *vaga luna*, *vaga nox*, *vaga sidera*, *vagum mare*, quia illa non fixa quasi stant, sed perpetuo motu currunt et vagantur.

274. *cachinni*. per *cachinnos* poeta paulo argutius, vel, si mavis, sublimius expressit tremulos aquae, quae primum lenius murmurare incipit, sonos, quales fere sunt cachinnum moventium. *leni plangore*, percussione leniter ad aures accidente. Sic γέλασμα κυμάτων apud Aeschylum Prometh. Vinc. 90., ubi de similibus locutionibus multa exempla collegit *Blomfieldius*.

275. *magis magis* (μᾶλλον μᾶλλον) pro: magis magisque, ut supr. XXXVIII, 3.

276. *nantes*, profluentes, decurrentes.

277. *vestib. reg. tecta*. inversa constructio, cuius amans imprimis

Ad se quisque vago passim pede discedebant.
 Quorum post abitum princeps e vertice Peli
 Advenit Chiron portans silvestria dona. 280
 Nam quotcunque ferunt campi, quos Thessala magnis
 Montibus ora creat, quos propter fluminis undas
 Aura parit flores tepidi fecunda Favoni,
 Hos indistinctis plexos tulit ipse corollis,
 Queis permulsa domus iucundo risit odore. 285
 Confestim Peneos adest, viridantia Tempe,
 Tempe, quae silvae cingunt superimpedentes,
 Mnemonidum, linquens, doctis celebranda choreis,
 Non vacuus: namque ille tulit radicitus altas
 Fagos ac recto proceras stipite laurus, 290
 Non sine nutanti platano lentaque sorore
 Flammati Phaethontis et acria cupressu;

est Virgilius, pro: vestibulum regiorum tectorum.

278. *Ad se, domum* (οἶκον). — *vago*, refer ad diversas vias, alio alia via redeunte.

280. *Advenit Chiron* cett. Iam antiquissimis temporibus mos ferebat, ut die nuptiali amici et convivae novis coniugibus dona nuptialia offerrent. *Chiron* igitur, qui habitabat in silvis, dona silvestria obtulit. *Chiron*, Centaurus, filius Saturni et Philyrae, a diis natus, ipse deus (Φειός ὄν) vel immortalis (vid. Luciani Dialog. Mort. XXVI. et ibi *Hemsterhus.*), in vertice montis Pelii domicilium suum habebat, ubi in antro pueris educandis et erudiendis operam dabat. *Thetis* igitur nunc sponsa, cum uxor Pelei peperisset Peliden, Achillem, eum Chironis disciplinae tradidisse fertur.

281. *quotcunque*, scilicet flores, *ferunt*, progignunt, gerunt. Cic. de Legg. II. cap. ult. *Terra fruges ferre et cibos suppeditare potest.*

284. *indistinctis corollis plexos*, non certo ordine vel cura, sed promiscue et temere nexos.

285. *risit*, arrisit, suaviter affe-

cit nares intransium. Cf. *Rehken.* ad H. in Cerer. p. 7.

286. *Peneos*, notus fluvius Thessaliae, qui iam personam senilis fluviorum formae induit.

288. *Mnemonidum*, Musarum. — Dedi in hoc loco lectiones, quae mihi videbantur optimae. Sed libenter cedo iis, qui ex corruptissimarum lectionum varietate pro ingenii sagacitate meliores et aptiores lectiones elicere et in medium proferre valeant.

289. *Non vacuus*, sc. muneribus; non vacuis, quod in patrio sermone dici solet, manibus. — *radicitus*, una cum radicibus effossas.

290. *stipite recto*, trunco in rectum porrecto, vel recta quasi linea et aequalitate extenso.

291. 292. *lentaque sor. Flamm. Phaeth.*, populo vel alno; nota est fabula, ex qua Phaethontis sorores, Heliades, in alnos vel populos mutatae esse finguntur. Ovid. Metam. II, 225 seqq. *lenta* refer ad tenacem et flexibilem naturam arborum vel fruticum, quarum rami vel ramuli facile quidem curvantur, sed aegre franguntur.

Haec circum sedes late contexta locavit,
 Vestibulum ut molli velatum fronde viret.
 Post hunc consequitur solerti corde Prometheus, 295
 Extenuata gerens veteris vestigia poenae,
 Quam quondam silici restrictus membra catena
 Persolvit, pendens e verticibus praeruptis.
 Inde pater Divum sancta cum coniuge natisque
 Advenit coelo, te solum, Phoebe, relinquens, 300
 Unigenamque simul cultricem montibus Idri:
 Pelea nam tecum pariter soror aspernata est,
 Nec Thetidis taedas voluit celebrare iugales.
 Qui postquam niveos flexerunt sedibus artus,
 Large multiplici constructae sunt dape mensae; 305
 Cum interea infirmo quatientes corpora motu
 Veridicos Parcae coeperunt edere cantus.

293. 294. *Haec circum cett.* Has arbores sive haec omnia late ad certum ordinem circa domus vestibulum disposita collocavit. Factum igitur est iam antiquitus, quod nonnunquam nostra quoque aetate diebus festis fieri solet.

295 — 298. *Post hunc cett. Prometheus* quoque, filius Iapeti, frater Epimethi, pater Deucalionis, inter deos adest celebrandis Pelei et Thetidis nuptiis. — *solerti corde*, a Graeca enim voce *πρῶμηθεΐα* (prudentia, providentia, *solertia*) dictus ille est *Προμηθεύς*. Is, quia hominem e luto formaverat, ignem e coelo suffuratus erat *cett.*, poenam horum factorum exsolvere debebat rupi in Caucaso adfixus. Liberatus tamen ille est hac poena ab Hercule, sed, ut versu sequente dicitur, *extenuata vestigia veteris poenae gererat*, h. e. parva adhuc cicatricum tam catena quam cuneo et aquilae rostro ei inflictarum apparebant vestigia.

299. *Inde pater Divum cett.* Ipse Iupiter, Iuno et alii dii Pelei et Thetidis nuptias dignas, quibus adessent, habuerunt, relicto Apolline et Diana. Causa, cur Apollo et Diana relictii sint, additur v. 302., nempe odium, quo Phoebus cum

eius sorore Diana Pelea aspernatus est; sed origo huius odii reticetur.

301. *Unigenamque, Dianam*, uno eodemque partu in insula Delo a Latona editam. — *cultricem mont. Idri*, quae sacra sibi in montibus incolit oppida prope Idrum, montem Cariae; vid. *Voss.* ad h. 1. De Diana, montium cultricis, vid. *Spanhem.* ad Callim. Hymn. in Dian. v. 18.

304. *Qui, qui quidem nominatim indicati dii. — artus flexerunt sedibus*, artus inclinarunt ad sedes occupandas. Heroicis temporibus mensis non accumbebant, sed assidebant convivae.

305. *constructae sunt, eleganter pro: ad solemnem morem et ordinem largiter appositae sunt; simillime mensas exstruere, Cicero Quaest. Tusc. V, 21. mensae exstruebantur epulis.*

306. *Cum interea cett.* pectora vaticinantium ita furore rapi et quati solent, ut toto corpore, dum vaticinantur, contremiscant; et sic nunc inducuntur Parcae, vaticinium de futura Pelei et Thetidis sorte editurae. — *infirmo*, refer ad senilem Parcarum aetatem.

307. *Veridicos — cantus.* Horat.

His corpus tremulum complectens undique vestis
 Candida, purpurea quam Tyro incinxerat ora;
 Ambrosio niveae residebant vertice vittae, 310
 Aeternumque manus carpebant rite laborem.
 Laeva colum molli lana retinebat amictum;
 Dexterata tum leviter deducens fila supinis
 Formabat digitis, tum prono in pollice torquens
 Libratum tereti versabat turbine fustum; 315

Carm. Sacc. v. 25. *Iosque, veraces cecinisse, Parcae, Quod semel dictum (constitutum) est.*

308—311. *His corp.* cett. Hunc locum olim ineptis lectionibus deceptus male interpretatus sum. Rectior fortasse videbitur ratio, quam mutata simul distinctione nunc in hoc loco explicando et constituendo inii. Pro importuna lectione *quercus* revocavi veterum libr. lectionem *vestis*, quae fuit *candida*; et v. 310. pro: *Ac rosco*, quod idoneam explicationem nullo modo admittit, dedi enim *Fulpio*: *Ambrosio*, hac sententia: *His (Parcis) erat vestis candida, undique complectens Parcarum corpus vel senile vel tremore (dum illae vaticinabantur) quassatum, quam Tyro ora purpurea incinxerat; vittae (niveae) albae (residebant) erant in (ambrosio) divino vertice, vel obtegebant divinum verticem, et manus Parcarum fila e lana deducendo fata aeterna canebant.* — Si quis vocis *erat* post *complectens* absentiam ferri posse neget, is versu 309. mecum legat: *Candida erat, pulchra quam Tyro incinxerat ora.* — *Tyro*, ut observat *Fulpius*, fuit nymphea, Neptuni deliciae, artis textoriae scientissima; per *oram purpuream* vel *pulchram* intelligo extremam vestis partem, quam Horatius vocat *institam* Sat. 1, 2, 29. de matronis: *Quarum subsuta talostegat instita veste.* — *incinxerat* pro: *cinxerat*, ut sup. v. 259. — *Ambrosio*, divino. Virg. Aen. I, 403. *Ambrosia* eque *comae* divinum

vertice odorem Spiravere. Claud. de Nupt. Honor. et Mar. v. 110. de Venere: *Ambrosio que sinu puerum complexa ferocem.* — *residebant*, sedem suam habebant in vertice ambrosio, h. e. obtegebant verticem ambrosium.

311. *Aeternumque* cett. exquisita elegantia pro: Et manus Parcarum (*rite*) solemniori opere vel negotio (*aeternum laborem*) aeternam fatorum seriem (*carpebant*) nendo deducebant. — Iam vv. 312 — 320. sequitur luculentissimis coloribus adumbrata descriptio moris, quo olim neri solebat. Non enim olim neates, ut nunc, utebantur machina textoria rota instructa, sed nendi opus tractabant manibus. Quod quidem adhuc fit in quibusdam Germaniae regionibus, ut ipse vidi in inferiore Lusatia. Dextra tenetur fustus, qui, postquam dextrae manus pollire et digito indice impulsus est, in solo circummagitur et circa nentem currit saltatque. In laeva manu cohibetur lana vel colus, unde dextra nunc vacua e lana fila deducit. — *amictum*, vulgo *colus* in genere feminino effertur; unde fuerunt qui pro *amictum* legi malent: *amictam*.

313. *supinis*, sursum flexis vel erectis.

314. 315. *prono*, deorsum presso. — *torqu. versabat*, elegantius pro: torquebat. — *teretē turbine. fustus*, qui motu concitatissimo circummagitur, ostendit *turbinem teretem*, h. e. rotationem tenuem et vix oculis assequendam.

- Atque ita decerpens acquabat semper opus dens,
 Laneaque aridulis haerebant morsa labellis,
 Quae prius in levi fuerant extantia filo.
 Ante pedes autem caudentis mollia lanæ
 Vellera virgati custodibant calathisci. 320
- Hæc tum clarisona pellentes vellera voce
 Talia divino fuderunt carmine fata,
 Carmine, perfidiae quod post nulla arguet actas:
 O decus eximium, magnis virtutibus augens,
 Emathiae tutamen opis, clarissime nato, 325
 Accipe, quod lacta tibi pandunt luce sorores,
 Veridicum oraculum: sed vos, quæ fata sequuntur,
 Currite, ducentes subtemina, currite, fusi.
- Adveniet tibi iam portans optata maritis
 Hesperus; adveniet fausto cum sidere coniux, 330
 Quæ tibi flexanimo mentem perfundat amore,
 Languidulosque paret tecum coniungere somnos,
 Levia substernens robusto brachia collo.
 Currite, ducentes subtemina, currite, fusi.
- Nulla domus tales unquam contextit amores; 335
 Nullus amor tali coniunxit foedere amantes,

316. *Atque ita decerpens* cett. en nentes, quæ, dum dentium ope scabra et nodosa decerpunt, opus æquant atque levigant.

318. *in levi filo*, in filo nunc polito et levigato.

320. *calath.* corbientlae, quasilli, in quibus lanæ fasciculos reponere solebant mulieres lanificæ. — *virgati*, e virgis vel vimine contexti.

321. *pellentes vellera*, lanæ vellera tractantes fusos impellendo et agitando, vel fusorum circumactu.

324. *augens*. possis quidem ad *augens* e versu sequente supplere: *Emathiam*, sed cum *augere* (ut *mutare*, *vertere* et alia) sæpius passivi significatione poni soleat (vid. *Drakenb.* ad Liv. III, 6. §. 2.), *augens* pro: *aucte* explicare malim.

325. *Emath. tut. opis*, Thessa-

lorum potentiae praesidium et columnen. — *clarissime*, celebratissime olim nato, Achille.

328. *duc. subtemina. subtemen* proprie quidem de filo, quod telæ vel stamini intexitur, sed deinde de quovis filo, nominatim de filis, quæ Parcae deducunt, et proinde de fatiis. Hor. Epod. XIII, 15. *Unde tibi reditum certo subtemine Parcae Rupere.*

329. *port. opt. mar. Hesperus*. sic in *Fragm. Callimachi* LII. (ed. Ern. p. 434.) de maritis: *Ἐσπέρειον φιλέουσιν, ἀτὰρ στυγέουσιν ἔϋρον*. Contra de puellis in *Virg. Cir.* 352. *Hesperium* (sc. sidus) *vi-tant, optant ardescere solem.*

333. *Levia subst. rob. br. c.* cum Catullo comparavit Apoll. Rhod. I, 1237. *Lenzius in Spicil. Observ.*

335. *contextit amores*, intra tecta sua ita se invicem amantes recepit et fovit.

Qualis adest Thetidi, qualis concordia Pelœo.

Currite, ducentes subtemina, currite, fusi.

Nascetur vobis expers terroris Achilles,
Hostibus haud tergo, sed forti pectore notus: 310

Qui, persaepe vago victor certamine cursus,
Flammea praevertet celeris vestigia cervae.

Currite, ducentes subtemina, currite, fusi.

Non illi quisquam bello se conferet heros,
Cum Phrygii Teucro manabunt sanguine rivi, 315

Troicaque obsidens longinquo moenia bello

Periuri Pelopis vastabit tertius heres.

Currite, ducentes subtemina, currite, fusi.

Illius egregias virtutes claraque facta
Saepe fatebuntur gnatorum in funere matres, 350

Quum in cinerem canos solvent a vertice crines,

Putridaque infirmis variabunt pectora palmis.

Currite, ducentes subtemina, currite, fusi.

Namque, velut densas prosternens cultor aristas

339. *expers terr.* Achilles, apud Hor. Sat. I, 7, 12. Achilles *animosus*, ἄφοβος, μεγαλήτωρ.

341. *Qui, ut πόδας ὠκῆς, persaepe victor vago cursus certamine — cursus certamen dicitur vagum*, quia cursu certantes non certam viam sequuntur, sed latius et liberius vagantur.

342. *Flammea vestigia*, cursum rapidissimum; quem summus agit ardor, furor, impetus, praecipue in cursu, *flammeus* vel *igneus* dicitur. Apud Virgilium, cui obversatus esse videtur Catullus, *Camilla* Aen. XI, 718. *pernicibus ignea plantis Transit equum cursu*, et in eodem libro v. 746. *volat igneus aequore Tarcho*.

345. *manab. sang. rivi*, ut Xanthus post ingentem caedem ab Achille editam; hinc Hom. Iliad. XXI, 21. ἐγὼ θάϊνετο δ' αἵματι ὕδωρ.

346. *longinquo*, in decem annos extracto.

347. *Periuri Pelopis*. nam fidem, quam Pelops dederat Myrtilo, aurigae Oenomai, sefellit; vid. Hy-

gin. Fab. LXXXIV. cf. Homer. Iliad. II, 102 seqq. — *tertius heres*, Agamemnon; scilicet Pelopi in regno successit eius filius Thyestes, Thyestae Atreus, Atreo Agamemnon.

350. *Saepe fatebuntur gn. in fun. matres*, honoris et solatii causa, quod filii non a quovis homine vulgari vel milite gregario, sed ab Achille, tanto viro et heroe, caesi essent.

351. *in cinerem*, ut soluti et passi crines cinere sepulti conspergantur; cf. de hoc luctus genere *Dorvillium* ad Charit. p. 412. et *Interpretes* ad Petron. c. CXI.

352. *variabunt pectora*, variis coloribus, nominatim livore, obducunt pectora, ea scilicet tundendo et plangendo. Facete apud Plaut. in Prolog. Poenul. 26. *virgis et loris aliquem variare*. — *infirmis*, ob senectutem.

354. *Namque, velut cett.* Sicut ruris colonus falce demetit aristas, ita Achillem Troingenum corpora gladio demessurum esse Parcae vaticinantur. Praeivit iam

Sole sub ardenti flaventia demetit arva, 355
Troingenum infesto prosteruet corpora ferro.

Currite, ducentes subtemina, currite, fusi.

Testis erit magnis virtutibus unda Scamandri,
Quae passim rapido diffunditur Hellesponto,
Quoius iter caesis angustans corporum acervis 360
Alta tepefaciet permixta flumina caede.

Currite, ducentes subtemina, currite, fusi.

Denique testis erit morti quoque dedita praeda,
Cum teres excelso coacervatum aggere bustum
Excipiet niveos percussae virginis artus. 365

Currite, ducentes subtemina, currite, fusi.

Nam simulac fessis dederit fors copiam Achivis
Urbis Dardaniae Neptunia solvere vincla :

in hac comparatione Hom. Iliad. XI, 67. Horat. Od. IV, 14, 29. de Claudio: *Ut barbarorum Claudius agmina Ferrata vasto diruit impetu, Primosque et extremos mentendo Stravit humum.* Plura in hanc rem exempla collegit *Cerd.* ad Virg. Aen. X, 603.

358. *Testis erit* cett. Fluvii saepius rerum praclare gestarum testes excitantur; cf. supr. XXIX, 20. Respiciuntur imprimis Achillis virtutes, quas Homerus enarrat in Iliad. Libr. XXI., quae rhapsodia propterea μάχη παραποτάμιος inscribitur.

360. *Quoius iter* (cuius cursus), *angustans*, sc. se, angustatum (intra angustiores fines cohibitum; nam alveus per acervos caesorum corporum factus est angustior).

361. *permixta caede*, dum (caedes) sanguis caesorum Scamandro immixtus vel admixtus est. *Permixtus* passim pro: admixtus vel immixtus. Lucret. III, 643. Virg. Aen. XI, 634. *permixti caede virorum Semanimesvolvuntur equi.*

363—365. *percussae virg.* Polyxenae. — *Polyxena*, Priami filia, puella formosissima, amores in Achillis animo excitasse, sed excitationis amoribus non respondisse

dicitur. Occiso deinde Achille ab Alexandro et Deiphobo cum Graeci victores reditum in patriam pararent, vox Achillis, praedae partem postulantis, ex eius sepulcro audita esse fingitur. Polyxena igitur, ad praedarum partem relata, super Achillis sepulcro mactata et Achillis manibus sacrata esse perhibetur; vid. Hygin. Fab. CX. et quos ibi in hanc fabulam laudat van Staveren. — *morti dedita praeda*, Polyxena morti, tanquam praeda, destinata. — *teres*, ob formam oblongam. — *excelso coac. agg.* aggestae terrae cumulo imposito; describitur tumulus. — *niveos*, puleros. Pro *percussae* rectissime *Lachmannus* revocavit *percussae*, sacerdotis cultro caesae vel mactatae.

368. *solvere*, pro: solvendi. — *Nept. vinc. Urb. Dard.* eleganter pro simplice: Troiam. Apollo et Neptunus, ut notum, muri Troiani conditores perhibentur; nude Neptunus τελεχοποιός. — *vinacula urbis* dicuntur muri, inter se iuncti, quia muri urbem aliquam tanquam vinculo aliquo continent, muniant, firmant. Hinc egregie respondet *solvere* pro: diruere.

Alta Polyxenia madefient caede sepulcra;
 Quae, velut ancipiti succumbens victima ferro, 370
 Proiiciet truncum submisso poplite corpus.
 Currite, ducentes subtemina, currite, fusi.

Quare agite, optatos animi coniungite amores;
 Accipiat coniux felici foedere Divam,
 Dedatur cupido iam dudum nupta marito, 375
 Currite, ducentes subtemina, currite, fusi.

Non illam nutrix orienti luce revisens
 Hesterno collum poterit circumdare filo.
 Currite, ducentes subtemina, currite, fusi. 380

Anxia nec mater, discordis moesta puellae
 Secubitu, caros mittet sperare nepotes.
 Currite, ducentes subtemina, currite, fusi.

Talia praefantes quondam felicia Pelei
 Carmina divino cecinerunt omine Parcae.
 Praesentes namque ante domos invisere castas 385
 Saepius et sese mortali ostendere coetu

Coelicolae nondum sprete pietate solebant.
 Saepe pater Divum templo in fulgente revisens,
 Annua cum festis venissent sacra diebus,

369. *Alta*, cf. v. 364.

370. *ancipiti ferro*, de instrumento ferreo, cultro, bipenni cett., quod utrimque habet aciem. Ceterum observa admirabilem elegantiam expressae sententiae: Quae, victima ferro permissa, velut truncus corruente poplite procidet.

375. *Dedatur cett. iunge: iam dudum* (nuper) *nupta dedatur cupido marito*; non raro enim *dudum* de re, quae ante breve tempus facta est. Si *iamdudum* (ut est in plurimis editionibus) coniunctum legitur, tum positum videtur *iamdudum* pro: quamprimum, ut apud Ovid. *Amat.* II, 457. *Candida iam dudum cingantur colla lacertis, Inque tuo flens est accipienda sinu.*

378. *Hesterno collum cett.* haec colli post primae noctis concubitu mensura egregie declarat nutricum ingenium.

381. *caros mitt. sper. nep.* elegantius pro: spem gentis per caros nepotes propagandae abiiciet.

383. Pro *profantes* dedi *praefantes*, quia prima syllaba in *profari* apud poetas corripitur; *praefantes cecinerunt* elegantius pro: praedixerunt, vaticinatae sunt.

385. *ante*, aurea scilicet aetate.
 386. *coetu*, pro: coetui, dativus quartae declinationis *u pro ui*, sexcenties apud poetas; nec pedestris orationis scriptores hanc formam repudiarunt; vid. *Duker.* ad Liv. XXIV, 19. §. 6.

388. *fulgente*, scilicet eo apparatu, quo templa diebus festis decorari et collustrari solebant. — *revisens*, frequentans. — *Annua sacra*, cum illa *festis* (statis) diebus rediissent. Intelligendos esse amplissimos illos ludos, Iovi sacros, primum tertio, deinde quinto quoque anno celebratos, versus sequens docet.

- Conspexit terra centum procurrere currus. 390
 Saepe vagus Liber Parnassi vertice summo
 Thyadas effusus evantes crinibus egit,
 Cum Delphi tota certatim ex urbe ruentes
 Acciperent laeti Divum fumantibus aris.
 Saepe in letifero belli certamine Mavors, 395
 Aut rapidi Tritonis hera, aut Rhamnusia virgo
 Armatas hominum est praesens hortata catervas.
 Sed postquam tellus scelere est imbuta nefando,
 Iustitiamque omnes cupida de mente fugarunt;
 Perfudere manus fraterno sanguine fratres; 400
 Destitit extinctos gnatus lugere parentes;
 Optavit genitor primaevi funera gnati,
 Liber ut inuptae poteretur flore novercae;
 Ignavo mater substernens se impia gnato,
 Impia non verita est divos scelerare parentes: 405
 Omnia fanda, nefanda, malo permixta furore,
 Iustificam nobis mentem avertere Deorum.
 Quare nec tales dignantur visere coetus,
 Nec se contingi patiuntur lumine claro.

392. *evantes*, vociferantes *Evan* (*Εὐάν*), quod fuit Bacchi cognomen. — *egit*, furore correptas huc illuc agitavit.

396. *Tritonis hera*, Minerva, quae primum virginali habitu ad paludem Tritoniam in lucem prodisse dicitur; *de lacu Tritone* vid. *Hesselingius* ad *Diodor. Sic. III, 53. n. 61.* — *Rhamnusia virgo*, *Nemesis* sive *Adrastea*, a cultu in pago Rhamunte sic dicta; vid. *Spanhem.* ad *Callim. II. in Dian. v. 232.*

398. *est imbuta*, infecta, inquinata, polluta. cf. *supr. v. 11.* — *Iustitiamque cett.* *Ovid. Met. I, 129 seqq.* de aetate ferrea: *fugere pudor verumque fidesque, In quorum subicere locum fraudesque dolique Insidiaeque, et vis et amor sceleratus habendi.*

399. *cupida*, pravis cupiditatibus corrupta.

403. *poteretur* pro: *potiretur*; induit enim nonnunquam hoc verbum tertiae coniugationis formam; exempla suppeditant *Heins.* et *Burm.* ad *Ovid. Met. XIII, 130.* ubi est: *Tuque tuis armis, nos te poteremur, Achille.*

405. *Per divos parentes* intelligit *Scaliger*: deos patrios; equidem malim intelligere: divinae dignitatis maiores.

407. *Iustificam*, quae iusta sunt tuentem et exercentem, pro simplice *iustam*, ut *beneficus* pro: *benignus.*

409. *se contingi*, eleganter pro: *adspici*, *conspici*; *adspiciuntur* enim, qui oculis continguntur, vel, ut *Tacitus* loquitur *Annal. III, 12.*, *contrectantur.* — *lumine claro*, clara illa divinitatis luce et splendore, quo dii olim hominibus nondum corruptis apparuerant.

CARMEN LXV.

A D H O R T A L U M.

Etsi me assiduo confectum cura dolore
 Sevocat a doctis, Hortale, virginibus,
 Nec potis est dulces Musarum expromere fetus
 Mens animi: tantis fluctuat ipsa malis:
 Namque mei nuper Lethaeo gurgite fratris
 Pallidulum manans alluit unda pedem,
 Troia Rhoeteo quem subter litore tellus
 Ereptum nostris obterit ex oculis.
 Alloquar! audiero nunquam tua facta loquentem!
 Nunquam ego te, vita frater amabilior,

CARM. LXV.

Catullus se excusat apud Hortalum de nondum misso carmine, quod de coma *Berenices e Callimachi Carminibus* Latine expressum se illi missurum esse promississet. Causam huius morae affert gravissimam, ingentem scilicet luctum de dulcissimi fratris morte, quae totum ipsius animum miserrime perturbaverit et omne inde doctrinae studium exturbaverit. — Catullus igitur, ut ostenderet, quantum apud se valeat Hortali amicitia et auctoritas, nunc misit illud carmen, in summo adeo animi dolore e Graeca lingua in Latinam translatum. — Per *Hortalum*, ut docet *Ernest.* in *Clav. Cic.* s. v. *Hortalus*, intelligendus est nobilissimus ille orator, quem aequae ac filium et nepotem dictum fuisse *Hortalum* e Cicerone patet, ad *Attic.* II, 25. IV, 15. cf. *Ernest.* ad *Sueton.* *Tiber.* 47. — Si *Hortalus*, cuius mentio fit infr. XCV., est unus idemque, ille sicuti bonus orator celebratus, ita ut malus poeta, qui stans pede in uno ingentem versuum numerum deproperaret, derisus est. Veteres pro: *Hortalum* scripsisse *Ortulum* (*Ὀρτάλιον*) *Jalcken.* *Muretus.* *Scaliger* et *Bentleius* contendunt. Ceterum hoc carmen haberi potest pro Epistola, Carmini de Coma *Berenices* adiecta.

1. *Etsi me cett.* huius carminis initio respondet demum v. 15. *Sed tamen cett.* Duo industria exempla orationis longius productae vel interruptae habes apud *Hor.* Sat. I, 7, 10 seqq. et *Epist.* I, 15, 1 — 25.

3. *dulces Musarum expr. fetus,* eleganter pro: dulcem fructum aliquem e bonarum litterarum studio perceptum in medium proferre, vel simpliciter in bonarum litterarum studiis versari.

4. *Mens animi* (*θυμὸς ἐν φρεσίν*) antiquae pro: animus. — *fluctuat*, huc illuc agitur.

5—8. *Namque mei cett.* observent lectores verborum splendorem, quo poeta exornavit simplicem sententiam: „nam frater meus nuper est mortuus, qui sepultus iacet in litore Rhoeteo.” *Iunge: Namque unda manans Lethaeo gurgite pallidulum pedem fratris mei nuper alluit.*

7. *Rhoet. lit.* prope promontorium et oppidum regionis Troadis, *Ῥοίσειον*, Aiacis sepulcro notum.

8. *obterit*, gravius pro: obtegit. *Lucret.* III, 916. *obtritus pondere terrae.*

9—12. Versus nonus: *Alloquar cett.* in pluribus *Codd.* exsulat, haud dubie ob verborum collocationem paulo insolentiorum; at si ad *Alloquar* ex sequentibus suppleris: *nunquam te posthac*, mutato signo interrogandi in signum

Adspiciam posthac! At certe semper amabo,
 Semper moesta tua carmina morte canam,
 Qualia sub densis ramorum concinit umbris
 Daulias, absumti fata gemens Ityli.
 Sed tamen in tantis moeroribus, Hortale, mitto 15
 Haec expressa tibi carmina Battiadae;
 Ne tua dicta vagis nequidquam credita ventis
 Effluxisse meo forte putes animo:
 Ut missum sponsi furtivo munere malum
 Procurrit casto virginis e gremio, 20
 Quod miserac oblitae molli sub veste locatum,
 Dum adventu matris prosilit, excutitur,
 Atque illud prono praeceps agitur decursu,
 Huic manat tristi conscius ore rubor.

exclamandi vel dolendi, sensus exhibit satis commodus hic: Nunquam te posthac, o frater ipsa vita mihi amabilior, alloquar! nunquam ego te posthac adspiciam! At certe semper te amabo, semper moestis tuam mortem carminibus dellebo.

13. 14. *Qualia sub densis cett.* Cum flebilibus modis, quibus luscinae cantu aures nostrae suavissime demulcentur, saepius tam a veteribus, quam a recentioribus poetis planctus et voces lamentabiles, quas edunt lugentes, comparari solent. *Progne*, in lusciniam mutata, appellatur *Daulias*, ab *Δαυλίς*, quod est vetus urbis illius nomen, ubi (Thucyd II, 29.) regnavit Tereus. Alias non *Progne*, sed *Philomela* in lusciniam mutata fugitur, ut apud Ovidium, qui *Prognos* et *Philomelae* fabulam mira arte tractavit in *Met.* VI, 412—476. Sed apud antiquiores poetas ex *Progne* facta est lusciniā. De diversitate in hac fabula, ut in plurimis aliis, vid. *Meurs.* de *Regg.* *Athen.* II, 4, 5. et *Heyn.* ad *Apollod.* III, 14, 8. Loci classici de luscinae cantu cum vocibus querulis et in fletum ductis comparato sunt apud Hom.

Odyss. XIX, 518. et *Virg. Georg.* IV, 511 sqq., quos certatim imitati sunt poetae posteriores. — *absumti*, mactati et comesi. — *fata gemens Ityli.* Hom. l. l. v. 522. *παῖδ' ὀλοφρομένην Ἴτυλον φίλον.* Auctor *Consol.* ad *Liv.* Aug. v. 106. *Deflet Thracium Daulias ales Ilyn.*

16. *Battiadae*, Callimachi, dicti ita vel a patria Cyrene, cuius conditor *Battus* fuisse traditur, vel ab eius stirpis auctore *Batto*.

17. 18. *Ne tua cett.* iunge: *ne forte nequidquam* (frustra, sine effectu) *putes dicta tua vagis ventis credita animo meo effluxisse.*

19—24. *Catullus*, et cuius animo dolor de fratris morte acerbissimus cogitationem rei in gratiam Hortali peragenda nunc quidem pepulerat, suavissime se comparat cum puella, quae, non cogitans de malo ab amatore aliquo numeri sibi misso et sub veste occultato, cum illud, subito veniente matre excussum, prosilit et praeceps agitur, pudore suffunditur. — *Quod miserac oblitae cett.* quod malum sub molli veste locatum miserac oblitae, misere amantii puellae immemori nunc mali in gremio locati.

23. *Atque illud prono cett.* hae-

CARMEN LXVI.

DE COMA BERENICES.

Omnia qui magni dispexit lumina mundi,
 Qui stellarum ortus comperit atque obitus,

si olim in hoc loco, et pro *Atque illud* legendum fortasse esse: *Dumque illud* cett. coniectavi; sed nunc *Atque illud* simpliciter pro: idemque, vel pro: illud vero, positum esse censeo. — *consciis*, sc. furtivi amoris. Non raro aliquis dicitur *consciis*, re, cuius ille sibi conscius est, omiſsa. Horat. Sat. I, 2, 130. *miseram se conscia* (sc. furtivi amoris) *clamet*. Et sic plane apud Ovid. Art. Amator. III, 621. et 649. — Ceterum ad dona, quae puellis mitti solebant ab amatoribus, pertinebant mala. Virg. Eclog. III, 71. *Aurca mala decem misi; cras altera mittam*.

CARM. LXVI.

Dolendum sane est non aetatem tulisse Callimachi carmen, quod Catullus ab Hortalo rogatus Latine reddidit. Nam si illud servatum esset, non solum summa ars, qua elegantiarum pater, Catullus, Callimachi carmen *de coma Berenices* Latinis numeris adstrinxerit, perspiceretur, sed haberemus quoque Lydium quasi lapidem, ad quem rectiora a minus rectis, et elegantiora a minus elegantibus scite distingui et inter nosci possent. — Ceterum Muretus argumentum huius carminis complexus est his verbis:

Ptolemaeus, cognomento Evergetes, Ptolemaei Philadelphi ex Arsinoe priore filiam, sororem suam, in matrimonio habuit; neque enim ea coniunctio inhonesta Aegyptiorum legibus habebatur (vid. Diodor. Sic. I, 23. et ibi Weseling.). *Ea recens ducta contigit, ut expeditionem adversus Assyrios susceperet; in quam cum proficisceretur, vovisse crinem suum Veneri Berenice dicitur, si sibi vir*

sus sospes victorque rediret domum. Cuius devotionis suae cum, re praeclare a Ptolemaeo gesta, convictam se iudicio deorum immortalium videret, quo se religione exsolveret, crinem rite in Veneris aede appendit. Is cum postridie repertus non esset, magnoque ob eam rem rex reginaque in moerore essent, Conon, mathematicus ea aetate excellens, persuasit ipsi crinem deum numine sublatum in coelum et in sidus conversum fuisse; idque Callimachus, qui principem illum, propter singulare bonarum artium studium, numinis loco habebat, hoc poemate complexus est. Principium autem continet insigne commendationem Cononis a praestanti coelestium rerum peritia. — Egreſtium de hoc carmine Graeco-Latino meruit insigne illud Graecarum litterarum decus, Falckenarius, cui debentur Callimachi Elegiarum Fragmenta cum Elegia Catulli Callimachea, edita ab Ioanne Luzacio, Lugd. Batav. MDCCIC.

1. *Ipsa Coma per totam hanc Elegiam loquitur. — v. 1 — 7. Omnia qui — idem me ille Conon, insignis astrologus (qui septem libros de Astrologia edidisse et observationes de solis eclipsibus congressisse dicitur). Vixit ille, ut ex hoc carmine discimus, aetate illa, qua rerum gestarum gloria floruerunt Ptolemaei, Philadelphus et Evergetes. — Omnia magni mundi lumina, omnia magni coeli splendentia sidera; mundus, pro coelo, ut supr. LXIV, 206. ubi cf. not. — dispexit. eleganter res dispici dicuntur, quarum naturam omni ex parte diligenter explorare et pernoscere studemus.*

2. *comperit, observando stella-*

Flammeus ut rapidi solis nitor obscuretur,
 Ut cedant certis sidera temporibus,
 Ut Triviam, furtim sub Latmia saxa relegans,

5

Dulcis amor gyro devocet aerio:
 Idem me ille Conon coelesti lumine vidit
 E Bereniceo vertice caesariem

Fulgentem clare, quam multis illa Deorum,
 Levia protendens brachia, pollicita est,
 Qua rex tempestate, novo auctus Hymenaeo,
 Vastatum fines iverat Assyrios,

10

rum cursum exploravit, ortum et occasum stellarum cognovit. Similiter fere Horat. Od. I, 28, 5. 6. *Archytam*, ut magnum astronomum, *aerias domos tentasse animoque rotundum pereurrisse polum* dicit.

3. 4. *Flammeus ut rapid.* cett. Idem Conon observando intellexit, (ut) quomodo igneus splendor solis rapida velocitate coelum percurrentis *obscurctur* (solis scilicet defectu) et quomodo sidera definito tempore *cedant*, scil. e conspectu removeantur, abeant, occidant. Cic. de Senect. 19. *horae quidem eedunt* (transeunt, fugiunt) *et dies et menses et anni*.

5. 6. *Ut Triviam* cett. Eleganter et docte pro vulgari: Idem Conon rausam, ex qua Luna laboret vel deficiat, pervestigavit. Poeta in partes vocat fabulam Lunae, quae formosissimum iuvenem, Endymionem, vel pastorem, vel venatorem, amasse et, cum illum in Cariae monte, Latino, dormientem prospexisset, deliciarum furtim apud eum faciendarum causa e coelo descendisse fingitur. Quando igitur Luna deficiebat, eam apud Endymionem latitare incese dicitare solebant homines. Iunge: *Ut* (quomodo) *dulcis amor relegans* (abire iubens) *Triviam furtim* (furtivi amoris causa) *sub saxa Latmia* (in montem saxosum Latmum) *devocet aerio gyro* (e coelo rotundo). De voce *Trivia* cf. supr. ad XXXIV, 15.

7. 8. *Idem me cett. iunge: Idem ille* (celebratissimus astronomus) *Conon me caesariem e Bereniceo vertice* (desectam e Berenices vertice) *vidit* (observavit) *clare fulgentem coelesti lumine*, splendore, nisi fortasse pro lumine cum *N. Heinsio* legendum sit *limine*, ut *limen Olympi* apud Virg. Eclog. V, 56, vel *limite*, ut plane infr. LXVI, 59. *limite coeli*.

9. 10. *quam multis illa cett. quam* quidem caesariem pluribus diis (e. c. Marti, Veneri, et aliis, quorum custodiae maritum in bellum proficiscentem mandaverit) (*pollicita est*) devovit, *protendens brachia* (*σχήμα* precantis, vel, ut hoc loco, devoventis aliquid diis), protensis brachiis vel, ut loquitur Horatius, *supinis manibus*. *Levia*, cutis levore nitentia. De more veterum comas diis consecrandi praeter *Stat.* et *Iulp.* ad h. l. vide *Iun. de Coma* p. 509. Ceterum ambigit totius distichi v. 9. 10. Catullum auctorem esse sine idonea ratione *Falckenarius*.

11. 12. *Qua rex tempestate cett.* Sensus: eo scilicet tempore, quo Ptolemaeus, beator factus novis cum Berenice nuptiis, statim post nuptias in bellum ad fines Assyriorum devastandos sive ad Assyrios perdomandos profectus erat. Sensus quidem verborum, *novo auctus Hymenaeo*, quem indicavimus, est satis planus, sed primum in *novo auctus*prehenditur hiatus (unde fuerunt qui pro *auctus*

Dulcia nocturnae portans vestigia rixae,
 Quam de virgineis gesserat exuviis.
 Estue novis nuptis odio Venus? anne parentum 15
 Frustrantur falsis gaudia lacrimulis,
 Ubertim thalami quas intra limina fundunt?
 Non, ita me Divi, vera genuunt, iuerint.
 Id mea me multis docuit regina querelis,
 Invisente novo proelia torva viro. 20
 At tu non orbum luxti deserta cubile
 Et fratris cari flebile discidium,
 Quum penitus moestas exedit cura medullas.
 Ut tibi tunc toto pectore sollicitae

legi mallent *mactus*); deinde syllaba brevis us sequente littera *H* producta est. Ferenda tamen videtur apud Catullum haec durior numerorum ratio.

13. *nocturnae rixae*. hoc nocturnum mutuae libidinis exercitium Claud. in *Fescenn.* IV, 29. vocat *nocturnum proclium*.

14. *de virgineis exuviis*, de ereptae virginitatis spolio.

15—20. Ridet *Coma* lacrimas, quas sponsae, cum in sponsi thalamum deducuntur, fundere soleant; illas enim non vere, sed simulate gemere ait; quod probat exemplo *Berenices*, cui veras lacrimas expresserit verus dolor, cum novus maritus post nuptias a nova coniuge in bellum discederet. Quaerit igitur *Coma*, num virgines per lacrimas, quas illae die nuptiali effundere soleant, vere se *Venerem* h. e. connubium aversari declarent, an fallant gaudia parentum, filias lacrimantes invito animo a se discedere opinantium.

18. *iuerint*. Ennius apud Cicero- nem in ipso libri de *senectute* limine: *O Tite, si quid ego ad iuero curamve levasso*. cf. *Clariss. Nobbe de Metris* II. p. 23.

19. *mea regina*, *Berenice*. — *docuit*, scilicet eo, quod *Berenice* post nuptias non quidem de *flebili discidio*, sed de sola mariti in bel-

lum profecti absentia acerbissimum dolorem suscepit. Itaque virgines, quae vere amant, die nuptiali *non vera gemunt*.

20. *invisente proelia*. *invisere proelia* iam dicitur is, qui venit, ut adsit, intersit et praesit proeliis; sed haec locutio est insolita; dixit quidem *Virg. Georg. I, 25. urbis et terrarum invisere curam*, quod explicant: suscipere vel moderari curam; sed hoc quoque loquendi genus apud *Virgilium* est novum et inusitatum. — *torva*, saeva, atrocita, fera; potes quoque referre ad milites, qui *torvo* vultu pugnant.

21—24. *At tu non orbum cett.* *Servavi* lectionem: *At pro Et*, quam olim ex coniectura dedi. Sensus autem huius impeditioris et obscurioris loci videtur esse fere hic: *At multae illae querelae non ortae sunt ex causa iusta et idonea; tu enim non deserta plane a marito luxisti cubile viduum et fratris tui (cari mariti, Ptolemaei, vid. Argum.) vinculum coniugiale flebili modo ruptum et discissum, dum (cura) hic luctus et dolor moestas tibi exedit medullas. — Ut tibi tunc cett.* quomodo tibi tunc toto pectore sollicitae mens excidit creptis sensibus! *At qui ego mihi videbar certe te a teneris cognovisse fortioris animi virginem, quae non facile tanto*

- Sensibus ereptis mens excidit! Atqui ego certe 25
 Cognoram a parva virgine magnanimam.
 Anne bonum oblita es facinus, quo regium adepta es
 Coniugium, quod non fortior ausit alis?
 Sed tum moesta, virum mittens, quae verba locuta es!
 Iupiter, ut tristi lumina saepe manu! 30
 Quis te mutavit tantus Deus? an quod amantes
 Non longe a caro corpore abesse volunt?
 Atque ibi me cunctis pro dulci coniuge Divis
 Non sine taurino sanguine pollicita es,
 Si reditum tetulisset is haud in tempore longo, et 35
 Captam Asiam Aegypti finibus adiiceret?

luctu et furore se abripi et agitari passura esset. — Pro *discidium* male in quibusdam Editt. legitur *dissidium*, nam *dissidium* est dissensio in sentiētiis, *discidium* vero rupta et discissa coniunctio, disiunctio. — Totus hic locus Amicissimo *Iacobsio* scribendus et distinguendus videtur sic:

Et tu non orbum luxti deserta
cubile
Et fratris cari flebile disci-
dium?
Quam penitus moestas exedit cu-
ra medullas!
Ut tibi tunc toto cett.

hoc sensu: Nonne tu quoque graviter luxisti orbatum marito cubile? Certe luxisti. Quam penitus enim cett. Ut mens tibi excidit dolore! Hae verae fuere lacrimae: falsae igitur illae, quas fudisti marito primum tradita. Particularum *quam et ut eadem vi h. l.* positarum usum illustravit *Huschkius* ad *Tibull. T. I. p. 388.* nec *Catulli* locum ibi praetermisit.

27. 28. *Berenice*, quae in antecedente versu vocatur *magnanima*, plura peregrisse videtur, quae fortem et virilem eius animum proderent. Ad ea pertinent quae memorat *Hygin. Poet. II, 24.*, cuius narrationem de *Berenice* in gratiam eorum, quibus non ad manus est *Hyginus*, attexere iu-

vat: *Hanc Berenice nonnulli cum Callimacho dixerunt equos alere et ad Olympia mittere consuetam fuisse. Alii dicunt hoc amplius, Ptolemaeum, Berenices patrem, multitudine hostium perterritum, fuga salutem petisse, filiam autem, saepe consuetam, insiluisse in equum, et reliquam exercitus copiam constituisse, et complures hostium interfecisse, reliquos in fugam coniecisse, pro quo etiam Callimachus eam magnanimam dixit.* — Quale vero virtutis specimen vel bonum facinus *Berenice* ediderit, quod *Ptolemaeum* ad eam maritandam permoverit, disertis verbis non indicatum est. — *alis* prisce pro *alius*, ut *alid* pro *aliud*.

29. *virum mittens*, sc. in bellum, cum maritus a te discedens in bellum proficisceretur.

30. *Iupiter*, cf. *supr. I, 7.*

31. *te*, sc. *magnanimam*. — *tantus*, tantae potentiae, Amor.

33. *me*. loquitur, ut ab initio monuimus, *Coma*. — *cunctis*, *supr. v. 9.* *multis*. — *pollicita es*, sacraſti, devovisti, *supr. v. 10.*

35. *haud in tempore longo*, pro: brevi tempore. Pertinet hic locus ad exempla, ubi praeter morem praepositio *in* voci *tempus* additur.

36. *Asiam*, intellige Asiae partem, *Syriam*. — *tetulisset et adiiceret*, de hoc loquendi genere, quo

Quis ego pro factis coelesti reddita coetu
 Pristina vota novo munere dissoluo.
 Invita, o regina, tuo de vertice cessi,
 Invita: adiuro teque tuumque caput: 40
 Digna ferat, quod si quis inaniter adiuravit.
 Sed qui se ferro postulet esse parem?
 Ille quoque eversus mons est, quem maximum in oris
 Progenies Thiae clara supervehitur,
 Cum Medi peperere novum mare, cunq̄ue iuventus 45
 Per medium classi barbara navit Athon.
 Quid facient crines, cum ferro talia cedant?
 Iupiter, ut Chalybon omne genus pereat,
 Et qui principio sub terra quaerere venas
 Instilit ac ferri fingere duritiem! 50

plusquamperfectum excipit imperfectum, vid. *Cort. ad Sallust. Iugurth.* LIX, 3.

37. 38. *coelesti coetu*, ut supr. LXIV, 386. *mortali coetu*, pro: *coetui*. — *reddita*, data, oblata. — *Pristina*, nuncupata olim. — *novo munere*, crine meo, haud vulgari munere.

40. *adiuro teque t. caput*. *Bentleius* in *Fragm. Callim. Edit. Ernest.* p. 582. ex *Etym. M.* affert haec verba Callimachi: Σήν τε κάσσην ἄμοσα σόν τε βίον.

42. *Sed qui se cett.* sed quis est, qui se vim ferri sustinere vel repellere posse opinetur? Per *ferrum* intellige instrumentum ferreum vel chalybeium v. 48., quale fere crinibus desecandis adhiberi soleat.

43 — 46. *Ille quoque evers. cett.* Per hyperbolen res parva (si parva licet componere magnis) sive levis opella comparatur cum illo stupendae rei opere, quo mons altissimus Macedoniae, *Athos*, a Xerxe, ut ille viam in Graeciam sibi pararet navigabilem, perfossus et ferro (ferreis instrumentis) excisus dicitur vel fingitur. Nam *Juvenalis Sat. X, 173. creditur olim Velificatus Athos, et quidquid Graecia mendax Audet in historia.* *Lepide* igitur et iocose crinium

decisio comparatur cum montis altissimi excisione vel eversione. — *quem max. in or. Pr. Th. cl. supervehitur*, super quem, in Macedoniae finibus maximum, Sol cursum suum tenet. — *Thiae clara Progenies, Sol*; *Thia* enim est Solis mater, et *Thiae* coniux *Hyperion*, eius pater. — *peperere novum mare*, mari in fretum excisum immisso novam sibi in Graeciam viam fecerunt. — *Athon*, *Nomin. Athos, Athon, Atho*; *Genit. Athonis*; *Dativ. et Ablat. Atho*; *Accus. Athonem, Athon, Atho.*

47. *Quid facient crines*, quomodo crines resistere poterunt ferro?

48. *Iupiter, ut*, formula optandi, utinam. *Horat. Sat. II, 1, 43. Iupiter, ut pereat positum robigine telum.* — *Chalybon*, forma Graeca pro: *Chalybum*, populi Asiae circa Pontum, ferri, quod ibi effodiebatur, copia insignis; unde *Chalybs* pro ferro. Verba Callimachi afferuntur in Scholiis apud *Apollon. Rhod. II, 375. Χαλύβων ὡς ἀπόλοιτο γένος, Γεϊόθεν ἀντέλλοντα, κακὸν φυτόν, οὗ μιν ἔφηναν.*

50. *Instilit*, instituit, vel graviter tentavit; *instare* enim et *insistere* dicuntur, qui rei alicui susceptae graviter instant eamque omni virium contentione per-

Abiunctae paulo ante comae mea fata sorores

Lugebant, cum se Memnonis Aethiopsis

Unigena impellens nutantibus aera pennis

Obtulit Arsinoes Locridos ales equus,

Isque per aetherias me tollens avolat auras

55

Et Veneris casto conlocat in gremio.

Ipsa suum Zephyritis eo famulum legarat,

Grata Canopaeis in loca litoribus.

Scilicet in vario ne solum limite coeli

Ex Ariadneis aurea temporibus

60

ficere student. vid. *Drakenb.* ad Liv. XXX, 12. §. 18., nisi *insistere* vel *instare* simpliciter pro: coepisse, incipere, accipere malis.

51—56. *Abiunctae paulo ante comae* cett. Sensus: Comae, sororio quasi paulo ante vinculo mecum in Berenices capite coniunctae, at nunc disiunctae (*abiunctae*), hanc meam sortem (*fata mea*) et disiunctionem dolebant, cum alatus Zephyrus, (*nutantibus*) trepidantibus pennis (*impellens*) secans aera, se mihi obtulit, et is, me tollens per auras, avolat et in Veneris gremio collocat. — *Unigena* (*συνγενής*, cf. supr. LXIV, 301.), frater *Memnonis*, qui communem cum Zephyro matrem, Auroram, habuit. — *pennis nutantibus*, alis agitatis, trepidantibus, sicuti *Amori* apud Tibull. II, 2, 17. alae *trepidantes* tribuuntur, quae subinde moventur et huc illuc agitantur, *nutant*, trepidant. — *Arsinoes Locridos* (pro *Chloridos* recepti lectionem, quae debetur *Bentleio*, certissimam *Locridos*) *ales equus*. *Arsinoe*, Ptolemaei Philadelphii soror et coniux, *Berenices* mater adoptiva videtur; *Locridos ales equus* (vid. Beutl.) sine dubio iam est *Zephyrus*; proprie quidem equus alatus est *Pegasus*, sed venti in universum ob eorum velocitatem dicuntur *alati*. Nos olim in peculiari *Commentatione* egimus de *Alatis Imaginibus*, Gothae, 1786., ubi de *ventis alatis* vid. p. 23. *Thraeces equi* di-

cuntur venti apud Valer. Flacc. I, 611. *Ζέφυρος ἰσπεύσας* ap. Eur. Phoen. 220. *Eurus equitans per Siculas undas* apud Hor. Od. IV, 4, 43. *Lactus Eois Eurus equis* apud Virg. Aen. II, 418. — Pro: *avolat* recepi cum *Silligio avolat*; olim ego coniectabam *evolat*. Vulgatae lectioni *auras* plures praetulcrunt *umbras*, quod *Coma* sublata sit noctu; sed eodem redit *auras*.

56. *Veneris casto in gremio*, scilicet ut mortalia apud Venerem fierent immortalia. Theocrit. XV, 106—8. *Κύπρι Διωνεία, τὸ μὲν ἀθανάτων ἀπὸ θνατᾶς, Ἀνθρώπων ὡς μῦθος, ἐποίησας Βερενίκων.*

57. *Zephyritis*. ita appellabatur *Arsinoe* a promontorio Africae, ubi nomine *Arsinoes Κύπριδος* colebatur; vid. Athen. VII, p. 318. D. et Stephan. de Urbibus sub voce *Ζεφύριον*: *ἔστι καὶ ἄκρα τῆς Αἰγύπτου, ἀφ' ἧς ἡ Ἀφροδίτη καὶ Ἀρσινόη Ζεφυρίτις, ὡς Καλλιμαχος.* — *famulum*, obsequiosum, vel, ut Horatius loquitur, *uxorium* maritum, *Zephyrum*.

58. *Grat. Can. in loca litoribus*, in loca grata et iucunda prope litora *Canopaea* sive ad ostium Nili sita; *Canopus*, urbs Aegypti ad Nili ostium, quod dictum est *Canopicum*. — *Grata*, quia ibi *Arsinoes* fuit sedes et patria.

59—62. *ne in vario limite coeli*, in coelo variis sideribus distincto, *corona*, quam in capite gesserat *Ariadne*, *aurea* (a *Vulca-*

Fixa corona foret, sed nos quoque fulgeremus
 Devotae flavi verticis exuviae,
 Uvidulam a fletu, cedentem ad templa Deum, me
 Sidus in antiquis Diva novum posuit.
 Virginis et saevi contingens namque Leonis 65
 Lumina, Callisto iuncta Lycaonidi,
 Vertor in occasum, tardum dux ante Booten,
 Qui vix sero alto mergitur Oceano.
 Sed quamquam me nocte premunt vestigia Divum,
 Luce autem canae Tethyi restitutor: 70
 (Pace tua fari haec liceat, Rhamnusia virgo;
 Namque ego non ullo vera timore tegam,
 Non, si me infestis discerpant sidera dictis,
 Condita quin veri pectoris evolam:)
 Non his tam laetor rebus, quam me abfore semper, 75
 Abfore me a dominae vertice discrucior,

no ex auro et Indicis gemmis facta), sola fulgeret. De Ariadnes corona copiose egit Hygin. Astronom. II. cap. 5. Locum, quem Corona in coelo occupaverit, Berenice ipsa designat v. 65 seqq.

62. *sed nos quoque fulgeremus* cett. Sensus: sed ut nos quoque comae e flavo Berenices vertice demessae et ab ipsa diis devotae fulgeremus. Senec. Hippolyt. v. 1181. *Placcmus umbras, capitis exuvias cape, Laceraque frontis accipe abscessam comam.*

63. *a fletu*, quem expresserat dolor de crinium iactura. — *ad templa Deum*, magnificentius pro vulgari: ad coelum. Lucret. I, 1013. *lucida templa coeli.* Ter. Eunuch. III, 5, 42. *Iupiter, qui templa coeli summasonitu concutit.*

64. *in antiquis*, sc. sideribus, inter antiqua sidera.

65 — 68. Pro particula *namque*, quia haec particula ab orationis initio poni solet, olim tentabam *nempe*. Sed *nam* quoque post plures demum voces ponitur. Plant. Pers. II, 5, 13. *Quando haec innata est nam tibi*, et Bacch. V, 1, 26. *Quid tibi ex filio nam aegre est.* Et sic γὰρ apud Graecos. vid.

Cl. Meinekus ad Menandr. p. 7. — *Lumina*, sidera. — *iuncta*, proxima, vicina. — *Callisto* (Dativ.) *Lycaonidi*, filiae Lycaonis, a Iunone in ursam mutatae; pro vulgari: prope Ursam Maiorem sive Septentrionem. Pro lectione vulgata *Lycaoniae* dedi cum Valcken. Orell. et Silligio: *Lycaonidi*. — *tard.* ante Booten. Bootes sive *Arctophylax* ob lentum eius cursum modo *tardus*, Ovid. Met. II, 177., modo *piger*, ab eodem Fast. III, 465. et Claud. Rapt. Pros. II, 190., modo *serus*, Propert. III, 5, 35., vocatur.

69 — 76. *Sed quamquam* cett. Sensus: Sed quamquam haec mihi contigit felicitas, ut nocte, dum luco, divi super me incedant, luce autem orta ad Oceanum me recipiam (venia tua, Rhamnusia, haec mihi profiteri liceat, namque ea, quae vera sunt, non occultabo ob ullius timorem, non, [si] licet opprobriis me insectentur infesta sidera, [quin] immo vera in pectore condita libere in medium proferam), tamen (*his rebus*) hac felicitate non tam laetor, quam potius, quod in perpetuum nunc a (*dominae*) Berenices vertice diiuncta sum, discrucior. — *me no-*

Quicum ego, dum virgo quondam fuit, omnibus explens

Se unguentis, una millia multa bibi.

Nunc vos, optato quas iunxit lumine taeda,

Ne prius unanimes corpora coniugibus

80

Tradite, nudantes reiecta veste papillas,

Quam iucunda mihi munera libet onyx,

Vester onyx, casto petitis quae iura cubili.

Sed quae se impuro dedit adulterio,

Illius, ah! mala dona levis bibat inrita pulvis;

85

Namque ego ab indignis praemia nulla peto.

Sic magis, o nuptae, semper concordia, vestras

Semper Amor sedes incolat assiduus.

cte prem. vest. Divitum. sidus Eridani apud Arat. Phaen. 360. $\Theta\epsilon\iota\omega\nu$ $\dot{\upsilon}\pi\acute{o}$ $\pi\omicron\sigma\sigma\acute{\iota}$ $\varphi\omicron\sigma\epsilon\iota\tau\alpha\iota$. — canae Tethyi, uxori Oceani, canis conspersae, senili; vel refer *canus* (ut alias vocem *caeruleus*) ad canum deorum marinorum colorem. — *Rhamnusia*, Nemesis, ultrix superbiae et insolentiae, imprimis maledictorum. cf. sup. LXIV, 396. — *evoluam*, edisseram.

77. *Quicum*, pro: quacum, ut apud Virg. Aen. XI, 822. *fida ante alias quae sola Camillae, Quicum partiri curas.* — Ceterum corrupta in hoc versu lectio *expers* mirum in modum exercuit interpretes, mirasque emendationum formas procreavit, quarum tamen nullam mihi probata est. Ego pro ineptissima lectione *expers* exhibui *explens*, et voculam *se*, quae ante *unguentis* excidisse videtur, revocavi. Sic in hoc disticho clara et manifesta sunt omnia. Sensus: Quacum ego, dum illa quondam fuit virgo, omnibus unguentorum generibus se explens, multa millia unguentorum (*una*) sinu bibi. Possis quoque emendare: *expleta Unguentis*, ut versus sit hypermeter, dum vocalem *a* absorbet sequens in pentametro vocalis *u*.

79—82. *Nunc vos* cett. e faragine lectionum, quibus hic locus obrutus est, delegi eas, e qui-

bus sensum commodum certe elici posse arbitratus sum. — Iam *Coma Berenices* se proficitur ut sidus salutare novis nuptis, sed castis tantum, non incestis vel impuris. „Nolite, inquit, vos, quae faustas celebrastis nuptias, nolite prius novis maritis corporum vestrorum veste deposita copiam facere, quam mihi ut patronae vestrae unguenta libaveritis, vos dico, quae castum inire cupitis coniugium; at incestarum munera vana erunt et irrita.” — *Coma Berenices*, quae iam olim virgo comas et caput largiter unguentis delibueri solita fuerat, *nunc* sibi divinis honoribus auctae unguenta libari postulat. — *onyx*, vasculum unguentarium, ex onyche vel alabastro confectum.

83. *Vester onyx*, vestra scilicet munera, quae, quod exigit in coniugio castitas, exercere cupitis. — *iura*, iusti amoris fructus.

84. *se dedit*, se dicat, addicit, tradit, pro vulgari: indulget.

87. 88. *Sic magis* cett. sic multo magis semper concordia, semper amor assiduus (nunquam recedens), o nuptae, sedes suas apud vos figant. — *assiduus*, qui semper quasi assidet. Sic fere *Furiae*, quae perpetuo premunt et instant, apud Cic. in Orat. pro Rosc. Am. cap. 24. dicuntur *assiduae*.

Tu vero, regina, tuens cum sidera Divam
 Placabis festis luminibus Venerem 90
 Sanguinis expertem, non votis esse tuam me,
 Sed potius largis effice muneribus.
 Sidera cur retinent? utinam coma regia fiam:
 Proximus Hydrochoi fulgeret Oarion.

CARMEN LXVII.

AD IANUAM MOECHAE CUIUSDAM.

C a t u l l u s .

O dulci iucunda viro, iucunda parenti,
 Salve, teque bona Iupiter auctet ope,

89—92. *Tu vero, regina* rett. Sensus huius loci misere lectionibus depravatis laborantis, ut cum exhibuimus, est fere hic: Tu vero regina, Berenice, cum *tuens sidera* (vultu ad sidera converso, *σχημα* precautum) diebus festis Divam Venerem *sanguinis expertem* (cui, nominatim Veneri Paphiae, non sanguis mactatarum hostiarum offundebatur; vid. Tacit. Hist. II, 3. cf. *Cerd.* ad Virgil. Aen. I, 417.) *Placabis*, propensam tibi reddes, *non votis* (non promissionibus), sed potius largis muneribus effice, *me tuam esse*, me de integro ad tuam possessionem pertinere. — Pro *sanguinis ingeniose* tentabat *Bentleius*: *unguinis* et pro *non votis* emendat *Scaliger*: *ne siveris*.

93. *Sidera cur retinent?* scilicet *me*: volebat Coma ad dominam redire, sed cetera sidera eam retinebant, h. e. eam a se recedere non patiebantur.

94. *Proximus Hydrochoi* cett. quod si fiat, tum per me licet Orion, vicinus sideri Hydrochoi (graece pro Hydrochoo), fulgura emittat tonetque. — *Oarion* sive Orion, sidus in ipso circulo aequinoctiali prope Taurum; tribuitur ei ensis, cuius fulgor serenitatem, obscuritas tempestatem por-

tendere putabatur. *Hydrochous*, signum vel sidus Aquarii. — *fulget* antique pro *fulguret*.

CARM. LXVII.

Catullus, ut non solum moecham quandam, sed etiam moechos, qui illam inviserent, per ora hominum traduceret, finxit se cum Ianna, in domum moechae ducente, colloquium instituisse et, quid Ianna adhuc viderit et observaverit, ex ea quaesivisse. — Laborat sane hoc carmen tam obscenitate, quam obscuritate; sed fortasse Catullus, ut poeta iam Satyricus, data opera factus est obscurior. — Equidem rem omnem ita concepi animo: Possessor domus, de qua sermo est, fuit *Balbus*. Ei fuit filius *Caecilius*, non germanus, sed, ut videtur, adoptivus et Balbi haeres. Hic habuit uxorem, quam tamen ob corporis infirmitatem non ipse maritus, *Caecilius*, sed eius parens *Balbus* uxoris loco habuit. Mortuo Balbo *Caecilius* uxor, cum eius libidini non responderet maritus, admisit *Posthumius*, *Cornelius*, et quidam *homo longus*, cuius nomen *Catullus*, quia eius *rubra supercilia* timebat, reticuit.

1. viro, marito, *Caecilio*; ioco-

Ianua, quam Balbo dicunt servisse benigne
 Olim, cum sedes ipse senex tenuit,
 Quamque ferunt rursus voto servisse maligno, 5
 Postquam est porrecto facta marita sene.
 Dic agedum nobis, quare mutata feraris
 In dominum veterem deseruisse fidem.

I a n u a.

Non, ita Caecilio placeam, quoi tradita nunc sum,
 Culpa mea est, quamquam dicitur esse mea. 10
 Nec peccatum a me quisquam pote dicere quidquam:
 Verum isti populo ianua quidque facit,
 Qui, quacunque aliquid reperitur non bene factum,
 Ad me omnes clamant: Ianua, culpa tua est.

C a t u l l u s.

Non istuc satis est uno te dicere verbo, 15
 Sed facere, ut quisvis sentiat et videat.

I a n u a.

Qui possum? nemo quaerit nec scire laborat.

C a t u l l u s.

Nos volumus: nobis dicere ne dubita.

I a n u a.

Primum igitur, virgo quod fertur tradita nobis,
 Falsum est. Non illam vir prior attigerat, 20

se vocatur ille *dulcis*, quia dulci quodam obsequio concessit, quod alias non concedere solent mariti.

3. *benigne*, benigno officio, cum ianua in gratiam senis nondum pateret moechis.

4. *cum sed. ipse sen. tenuit*, cum ipse senex ius domini exercuit.

5. *voto maligno*, improbis, quas moechi apud Caecillii uxorem explerent, libidinibus.

6. *porrecto sene*, mortuo; porrecta enim iacent mortuorum corpora. — *facta marita*. hoc obscure est dictum; ratio grammatica postulat omnino, ut *facta marita* ad ianuam referatur; sed quomodo ianua facta est *marita*? an, quia moechis, tanquam maritis apud uxorem Caecillii, inserviebat?

vel quia in eo marita cum marito habitabat?

8. *In dom. veterem*, Balbum. — *deseruisse fidem*, fidem nempe, qua *ianua benigne* (v. 3.) Balbo servierat, cum nunc *maligno voto* moechorum serviret.

12. **Verum isti* cett. Pentameter post v. 11. casu quodam in vet. Codd. deletus est; facta igitur est lacuna, quam suoapte arbitratu explevit Fossius. Sed ridiculum est lacunam explere velle ingenio. Nihilominus ego ipse margini Catulli adscripseram: *Fingere sed populus turpia quaeque solet.*

14. *Ianua, culpa tua est*, quia ianua non cuique patere debebat.

16. *Sed facere*, rem disertis verbis declarare ita, ut.

20. *vir, maritus, prior, pri-*

Languidior tenera quoi pendens sicula beta,
 Nunquam se mediam sustulit ad tunicam;
 Sed pater illius nati violasse cubile
 Dicitur et miseram consclerasse domum,
 Sive quod impia mens caeco flagrabat amore, 25
 Seu quod iners sterili semine natus erat,
 Et quaerendum unde unde foret nervosius illud,
 Quod posset zonam solvere virgineam.

C a t u l l u s .

Egregium narras mira pietate parentem,
 Qui ipse sui gnati minxerit in gremium. 30

I a n u a .

Atqui non solum hoc se dicit cognitum habere
 Brixia, Cycnaeae supposita speculae,
 Flavus quam molli percurrit flumine Mela,
 Brixia, Veronae mater amata meae;
 Sed de Posthumio et Corneli narrat amore, 35
 Cum quibus illa malum fecit adulterium.
 Dixerit hic aliquis: Qui tu isthaec, ianua, nosti,
 Quoi nunquam domini limine abesse licet,
 Nec populum auscultare, sed huic suffixa tigillo
 Tantum operire soles aut aperire domum? 40

mus; nam id fecerant adulteri;
 vel supple ad prior aliis.

23. *illius nati*, Caecilii.

26. *iucrs steril. semine*, destitutus vi mascula vel quibus mares pollutent facultatibus.

28. *zonam solv.*, cf. supr. II, 13.

29. *mira pietate parentem*, qui cum filii adeo uxore committit adulterium.

31. 32. *Atqui non solum* cett. atqui Brixia non solum in huius nefandae libidinis notitiam se venisse ait, sed eadem narrat de alio turpi adulterio, quod illa cum Posthumio et Cornelio fecerit. — *Brixia* (nunc *Brescia*) a Livio XXXII, 30. *caput gentis Cenomanorum* appellatur. — *supposita* (subiecta; vocalis *a* nominativi producitur sequentibus litteris *sp*, ut apud Tibull. I, 5, 28. *pro segete spicas*, *pro grege ferre dapes*) *spe-*

eulae (arci), quae ab eius conditore *Cyeno* dicta est *Cycnaea*.

33. *Flavus*, ut *Tiberis*, a flavo aquae colore. — *molli*, leniter fluente. — *Mela*, vel *Mella*, flavius Galliae Cisalpinae, cuius apud Virgilium quoque fit mentio, Brenno delabens et Brixiam praeterlabens.

34. *Brixia* vocatur *Feronae mater*, vel quod, ut observat *Statius*, *Brixia* urbs esset *Verona* vetustior, vel quod inde multi coloni *Veronam* migrassent. Posterius videtur probabilius. Ceterum duos versus 33. 34. ut spurios damnavat *Scipio Maffei* in libello *de antiqua Feronae conditione*, sed eosdem ut genuinos *Catulli* versus recte et acriter defendit *Paulus Galeardus*, *Italus*.

35. Qui fuerit duo adulteri *Posthumius* et *Cornelius*, nolim quaerere cum quaerentibus.

Saepe illam audiui furtiva voce loquentem
 Solam cum ancillis haec sua flagitia,
 Nomine dicentem quos diximus, utpote quae mi
 Speraret nec linguam esse nec auriculam.
 Praeterea addebat quendam, quem dicere nolo
 Nomine, ne tollat rubra supercilia.
 Longus homo est, magnas quoi lites intulit olim
 Falsum mendaci ventre puerperium.

45

C A R M E N LXVIII.

A D M A N L I U M.

Quod mihi fortuna casuque oppressus acerbo
 Conscriptum hoc lacrimis mittis epistolium,

42. *cum ancillis*, ancillae, uti nunc, ita olim furtivi dominarum amoris tam consciae quam eius conciliatrices esse solebant, cf. Horat. Sat. 1, 2, 130.; hinc furtiva dominarum cum ancillis colloquia.

43. *quos diximus*, Posthumium et Cornelium.

46. *ne tollat rubra supercilia*, ne irascatur; irascentes enim frontem corrugant et rubro colore in toto ore suffunduntur.

48. *Fals. mend. v. puerp.* proles, quae non prodiit e ventre, e quo illa prodiisse fingitur; proles supposititia.

CARM. LXVIII.

Quam arcto amicitiae vinculo Catullus cum Manlio (eodem, ut videtur, cuius nuptias Epithalamio celebravit poeta supr. carm. LXI.) coniunctus fuerit, et quam dulcis et integra inter utrumque vigerit familiaritas, id luculenter perspicui potest in hoc carmine. Cum Manlius, de sorte quadam, quam expertus esset, tristissima miserrime cruciatus per epistolam rogasset Catullum, ut suavioris argumenti carmine recrearet afflictum Manlii animum: Catullus se ipsum, gravissimo de fratris morte dolore percussum, nunc quidem scribendis carmini-

bus plane imparem esse respondet et declarat. Interim nihil incundius sibi accidere potuisse ait, quam quod ille in re adversa ad se, tanquam ad spectatae fidei amicum, confugerit, et amicus ab amico doloris levamen petierit. Tum gratissimo animo enarrat, quae et quanta fuerint amicitiae officia, quibus Manlio obstrictus teneatur. Quamvis vero Catullus se dolore de fratris morte oppressum laetiora in Manlii consolationem nunc plane scribere posse negat, tamen ille ad Manlii animum oblectandum et exhilarandum in rerum ad amores spectantium narratione versatur. Postquam igitur de communibus, quos olim coniunctim exercuerint, amoribus locutus est, puellae quoque suae mentionem facit, cuius Veneres comparat cum Laodamiae Veneribus; et sic viam sibi sternit ad Laodamiae fabulam tractandam. Hac ipsa autem tractatione parata est huic carmini summa venustas, summa praestantia. Sed sunt qui, cum veteres poetae re, quam agunt, relicta ad aliam rem cum illa quodammodo cognatam evagantur, eos vituperandos esse censeant. Carpunt sane quod vel maxime laudandum et admirandum erat. Quis enim est, cuius ani-

Naufragum ut eiectum spumantibus aequoris undis
 Sublevem et a mortis limine restituam,
 Quem neque sancta Venus molli requiescere somno 5
 Desertum in lecto coelibe perpetitur,
 Nec veterum dulci scriptorum carmine Musae
 Oblectant, cum mens anxia pervigilat:
 Id gratum est mihi, me quoniam tibi ducis amicum,
 Muneraque et Musarum hinc petis et Veneris, 10
 Sed tibi ne mea sint ignota incommoda, Manli,
 Neu me odisse putes hospitis officium:

mus non mirifice deliniatur, cum legit fabulam de Europa, quam Horatius intexuit Carmini (Od. III, 27.), in quo agit de levitate eorum, qui externa rerum specie sibi imponi patiuntur? Quis est, cuius animus non capiatur longioribus Virgilit digressionibus e. c. de Niso et Euryalo? Talium digressionum excusatio petenda est tam ex carminum indole et natura, quam inde, quod illae lectores suavissime afficiunt. Nec ego dubito, quin causa, ex qua Muretus tantis laudibus extollit hanc Catulli Elegiam, repetenda imprimis sit ab arte, qua poeta fabulam Laodamia enarravit. Apponam ipsa Mureti verba: *Pulcherrima omnino haec Elegia est, atque haud scio, an ulla pulchrior in omni Latina lingua reperiri queat. Nam et dicitio purissima est, et mira quadam affectuum varietate permista oratio, et tot ubique adpersa verborum ac sententiarum lumina, ut ex hoc uno poemate perspicere liceat, quantum Catullus ceteris in hoc genere omnibus praestare poterit, si vim ingenii sui ad illud excolendum contulisset.*

1—4. Quod mihi fortuna cett. Sensus: Quod tu fortunae et sortis acerbitate misere afflicto mihi mittis epistolium inter lacrimas conscriptum, in quo a me petis hoc, ut ego te quasi naufragum, e mari eiectum, sublevem et ab interitu restituam, te, inquam,

quem a perfida puella desertum neque Venus somnum capere sinit, nec veterum poetarum carmina delectant insomnes noctes agentem, id mihi iucundum est ideo, quod hac ipsa petitione summam in amicitia mea ponis fiduciam; sed cett. — *Naufragum*. naufragus dicitur *proprie*, qui naufragio bona sua perdidit; *translate*, qui vel tristi quadam sorte vel sua ipsius culpa bona perdidit; sic Catullinae socii, qui bona sua profuderant, vocantur apud Cic. in Cat. II. cap. II. *naufragorum eiecta et debilitata manus*; sed *Manlius* ob tristem quandam casum naufragus dicitur. — *a mort. lim. restit.*, e summo vitae discrimine servem ac liberem. Imitatus est Catullum, ut iam observavit Muret., Virgilius in Cul. v. 223. *cum te Restitui superis leti iam limine ab ipso.*

5. *Ven. sancta* (ut supr. XXXVI, 3.), sancte colenda; sic Cupido vel Amor sanctus supr. LXIV, 95.

6. *coelibe*, vacuo, derelicto.

10. *Mun. Mus. et Veneris. munera Musarum*, carmina, quibus Musae adspirant; *Veneris*, quibus Venus adspirat; carmina docta et amatoria. — *hinc*, a me.

12. *Neu me odisse putes* cett. neu putes me negligere officia, quae hospes exigere potest ab hospite; fuit igitur Catullus hospes quoque Manlii.

- Accipe, queis merser fortunae fluctibus ipse,
 Ne amplius a misero dona beata petas.
- Tempore quo primum vestis mihi tradita pura est, 15
 Lucundum cum aetas florida ver ageret,
 Multa satis lusi: non est Dea nescia nostri,
 Quae dulcem curis miscet amaritiam.
- Sed totum hoc studium luctu fraterna mihi mors
 Abstulit. O misero frater adempte mihi! 20
 Tu mea, tu moriens fregisti commoda, frater;
 Tecum una tota est nostra sepulta domus;
 Omnia tecum una perierunt gaudia nostra,
 Quae tuus in vita dulcis alebat amor.
- Quois ego interitu tota de mente fugavi 25
 Haec studia atque omnes delicias animi.
 Quare, quod scribis: *Veronae turpe Catullo*
Esse, quod hic quisquis de meliore nota
Frigida deserto tepescit membra cubili:
- Id, Manli, non est turpe, magis miserum est. 30
 Ignosces igitur, si, quae mihi luctus ademit,
 Haec tibi non tribuo munera, cum nequeo.
 Nam, quod scriptorum non magna est copia apud me,
 Hoc fit, quod Romae vivimus; illa domus,

13. *mers. fort. fluct.* — *fluctus* de rebus et curis, quibus animus luc illuc impellitur, fluctuat. Lucret. VI, 33. *Volvere curarum tristes in pectore fluctus.* Hor. Epist. II, 2, 85. *Fluctibus in mediis et tempestatibus urbis.* Similiter *undae*, Horat. Epist. I, 1, 16. et *mersor civilibus undis.*

14. *dona beata*, carmina, quae pangere et offerre tantum possunt beatiore, h. e. curis soluti, non ii, quorum animos, ut me, turbat et lacerat dolor et moestitia.

17. *Multa satis lusi.* refer ad carmina ludicra, iocosa, amatoria.

18. *Quae dulcem curis m. amar.* Venus; vid. supr. ad LXIV, 94. 5.

21. *fregisti commoda*, significanter pro: abstulisti; inest enim voci *frangere* notio violentiae, vi aliquid comminuere, evertere.

24. *Quae tuus* cett. quae dulcis

tuis erga me amor vitae meae percipienda dedit. *Eldickius* cum hoc loco comparat Euripid. *Alcest.* v. 345. *Σὺ γὰρ μὲν τέρψιν ἐξείλον βίου.*

27 — 30. *Quare, quod scrib. cett.* Sensus: Quare, quod tu scribis, turpe esse mihi, procul a puella mea Veronae commoranti, quod (*hic*) Romae unusquisque, honore aliquo vel dignitate conspicuus, in cubili a me deserto apud puellam meam delicias facere soleat, id, Manli, miserum magis quam turpe est. — *quisquis*, pro: quivis, quilibet, unusquisque, ut passim apud Ciceronem; vid. *Forcellin. Lex.* — *de meliore nota*, conditione, aestimatione. — *tepescit*, tepescere solet. — *magis miserum*, ob summum de fratris morte dolorem.

31 — 35. *Ignosces igitur* cett. Manlius rogaverat Catullum, ut

Illa mihi sedes, illic mea carpitur aetas; 35
 Huc una ex multis capsula me sequitur.
 Quod cum ita sit, nolim statuas nos mente maligna
 Id facere aut animo non satis ingenuo,
 Quod tibi non utriusque petiti copia facta est;
 Ultro ego deferrem, copia si qua foret. 40
 Non possum reticere, Deae, qua Manlius in re
 Iuverit, aut quantis iuverit officiis;
 Ne fugiens seclis obliviscentibus aetas
 Illius hoc caeca nocte tegat studium.
 Sed dicam vobis. Vos porro dicite multis 45
 Millibus et facite haec charta loquatur anus.

* * *

Notescatque magis mortuus atque magis;

ille sibi ad dolorem, quo crucia-
 retur, leniendum aut carmen a se
 ipso compositum, aut aliorum poe-
 tarum carmina mitteret. Scribit ig-
 gitor Catullus: Ignosce mihi, quod
 utriusque petiti copiam tibi facere
 non possum: nam ego ipse ob gra-
 vissimum de fratris mei morte do-
 lorem carmen aliquod componere
 non valeo; aliorum autem poeta-
 rum carmina mihi nunc Veronae
 viventi non ad manus sunt.

36. *Huc una ex mult.* cett. Olim
 enim, ut nunc, viri docti et poe-
 tae, cum animi causa rusticatum
 irent, tanquam honos comites se
 sequi iuebant libros quosdam, in
 arcula vel cistula vel fasciculo
 stipatos. Sic Horatius se in vil-
 lam secedentem Platonem, Me-
 nandrum, Eupolin et Archilochum,
 tantos comites, secum eduxisse
 ipse narrat Sat. II, 3, 11. 12.

37. *Quod cum ita sit.* utitur iam
 Catullus oratorum formula.

39. *utriusque pct.* petierat Man-
 lius a Catullo (v. 10.) munera (car-
 mina) *Musarum et munera Ve-*
neris.

40. *copia si qua foret*, pro vul-
 gari: si possem, si facultatem can-
 nendi non expulisset dolor.

41. *Non poss. ret. Deae, Musae.*
 iam opportune Catullus, ne ingra-

ti animi suspicionem moveat, in
 animum revocat ea, quae Manlii
 amicitiae et amori accepta referat.

43. *Ne fugiens* cett. observa or-
 natum simplicis sententiae: ne
 hoc Manlii, quo ille tantopere de
 me meruit, studium oblivioni tra-
 datur. *Secla* vere et graviter di-
 cuntur *obliviscentia*, quia memo-
 ria rerum, quae non scriptis vel
 carminibus celebrantur, fugientis
 temporis cursu deletur.

45. 46. *Sed dic. vobis* cett. poeta
 partes, quas semet ipsum sustine-
 re posse diffidit, Musis delegat,
 dum rem ad posteros carmine pro-
 pagandam suppeditat. — *charta*
 (carmen chartae mandatum), per
 longum tempus, quo illa lectorum
 manibus trita est, senectutem qua-
 si naeta, lepide dicitur *anus*; et
 sic adiective *fama* infr. LXXVII,
 10. dicitur *anus*. Plin. XVII, 5.
terra anus. Valckenario ad Eurip.
 Phoeniss. v. 103. Catullus hoc ex-
 pressisse videtur ex Fragm. Ae-
 schyl. ὡς λέγει γέγον γράμμα.

* * * Haec lacuna casu quodam
 absumpti hexametri satis inepte in
 quibusdam Codd. expleta est sic:
omnibus et triviis vulgetur fabula
passim; non sermo enim est de re
 fabulosa in triviis vulganda. Me-
 lius in quibusdam aliis Codd. *Omni-*

Ne tenuem texens sublimis aranea telam
 Deserto in Manlii nomine opus faciat. 50
 Nam, mihi quam dederit duplex Amathusia curam,
 Scitis, et in quo me corruerit genere,
 Cum tantum arderem, quantum Trinacria rupes,
 Lymphaque in Oetaeis Malia Thermopylis;
 Moesta neque assiduo tabescere lumina fletu 55
 Cessarent, tristisque imbre madere genae,
 Qualis in aërii pellucens vertice montis
 Rivus muscoso prosilit e lapide;
 Qui cum de prona praeceps est valle volutus,
 Per medium densi transit iter populi, 60
 Dulce viatori lasso in sudore levamen,
 Cum gravis exustos aestus hiulcat agros;

bus inque locis celebretur fama sepulti; sed friget quoque in hoc versu omnibus in locis. Equidem, licet inani studio, rei tamen et orationi convenienter, feci hunc hexametrum: Ut, qualis fuerit, dum vixit, carmina narrent.

49. *Ne tenuem texens cett. vulgarem sententiam: ne Manlii nomen obsolescat, oblivione obtegatur et obscuretur, expressit imagine araneorum, quae loca deserta et obsoleta telis ibi suspensis obscurant et squalida reddunt. — sublimis. ita dicitur aranea a locis sublimioribus, ubi illa opus suum (texturam) facit.*

51. *duplex Amathusia. Venus Amathusia (a Cypri urbe Amathunte, ubi illa colebatur) iam paulo obscurius duplex appellatur; Catullus aut unum puerum et unam puellam, aut duas puellas simul amasse videtur.*

52. *in quo genere, sc. aestus ardentissimi vel amoris vehementissimi. Pro corruerit exhibent Codd. quidam apud Santenium: torrue-rit. Equidem olim tentabam: contuderit. Sed non opus est emendatione aliqua; corrucere active est positum pro prosternere, pessumdare; exempla dabit Forcellinus.*

53. *Trinacria rupes, mons ignivomus Aetna in Sicilia. Cum igni Aetnaeo ab aliis quoque poetis comparari solet ardentissimi amoris aestus. Ovid. Remed. Amor. 491. Quamvis infelix media torrebis Aetna; Frigidior glacie fac videare tuae.* *Ardentem frigidius Aetnae*

54. *Lymphaque in Oetaeis cett. et quantum ardent aquae calidae in Oetaeis Thermopylis; haec aqua dicitur Malia ab adiacente regione Maliensi, quae sinum (Maliensem) orientem versus habet; vid. Santen. ad h. l.*

57 — 66. *Qualis in acrii cett. hanc snavissimam lassi viatoris aquam e praetereunte rivo bibentis, vel aurae secundae in naufragii periculo versantibus adspirantis comparationem non cum Mureto et aliis ad lacrimarum imbrem, sed ad dulcedinem illam, quam Catullus in amorum suorum gratiam ex Manlii opera et studio perceperit, referendam esse satis, puto, manifestum est.*

60. *Per medium iter densi populi, per mediam viam, quam frequentat populus.*

61. *Dulce viatori cett. Virgil. Eclog. V, 47. quale per aestum Dulcis aquae saliente sitim restinguere rivo. Eldickius bene comparat*

Ac veluti nigro iactatis turbine nautis

Lenius adspirans aura secunda venit,

Iam prece Pollucis, iam Castoris implorata:

65

Tale fuit nobis Manlius auxilium.

Is clausum lato patefecit limite campum,

Isque domum nobis, isque dedit dominam,

Ad quam communes exerceremus amores,

Quo mea se molli candida Diva pede

70

Intulit, et trito fulgentem in limine plantam

Innixa arguta constitit in solea;

Coniugis ut quondam flagrans advenit amore

Protesilaëam Laodamia domum

Anyt. VII, 3. in *Jacobsii Anth. Gr.* I. p. 131. Πίδακά τ' ἐκ παγᾶς ψυχρὸν πίε· δὴ γὰρ ὀδίταις Ἀμπαυμ' ἐν θερμῶ καύματι τοῦτο φίλον. Similiter *Oppian. Cyneq.* II, 39. Ψυχρὸν δ' ἐξ ἄντροιο προχευόμενον ἄργυρον ὕδαρ, Οἶον κεκμηκῶσι ποτόν γλυκερὸν τε λοετρόν.

65. *implorata.* refer in nominativo ad *aura secunda*; sed non ipsa aura, sed auræ secundæ, ut ita dicam, datores *implorantur*. Hinc vox *implorata* a pluribus interpretibus vario, sed parum probabili, modo in aliam vocem mutata est. — *Castor et Pollux*, ut dii σωτήρες, propitii sunt navigantibus; cf. *supr* IV, 27.

66. *Tale auxilium*, pro: taliauxilio; in hanc sententiam comparat *Fulpius Euripid. Orest.* v. 725.

67. 68. *Is clausum cett.* Is mihi ad puellam meam aperuit viam ante interclusam, et in ipsius domo mihi dominae meae fecit copiam.

69. *communes*, satis familiariter!

70. *Quo*, in domum Manlii. — *molli pede*, molliter et delicate posito, qui, ut v. 72. dicitur, *constitit in solea arguta*, h. e. in solea exigua, exiguo et molli pedi bene aptata. Sic exiguum generosi equi caput apud *Virg. Georg.* III, 80. dicitur *argutum*.

71. *fulgentem*, conspicuam apta et concinna forma.

72. *solea.* de solcis, mulierum

et virorum, qui venusti videri volebant, calcæis, vide *Balduinum de Calceo antiquo* cap. XI.

73 seqq. *Coniugis ut cett.* Quod saepe in comparationibus fieri solet, ut pars tantum comparationis in rem comparatam transferenda sit, id valet quoque de comparato *Catulli puellae* ingressu in domum Manlii cum *Laodamiae*, amore flagrantis et venustate exsplendescantis, in domum *Protesilai* ingressu. Ipse enim nuptiarum *Laodamiae* cum *Protesilao* eventus fuit infestus. *Laodamiae* fabulam suaviter *Murctis*, ut solet, enarravit sic: „*Laodamia* uxor *Protesilai* fuit, quae cum maritum suum primum ex omnibus *Graecis* in bello *Troiano* ab *Hectore* interfectum esse audivisset, nimio illius desiderio contabuit. Sunt qui dicant viri umbram ei se in somnis obtulisse, inque illius complexibus ipsam emortuam. Alii, obtinuisse *Protesilaum*, ut ex inferis ad uxorem visendam reverteretur; cumque eam reperisset adiacentem imagunculae, qua viri mortui vultum exprimendum curaverat, petiisse, ut ne sibi amplius superstes esse vellet; tum ipsam, acta per pectus hasta, sibi mortem attulisse. Quod autem tam brevi tempore marito suo frui ipsi licuerit, *Catullus* deorum iram in causa fuisse dicit, quibus ante nuptias sacra rite perpetrata

- Inceptam frustra, nondum cum sanguine sacro 75
 Hostia coelestes pacificasset heros.
 Nil mihi tam valde placeat, Rhamnusia virgo,
 Quod temere invitis suscipiatur heris.
 Quam ieiuna pium desideret ara cruorem,
 Docta est amisso Laodamia viro, 80
 Coniugis ante coacta novi dimittere collum,
 Quam veniens una atque altera rursus hiems
 Noctibus in longis avidum saturasset amorem,
 Posset ut abrupto vivere coniugio;
 Quod scibant Parcae non longo tempore abesse, 85
 Si miles muros isset ad Iliacos.
 Nam tum Helenae raptu primores Argivorum
 Coeperat ad sese Troia ciere viros,
 Troia nefas, commune sepulcrum Europae Asiaeque,
 Troia virum et virtutum omnium acerba cinis; 90
 Quae nempe et nostro letum miserabile fratri
 Attulit: hei misero frater ademte mihi!

non forent." Cf. Lucian. DD. M. XXIII. Ovid. Heroid. XIII. et Hygin. Fab. CIII. et CIV. — *domum inceptam frustra*, inauspicatam: frustra enim coniugium, cum illud inciperent Protesilaus et Laodamia, felix faustumque fore speraverant; additur causa, quod sponsus et sponsa neglexissent sacra, rite ante nuptias instituenda, προγάμεια, γαμήλια, προτέλεια; vid. Ruhnk. ad Timae. s. v. προτέλεια. Domus frustra incepta vocatur Homer. Iliad. II, 701. δόμος ἡμιτελής, Valerio Flacco VI, 689. *domus imperfecta*.

76. *pacificasset*, mites et propitios reddidisset, *heros coelestes*, deos, qui v. 78. simpliciter *heri* vocantur.

77. *Rhamnusia virgo*, o Neme-sis, quae male et impie facta ulcisceris; cf. supr. ad LXIV, 396.

78. *Quod temere* cett. Gravis-sima illa sententia: *Omnia eum deo, nil sine deo*, passim a veteribus scriptoribus proposita reperitur; vid. Cerd. ad illud Virgilii (Aen. II, 402.): *Heu! nihil invitis fas quemquam fidere divis*.

79. 80. *Quam ieiuna* cett. vide, quam eleganter expresserit poeta sententiam hanc: Quam grata et iucunda diis sit hostia in eorum honorem inactata, experta est Laodamia, cum illa novo marito, quia deos neglexerat, mature privaretur.

84. *Posset ut abrupto* cett. ut exsaturata amoris deliciis, coniugii vinculo mariti morte rupto (pro vulgari: sine marito), vivere posset.

85. *Quod scibant* cett. Sensus: Quod quidem triste fatum Laodamiae, si Protesilaus in bellum Troianum profectus esset, post breve tempus imminere (scilicet, ut vix incepti coniugii vinculum rumpere-retur,) probe tenebant Parcae, factorum moderatrices.

87. *primores Argivorum*. supr. LXIV, 4. *lecti iuvenes*, *Argivae robora pubis*.

89. *Troia nefas*, nefanda, abominabilis; *nefas Helena* Virg. Aen. II, 585. *nefas Cleopatra* Virg. Aen. VIII, 688.

91. *Quae nempe et*. vix ferri potest ratio, qua per particulas *nempe et* connectitur oratio poeti-

- Hei misero fratri iucundum lumen ademtum:
 Tecum una tota est nostra sepulta domus;
 Omnia tecum una perierunt gaudia nostra, 95
 Quae tuus in vita dulcis alebat amor.
 Quem nunc tam longe non inter nota sepulcra
 Nec prope cognatos compositum cineres,
 Sed Troia obscena, Troia infelice sepultum
 Detinet extremo terra aliena solo. 100
 Ad quam tum properans fertur simul undique pubes
 Graeca penetrales deseruisse focos,
 Ne Paris abductā gavisus libera moecha
 Otia pacato degeret in thalamo.
 Quo tibi tum casu, pulcherrima Laodamia, 105
 Ereptum est vita dulcius atque anima
 Coniugium: tanto te absorbens vortice amoris
 Aestus in abruptum detulerat barathrum,
 Quale ferunt Graii Pheneum prope Cylleneum
 Siccare emulsa pingue palude solum; 110

ca; et tamen haec lectio praefere-
 renda videtur multo ineptioribus
 lectionibus, quas plures interpre-
 tes protulerunt; vid. *Sillig.* Equi-
 dem puto multo lenius certe et
 aptius fluere orationem, si pro-
 nempe et mecum legeris: *pari-
 ter*; Troia, quae pariter fratri
 dulcissimo (*attulit*) contraxit mor-
 tem, in qua terra pariter ossa ama-
 tissimi fratris sepulta iacent. —
cinis, ut passim, in genere femi-
 nino. — *acerba*, ut *mors acerba*.

93. *lumen* pro: vita. *Lucret.* III,
 1047. *Lumen e adempto animam*
moribundo corpore fudit. — Quo
 mortis genere *Catulli* frater in ter-
 ra Troiana perierit, nescimus.

96. *alebat*, eleganter pro: pa-
 rabat, praebebat. *Amor* alit gau-
 dia, dum materiem gaudendi sug-
 gerit vel suppeditat.

98. *compositum*, sepultum. *Com-
 poni* (*συστέλλεσθαι*) dicuntur mor-
 tui, cum fiunt omnia, quae sole-
 mnis mortuos sepeliendi ritus exi-
 git. *Horat.* Sat. I, 9, 28. *Omnes*
composui, sepeliendos curavi.

99. *Troia obscena*. *obscena* di-

cuntur, quae aversamur et exhor-
 rescimus. Sic *navis*, qua veheba-
 tur *Helenam*, execrabilis illa Tro-
 ianis mulier, dicitur *obscena* apud
Ovid. *Heroid.* V, 119. 120. *Dum*
*licet, obscenam ponto, Di, mer-
 gite puppim; Heu quantum Phry-
 gii sanguinis illa vehit.*

104. *pacato*, non turbato et im-
 pugnato a Graecis hostiliter ra-
 ptam *Helenam* repentibus.

105. *Quo tibi tum casu*, nempe
 cum bello, ad quod Graeca pubes
 undique concurrerat, Troia pete-
 retur.

107 seqq. *Coniugium*, coniux
Protesilaus; *coniugium* pro *coniu-
 ge*, ut *servitium* pro servo. *Virg.*
Aen. II, 579. *Coniugium que*
*domumque, patres natosque vide-
 bit.* — In sequentibus *Laodamia*
 tanta amoris erga *Protesilaum* vo-
 ragine quasi absorpta fuisse dici-
 tur, quanta patuerit illud *bara-
 thrum*, ad aquas paludosas prope
Pheneum *Cylleneum* in illud de-
 ducendas ab *Hercule* effossum.
Profundus igitur *Laodamiae amor*
 (*βαθὺς ἔρωσ*) expressus est ima-

Quod quondam caesis montis fodisse medullis

Audit falsiparens Amphitryoniades,

Tempore quo certa Stymphalia monstra sagitta

Perculit imperio deterioris heri,

Pluribus ut coeli tereretur ianua Divis,

115

Hebe nec longa virginitate foret.

Sed tuus altus amor barathro fuit altior illo,

Qui tunc te indomitam ferre iugum docuit.

Nam neque tam carum confecto aetate parenti

Una caput seri gnata nepotis alit,

120

gine barathri profundissimi. *Graii* (*ferunt*) narrant *barathrum prope Pheneum Cylleneum* (urbem Arcadiae in monte Cyllene sitam) *solum pingue* (abundans paludibus) *siccare* (exsiccare, purgare) *emulsa palude* (absorptis paludosis aquis).

111. 112. *caesis montis medullis*, excisis montis visceribus, paulo sublimius pro: effossa interiore montis terra. — *audit*, dicitur, *falsiparens*, verus enim Herculis pater in fabulis est Iupiter, *falsus* Amphitruo. Vide de hac opera in barathro illo fodiendo et excidendo ab Hercule collocata Pausan. in Arcad. VIII, 14.

113. *Stymphalia monstra*, aves istae foedae et monstrosae, quae sedem suam habebant in Stymphalo, Arcadiae palude, et quidem tanta copia, ut solem obumbrarent, tandem, cum tam agros illius regionis popularentur, quam incolas pennis tanquam spiculis in eos demissis misere vexarent, ab Hercule, cui e deterioris heri, Eurysthei, imperio hoc negotium iniunctum est, telis petitae et oecisae sunt. Vid. Hygini Fab. XX. et XXX. et laudatos ibi ab interpretibus scriptores. — *sagitta certa*, a scopo non aberrante. Horat. Od. I, 12, 23. *nec te* (silebo), *metuende certa* *Phoebe sagitta*.

114. *deter. her.* de fatali necessitate, qua Eurysthei imperio parere debebat Hercules, vid. Hom. Iliad. XIX, 98 seqq. *Χεῖρων φῶς*

ab ipso Hercule vocatur Eurystheus Odys. XI, 621.

115. *Pluribus* ut cett. ut numerus deorum per Herculem in coelo augetur, et Hebe, ne fieret virgo vetula, connubio iungeretur cum Hercule inter deos recepto.

117. 118. *Sed tuus* cett. Sensus: Sed profundus tuus, Laodamia, amor, quo in pectore profundo amare coepisti Protesilaum, profundior fuit barathro illo, ab Hercule exciso, qui (profundus amor) docuit *tunc*, cum ita amares, *te indomitam*, nondum domitam et assuefactam ferendo iugo maritali (quod coniunctim ferunt maritus et uxor, qui inde dicuntur *coniuges*, *σύζυγες*), hoc iugum ferre. — *indomita*, similiter Hor. Od. II, 5, 1. quae *Nondum subacta ferre iugum valet Cervicē*. Apud Hom. Od. VI, 109. et 228. *παρθένος ἄδυής*. — Ante *indomitam* inserui pronomen *te*, quod iam ab aliis factum est; vid. *Far. Lect.* apud *Sillig.*

119—128. *Nam neque* cett. *Gratio* cohaeret sic: Nam neque grandaeus avus tam molli amore complectitur nepotem, ex unica filia sibi natum unicum haeredem bonorum, quibus iam immincebant haereditatum captatores avidissimi; neque columba tam vehementer amat et deosculatur columbum (ut tu, Laodamia, amas Protesilaum): (*sed*) imo tu, Laodamia, mollissimo amore tam senem grandaevum, quam columbam superasti. *Statius* cum Ca-

Qui, cum divitiis vix tandem inventus avertis
 Nomen testatas intulit in tabulas,
 Impia derisi gentilis gaudia tollens,
 Suscitatur a cano vulturium capite;
 Nec tantum niveo gavisus est ulla columbo 125
 Compar, quae multo dicitur improbius
 Oscula mordenti semper decerpere rostro,
 Quamquam praecipue multivola est mulier.
 Sed tu horum magnos vicisti sola furores,
 Ut semel es flavo conciliata viro. 130
 Aut nihil aut paulo quod tum concedere digna,
 Lux mea se nostrum contulit in gremium,
 Quam circumcursans hinc illinc saepe Cupido
 Fulgebat crocina candidus in tunica.

tullo comparat Pindar. Olymp. X, 102 seqq. — *caput scri nepotis*, serum, *τηλύγετον* nepotem; *caput* inservit periphrasi. — *alit*, fovet et educandum curat.

122 123. *Nom. test. int. in tabul. nomen vel nomina haeredis vel haeredum inferre in testatas tabulas* est: nomen haeredis referre in testamenti codicillos, haeredem vel haeredes scribere et constituerre in testamento. — *Impia der. gent. gaudia tollens*, spem, quam gentilis aliquis de bonorum haereditate susceperat, (*tollens*) irritam reddens. — *gentilis*, e gente alicuius natus et propinquitate cum eo coniunctus. — *gaudia de sperata haereditate dicuntur impia*, quia gentilis *impio animo* optaverat, ut bonorum domino deesset haeres germanus et legitimus.

124. *Suscitatur vulturium a can. cap. haeredipetam*, manibus tanquam vulturis unguibus in bona haereditate accipienda involantem, (*suscitatur*) abigit (*a cano capite*) a sene grandaervo.

126. 127. *improbius, impensius, multo maiorem in modum*. — *Oscula decerpere. columbae semper de columbi rostro oscula decerpenti amor tribuitur ferventior; facete Martialis de Phyllide XII. Epigr. 65. v. 7. Amplexa collum basioque tam longo Blandita,*

quam sunt nuptiae columbarum. cf. eundem XI, 104, 9.

129. *Sed, imo: ut apud Graecos οὐδὲ — οὐδὲ — ἀλλά* (imo). Sic, ut uno exemplo defungar, Homer. Iliad. VI, 417 seqq. — *magnos furores*, intellige fervidissimum amorem, quo tanquam furore agitantur misere amantes.

130. *flavo, pulchro; cf. supr. LXIV, 98.*

131. *Aut nihil cett. iam redit* poeta a longiore digressionem, sive ab instituta puellae suae cum Laodamia comparationem. Sensus: **A** qua quidem Laodamia lux mea aut nihil aut paulo discrepat, cum illa venit in nostrum gremium, pro vulgari: cui Laodamiae lux mea est simillima, vel: talis est mea lux, cum illa venit cett. Sed verborum tam significatio, quam collocatio est paulo durior et obscurior. — *Aut nihil aut paulo concedere digna*, h. e. digna, quae aut nihil aut paulo concedat (cedat, postponatur) Laodamiae.

133. *Quam circumcursans cett. apud Horat. Od. I, 2, 34. Cupido Venerem circumvolare dicitur; scilicet Dii Deaque eos, quibus favent, vel quibus praesto adsunt suo praesidio, circumcursare vel circumvolare dicuntur.*

134. *crocina. crocinus et croceus de colore, qui quodammodo*

- Quae tamen etsi uno non est contenta Catullo, 135
 Rara verecundae furta feremus herae,
 Ne nimium simus stultorum more molesti.
 Saepe etiam Iuno, maxima Coelicolum,
 Coniugis in culpa flagravit quotidiana,
 Noscens omnivoli plurima furta Iovis. 140
 Atqui nec Divis homines componier aequum est;
 Ingratum tremuli tolle parentis onus.
 Nec tamen illa mihi dextra deducta paterna
 Fragrantem Assyrio venit odore domum,
 Sed furtiva dedit mira munuscula nocte, 145
 Ipsius ex ipso demta viri gremio.
 Quare illud satis est, si nobis is datur unns,
 Quem lapide illa diem candidiore notat.
 Hoc tibi, quod potui, confectum carmine munus
 Pro multis, Manli, redditur officiis, 150
 Ne vostrum scabra tangat robigine nomen
 Haec atque illa dies, atque alia atque alia.

cum colore flavo, luteo, aureo et rubescente permixtus est; nos: *goldgelb*. — *candidus*, pulchre conspicendus; *candidus* de externo nitore et splendore, quo dii oculos se adspicientium percipiunt vel praestringunt.

136. *verecundae*, non modum in furtivo amore excedentis.

137—142. *Ne nimium* cett. Hic locus paulo obscurior, qui valde exercuit interpretum ingenia, mihi explicandus videtur sic: Catullus, qui moilo professus est se *rara* dominae suae furta ferre velle, nunc alios quoque monet, ne puellis ob *rara* earum furta molestiam creent; ipsi enim Iunoni non *rara*, sed *quotidiana* adeo coniugis Iovis furta ferenda fuisse, ob quae illa exarsit, nec ea, quae fiant a diis, comparanda esse cum illis, quae faciant homines; tum repetit Catullus, quae iam monuit, his verbis: *Ingratum tremuli tolle parentis onus*, h. e. depone molestiam illam et severitatem, qua (*tremuli*) grandaevi patres furtivos filiarum amores insectantur et persequuntur.

— *flagravit*, supple: ira; *flagrare* dicuntur qui graviore animi commotione fervent, flagrant, inflammantur. Ceterum exempla irae acerrimae, quam Iuno in omnivoli Iovis pellices effuderit, satis nota sunt.

143. 144. *Nec tamen* cett. Ornate pro: Nec illa mihi est uxor solemnem more patris dextra deducta in domum meam, iucundissimis odoribus permulsam. Peccabant enim gravius, qui maritali libidinis fructum aliunde petitem ibant.

145. *mira*, mirum in modum dulci et incumla.

146. *Ipsius ex ipso*, vox ipse levitatis erga maritum augendae gratia geminata est.

147. *Quare illud satis est* cett. Quare iam id mihi satis est, si illa vel unum diem, quem mecum vixit, ut diem faustum felicemque albo lapillo insigniat.

149. *confectum carmine munus*, munus constans in hoc carmine a me confecto.

151. *Ne vostr. scabra* cett. quod supr. v. 49. facere dicitur *arana*,

Huc addent Divi quam plurima, quae Themis olim
 Antiquis solita est munera ferre piis.
 Sitis felices et tu simul et tua vita, 155
 Et domus ipsa, in qua lusimus, et domina,
 Et qui principio nobis te tradidit, a quo
 Sunt primo nobis omnia nata bona,
 Et longe ante omnes mihi quae me carior ipso est,
 Lux mea, qua viva vivere dulce mihi est. 160

CARMEN LXIX.

A D R U F U M.

Noli admirari, quare tibi femina nulla,
 Rufe, velit tenerum supposuisse femur;
 Non ullam raræ labefactes munere vestis
 Aut pelluciduli deliciis lapidis.
 Laedit te quaedam mala fabula, qua tibi fertur 5
 Valle sub alarum trux habitare caper.

scilicet rem aliquam textura sua obducere et obscurare, id tribuit nunc ferri robigini, quod quidem contractum ferro vitium ad alia, quae per longum tempus obscurantur et corrumpuntur, transfertur. Virgilio quoque Georg. I, 495. et Ovidio Epist. ex Ponto I, 1, 71. *scabra* dicitur *robigo*.

155. *tua vita*, quam tu amas vita tibi cariorem.

157. 158. *Et qui principio cett.* et is, qui primum tuam mihi conciliavit amicitiam. Ceterum, quod olim suspicatus sum, hoc totum distichon ob nimiam eius ieiunitatem ab homine quodam nimis sedulo intrusum esse, id assensu suo comprobavit Cl. Silligius. Huc accedit mira in libr. tam scriptis quam excusis lectionum varietas.

CARM. LXIX.

Desinere Rufum iubet poeta mirari, quid sit quod nulla puellarum, apud quas ille cupiat delicias facere, eum admittat. In causa esse ait Catullus abomina-

bilem ex alis eius vel axillis brachiorum emissum foetorem, qui omnes ei appropinquantes abigat. — Quis fuerit *Rufus*, malo cum ignorantibus ignorare, quam cum quibusdam de nobilissimo oratore *M. Coelio Rufo* cogitare.

3. *vestis raræ*, fortasse hombycinae vel Coae vel Sericae. — *labefactes. labefactare aliquem nuneribus* eleganter de eo, qui emolliendo alicuius duro et repugnanti animo tamdiu insistit, donec ille numeribus victus cedit precibus.

5. 6. *Laed. te quaed. m. fab.* obest tibi dispersus quidam inter homines malus rumor. — *qua tibi fertur Valle s. al. tr. hab. caper.* pestifer iste foetor, qui ex brachiorum alis vel axillis diffunditur, ab hirci graveolentia dicitur *hircus, caper, τράγος*; cf. infr. LXXI, 1. et Horat. Epod. XII, 5. — *trux*, accommodate ad truncem vel torvum *capri* (in sensu proprio) vulturnum vel faciem, ut v. 9. *interfice* pro: pelle, exstingue.

Hunc metuunt omnes; neque mirum; nam mala valde est
 Bestia, nec quicum bella puella cubet.
 Quare aut crudelem nasorum interfice pestem,
 Aut admirari desine, cur fugiant. 10

CARMEN LXX.

DE INCONSTANTIA FEMINEI AMORIS.

Nulli se dicit mulier mea nubere malle,
 Quam mihi, non si se Iupiter ipse petat.
 Dicit; sed mulier cupido quod dicit amanti,
 In vento et rapida scribere oportet aqua.

CARMEN LXXI.

AD VIRRONEM.

Si quoi, Virro, bono sacer alarum obstitit hircus,
 Aut si quem merito tarda podagra secat:

10. Pro *fugiunt dedi fugiant*, quod postulat ratio grammatica, ut iam vidit *N. Heinsius*.

CARM. LXX.

Catullus, a muliere quadam in amore elusus, de mulierum levitate in universum queritur. — At mulieres vicissim de virorum perfidia et inconstantia querelas funderesolent. ut *supr. Ariadne LXIV, 143. 44. Iam iam nulla viro iuranti femina erdat, Nulla viri speret sermones esse fideles.*

2. *petat. petere* (ut apud Graecos *ἀττειν*) proprie de iis, qui amoris vel coniugii conditionem offerunt, sive de procis proprie. *Virg. Aen. VII, 54. Multi illam magno e Latio totaque petebant Ausonia, ubi plura exempla dabit Cerdanus.*

3. 4. *Dicit cett. dicit id quidem, sed quod dicit mulier cett. — in vento et aqua scribere.* Sic *παροισμακῶς* apud Graecos (*Lucian. Catapl. 21. T. I. p. 643.*) *καθ' ὕδατος γράφειν* de rebus, quae fieri nequeunt; si quis igitur postulet, ut fiant quae amantes promittunt amantibus, is *scribit in aqua, is*

postulat aliquid, quod fieri nequit. *Scholiasť. ad laudatum locum Luciani: τὸ γὰρ καθ' ὕδατος γράφειν ἀδύνατον.* Similiter fere apud Graecos *ὄρκιον εἰς οἶνον γράφειν.*

CARM. LXXI.

Hoc poematum non scatet tantum pudenda obscenitate, qua plura carmina contaminavit poeta lascivior, sed laborat quoque obscuritate, quae pellenda mihi videtur hoc fere modo: *Exagitat poeta Virronem quendam, tam pessimum ex alis foetorem emittentem, quam podagra laborantem. „Si quis est, ait, qui, sicut tu, intolerabili hirci sub alis odore se abominabilem reddit, aut misere vexatur podagra, iste, tui aemulus, qui amorem, quem vos ambo sectamini, exercet, mirifice utrumque malum a te (per contagionem) accepit.”*

1. 2. *quoi* (ut *supr. Carm. I, 1.*) *bono.* non raro apud optimos quosque scriptores, praecipue apud Comicos, homo nequam per ironiam dicitur *bonus*; addi nonnunquam solet: *si diis placet. — sacer, ex-*

Aemulus iste tuus, qui vostrum exercet amorem,
 Mirifice est a te nactus utrumque malum.
 Nam quoties futuit, toties ulciscitur ambos:
 Illam affligit odore, ipse perit podagra.

5

CARMEN LXXII.

AD LESBIAM.

Dicebas quondam solum te nosse Catullum,
 Lesbia, nec prae me velle tenere Iovem.
 Dilexi tum te, non tantum ut vulgus amicam,
 Sed pater ut gnatos diligit et generos.
 Nunc te cognovi. Quare, etsi impensius uror,
 Multo mi tamen es vilior et levior.

5

Qui potis est? inquis. Quod amantem iniuria talis
 Cogit amare magis, sed bene velle minus.

secrahilis; cf. supr. ad XIV, 12. — *obstitit*, causa contemptus et taedii exstitit. — *alarum hircus*, cf. supr. ad LXIX, 6. — *merito*, quia sua cuiusque culpa, intemperantia scilicet, podagra contrahitur. — *tarda*, significanter, quia podagra alumnos suos tarde incedere et pedes circumspicere movere et ponere inbet. — *secat*, quasi pes vel pollex pedis crebris perfodiatur ictibus; accommodate igitur ad naturam podagrae. Imitatus est Catullum Martialis IX. Epigr. XCIII, 10. 11. *podagra chiragraque secatur Caius, et mallet verbera mille pati.*

4. *est nactus*. Corn. Nep. Attic. c. 21. *nactus est morbum*.
 6. *Illam*, puellam.

CARM. LXXII.

Cum Lesbia, quae tanto amore se Catullum deperire professa erat, ut eum non solum aliis omnibus amatoribus, sed ipsi adeo Iovi praelaturam se esse diceret, nunc fidem, quam dederat, laesisset, Catullus tam graviter affectus et exacerbatus est, ut eam, etsi impensius uratur, ut vilem et levem puellam se contemnere profiteatur.

1. *nosse*, sc. ut eum, quem ama-

res, pro vulgari: te unum et solum Catullum amare.

2. *prae me, priorem me*, mihi praelatum. — *tenere*, sc. amore; supr. LXIV, 28. *Tene Thetis tenuit?*

3. *Dilexi. diligere* significantius quam *amare*; *diligere* aliquem dicitur, qui eum ob cognititas virtutes veneratur; *amare*, qui externa tantum eius specie captus est. Hinc illud: *non solum te amo, sed etiam diligo.*

5. *Nunc te cognovi*, quam fallax et perfida tu esses, experientia edoctus sum. Haec culpa perfidiae, qua Lesbia alium Catullo in amore praetulisse videtur, vocatur v. 7. *iniuria*. — *impensius uror*, ut Phaedria apud Terentium Eunuch. I, 1, 25. *o indignum facinus, nunc ego et Illam scelestam esse, et me miserum sentio: Et taedet, et amore ardeo.* Claud. Fescenn. v. 110. *Accenditque magis, quae refugit, Venus.* In eandem sententiam Silentiarius in Anthol. Gr. ed. Iacobs. T. IV p. 49.

"Ἵβρις ἔρωτος ἔλυσε. μάτην ὄδε μῦθος ἀλάται.

"Ἵβρις ἐμὴν ἐρᾶθει μᾶλλον ἔρωμανίην.

CARMEN LXXIII.

IN INGRATUM.

Desine de quoquam quidquam bene velle mereri,
 Aut aliquem fieri posse putare pium.
 Omnia sunt ingrata; nihil fecisse benigne est;
 Immo etiam taedet, taedet obestque magis,
 Ut mihi, quem nemo gravius nec acerbius urget, 5
 Quam modo qui me unum atque unicum amicum habuit.

CARMEN LXXIV.

IN GELLIUM.

Gellius audierat patrum obiurgare solere,
 Si quis delicias diceret aut faceret.
 Hoc ne ipsi accideret, patrii perdepsit ipsam
 Uxorem, et patrum reddidit Harpocratem.
 Quod voluit, fecit; nam, quamvis inrumet ipsum 5
 Nunc patrum, verbum non faciet patruus.

CARM. LXXIII.

Bilem Catullo movit homo quidam, qui eum, cuius iste unum atque unicum amicum se professus est, turpissime vexasse, turbasse et quovis malitiae genere petiisse dicitur. Itaque Catullus istum ingratis animi hominem omnium in hoc poematio despectui exposuit simulque in universum de communi ingrati animi turpitudine et vitio misere questus est. Nomen ipsum ingrati hominis, quem carpit, reticuit quidem poeta, sed non aliena a probabilitate esse videtur opinio eorum, qui Catullum respexisse suspicantur *Alphenum Varum Iuriconsultum*, quem ille simillime descriptum dedit supr. Carm. XXX.

2. *pium*, pia h. e. grata mente recolentem benefacta, gratum. Ovid. *Trist.* V, 4, 43. *Pro quibus adfirmat fore se memoremque piumque, Sive diem videat, sive tegatur humo.*

3. *nihil fec. ben. est*, benigne aliquid fecisse, id (*nihil est*) pro nihilo habetur.

4. 5. *taed. obestq. m. contemptim* accipitur, et nocet magis et fraudi est, sienti mihi. — *urget*, premit et vexat. Ceterum querela de ingrati animi hominibus est antiquissima. Homer. *Odyss.* IV, 694. 695. Ἄλλ' ὁ μὲν ὑμέτερος θυμὸς καὶ ἀεικέα ἔργα φαίνεται, οὐδέ τις ἔστι χάρις μετόπισθ' εὐεργέων.

CARM. LXXIV.

Poeta narrat, quomodo Gellius molestis patrii obiurgationibus silentium imposuerit. — Sunt qui per *Gellium* designari putent eundem, quem Cicero in *Oratione pro Sextio* perstrinxerit.

1. *patrum. homines rixosi et obiurgatores dicebantur patrii*, quia fratrum liberis praecipue timenda erant *patruae linguae* (ut Horat. loquitur, *Od.* III, 12, 3.) *verbera*. Idem Horatius *Sat.* II, 3, 88. *ne sis patruus mihi*, ne sis mihi severus reprehensor. vid. *Drakenb.* ad *Sil. Ital.* XV, 10.

4. *Harpocratem*, silentem et linguam ab omni rixandi consuetudine compescentem. *Harpocra-*

CARMEN LXXV.

AD LESBIAM.

Nulla potest mulier tantum se dicere amatam

Vere, quantum a me, Lesbia, amata, mea, es.

Nulla fides ullo fuit unquam foedere tanta,

Quanta in amore tuo ex parte reperta mea est.

Nunc est mens adducta tua, mea Lesbia, culpa,

5

Atque ita se officio perdidit ipsa suo,

Ut iam nec bene velle queam tibi, si optima fias,

Nec desistere amare, omnia si facias.

tes est deus silentii, quod digito ori admoto significatur. Cf. Cuperi Harp. p. 24., quo loco Epigr. Catullianum illustratur.

CARM. LXXV.

Scriptum est hoc poematium eodem tempore et eadem de causa, qua Carmen LXXII. Lesbiae scilicet erga Catullum amor frigere coeperat, sive quod alius quidam amator apud eam nunc erat potior, sive quod illa imminuti amoris simulatione urere et sollicitare volebat Catulli animam. Quo ardentius autem Catullus Lesbiam amabat, ut declarat his versibus, eo gravior de mutato Lesbiae animo eius fuit dolor. — Profitetur Catullus se Lesbiam, licet ab ea, ut supr. Carm. LXXII, 7. dicit, affectus sit *iniuria*, amare nunquam destitutum esse. — Habemus igitur exemplum, quo Catullus unam eandemque rem gemino carmine expressit, sive id factum sit uno eodemque, sive diverso tempore, sed ob unam eandemque zelotypiam. — In hoc carmine sicut in aliis saepius contra auctoritatem Codd. ab interpretibus, nominatim a *Scaligero*, facta est versuum ex uno carmine in aliud traectio.

3. *ullo fuit unquam foedere. an forte post unquam excidit in? sequitur enim in amore.*

4. *ex parte mea, quod ad eam, qua ego te amo, partem attinet.*

5. *est mens adducta, sc. in fines angustiores; si quid, quod est vel fuit amplum et laxum, in angustum vel breve contrahitur, id eleganter dicitur adduci; Catulli igitur mens ante amore plena et abundans (adducta) nunc inclinata est eo, ut fieret lentior et languidior. Plin. Epist. 1, 16. In concionibus eadem, quae in orationibus, vis est, pressior tamen, et circumscriptior, et adductior.*

6. *Atque ita, et hac ipsius culpa, (ipsa se officio suo perdidit) ipsa privavit se suo erga amatorem officio. Observa locutionis insolentiam: perdere se aliqua re, pro: rem aliquam perdere. — Pro pio dedi suo; hoc enim Codd. Dresd. et omnes ante Scaligerum Editt. exhibent, illud debetur Scaligeri ingenio. — Vox officium in re amatoria passim obvia; vid. Interpretes ad Petron. cap. 140. Huc accedit, quod Lesbiae iniuria erga Catullum repetenda videtur ab illius in amore perfidia.*

8. *omnia si facias, licet quavis me affeceris iniuria.*

CARMEN LXXVI.

AD SE IPSUM.

Si qua recordanti bene facta priora voluptas
 Est homini, cum se cogitat esse pium,
 Nec sanctam violasse fidem, nec foedere in ullo
 Divum ad fallendos numine abusum homines:
 Multa parata manent in longa aetate, Catulle, 5
 Ex hoc ingrato gaudia amore tibi.
 Nam quaecumque homines bene quoiquam aut dicere possunt
 Aut facere, haec a te dictaque factaque sunt,
 Omnia quae ingratae perierunt credita menti. 10
 Quare iam te cur amplius excrucies?
 Quin te animo obfirmas, teque istinc usque reducis,
 Et Dis invitis desinis esse miser?

CARM. LXXVI.

Catullus (ut Carm. LXXII.) de Lesbiae, quae alium in amore sibi praetulerit, perfidia miseras querelas iacit. Acquiescit deinde in solatio efficacissimo, scilicet in dulci pietatis et inconcussae fidei erga Lesbiam conscientia. Ne igitur diutius de Lesbiae levitate excrucietur et paene pereat, omnem erga Lesbiam amorem radicitus ex animo evellere firmo animo constituit; sentiens autem, quam difficile sit veterem amorem eradicare velle, deos obsecrat, ut sibi adsint in obdurando et pervincendo contra Lesbiae amorem animo. — Ceterum in hoc quoque carmine animadvertimus, quomodo Catullus rebus ludicris et amatoriiis sententias passim adperserit gravissimas; quid enim sententia illa, „*recti conscios in longa aetate manere parata gaudia*,” cogitare potest gravius?

1—6. *Si qua recordanti vett.* Sensus: si voluptas illa est maxima, quae percipitur ab eo, qui integritatis, pietatis et sanctitatis sibi conscios recolere potest anteaetae vitae memoriam, profecto ea me manet senem, cum, qualem

me praebuerim ingratae Lesbiae, animo repetiturus sum. — Scripsi in v. 1. non una voce *benefacta*, sed duabus. *bene facta priora*, quae olim bene a se facta sint.

6. *ingrato*, ingrati Lesbiae erga fidem meam in amore animi. — *gaudia*, quae parat dulcis rerum bene factarum recordatio.

9. *ingratae credita menti*, communicata cum ingrati animi Lesbia. — *perierunt*, vana et irrita fuerunt.

11. 12. *Quin te animo obfirmas ceit. usque*, in aeternum. — Tanta est in hoc versu ineptissimarum lectionum farrago et permixtio, ut eum emendaturis liberior sane danda esse videatur venia. Hac data venia equidem huic versum ita emendari posse suspicor: *Quin tu animum obfirmas, teque istinc quaque reducis*, quidni animum tuum contra Lesbiae amorem firmare et munire studes et te (*istinc*) ab Lesbia (*quaque*) quovis modo retrahis, miserque esse desinis. — *Dis invitis* (*ὄπιθ' αἰῶν*), Deis te miserum esse nolentibus. — *quaque*, sc. ratione, quae vox passim onūti solet. Virg. Eclog. III, 15. *Et, si non aliqua* (scil. ratione) *noctuisses, mortuus esses.*

Difficile est longum subito deponere amorem:
 Difficile est, verum hoc, qua lubet, efficias.
 Una salus haec est, hoc est tibi pervincendum. 15
 Hoc facies, sive id non pote, sive pote.
 O Dî, si vostrum est misereri, aut si quibus unquam
 Extrema iam ipsa in morte tulistis opem:
 Me miserum adspicite, et, si vitam puriter egi,
 Eripite hanc pestem perniciemque mihi, 20
 Quae mihi subrepens imos, ut torpor, in artus,
 Expulit ex omni pectore laetitas.
 Non iam illud quaero, contra ut me diligat illa,
 Aut, quod non potis est, esse pudica velit;
 Ipse valere opto et tetrum hunc deponere morbum. 25
 O Dî, reddite mi hoc pro pietate mea.

CARMEN LXXVII.

AD RUFUM.

Rufe, mihi frustra ac nequidquam credite amice,
 (Frustra? immo magno cum pretio atque malo,)

Et sic v. 14. *qua lubet*, pro: quacunque ratione lubet. — *animum obfirmare*, Plaut. Merc. Prolog. v. 81. *Amens amansque utut animum obfirmo meum*. — *reducis*, Quinctil. Iustit. Orator. XII, 5. *timor quidam, reducens animum ab iis, quae facienda sunt*.

14. *qua lubet*, quacunque ratione id efficere tibi lubitum erit.

15. *Una salus haec*, haec una ad salutem patet tibi via, qua tu ex Lesbiae amore servari et expediti potes. — *pervincendum*, forti animo et omnivirium nisi ad exitum perducendum; de usu vocis *potis* et *pote* vid. Muret. ad h. l.

19. *si vitam puriter egi*, si vixi, ut Horatius loquitur (Sat. I, 6, 69.), *purus et insons*.

23. *contra*, vicissim. — *diligat*, cf. ad LXXII, 3.

25. *valere et tetr. h. dep. morbum*, liberatus tetra amoris insaniam recuperare pristinam mentis sanitatem.

CARM. LXXVII.

Catullus Rufe, quem adhuc inter amicos suos numeraverat, exprobrat perfidiam, qua Catullo, quod ei longe fuit optimum et carissimum, ereptum est. Labefactaverat fortasse Rufus fidem puellae, quam Catullus amabat. — Quis fuerit Rufus, utrum nobilis orator M. Caelius vel potius Caecilius Rufus, manet in ambiguo; certe de Rufe isto, quem poeta supr. LXIX, ut hominem male olentem notavit, cogitari nequit.

2. *Frustra?* at quid dico frustra? immo ingente cum damno et merita temeritatis, qua ego me credidi tuae amicitiae, poena. — Poena, quam quis sua ipsius culpa contrahit, huius culpa dicitur *pretium*, *praemium*, *merces* (Gr. *μισθός*). Terent. Andr. III, 5, 4. *Ego pretium ob stultitiam fero*.

Siccine subrepsti mi atque, intestina perurens,
 Mi misero eripuisti omnia nostra bona?
 Eripuisti. Heu, heu, nostrae crudele venenum
 Vitae, heu, heu, nostrae pestis amicitiae!

5

CARMEN LXXVIII.

DE GALLO.

Gallus habet fratres, quorum est lepidissima coniux
 Alterius, lepidus filius alterius.

Gallus homo est bellus; nam dulces iungit amores,
 Cum puero ut bello bella puella cubet.

Gallus homo est stultus, nec se videt esse maritum,
 Qui patruus patrum monstret adulterium.

5

Sed nunc id doleo, quod purae impura puellae
 Suavia coniunxit spurca saliva tua.

Verum id non impune feres; nam te omnia secla
 Noscent, et, qui sis, fama loquetur anus.

10

4. *omnia nostra bona*, omnia, in quibus posita fuit nostra felicitas; intellige fructus apud Lesbiam amatorios.

5. 6. *venenum — pestis amicitiae*, pro vulgari; amicitiae nostrae pernicies. *Pestis, venenum*, translate derebus, quas, sicut pestem et venenum, abominamur et exhorrescimus. Cf. supr. ad XLIV, 12.

CARM. LXXVIII.

Gallum, ut hominem, qui non solum ipse libidinibus indulgebat, sed etiam aliis ad libidinem exercendam faciem praeferebat, salse et contumeliose poeta his versibus tractat et traducit. — Quis fuerit iste homo, nemo facile sciendi erit cupidus.

3. 4. *Gall. hom. est bell.* per ironiam bellus vocatur Gallus, qui, tanquam ipse bellus, bellum puerum cum bella puella per dulces amores iungit. *Belli hominis* imaginem adumbravit Martial. III, 63. — *nam dulces* cett. nam ad dulces amores inter se iungendos

et coniunctim exercendos operam dat, ut bella coniux alterius fratris concubat cum bello filio alterius fratris. — *coniux* iam vocatur *puella*, ut passim iuvenes uxores vocari solent *puellae*. Horat. Od. III, 22, 2. *Virgo* (Diana), *Quae laborantes utero puellas Ter vocata audis*, et Od. III, 14, 11. *et puellae lam virum expertae*. Et sic Penelope in Epist. ad maritum suum Ulysses apud Ovid. Heroid. I, 115. *se puellam* vocat.

5. 6. *nec se videt* cett. nec ille, cum ut patruus fratris filio ad adulterium cum patrum uxore committendum viam aperiat, idem sibi ut marito accidere posse secum reputat.

7. 8. *Sed nunc* cett. iunge: *Sed nunc id doleo, quod spurca tua saliva coniunxit suavia impura puellae meae suavis puris*, h. e. sed id me male habet, quod ore impuro os puellae meae purum deosculatus es.

10. *fama anus*, ut supr. LXXVIII, 46. *charta anus*, ubi cf. not.

C A R M E N LXXIX.

IN LESBIUM.

Lesbius est pulcher: quidni? quem Lesbia malit,
 Quam te cum tota gente, Catulle, tua.
 Sed tamen hic pulcher vendat cum gente Catullum,
 Si tria notorum suavia repererit.

C A R M E N LXXX.

AD GELLIUM.

Quid dicam, Gelli, quare rosea ista labella
 Hiberna fiant candidiora nive,
 Mane domo cum exis, et cum te octava quiete
 Et molli longo suscitatur hora die?
 Nescio quid certe est. An vere fama susurrat
 Grandia te medii tenta vorare viri?
 Sic certe clamant Virronis rupta miselli
 Illa, et emulso labra notata sero.

CARM. LXXXIX.

Lesbius (a *Lesbiae* amore, quem iste iactabat, nomen, ut videtur, fictum) se, ut hominem *pulchrum*, a *Lesbia* Catullo adeo in amore praeferrere dicitare solebat. Hunc ineptum et magnifice de se sentientem hominem ridet Catullus, dum eum, ut hominem impuri oris, vix a vulgaribus et sibi notis hominibus tria suavia, nedum a *Lesbia*, accepturum esse ait.

3. *vendat cum gente Catullum*, me servum cum tota gente mea publice vendendum producat, si cett. Est iurandi vel obtestandi formula, accommodata ad verba: *quem Lesbia malit, Quam te cum tota gente, Catulle, tua.*

CARM. LXXX.

Poeta quaerit ex Gellio, quid sit quod roseus in eius ore color mutatus sit in niveum? Quaerit porro, num male eius affecta va-

letudo et oris pallor confirmet fortasse famam, quae de nefando eius libidinis genere disseratur?

3. 4. *octava hora*, apud nos hora secunda post meridiem, quo ferre tempore finire solebat meridia-
 tio. — *die longo*, aestivo.

5. *Nescio quid (sit) certe est* (aliquid). Hac Catulli formula usus quoque est Virgilius in *Pharmaceutria* *Eclog. VIII, 107.*, quam quidem Virgilius hoc sensu usurpasse videtur: Postquam ibi venefica sacro magico instituto *Daphnia* ex urbe adesse iusserat hoc saepius repetito versu: *Ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite Daphnia*, tandem illa, cum, fausto signo de bono veneficii eventu animadverso, venientis *Daphnidis* strepitum sibi audire videtur, exclamat: *Nescio quid*, supple: *audio, certe est, scilicet: Daphnis.*

7. *Sic certe clamant*, id certe alta quasi voce declarant.

CARMEN LXXXI.

AD IUVENTIUM.

Nemone in tanto potuit populo esse, Iuventi,
 Bellus homo, quem tu diligere inciperes,
 Praeterquam iste tuus moribunda a sede Pisauri
 Hospes, inaurata pallidior statua?
 Qui tibi nunc cordi est, quem tu praeponere nobis
 Audes. Ah! nescis, quod facinus facias.

5

CARMEN LXXXII.

AD QUINTIUM.

Quinti, si tibi vis oculos debere Catullum,
 Aut aliud, si quid carius est oculis,
 Eripere ei noli, multo quod carius illi
 Est oculis, si quid carius est oculis.

CARM. LXXXI.

Carpitur Iuventius, qui, quasi nusquam in populo tam numero reperiaturo homo bellus et amore dignus, hospitem quendam, in regione ob aëris gravitatem valetudini infesta natum et pallore obductum, Catulli amoris atque amicitiae praetulerit.

1. 2. *Nemone* cett. nullusne (*praeterquam*) nisi. — *quem diligere inciperes*, pro: diligeres.

3. *Pisauri*. *Pisaurum* erat oppidum in Umbria prope fluvium Pisaurum, ubi incolarum corporibus pernicioosa fuit aëris pestilentia; hinc *Pisaurum* vocatur *sedes moribunda*, ubi homines moribundorum speciem prae se ferebant.

4. *inaur. pallidior stat.* — *color auri* Graecis est *ώχρός, χλωρός*,

Latinis *pallidus*. cf. supr. ad LXIV, 160. *Concolor auro* apud Sil. Ital. I, 233 est *pallidus*.

CARM. LXXXII.

Mollissimis precibus poeta Quintium permovere studet, ut abstinere velit a re longe sibi carissima, a Lesbia, ut videtur, sua, quae ipsis oculis sibi sit carior.

1. *Quinti, si vis* cett. si tu vis re, qua nihil mihi potest esse carius, me tibi reddere obstrictissimum. — *oculi*, pars corporis nostri longe praestantissima, translate dicuntur de iis, qui sunt apud nos in maximo pretio, in summis deliciis. Plaut. *Curcul. Act. I. Scen. III, 47. Bene vale, oculo mi.*

3. *ei*, monosyllabum per synacresin.

CARMEN LXXXIII.

IN MARITUM LESBIAE.

Lesbia mi praesente viro mala plurima dicit;

Hoc illi fatuo maxima laetitia est.

Mule, nihil sentis. Si nostri oblita taceret,

Sana esset; quod nunc gannit et obloquitur,

Non solum meminit, sed, quae multo acrior est res, 5

Irata est: hoc est, uritur et loquitur.

CARMEN LXXXIV.

DE ARRIO.

Chommoda dicebat, si quando commoda vellet

Dicere, et hinsidias Arrius hinsidias,

Et tum mirifice sperabat se esse locutum,

Cum, quantum poterat, dixerat hinsidias.

Credo, sic mater, sic Liber avunculus eius, 5

Sic maternus avus dixerat, atque avia.

CARM. LXXXIII.

Exagitat poeta stultitiam Lesbiae mariti, qui, cum ipso praesente convicia Catullo ingereret Lesbia, stolidè laetatus est. Eiusmodi enim rixas amantium amorem potius quam veras iras prodere non intellexit stultus iste maritus.

1. *mala plurima dicit*, plura opprobria, convicia, expuit. Tibull. 1, 2, 11. *Et mala si qua tibi dixit dementia nostra*.

3. 4. *Si nostri* cett. si ne verbo quidem illa me appellasset, sed silens tacensque mihi adfuisset, profecto illa omnis erga me amoris expertem se praestitisset. — *gannit*, voces et sonos irae edit, quales edunt canes, cum dentes ostendunt et ringuntur; est igitur *gannire* quod nos dicimus: *knurren*.

5. *Non solum meminit*, non solum nos in animo memori habet, vel nostri memor est.

CARM. LXXXIV.

Unaquaque aetate extiterunt homines, qui inepto singularis cuiusdam rei studio risum darent aliis. Talis fuit homo quidam ex gente *Arriorum* oriundus. Is igitur, ut verba non pronuntiatione vulgari, sed spiritu grandisono et voce intentiore efferreret, *chommoda* pro: *commoda*, *hinsidias* pro: *insidias*, *Hionios* pro: *Ionios* ore hiantè enuntiare solebat. — Quis fuerit ridiculus iste homo, *Arrius*, frustra adhuc quaesitum est; plerium enim *Arriorum* apud veteres scriptores fit mentio. Sic Horat. Sat. II, 3, 243. duos *Arrios* notat, quos vocat *par nobile fratrum*, *Nequitia et nugis pravorum et amore gemellum*.

5. 6. *Credo sic* cett. iunge: *Sic, credo, dixerat mater, sic* cett. — Quis fuerit *Liber avunculus*, quaerant, quos de rebus abstrusis quaerere iuvat. In hoc vano autem ver-

Hoc misso in Syriam, requierant omnibus aures,
 Audibant eadem haec leniter et leviter,
 Nec sibi postilla metuebant talia verba,
 Cum subito adfertur nuntius horribilis,
 Ionios fluctus, postquam illuc Arrius isset,
 Iam non Ionios esse, sed Iionios.

10

C A R M E N LXXXV.

DE AMORE SUO.

Odi et amo. Quare id faciam, fortasse requiris.
 Nescio, sed fieri sentio et excrucior.

C A R M E N LXXXVI.

DE QUINTIA ET LESBIA.

Quintia formosa est multis; mihi candida, longa,
 Recta est. Hoc ego, sic singula confiteor.

borum pronuntiandorum studio vel more tota gens Arriorum mirifice sibi placuisse videtur.

7. 8. *Hoc misso in Syriam*, sine dubio ad res publicas in Syria gerendas. — *requierant omnibus aures*, omnium aures recreari coeperant a molestia illa, qua absurda Arrii verba declamandi et corrupendi ratione pulsatae fuerant. — *Audibant cett.* audiebant quidem eadem verba, sed leni et molli pronuntiatione.

9. *postilla*, pro: postea, apud Plautum et Ciceronem.

10. *horribilis*, refer ad verborum corruptorum adspirationes, auribus horrorem quasi incutientes.

C A R M. LXXXV.

Odi et amo. Profitetur poeta naturam et ingenium, quo se ducei patiantur amantes. *Bellum et pax*, ut loquitur Terentius, invicem in amore se excipiunt. Hinc Catullus iam supr. LXXV, 7. 8. *Ut iam nec bene velle quam tibi, si optima fias, Nec desistere amare, omnia si facias*; et Phaedria apud Terentium Eunuch. I, 1, 27. *Et*

taedet, et amore ardeo. Itaque qui id fiat et fieri possit, se non intelligere ait.

C A R M. LXXXVI.

Quintiam Catullus comparat cum Lesbia. Vulgo *formosa* habebatur Quintia; nec formositatis partes quasdam ei Catullus derogat, sed gratiae, leporis et festivi ingenii laudem, in qua conspiciatur venustas et omnis pulchritudo, recte ei tribui posse negat. At haec omnia in Lesbia sua exsplendescere probat et contendit.

1. 2. *multis*, secundum multorum sententiam. — *mihi candida, longa* cett. equidem Quintiam ut puellam albi coloris, proceri et erecti corporis, laudo, et has singulas pulchritudinis partes laudandas esse censeo. — *Recta, erecta*, ut supr. X, 20. *recti homines*. — Hic locus Catulli obversatus esse videtur Horatio Sat. I, 2, 123. 24. *Candida rectaque sit, munda haec hactenus, ut neque longa Nec magis alba velit, quam det natura, videri*. — *Hoc ego, haec est mea sententia*.

Totum illud, formosa, nego: nam nulla venustas,
 Nulla in tam magno est corpore mica salis.
 Lesbia formosa est: quae cum pulcherrima tota est, 5
 Tum omnibus una omnes surripuit Veneres.

CARMEN LXXXVII.

CARMEN LXXXVIII.

IN GELLIUM.

Quid facit is, Gelli, qui cum matre atque sorore
 Prurit et abiectis pervigilat tunicis?
 Quid facit is, patrum qui non sinit esse maritum?
 Ecquid scis, quantum suscipiat sceleris?
 Suscipit, o Gelli, quantum non ultima Tethys, 5
 Non genitor Nympharum abluit Oceanus.
 Nam nihil est quidquam sceleris, quo prodeat ultra;
 Non si demisso se ipse voret capite.

CARMEN LXXXIX.

DE GELLIO.

Gellius est tenuis: quidni? quoi tam bona mater
 Tamque valens vivat, tamque venusta soror,

3. *formosa*, quod ad formositatem attinet, vel: eam formosam esse. — *venustas*, elegantia, lepor.

6. *omnibus un. omn. surr. Veneres*, una illa omnibus puellis omnia venustatis genera praeripuit et ad se transtulit.

CARM. LXXXVII.

Duo disticha, quae hunc locum occupaverant, transposuit Scaliger ad Carmen LXXV., ubi vid. Var. Lect. edit. prioris.

CARM. LXXXVIII.

Gellium hominem spurcissimae libidinis fuisse plura, quibus Catullus istius spurcitiem diffamavit, satis docent carmina.

2. *abiectis*, depositis.

3. *patr. qui non s. e. maritum*, cf. supr. LXXIV, 3.

4. *suscipere scelus*, ut passim

culpam, crimen, parricidium cett., pro: admittere, committere, perpetrare, contrahere.

5. *ultima Tethys*, totum mare, a primis eius ad extremos usque fines. — *abluit*, aquae tam pluviali quam marinae vis scelestae facta abluendi, purgandi et expiandi tribuebatur. Cicero pro Rosc. Amer. 26. *ne mare — polluerent*, quo cetera, quae violata sunt, expiari putantur. Eurip. Iphigen. in Taur. 1193. *θάλασσα κλύζει πάντα τὰνθρόπων κακά*. Ad utrumque locum plura in hanc rem interpretes collegerunt.

7. *quo prodeat ultra*, quo ulterius ille progrediatur in scelere.

8. *demisso*, deflexo, inclinato.

CARM. LXXXIX.

Ne quis quaerat vel miretur, quid sit quod Gellius incedat cor-

Tamque bonus patruus, tamque omnia plena puellis
Cognatis, quare is desinat esse macer?

Qui ut nihil attingat, nisi quod fas tangere non est, 5
Quantumvis, quare sit macer, invenies.

C A R M E N X C.

IN GELLIUM.

Nascatur Magus ex Gelli matrisque nefando

Coniugio, et discat Persicum haruspicium.

Nam Magus ex matre et gnato gignatur oportet,

Si vera est Persarum impia religio,

Gnatus ut accepto veneretur carmine Divos, 5

Omentum in flamma pingue liquefaciens.

pore macie extenuato, causam in promptu esse ait Catullus, assiduam scilicet Gellii turpissimae libidinis cum ipsis cognatis exerceo- diae consuetudinem. Itaque poeta homines de Gellii macie mirari desinere iubet.

1. *tenuis*, sc. macie, exilis. Nemesian. Cyneg. v. 137. *eanes macie tennes*. — *quidni?* quid mirari?

2. *Tamque valens*, sc. corporis robore, quod postulat libidinis exercitium.

3. *Tamque bonus patruus*, per ironiam dicitur patruus *bonus*, qui tulit fratris filium in re longe turpissima et nullo modo ferenda. cf. LXXIV, 3.

4. *macer*, macilentus; *macilentum* autem etiam in nervoso corpore locum habere satis constat.

5. *ut*, quamvis. — *nisi quod fas tangere non est*, nisi quod tangere prohibet pietas, h. e. nisi cognatas.

6. *Quantumvis*, tantum, quantum vis et satis est.

CARM. XC.

Pergit poeta nefandae libidinis narrare genera, quorum culpam Gellius sibi contraxerit. Ad ea refert incestum Gellii cum ipsius matre amorem. Iam vero cum secundum impiam Persarum reli-

gionem rite Magus fieri posset is, qui e matre, ab ipsius filio gravis facta, natus esset, Catullus satis salse Gellium patrem futuri Magi cuiusdam extitutum esse canit.

1. *Magus*, sapiens vel sacerdos apud Persas. Cic. de Divin. I, 23. *ei magos dixisse (quod genus sapientum et doctorum habebatur in Persis)*.

2. *Coniugio*, mutua libidinis societate vel coniunctione. Tibull. III, 4, 74. *Nescis, quid sit amor, iuvenis, si ferre recusas Immitem dominam coniugiumque feram*. — *haruspicium*, artem vel disciplinam haruspicum, haruspiciam.

4. *Pers. imp. religio*, de hac impia Persarum religione cf. Muretus. Huc spectat Euripid. Androm. 173 seqq. *Τοιοῦτον πᾶν τὸ βάρβαρον γένος Πατὴρ τε θυγατρὶ, παῖς τε μητρὶ μίγνυται, Κόρη τ' ἀδελφῶ*, ubi Scholiastes: *πάντα Περγικά ἔσθ*.

5. *accepto*, grato et iucundo.

6. *Oment. in fl. p. liquef.* ornate pro simplice: sacrificans. — *omentum pingue*, intellige adipem extorum; *in flamma liquefac.*, ad ignem molliens, h. e. coquens. Pers. Sat. II, 47. *Tot tibi cum in flammis iunicum omenta liquescant*; vid. ibi Casaubonum. — Catullus in *liquefaciens* secundam produxit.

C A R M E N X C I.

IN GELLIUM.

Non ideo, Gelli, sperabam te mihi fidum

In misero hoc nostro, hoc perduto amore fore,

Quod te cognossem bene, constantemve putarem,

Aut posse a turpi mentem inhibere probro:

Sed quod nec matrem nec gerinanam esse videbam 5

Hanc tibi, quoniam me magnus edebat amor.

Et quamvis tecum multo coniungerer usu,

Non satis id causae credideram esse tibi.

Tu satis id duxti: tantum tibi gaudium in omni

Culpa est, in quacunque est aliquid sceleris. 10

C A R M E N X C I I.

DE LESBIA.

Lesbia mi dicit semper mala, nec tacet unquam

De me: Lesbia me, dispeream, nisi amat.

Quo signo? quasi non totidem mox deprecor illi

Assidue: verum dispeream, nisi amo.

CARM. XCI.

Gellium ait poeta hominem esse, cui nihil tam sanctum sit, quod non scelere polluat, nihil tam inviolabile, cui idem non vim inferat; Gellium igitur nulla re magis ad flagitia patrandam incitari, quam ea, cui aliquid sceleris insit.

2. *perduto amore*. perdiderat Catullus felicitatem, quam adhuc ex Lesbiae amore perceperat.

4. *Aut posse*, repete ex versu antec. *te*.

5. *nec matr. nec germ.* cf. Carm. praeced. v. 1 et 3.

6. *Hanc tibi*, Lesbiam. — *edebat*, exedebat, carpebat. *edere* vel esse de amore et igni, pro: absumere, saepe. Supr. XXXV, 15. *Ignes interiores edunt medullam*.

CARM. XCII.

Lesbiam ait Catullus semper rixas movere et in se iacere convi-

cia; se ipsum idem facere, et hoc esse amoris signum; secundum illud Terentii (Andr. III, 3, 23.): *Amantium irac amoris integratio est*.

1. *Pro male* ex coniectura posui *mala*; sic supr. LXXXIII, 1. *Lesbia mi praesente viro mala plurima dicit*. — *mala* iam sunt: convicia, opprobria.

3. 4. *Quo signo?* Sensus est: *Quaerat fortasse aliquis, unde hoc colligam? — quasi non totidem mox deprecor illi Assidue*. hic locus mihi corruptus videtur; cumulatam particulas *quasi, non, totidem, mox, assidue*, vix ferre videtur latinitas, multo minus poetica dicendi ratio. — *totidem* durissima ratione referri debebat ad *male dicere*, at commode nunc refertur ad *mala* (convicia), quod ego in v. 1. *pro male* dedi. Rectius incedere videtur oratio, si hunc locum ita cum *Iacobsio* emendaveris: *quasi*

CARMEN XCIII.

IN CAESAREM.

Nil nimium studeo, Caesar, tibi velle placere,
Nec scire, utrum sis albus, an ater homo.

CARMEN XCIV.

IN MENTULAM.

Mentula moechatur: moechatur mentula certe.
Hoc est, quod dicunt: Ipsa olera olla legit.

CARMEN XCV.

DE SMYRNA CINNAE POETAE.

Smyrna mei Cinnae nonam post denique messem,
Quam coepta est, nonamque edita post hiemem,

non totidem mala deprecet illi Assidue. — *deprecari* dictum est pro: *mala imprecari*, ut docuit A. Gellius Noct. Attic. VI, 16. — *Assidue* respondet particulae *semper* in v. 1.

CARM. XCIII.

Catullus se de Caesaris moribus et ingenio baud honorifice sentire et iudicare, uti supr. Carm. LIV. LVII., ita hoc uno disticho baud obscure declaravit.

1. *Nil*, nulla omnino re, ut passim *nihil.* — *velle* abundat, ut saepe.

2. *utrum sis alb. an at h.*, qualis tu sis, utrum candidus, an niger (Horat. Sat. I, 4, 85. *hic niger est, hunc tu, Romane, caveto.*), utrum honestus, an inhonestus.

CARM. XCIV.

1. Sunt qui Catullum per *Mentulam* intellexisse suspicentur *Mammuram*, quod probabile fit ex Carm. CXIV. Certe non dubium est, quin poeta per *Mentulam* designaverit hominem praeter modum salacem.

2. *Ipsa olera olla legit.* haec proverbialis locutio explicanda videtur de rebus, quae coniungi vo-

lunt cum iis, quae illarum naturae convenient. Si igitur *Mentula* moechatur, facit id, quod eius nomini est consentaneum, ut in eo, quod dicunt *ollam olera* legere. Lusus in nomine et syllabis. *Olla* convenit coquendis oleribus. Inepta enim huius proverbialis locutionis explicatio esse videtur eorum, qui illam repetunt a fure quodam, qui in olerum furto ablatorum crimine deprehensus hac excusatione se purgare voluerit.

CARM. XCV.

C. Helvius Cinna, Catulli amicus, cum esset poeta, qui non levi opera vel ore loquace ingentem versuum lutulentorum munus deproperaret, sed *in versu faciendo* (ut loquitur Horatius) saepe caput scaberet, vivos et roderet ungues, eliminando, expoliendo et ad perfectionem aliquam adducendo carmini, *Smyrnae* nomine insignito, decem ferme annos iusudaverat. Cinnam igitur, ut poetam egregium, et eius carmen *Smyrnaeum*, quod ad posteros et in terras remotissimas propagaretur, dignissimum, Catullus his paucis versibus celebrat. Ceterum cum

Millia cum interea quingenta Hortensius uno

* * *

Smyrna cavas Atacis penitus mittetur ad undas,

5

Smyrnam incana diu secula pervoluent.

At Volusi annales * * *

Et laxas scombris saepe dabunt tunicas.

Parva mei mihi sunt cordi monumenta * * *

At populus tumido gaudeat Antinacho.

10

toto hoc Catulli poemate comparanda est Celeberrimi *Weichert* de *Cinna* poeta disputatio.

1-4. *Smyrna*, quod argumentum tractaverit *Cinna* in Carmine *Smyrna* (*Zmyrna*), est in ambiguo. *Antonius Parthenius Veronensis* *Cinna* in laudato carmine res praeclare ab *Amazone* quadam gestas cecinisse ait; alii *Cinna* incestum *Myrrhae* vel *Smyrnae* cum parente *Cinyra* amorem enarrasse contendunt: vid. *Muncker*, ad *Hygini Fab.* LVIII, et *Burm.* ad *Ovid. Met.* X, 298. Ceterum *Cinnae*, ut poetae insignis, honorifica quoque mentio fit apud *Virg.* *Ecl.* IX, 35. *Nam neque adhuc Varro videor nec dicere Cinna Digna cett.* — *nonam post messem et nonam hiemem*, in commendando praeepto: „scripta, quae quis in lucem emissurus sit, ad illa emulanda per novem deinceps annos retinenda esse in scrinio,” *Horatius* (*Epist.* ad *Pis.* 388. *nonumque prematur in annum*) *Cinnae* exemplum ante oculos habuisse videtur. — *Hortensius*, nobilissimus igitur ille orator ingentem quoque versuum copiam, sed iracundis *Musis* effudit. *Hortensii*, ut poetae, meminuit quoque *Ovidius* *Trist.* II, 44. — *** deperditus pentameter non nisi vetere quodam libro, in quo ille legatur, invento restitui potest. Ad sententiam in pentametro temporis iniuria absunto expressam ducit quodammodo vox ultima hexametri uno, nempe: uno in pede stans carmina conscriberet. Animi igitur causa effluxi ego hunc penta-

metrum: *Stans pede dictaret carmina ineptus homo*, vel lege pro *ineptus: plenus*, ut suppleatur: versuum ineptorum. *Horat.* *Sat.* I, 4, 9. 10. de *Lucilio*: *in hora saepe ducentos, Ut magnum, versus dictabat stans pede in uno.* *Catulli* igitur hic locus, cum adhuc esset integer, fortasse observatus est *Horatio*, ut eidem versus primus huius carminis in *Epist.* ad *Pis.* 388.

5. *cavas*, vid. supr. ad XVII, 4. — *Cinnae* carmen non *Romae* tantum legetur, sed in remotiores quoque terras missum doctorum ibi manibus teretur. — *Atacis*, fluvius *Galliae Narbonensis*.

6. *incana*, sera, remotissima; sic apud *Sil. Ital.* III, 328. *aetas incanescere* dicitur.

7. 8. *At Volusi ann.* cf. supr. ad XXXVI, 1. — *scomb.* *scomber* est piscis marinus, vulgo: *Makrel*; pisces marini autem, ne manus, eum portantur, polluenter muria, amiciri solent tunica, h. e. involuero, quod constat e chartis ineptis; hae *tunicae* autem dicuntur *laxae*, quia non constringuntur, sed laxe circumvolvuntur. *Martial* IV, 87, 8. *Nec scombris tunicas dabis molestas*, et III, 50, 9. ubi est: *poemata darc scombris.* — *monumenta* *** inter plures voces, quas interpretes ad lacunam explendam attulerunt, mihi cum *Mureto* placet: *sodalis*.

10. *Antim.* *Antimachus* (ab urbe *Colophoniorum Claro*) *Clarius*, quanquam, ut ait *Catullus*, fuit poeta *tumidus*, h. e., ut *Horatius* loquitur, *mubes et inania captans*,

CARMEN XCVI.

AD CALVUM DE QUINTILIA.

Si quidquam mutis gratum acceptumque sepulcris
 Accidere a nostro, Calve, dolore potest,
 Quo desiderio veteres renovamus amores,
 Atque olim amissas flemus amicitias:
 Certe non tanto mors immatura dolori est
 Quintiliae, quantum gaudet amore tuo.

5

CARMEN XCVII.

IN AEMILIUM.

Non, ita me Dii ament, quidquam referre putavi,
 Utrumne os an culum olfacerem Aemilio.
 Nil immundius hoc, nihiloque immundius illud,
 Verum etiam culus mundior et melior:

tamen non displicuisse videtur populo; nam additur: *populus gaudeat Antimacho*. vide de eo *Schellenberg* edit. *Antimachi Coloph.* reliqu. et *Bachium* in *rell. Philet. Hermes. et Phan.* p. 240. sqq. Scripsit *Antimachus* magno volumine *Thebaida*.

CARM. XCVI.

Calvi mollissimos amores poeta celebrat. Calvum scilicet, qui Quintiliam, dum illa vivebat, perdidit amaverat, nunc eam mortuam tanto dolore Ingere Catullus ait, ut, si huius doloris sensus penetrare possit ad mortuos, illa de immatura sua morte magis gavisura quam dolitura sit. — *Calvus* idem esse videtur, ad quem scriptam est *Carm. XIV.*, ubi de eo vide. — Ceterum Calvum Quintiliae suae mortem peculiari elegia dessevisse discimus ex *Propert. II, 25, 89*.

1. *Si quidquam* cett. dubitatio, utrum sentiant mortui, quae fiunt apud viventes, necne, passim mota est apud veteres. — *mutis sepulcris*, cf. *infr. Carm. CI, 4*, ubi omnia silent.

2. *a nostro dolore*, ab eo dolore, quem nos suscipimus viventes.

3. *Quo*, sc. dolore. — *desiderio*, propter desiderium veterum amorum, vel eorum, quos amamus. *Horat. Od. I, 24, 1. Quis desiderio sit pudor aut modus Tam cari capitis.*

4. *olim*, ante aliquod tempus; *olim* non tantum de tempore iam diu, sed etiam de tempore proxime praeterlapso. — *amissas*, perditas. *sabnis amissa*, *Cic. Epist. ad Attic. IX, 5*.

CARM. XCVII.

Quicumque tabulam, in qua Aemilius, ut homo tam corpore quam moribus abominabilis, foedissimis coloribus adumbratus est, usurpat oculis, is non solum ab huius tabulae contemplatione tanquam a re male ominata avertet oculos, sed etiam Catullum, poetam doctissimum venustissimumque, artificem huius tabulae esse necum dolebit.

2. *Aemilio*, Aemilii, vel apud Aemilium.

3. *hoc*, sc. enlo. — *pro nihiloque immundius illud cum Mureto*,

Nam sine dentibus est. Hoc dentes sesquipedales, 5
 Gingivas vero ploxemi habet veteris;
 Praeterea rictum, qualem diffissus in aestu
 Meientis mulae cumnus habere solet.
 Hic futuit multas, et se facit esse venustum,
 Et non pistrino traditur atque asino? 10
 Quem si qua attingit, non illam posse putemus
 Aegroti culum lingere carnificis?

C A R M E N XCVIII.

A D V E T T I U M.

In te, si in quemquam, dici pote, putide Vetti,
 Id, quod verbosis dicitur et fatuis:
 Ista cum lingua, si usus veniat tibi, possis
 Culos et crepidas lingere carbatinas.
 Si nos omnino vis omnes perdere, Vetti, 5
 Dicas: omnino quod cupis, efficies.

Graevio et aliis scribendum videtur nihil est immundius illo, sc. ore.

5. *Hoc, sc. os.*

6. *ploxemum* vel *ploximum* vel *ploxenum*, vox Celtica secundum *Foss.* vel secundum *Quinctil. Inst. Orat. I, 5.* vox a *Catullo* circa *Padum* audita; cf. *Salmas.* ad *Capitol. Anton. P. c. 12.* Accipitur *ploxemum* de parte *cisii*, ubi, qui *vehebantur*, *sedebant*; *vetus*, quod *vetustate* *corruere* *coepit*, vel *enius* *partes* *vetustate* *dissolutae* *latiore* *spatio* *distant*. Cum *eiusmodi* *male* *affecti* *ploxemi* *forma* *comparantur* *gingivae* *Aemilii*.

7. *diffissus*, *diductus*, *dilatatus*. — *in aestu*, *sc. libidinis*, ubi *cunus* *animalium* *amplior* *et* *latior* *esse* *solet*.

9. *se facit esse venustum*, *se ita gerit*, *quasi sit venustus*. *Supr. X, 17. ut unum me facerem beatiorum.*

10. *asino*, *versando lapidi molari*; *molae* *enim* *lapis superior* *dicebatur* *asinus*, *Graecis* *ὄνος* *μυλιχός*.

C A R M. XCVIII.

Abominabiles esse homines, qui

aures nostras stolidi loquacitate obtundant, *Catullus* *his* *tribus* *distichis* *probat* *exemplo* *Vetti*, *quem*, *si* *velit* *ille* *perdere* *homines*, *armis* *efficacissimis*, *loquacitate* *vel* *garrulitate*, *uti* *iubet*. *Utrum* *Vettius* *luerit* *iste*, *de* *quo* *agit* *Cicero* *in* *Epist. ad* *Attic. II, 24.* *et* *in* *Orat. pro* *Sext. cap. 63.*, *evinci* *certo* *argumento* *nequit*.

1 — 4. *In te cett. Iunge: Si in quemquam, quod verbosis dicitur et fatuis, id in te, putide Vetti, dici pote (potest).* — *putide*, *o tu homo absurde et stolide*; cf. *supr. ad* *XLII, 11.* — *crepidas carbatinas*, *calceamentum rusticum*, *e erudo et recenti corio confectum* *apud* *Cares*. *Pollux* *VII, 22.* *καρβατίνην εἶναι ἀγροικῶν ὑπόδημα μονόδεμον.* — *lingere*, *neque lutum et coenum*, *quo obducta erant rustica illa calceamenta.*

5. *perdere*, *sic sapius* *apud* *Plautum* *et* *Terentium* *enccare*, *et occidere* *apud* *Horat. Epod. XIV, 5.* *et* *Epist. ad* *Pis 475.*

6. *Dicas*, *loquere*, *linguam exerce*, *lingua nos pete.*

C A R M E N X C I X .

A D I U V E N T I U M .

Surripui tibi, dum ludis, mellite Iuventi,
 Suaviolum dulci dulcius ambrosia.
 Verum id non impune tuli: namque amplius horam
 Suffixum in summa me memini esse cruce,
 Dum tibi me purgo, nec possum fletibus ullis 5
 Tantillum vestrae demere saevitiae.
 Nam simul id factum est, multis diluta labella
 Guttis abstersisti omnibus articulis,
 Ne quidquam nostro contractum ex ore maneret,
 Tanquam comminctae spurca saliva lupae. 10
 Praeterea infesto miserum me tradere amori
 Non cessasti omnique excruciare modo,
 Ut mi ex ambrosio mutatum iam foret illud
 Suaviolum tristi tristius helleboro.
 Quam quoniam poenam misero proponis amori, 15
 Non unquam posthaec basia surripiam.

C A R M . X C I X .

Hoc carmen scriptum est ad *Iuventium*, puerum mollem et venustum, qui accommodate ad dulcissimum osculum, quod poeta illi surripuerat, vocatur *mellitus*. Describitur autem in hoc carmine cum vis, quam oscula habent, tum simulata in amoribus tergiversatio.

1. *dum ludis*, inter ludendum. Cogita vel de lusibus et deliciis, quas inter se faciunt nectuntque pueri, vel de ludis, quibus in campo Martio exercebatur iuventus.

3. *Ver. id n. impune tuli*, supr. LXXVII, 9. *Verum id non impune feres*.

4. *Suffix. in s. cett. ornate pro*

vulgari: summos cruciatus sensi et pertuli.

6. *vestrae*, communi illi asperitati, qua vos formosi formosaeque tractatis amatores.

8. *articulis*, sc. digitorum. *Muretus* comparat Theocrit. Idyll. XXVII, 5. *Τὸ στόμα μὲν πλύνω καὶ ἀποπνέω τὸ φίλαμα*.

9. *contractum*, collectum.

10. *Tanquam*, tanquam esset saliva mea aequae spurca atque est meretricis. — *lupa* meretrix, unde *lupanar*.

11. *infesto*, adverso, ubi reiicitur et contemnitur amator.

14. *tristius helleboro*, amarius amara illa herba, helleboro; hinc proverbialis apud Graecos locutio: *πικρότερον ἔλλεβόρου*.

C A R M E N C.

D E C O E L I O E T Q U I N T I O .

Coelius Aufilenum, et Quintius Aufilenam,
 Flos Veronensium depereunt iuvenum,
 Hic fratrem, ille sororem. Hoc est, quod dicitur, illud
 Fraternaliter vere dulce sodalitalium.
 Quoi faveam potius? Coeli, tibi: nam tua nobis 5
 Perspecta exigit hoc unica amicitia,
 Cum vesana meas torreret flamma medullas.
 Sis felix, Coeli, sis in amore potens.

C A R M E N C I.

I N F E R I A E A D F R A T R I S T U M U L U M .

Multas per gentes et multa per aequora vectus
 Adveni has miseram, frater, ad inferias,
 Ut te postremo donarem munere mortis
 Et mutum nequidquam alloquerer cinerem,
 Quandoquidem fortuna mihi tete abstulit ipsum, 5
 Heu miser indigne frater adente mihi.

C A R M . C.

Duos florentissimos Veronae iuvenes, Coelium et Quintium, cum ille puerum Aufilenum, hic pueri sororem, Aufilenam, deperiret, Catullus *dulce et vere fraternaliter sodalitalium* vocat. Favet autem poeta Coelii imprimis amori, quia ipse quoque eius in amore suo favorem olium expertus fuerat. De *Coelio* cf. supr. *Argum.* ad LVIII.

2. *Vērōnēnsiūm.*

6. *unica*, sc. in suo genere, h. e. singularis.

7. *Cum vesana* cett. significanter pro vulgari: cum ego amarem.

8. *in amore potens* eleganter dicitur, qui tam aetatis flore, quam corporis pulchritudine, ita pollet, vel tam *potens* est, ut nemo eius amori resistere queat; Horatius huius potentiae causas addit, *Veneris munera*, Od. IV, 10, 1. *O crudelis adhuc et Veneris muneribus potens.*

C A R M . C I.

Exemplum pii fratris, Catulli, qui, ut fratri morte adempto inferias sollemni more instauraret, in terras remotissimas, ubi ille sepultus fuit, profectus est. De Catulli fratris morte cf. supr. *Carm.* LXV. et LXVIII.

3. *munere mortis*, quo mortui honorantur et pie coluntur; apud Homerum est *γέρας θανόντων*, *Iliad.* XVI, 675.

4. *mutum cinerem*. Antipater Sidon. *Epigr.* XC, 8. in *Anthol. Iacobs.* Tom. II. p. 38.

ἀντὶ δὲ σείῳ

Στάλα καὶ κοφὰ λείπεται ἄμμι κόνις.

nequidquam, quia cinis non respondet.

6. *indigne*, qui nondum debebas mori, sed, qui diutius viveres, dignus eras. — *frater adente mihi*, supr. LXVIII, 20. *o misero frater adente mihi.*

Nunc tamen interea prisco quae more parentum
 Tradita sunt tristes munera ad inferias,
 Accipe, fraterno multum manantia fletu,
 Atque in perpetuum, frater, have atque vale. 10

CARMEN CII.

A D C O R N E L I U M.

Si quidquam tacito commissum est fido ab amico,
 Quoius sit penitus nota fides animi:
 Me unum esse invenies illorum iure sacratum,
 Corneli, et factum me esse puta Harpocratem.

CARMEN CIII.

A D S I L O N E M.

Aut, sodes, mihi redde decem sestertia, Silo,
 Deinde esto quamvis saevus et indomitus:
 Aut, si te nummi delectant, desine, quaeso,
 Leno esse, atque idem saevus et indomitus.

8. *munera*, lac, vinum, mel, aqua, sanguis, flores; vid. Kirchmannus de *Funeribus Romanorum* IV, 2. Locus classicus de hac re est apud Virg. Aen. VI, 225—31.

10. *have atque vale*, formula sollemnis, qua mortuum salutabant eique valedicebant amici et propinqui; Virgilius l. l. v. 231. vocat verba illa ultima *novissima*. Aeneas apud Virg. Aen. XI, 97. ad Pallantem: *Salve aeternum mihi, maxime Palla, Aeternumque vale*.

CARM. CII.

Poeta apud Cornelium quendam, qui quod spectatae fidei amico committeret habuisse videtur, se proficitur hominem, in quo sita sit sancta fides et alta taciturnitas.

1. *tacito*, non temere, quod eius taciturnitati creditum est, effluenti.

3. *illorum iure sacratum*, eleganter pro: receptum esse in sacrum ordinem illorum, qui ius taciturnitatis exercent.

4. *Harpocratem*, vid. supr. ad LXXIV, 4.

CARM. CIII.

Poeta lenonem quendam, Silonem, aut decem sestertia, quae a se accepisset, reddere, aut se officiosorem lenonem praestare iubet.

1. *sodes* (si me audis), cum ironia; nos: *wenn es beliebt*.

2. *Deinde*, quod si feceris. — *quamvis*, quantumvis, pro animi arbitrio; vid. Duker. ad Liv. I, 51. — *saevus et indomitus*. refer ad ingenium lenonum, qui muneribus et mercede pro parato libidinis fructu exsatiari nequeunt.

3. 4. *desine, quaeso* cett. *desine*, quaeso, leno esse, et quidem leno, qui saevus sit et indomitus.

CARMEN CIV.

AD QUENDAM DE LESBIA.

Credis me potuisse meae maledicere vitae,
 Ambobus mihi quae carior est oculis?
 Nec potui, nec, si possem, tam perditae amarem:
 Sed tu cum Tappone omnia monstra facis.

CARMEN CV.

I N M E N T U L A M.

Mentula conatur Pimplaeum scandere montem:
 Musae furcillis praecipitem eiiciunt.

CARMEN CVI.

DE PUERO ET PRAECONE.

Cum puero bello praeconem qui videt esse,
 Quid credat, nisi se vendere discupere?

CARM. CIV.

Poeta carpit quendam, ut hominem mendacissimum, quod ille Catullum Lesbiam suam ex ira conviciis sectatum esse rumorem sparserat.

1. 2. *Credis me potuisse ceteras putasne fieri potuisse, ut ego Lesbiam vita et oculis mihi cariorum maledictis peterem?*

3. 4. *Nec potui, nec ceteras nec potui id a me impetrare, nec ego tam perditae amarem, si id a me impetrare possem. — Tappone, homine, qui falsa finxisse videtur. — omnia monstra facis. monstra facere iam est: prodigiosa et monstruosa, h. e. incredibilia, fingere et evulgare (τρατολογεῖν). Cic. ad Attic. IV, 7. Venerat horis duabus ante Chaerippus: mera monstra nuntiarat.*

CARM. CV.

Mentula, sub cuius nomine latere videtur homo quidam insulsus, vanus et libidinosus (vid ad Carm. XCIV.), cum montem Pimplaeum, ut choro Musarum sese

immisceret, ascendere ausus esset, furcillis inde, ut Catullus in hoc disticho narrat, a Musis detrusus est, h. e. Mentula invita Minerva operam dedit scribendis carminibus.

1. *Pimplaeum montem, Pimplam, in Macedonia, Musis sacrum; unde apud Horat. Od. I, 26, 9. dulcis Pimpleis, Musa.*

2. *furcillis eiic. Cic. ad Attic. XVI, 2. sed quoniam furcilla extrudimur.*

CARM. CVI.

1. 2. *Cogita poetam vidisse bellum quendam puerum cum praecone aliquo in via publica incidentem; ait igitur poeta: Quis potest bellum puerum cum praecone ambulantem conspiceret, quin credat puerum illum per praeconem se vendere velle? — Praecones, ut satis constat, res vendendas sublata voce proclamare solebant. Hinc per praeconem aliquid vendere, Cic. de Nat. D. III, 34.*

CARMEN CVII.

AD LESBIAM.

Si quidquam cupido optantique obtigit unquam et
Insperanti, hoc est gratum animo proprie:

Quare hoc est gratum nobis, quoque carius auro,
Quod te restituis, Lesbia, mi cupido.

Restituis cupido, atque insperanti ipsa refers te
Nobis. O lucem candidiore nota!

Quis me uno vivit felicior, aut, magis hac quid
Optandum vita, dicere quis poterit?

5

CARMEN CVIII.

IN COMINIUM.

Si, Comini, populi arbitrio tua cana senectus
Spurcata impuris moribus intereat:

Non equidem dubito, quin primum inimica bonorum
Lingua exsecta avido sit data volturio,

Effossos oculos voret atro gutture corvus,
Intestina canes, cetera membra lupi.

5

CARM. CVII.

Catullus de Lesbia sibi restituta triumphat, omnibus, ut Cicero loquitur, *incedit laetitias*, et omnium mortalium se longe praedicat felicissimum.

1. *cupido*, scilicet felicitatis per amorem impetrandae.

2. *Insperanti*, nam, *Quidquid praeter spem evenit* (ut ait Terentius Phorm. Act. II, 1, 16 et 21.), id omne in *huero deputare* debemus. — *hoc est gratum animo proprie*, hoc est animo vere et sensu proprio gratum.

3. Particula *quoque* friget; itaque pro *quoque* legendum fortasse esse *quin*, iam olim suspicabar; sententiae nexus: Quare, quod tu, Lesbia, te mihi amore erga te flammanti praeter spem restituis, hoc nobis gratum immo auro carius est.

5. *ipsa* (ἀυτή), sponte. — *refers te*, reconciliata ad me redis. — *insperanti nobis*, pro mihi, ad me; haec loquendi ratio, qua singulari in pronomine iungitur pluralis, comicis imprimis poetis est familiaris. Terent. Eunuch. IV, 3, 7. *absente nobis*. Plaut.

Amphitr. II, 2, 194. *nobis praesente*.

6. *O lucem cand. nota*, scil. insigniendam; supr. LXVIII, 148. *Quem lapide illa diem candidiore notat*.

7. 8. *aut, magis hac quid cett. aut quis dicere poterit, quid magis hac vita, quae mihi nunc contigit, optandum sit?*

CARM. CVIII.

Cominium, iam senem, poeta execratur ut hominem maledicum, maleficum, impuris moribus spurcatum et, si iste ex arbitrio populi perierit, dignum, cuius corpus et singulae eius partes saevis bestiis devorandae obiciantur.

1. 2. *tua cana sen. Spurc.* — *intercat*, si tu senex canus impuris moribus spurcatus intereas.

3. *inimica bonorum. inimicus* cum genitivo. Cic. Tuscul. IV, 15. *animorum motus inimicissimi mentis vitaeque tranquillae*.

4. *sit data*, pro: detur.

6. *Intestina canes*. sponte succurrit Hom. Iliad. I, 4. ἀυτοῦς δ' ἐλώγια τεύχε κύνεσσιν Ὀλωνοῖσι τε πᾶσι.

CARMEN CIX.

AD LESBIAM.

Lucundum, mea vita, mihi proponis amorem

Hunc nostrum inter nos perpetuumque fore.

Di magni, facite, ut vere promittere possit,

Atque id sincere dicat et ex animo:

Ut liceat nobis tota producere vita

5

Aeternum hoc sanctae foedus amicitiae.

CARMEN CX.

AD AUFILENAM.

Aufilena, bonae semper laudantur amicae:

Accipiunt pretium, quae facere instituunt.

Tu, quod promisti mihi, quod mentita, inimica es,

Quod nec das et fers saepe, facis facinus.

Aut facere ingenuae est, aut non promisse pudicae,

5

Aufilena, fuit. Sed data conripere

Fraudando efficitur plus, quam meretricis avarae,

Quae sese toto corpore prostituit.

CARM. CIX.

Deos rogat poeta, ut confirment fidem, quam Lesbia ei de perpetua in amore constantia dederit.

1. *mihi proponis*, promittis, promittendo me sperare sinis.

3. *ut vere promittere possit*, ut inspiretis ei animum, quo vere perpetuum amorem promittere possit.

5. *tota producere vita*, per totam vitam extendere. Cic. de Senect. 17. *ad centesimum annum vitam produxit*, et sic diem, tempus, convivium cett. *producere*.

CARM. CX.

Puellas, quae faciant quod promiserunt, ut bonas amicas laudandas, at istas, quae fallant, pro inimicis habendas esse poeta censet. Ad posteriores refert Aufilenam.

2. *Accip. pret. quae cett. quae vere libidinis exercendae copiam faciunt, accipiunt pretium.* — *facere simpliciter de libidinis exercitio*; sic ὁρίζειν et ἐνεργεῖν apud Graecos, vid. Bergler. ad Alciph. III. Ep. 55.

3. *quod mentita* (sc. es), nec promissis stetit.

4. *Quod nec das*, sc. promissum libidinis fructum. — *et fers saepe*, et aufers saepe pretium; *ferre simplex pro omnibus huius verbi compositis.* — *facis facinus*, pro facienda libidinis copia facis fraudem et iniuriam.

5—8. *facere*, se non subducere promissae libidinis copiae. — *ingenuae*, ingenue et liberaliter sentientis, puellae est, *aut pudicae* puellae erat, Aufilena, non promissae libidinis fructum. — *Sed data*, munera, mercedem, pretium (Ovid. Metam. VI, 463. *nec non ingentibus ipsam Sollicitare datis*) *conripere* *Fraudando*, fraude corripendo, *efficitur plus quam meretricis avarae*; ad *meretricis avarae* quid supplendum sit, nemo facile dixerit. Utrum poetae an scribarum socordiae tribuenda sit, qua ultimi huius carminis versus laborant, obscuritas, pro suo quisque statuat arbitrio. Tolle quidem potest haec obscuritas, sed emendandi genere liberrimo.

CARMEN CXI.

A D A U F I L E N A M.

Aufilena, viro contentas vivere solo,
 Nuptarum laus e laudibus eximiis.
 Sed quovis quamvis potius succumbere fas est,
 Quam matrem fratres efficere ex patruo.

CARMEN CXII.

I N N A S O N E M.

Multus homo es, Naso; nam tecum multus homo est, qui
 Descendit: Naso, multus es et pathicus.

CARMEN CXIII.

A D C I N N A M.

Consule Pompeio primum duo, Cinna, solebant
 Moechi: illo facto Consule nunc iterum

CARM. CXI.

Aufilena, mulier libidinosa et adultera, pueros, ut videtur, ex patruo pepererat. Catullus igitur in eius ignominiam quatuor versiculis expressit hoc: „Eximia sane laus est coniugis, quae uno marito contenta vivat; at si qua a castitate se abduci patiatur, cum quovis alio potius, quam cum patruo, rem habeat.“

3. 4. *Sed quovis quamvis potius* cett. sed fas est (*quamvis*) unauquamque cum quovis alio potius adulterari, quam ex patruo fratres parere. — *efficere fratres*, pro: edere vel gignere fratres, vix ferre videtur latinitas. Equidem liberius correxerim: *Quam matrem fratres ex patruo parere*. — Per *fratres* intellige patruorum filios, qui vel simpliciter *fratres* vel *fratres patrucles* vocari solent.

CARM. CXII.

Naso, cinaedus vel pathicus, dicitur homo multus, h. e. pathicus multorum hominum, qui eum ad explendam libidinem foedissimam adire solebant; Catullus ipse ex-

plicat: *nam tecum multus homo est, qui cett.* — Similiter fere Maecenas honesto sensu apud Horat. Sat. I, 9, 44. *paucorum hominum* (quia cum paucis familiariter versari solebat) dicitur. — *Descendit*, inclinatur, sensu obsceno.

CARM. CXIII.

De insigniter aucto adulterorum numero queritur poeta.

I. Ad *solebant* debet sane aliquid suppleri in sententiam: licentius indulgere libidini; sed haec pudica, ut ita dicam, aposiopesis cadit quidem in Virgilium, Eclog. III, 8. *Novimus et qui te* (scil. corruperit), *transversa tuentibus hircis*, sed non in Catullum. Itaque in pluribus editt. pro *solebant* legitur: *sedebant*; sed *sedere* vel *considerare* dicuntur libidinosi vel libidinosae in lupanaribus; vid. supr. ad XXXVII, 6. et 14. Equidem pro *solebant* malim *ruebant*, sc. in Venerem, ut apud Horat. Od. II, 5, 3. *taurus ruens in Venrem*. At vitium latet fortasse non in *solebant*, sed in *Moechi*; lege igitur mecum: *Consule Pom-*

Manserunt duo, sed creverunt millia in unum
Singula: fecundum semen adulterio.

C A R M E N CXIV.

IN MENTULAM.

Formiano saltu non falso Mentula dives
Fertur, qui quot res in se habet egregias!
Aucupia omne genus, pisces, prata, arva ferasque.
Nequidquam: fructus sumtibus exsuperat.
Quare concedo sit dives, dum omnia desiunt. 5
Saltum laudemus, dum modo ipse eget.

C A R M E N CXV.

IN MENTULAM.

Mentula habet instar triginta iugera prati,
Quadrageuta arvi: cetera sunt maria.
Cur non divitiis Croesum superare potis sit,
Uno qui in saltu tot bona possideat,

pecio primum duo, Cinnia, solebant Moechari, facto Consule nunc iterum Manserunt duo.

3. 4. sed crev. mill. in un. sing. sed millia singula creverunt (confluxerunt) in unum numerum, in duo millia, ex duobus singulis moechis facta sunt duo millia moechorum.

CARM. CXIV.

Mentula, cui ampla erat agrorum possessio, speciem quidem prae se ferebat hominis divitis, sed sumtus, quos faciebat, superabant agrorum redditus. Itaque tantum abfuit, ut Mentula esset dives, ut premeretur rerum inopia; quam quidem sortem ei hand invidit Catullus. — De Mentula cf. supr. ad Carm. XCIV.

1. *Formiano saltu*, per saltum intellige pecuariam rem amplam et rusticam, et ea, quae v. 3. commemorantur. — *Formiano*, in agro Formiano prope Caietam, ubi Cicero quoque habuit praedium. — *Aucupia omne genus*, pro: *aucupiorum omne genus*, et sic saepe

genus; nota est illa formula: *et id genus alia pro: et alia huius generis*. — *in se habet*, completitur.

4. *Nequidquam*, sed haec omnia nihil ei prosunt, nam *fructus sumtibus exsuperat*, per sumtus, quos facit, exsuperat agrorum fructus. Cicero in Orat. in Catil. II, 8. *certare cum usuris fructibus praediorum*.

CARM. CXV.

Ridet et traducit poeta, ut in Epigrammate superiore, vanitatem et insolentiam Mentulae, qui maiores sumtus faciebat, quam ferrent agrorum, quibus se iactabat, redditus.

1. *instar*, ut *ferme* (nos: *gegen*), adiungi solet numerorum rationibus. Cic. in Epist. ad Attic. XVI, 5. *Mearum epistolarum nulla est συγγαγή, sed habet Tiro instar septuaginta*.

2. *maria*, immensa, infinita. Sallust. in Catil. c. 23. *maria et montes polliceri*, immensa et ingentia promittere.

4. *Uno in saltu*, cf. CXIV. 1. not.

Prata, arva, ingentes silvas saltusque paludesque, 5
 Usque ad Hyperboreos et mare ad Oceanum?
 Omnia magna haec sunt: tamen ipse est maximus ultor,
 Non homo, sed vere Mentula magna minax,

CARMEN CXVI.

AD GELLIUM.

Saepe tibi studioso animo venante requirens
 Carmina uti possem mittere Battiadae,
 Queis te lenirem nobis, neu conarere
 Infestum telis icere musca caput,
 Hunc video mihi nunc frustra sumtum esse laborem, 5
 Gelli, nec nostras hinc valuisse preces.
 Contra nos tela ista tua evitamus amictu:
 At fixus nostris tu dabi' supplicium.

5. *Prata, arva* cett. cf. Carm. anted. v. 3.

6. *ad Hyperborcos*, Macrobius II. in Somn. Scip. cap. 7. docet antiquis dictos esse Hyperborcos, qui loca incolerent super Scythiam et ad Tanaim Istrumque, quasi originem Boreae introrsus recedendo transissent. — *mare ad Oceanum* pro simplice: *Oceanum*. Iul. Caes. quoque Bell. Gall. III, 7. addit *mare*.

7. *maximus ultor*, supr. LXXI, 5. *Nam quoties futuit, toties ulciscitur ambos*.

CARM. CXVI.

Catullus, qui versibus felle mendentibus contra se exacerbaverat Gellium, ut compesceret eius iram, muneri ei miserat Callimachi carmina Latine a se expressa. Sed nequicquam. Pergebat ille virus acerbitalis contra Catullum evomere. Hic igitur poenarum, quas Gellius daturus sit, de integro minas iacit.

1—6. *Saepe tibi* cett. Hunc locum paulo impeditiorem et obscuriorem, pro Scaligeri lectione *venanda* revocata vet. edit. lectio-

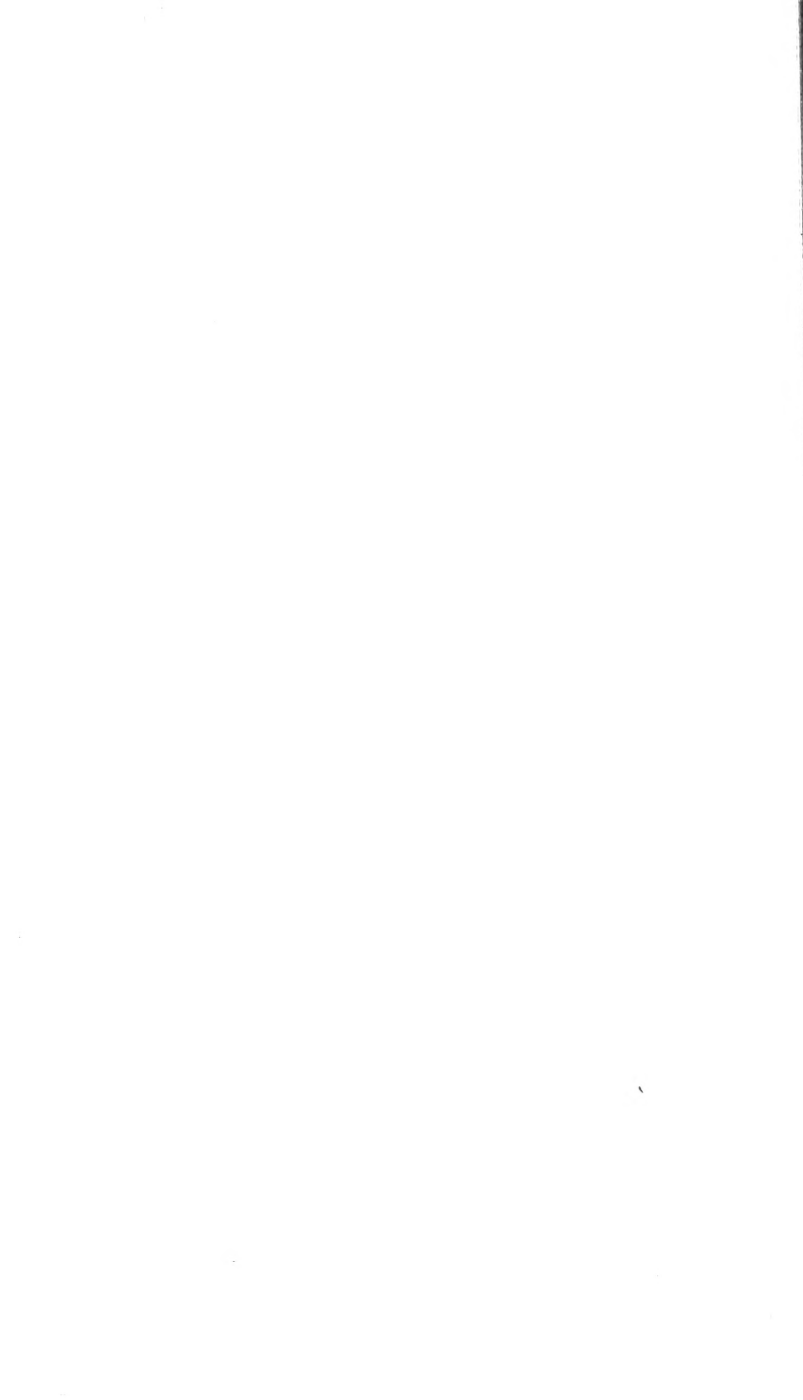
ne *venante*, ita explico: *Saepe animo venante* (cupide circumspiciente) id agens et *requirens, uti* (ut) *carmina Battiadae* (Callimachi) *tibi* (harum rerum) *studioso mittere possem* (mitterem), *quibus te lenirem* (te placarem et mihi reconciliarem), *neu conarere* (amplius tentares) *infestum caput* (me tibi infestum) *musca* (sicut musca) *telis icere* (aculeis pungere), *hunc nunc laborem, Gelli, frustra mihi sumtum* (a me insumtum) *esse, nec preces nostras hinc* (hac re) *valuisse* (apud te aliquid) *video*.

2. *Battiadae*, cf. supr. ad LXV, 16.

4. *musca*, non in vocativo, sed in nominativo accipio; omisa enim est particula comparandi *sicut*, ut *saepe*; exempla Horatiana bene multa collegi ad Horat. Ep. I, 2, 42. in edit. mai. — *telis, aculeis*.

7. *amictu*, intellige pallium, quo Romani sinistram manum obvolvere et sic contra hostis impetum se munire solebant; vid. *Heins.* et *Burm.* ad Petron. cap. 63. De simili Graecorum pugnandi ratione vid. *Cuper. Observ. I, 12*.

I N D I C E S.

I.

INDEX VERBORUM.

A.

A, Ab, praepos. 1) de loco, unde aliquid exiit. (phaselus) cum veniret a mare novissimo 4, 23. a pileatis nona fratribus pila 37, 2. longe simul a domo profectos 46, 10. ab Oceano diem venientem 61, 89. patriis avectam ab oris 64, 132. tuus moribunda a sede Pisauri hospes 81, 3. quum in cinerem solvent canos a vertice crines 64, 351. (querculae) quoniam vere nascuntur pectore ab imo 64, 198. ab auspicio bono profecti 45, 19. a primo digressus carmine 64, 116. ut te a mortis limine restituum 68, 4. ne poenas Nemesis repositat a te 50, 20. iustam a divis exposcam prodita multam 64, 190. ego ab indignis praemia nulla peto 66, 86. ne amplius a misero dona beata petas 68, 14. a quo sunt primo nobis omnia nata bona 68, 157. miriūce est a te nactus utrumque malum 71, 4. 2) de tempore, a parva virgine (a prima virginis aetate) 66, 26. 3) de disinnctione, nec sese a gremio illius movebat (passer) 3, 8. ego ne a mea remota haec ferar in nemora domo 64, 58. a tuis teneris volet secubare papillis 61, 104. amantes non longe a caro corpore abesse volunt 66, 32. abfore me a dominae vertice discrucior 66, 76. diceris male te a tuis glabris abstinere 61, 141. suseitat a cano capite vulturium nepos 68, 124. (sudarum) nunc tuis ab unguibus reglutina et remitte 25, 9. a te sudor abest, abest saliva 23, 16. procul a mea tuus sit furor omnis, hera, domo 63, 92. me cura severat a doctis virginibus 65, 2. a fesso secedent corpore sensus 64, 189. a turpi mentem inhibere probro 91, 4. 4) de actione, mallem divitias mihi dedisses isti, quam sic te siuceres ab illo amari 24, 6. cum (Rufa) ab semiraso tunderetur ustore 59, 5. (Porquatus) facile insciis noscitur ab omnibus 61, 223. quid datur a divis feliei optatus hora? 62, 30. nec peccatum a me quisquam pote dicere quidquam 67, 11. si quidquam tacito commissum est fido ab amico 102, 1. 5) de causa, verum a te metuo tuoque pene 15, 9. talis illius a bona matre laus genus apprabet, qualis unica ab optima matre Telemacho

manet fama 61, 226. et 228. undae purpurea a luce refulgent 64, 276. uvidulam a fletu me 66, 63. si quidquam mutis sepuleris accidere a nostro dolore potest 96, 2.

Abducere, Paris abducta gavisus moecha 68, 103.

Abesse, *Abfore*, genitoribus abero 63, 59. abero foro, palaestra cett. 63, 60. non longe a caro corpore abesse volunt 66, 32. me abfore semper, abfore me a dominae vertice discrucior 66, 75. et 76. quoi nunquam domini limine abesse licet 67, 38. a te sudor abest, abest saliva 23, 16. quod scibant Parcae non longo tempore abesse 68, 85.

Abhorre, (Suffenus) tantum abhorret 22, 11.

Abiegnus, palmis 64, 7.

Abiicere, abiectis pervigilat tunicis 88, 2. — parvi penderē: haec tu abiicere clevega 24, 9.

Abire, 1) illinc abii 50, 7. neu tibi lubeat foras abire 32, 6. Somnus excitam Attin fugiens citus abiit 63, 42. abite illuc, unde malum pedem tulistis, pessimi poetae 14, 21. vos hinc abite lymphae 27, 5. abit in quiete molli rabidus furor animi 63, 38. 2) exire, roseis ut huic labellis palans sonitus abiit 63, 74. 3) de tempore: praeterlabi, abit dies 61, 79, 84, 94, 109, 119, 199. 4) impunitum manere, non hoc tibi, salse, sic abibit 14, 16.

Abitus, quorum post abitum princeps e vertice Peli advenit Chiron 64, 279.

Abiungere, abiunctae paullo ante comae 66, 51.

Abluere, (tantum scelceris) quantum non ultima Tethys, non genitor Nympharum abluit Oceanus 88, 6.

Abrumpere, possct ut abrupto vivere coniugio 68, 84.

Abruptus, adi. praecceps, in barathrum 68, 108.

Abcondere, bonum non abscondis amorem 61, 205.

Absorbere, tanto te absorbens vortice amoris aestus 68, 107.

Abstergere, labella abstersisti omnibus articulis 99, 8.

Abstinere, diceris male te a tuis glabris abstiuere, sed abstine 61, 143.

quare hinc, a pueri, malas abstincte rapinas 19, 19.

Absumere, Daulias absuntti fata gemens Ilyli 65, 14. anxia in assiduos absumens lumina fletus 61, 243.

Abuti, cum se cogitat nec foedere in ullo divum ad fallendos nomine absum homines 76, 4.

Ac, Atque, 1) copul. saepius. 2) in comparatione, neque idem unquam aeque est beatus, ac poema cum scribit 22, 16. illi non minus ac tibi 61, 176.

Accidere, hoc ne ipsi accideret 71, 3. si quidquam motis gratum acceptumque sepulcris accidere a nostro dolore potest 96, 2.

Acceptus, a di., carmine 90, 5. quidquam gratum acceptumque sepulcris 96, 1.

Accipere, 1) contra accipies meros amores 13, 9. munera accipe 101, 9. bonae amicae accipiunt pretium 110, 2. accipiat coniux felici foedere divam 61, 374. 2) excipere, cum Delphi acciperent lacti divum fumantibus avis 64, 391. acceptum face redditumque votum 36, 16. 3) auribus, animo accipere, audire, quasdam cogitationes amici accipiat sui mei que 35, 6. accipe veridicum oraculum 64, 326. accipe quois merser fortunae fluctibus ipse 68, 13.

Accubare, accubans vir tuus Tyrin in toro 61, 171.

Acer, morsus 2, 4. — ardens, vehementis, multo maior acriorque ignis 45, 15. — gravis, quae multo acrior est res 83, 5.

Acerbus, casu 68, 1. — infestus, Troia virum et virtutum omnium acerba cinis 68, 90. quam nemo gravius nec acerbius urget 73, 5.

Acerva, iter caesis angustans corporum acervis 61, 360.

Acies, vis oculi, cupit ipsa pupula ad te sibi dirigere aciem 63, 56. unde aciem in pelagi vastos protenderet aestus 61, 127.

Acina, (acinus, bacca uvae) ebriosa 27, 4.

Acquiescere, desideratoque acquiescimus lecto 31, 10. gravis acquiescat ardor 2, 8.

Acutus, silice 63, 5. — de sono: clarus, ululatus 63, 24.

Ad, praep. 1) de loco, reditum ad vada tetulit 63, 47. Phasidos ad fluctus 64, 3. Smyrnae cavae Atacis penitus mittitur ad undas 95, 5. ad claras Asiae volumus urbes 46, 6. si miles muros isset ad Iliacos 68, 86. coepit ad sese Troia cedere viros 68, 88. Troia, ad quam tum properans fertur simul undique pubes Graeca penetrales deseruisse focos 68, 101. ad domum dominam voca 61, 31. sequimini Phrygiam ad domum Cybelles, Phrygia ad nemora deae 63, 20. ad Idae tetuli nemora pedem 63, 52. ite ad alta Cybelles nemora simul 63, 12. vecta ratis spumosa ad litora Diae 64, 121. cedentem ad templa deum me 66, 63. ad librariorum curram scriinia 14, 17. ad rei ventum est subsellium 39, 2. volo

ad Serapin (templum Serapidis) deferri 10, 26. venistis domum ad tuos Penates 9, 3. venimus lacem ad nostrum 31, 9. ad se quisque discedebant 64, 278. Varus me meus ad suos amores visum duxerat e foro otiosum 10, 1. quem tu scilicet ad tum Catullum misti 14, 13. iube ad te veniam 32, 3. venit ad Phrygium Venus iudicem 61, 18. magnanimum ad Minoa venit 64, 85. rapis teneram ad virum virginem 61, 3. deorum ad aures nova nuntia referens 63, 75. volo te ac tuos amores ad coelum lepido vocare versu 6, 17. ad severos migrate, lymphae 27, 6. — usque ad, cum veniret a mare novissimo hunc ad usque limpidum lacum 4, 24. usque ad Hyperboreos et mare ad Oceanum 115, 6. nunquam se mediam sustulit ad tunicam 67, 22. usque ad millia basiem trecenta 48, 3. 2) versus, cupit ipsa pupula ad te sibi dirigere aciem 63, 56. Torquatus volo parvulus dulce rideat ad patrem 61, 219. ad me omnes clamant 67, 14. passer ad solam dominam usque pipilabat 3, 10. villula nostra non Austri flatus opposita est, nec ad Favoni, verum ad millia quindecim et ducentos 26, 1, 2, 4. 3) de eo, ad quem aliquid attinet, verum, utrum illius an mei, quid ad me 10, 31. 4) de rebus, ad quas accedit aliquid, hanc ad munditiam adde mundiorum, quod 23, 18. 5) apud, pii ad rogem filii lugetur 39, 4. haeres ad latus 21, 6. domina, ad quam communes exerceamus amores 68, 69. 6) de consilio aut fine, ex quo aliquid fit, ad lecticam homines (lecticarii) 10, 16. divum ad fallendos nomine absum homines 76, 4. adveni has miseris, frater, ad inferias 101, 2. tradita sunt tristes munera ad inferias 101, 8.

Adde, praeterea addebat quandam 67, 45. hanc ad munditiam adde mundiorum, quod culus tibi parior salillo est 23, 18. hoc addent divi quam plurima munera 68, 153. adde huc plumipedes volatilesque 55, 27.

Adducere, nunc est mens adducta tua, mea Lesbia, culpa 75, 5.

Adeo, adeo eximie taedis felicibus aucte Peleo 64, 25.

Adesse, Hymen o Hymenae, Hymen ades o Hymenae 62, 5, 10, 19, 25, 31, 38, 48, 66. virgo adest 61, 77. confestim Peneos adest 64, 286. adeste, hendecasyllabi, quot estis omnes 42, 1. vesper adest 62, 1. qualis adest The-tidi, qualis concordia Peleo 61, 337.

Adhortari, (leo) ferus ipse sese adhortans 63, 85.

Adiicere, si captam Asiam Aegypti finibus adiicere 66, 36.

Adimere, munera, quae mihi luctus ademit 68, 31. hei misero fratri iucundum lumen ademptum 68, 93. frater ademit mihi 68, 20, 92, 101, 6.

Adipisci, regium adepta es connubium 66, 27. par connubium maturo tempore adepta est 62, 57.

Adire, adit Idam properante pede cho-

rus 63, 30. omnia adirem latibula 63, 54. adiit opaca loca deae 63, 3. ubi ultima loca litoris adiit 63, 87. iam cubile adeant viri 61, 183. quis nuuc te adibit 8, 16.

Aditus, huc aditum ferat 61, 43. ferens 61, 26.

Adiurare, adiuro teque tuumque caput 66, 40. quod si quis inaniter adiuravit 66, 41.

Adiuvare, illud adiuvato, ne quis liminis obscet tabellam 32, 4.

Admirari, admirans ait haec 53, 4. monstrum Nereides admirantes 64, 15. non li admirari, quare tibi femina nulla velit tenerum supposuisse femur 69, 1. admirari desine, cur fugiant 69, 10.

Admovere, manus vestras non horrebis admovere nobis 14, 26.

Adolescens, ego adolescens eram 63, 63.

Adolescere, capella in urbem adulta lacte portat ubera 20, 11.

Adulter, magis vorax 57, 8.

Adultera, in mala 61, 102.

Adulterium, impuro 66, 84. malum 67, 36. secundum semen adulterio 113, 4. patris patris monstret adulterium 78, 6.

Advenire, adveni has miseris ad inferias 101, 2. advenit Chiron 64, 280. inde pater divum advenit coelo 64, 300. advenit Protesilaem Laodamia domum 68, 73. adveniet fausto cum sidere coniux 64, 330. adveniet tibi Hesperus 64, 329. quibus advenit par dies 61, 37. simul optatae lucas advenere 64, 32.

Adventare, huc, huc adventate 64, 195.

Adventus, tuo adventu vigilat custodia semper 62, 33. dum adventu matris prosilit 65, 22.

Adversus, a d i., in undas 64, 128. p r a e p. qui sedens adversus identidem te spectat et audit 51, 3.

Advocare, quis deus tibi non bene advocatus vecordem parat excitare rixam 40, 3.

Advolare, isque per aetherias me tollens advolat auras 66, 55.

Aegrotus, carnificis 97, 12.

Aemulus, acmulus iste tuus mirifice est a te nactus utrumque malum 71, 3.

Aequalis, non facilis nobis, aequales, palma parata est 62, 11. Hesperus e nobis, aequales, abstulit unam 62, 32.

Aequare, aequabat semper opus deus 64, 316. pumice omnia aequata 22, 8.

Aequus, neque aequus est beatus, ac poema cum scribit 22, 16.

Aequinoctialis, coeli furor 46, 2.

Aequor, trulentum 64, 179. ventosum 64, 12. horrida 64, 206. caecula 64, 7.

per multa 101, 1. spumantibus aequoris undis 68, 3. dicit tuo imbuisse palmas in aequore 4, 17. qua septem-geminus colorat aequora Nilus 11, 8.

Aequoreus, Nereides 64, 15.

Aequus, non aequum est pugnare, pater quo tradidit ipse 62, 60. nec divis homines componer aequum est 68, 141.

Aer, unigena impellens nutantibus aera pennis 66, 53.

Aerius, montis 68, 57. eacumen 64, 241. cupressu 64, 292. gyro 66, 6. venti 64, 142. nebulas 30, 10.

Aes, 1) tinnitus aere ciebant 61, 263. 2) pecunia, quoniam mihi profuisset aere 10, 8. agnus gravem domum remittit aere dexteram 20, 13.

Aestimare, senum severiorum rumores omnes unius aestimemus assis 5, 3.

Aestimatio, quod me non movet aestimatione 12, 12.

Aestuare, et insolenter aestues 25, 12. animo aestuante 63, 47.

Aestuosus, lovis 7, 5. Nicaeae 46, 5.

Aestus, 1) maris perturbatio, in pelagi vastos aestus 64, 127. 2) solis fervor, gravis 68, 62. 3) de amore, tanto te absorbens vortice amoris aestus 68, 108. — diffusus in aestu mularum cunus 97, 7.

Aetas, 1) prospera 64, 238. fugiens 68, 43. nec ulla obliteret aetas (mandata) 64, 232. perfidiae quod post nulla arguet aetas 64, 323. 2) aevum, illic mea capitur aetas 68, 35. multa parata manent in longa aetate gaudia 76, 3. 3) senectus, confecto aetate parenti 68, 119. 4) iuventus, florida 68, 16.

Aeternus, laborem 64, 311. foedus 109, 6.

Aether, album 63, 40.

Aetherius, per auras 68, 55.

Aevum, omne 1, 6.

Afferre, 1) si tecum attuleris coenam 13, 3. haec si attuleris 13, 6. afferunt nuntius horribilis 84, 10. 2) auctorem esse alic. rei, Troia nostro letum miserabile fratri attulit 68, 92.

Affligere, illam affligit odore 71, 6.

Agellulus, agellum hunc tuor 20, 3.

Ager, 1) exustus 68, 62. 2) territorium urbis Nicaeae ager ubi aestuosae 46, 5.

Agere, 1) quoniam te mala meus agit praecipitem in meos iambos 40, 2. alios age incitatos, alios age rabidos 63, 93. saepe vagus Liber Thyadas evantes egit 64, 392. malum prono praiceps agitur decursu 65, 23. 2) facere, gerere, si quid ages 32, 9. quodcumque agit 39, 7. iamiam dolet, quod egit 63, 73. — age, (adhortatio) 64, 26. 63, 78, 81. — agendum 63, 78. 67, 7. — agite 61, 38. 63, 12. 64, 373. — gratias agere, maximas tibi grates ago 44, 17. gratias tibi maximas Catullus agit 49, 5. 3) de tempore: transigere, ego vitam agam sub altis Phrygiae columinibus 63, 71. si vitam puriter egi 76, 19. iucundum cum aetas florida ver ageret 68, 16.

Agger, excelso 64, 564.

Agitare, ubi sacra sancta acutis ululatus agitant Macnaedes 63, 24.

Agnosce, laeta gaudia mente agnoscam 64, 238.

Agnus, piuguis 20, 12.

Agricola, rustica agricolae caeta 34, 19. nulli agricolae coluere (vitam) 62, 53. multi 62, 55.

Ah, 21, 11. 15, 17. 61, 139. 63, 61. 61, 71, 135. 66, 85. 81, 6.

Aio, ait fuisse navium celerrimus 4, 2. tibi haec fuisse et esse cognitissima ait Phaselus 4, 15. quid est? ait sinistra liberalitas 29, 16. ait haec 53, 4. 63, 84.

Ala, (axilla) fertur valle sub alarum trux habitare caper 69, 6. sacer alarum hircus 71, 1.

Alacer, (Satyri) alacres passim lymphata mente furebant 64, 255.

Albicare, ubi ultima albicantis loca litoris adit 63, 87.

Albulus, columbus 29, 9.

Albus, parthenice 61, 194. aethera 63, 40. utrum sis albus an ater homo 93, 2.

Alco, impudicus et vorax et aleo 29, 2, 6, 11.

Alere, 1) educare, caput seri gnata nepotis alit 68, 120. quam lectulus in molli complexu matris alebat 64, 88. 2) conservare et augere, gaudia nostra tuus in vita dulcis alebat amor 68, 24, 96.

Ales, 1) adi. equus 66, 54. 2) subst. occinentes 25, 5. dabor alitibus praeda 64, 152. — omen, cum bona 61, 20.

Alga, in vacua 64, 168. procul ex alga moestis Minois ocellis (Thesea) prospicit 64, 60.

Algidus, nive 63, 70.

Alienus, terra 68, 100. loca 63, 14.

Alio, nos alio mentes, alio divisimus aures 62, 15.

Aliquis, 1, 4, 22, 19, 64, 145, 67, 13, 37, 73, 2, 91, 12.

Aliunde, ne petatum aliunde eat 61, 153.

Alius, illa dies atque alia atque alia 68, 152. illa haudque alia luce 64, 16. ex parte 64, 252. casus periculorum 23, 11. in annis 21, 3, 24, 3, 49, 3. coniugium, quod non fortior ausit alis (pro alius) 66, 28. si tibi vis oculos debere Catullum, aut aliud 82, 2. quodsi non aliud pote est 42, 16. alios age incitatos, alios age rabidos 63, 93. — pars, — alii, 64, 262.

Alloctio, qua solatus es alloctioe 38, 5. quid lubet alloctioe 38, 7.

Alloqui, alloquar? 65, 9. mutum nequidquam alloquerer cinerem 101, 4. patriam allocuta est (Attis) 63, 49.

Alludere, omnia (vestimenta) ipsius ante pedes fluctus salis alludebant 64, 67.

Alluere, Lethaeo gurgite fratris pallidulum manans alluit unda pedem 65, 6.

Alnus, subpernata securi 17, 18.

Alter, mille altera (basia) 5, 8, 9. alter, — alter, alter assidua colens diligentia, ut —, alter parva ferens manu semper munera larga 19, 7, 9. quorum est lepidissima coniux alterius, lepidus filius alterius 78, 2. urbana altera et illa Formiana (maecula) 57, 4. una atque altera hiems 68, 82.

Altus, 1) Alpes 11, 9. fagos 64, 289. sepulera 64, 369. ad Cybeles nemora 63, 12. sub Phrygiae columbinibus 63, 71. 2) profundus, Oceanus 66, 68. lumina 64, 361. super maria 63, 1. tuus altus amor barathro fuit altior illo 68, 117. 3) de voce, clarus, liquidus, conclamate iterum altiore voce 42, 18.

Amabilis, vita frater amabilior 65, 10.

Amaracum, suaveolentis 61, 7.

Amare, 1) passerem plus oculis suis amabat 3, 5. sudaria amem necesse est 12, 16. Brixia, Veronae mater amata

meae 67, 34. quicquid amas Catullum 56, 3. semper amabo fratrem 65, 11. ni te plus oculis meis amarem 14, 1. odi et amo 85, 1. ni te perditte amo atque amare assidue paratus sum 45, 3. nec tam perditte amarem 101, 3. Lesbia me, dispercam, nisi amat 92, 2. dispercam, nisi amo 92, 4. mutuis amibus amant, amantur 45, 20. quam plus quam se atque suos amavit omnes 58, 3. iniuria talis cogit amare magis 72, 8. non queam desistere amare 75, 8. ocellum amans vere 11, 18. amata nobis quantum amabitur nulla 8, 5. nulla potest mulier tantum se dicere amatam, quantum a me amata es 75, 1, 2. — amans, amantes, cupido 70, 3. amantem iniuria talis cogit amare magis 72, 7. nullus amor tali coniunxit foedere amantes, qualis 64, 316. amantes non longe a caro corpore abesse volunt 66, 31. quis deus magis ac magis est petendus amantibus 61, 47. 2) amorem exercere cum aliq., vivamus atque amemus 5, 1. quem nunc amabis? 8, 17. hanc omnes amatis 37, 15. meos amores voluisti amare 40, 8. sic te sineres ab illo amari 24, 6. 3) vulgo cum aliqua re coniunctum esse, amat victoria curam 62, 16. — locutiones, amabo (quaeso) 32, 1. ita me diu amant 97, 1.

Amarities, dulcem 68, 18.

Amarus, inger mi calices amariore 27, 2.

Ambo, 35, 10, 57, 7, 71, 5, 103, 2.

Ambrosia, dulci 99, 2.

Ambrosius, vertice 64, 310. ut mi ex ambrosio (suaviolo) mutatum iam foret illud suaviolum tristi tristius helleboro 99, 14.

Ambulatio, in Magni simul ambulatioe 55, 6.

Amens, furore 64, 197.

Amica, bonae 110, 1. decoctoris amica Formiani 41, 4, 43, 5. dilexi tum te non tantum ut vulgus amicum 72, 3.

Amicire, colum molli lana amictum 64, 312. algida Idae nive amicta loca 63, 70.

Amicitia, unica 100, 6. sanctae 109, 6. amissas 96, 4. nostrae pestis amicitiae 77, 6.

Amictus, fluitantis 64, 68. levi 64, 64. tela tua evitamus amictu 116, 7. vestis pulvinar sua vclabat amictu 64, 267.

Amiculus, dulcis 30, 2.

Amicus, 1) adi. me quoniam tibi ducis amicum 68, 9. 2) subst. unum atque amicum 73, 6. nequidquam credite 77, 1. a lido 102, 1. nobiles 28, 13. quasdam volo cogitationes amici accipiat sui meique 35, 6. femellas omnes, amice, prendi 55, 7. tanto te in fastu aegras, amice 55, 14. multis languoribus peresus essem te, mi amice, quaeritando 55, 32. amicos medicosque convocate 41, 6. Veranni, omnibus e meis amicos antistans mihi millibus trecentis 9, 1.

Amittere, (virgo) eum castam amisit polluto corpore florem 62, 46. germanum amittere crevi 64, 150. amissum credens Thesea 64, 246. amisso viro 68, 80. amissas flemus amicitias 96, 4.

Amnis, aurifer Tagus 29, 20. sonantum 34, 12.

Amor, 1) avidum 68, 83. caeco 67, 25. infesto 99, 11. ex ingrato 76, 6. impotente 35, 12. misero 99, 15. in misero hoc nostro, hoc perditio 91, 2. altus 68, 117. assiduus 66, 88. longum 76, 13. magnus 91, 6. boni 61, 45, 205. dulcis 64, 120. 66, 6. 68, 24, 96. fido 64, 182. flexanimo 64, 331. furtivos 7, 8. veteres 96, 3. de Posthumio et Corneli nar- rat amore 67, 35. dum vestri sim particeps amoris 55, 22. me inducens in amorem 30, 8. coniugis flagrans amore Laodamia 68, 73. Thetidis Peleus incensus amore 64, 19. (Iacchus) te quaerens, Ariadna, tuoque incensus amore 64, 254. sis in amore potens 100, 8. tanto te absorbens vortice amoris aestus in abruptum detulerat barathrum 68, 107. fructus amaris proiciens omnes 55, 19. nec meum respectet, ut ante, amorem 11, 20. iucundum mihi proponis amorem hunc inter nos perpetuumque fore 109, 1. mentem amore revincens 61, 33. non tanto mors immatura dolori est Quintiliae, quantum gaudet amore tuo 96, 6. nulla fides ullo fuit unquam fudere tanta, quanta in amore tuo ex parte reperta mea est 75, 4. aemulus iste tuus, qui vestrum exercet amorem 71, 3. domina, ad quam communes exerceremus amores 68, 69. (Gallus) dulces iungit amores 78, 3. optatos animi coniungite amores 64, 373. nulla domus tales unquam contexit amores 64, 335. sic meos amores? 38, 6. 2) amor es, a) amoris signa, meos 13, 9. b) puella, volo te ac tuos amores ad caelum lepido vocare versu 6, 16. meos amores cum longa voluisti amare poena 40, 7. Aemem Septimius suos amores tenens in gremio 45, 1. Pelen, qui Iupiter ipse suos concessit amores 64, 27. Varus me meos ad suos amores visum duxerat 10, 1. — hinc et de puero amato, commendo tibi me ac meos amores 15, 1. paedicare cupis meos amores 21, 4.

Amplecti, Oceanus, mari totum qui amplectitur orbem 64, 30.

Amplifec, talibus amplifrice vestis decorata figuris 64, 266.

Amplius, 1) plus, hoc te amplius bibisse praedicit loti 39, 21. si quid proficere amplius potestis 42, 23. 2) ulterius, diutius, ne amplius a misero dona beata petas 68, 14. te cur amplius excrucies 76, 10. amplius horam suffixum in summa me meminisse cruce 99, 3.

An, 1) in interrogatione simpliciter 29, 17. 66, 31. 80, 5. 2) in interrogatione, cuius sibi opposita sunt membra, 10, 31. 17, 22. 93, 2. 97, 2. — 37, 6. 64, 180, 182.

Auceps, ferro 64, 370.

Aucilla, saepe illam audivi furtiva voce loquentem solam cum ancillis haec sua flagitia 67, 42.

Angiportus, in quadrivis et angiportis 58, 4.

Anguineus, capillo 64, 193.

Angustare, iter caesis angustans corporum acervis 64, 350.

Angustus, moenia 64, 80.

Anhelare, anhelans Attis 63, 31.

Anilitas, cana 61, 162.

Anima, animam tradere iubebas 30, 7. vita dulciss atque anima coniugium 68, 106.

Animus, rabie fera carens 63, 57. cupiens 64, 145. rapidum 63, 85. supinum 17, 25. miser ab miser 63, 61. aestuante 63, 47. non satis ingenio 68, 38. studioso 116, 1. toto 64, 70. mutuis 45, 20. animi egens Attis 63, 31. vagus animi 63, 4. optatos animi coniungite amores 64, 373. tristes animi levare curas 2, 10. fugavi haec studia atque omnes delicias animi 68, 26. ab amico, quous sit penitus nota fides animi 102, 2. nec potis est dulces Musarum expromere fetus meus animi 65, 4. abit in quiete molli ravidus furor animi 63, 38. hilarate animum 63, 18. hoc est gratum animo proprie 107, 2. si quid quam animo tuo cupisti 15, 3. multiplices animo volvbat saucia curas 64, 251. ne tua dicta effluxisse meo forte putes animo 65, 18. quin te animo obfirmas? 76, 11. id sincere dicat et ex animo 109, 4. quare nunc animos saltem committite vestros 62, 17.

Annales, Volusi annales 36, 1, 20. 95, 7. *Anne*, 40, 5. 41, 1. 66, 15, 27.

Annuere, omnia omnibus annuit 61, 163. annuit invicto coelestem numine rector 64, 204. (Minerva) sedes defendere fratris annuit 64, 230.

Annus, in toto 23, 20. omnes 45, 4. in aliis 21, 3. 24, 3. 49, 3.

Annus, iter 31, 18. sacra 64, 389.

Anser, Thalle mollior anseris medulla 25, 2.

Ante, 1) praep. a) de loco, deum ante templa 20, 15. ante pedes 61, 67, 319. tardum dux ante Booten 66, 67. b) de praestantia, longe ante omnes mihi quae me carior ipso est 68, 159. 2) ad v. 11, 21. 45, 8, 17. 62, 28. 64, 385. 66, 51. — antequam, 61, 188. 68, 81.

Antea, 4, 10.

Antennae, funestam antennae deponant undique vestem 64, 234.

Antiquus, Romuli gentem 34, 23. sidus in antiquis diva novum posuit 66, 64. — antiqui = maiores, piis 68, 154.

Antistare, omnibus e meis amicis antistans mihi millibus trecentis 9, 2.

Anus, charta 68, 46. fama 78, 10. ad matrem 9, 4.

Anxius, Ariadne 64, 203. mater 64, 380. mens 68, 8. lumina 64, 243.

Aper, memorivagus 63, 72.

Aperire, soles aperire domum 67, 40.

Apertus, Syros 36, 12.

Apisci, dum aliquid cupiens animus praegestit apisci 61, 145.

Apparere, nec quisquam apparet vacua mortaliter in alga 64, 168.

Appetere, passeri appetenti 2, 3. dum sumtuosas appeto coenas 41, 9.

Applicare, applicans collum 9, 8.

Approbatio, dextram 45, 9, 18.

- Approbare*, illius laus genus approbet 61, 227.
- Aptus*, clava dexterae 20, 21. sarcinulis 28, 2.
- Apud*, coenabis bene apud me 13, 1. scriptorum non magna est copia apud me 68, 33. ut apud nivem et ferarum gelida stabula forem 63, 53.
- Aqua*, in rapida 70, 4.
- Ara*, ieiuna 68, 79. fumantibus 64, 394. sanguine hanc aram barbatus linit hirculus 19, 15.
- Aranea*, sublimis 68, 49. plenus sacculus est arancorum 13, 8.
- Araneosus*, situ 25, 2.
- Araneus*, Furio non araneus est 23, 2.
- Aratrum*, praetereunte 11, 24. desertis 64, 42. flos nullo contusus aratro 62, 40.
- Arbitrium*, populi arbitrio 108, 1.
- Arbitrari*, hunc habet morbum neque elegantem, ut arbitror, neque urbanum 39, 8.
- Arbor*, assitas 61, 107. non falx attenuat frondatorum arboris umbram 64, 41. tenax hedera haec et huc arborem implicat errans 61, 35.
- Arca*, Furio neque servus est neque arca 23, 1. 24, 5, 8. nec servum ille habet neque arcam 24, 10.
- Arcere*, malas furis arceo manus 20, 5.
- Ardere*, 1) ignis ardet in medullis 45, 16. sole sub ardenti 64, 355. 2) metaph. de animi perturbatione, querelas extremis proferre medullis cogor ardens 64, 197. iuveni ardenti 62, 23. ardenti corde 64, 124. cum tantum arderem, quantum Trinacria rupes 68, 53.
- Ardor*, 1) nitor, quam se tuus extulit ardor 62, 29. 2) animi aestus, gravis 2, 8.
- Arena*, Libyssae 7, 3. in sola 64, 57.
- Argentum*, ipsius sedes fulgenti splendent auro atque argento 64, 44.
- Arguere*, carmen perfidiae quod post nulla arguet aetas 64, 323.
- Argutus*, in solea 68, 72.
- Argutatio*, quassa lecti 6, 11.
- Aridulus*, labellis 64, 317.
- Aridus*, quercus 19, 3. populus 20, 2. punice 1, 2. aristis 48, 5. cornu aut si quid magis aridum est 23, 13.
- Arista*, mollis 19, 11. rubens sole fervido 20, 7. densas 64, 354. aridis 48, 5.
- Armare*, armatas hominum catervas 64, 397.
- Ars*, rustica 20, 1. mira 64, 51. parata erux sine arte mentula 20, 18.
- Articulus*, labella abstersisti omnibus articulis 99, 8.
- Artus*, niveos 64, 304, 365. in imos 76, 21. tenuis sub artus flamma dimanat 51, 9.
- Arundinosus*, Gnidum 36, 13.
- Arvum*, in nudo 62, 49. flaventia 64, 355. quadraginta iugera arvi 115, 2. (Furmianus saltus) in se habet arva cett. 114, 3. uno in saltu possideat prata, arva cett. 115, 5.
- Arx*, ex summa 64, 242. diva retinens in summis urbibus arces 64, 8.
- As*, rumores senum severiorum omnes unius aestimemus assis 5, 3. (codicillos) non assis facis 52, 13. non potes asse venditare 33, 8.
- Asinus*, hic non pistrino traditur atque asino 97, 10.
- Asper*, herba 19, 8.
- Aspernari*, Pelea nam tecum pariter sorror aspernata est 64, 302.
- Aspicere*, simul te aspexi 51, 7. nunquam ego te aspiciam posthac 65, 11. aspice ut vir tuus totus immincat tibi 61, 171. me miserum aspiciete 76, 19. aspiciete, inuuptae secum ut meditata requirunt 62, 12.
- Aspirare*, lenius aspirans aura 68, 61.
- Asserere*, assitas arbores 61, 106.
- Asservare*, puella asservanda nigerriemis diligentius ovis 17, 16.
- Assidue*, deprecor illi assidue 92, 4. amare omnes sum assidue paratus annos 45, 4.
- Assiduus*, amor 66, 88. diligentia 19, 7. dolore 65, 1. fletu 68, 55. in fletus 64, 243. munere 61, 234. luctibus 64, 71.
- Assuliture*, crura ponticuli assulitantis 17, 3.
- At*, 3, 13, 8, 11, 19, 10, 14, 21, 20, 19, 27, 5, 28, 14, 30, 11, 36, 18, 44, 3, 45, 10, 50, 14, 58, 3, 61, 63, 68, 73, 196, 232, 62, 36, 54, 59, 63, 87, 64, 43, 58, 139, 178, 242, 252, 65, 11, 66, 21, 95, 7, 10, 116, 8.
- Ater*, Lanuvinus 39, 12. gutture 108, 5. utrum sis albus an ater homo 93, 2.
- Atqui*, 21, 9, 23, 12, 37, 9, 66, 25, 67, 31, 68, 121.
- Attamen*, 64, 160.
- Attenuare*, non falx attenuat frondatorum arboris umbram 64, 41.
- Atterere*, pulvinus peraeque hic et illic attritus 6, 10.
- Attingere*, 1) simul poemata attingit 22, 15. quem si qua attingit 97, 11. qui ut nihil attingat, nisi quod fas tangere non est 89, 5. non illum vir prior attingeret 67, 20. 2) de loco: veniunt aliquo, attingit iniusti regis Gortynia tecta 64, 75. 3) mentionem facere, ut meos quoque attingam 39, 13.
- Attrahere*, attractis pedibus 15, 18.
- Attribuere*, suus quoque attributus est error 22, 20.
- Auctare*, te bona Iupiter auctet ope 67, 2.
- Aucupium*, aucupia omne genus 114, 3.
- Audacter*, 55, 16.
- Audax*, nunc audax cave sis 50, 18.
- Audere*, facinus quod non fortior ausit alis 66, 28. — cum in f., quem tu praepone nobis audes 81, 6. quis huic deo comparari ausit 61, 65, 70, 75. ausus es omne aevum tribus explicare charitis 1, 5. ausi sunt vada salsa decurrere 64, 6. non putatis ausurum me ducentos irrumate sessores 67, 7.
- Audire*, 1) iste meus stupor nil videt, nihil audit 17, 21. aures audibant eadem haec 84, 8. meas audite querelas 64, 195. aurae non missas audire queunt nec reddere voces 64, 166. orgia frustra capiunt audire profani 64, 261. Gellius audierat patrum obiurgare solere 74, 1. audiens se citarier ad suum manus 61, 41. desertum domini audiens concubinus amorem 61, 129. sacpe il-

Iam audivi furtiva voce loquentem so-
lam cum ancillis haec sua flagitia 67,
41. audiam te Hiberum narrantem lo-
ca 9, 6. audiero nunquam tua facta lo-
quentem 65, 9. audiens, quod ire ne-
cesse sit 61, 82. quite spectatet audit
51, 3. 2) parere, audias nostra verba
61, 97. 3) dici, ferri, barathrum fo-
disse audit Amphitryoniades 68, 112.
Auferre, Hesperus e nobis abstulit u-
nam 62, 32. fortuna mihi tete abstulit
101, 5. tam bellum passerem mihi abs-
tulistis 3, 15. totum hoc studium fra-
terna mihi mors abstulit 68, 20.
Augere, 1) feliciorcem et amplio-
rem reddere conditionem alicuius,
rex novo auctus hymenaeo 66,
11. taedis felicibus aucte 64, 25. 2) au-
geri i. q. praeditum esse, auri-
rae nullis sensibus auctae 64, 165.
magnis virtutibus augens (pass.) 64,
324.
Aura, fecunda Favoni 64, 283. secunda
68, 64. verna 64, 90. laeva sive dexte-
ra 1, 20. ignaris 64, 164. per aetherias
66, 55. lembus 64, 84. iucundis Zephy-
ri 46, 3. florem muleent 62, 41.
Auratus, pellem 64, 5.
Aureolus, malum 2, 12. pedes 61, 167.
Aureus, corona 66, 60. oris 63, 39. co-
mas 61, 99.
Auricula, quae mi speraret nec linguam
esse nec auriculam 67, 41.
Aurifer, amnis Tagus 29, 20.
Auris, cupida 61, 55. ad geminas 63, 75.
nos alio mentes alio divisimus aures
62, 15. fors etiam nostris invidit que-
stibus aures 64, 170. requierant omni-
bus aures 84, 7. sonitu suopte tinti-

nant aures 51, 11. o rem dignam auri-
bus 56, 2.
Aurora, exoriente 64, 272.
Aurum, fulgenti 64, 44. magis fulgore
expalluit auri 64, 100. nobis carius au-
ro 107, 3.
Auscultare, non licet ianuae populum
auscultare 67, 39.
Auspiciatus, quis vidit Vencrem auspi-
catoriorem 46, 26.
Auspicium, a bono 46, 19.
Aut, saepius; aut — aut, 12, 10, 21,
2, 22, 4, 24, 2, 39, 10, 64, 102, 396, 68,
131, 69, 9, 76, 7, 103, 1, 110, 5.
Autem, 64, 167, 207, 319, 66, 70.
Autumare, te esse Tiburtem autumant
44, 2.
Aurilium, an patris auxilium sperem
64, 180. tale fuit nobis Manlius auxi-
lium 68, 66.
Avarus, meretricis 110, 7.
Avehere, patriis avectam ab oris 64,
132.
Avellere, natam complexu avellere ma-
tris 62, 21, 22.
Avere, iam mens praetrepidans avet
vagari 46, 7.
Avertere, omnia fanda, nefanda iustili-
eam nobis meutem avertere deorum
64, 407. auratam optantes Colchis a-
vertere pellem 64, 5.
Avia, sic maternus avus dixerit atque
avia 84, 6.
Avidus, vulturio 108, 4. amorem 68, 83.
Avis, occincentes 25, 5.
Avitus, divitiis 68, 121. (sudaria) palam
soles habere tanquam avita 25, 8.
Avunculus, Liber 84, 5.
Avus, maternus 84, 6.

B.

Bacchari, saxea ut effigies bacchantis
evocae 64, 61. Satyri evocae bacchantes
64, 256.
Balnearius, furum 33, 1.
Barathrum, in abruptum 68, 108. amor
barathro fuit altior illo 68, 117.
Barba, opaca 37, 19.
Barbarus, tibia 64, 265. juvenus 66, 46.
Barbatus, hirculus 19, 16.
Basiare, quem basiat 8, 18. oculos us-
que ad millia basiam trecenta 48, 3.
tam te basia multa basiare vesano sa-
tis et super Catullo est 7, 9. si quis
me sinat usque basiare 48, 2.
Basiatio, quot mihi basiationes tuae
sint satis superque 7, 1.
Basium, millia multa basiorum legistis
16, 12. cum tantum sciat esse basiorum
5, 13. da mi basia mille 5, 7. tam te ba-
sia multa basiare vesano satis et su-
per Catullo est 7, 9. non unquam post-
haec basia surripiam 99, 16.
Beate, est mi bene ac beate 14, 10. non
tibi sit bene ac beate 23, 15.
Beatus, 1) non ille aequus est beatus ac
poema cum scribit 22, 16. sat es bea-
tus 23, 27. (villula) magis et magis ut
beata quotannis 19, 4. hanc boni bea-

tique amatis omnes 37, 14. ut puellac
unum me facerem beatiorem 10, 17.
quid me laetius est beatusve 9, 11.
quid solutis est beatus curis 31, 7.
quantum est hominum beatorum 9, 10.
quis illos homines beatiore vidit? 45,
25. 2) opulentus, domus 61, 157.
urbes 51, 15. 3) de rebus, quae
beatos reddunt homines, nunti-
tium 9, 5. commoda 23, 24. 4) de re-
bus, quae ad beatos tantum
pertinent, dona 68, 14.
Belle, manu sinistra non belle uteris
in loco atque vino 12, 2.
Bellum, longinquo 64, 364. in belli cer-
tamine 64, 395. nou illi quisquam bello
se conferet heros 64, 344. — lites
amantis contra rivales, pro qua
mihi sunt magna bella pugnat 37, 13.
Bellus, puella 69, 8, 78, 4. ille Saffenus
22, 9. homo 24, 7, 78, 3. 81, 2. cum
puero 78, 4. 106, 1. passerem 3, 15. pe-
de 43, 2. quoi videberis bella 8, 16. te-
ne provincia narrat esse bellam 43, 6.
bello huic neque servus est neque ar-
ca 24, 8. maeae tenebrae Orci, quae
omnia bella devoratis 3, 14.
Bene, bene ac beate 14, 10, 23, 15. suam

norat ipsam tam bene quam puella matrem 3, 7. quod te cognosces bene 91, 3. cogitae bene feminae 61, 187. quaecumque homines bene quocumque aut dicere possunt aut facere 76, 7. aliquid non bene factum 67, 13. bene facta priora 76, 1. amantem iniuria talis cogit amare magis, sed bene velle minus 72, 8. ut iam nec bene velle queam tibi, si optima fias 75, 7. bene valetis omnes 23, 7. bene vivite 61, 233. utor tam bene quam mihi pararim 10, 32. deus tibi non bene advocatus 40, 3. bene me irruisti 28, 9. cucnabis bene apud me 13, 1, 7. desine de quoquam quidquam bene velle mereri 73, 1.

Benigne, ianua, quam Balbo dicunt servisse benigne 67, 3. nihil fecisse benigne est 73, 3.

Bestia, mala valde 69, 8.

Beta, tenera 67, 21.

Bibere, 1) hoc amplius bibisse praedictet loti 39, 21. 2) metaph. haurire, accipere, unguenta millia multa bibi 66, 78. mala dona levis bibat irrita pulvis 66, 85.

Biga, Rhesi niveae citaeque bigae 55, 26.

Bimulus, pueri 17, 13.

Bombus, rauceisonos 64, 264.

Bonum, a quo sunt primo nobis omnia nata bona 68, 158. mi misero eripuisti omnia nostra bona 77, 4. 2) divitiae,

opes, paterna 29, 18. bonis abero 63, 59. uno qui in saltu tot bona possideat 115, 4.

Bonus, 1) pons 17, 5. coenam 13, 3. frugibus 34, 19. facinus 66, 27. fama 61, 62. inimica bonorum lingua 108, 3. quidquid habes boni malique 6, 15. 2) faustus, felix, Venus 61, 202. o mater 64, 23. eum alite 61, 19. eum omine 61, 166. ab auspicio 45, 19. 3) honestus, castus, virgo 61, 19. dux bonae Veneris, boni coniugator amoris 61, 44. amorem 61, 204. a matre 61, 226. coniuges 61, 232. feminae 61, 186. pueris 15, 10. 4) probus, fidus, amicae 110, 1. 5) benignus, ope 34, 23, 67, 2. non bona dicta 11, 16. 6) facilis, obsequiosus, mater 89, 1. patruus 89, 3. 7) ironice et contemptum, Egnati 39, 9. si qui bono sacer alarum obstitit hircus 71, 1. opaca quem bonum facit barba 37, 19. hanc boni beatique amatis omnes 37, 14.

Brachiolum, teres 61, 181.

Brachium, 1) valente 20, 20. levia 64, 333. 66, 10. 2) ramus, quantentem brachia quereum 64, 105.

Brevis, lux 5, 5. tempus 63, 57. brevis (adv.) 61, 211.

Bustum, teres excelso coacervatum agere 64, 364.

Buxifer, Cytore 4, 13.

C.

Cacare, nec toto decies caeas in anno 36, 20. Volusi annales, cacata charta 26, 1, 20.

Cachinnus, o rem dignam tuo cachinno 56, 2. resonant plangere cachinni 64, 274. quidquid est domi cachinnorum 31, 14. coenam non sine candida puella et vino et sale et omnibus cachinnis 13, 5.

Cacumen, aerium 64, 241. (phaselus) tuo stetisse dicit in cacumine 4, 16.

Cadere, 1) pinus prona cadit 64, 109. 2) frangi, meus amor illius culpa cecidit 11, 22.

Caecus, 1) obcaecatus, amenti caeca furore 64, 197. 2) de rebus, quae obcaecant hominem, amore 67, 25. 3) obscurus, nocte 68, 44. caligine 64, 207.

Cadere, 1) caesis montis medullis 68, 111. 2) percutere, verberare, caede terga cauda 63, 81. 3) trucidare, prosternere, caesis corporum acervis 64, 360. 4) de marum libidine obscena, hunc ego rigida mea cecidi 56, 7.

Caedes, Androgeoneae 64, 77. Polyxenia 64, 369. fraterna 64, 181. permixta 64, 361.

Caelebs, in lecto 68, 6.

Caetes, ita me invent caelites 61, 197. quaecumque feret voluntas caelitem 11, 14. quem colunt homines magis caelitem 61, 49.

Caestis, coctu 66, 37. lumine 66, 7. heros 68, 76. — caestestest = dii, caelestum idem postrema compreerhora 64, 191. annuit invicto caelestum numine rector 64, 204.

Caelicola, ante sese mortali ostendere coctu caelicolae solebant 64, 387. luno maxima caelicolum 68, 138. non facta impia caelicolis placent 30, 4.

Caelum, acquinotialis 46, 2. pluribus ut caeli tereretur ianua divs 68, 115. in vario ne solum limite caeli ex Ariadnae aurea temporibus fixa corona foret 66, 59. pater divum sancta cum coniuge natisque advenit caelo 64, 300. qui caelo fertur crudelior ignis 62, 20. qui caelo lucret incundior ignis 62, 26. volo te ac tuos amores ad caelum lepido vocare versu 6, 17.

Caeruleus, ponto 36, 11.

Caerulus, aequora 64, 7.

Caesaries, e Bereniceo vertice fulgentem clare 66, 8.

Caesius, leoni 45, 7.

Calamus, curvo 63, 22.

Calathiscus, virgati 64, 320.

Caligo, caeca 64, 207.

Calix, amariores 27, 2.

Campus, 1) Phrygi 46, 4. Bithynos 31, 6. quocumque flores ferunt campi 64, 281. — Campus Martius, in minore 55, 3. 2) metaph. in amore, clausum 68, 67.

Candere, candet ebur solis 64, 45. eant-

dentis mollia lanæ vellera 64, 319. candenti e gurgite 64, 14.

Candidus, 1) nitidus, splendens, Cupido 68, 134. pede 61, 115. — clarus, serenus, soles 8, 3, 8. 2) albus, dentes 39, 1. vela 64, 235. labella candidiora nive 80, 2. lapide diem candidiore notat 68, 148. o lucem candidiore nota 107, 6. 3) pulcher, mea diva 68, 70. puella 13, 4. 35, 8. Tyro 64, 309. vestigia 64, 162. Quintia mihi candida, longa, recta est 86, 1.

Canis, ruborem ferreo canis exprimamus ore 42, 17. intestina canes vorant 108, 6.

Canities, canitiam terra atque infuso pulvere foedans 64, 224.

Canere, 1) canent quod visere par est 62, 9. canere adorta est 63, 11. haec cecinit uotha mulier 63, 27. semper moesta carmina canam 65, 12. felicia Pelei carmina divino cecinerunt omine Parcae 64, 3-4. 2) carminibus celebrare, Dianam canamus 34, 4. 3) sonum edere organo quodam musico, tibicen ubi canit Phryx curvo grave calamo 63, 22.

Cantus, horribili 64, 265. — carmen, veridicus 64, 307.

Canus, Tethyi 66, 70. e gurgite 64, 18. capite 68, 124. crines 64, 351. anilitas 61, 162. senectus 108, 1.

Capella, cornipes 19, 16. delicata pascentis 20, 10.

Capere, trux 69, 6.

Capere, 1) cepit manibus leve tympanum 63, 8. flammum cape 61, 8. 2) expugnare, captam Asiam 66, 36. capta urbe 62, 24. 3) assequi, accipere, palam quod cupis capis 61, 204. somnum capiunt 63, 36. nil potest commodi capere 61, 63.

Capillare, praeter omnes une de capillatis cuculosaes Celtiberiae filii 37, 17.

Capillus, anguineo 64, 193. Thalle mollior cuculi capillo 25, 1.

Caprimulgus, unus caprimulgus rursus videtur 22, 10.

Capsula, huc una ex multis capsula me sequitur 68, 36.

Captare, te cupida captataure maritus 61, 55.

Caput, 1) a cano 68, 124. demisso 88, 8. pusillum 54, 1. nihil esse, cur quisquam caput unctius referret 10, 11. leviter caput reflectens 45, 10. adiuro teque tuumque caput 66, 40. ire praecipitem per caputque pedesque 17, 9. capita inflectentes 64, 256. capita vi iaciunt 63, 23. 2) pro eo ipso, cuius nominatur caput, infestum 116, 4. una caput seri gnata nepotis alit 68, 120. ut nostrum insidiis caput lacessas 15, 16.

Carbasus, Hibera 61, 227.

Carbatinus, crepidas 98, 4.

Carchesium, lacida 64, 236.

Carere, quae tuis caret sacris terra 61, 75. rabie fera carens animus est 63, 57.

Carex, caricis manipulis 19, 2.

Carina, inflexae 64, 10. cedentem 64, 250,

Carmen, 1) dulci 68, 7. a primo digressus 64, 116. expressa 65, 16. Battiadae 116, 2. moesta 65, 12. nuptialia 61, 13. confectum carmine inunus 68, 149. vos carmine compellabo 64, 64. 2) vaticinium, divino 64, 322. felicia 64, 384. carmine, perfidiae quod post nulla arguet actas 64, 323. 3) de sacerdotis cantu, accepto 90, 5.

Carnifer, aegroti 97, 12.

Carpere, 1) flos tenui carptus ungui 62, 43. 2) carpando perficere: nere, aeternum manus carpebant ritelaborem 64, 311. 3) finire, illic mea carpitur actas 68, 35. 4) vituperare, accusare, lubet inuictis ficto te carpere questu 62, 36. quid tum, si carpunt tacita quem mente requirunt 62, 37.

Carus, fratris 66, 22. a corpore 66, 32. gnati figura 64, 220. nepotes 64, 381. pro Athenis 64, 81. carum parenti caput seri nepotis 68, 120. sic virgo dum intacta manet, dum cara suis est 62, 45. dum castum amisit polluto corpore florem, nec pueris iucunda manet, nec cara puellis 62, 47. cum par concubium maturo tempore adepta est, cara viro magis et minus est invisiva parenti 62, 58. mihi me carior ipso est lux mea 68, 159. mea vita ambobus mihi carior est oculis 104, 2. si quid carius est oculis 82, 2. 4. eripere ei noli multo quod carius illi est oculis 82, 3. nobis carius auro 107, 3. carum nescio quid lubet iucari 2, 6.

Castus, 1) scelere incontaminatus, domos 64, 385. 2) pudicus, puellam 62, 23. puerum 15, 4. florem 62, 46. lectulus 61, 87. cubili 66, 83. Veneris in gremio 66, 50. virginis e gremio 65, 20. castum esse decet pium poetam 16, 5.

Casus, acerbo 68, 1. in novissimo 60, 4. pari 28, 12. in dubios 64, 216. quo tibi tum casu ereptum est vita dulcius atque anima coniugium 68, 105. nihil timetis, non incedia etc. non casus alios periculorum 23, 11.

Catagraphus, Thyos 25, 7.

Catena, silicii restrictus membra catena 64, 297.

Catervu, armatas hominum 64, 397.

Catulus, Gallicani 42, 9.

Cauda, caede terga cauda 63, 81.

Causa, non satis id causae credideram esse tibi 91, 8.

Cavere, audax cave sis 50, 18. cave despuas preces 50, 19. — quae tuis vir petet cave ne neges 61, 152. — laedere hanc caveto 50, 21.

Cavus, in palude 17, 4. cymbala 63, 29. terga tauri 63, 10. ad uudas 95, 5. cistis 64, 260.

Cedere, 1) accedere, cedentem ad templa deum me 66, 63. 2) decedere, abire, tuo de vertice cessi 66, 39. mora tarda mente cedat 63, 19. litore Diae Thesca cedentem 64, 53. cedentem carinam 64, 250. de sideribus, occidere, cedant certis sideratemporis 66, 4. 3) obsequi, cum terro talia cedant 66, 47.

- Celare**, celans dulci crudelia forma consilia 61, 175.
- Celebrare**, obscura celebrabant orgia 64, 260. non Thetidis voluit tædas celebrare iugales 64, 303. Tempe Mne- monidum doctis celebranda choreis 64, 288.
- Celer**, cervæ 64, 342. cum classe 64, 53. rate 63, 1. phaselus ait fuisse navium celerissimus 4, 2.
- Celerare**, quo nos decet citatis celerare tripodis 63, 26.
- Centum**, currus 64, 390. basia 5, 7, 9. secunda centum 5, 8. sestertia 23, 27. continenter quod sedetis insulsi centum aut ducenti 37, 7.
- Cernere**, 1) oculis videre, cernitis, inuuptæ, iuvenes 62, 6. carchesia quam- primum cernens 64, 237. 2) intelligere mente, desertam se cernit 64, 57. 3) discernere, iudicare, potius germanum amittere crevi 64, 150.
- Certamen**, 1) proelium, pugna, in letifero belli 64, 395. 2) de ludis gymniciis, vago 64, 341.
- Certatim**, Delphi certatim ex urberuen- tes 64, 393.
- Certe**, 1) saltem, 10, 14, 62, 8, 64, 149, 65, 11, 66, 25, 80, 7. 2) secure, si- ne metu, certe tute iubebas animam tradere 30, 7. 3) certo, sine dubio, 80, 5, 94, 1, 96, 5.
- Certus**, 1) firmiter constitutus, temporibus 66, 4. 2) de telis: non aberrans a scopo, sagitta 68, 113.
- Cerva**, silicultrix 63, 72. celeris 64, 342.
- Cervix**, torosa 63, 83.
- Cessare**, me tradere amori non cessasti 99, 12. moesta neque assiduo tabescere lumina fletu cessarent 68, 56.
- Ceterus**, membra 108, 6. oris 18, 4. cetera sunt maria 115, 2. solis (putatis vobis) licere quidquid est puellarum confutere et putare ceteros hircos 37, 5.
- Ceu**, 64, 210.
- Charta**, 1) cacata 36, 1, 20. regiae 22, 6. 2) de iis, quæ scripta sunt in charta, anus 68, 46. tribus doctis et laboriosis 1, 6.
- Chommodum**, chommoda dicebat, si quando commoda vellet dicere Arrius 84, 1.
- Chorea**, doctis 64, 288.
- Chorus**, citus 63, 30.
- Cibus**, ut nec me miserum cibus invaret 50, 9.
- Ciere**, 1) de sonitu: excitare, edere, tinnitus aere ciebant 64, 263. singultus ore cientes 64, 131. 2) vocare, arcescere, cooperat ad sese Troia ciere viros 68, 88.
- Cimex**, Furio non cimex est 23, 2.
- Cinaedus**, 1) subst. homo impudicus, qui muliebria patitur, Furi 16, 2. Thalle 25, 1. Romule 29, 5, 10. fili Vibenni 33, 2. improbis 57, 1, 10. 2) adi. impudens, ut decuit cinaediorem 10, 24.
- Cinerarius**, tuum cinerarius tondet os 61, 138.
- Cingere**, Tempe silvæ cingunt 64, 287.
- cinge tempora floribus 61, 6. cingen- tibus undis 64, 185.
- Cinis**, 1) in cinerem canos solventa vertice crines 64, 351. — cremati mortui cinis, mutum 101, 4. prope cognatos 68, 98. 2) de rebus, per quas in cinerem mutantur homines, quæ iis afferunt mortem et perniciem, Troia, virum et virtutum omnium acerba cinis 68, 90.
- Circum**, præp., circum sedes 64, 293.
- Circumcursare**, hanc circumcursans Cupido 68, 133.
- Circumdare**, non nutrix hesternæ collum poterit circumdare filo 64, 378.
- Circumsilire**, passer circumsiliens modo huc modo illic 3, 9.
- Circumsistere**, circumsistite eam 42, 10.
- Circus**, te quæxivimus in minore campo, te in circo 55, 4.
- Cista**, cavis 64, 260.
- Citare**, 1) agitare, hinc citatus = celer, vehemens, Attis 63, 8. pede 63, 2. erroribus 63, 18. tripodis 63, 26. 2) advocare, audiens se citari ad suum munus 61, 42.
- Citus**, chorus 63, 30. Somnus 63, 42. puppi 64, 6. Rhesi niveæ citæque bigæ 55, 26.
- Clam**, 21, 5.
- Clamare**, ad me omnes clamant: Iauua, culpa tua est 67, 14. te non viduas iacere noctes nequidquam tacitum cubile clamat 6, 7. sic certe clamant Virronis rupta miscelli ilia 80, 7.
- Clare**, caesariem fulgentem clare 66, 9.
- Clarisonus**, voce 64, 321. voces 64, 125.
- Clarus**, 1) lucidus, splendidus, diem 61, 89. lumine 64, 409. 2) celeberrimus, inclitus, progenies Thiaie 66, 44. ad Asiae urbes 46, 6. facta 64, 349. clarissime nato 64, 325.
- Classis**, 1) iuventus classi barbara navit Athon 66, 46. 2) navis, cum elecri 64, 53. classi cum moenia divæ linquentem gnatum ventis concrederet Aegeus 64, 212.
- Claudere**, claudite ostia 61, 231. linguam clauso tenes in ore 55, 18. — is clausum lato patefecit limite campum 68, 67.
- Clastrum**, claustra paudite iauuae 61, 76.
- Clava**, apta dexteræ 20, 21.
- Clemens**, flamine 64, 273.
- Clementia**, tibi nulla fuit clementia praesto 64, 137.
- Clients**, isti dii mala multa dent clienti 14, 6.
- Coacervare**, excelso coacervatum agger bustum 64, 364.
- Codicillus**, moecha putida, redde codicillos 42, 10, 19. redde, putida moecha, codicillos 42, 11, 20. pudica et proba, redde codicillos 42, 24.
- Coena**, bonam atque magnam 13, 4. sumtuosas 44, 9. — coena funebris, quam vidistis ipso rapere de rogo coenam 59, 3.
- Coenare**, coenabis bene 13, 1, 7.
- Coepisse**, Thessala pubes sanctis coepit decedere divis 64, 269. veridicos Parcae coeperunt edere cantus 64, 307. cooperat ad sese Troia ciere viros 68,

88. — Smyrna mei Cinnae nonam post denique messem, quam coepta est, edita 95, 2.
- Coculus**, caelesti 66, 37. mortali 64, 386. lactanti 64, 33. dulces comitum 46, 9. quare nec tales dignantur visere coetus 64, 408.
- Cogere**, amantem iniuria talis cogit amare magis 72, 8. querelas proferre medallis cogor 64, 197. gnatum cogor dimittere 64, 216. Laodamia coniugis coacta dimittere collum 68, 81. crudeli peste coactam Androgeoneae poenas exsolvere caedis (Cecropiam) 64, 76.
- Cogitare**, cum se cogitat esse pium 76, 2.
- Cogitatio**, quasdam cogitationes amici accipiat sui meique 35, 5.
- Cognatus**, prope cineres 68, 98. puellis 89, 4.
- Cognoscere**, 1) de hominibus, cognoram a parva virgine magnanimam 66, 26. nunc te cognovi 72, 5. quod te cognoscem bene 91, 3. scribis viris cognitae bene feminae 61, 187. 2) de rebus: comperire, hinc cognitum habeo s. cognitum mihi est aliquid, quod scio, hoc se dicit cognitum habere 67, 31. tibi haec fuisse et esse cognitissima ait Phaselus 4, 14. scimus haec tibi, quae licent, sola cognita 61, 147.
- Cohors**, 1) praetoris comites, inanis 28, 1. nihil esse cohorti, cur quisquam caput unctius referret 10, 10. non faceret praetor pili cohortem 10, 13. 2) de Gallorum, Cybeles sacerdotum, coetu, vaga 63, 25.
- Coire**, Pharsaliam coeunt 64, 37.
- Colere**, 1) curare, assidua me colens diligentia 19, 7. quae sanctum Idalium colis 36, 14. Idalium colens Venus 61, 17. vitum nulli agricolae, nulli ac coluere iuveni 62, 53. multi illam agricolae, multi ac coluere iuveni 62, 55. de agricultura, rura colit nemo 64, 38. 2) incolere, habitare, ego algida Idae loca colam 63, 70. 3) adorare, te colit ora Hellepontia 18, 3. villulae domini colunt me 19, 5. quem colent homines magis caelitum 61, 48.
- Colligere**, omnia colligam venena 14, 19.
- Collis**, Heliconii 61, 1. simulac nostros iuvisent lumina colles 64, 233.
- Collocare**, me Veneris collocat in gremio 66, 56. Fractum qui veteris pedem grabati in collo sibi collocare posset 10, 23. — collocat puellulam 61, 188.
- Collucere**, collucent pocula iuensis 64, 45.
- Collum**, robusto 64, 333. manus collo iuicentis 35, 9. applicans collum 9, 8. non nutrix hesterni collum poterit circumdare filo 64, 378. coniugis ante coacta novi dimittere collum 68, 81. fractum qui veteris pedem grabati in collo sibi collocare posset 10, 23. mollescent colla iuencis 64, 38.
- Color**, distinctos 64, 90.
- Colorare**, septemgeminus colorat aequora Nilas 11, 7.
- Columbus**, albus 29, 9. niveo 68, 125.
- Columen**, 1) sub altis Phrygiae 63, 71. 2) de hominibus, in quibus aliorum nititur salus, Thesaliae columen Peleu 64, 26.
- Colus**, molli lana amictum 64, 312.
- Coma**, 1) regia 66, 93. comae sorores 66, 51. 2) arborum folia, loquente 4, 12. 3) radius, splendoras 61, 78. aureas 61, 99.
- Comatus**, 1) Gallia 29, 3. 2) frondosus, silva 4, 11.
- Comedere**, 1) dentes vel silicem comesse possunt 23, 4. 2) absumere, dilapidare, ut ista vostra diffututa mentula ducenties comesset aut trecenties 29, 15.
- Comes**, Furi et Aureli, comites Catulli 11, 1. Pisonis comites, cohors inanis 28, 1. mihi comites rapidum salum tullistis 63, 15. dulces comitum valcte coctus 46, 9. cauere haec suis adorta est comitibus 63, 11. haec comitibus Attis cecinit nonna mulier 63, 27.
- Cominus**, 64, 109.
- Comitari**, comitata tympano Attis 63, 32.
- Commemorare**, quid ego plura commemorem 64, 117.
- Commendare**, commendando tibi me ac meos amores 15, 1.
- Commingere**, comminctae lupae 99, 10.
- Committere**, 1) coniungere, animos committite vestros 62, 17. 2) credere, audacter committe, crede luci 55, 16. si quidquam tacito commissum est fido ab amico 102, 1.
- Commodare**, mihi paulum istos commoda 10, 26.
- Commodum**, chommoda dicebat, si quando commoda vellet dicere Arrius 84, 1. nil potest commodi capere 61, 63. commoda = felicitas, haec tam beata 23, 24. tu mea, tu moriens fregisti commoda, frater 68, 21.
- Communis**, amores 68, 69. Troia, commune sepulcrum Europae Asiaeque 68, 89.
- Compar**, nec tantum niveo gavisus est ulla columbo compar 68, 125.
- Comparare**, 1) colligere, conferre, comparasti ad lecticam homines 10, 16. 2) componere, tecum Lesbiam nostra comparatur 43, 7. quis huic deo compararier ausit 61, 65, 70, 75.
- Compellare**, vos carmine compellabo 64, 24.
- Comperire**, qui stellarum ortus comperit atque obitus 66, 2.
- Complexi**, 1) circumdare, corpus tremulum complexens undique vestis 64, 308. vestis pulvinar complexa 64, 267. 2) amplexari, simul complexa tenet trecentos 11, 18. ferunt complexum (Aegea) iuveni mandata dedisse 64, 214.
- Complexus**, in molli 64, 88. linquens consanguineae complexum 64, 118. implicabitur in tuum complexum 61, 109. natam complexu avellere matris 62, 21, 22.
- Componere**, 1) sepelire, humare, prope cognatos compositum cineres 68, 98. 2) comparare, non divis homines componier aequum est 68, 141.

- Compreçari*, caelestum fidem postrema compreçer hora 64, 191.
- Compreçdere*, mutato compreçdis nomi-ne eosdem 62, 35.
- Comprobare*, fama quod bona compro-bet 61, 62.
- Conari*, Mentula conatur Pimplacum scandere montem 105, 1. neu conarere infestam telis icere caput 116, 3.
- Concedere*, 1) intrans. cedere alicui, paulo Laodamiae concedere digna lux mea 68, 131. 2) transit. cedere alicui aliquid, nos: abtretea, einräumen, Peleo suos divum genitor concessit amores 64, 27. concedo sit dives 114, 5. — per-mittere, tibi si concesserit incola Itoni, ut tauri respergas sanguine dex-tram 64, 227. te Tethys concessit da-cere neptem 64, 29.
- Conchylum*, tincta roseo conchyli pur-pura fuco 64, 49.
- Conciliare*, es flavo conciliata viro 68, 130.
- Concinere*, carmina concinit Daulias 65, 13. concinitu in modum 61, 123. nuptialia concinens carmina 61, 12.
- Concipere*, concepit pectore flammam 64, 92. quod mare conceptum spumau-tibus exspuit undis 64, 155.
- Conclamare*, conclamate iterum altiore voce 42, 18.
- Concoquere*, pulchre concoquitis 23, 8.
- Concordia*, qualis adest Tbetidi, qualis concordia Peleo 64, 337. semper con-cordia vestras sedes incolat 66, 87.
- Concredere*, gnatum ventis concrederet Aegens 64, 213.
- Concubinus*, iners 61, 132. ne nuces pueris neget concubinus 61, 130. concubine, nuces da 61, 135, 140. sorde-bant tibi villicae, concubine 61, 137.
- Concutere*, concussit micantia sidera mundus 64, 206.
- Condere*, 1) servare, condita corde mandata 64, 231. 2) occultare, condita veri pectoris 66, 74.
- Conferre*, se conferre, 1) venire, lux mea se nostrum contulit in grem-ium 68, 132. 2) c. d. a. t., pugnare cum aliquo, non illi quisquam bello se conferet heros 64, 344.
- Confestim*, 64, 286.
- Conficere*, 1) confectum carmine munus 68, 149. 2) absumere, con-sumere, confecto aetate parenti 68, 119. assiduo confectum dolore 65, 1.
- Confiteri*, sic singula confiteor 86, 2.
- Conformare*, querens rustica conformata securi 19, 3.
- Confutere*, solis (putatis vobis) licere quidquid est puellarum confutere 37, 5.
- Coniger*, pinum 64, 106.
- Coniugator*, boni coniugator amoris 61, 45.
- Coniugium*, vita dulcius atque anima 68, 107. regium 66, 28. abrupto 68, 84. nefando 90, 2.
- Coniungere*, pinea coniungens inflexae texta carinae 64, 10. vitis est ulmo con-iuncta marito 62, 54. — nullus amor tali coniunxit foedere amantes 64, 336. optatos animi coniugite amores 64, 373. tecum multo coniungerer usu 91, 7. — consociare, paret tecum coniungere somnos 61, 332. — commi-scere, purae impura puellae suavia coniunxit spurca saliva tua 78, 8.
- Coniux*, 1) maritus, novi 61, 32. 68, 81. pro dulci 66, 33. cum tali 62, 59. unanims 66, 80. accipiat coniux felici foedere divam 64, 374. eam liquerit dis-cedens coniux 64, 123. coniugis au-fido consoler memet amore 64, 182. coniugis ut quondam flagrans advenit amore Protesilaem Laodamia domum 68, 73. saepe etiam luno coniugis in culpa flagrant quotidiana 68, 139. 2) uxor, lepilissima 78, 1. cum lignea 23, 6. cum sancta 64, 299. ad-veniet coniux 64, 330. — coniuges boni 61, 233.
- Connubium*, par 62, 57. desponsa 62, 27. laeta 64, 141. si tibi non cordi fuerant connubia nostra 64, 158.
- Conqueri*, ignaris nequidquam conque-ror auris 64, 164.
- Consanguinea*, ut linquens genitoris filia vultum, ut consanguineae comple-xum 64, 118.
- Conscelerare*, (pater dicitur) miseram conscelerasse domum 67, 24.
- Conscendere*, (saepe illam perhibent) praeruptos tristem conscendere mon-tes 64, 126.
- Consciis*, rubor 65, 24.
- Conscribere*, conscriptum hoc lacrimis mittis epistolum 68, 2.
- Conscribillare*, ne lanem latuseculum natesque mollicellas inusta turpiter tibi flagella conscribillent 25, 11.
- Consecrare*, hunc lucum tibi dedico consecroque, Priape 18, 1.
- Consequi*, post hunc consequitur Pro-metheus 64, 295.
- Conserere*, mentem caligine Theseus consitus 64, 208.
- Conservare*, conserves puerum mihi pudice 15, 5.
- Considere*, puella mea consedit istie 37, 14.
- Consilium*, crudelia 64, 176. nullaue res potuit crudelis flectere mentis con-silium 64, 137.
- Consolari*, coniugis an fido consoler memet amore 64, 182.
- Conspicere*, hunc simulac cupido conspexit lumine virgo 64, 86. conspexit lintea veli 64, 214. pater divum conspexit centum procurrere currus 64, 390.
- Constans*, mente 64, 209, 239. quod te cognossem beue constantemve putarem 91, 3.
- Constare*, (mea candida diva) arguta constitit in solea 68, 72.
- Consternere*, consternens veste cubile 64, 163.
- Construere*, constructae sunt dapemen-sae 64, 305.
- Consul*, consule Pompeio 113, 1. illo facto consule 113, 2.
- Consulatus*, per consulatum peierat Va-tinius 52, 3.
- Consurgere*, vesper adest, iuvenes, con-surgite 62, 1.
- Contegere*, non contacta levi velatum pectus aucta 64, 64. nulla domus un-quam tales contextit amores 64, 235.

Contemnere, ut supplicis vocem contemtam haberes 60, 5.

Contendere, 1) affirmare, Sabinum esse contendunt 44, 4. 2) pugnare, saevum cupiens contra contendere monstrum 64, 101.

Contentus, uno non est contenta Catullo 68, 135. viro contentas vivere solo nuptiarum laus e laudibus eximii 111, 1.

Contexere, haec circum sedes late contexta locavit 64, 293.

Continenter, 37, 6.

Contingere, 1) vitis contingit summum radice flagellum 62, 52. — dii non se contingi patiuntur lumine claro 64, 409. 2) vicinum esse, Virginis et saevi contingens Leonis lumina 66, 65.

Continuus, die 14, 14. tutationes 32, 8. *Contorquere*, turbo contorquens flamine robur 64, 107.

Contra, 1) adv. contra accipies meros amores 13, 9. contra nos tela ista tua evitamus amictu 116, 7. contra ut me diligit illa 76, 23. consurgite contra 62, 6. 2) praep. saevum cupiens contra contendere monstrum 64, 101.

Contrahere, ne quidquam nostro contractum ex ore maueret 99, 9.

Contremere, horrida contremucrant aequora 64, 205.

Contubernalis, vos contubernales, solis putatis esse mentulas vobis 37, 1.

Contundere, flos nullo contusus aratro 62, 40.

Conturbare, cum millia multa fecerimus (basia), conturbabimus illa 5, 11.

Convellere, non glebam prono convellit vomere taurus 64, 40.

Convenire, convenit mihi et alii cuidam = consensio cum aliquo, pulchre convenit improbis cinaedis 57, 1, 10. — seq. inf. ut (nobis) convenerat esse 50, 3.

Conventus, domum conventu tota frequentat Thessalia 64, 32.

Conviva, Sestianus 44, 10.

Convivium, lauta 47, 5.

Convocare, amicos medicosque convocate 41, 6.

Copia, 1) scriptorum non magna 68, 33. 2) potestas, tibi non utriusque petiti copia facta est 68, 39. copia si qua foret 68, 40. dederit fors copiam Achivis urbis Dardaniae Neptunia solvere vincula 64, 367.

Cor, ardenti 64, 124. fero 60, 5. immiti 64, 94. languenti 64, 99. memori 64, 231. solerti 64, 295. saturum inde cor futurum est 48, 4. in corde gerens Ariadna furores 64, 54. — cordi est alie. aliquid, hospes tibi nunc cordi est 81, 5. parva mei mihi sunt cordi monumenta (sodalis) 95, 9. si tibi non cordi fuerant connubia nostra 64, 158. seq. inf. quibus non est cordi Catullum laedere 44, 3.

Cornipes, capella 19, 16.

Cornu, 1) Minotaurum iactantem cornua ventis 64, 111. corpora siccora cornu 23, 12. 2) tibia, multis raurisonos efflabant cornua bombos 64, 264.

Corolla, picta 19, 10. 20, 6. indistinctis 64, 284. floridis 63, 66.

Corona, 1) aurea 66, 61. 2) circulus hominum, qui oratorem cingunt, risi nescio quem modo in corona 53, 1.

Corpus, 1) tenerum 62, 51. sudanti 64, 106. — tremulum 64, 308. truncum 64, 371. domito 64, 110. nudato 64, 17. polluto 62, 46. toto 64, 66. 110, 8. in magno 86, 4. a fesso 64, 189. siccora cornu 23, 12. — corpus evirastis Veneris nimio odio 63, 17. infirmo quantientes corpora motu 64, 306. non prius unanimis corpora coniugibus tradite 66, 80. 2) cadaver, caesis corporum acervis 64, 360. 3) pro toto homine, cuius dicitur corpus, a caro 66, 32. pro caris corpus Athenis proicere optavit potius 64, 81. Troigenum infesto prosternet corpora ferro 64, 366.

Corripere, data corripere fraudando effliciter plus quam meretricis avarae 110, 6.

Corruere, scitis in quo me corruerit genere (Amathusia) 68, 52.

Corvus, effossos oculos voret atro gutture corvus 108, 5.

Creare, flores quos Thessala montibus ora creat 64, 282. o caeruleo creata ponto 36, 11.

Creatrix, patria o mea creatrix 63, 50.

Credere, 1) confidere, fidem habere, nulla viro iuranti femina credat 64, 143. non credis mihi? crede Pollioni 12, 6. vix mi ipse credens Thyniam liquisse 31, 5. — creditus = cui fides habita est, mihi frustra ac nequidquam credite amice 77, 1. 2) committere, crede luci, ubi sis futurus 55, 16. dicta vagis nequidquam credita ventis 65, 17. omnia quae ingratas perierunt credita menti 76, 9. 3) putare, ut solatium sui doloris, credo, ut tum gravis acquiescat ardor 2, 8. credo, sis mater dixerat 84, 5. non sese, quae visit, visere credit 64, 55. credis me potuisse meae maledicere vitae 104, 1. quid credat nisi se vendere discipere 106, 2. non satis id causae credideram esse tibi 91, 8. amissum credens Thesca 64, 246.

Crepida, carbatinus 98, 4.

Crescere, 1) vento crescente 64, 275. 2) succrescere, creverunt millia in unum 113, 4.

Crimen, Vatiniana 53, 3.

Crinis, canos 64, 351. effusis 64, 392. quid faciant crines, cum ferro talia cedant 66, 47.

Crocinus, in tunica 68, 134.

Crudelis, mentis 64, 136. pestem 69, 9. peste 64, 76. venenum 77, 5. consilia 64, 175. Hespere, qui coelo fertur crudelior ignis 62, 20. quid faciant hostes capta crudelius urbe 62, 24.

Cruor, pium 68, 79.

Crus, inepta 17, 3. semilauta 54, 2.

Crux, parata 20, 18. metaph. suffixum in summa me memini esse cruce 99, 4.

Cubiculum, linquendum ubi esset mihi cubiculum 63, 67.

Cubile, tacitum 6, 7. orbum 66, 21. ca-

sto 66, 83. deserto 68, 29. o cubile 61, 114. cubile adeant viri 61, 183. tum consternens veste cubile 64, 163. pater nati violasse cubile dicitur 67, 23. perambulabit omnium cubilia 29, 8.

Cubare, quicum bella puella cubet 69, 8. cum puero ut bello bella puella cubet 78, 4.

Cucurbita, pallentes 19, 13.

Culpa, non culpa mea est 67, 10. culpa tua est 67, 14. quod si te mala mens furorque vecors in tantam impulerit, scelestae, culpam 15, 15. saepe etiam Iuno coniugis in culpa flagravit quotidiana 68, 139. amor meus illius culpa cecidit 11, 22. tibi gaudium in omni culpa est 91, 10. est mens adducta tua, mea Lesbia, culpa 75, 5.

Cultor, collis o Heliconii cultor 61, 1. prosternens cultor aristas 64, 354.

Cultrix, unigenam montibus Idri 64, 30.

Culus, voraciore 33, 4. ore mundior et melior 97, 4. culus tibi purior salillo est 23, 19. non quidquam referre putavi, utrum os an culum olfacerem Aemilio 97, 2. non illam posse putemus aegroti culum lingere carnicifis 97, 12. possis culos lingere 98, 4.

Cum, praep. 2, 9, 11, 17, 13, 3, 23, 5, 6, 28, 4, 40, 8, 43, 7, 50, 13, 61, 19, 166, 62, 12, 59, 61, 65, 64, 53, 112, 253, 299, 302, 330, 332, 66, 77, 67, 36, 42, 68, 22, 23, 94, 95, 69, 8, 77, 2, 78, 4, 79, 2, 3, 88, 1, 91, 7, 98, 3, 104, 4, 106, 1, 112, 1.

Cum, coni. 1) de causa: quod, seq. ind. 5, 5, 68, 8, 32. seq. coni. 68, 37, 17, 14. 2) de tempore, a) de tempore praes. et futuro: quando, seq. ind. 2, 5, 7, 7, 22, 16, 25, 5, 31, 8, 39, 3, 5, 44, 21, 68, 62, 76, 2, 80, 3, 8, 14, 13, 13, 64, 238, 345, 351, 364, 66, 89. seq. coni. 5, 13, 22, 9, 66, 47. — b) de tempore praeterito, a) ubi, seq. ind. 1, 5, 64, 4, 244, 306, 66, 23, 45, 52, 67, 4, — 8, 4, 84, 10. seq. coni. 4, 23, 59, 4, 64, 80, 101, 212, 393, 68, 16, 53, 100, 7. β) postquam, seq. ind. 62, 43, 46, 68, 59, 121, 84, 4. seq. coni. 53, 2, 64, 389, 68, 75. 2) adverb. cum — tum 86, 5.

Cunctus, pectore 64, 92. divis 66, 33. loca 63, 82. cuncta 64, 142, 208.

Cuniculosus, Celtiberiae 37, 18.

Cuniculus, Thalle mollior cuniculi capillo 25, 1.

Cunus, diffissus in aestu 97, 8.

Cupere, quod cupis capis 61, 204. quod cupis efficies 98, 6. quidquam animo tuo cupisti 15, 3. dum aliquid cupiens animus praegestit apisci 64, 145. —

seq. inf. cupis ponto ludere longo 17, 1. paedicare cupis meos amores 21, 4. cupit ipsa pupula ad te sibi dirigere aciem 63, 56. mea libere nimis qui fugere imperia cupit 63, 80. orgia frustra cupiunt audire profani 64, 261. saevum cupiens contra contendere monstrum 64, 101. cupiens videre lucem 50, 12.

Cupide, 63, 2, 64, 268.

Cupidus, mentis 64, 147. de mente 64, 399. lumine 64, 86. aure 61, 54. amanti 70, 3. marito 64, 376. dominam 61, 32. si quidquam cupido optantique obtigit unquam 107, 1. quod te restituis, Lesbia, mi cupido 107, 4. restituis cupido atque insperanti ipsa refers te nobis 107, 5.

Cupressus, non sine acria 64, 292.

Cur, adv. 6, 13, 10, 11, 14, 5, 33, 5, 66, 93, 69, 10, 76, 10, 115, 3.

Cura, 1) amat victoria curam 62, 16. propinqui quibus est puella curae 41, 5. mihi quam dederit duplex Amathusia curam 68, 51. 2) sollicitudo, tristes 2, 10. spinosus 64, 72. multiplices 64, 251. solutis 31, 7. me cura sevocat a doctis, Hortale, virginibus 65, 1. exedit cura medullas 66, 23. magnis curarum fluctuat undis 64, 62. curis hominum qui gaudia miscet 64, 95. dea, quae dulcem curis miscet amaritiam 68, 18.

Curare, nihil periuria curant 64, 148. neque tum mitrae neque tum fluitantis amictus illa vicem curans 64, 148.

Curiosus, ne basia pernumerare curiosi possint 7, 11.

Currere, ad librariorum curram serinia 14, 18. currite, ducentes subteina, currite, lusi 64, 328, 334, 338, 343, 348, 353, 357, 361, 366, 372, 376, 379, 382.

Currus, centum 64, 390. — pra nave, ipsa levi fecit volitautem flamme currum 64, 9.

Cursus, menstruo 34, 17. vago victor certamine cursus 64, 341. ventorum require cursum 55, 28. illa rudem cursu prima imbuat Amphitriten 64, 11.

Curulis, in sella 52, 2.

Curvus, calamo 63, 22. rastris 64, 39. e litoribus Piraei 64, 74.

Cuspis, tectâ 64, 257.

Custodia, vigilat custodia semper 62, 33.

Custodire, candentis mollia lanæ veltera virgati custodibant calathisci 64, 320.

Custos, custos si fingar ille Cretum 55, 23.

Cymbalum, cava 63, 29. Phrygia ad nemora deae, ubi cymbalum sonat vox, ubi tympana reboant 63, 21.

D.

Daps, multiplici 64, 305. electos juvenes simul et decus inuuptarum Ciceropiam solitam esse dapem dare Minotauro 64, 79.

Dare, 1) hoc novum munus dat tibi Sulla literator 14, 9. mallet divitias

mhi dedisses isti 24, 4. da nuces pueris 61, 131. concubinae, nuces da 61, 135, 140. unguentum dabo 13, 11. da mi basia mille 5, 7. munus hoc mihi maximi da risus 17, 7. non haec nobis promissa dedisti 64, 149. (ferunt Aegea) ta-

lia iuveni mandata dedisse 64, 214. simulac fessis dederit fors copiam Achivis 64, 367. 2) tribuere, isti di mala multa dent clienti 14, 6. vobis mala multa di deaeque dent 28, 15. quid datur a divis felici optatus hora 62, 30. tertia pars (virginitatis) patri data, pars data tertia matri 62, 63. mihi quam dederit duplex Amathusia curam, scitis 68, 51. 3) committere, tradere, dilaceranda feris dabor 64, 152. passer, qui primum digitum dare appetenti solet 2, 3. electos iuvenes simul et decus inuuptarum Cecropiam solitam esse dapem dare Minotauro 64, 79. vovit pessimi poetae scripta tardipedi deo daturam 36, 7. lingua exsecta avido sit data vulturio 108, 4. — parentes genero sua iura simul cum dote dederunt 62, 65. 4) edere, procreare, nullaquit sine te domus liberos dare 61, 67. quae tuis carcat sacris, non queat dare praesides terra linibus 61, 72. brevi liberos date 61, 212. 5) conciliare, afferre, isque domum nobis isque dedit dominam 68, 68. Volusi annales laxas scombris saepe dabunt tunicas 95, 8. tussim mihi meus venter dedit 44, 9. 6) in re Venerea, concedere, non das quod promisti mihi 110, 4. furtiva dedit mira munuscula nocte 68, 145. si nobis is datur unus dies 68, 147. data corripere fraudando efficitur plus quam meretricis avarae 110, 6. 7) expendere, refero datum luculo 28, 8. 8) locut., tu dabi supplicium 116, 8.

De, praep. 1) de Posthumio et Corneli narrat amore 67, 35. Lesbia mi dicit semper male nec tacet unquam de me 92, 2. desine de quoquam quidquam bene velle mereri 73, 1. 2) de loco, quandam municipem de tuo volo ponte ire praecipitem in lutum 17, 8. nunc cum volo de tuo ponte mittere pronum 17, 23. nxor Meneni, saepe quam in sepulcretis vidistis ipso de rogo rapere coenam 59, 3. tuo de vertice cessi 66, 39. (rivus) cum de pronna praceps est valle volutus 68, 59. cum de via mulier aves ostendit occinentes 25, 5. 3) de tempore, vos convivia lauta sumtuose de die facitis 47, 6. 4) de causa, de quiete molli rabida sine rabie simul ipsa pectore Attis sua facta recoluit 63, 44. nocturnae rixae, quam de virgineis gesserat exuviis 66, 14. iustitiam omnes cupida de mente fugarunt 64, 399. quous ego interitu tota de mente fugavi haec studia 68, 25. 5) de integro, cuius pars est aliquid, tu praeter omnes me de capillatis cuculosaes Celtiberiae filii 37, 17. — Veronae turpe Catullo esse, quod hic quisquis de meliore nota frigida deserto tepfecit membra cubili 68, 28.

Dea, Pasithea 63, 43. Hamadryades 61, 23. dea, magna dea, Cybelle, Didymi dea domina 63, 91. dea, quae dulcem curis miscet amaritum 68, 18. Nemesis est vehemens dea 50, 21. adiit opaca silvis redimita loca deae 63, 3. simul

ite, sequimini Phrygiam ad domum Cybelle, Phrygia ad nemora deae 63, 20. vobis mala multa di deaeque dent 28, 14. tali mente, deae, funestet seque suosque 64, 201. non possum reticere, deae, qua Manlius in re invenit 68, 41.

Debere, si tibi vis oculos debere Catullum 82, 1.

Decedere, Thessala pubes sanctis coepit decedere divis 64, 269.

Decem, puto esse ego illi millia aut decem aut plura perscripta 22, 4. millia me decem poposcit 41, 2. mihi reddo decem sestertia 103, 1.

Decere, castum esse decet pium poetam ipsum 16, 5. non decet tam vetus sine liberis nomen esse 61, 212. nos decet citatis celere tripudiis 63, 26. iam respondere decebit 62, 18. ut decuit cinaediorum 10, 24.

Decerpere, decerpens acquabat semper opus dens 64, 316. (compar dicitur) oscula mordenti semper decerpere rostro 68, 127.

Decies, nec toto decies cacas in anno 23, 20.

Declarare, prae se declarant gaudia vultu 64, 34.

Declinare, nec prius ex illo flagrantia declinavit lumina 64, 91.

Decoctor, decoctoris amica Formiani 41, 4. 43, 5.

Decorare, talibus amplifice vestis decorata figuris 64, 266.

Decurrere, ausi sunt vada salsa cita decurrere puppi 64, 6.

Decursus, prono 65, 23.

Decus, de hominibus, qui prae aliis eminent, o decus eximium, magnis virtutibus augeus (Pelen) 64, 324. electos iuvenes simul et decus inuuptarum Cecropiam solitam esse dapem dare Minotauro 64, 78. ego gymnasii fui flos, ego eram decus olei 63, 64.

Dedere, 1) iuveni in manus puellulam dedis 61, 59. dedatur cupido iamdudum nupta marito 64, 375. 2) committere, se impuro dedit adulterio 66, 84. in mala deditus vir adultera 61, 102. morti dedita praeda 64, 363.

Dedicare, hunc lucum tibi dedico consecroque, Priape 18, 1. se dedicat tibi, gemelle Castor et gemelle Castoris 4, 26.

Deducere, dextera leviter deducens fila 64, 313. nec tamen illa mihi dextra deducta paterna fragrantem Assyrio venit odore domum 68, 143.

Deesse, concedo sit dives, dum omnia desint 114, 5. quam tibi fallaci supremo in tempore decessum 64, 251.

Defendere, sedes defendere fretis annuit 64, 229.

Deferre, 1) volo ad Serapiu deferri 10, 27. — a briper e, te amoris aestus in abruptum detulerat barathrum 68, 108. 2) offerre, ultro ego deferrem, copia si qua forct 68, 40.

Defessus, membra 50, 14. defessus omnibus medullis 55, 30.

Deflectere, vitis prono deflectens pondere corpus 62, 51.

- Deflorere*, flos tenui carptus defloruit nungui 62, 43.
- Defricare*, solet sibi mane dentem atque russam defricare gingivam 39, 19. dens Hibera defricatus urina 37, 20.
- Defutuere*, puella defututa tota 41, 1.
- Degere*, ne Paris abducta gavisus libera macchâ otia pacato degeret in thalamo 68, 104.
- Dehinc*, 30, 6.
- Dein*, 5, 8, 9, 10.
- Deinde*, 5, 7, 9, 19, 21, 103, 2.
- Delabi*, omnia quae toto delapsa e corpore passim ipsius ante pedes fluctus salis alludebant 64, 66.
- Delectare*, si te nunum delectant 103, 3.
- Delicatus*, capella 20, 10. versiculosus 50, 3. puella tenellulo delicatior haedo 17, 15.
- Deliciae*, 1) quous ego interitu tota de mente fugavi omnes delicias animi 68, 26. nec ullam rarae labefactes munere vestis nec pelluciduli deliciis lapidis 69, 4 2) de re vel persona, quae nobis offert delicias, passer, deliciae meae puellae 2, 1. 3, 4. hinc proprie de puella, Ipsi-thilla, meae deliciae 32, 2. Flavi, delicias tuas Catullo velles dicere nec tacere posses 6. 1. 3) de ludis in re amatoria, si quis delicias diceret aut faceret 74, 2. uno in Septimio fidelis Acme facit delicias libidinesque 45, 24.
- Demens*, ille demens fugit in nemora fera 63, 89.
- Demere*, non possum tantillum vestrae demere saevitiae 99, 6. ipsius ex ipso demta viri gremio 68, 146.
- Demetere*, velut densas prosternens cultor aristas flaventia demetit arva 64, 355.
- Demittere*, non si demisso se ipse voret capite 88, 8.
- Demonstrare*, demonstres, ubi sint tuae tenebrae 55, 2.
- Denique*, 16, 7. 64, 118. 363, 95, 1.
- Dens*, Hibera defricatus urina 37, 20. eandidos 39, 1. sesquipediales 97, 5. — atque ita decerpens aequabat semper opus dens 64, 316. iste vester expolitor deas est 39, 20. hoc solet sibi mane dentem atque russam defricare gingivam 39, 19. dentes vel silicem comesse possunt 23, 4. quilibet, qui puriter lavit dentes 39, 14. — dens Indus = ebur, pulvinar, ludo quod dente palitum tineta tegit roseo conchyli purpura furo 64, 49.
- Densus*, populi 68, 60. aristas 64, 354. sub umbris 65, 13. non si densior aridis aristis sit nostrae seges osculationis 48, 5.
- Dentatus*, Lanuvinus 39, 12.
- Deperdere*, misera in guata flevit perdita 64, 119.
- Deperire*, perditte amare, illum deperit impotente amore 35, 12. Coclius Aufilenam et Quintius Aufilenam depercent 100, 2.
- Deponere*, 1) funestam antennae deponant undique vestem 64, 234. — abiicere, omittere, ipse valere opto et tetrum hunc deponere morbum 76, 25. difficile est longum deponere amorem 76, 13. 2) parere, Latoniam mater prope Deliam deposivit olivam 34, 8.
- Depreccari*, quasi non totidem mox deprecor illi 92, 3. non deprecor iam, quia gravedinem et tussim non mi, sed ipsi Sextio ferat trigus 44, 18.
- Deprendere*, deprensa navis in mari vesaniente vento 25, 13. deprendi modo pupulum puellae trusantum 56, 5.
- Derelinquere*, si pote supinum animum in gravi derelinquere cocno 17, 25.
- Deridere*, (nepos) impia derisi gentilis gaudia tollens 68, 123.
- Descendere*, tecum multus homo est qui descendit 112, 2.
- Deserere*, 1) me miserum deseris in malis 30, 5. fertur pubes Graeca penetrales descruisse focos 68, 102. descriitur Scyros 64, 35. at tu non orbum lucti deserta (a viro) cubile 66, 21. desertam (a Theséo) in sola miseram se cernit arena 64, 57. quod hic quisquis de meliore nota frigida deserto (a Catullo) tepefecit membra cubili 68, 29. squalida desertis (ab aratore) robigo inferitur aratris 64, 42. 2) negligere, feraris in dominum veterem descruisse fidem 67, 8. desertum domini audiens concubinus amorem 61, 129. ne tenuem texens sublimis aranca telam deserto in Manli nomine opus faciat 68, 50.
- Desertus*, a di., in litore 64, 133. desertum in lecto coelibe 68, 6. omnia sunt deserta 64, 187.
- Desiderare*, quam ieiuna pium desideret ara cruorem 68, 79. desiderato acquiescimus lecto 31, 10.
- Desiderium*, desiderio veteres renovamus amores 96, 3. — de hominibus, quorum tenemur desiderio, et hinc praecipue de puella, meo nitenti 2, 5.
- Desinere*, desinis esse miser 76, 12. desinas incepte 8, 1. desinat esse maccer 89, 4. desissem truces vibrare iambos 36, 5. sestertia precari centum desine 23, 27. admirari tum desine cur fugiant 69, 10. desine de quoquam quidquam bene velle mereri 73, 1. flere desine 61, 86. desine quaeso leno esse 103, 3. quare desine (omnia experiri) 21, 12.
- Desistere*, destitit extinctos gnatus lugere parentes 64, 401. non queam desistere amare 75, 8.
- Despicere*, Thetis humanos non despexit hymenaeos 64, 20.
- Despondere*, desponsa tua firmes con nubia flamma 62, 27.
- Despuere*, preces nostras cave despuas 50, 19.
- Destinatus*, destinatus obdura 8, 19.
- Deterior*, heri 68, 114.
- Detinere*, Troia infelice sepultum detinet extremo terra aliena solo 68, 100.
- Deus*, tibi non bene advocatus 40, 3. tantus 66, 31. tardipedi 36, 7. magni 14, 12. 53, 5. 109, 3. litoralibus 4, 22. invitis 76, 12. — quis deus magis ac magis est petendus amantibus 61, 46. quis huic deo comparariet ausit 61, 64, 69, 74. ille mi par esse deo vide-

tur 51, 1. me deum salutant 19, 5. hunc deum vereberis 20, 15. o di, si vestrum est misereri 76, 17. o di, reddite mi hoc pro pietate mea 76, 26. isti di mala multa dent clienti 14, 6. vobis mala multa di deaque dent 28, 14. si tibi di favent 13, 2. si tu oblitus es, at dii meminerunt 30, 11. ita me dii ament 97, 1. heroes, salvete, deum genus 64, 23. egone deum ministra et Cybeles famula ferar 63, 68. tenella matre mugiente vaculla deum profundit ante templa sanguinem 20, 15. cedentem ad templa deum me 66, 63. omnia fanda nefanda iustificam nobis mentem avertere deorum 64, 407. geminas deorum ad aures nova nuntia referens 63, 75. (comam) multis illa deorum pollicita est 66, 9. deos rogabis, totum ut te faciant, Fabulle, nasum 13, 13.

Devincire, devinctam lumina somno 64, 122.

Devocare, ut Trivium dulcis amor gyro devocet aërio 66, 6.

Devolvere, devolvit illa acuta sibi pondera silice 63, 5. devolutum ex igne prosequens panem 59, 4.

Devorare, malae tenebrae Orci, quae omnia bella devoratis 3, 14. quid hic potest, nisi uncta devorare patrimonia 29, 23.

Devovere, 1) devotae flavi verticis exuviae 66, 62. 2) execrari, abominari, devota domum periuria portas 64, 135.

Dexter, 1) laeva sive dextera vocaret aura 4, 19. hinc dextera s. dextera, subst. (s. c. manus), iniquatiore 33, 3. paterna 68, 143. dextera tum leviter deducens fila supinis formabat digitis 64, 313. sit ista mentula apta clava dexterac 20, 21. pinguis agnus gravem domum remittit acre dexteram 20, 13. ut tauri respergas sanguine dextram 64, 130. 2) felix, faustus, approbationem 45, 9, 18.

Dicare, (ventos) iunctos mihi dicares 55, 29.

Dicax, homo 22, 2.

Dicere, 1) exercere linguam, loqui, si nos omnino vis omnes perdere, dicas 98, 6. Lesbia mi dicit semper male 92, 1. 2) verbis exprimere aliquid, nos: sagen, Lesbia mi mala plurima dicit 83, 1. mulier cupido quod dicit amanti 70, 3. quid dicam, quare rosea ista labella hiberna siant candidiora nive 80, 1. id sincere dicat et ex animo 109, 4. si quis delicias diceret aut faceret 74, 2. hoc ut dixit 45, 8, 17. perhibent haec moestam dixisse 64, 130. non istuc satis est uno te dicere verbo 67, 15. quaecumque homines bene quoquam aut dicere possunt aut facere, haec a te dictaque factaque sunt 76, 7, 8. in te dici pote id quod verbosus dicitur et fatuus 98, 1, 2. — seq. acc. c. inf., non solum hoc se dicit cognitum habere 67, 31. nulli dicit mulier mea nubere malle, quam mihi: dicit 70, 1, 3. dicebas quondam solum te nosse Catullum 72, 1. quod modo dixeram me habere 10, 28. nulla potest mulier

tantum se dicere amatam 75, 1. nec peccatum a me quisquam pote dicere quidquam 67, 11. seq. inf., tuo stetit dicit in cacumine 4, 16. — seq. conj., Caecilio dicas Veronam veniat 35, 2. — seq. relat., quare quidquid habes boni malique, dic nobis 6, 16. dic agedom nobis, quare mutata feraris in dominum veterem deseruisse fidem 67, 6. dic nobis, ubi sis futurus 55, 15. magis hac quid optandum vita, dicere quis poterit 107, 8. — conserves puerum mihi pudice, non dico a populo 15, 6. quod prurrit incitare possunt, non dico pueris, sed his pilosis 16, 10. dixerit hic aliquis: qui tu isthaec ianna nosti 67, 37. 3) prae-nuntiare, chommoda dicebat, si quando commoda vellet dicere Arrius 84, 1, 2. cum quantum poterat dixerat hirsidias 84, 4. sic avunculus eius dixerit 84, 6. 4) narrare, hoc est, quod dicunt 94, 2. iannam dicunt Balbo servisse benigne 67, 3. dicam vobis (illius hoc studium). Vos porro dicite multis millibus 68, 45. nobis dicere ne dubita 67, 18. — dici, diceris male te a tuis glabris abstinere 61, 141. quous esse diceris 8, 17. quod illic natum dicitur esse 10, 15. non culpa mea est, quamquam dicitur esse mea 67, 10. pater nati violasae cubile dicitur 67, 24. compar dicitur oscula mordenti semper decerpere rostro 68, 126. hoc est quod dicitur 100, 3. Peliaco quondam prognatae vertice pius dicuntur liquidas nasse per undas 64, 2. 5) appellare, nominare, delicias tuas Catullo velles dicere 6, 3. quendam quem dicere nolo nomine 67, 45. saepe illam audivi nomine dicentem, quos diximus 67, 43. tu Lucina dolentibus luno dicta puerperis et notho esse dicta lumine Luna 34, 14, 16. 6) cantare, in modum dicite: o Hymenae Hymen, Hymen o Hymenae 61, 39. iam dicitur Hymenaeus 62, 4. dicere iam incipient: Hymen o Hymenae, Hymen ades o Hymenae 62, 18. 7) indicare, nostros ut luctus carbasus obscura dicat ferrugine Hibera 64, 227.

Dictum, non bona 11, 16. vagis nequidquam credita ventis 65, 17. infestis 66, 73. tua dicta omnia factaque ventos irrita ferre sinis 30, 9. (viri) dicta nihil meture, nihil periuria curant 64, 148.

Dies, haec atque illa atque alia atque alia 68, 152. par 61, 38. clarum 61, 89. hesterno 50, 1. continuo 14, 14. hilari 61, 11. longo 80, 4. media 61, 118. festis 64, 389. paucis 13, 2. Saturnalibus, optimo dierum 14, 15. abid dies 61, 79, 84, 94, 109, 119. lapide diem candidiore notat 68, 148. vos convivia lauta sumtose de die facilis 47, 6. male est et laboriose et magis magis in dies et horas 38, 3.

Difficilis, difficile est longum subito deponere amorem: difficile est 76, 13, 14.

Diffindere, diffissus in aestu meientis mulac cunnus 97, 7.

Diffundere, unda Scamandri rapido diffunditur Hellesponto 64, 359.

Diffutuer, ista vostra diffutata mentula 29, 14.

Digitus, primum 2, 3. longis 43, 3. teneris 63, 10. supinis 64, 314. non unquam digitum inquinare possis 23, 23.

Dignari, quare (dii) nec tales dignantur visere coctus 64, 408.

Dignus, digna ferat, quod si quis inaniter adiuravit 66, 41. o rem ridiculam et iocosam dignamque auribus et tuo cachinno 56, 2. paulo quoi tum concedere digna lux mea se nostrum contulit in gremium 68, 131.

Digredi, a primo digressus carmine 64, 116.

Dilacerare, dilaceranda feris dabor alitibusque praeda 61, 152.

Diligentia, assidua 19, 7.

Diligentius, puella asservanda nigerimis diligentius quid 17, 16.

Diligere, nescio quid febriculosi scorti diligit 6, 5. dilexi tum te non tantum ut vulgus amicum, sed pater ut gnatos diligit et generos 72, 2, 3. non iam illud quaero, contra ut me diligit illa 76, 23. nemone in tanto potuit populo esse bellus homo, quem tu diligere inciperes 81, 2.

Diluere, multis diluta labella guttis abstersisti omnibus articulis 99, 7.

Dimanare, tenuis sub artus flamma dimanat 51, 10.

Dimittere, 1) coniugis ante coacta novi dimittere collum quam 68, 81. — (Theaeus) obliio dimisit pectore cuncta 64, 208. 2) missum facere, gnate, ego quem in dubios cogor dimittere casus 64, 216.

Dirus, stipendia 64, 173.

Dirigere, cupit ipsa pupula ad te sibi dirigere aciem 63, 56. membrana directae plumbo 22, 8.

Discedere, 1) ad se quisque discedebant 64, 278. 2) de cedere, ut cum liquerit immemori discedens pectore coniux 64, 123. sicine discedens immemor ah devota domum periuria portas 64, 134.

Discernere, discernens ponti truculentum dividit aequor 64, 179.

Discerpere, 1) si me discerpant infestis sidera dictis 66, 73. 2) dispellere, quae cuncta aerii discerpunt irrita venti 64, 142.

Disceidium, fratris flebile 66, 22.

Discere, esurire meus puer et sitire discet 21, 11. (Magus) discat Persicum haruspiciis 90, 2.

Discors, puellae 64, 380.

Discruciare, abfore me a dominae vertice discrucior 66, 76.

Discupere, cum puero bello praeconem qui videt esse, quid credat nisi se vendere discupere 106, 2.

Disertus, salapatium 53, 5. disertissime Romuli nepotum 49, 1. leporum disertus puer ac faectiarum 12, 9.

Disperire, non disperere tui labores 14, 11. Lesbia me disperere nisi amat 92, 2. dispereream, nisi amo 92, 4.

Dispicere, magni dispexit lumina mundi 66, 1.

Displicere, si non omnia displicere vellem tibi 54, 4.

Dissolvere, pristina vota novo munere dissolvio 66, 38.

Distinguere, aura distinctos educit verna colores 61, 90.

Diu, 2, 13, 28, 9, 61, 126, 132, 201, 62, 2, 95, 6.

Divellere, e divulso raptabant membra iuvenco 64, 258.

Diversus, comitum coetus 46, 11.

Dives, domini 61, 92. vicinus prope dives est Priapus 19, 20. Mentula dives fertur 114, 1. concedo sit dives, dum omnia desint 114, 5.

Dividere, discernens ponti truculentum dividit aequor 64, 179. nos alio mentes, alio divisimus aures 62, 15.

Divinus, carmine 64, 322. omine 64, 384.

Divitiae, avitis 68, 121. malleum divitias mihi dedisses isti 21, 4. cur non divitiis Croesum superare potis sit 115, 3.

Divus, 1) adi. divinus, sanctus, Venerem 66, 89. parentes 64, 405.

2) subst. divus = deus, cum Delphi tota certatim ex urbe ruentes acciperent lacti divum fumantibus aris 64, 394. divi = dii, sanctis 61, 269.

ita me divi iuerint 66, 18. huc addent divi quam plurima munera 68, 153. quoi Iupiter ipse, ipse suos divum genitor concessit amores 64, 27. inde pater divum sancta enim coituge natisque advenit coelo 64, 299. saepe pater divum conspexit terra centum procurrere curus 64, 388. neglecto numine divum 64, 134. cum se cogitat esse pium nec foedere in ullo divum ad fallendum numine abusum homines 76, 4. sed quamquam me nocte premit vestigia divum 66, 69. ibi me cunctis pro dulei coniuge divis non sine taurino sanguine pollerita es 66, 33. haec se puella vidit iocose et lepide vivere divis 36, 10. non ingrata, tamen frustra, minuscula divis promittens tacito suspendit vota labello 64, 103. non divis homines componer aequum est 68, 141. ille mi par esse deo videtur, ille mi superare divos 51, 2. gnatus ut accepto veneretur carmine divos 90, 5. pluribus ut coeli tereretur ianua divis 68, 115. quid datur a divis felici optatus hora 62, 30. iustam a divis exposeam prodata multam 64, 190.

— diva: a) dea, diva retines in summis urbibus arces 64, 8. me sidus in antiquis diva novum posuit 66, 64. ubi suevit illa divae volitare vaga cohors 63, 25. pulvinar vero divae geniale locatur sedibus in mediis 64, 47. olim classi cum moenia divae linquntem gnatum ventis conereret Aegaeus 64, 212. accipiat coniux felici foedere divam 64, 374. b) puella, mea candida 68, 70.

Docere, amor tunc iudamitam ferre ingum docuit 68, 118. id mea me multis docuit regina quereles 66, 19. quam ieiuna pium desideret ara cruento, docta est amisso-Laodamia viro 68, 80.

Doctus, virginibus 65, 2. Mnemonidum choreis 64, 288. Sapphica puella Musa doctior 35, 17. chartis 1, 7.

Dolere, 1) dolentibus puerperis 34, 13. de animi dolore, nunc ipsum id

- doleo**, quod esurire ah meus puer et sitire discet 21, 10. nunc id doleo, quod purae impura puellae suavia coniunxit spurca saliva tua 78, 7. 2) trans. dolore afficere, iamiam dolet quod egi 63, 73.
- Dolor**, tanto 96, 5. assiduo 65, 1. a nostro 96, 2. perspiceres meum dolorem 50, 17. solatiolum sui doloris 2, 7.
- Dolus**, nihil timctis dolos veneni 23, 10.
- Domare**, domito corpore 64, 110.
- Domina**, Dindymenae 63, 13. Dindymi dea domina 63, 91. Dindymi dominam 35, 14. montium domina 34, 9. abfore me a dominae vertice discretior 66, 76. ad solam dominam usque pipilabat (passer) 3, 10. — de puella amata, sitis felices et tu simul et tua vita et domus ipsa, in qua lusimus, et domina 68, 156. ad domum dominam voca 61, 31. isque domum nobis isque dedit dominam 68, 68.
- Dominus**, divitis 61, 92. in veterem 67, 8. — desertum domini audiens concubinus amorem 61, 129. necesse Priapo domini hortulum vineamque tueri 19, 18. ianua, quoi nunquam a domini limine abesse licet 67, 38. villulae domini colunt me 19, 5. relinquere dominos famuli solent 63, 51. huic uno domino usque serviamus 45, 14.
- Domus**, 1) corollis permulsa 64, 285. corollis redimita 63, 66. tota splendida 64, 46. fragrantem Assyrio odore 68, 144. miseram 67, 24. Protesilaëam 68, 74. castas 64, 385. domus ipsa, in qua lusimus 68, 156. sic funesta domus ingressus tecta paterna morte ferox Theaeus 64, 248. domum conventu tota frequentat Thessalia 64, 32. operire soles aut aperire domum 67, 40. isque domum nobis isque dedit dominam 68, 68. ad domum dominam voca 61, 31. mane domo cum exis 80, 3. longe quos simul a domo profectos diverse variae viae reportant 46, 10. a mea remota domo 63, 58. procul a mea tuus sit furor omnis, hera, domo 63, 92. relinquunt Cranonis domos 64, 36. — quidquid est domi cachinnorum 31, 14. domi maneat 32, 7. venistine domum ad tuos Penates 9, 3. agnus gravem domum remittit aere dexteram 20, 13. devota domum periuria portas 64, 135. — nulla quit sine te domus liberos dare 61, 66. nulla domus unquam tales contexit amores 64, 335. en tibi domus ut potens et beata 61, 156. 2) templum, Phrygiam ad domum Cybellae 63, 20. ut domum Cybellae tetigere 63, 25. 3) sedes, domicilium, qua domus tua Lampsaci est 18, 2. (Roma illa domus, illa mihi sedes, illic mea carpitur aetas 68, 31. 4) gens, tecum una tota est nostra sepulta domus 68, 22, 94.
- Donare**, quoi dono lepidum novum libellum 1, 1. unguentum meae puellae donarunt Veneres Cupidinesque 13, 12. te postremo donarem munere mortis 101, 3. possis inveniri ardeuti castam donare puellam 62, 23.
- Donum**, beata 68, 11. silvestria 64, 280. mala 66, 85. dona ferunt 64, 34.
- Dormire**, pueri instar bimuli tremula patris dormientis in alua 17, 13. — trans. nox est perpetua una dormienda 5, 6.
- Dos**, parentes genero sua iura simul cum dote dederunt 62, 65.
- Dubitare**, non equidem dubito, quin primum inimica bonorum lingua exsecta avido sit data vulturio 108, 3. me iam non dubitas fallere 30, 3. nobis dicere ne dubita 67, 18.
- Dubius**, in casus 61, 216.
- Ducenti**, sessoris 37, 8. continenter quod sedetis insulsi centum aut ducenti 37, 7. villula non ad Austri flatus opposita est, verum ad millia quindecim et ducentos 20, 4.
- Ducenties**, 29, 15.
- Ducere**, 1) cum ventitabas quo puella ducebat 8, 4. Varos me meus ad suos amores visum duxerat e foro otiosum 10, 2. me in vestras potuisti ducere sedes 64, 160. 2) in matrimonium ducere, tene suam Tethys concessit ducere neptem 64, 29. 3) nere, currite, ducentes subtemina, currite, fusi 64, 328, 334, 338, 343, 348, 353, 357, 362, 366, 372, 376, 379, 382. 4) habere, existimare, me quoniam tibi ducis amicum 68, 9. quod vides perisse, perditum ducas 8, 2. tu satis (causae) id duxti 91, 9.
- Dulce**, dulce rideat ad patrem 61, 219. qui sedens adversus identidem te spectat et audit dulce ridentem 51, 5.
- Dulcis**, 1) uva 20, 8. suavilium dulci dulcius ambrosia 99, 2. 2) suavis, iucundus, Ipsithilla 32, 1. amicali 30, 2. pueri 45, 11. viro 67, 1. coniuge 66, 33. comitum coetus 46, 9. — amor 66, 6. 68, 24, 36. amorem 64, 120. amores 78, 3. fraternum sodalium 100, 4. vita dulcis coniugium 68, 106. forma 64, 175. vita 64, 157. amaritiam 68, 18. levamen 68, 61. carmine 68, 7. Musarum fetus 65, 3. signa 64, 210. nocturnae vestigia rixae 66, 13. qua viva vivere dulce mihi est 68, 160.
- Dum**, 1) 44, 9, 10. 65, 22. 99, 1. 114, 5. 2) quam diu, 21, 12. 62, 45. 56, 63, 57. 66, 77. 99, 5. usque dum 61, 161.
- Dummodo**, 114, 6.
- Dumosus**, herba 19, 8.
- Duo**, mocchi 113, 1. sinistrae Pisonis 47, 1. manserunt duo 113, 3. noli punquare duobus 64, 64.
- Duplex**, Amathusia 68, 51.
- Durities**, (restitit) ferri lingere duritiam 66, 50.
- Durus**, 1) lumbos 16, 11. sola 63, 40. quod cacas durius est faba et lapillis 23, 21. 2) molestus, frigore 20, 9. 3) immitis, crudelis, mente 60, 3. iam te nil miseret, dure, tui dulcis amicali 30, 2.
- Dux**, tardum dux ante Booten 66, 67. dux bonae Veneris 61, 44. per opaca nemora dux 63, 32. duces sequuntur pede propro 63, 34. duce me 63, 15.

E.

- E, Ex*, praep. 1) de motu inde ab interiore rerum parte, nos: aus—heraus, devolutum ex igne prosequens panem 59, 4. Nereides emerserant candenti et gurgite 64, 14. exstantes et gurgite cano 64, 18. labyrinthis et flexibus egredientem 64, 114. egressus curvis et litoribus Piraei 64, 74. tota certantem ex urbe rucntes 64, 393. rivus muscoso praesiliit e lapide 68, 58. malum procurrit virginis et gremio 65, 20. ne quidquam nostris contractum ex ore maneret 99, 9. saepe illam perhibent clarionas imo fuisse epectore voces 64, 125. expulit ex omni pectore laetitias 76, 22. 2) de loco, a quo abit vel decedit aliquid, nos: von—aus, von weg, sudaria Setaba ex Hiberis miserunt mihi muneris Fabullus et Veranius 12, 14. ex alga Minois prospicit 64, 60. summa prospectum ex atec petebat 64, 242. praecipitem sese scopulorum et vertice iccit 64, 245. e vertice Peli advenit Chiron 64, 279. pendens et verticibus praeruptis 64, 298. parte ex alia florens volitabat lacehus 64, 252. omnia quae toto delapsa et corpore passim ipsius ante pedes fluctus salis alludebant 64, 66. Torquatus matris et gremio porrigenis manus 61, 217. e Berenicea vertice caesariem fulgentem clare 66, 8. — (puella) ipsius ex ipso demta viri gremio 68, 146. pars e divulso raptabant membra iuvenco 64, 258. ereptum nostris ex oculis 65, 8. non se sublevat ex sua parte 17, 18. iuveni puellulam matris et gremio dedis 61, 58. non prius ex illo flagrantia declinavit lumina 64, 91. eum te octava quiete et molli longo suscitavit hora die 80, 4. 3) de origine, nascatur Magus ex Gelli matrisque nefando coniugio 90, 1. Magus ex matre et gnato gignatur oportet 90, 3. quovis potius succumbere fas est quam matrem fratres efficere ex patruo 111, 4. pinguis agnus ex ovilibus 20, 12. ex ambrasio mutatum iam foret illud suaviolum tristi tristis helleboro 99, 13. 4) de causa, me ex versiculis meis putatis parum pudicum 16, 3. ex pneumate perspiceres meum dolorem 50, 17. 5) de tempore, nos: seit, ultima ex origine tuo stetisse dicit in caumine 4, 15. quo tempore legit Dindymi dominam, ex eo misellae ignes interiorem edunt medullam 35, 14. 6) multitudinis vel numeri partem significat, Veranni, omnibus et meis amicis antistans mihi millibus trecentis 9, 1. Hesperus et nobis, aequales, abstulit unam 62, 32. huc una ex multis capsula me sequitur 68, 136. viro contentas vivere solo nuptiarum laus e laudibus eximii 111, 2. 7) secundum, ex tua pons libidine fiat 17, 5. id sincere dicat et ex animo 109, 4. 8) post, ninio e labore somnum capiunt sine Cerere 63, 36. — locutt. ex te toto animo pendebat 64, 69. quanta (fides) in amore tuo ex parte reperta mea est 75, 4. (virginitas) ex parte parentum est 62, 62.
- Ebriosus*, ebriosa acina ebriosioris Posthumiae 27, 4.
- Ebrius*, ocellos 45, 11.
- Ebur*, candet ebur solis 64, 45.
- Ecece*, 20, 2, 19.
- Equis*, eequid scis, quantum suscipiat sceleris 88, 4.
- Equisnam*, eequidnam in tabulis patet lucelli 28, 6.
- Edere*, consumere, misellae ignes interiorem edunt medullam 35, 15. quovis me magnus edebat amor 91, 6.
- Edere*, 1) loquente sibilum edidit coma (silva) 4, 12. 2) dicere, veridicos Parcae coeperunt edere cantus 64, 307. dic nobis, ubi sis futurus, ede 55, 15. 3) de libris, Smyrna mei Cinnae nonam post denique messem quam coepta est nonamque edita post hiemem 95, 2.
- Educare*, (florem) educat imber 62, 41. vitis nunquam mitem educat uvam 62, 50. uva pampinea educata sub umbra 19, 14.
- Educere*, aura distinctos educit verna colores 62, 90.
- Efferre*, quam se tuus extulit ardor 62, 29.
- Efficere*, 1) omnino quod cupis efficies 98, 7. non votis esse tuam me, sed potius largis efficie muneribus 66, 92. hoc qua lubet efficias 76, 14. 2) procreare, quovis quamvis potius succumbere fas est, quam matrem fratres efficere ex patruo 111, 4. 3) facere, data corripere fraudando efficitur (facinus) plus quam meretricis avarae 110, 7.
- Effigies*, saxea 64, 61.
- Efflare*, raucinosos efflabant cornua bombos 64, 264.
- Effluere*, ne tua dicta vagis nequidquam credita ventis effluxisse meo forte putet animo 65, 18.
- Effodere*, effossos oculos voret atro gutture corvus 108, 5.
- Effundere*, effusus crinibus 64, 392.
- Egelidus*, tepores 46, 1.
- Egere*, animi egens 63, 31. — dummodo ipse egcat 114, 6.
- Ego, Mihi, Me*, sexcenties.
- Egredi*, labyrinthis et flexibus egredientem 64, 114. egressus curvis et litoribus Piraei 64, 74.
- Egregius*, parentem 67, 29. virtutes 64, 349. res 114, 2.
- Egressus*, nec patet egressus 64, 185.
- Eheu*, 30, 6.
- Eiicere*, Musae furcillis praecipitem eiiciunt 105, 2. naufragum ut eiectum spumantibus aequoris undis 64, 3.
- Electus*, iuvenes 64, 78. electissima pessimi poetae scripta 36, 6.
- Elegans*, morbum neque elegantem neque urbanum 39, 7. nec sane nimis elegante lingua 43, 4. mcros amores

seu quid suavius elegantiusve est 13, 10.

Elevaré, haec tu abiice elevaque 24, 9.

Eluere, (maculae) impressae resident nec eluuntur 57, 5.

Emergere, emersere candenti e gurgite *Nerides* 64, 14.

Emori, quid est, *Catulle*, quid moraris emori 52, 1, 4.

Emulgere, emulso sero 80, 8. — *meta* ph. emulsa palude 68, 110.

En, 55, 12. 61, 155.

Enim, 12, 8. 35, 17. 63, 62.

Enitere, floridis velut enitens *myrtus* Asia ramulis 61, 21.

Eo, a d v. 66, 57.

Ephēbus, ego ephēbus, ego puer, ego *gymnasii* fui flos 63, 63.

Epistolium, conscriptum hoc lacrimis mittis *epistolium* 68, 2.

Equidem, non equidem dubito 108, 3.

Equus, *Chloridos* ales equus 66, 54.

Eripere, 1) liberare, servare, ego te in medio versantem turbine lecti eripui 64, 150. 2) auferre, amovere, eripere ei noli multo quod carius illi est oculis 82, 3. tua fervida virtus eripit mihi te 64, 219. fratrem ereptum nostris ex oculis 65, 8. — quod omnes eripit sensus mihi 51, 6. sensibus ereptis 66, 25. mi misero eripuit omnia nostra bona 77, 4. eripuiti 77, 5. eripite hanc pestem perniciemque mihi 76, 20. ereptum est coniugium 68, 106.

Errabundus, vestigia 64, 113.

Errare, tenax hederā huc et huc arborem implicat errans 61, 35.

Error, 1) de circumvagando, citatis 63, 18. 2) de labyrinthis flexibus, inobservabilis 64, 115.

3) vitium, suus quoique attributus est error 22, 20.

Eruditulus, erudituli ambo 57, 7.

Erucere, (quercum) indomitus turbo contortuens flamine robur eruit 64, 108.

Esse, *Fore*, 1) copula, sexcenties.

2) *existere*, quantum est hominum venustiorum 3, 2. quantum est hominum beatorum 9, 10. quidquid est puellarum 37, 4. o qui flosculus es luventiorum, non horum modo, sed quot aut fuerunt, aut posthac aliis erunt in annis 21, 2, 3. disertissime Romuli nepotum, quot sunt quotque fuere quotque post aliis erunt in annis 49, 2, 3. utrum sit an non sit, id quoque uescit 17, 22. neque est quisquam, quem non in aliqua re videre Suffenum possis 22, 18. nemone in tanto potuit populo esse bellus homo, quem tu diligere inciperes 81, 1. — hoc est, quod unum est pro laboribus tantis 31, 11. adeste, heudecasyllabi, quot estis omnes undique, quotquot estis omnes 42, 1, 2. quod enim genus figurae est, ego non quod habuerim 63, 62. copia si qua foret 68, 40. culpa, in quacunque est aliquid sceleris 91, 10. Aureli pater esuritionum, non harum modo, sed quot aut fuerunt aut sunt aut aliis erunt in annis 21, 1, 2. haec prius fuere 4, 25. cum tantum sciat esse basiorum 5, 13.

ut convenerat esse 50, 3. 3) de loco, quam si nulla sit usquam 17, 20. ubicunque est, renidet 39, 6. die nobis, ubi sis futurus 53, 15. liquidamente vidit, sine quis ubique foret 63, 46. fuisti in ultima Occidentis insula 29, 13. fui liberetur in tua suburbana villa 44, 6. uxor in thalamo est 61, 192. ut apud nivem et ferarum gelida stabula forem 63, 53. — ut paludis lividissima maximeque est profunda vorago 17, 11. demones, ubi sint tuae tenebrae 55, 2. qua domus tua Lampsaci est 18, 2. hic merus est Thyoiuanus 27, 7. non videmus manticae quod in tergo est 22, 21. — ridete, quidquid est domi cachinorum 31, 14. nullam tam magno est corpore mica salis 86, 4. — simul esse s. esse cum aliquo = consuescere, conversari, simul es (cum puero meo) 21, 5. simul ut essem tecum 50, 13. cum puero bello praecone qui videt esse 106, 1. tecum multus homo est 112, 1. 4) de statu vel conditione, quid esset iam Bithynia 10, 6. respondi id quod erat 10, 9. quidquid est, renidet 39, 6. quod cum ita sit 68, 37. pari fuistis casu 28, 11. Dianae sumus in fide 34, 1. vobis male sit 3, 13. male est tuo *Catullo* 38, 1. male est et laboriose 38, 2. turpe *Catullo* esse 68, 28. non mihi tam fuit maligne 10, 18. non est mi male, sed bene ac beate 14, 10. non tibi sit bene ac beate 23, 15. est pulchre tibi cum tuo parente 23, 5. 5) cum dativo personae = habere, nihil neque ipsis, nec praefectoribus esse, cur quisquam caputunctus referret 10, 10. quoi neque servus est neque area 23, 1. isti neque servus est neque area 24, 5. bello huic neque servus est neque area 24, 8. quae mi speraret nec linguam esse nec auriculam 67, 41. solis putatis esse mentulas vobis 37, 3. culus tibi prius salillo est 23, 19. verum (quoi) est et pater et noverca 23, 3. quibus esset irromator praetor 10, 12. mi nullus erat neque hic neque illic, qui 10, 21. nihil est super mi 51, 7. — non tibi periculum est 61, 87. si qua recordanti benefacta priora voluptas est homini 76, 2. hoc illi fatuo maxima lactitia est 83, 2. tantum tibi gaudium in omni culpa est 91, 10. 6) cum dativis duobus, quorum alter indicat personam, finem alter significat, propinqui, quibus est puella curae 41, 5. estae novis nuptis odio *Venus* 66, 15. non tanto mors immatura dolori est *Quintiliae* 96, 5. quibus non est cordi *Catullum* laedere 44, 2. at quibus cordi est 44, 3. si tibi non cordi fuerant conubia nostra 64, 158. qui tibi non cordi est 81, 5. parva mei mihi sunt cordi monumenta (sodalis) 95, 9. 7) cum genitivo = pertinere ad, quous esse diceris 8, 17. virginitas ex parte parentum est 62, 62. fratres, quorum est lepidissima coniux alterius 78, 1. aut facere ingenuae (amicae) est, aut non promissae pudicac 110, 5. si vostrum est misereri 76, 17.

- 8) de propria rei natura, colo filius est voracior 33, 4. Hebe nec longa virginitate foret 68, 116. sine dentibus est 97, 5. quidquid hoc libelli est 1, 8. ipse qui sit nescit 17, 22. hoc quid putemus esse 22, 12. hoc est: uritur et loquitur e3, 6. — quid est? 29, 16, 52, 1, 4. 9) de pretio rei, tu solebas meas esse aliquid putare nugas 1, 4.
- Esurire*, esurire ah meus puer et siti-re discet 21, 10.
- Esuritio*, corpora sicciora cornu habetis esuritione 23, 14. Aureli pater esuritionum 21, 1.
- Et*, saepius.
- Etiā*, 19, 15, 64, 170, 68, 138. immo etiam 73, 4. etiam atque etiam 63, 61. verum etiam 97, 4.
- Etsi*, 65, 1, 68, 135, 72, 5.
- Evare*, Thyadas effluis evantes crinibus egit 61, 392.
- Evertere*, ille quoque eversus mons 66, 43.
- Evirare*, corpus evirastis Veneris nimio odio 63, 17.
- Evitare*, tela ista tua evitamus amictu 116, 7.
- Evoc*, Satyri evoc bacchantes, evoc 64, 256. saxea ut effligies bacchantis evoc 64, 61.
- Evolvere*, condita quin veri pectoris evoluum 66, 74.
- Eragitare*, exagitans immiti corde futuros 64, 94.
- Erardere*, imis exarsit tota medullis 64, 93.
- Erceus*, aggere 61, 364.
- Erceidere*, toto pectore mens excidit 66, 25.
- Erceiere*, exitus hilari die 61, 11. Somnus excitam Atin fugiens 63, 42. excita somno 64, 56.
- Erceipere*, 1) hunc unum excipio 15, 13. 2) accipere, bustum excipiet niveos percussae virginis artus 61, 365.
- Erceitare*, si pote stolidum repente excitare veterum 17, 24. cum orator excitat fletum 39, 3. deus recordem parat excitare rixam 40, 4.
- Erceuciare*, fierisento et exerceior 85, 2. te cur amplius exerces 76, 10. non cessasti omni me exerceiare modo 99, 12.
- Erceutere*, malum sub veste locatum excutitur 65, 22.
- Eredere*, exedit cura medullas 66, 23.
- Ererere*, domina, ad quam communes exercecemus amores 68, 69. qui vstrum exerceat amorem 71, 3. exerceite inventam 61, 235.
- Erfutuere*, cur nunc tam latera exfutata pandas 6, 13.
- Erigere*, perspecta exigit hoc unica amicitia 100, 6.
- Erinie*, 64, 25.
- Erimius*, decus 61, 234. e laudibus 111, 2.
- Erire*, mane domo cum exis 80, 3.
- Eroriri*, Aurora exoriente 64, 272.
- Erpallescere*, saepe magis fulgore expalluit auri 64, 100.
- Erpatrare*, parum expatrat; an parum helluatus est 29, 17.
- Expedire*, hoc tibi expedit 20, 17. aptis sarcinulis et expeditis 28, 2.
- Expellere*, malam pectore expuli tusim 44, 7. pestis expulit ex omni pectore laetitias 76, 22.
- Expendere*, equidnam in tabulis patet lucelli? expensum 28, 7.
- Experiri*, omnia experiris 21, 6.
- Erpers*, terroris Achilles 64, 339. Venerem sanguinis expertem 66, 91.
- Expetere*, si quidquam animo tuo cupisti, quod castum expeteres et intecellum 15, 4.
- Explere*, 1) tecta frugibus exple 31, 20. omnibus expleus se unguentis 66, 77. 2) satiare, quae postquam cupide spectando Thessala pubes expleta est 64, 269.
- Explicare*, cum mirifice Vatiniana meus crimina Calvus explicasset 53, 3. ausus es omne aevum tribus explicare chartis 1, 6.
- Expolire*, libellum arida modo punice expolium 1, 2. vester expolitor dens est 89, 20.
- Exposcere*, iustam a divis exposcam prodita multam 64, 190. supplicium saevius exposceus anxia factis 64, 203.
- Expromere*, ruborem ferro canis expromamus ore 42, 17. expressa carmina Battiadae 65, 16.
- Expromere*, multas expromam mente querelas 64, 223. nec potis est dulces Musarum expromere fetus 63, 3.
- Ersecare*, lingua exsecata avido sit data vulturio 108, 4.
- Ersequi*, sectam meam exsecutae 63, 15.
- Ersilire*, viden' ut (ignes) perneciter exsiluere 62, 8. non temere exsiluere 62, 9.
- Ersilium*, cur non exsilium malasque in oras itis 33, 5.
- Ersolvere*, coactam poenas exsolvere caedis Cecropiam 64, 77.
- Erspectare*, hendecasyllabos trecentos exspecta 12, 11. exspectata diu vix tandem lumina tollit 62, 2.
- Erspirare*, expirans odores lectulus 64, 87. expirantes pectoris iras 64, 194.
- Erspuere*, quod mare conceptum (te) spumantibus exspuit undis 64, 155.
- Erstare*, Nymphas exstantes e gurgite cano 64, 18. lanca morsa quae prius in levi fuerant exstantia filo 64, 318.
- Ersternare*, assiduis quam luctibus esternavit 64, 71. esternata malo 64, 165.
- Erstinguere*, extinctos parentes 64, 401.
- Ersul*, aliena quae petentes velut exsules loca 63, 14.
- Ersultare*, otia exsultas 51, 14.
- Ersuperare*, fructus sumtibus exsuperat 114, 4.
- Erteanare*, extenuata gerens veteris vestigia poenae 64, 246.
- Ertollere*, vitis nunquam se extollit 62, 50. se tuus extulit ardor 62, 29.
- Extremus*, 1) de tempore, ultimus, in fine senectae 64, 217. 2) de loco, remotus, solo 68, 100. in ludos 11, 2. — intimus, medullis 64, 196. 3) de summa miseria, miserimus, tristissimus, tenu-

pore 64, 169. In morte (periculo mortis) 76, 18. querelis 64, 130.
Exturbare, pinus radicibus exturbata 64, 108.

Exurere, exustos agros 68, 62.
Eruiac, devotae flavi verticis 66, 62.
 de virginis 66, 14.

F.

Faba, id (quod cacas) durius est faba et lapillis 23, 21.

Fabricare, ego arte fabricata rustica 20, 1.

Fabula, laedit te quaedam mala fabula 69, 5.

Facere, 1) quid feci ego, cur me tot male perderes poctis 14, 4. quid voluit, fecit 74, 5. quid faciant dehinc homines 30, 6. quid facient crines, cum ferro talia cedant 66, 47. quid faciant hostes capta crudelius urbe 62, 24. hoc facies 76, 16. quare id faciam 85, 1. si id faceres satur 21, 9. nolim statuas nos mente maligna id facere 68, 38. nihil fecisse benigne est 73, 3. quaecunq; homines bene quocumque aut dicere possunt aut facere, haec a te dictaque factaque sunt 76, 8. — facit impetum 63, 89. ne finem facias, sed irrumatus 21, 13. cum militia multa (basiorum) fecerimus 5, 10. ni tu quid facias ineptiarum 6, 14. uno in Septimio fidelis Aeme facit delicias libidinesque 45, 24. si quis delicias diceret aut faceret 74, 2. convivia lauta facitis de die 47, 6. — verbum non faciet patruus 74, 6. te ut poeniteat postmodo facti, faciet (Fides) 39, 12. facit ut hinc furoribus, facit ut hinc furoris icu redditum in nemora ferat 63, 78, 79. facit ut tibi haec vigeant mandata 64, 231. satis est facere, ut quis sentiat et videat 67, 18. facite ut vere promittere possit 109, 3. facit cuncta mugienti fremitu loca retinet 63, 82. facite haec charta loquatur anus 68, 46. 2) componere, fabricare, longe plurimos facit versus 22, 3. hoc tibi poema feci 50, 16. diva ipsa fecit levi volitantem flamme currum 64, 9. ne aranea deserto in Manli nomine opus faciat 68, 50. 3) de facinoribus: committere, facis facinus 110, 4. nescis, quod facinus facias 81, 6. illa malum fecit adulterium 67, 36. isti populo ianua quidque facit 67, 12. omnia si facias 75, 8. quid facit is, qui cum matre atque sorore prurit 88, 1. quid facit is, patruum qui non sinit esse maritum 88, 3. 4) reddere, opaca quem bonum facit barba 37, 19. acceptum face redditumque votum 36, 16. — deos rogabis, totum ut te faciant nasum 13, 14. 5) aestimare, non faceret pili cohortem 10, 13. non pili facit uni (puellam) 17, 17. non assis facis 42, 13. 6) fingere, cum Tapponne omnia monstra facis 104, 4. se facit esse venustum 97, 9. ut puellae unum me facerem beatiorem 10, 17. 7) in re Venerea: copiam sui facere, accipiunt pretium, quae

facere instituunt 110, 2. facere ingenuae est (amicac) 110, 5.

Factum, 1) clara 64, 349. impia 23, 10. 30, 4. saevis 64, 203. te ut poeniteat postmodo facti faciet tui 30, 12. pectore Attis sua facta recoluit 63, 45. audivero nunquam tua facta loquentem 65, 9. (te) audiam Hiberum narrantem loca, facta, nationes 9, 7. tua dicta omnia factaque ventos irrita ferre sinis 30, 9. quois ego pro factis coelesti reddita coetu 66, 37. 2) facinus, scelus, facta virum multantes vindice poena 64, 192.

Fagus, altas 64, 290.

Fallax, somno 64, 56. hominum 30, 4. quam tibi fallaci supremo in tempore deessem 64, 151.

Fallere, me iam non dubitas fallere 30, 3. ad fallendos recoluit 76, 4. — falli = errare, peccare, nimirum idem omnes fallimur 22, 18.

Falsiparens, Amphitryoniades 68, 112.

Falso, 114, 1.

Falsus, virgo quod fertur tradita nobis, falsum est 67, 20. — fallax, fraudulentus, Alphene inmemor atque unanimis false sodalibus 30, 1. fictus, simulatus, lacrimulis 66, 16. spurius, adulterinus, puerperium 67, 48.

Falx, non falx attenuat frondatorum arboris umbram 64, 41.

Fama, bona 61, 62. unica 61, 230. quis, fama loquatur anus 78, 10. an vere fama susurrat grandia te medii tenta vorare viri 80, 5.

Fames, frigoraque et famem tulistis 28, 5. — de homine avaro, Porci et Socraton, seabies famesque Memmi 47, 2.

Famula, Cybeles famula ferat 63, 8. (Attis) semper famula fuit 63, 90.

Famulari, tibi iucundo famularer serva labore 64, 161.

Famulus, herifugae 63, 52. snm Zephyritis eo famulum legarat 66, 57.

Farcire, nihilo minore verpa farti estis 28, 13.

Fari, fari haec liceat 66, 71. omnia fanda 64, 406.

Fascinare, basia possint nou mala fascinare lingua 7, 12.

Fastus, tanto te in fastu negas 55, 14.

Fateri, illius clara facta saepe fatebuntur matres 64, 350. hoc padet fateri 6, 5.

Fatum, immiti 64, 246. mali 15, 17. vos, quae fata sequuntur, currite, ducentes subtemina, currite, fusi 64, 327. Daulias absumpti fata gemens Ityli 65, 14. mea fata sorores lugebat 66, 52. talia divino fuderunt carmine fata 64, 322.

Fatuus, hoc illi fatuo maxima laetitia

- est 83, 2. quod verbosus dicitur et fatuus 98, 2.
- Faustus**, cum sidere 64, 330.
- Favere**, si tibi dii favent 13, 2. quoi faveam potius 100, 5.
- Fax**, viden' ut faces quantiant comas 61, 77, 98. tollite faces 71, 121.
- Febri culosus**, scorti 6, 4.
- Fecundus**, aura Favoni 64, 263. semen 113, 4.
- Felix**, focdere 64, 374. hora 62, 30. carmina 64, 383. taedis 64, 25. sis felix, sis in amore potens 100, 8. sitis felices et tu simul et tua vita 68, 155. quis me uno vivit felicior 107, 7.
- Fellare**, Bononiensis Rufa Rufulum fellat 59, 1.
- Femella**, femellas omnes preudi 55, 7.
- Femina**, pulchrior 61, 88. bonae 61, 187. iamiam nulla viro iuranti femina credat 64, 143. tibi femina nulla velit tenerum supposuisse femur 69, 1.
- Femur**, tenerum 69, 2.
- Fera**, ut apud nivem et ferarum gelida stabula forem 63, 53. saltus in se habet feras 114, 3. dilaceranda feris dabor 64, 152.
- Ferox**, Thesens 64, 73, 245. age ferox 63, 78. ferax quate iubam 63, 83.
- Ferre**, 1) insulas fert uterque Neptunus 31, 3. diei herum tulisse (Phaeolus) 4, 19. flores plexos tulit ipse corollis 64, 284. tulit radieitus altas fagos 64, 289. dona ferunt 64, 34. parva ferens manu semper monera larga 19, 9. dira ferens stipendia tauro navita 64, 173. non te ferre sinam fortunae signa secundae 64, 222. tunc indomitam ferre iugum docuit 68, 118. antiquis solita est munera ferre piis 68, 154. tua dicta ventos irrita ferre sinis 30, 10. quantos illa tulit languenti corde timores 64, 99. — semita haec vos feret ipsa 19, 21. ad Idae tetuli nemora pedem 63, 52. unde malum pedem tulistis 14, 22. si redditum tetulisset is haud in tempore longo 66, 35. redditum ad vada tetulit 63, 47. reditum in nemora ferat 63, 79. huc aditum ferat 61, 43. huc aditum ferens 61, 26. ferri = se movere, qui coelo fertur erudeliis ignis 62, 20. haec ferar in nemora 63, 58. non si Pegasco ferar volatu 55, 24. 2) afferre, parare, quaecunque feret voluntas coelitem 11, 13. gravedinem non mi, sed ipsi Sextio ferat frigus 44, 20. si quibus unquam tulistis opem 76, 18. — de agris: proferre, procreare, (flores) quocunque ferunt campi 64, 281. 3) perferre, sustinere, digna ferat 66, 41. frigoraque et famem tulistis 28, 5. rapidum salum tulistis 63, 16. haec videbis et feres 29, 5, 10. te iam ferre Herculei labos est 55, 13. rara vereeunda furta feremus herae 68, 136. 4) dicere, narrare, ianuam ferunt voto servisse maligno 67, 5. ferunt Aegea iuveni mandata dedisse 64, 212. ferunt Graii siccare emulsa pingue palude solum 68, 109. tam gratum quam ferunt puellae pernici aureolum fuisse malum 2, 11. Thetidis Peleus incensus fertur amore 64, 19. non falso Mentula dives fertur 114, 2. Cybeles famula ferar 63, 68. feraris in dominum veterem deseruisse fidem 67, 7. virgo quod fertur tradita nobis, falsum est 67, 19. fertur pubes Graeca penetrales descriuisse focus 68, 101. tibi fertur valle sub alarum trux habitare eaper 69, 5. 5) auferre, quod promisti mihi fers saepe 110, 4. Locut. non impune ferre aliquid = non sine puena facere aliquid, id non impune feres 78, 9. id non impune tuli 99, 3.
- Ferreo**, solem 17, 26. ore 42, 17.
- Ferrugo**, obscura 64, 227.
- Ferrum**, ancipiti 64, 370. infesto 64, 356. ferri fingere duritiem 66, 50. qui se ferro postulet esse parem 66, 42. quid facient crines, cum ferro talia cedant 66, 47.
- Ferus**, 1) leo 63, 85. — 2) ardens, vehemens, iuveni 61, 56. rabie 63, 56. crudelis, corde 60, 5. torvus, obstupefactus, vultus 64, 14. 3) de locis, ubi versari periculosum est, mare 63, 40. nemora 63, 89.
- Fervidus**, sole 20, 7. — virtus 64, 218.
- Fessus**, Achivis 64, 367. a corpore 64, 189. labore fessi venimus larem ad nostrum 31, 9.
- Festus**, diebus 64, 389. luminibus 66, 90.
- Fetus**, dulces Musarum 65, 3.
- Fidelis**, Aeme 45, 23. nulla viri speret sermones esse fideles 64, 144.
- Fides**, 1) homines quoi habeant fidem 30, 6. feraris in dominum veterem deseruisse fidem 67, 8. 2) probitas, sinceritas, sanctam 76, 3. quois sit penitus nota fides animi 102, 2. nulla fides ullo fuit unquam foedere tanta 75, 3. 3) tutela, praesidium, coelestem fidem postrema comproceer hora 64, 191. Dianae sumus in fide 34, 1.
- Fidus**, ab amico 102, 1. amore 64, 182. non sperabam te mihi fidum 91, 1.
- Fieri**, 1) intrans., werden, fit ista mentula apta clava dexterarum 20, 21. utinam coma regia fiam 66, 93. si optima fias 75, 7. tibi bonus ex tua pons libidine fiat 17, 5. labella fiant candidiora nive 80, 2. desine aliquid fieri posse putare pium 73, 2. factum me esse puta Harpoeratem 102, 4. 2) pass. geschehen, gemacht werden, ut fit 22, 5. hoc fit, quod Romae vivimus 68, 34. fieri sentio 85, 2. multa tam iocosa fiebant 8, 6. est facta marita 67, 6. tibi non utriusque petiti copia facta est 68, 39. simul id factum est 99, 7. facto Consule (Pompeio) 113, 2. non voto litalibus diis sibi esse facta 4, 23. — o factum male 3. 16. aliquid non bene factum 67, 13.
- Figere**, fixus nostris telis 116, 8. ne solum in limite coeli ex Ariaducis aurea temporibus fixa corona foret 66, 61.
- Figura**, carâ 64, 220. priscis 64, 50. quod genus figurac est, ego non quod habuerim 63, 62. talibus amplifice vestis decorata figuris 64, 266.

- Filia*, linquens genitoris vultum 64, 117.
Filius, lepidus 78, 2. pii 39, 4. cinaede 33, 2. cuniculosae Celtiberiae filii 37, 18. nates pilosas, filii, non potes asse venditare 33, 8. culo filius est voracior 33, 4. domini pauperis tugurii, pater filiusque 19, 6.
Filum, hesternum 64, 378. tenui 64, 113. in levi 64, 318. dextera tum leviter deducens fila supinis formabat digitis 64, 313.
Fingere, ferri fingere duritiam 66, 50. custos si fingar ille Cretum 55, 23. — excogitare, simulare, ficto questu 62, 36.
Fingere, finito tempore 64, 31.
Finis, 1) confinium, Assyrios 66, 12. ad Acetaeos 64, 3. Asiam Aegypti finibus adiceret 66, 36. non queat dare praesides terra finibus 61, 73. 2) exitus, ne finem facias, sed irrumatus 21, 13. in extremae line senectae 64, 217.
Firmare, florem firmat sol, educat imber 62, 41. desponsa tua firmes con nubia flamma 62, 27.
Flagellum, inusta 25, 11. de palmitis vitis, summum 62, 52.
Flagitare, has vel te sic ipse flagitabam 55, 9.
Flagitium, audivi loquentem haec sua flagitia 67, 42.
Flagrare, 1) impia mens caeco flagrabat amore 67, 25. coniugis flagrans amore Laodamia 68, 73. Iuno coniugis in culpa flagravit quotidiana 68, 139. 2) nitere, splendere, flagrantia lumina 64, 91.
Flamen, elementi 64, 273. levi 64, 9. turbo contorquens flamine robur 64, 107. ceu pulsae ventorum flamine nubes 64, 240.
Flamma, omentum in flamma pingue liquefaciens 90, 6. — desponsa tua firmes con nubia flamma 62, 27. — de amore, tenuis 51, 10. vesana 100, 7. pectore uritur intimo flamma 61, 178. concepit pectore flammam 64, 92.
Flammare, flammati Phaethontis 64, 292.
Flammeum, flammeum cape 61, 8. flammeum video venire 61, 122.
Flammeus, solis nitor 66, 3. — rapidus, celeris vestigia cervae 64, 342.
Flatus, matutino 64, 270. villula nostra non ad Austri flatus opposita est 26, 2.
Flavere, flaventia arva 64, 355.
Flavus, Mela 67, 33. — de crinibus, verticis 66, 62. vertice 64, 63. in hospite 64, 98. viro 68, 130.
Flebilis, fratris cari discidium 66, 22.
Flectere, flexerunt sedibus artus 64, 304. — nullane res potuit crudelis flectere mentis consilium 64, 136.
Flere, flendo turgiduli rubent ocelli 3, 18. flere desine 61, 86. misera in gnata flevit deperdit 64, 119. flet, quod ire necesse sit 61, 83. orba flet unicum (filium) mater 39, 5. amissas flemus amicitias 96, 4.
Fletus, fraterno 101, 9. assiduo 68, 55. in assiduos 64, 243. orator excitat fletum 39, 3. uvidolam a fletu comam 66, 63. non possum fletibus ullis tantillum vestrae demere saevitiae 99, 5.
Flexanimus, amore 64, 331.
Flerus, e labyrinthis 64, 114.
Florere, parte ex alia florens volitabat lacchus 64, 252.
Floridulus, ore 61, 193.
Floridus, corollis 63, 66. ramulis 61, 21. vere 19, 10. actas 68, 16. puellulam 61, 57.
Flos, 1) hyacinthinus 61, 93. secretus 62, 39. prati ultimi flos 11, 23. quos aura parit flores tepidi secunda Favoni 64, 283. cinge tempora floribus amaraci 61, 6. 2) ornamentum, decus, ego gymnasii flos 63, 64. flos Veronensium iuvenum 100, 2. praecipue de eo, quod decori est virgini = castitas, castum 62, 46. — venustas, aetas juvenilis, viridissimo flore puella 17, 14. liber ut inuptae poteretur flore novercae 64, 403.
Flosculus, o qui flosculus es Inventiorum 24, 1.
Fluctuare, magnis curarum fluctuat undis 64, 62. mens tantis fluctu malis 65, 4.
Fluctus, 1) Ionios 84, 11. salis 64, 67. ad Phasidos 64, 3. 2) metaph. qualibus incensam iactastis mente puellam fluctibus 64, 98. quies merser fortunae fluctibus ipse 68, 13.
Fluentisonus, litore 64, 52.
Fluitare, fluitantis amictus 64, 68.
Flumen, molli 67, 33. alta 64, 361. Eurotae 64, 89. propter fluminis undas 64, 282.
Focus, penetrales 68, 102.
Fodere, (barathrum) fodisse audit Amphitryoniades 68, 111.
Foedare, canitiem terra atque infuso pulvere foedans 64, 224.
Foedus, aeternum 109, 6. felici 64, 374. nullus amor tali coniunxit foedere amantes 64, 336. nulla fides ullo fuit unquam foedere tanta 75, 3. nec foedere in ullo divum ad fallendos numine abusus homines 76, 3.
Foras, neu tibi lubeat foras abire 32, 6.
Foris, rasilem 61, 168.
Foris, adv., ubi erit foris paratum 15, 12.
Forma, dulci 64, 175.
Formare, dextra fila supinis formabat digitis 64, 314.
Formosus, Lesbica formosa est 86, 5. Quinta formosa est multis 86, 1. totum illud, formosa, nego 86, 3.
Fors, saeva 64, 170. cum fessis dederit fors copiam Achivis 64, 367.
Fortasse, 85, 1.
Fortis, 14, 1. 55, 1. 62, 54. 65, 18.
Fortis, pectore 64, 340. facinus quod non fortior ausit alis 66, 28.
Fortuna, secundae 64, 222. fortuna mihi tete abstulit ipsum 101, 5. fortuna mea crispit invito mihi te 64, 218. quae merser fortunae fluctibus ipse 68, 13. fortuna casuque oppressus acerbo 68, 1.
Forum, Varus me meus ad suos amores visum duxerat e foro otiosum 10, 2. abero foro 63, 60.
Fossa, in Liguri 17, 19.
Fossor, unus caprimulgus aut fossor rursus videtur 22, 10.
Fovere, quid hunc fovetis 29, 22.

- Fragrare*, cubile sertis ac Syrio fragrans olivo 6, 8. fragrantem Assyrio odore domum 68, 144.
- Frangere*, fractum veteris pedem grabati 10, 22. pinas lateque et cominus obvia frangens 64, 109. *extinguere*, tollere, tu mea, tu moriens fregisti commoda, frater 68, 21.
- Frater*, vita amabilior 63, 10. adempte mihi 68, 20, 92. 101, 6. cari 66, 22. misero 68, 93. ad unanimos 9, 4. a pileatis 37, 2. — frater, have atque vale 101, 10. adveni has miseram, frater, ad inferias 101, 2. tu mea, tu moriens fregisti commoda, frater 68, 21. mei fratris alluit unda pedem 63, 5. Troia nostro letum fratri attulit 68, 91. crede Pollioni fratri 12, 7. hic fratrem deperit 100, 3. perfudere manus fraterno sanguine fratres 64, 400. Gallus habet fratres 78, 1. quovis quamvis potius succumbere fas est quam matrem fratres efficere ex patruo 111, 4.
- Fraternus*, mors 68, 19. dulces sodalium 100, 4. fletu 101, 9. sanguine 64, 400. caede 64, 181.
- Fraudare*, data corripere fraudando 110, 7.
- Fremere*, fremit, refringit virgulta pede vago (leo) 63, 86.
- Fremitus*, mugientis 63, 82.
- Frequens*, tussis 41, 13. *frequentatus*, iannaë 63, 65.
- Frequentare*, domum tota frequentat Thessalia 64, 32. Pharsalia tecta frequentant 64, 37.
- Fretum*, per impotentia 4, 18. quae nostrum genus ac sedes defendere fretis annuit 64, 229.
- Fricare*, quod tu si manibus teras fricesque 23, 22.
- Frigerare*, frigerans Aganippe 61, 30.
- Frigidulus*, singultus 64, 131.
- Frigidus*, membra 68, 29. gravado 44, 13.
- Frigus*, dorso 20, 9. corpora sicciora cornu habetis frigore 23, 14. frigora tulistis 28, 5. — gravidum ipsi Sextio feret frigus 44, 20.
- Fron dator*, non falx attenuat frondatorum arboris umbram 64, 41.
- Fron dosus*, Idalium 64, 96.
- Frons*, dis, molli 64, 294.
- Frons*, tis, anguineo redimita capillo 64, 194. de externa aedium parte, totius vobis frontem tabernae scipionibus scribam 37, 10.
- Fructus*, amoris omnes 55, 19. fructus sumptibus exsuperat 114, 4.
- Fruges*, bonis 34, 20.
- Frustra*, 21, 7. 62, 13. 64, 103, 261. 68, 75. 77, 1, 2. 116, 5.
- Frustrari*, parentum frustrantur falsis gaudia lacrimolis 66, 16. ue egredientem tecti frustraretur inobservabilis error 64, 115.
- Fucus*, roseo 64, 49.
- Fuga*, nulla fugae ratio 64, 186.
- Fugare*, tota de mente fugavi haec studia 68, 25. iustitiam omnes cupida de mente fugarunt 64, 399.
- Fugere*, fugit in nemora fera 63, 89. conivx fugit incurvus gurgite remos 64, 183. immemor at juvenis fugiens pellit vada remis 64, 58. puella meo sinu fugit 37, 11. non quae fugit secutare 8, 10. admirari desine, cur fugiant puellae 69, 10. in tuum sinum fugi 44, 14. somnus excitam Attin fugiens 63, 42. de tempore, fugiens aetas 68, 43. evitare, mea nimis libere fugere imperia cupit 63, 80. elabi, decedere, fugit me ratio 10, 29. fogit te (ratio) 12, 4.
- Fulgerare*, proximus Hydrochoi fulget Oarion 66, 94.
- Fulgere*, ut nos quoque fulgeremus 66, 61. coelesti lumine caesarian fulgentem clare 66, 9. fulsere candidi tibi soles 8, 3, 8. Cupido fulgebat crocinea candidus in tunica 68, 134. fulgentem in limine plantam 68, 71. templo in fulgente 64, 388. fulgenti auro atque argento 64, 44.
- Fulgor*, magis fulgore expalluit auri 64, 100.
- Fumare*, fumantibus aris 64, 394.
- Fundere*, 1) ubertim lacrimulas fundunt 66, 17. 2) edere, fuderunt carmine fata 64, 322. (illam perhibent) fudisse e pectore voces 64, 125.
- Funditus*, concepit pectore flammam funditus 64, 93.
- Funestare*, tali mente funestet seque suosque 64, 201.
- Funestus*, vestem 64, 234. domus tecta 64, 247.
- Funis*, in Cretam religasset navita funem 64, 174.
- Funus*, gnatorum in funere 64, 350. funera gnati 64, 402. fuera Cceropiae ne fuera 64, 83.
- Fur*, balneariorum 33, 1. malas furis arcevo manio 20, 5. nocte latent fures 62, 34.
- Furcilla*, Musae furcillis praecipitem ciciunt 103, 2.
- Furere*, (Satyri) lymphata mente furebant 64, 255. ardenti corde furentem 64, 124. furenti rabie 63, 4.
- Furibundus*, Attis 63, 31, 54.
- Furor*, 1) rabidus 63, 38. procul a mea tuus sit furor omnis, hera, domo 63, 92. face ut hinc furoribus, face ut hinc furoris ictu reditum in nemora ferat 63, 78, 79. coeli acquinoetialis 46, 2. 2) de gravi et vehementi animi studio vel affectione, malo 64, 406. toto indomitus forore 50, 11. praecipue de amore, vecors 15, 14. amenti 64, 197. indomitus 64, 54. exagitant immiti corde furores 64, 94.
- Furtim*, 66, 5.
- Furtivus*, voce 67, 41. munere 65, 19. amores 7, 8. munuscula 68, 145.
- Furtum*, 1) tua furia vel talento mutari velit 12, 7. 2) de furtivo amoris fructu, plurima Iovis 68, 140. rara herae 68, 136.
- Fusus*, libratum 64, 315. ducentes subtemina 64, 328, 334, 338, 343, 318, 353, 357, 362, 366, 372, 376, 379, 382.
- Futuere*, quoties futoit 71, 5. hic futuit multas 97, 9.
- Fututio*, novem continuas 32, 8.

G.

- Gannire*, (Lesbia) nunc gannit et obloquitur 83, 4.
- Gaudere*, gaudet in se 22, 17. gaudia gaudeat 61, 119. non ego te gaudens mittam 64, 221. — verbosa gaudet Venus loquela 55, 20. quantum gaudet amore tuo 96, 6. populus tumido gaudeat Antimacho 95, 10. Paris abducta gavisus moecha 68, 103. — gavisus est columbo compar 68, 125. tota domus gaudet 64, 46. hero gaude 31, 12. gaudeat vosque, Lydiae lacus undae 31, 13.
- Gaudium*, tantum 91, 9. impia 68, 123. multo 76, 6. quanta 61, 117. omnia tecum una perierunt gaudia nostra 68, 23, 95. prae se declarant gaudia vultu 64, 34. parentum frustrantur falsis gaudia lacrimulis 66, 16. curis hominum qui gaudia misces 64, 95. ut laeta gaudia mente agnoscam 64, 237. perierunt gaudia nostra 68, 23, 95.
- Gaza*, regali 64, 46.
- Gelidus*, ferarum stabula 63, 53.
- Gemellus*, gemelle Castor et gemelle Castoris 4, 27. gemelli utriusque 57, 6.
- Geminus*, nocte 51, 11. Deorum ad aures 63, 75.
- Gemere*, non vera gemunt 66, 18. Daulias absumti fata gemens Ilyli 65, 14.
- Gena*, tristi imbre madere (cessarent) genae 68, 56.
- Gener*, socer generque perdidistis omnia 29, 25. genero sua iura simul cum dote dederunt (parentes) 62, 65. pater ut gnatos diligit et generos 72, 4.
- Genetrix*, patria o mea genetrix 63, 50.
- Genialis*, pulvinar 64, 47.
- Genitor*, Divum 64, 27. Nympharum Oceanus 88, 6. optavit genitor primaevi funera gnati 64, 402. linquens genitoris filia vultum 64, 117. genitoribus abero 63, 59.
- Gens*, 1) Lesbium malit, quam te cum tota gente tua 79, 2 vendat cum gente Catullum 79, 1. 2) natio, populus, Romuli antiquam 34, 24. per multas 101, 1.
- Gentilis*, derisi 68, 123.
- Genus*, 1) origo, illius a bona matre laus genus approbet 61, 227. 2) homines, quae eiusdem sunt originis, nostrum 64, 229. Chalybon omne 66, 48. deum 64, 23. 3) proles, Uraniae 61, 2. 4) species, quod genus figurae est 63, 62. aucupia omne genus 114, 3. in quo me corruerit genere 68, 52.
- Gerere*, 1) niveo gerens luteum pede soccum 61, 9. indomitos in corde gerens Ariadua furoros 64, 54. gerens vestigia poenae 64, 296. 2) facere, perferre, quid rerum geritis 28, 4. (rixam) de virginicis gesserat exuviis 66, 14.
- Germanus*, potius germanum amittere crevi 64, 150. non germanam esse videbam hanc tibi 91, 5.
- Gestire*, otio nimium gestis 51, 14.
- Gignere*, quaenam te genuit leaena 64, 154. Magus ex matre et gnato gignatur oportet 90, 3.
- Gingiva*, russam 39, 19. gingivas ploxemi habet veteris 97, 6.
- Glaber*, diceris male te a tuis glabris abstinere 61, 142.
- Glaucus*, oliva 20, 9.
- Gleba*, non glebam prono convellit vomere taurus 64, 40.
- Glubere*, glubit magnanimos Remi nepotes 58, 5.
- Gnata*, in misera 64, 119. una caput seri gnata nepotis alit 68, 120.
- Gnatus*, ignaro 64, 404. unice 64, 215. primaevi 64, 402. moenia linquentem 64, 213. gnate, ego quem in dubios cogor dimittere casus 64, 216. desitit extinctos gnatus lugere parentes 64, 401. gnatus ut accepto veneretur carmine divos 90, 5. nondum lumina sunt gnati cara saturata figura 64, 220. gnati minxerit in gremium 67, 30. Magus ex matre et gnato gignatur oportet 90, 3. gnatorum in funere 64, 350. pater ut gnatos diligit 72, 4.
- Grabatus*, veteris 10, 22.
- Gradi*, trans altus gradietur Alpes 11, 9.
- Grandis*, medii tanta viri 80, 6.
- Grates*, maximas 44, 16.
- Gratia*, maximas 49, 5.
- Gratus*, in loca 66, 58. tam gratum mihi 2, 11. id gratum est mihi 68, 9. hoc est gratum animo proprie 107, 2. hoc est gratum 107, 3. quidquam gratum acceptumque sepulcris 96, 1.
- Gravedo*, frigida 44, 13. gravedinem ferat frigus 44, 19.
- Gravis*, 1) aere dexteram 20, 13. 2) vehementis, ardor 2, 8. 3) molestus, acerbus, aestus 68, 62. in coeno 17, 25. minas 23, 9. me nemo gravior nec acerbius urget 73, 5. 4) de sono, tibicen canit Phryx curvo grave calamo 63, 22.
- Gremium*, Veneris in casto 66, 56. e casto virginis 65, 20. (pater) gnati minxerit in gremium 67, 30. lux mea se nostrum contulit in gremium 68, 132. non se a gremio illius movebat 3, 8. Acmeu Septimius tenens in gremio 45, 2. matris e gremio suae 61, 58, 217. ex ipso viri gremio 68, 146.
- Gurgis*, e candenti 64, 14. e cano 64, 18. lato 64, 178. Lethaeo 65, 5. incurvans gurgite remos 64, 183.
- Gutta*, multis diluta labella 99, 8.
- Guttur*, atro 108, 5.
- Gymnasium*, gymnasii fui flos 63, 64. abero gymnasii 63, 60.
- Gyrus*, aerio 66, 6.

H.

- Habere*, non servum ille habet, neque arcam 24, 10. Mentula habet triginta iugera prati 115, 1. candidos habet dentes 39, 1. gingivas ploxemi habet veteris 97, 6. corpora sicciora cornu habetis 23, 13. quod modo dixeram me habere 10, 28. Mamurram habere quod Comata Gallia habebat uncti 29, 3, 4. habe tibi quidquid hoc libelli est 1, 8. quod genus figurae est, ego non quod habuerim 63, 62. qualem rictum mciensis mulae cunnuu habere solet 97, 8. hunc habet morbum 39, 7. me unum atque unicum amicum habuit 73, 6. Gallus habet fratres 78, 1. habent memorabile quod sit 62, 13. quoi habeant fidem homines 30, 6. — continere, versiculi habent salem ac leporem 16, 7. quot res in se habet egregias 114, 2. — secum habere, secum ferre, sudaria palam soles habere 25, 8. — tenere, manum sorsum habebis 20, 17. — se habere = esse in statu aliq., quomodo se haberet Bithynia 10, 7. pati, quidquid habes boni malique 6, 15. cum particip. pro simplici verbo, ut supplicis vocem in novissimo casu contentam haberes (contemneres) 60, 5. non solum hoc se dicit cognitum habere (cognovisse) 67, 31. salire paratum habes (paras) 17, 2.
- Habitare*, fertur valle sub alarum trux habitare caper 69, 6.
- Haedus*, tenellulo 17, 15.
- Haerere*, haeres ad latus 21, 6. lanca aridulis haerebant morsa labellis 64, 317.
- Haruspicium*, Persicum 90, 2.
- Haud*, 64, 16, 340. 66, 35.
- Have*, in perpetuum, frater, have atque vale 101, 10.
- Hedera*, tenax 61, 34.
- Hederiger*, Maenades 63, 23.
- Hei*, 68, 92, 93.
- Helleborum*, tristi 99, 14.
- Helluari*, an parum helluatus est 29, 17.
- Hendecasyllabi*, adeste 42, 1. trecentos 12, 10.
- Hera*, 1) de deabus, procul a mea tuus sit furor omnis, hera (Cybele), domo 63, 92. hilarate herae (Cybeles) citatis erroribus animum 63, 18. rapidi Tritonis hera (Minerva) 64, 396. 2) de puella amata, verecundae 68, 136.
- Herba*, dumosa asperaque 19, 7.
- Heres*, periuri Pelopis tertius heres 64, 347.
- Heri*, 61, 137.
- Herifuga*, famuli 63, 51.
- Heros*, non illi quisquam bello se conferet heros 64, 344. heroes salvete deum genus 64, 23. heroum virtutes 64, 51.
- Herus*, deterioris 68, 114. heri villulam hortulumque pauperis tuor 20, 4. ait Phaselus herum tulisse 4, 19. hero gaude, Sirmio 31, 12. — maritus, quanta gaudia tuo veniunt hero 61, 116. — de diis, coelestes 68, 76. In-vitis 68, 78.
- Hesternus*, die 50, 1. filo 64, 178.
- Heu*, 64, 94. 77, 5, 6. 101, 6.
- Hibernus*, nive 80, 2.
- Hic, haec, hoc*, saepius.
- Hic*, adv. 1) de loco, 6, 9. 55, 12. 68, 28. 2) de tempore, 10, 21. 64, 270. 67, 37.
- Hiems*, una atque altera 68, 82. post nonam 95, 2.
- Hilarare*, hilarate herae citatis erroribus animum 63, 18.
- Hilaris*, die 61, 11.
- Hinc*, adv., 1) de loco, 19, 19. 27, 5. 63, 78, 79. — 68, 133. — 2) de tempore, 14, 21. 3) de causa, 68, 10. 116, 6.
- Hinsidiae*, hinsidias dicebat, si quando vellet dicere Arrius insidias 84, 2. quantum poterat, dixerat hinsidias 84, 4.
- Hirculus*, barbatus 19, 16.
- Hircus*, 1) odor, sacer alarum 71, 1. 2) castratus, putare ceteros hircos 37, 5.
- Hiulcare*, gravis exustos aestus hiulcat agros 68, 62.
- Hodie*, 61, 137.
- Homo*, recordanti benefacta priora 76, 2. albus an ater 93, 2. bellus 21, 7. 78, 3. 81, 2. venustus et dicax et urbanus 22, 2. venustiorum 3, 2. longus 67, 47. multus 112, 1. stultus 78, 5. insul-sissimus 17, 12. fallacum 30, 4. beati-orum 9, 10. ullos beatiores 45, 25. octo rectos 10, 20. ad fallendos 76, 4. — furtivos hominum amores 7, 8. armatas catervas 64, 397. curis 64, 95. figuris 64, 50. — ipse est non homo, sed vere Mentula magna minax 115, 8. quid faciant dehinc homines 30, 6. quem colent homines magis coelitem 61, 48. quaecunque homines bene quoi-quam aut dicere possunt aut facere 76, 7. comparasti ad lecticam homines 10, 16. non divis homines componier aequum est 68, 141.
- Honor*, pro quibus 19, 17.
- Hora*, octava 80, 4. felici 62, 30. postrema 64, 64, 191. amplius horam 99, 3. in dies et horas 38, 3.
- Horrere*, sacra horrebas prisci praecpta parentis 64, 159. manus vestras non horrebitis admovere nobis 14*, v. 3.
- Horribilis*, nuntius 84, 10. libellum 14, 12. ventum 26, 5. cantu 64, 265. Britan-nus 11, 11.
- Horridus*, Thraciam 4, 8. aequora 64, 205.
- Horrificare*, flatu placidum mare horri-ficans Zephyrus 64, 271.
- Hortari*, armatas hominum est praesens hortata catervas 64, 397.
- Hortulus*, in vario 61, 92. necesse Priapo domini hortulum tueri 19, 18. heri hortulum pauperis tuor 20, 4.
- Hortus*, in septis 62, 39.
- Hospes*, malus 64, 176. iste tuus mori-bunda a sede Pisauri 81, 4. in flavo

64, 98. — hospitium officium 68, 12. hospites 4, 1.
Hostia, nondum cum sanguine sacro hostia coelestes pacificasset heros 68, 76.
Hostis, laevum pecoris 63, 77. quid faciant hostes capta crudelius urbe 62, 24. hostibus haud tergo, sed forti pectore notus 64, 340.
Huc, 1) de loco, 10, 5. 61, 26, 43.

68, 36. huc huc 61, 8, 9. 64, 195. huc et huc 61, 34. modo huc modo illuc 3, 9. 15, 7. 2) pro: ad hoc, 55, 27. 68, 153.
Humanus, hymenaeos 64, 20.
Humilis, vinea 64, 39.
Humor, roscido 61, 25.
Humus, pelle humum pedibus 61, 14.
Hyacinthinus, flos 61, 93.
Hymenaeus, novo 66, 11. humanos 64, 20. optatos 64, 141.

I.

Iacere, pransus iaceo 32, 10. quam magnus numerus Libyssae arenae iacet Cyrenis 7, 4. velut alnus in fossa Liguri iacet 17, 19. membra senimortua lectulo iacabant 50, 15. te non viduas iacere noctes 6, 6.
Iacere, capita Maenades vi faciunt (rotant) 63, 23. deicere, praecipitem sese scopulorum e vertice icit 64, 245.
Iactare, vehementer huc illuc movere, vanis iactantem cornua ventis 64, 141. nigro iactatis turbine nautis 68, 63. — incensam iactastis mente puellam fluctibus 64, 97.
Iam, 1, 5. 8, 9, 12. 10, 7. 30, 2, 3. 44, 18. 46, 1, 2, 7, 8. 55, 13. 61, 97, 183, 191, 202. 62, 3, 4, 18. 63, 7. 64, 167, 329. 68, 65. 75, 7. 76, 10, 18, 23. 84, 12. 99, 13.
Iambus, truces 36, 5. immerentibus 51, 7. quacnam rem mala mens agit praecipitem in meos iambos 40, 2.
Iamudum, 64, 375.
Ianiam, 62, 52. 63, 73. 64, 143.
Ianua, iucunda viro 67, 3. frequentes 63, 65. coeli 68, 115. isti populo ianua quidque facit 67, 12. ianua, culpa tua est 67, 14. qui tu isthaec, ianua, nosti 67, 37. claustra paudite ianuae 61, 70.
Ibi, 1) de loco, 8, 6. 63, 90, 48. 2) de tempore, 63, 42, 76. 66, 33.
Ice, neu conarere infestum telis icere caput 116, 4.
Ictus, furoris ictu 63, 79.
Idem, saepius.
Identidem, 11, 19. 51, 3.
Ideo, 91, 1.
Ieiunus, ara 68, 79.
Igitur, 62, 16. 67, 19. 68, 31.
Ignarus, gnato 64, 404. auris 64, 164.
Ignis, 1) Furio non est ignis 23, 2. venite in ignem 36, 18. devolutum ex igne panem 59, 4. 2) ardens amor, maior acriorque 45, 16. ignes interiores edunt medullam 35, 15. 3) sidus, crudelior 62, 20. incundior 62, 26. 4) splendor, Oetaeos 62, 7.
Ignoscere, ignosco tibi 35, 16. ignosces igitur 68, 31.
Ignotus, flos pecori 62, 40. tibi ne mea sint ignota incommoda 68, 11.
Ilia, omnium ilia rumpens 11, 20. rupta 40, 8.
Ille, illa, illud, sexcenties.
Illepidus, scortillum non sane illepidum nec invenustum 10, 4. si non illepidum

neque invenustum est (votum) 36, 17. ni sint illepidae atque inelegantes (tuae deliciae) 6, 2.
Illic, 10, 14. 68, 35. et hic et illic 6, 9. neque hic neque illic 10, 21.
Illinc, 50, 7. hinc illinc 68, 133.
Illuc, 3, 12. 14, 22. 84, 11. modo huc modo illuc 3, 9. 15, 7.
Imaginosus, solet haec imaginosum 41, 8.
Imber, florem educat imber 62, 41. — de lacrimis, tristi 68, 56.
Imbuere, 1) tuo imbuisse palmulas in aequare 4, 17. 2) inquinare, contaminare, tellus scelere est imbuta nefando 64, 398. 3) initiare, rudem cursu (navis) prima imbuat Amphitriten 64, 11.
Immaturus, mors 96, 5.
Immemor, iuvenis 64, 58. Alpheus 30, 1. pectore 64, 123. mente 64, 249. — immemor ah! devota domum periarria portas 64, 135.
Immerens, iambis 54, 7. non immerenti mihi meus venter dedit (tussim) 44, 8.
Imminere, vir tuus totus imminet tibi 61, 173.
Immitis, pectus 64, 138. corde 64, 94. fato 64, 246.
Immo, 77, 2. immo etiam 72, 4.
Immundus, nil immundius hoc, nihilloque immundius illud 97, 3.
Impellere, impellens nutantibus aera pennis 66, 53. — te furor vecors in tantam impulerit culpam 15, 15.
Impensius, uror 72, 5.
Imperator, unice 29, 12, 24. 54, 7.
Imperium, imperio deterioris heri 68, 114. mea libere nimis fugere imperia cupit 63, 80.
Impetus, facit impetum 63, 89. ullius natantis impetum trabis 4, 3.
Impius, mater 64, 401, 405. mens 67, 25. Persarum religio 90, 4. facta 23, 10. 30, 4. gaudia 68, 123. — tantum tibi misit impiorum (poetarum) 14, 7.
Implicare, tenax hedera arborem implicat 61, 35. lenta qui velut assitas vitis implicat arbores, implicabitur in tuum complexum 61, 107, 108.
Implorare, iam prece Pollucis, iam Castoris implorata aura 68, 65.
Impotens, 1) qui sibi temperare non potest ab alio. re = sui non compos, tu quoque impotens noli 8, 9. — rapidus, per freta 4, 18. 2) de rebus in quibus temperare nobis non possumus = immodicus, nimius, amore 35, 12.

Imprimere, impressae resident (maculae) 57, 5.
Improbis, a d.v., 68, 126.
Improbis, cinacids 57, 1, 10.
Impudicus, es impudicus et vorax et alco 29, 2, 6, 11.
Impune, id non impune ferēs 78, 9. id non impune tuli 99, 3.
Impurus, adulterio 66, 84. suavia 78, 7. moribus 108, 2.
Inulus, oricilla 25, 2.
Inus, pectore 64, 125, 198. in artus 76, 21. medullis 64, 93.
In, praep. A. seq. accus., 1) de loco, a) in, nach etwas hinein, ire praecipitem in lutum 17, 9. venite in ignem 36, 18. tremuli salis adversas in undas 64, 128. in nemora 63, 58, 79, 89. hoc misso in Syriam 84, 7. capella in urbem adulta lacte portat ubera 20, 11. in vestras potuisti ducere sedes 61, 160. utrumque Iupiter simul secundus incidisset in pedem 4, 21. nomen testatas intulit in tabulas 68, 122. in tuum sinum fugi 44, 14. gnati minxerit in gremium 67, 30. lux mea se nostrum contulit in gremium 68, 132. pestis subrepens imos in artus 76, 21. implicabitur in tuum complexum 61, 108. — meta p. fero iuveni in manus puellulam dedis 61, 56. amoris aestus in abruptum detulerat barathrum 68, 108. quae nam te mala mens agit praecipitem in meos iambos 40, 2. te furor in tantam impulerit culpam 15, 15. inducens in amorem 30, 8. gnatum in dubios cogor dimittere casus 64, 216. pervenias in ora volgi 40, 5. — b) nach, zu etwas hin, in extremos penetrabit Indos 11, 2. sive in Hyrcanos 11, 5. cur non malas in oras itis 33, 5. aciem in pelagi vastos protenderet aestus 64, 127. in Cretam religasset navita funem 64, 174. grata in loca 66, 58. vertor in occasum 66, 67. 2) de fine, in assiduos absuemeus lumina fletus 64, 243. in cinerem canos solvent a vertice crines 64, 351. 3) de tempore, magis magis in dies et horas 38, 3. in perpetuum 101, 10. 4) erga, in dominum veterem deseruisse fidem 67, 8. 5) contra, in te, si in quemquam, dici pote 98, 1. orationem in Antium petitorum 44, 11. 6) secundum, agite in modum 61, 38. concinite in modum 61, 123. — B. sequent. ablat., 1) de loco, a) in etwas darin, in Libya Indiave tosta 45, 6. Celtiberia in terra 39, 17. in Octaeis Thermopylis 68, 54. in vario limite coeli 66, 69. in suis urbibus 18, 3. in summis urbibus 64, 8. in circo, in omnibus libellis 55, 4. in Magni ambulatione 55, 6. in platea 15, 7. in templo superi Iovis sacro 55, 5. templo in fulgente 64, 388. in nostris sedibus 64, 176. domus, in qua lusimus 68, 156. in vario hortulo 61, 91. in septis hortis 62, 39. Formianus salus in se habet res egregias 114, 2. uno in saltu 115, 4. cava in palude 17, 4. tenaci in voragine 17, 26. in liquenibus stagnis 31, 2. in fossa Liguri 17, 19. mediis in undis 64, 167. tuo in aequore 4, 17. in flamma 90, 6. in thala-

mo 61, 192. 68, 104. uno in lectulo 57, 7. in lecto coelibe 68, 6. in palimpsesto 22, 5. in meis tabellis 50, 2. crocina in tunica 68, 134. in tam magno corpore 86, 4. mollibus in medullis 45, 16. in roseis papillis 55, 12. clauso in ore 55, 18. in gremio 45, 2. in sinu 2, 2. tremula patris in ulna 17, 13. in molli complexu matris 64, 88. gaudet in se 22, 17. in corde 64, 54. in pectore 64, 72. in vento et rapida scribere oportet aqua 70, 4. b) auf, an, in summo Tauro 64, 105. Cytorio in iugo 4, 11. in vertice montis 68, 57. tuo in cacumine 4, 16. in ultima Occidentis insula 29, 13. in minore campo 55, 3. in triviis 47, 7. in quadrivis 58, 4. in sepulcretis 59, 2. in nudo arvo 62, 49. vacua in alga 64, 168. in sola arena 64, 57. deserto in litore 64, 133. in oris 66, 43. pons, in quo 17, 6. in mari 25, 13. trito in limine 68, 71. arguta in solca 68, 72. deserto in Maui nomine 68, 50. scella in curuli 52, 2. scdibus in mediis 64, 48. Tyrio in toro 61, 172. in tabulis 28, 6. in tergo 22, 21. in collo 10, 23. in summa cruce 99, 4. in levi filo 64, 318. pone re et collocare c. abl. Veneris casto collocat in gremio 66, 56. sidus in antiquis diva novum posuit 66, 64. 2) de conditione, modo, ratione, in tantis moeroribus 65, 15. in gravi coeno 17, 25. in malis 30, 5. in novissimo casu 60, 4. in medio turbine leti 64, 149. supremo in tempore 64, 151. extrema ipsa in morte 76, 18. in tuto 31, 6. Dianae in side 34, 1. in quiete molli 63, 38. tanto in fastu 55, 14. in sudore 68, 61. in aestu 97, 7. in amore 75, 4. 100, 8. in misero hoc nostro amore 91, 2. foedere in ullo 76, 3. in re sua occupati 15, 8. in ioco atque vino 12, 2. in letifero certamine 64, 395. in funere 64, 350. in omni culpa, in qua 91, 9, 10. — non est quisquam, quem non in aliqua re videre Suffennum possit 22, 19. qua Manlius in re iuverit 68, 41. in quo me conruerit genere 68, 52. 3) de tempore, haud in tempore longo 66, 35. in vita 68, 24, 96. in longa aetate 76, 5. in anno 23, 20. aliis in annis 21, 3. 24, 3. 49, 3. in extremae fine senectae 64, 217. noctibus in longis 68, 83. 4) inter, nemo in tanto potuit populo esse 81, 1. in quibus (variis sermonibus) 10, 6. 5) de causa, in mala deditus adultera 61, 101. in flavo hospite suspirantem 64, 98. misera in guata flevit (mater) 64, 119. coniugis in culpa flagravat quotidiana 68, 139. — locut. in Septimio fidelis Acme facit delicias libidinesque 45, 23.
Inambulatio, lecti 6, 11.
Inanis; cohors 28, 1.
Inaniter, quod si quis inaniter adiuravit 66, 41.
Inauratus, statua 81, 4.
Incandescere, spumis incanduit unda 64, 13.
Incanus, secula 95, 6.
Incedere, illam videtis turpe incedere 42, 8.
Incendere, commovere, pertur-

- bare**, tuo lepore incensus faciliisque 50, 8. incensus amore 64, 254. Thetidis Peleus incensus amore 64, 19. incensam mente puellam 64, 97.
- Incendium**, nihil timetis incendia 23, 9. — nostrae incendia mentis 64, 226.
- Inchoare**, magna inchoata Mater 35, 18. inchoatam Dindymi dominam 35, 13.
- Incidere**, 1) utrumque lupiter simul secundus incidisset in pedem 4, 21. 2) in mentem venire, incidere nobis sermones varii 10, 5. 3) evenire, contingere, provincia quod mala incidisset 10, 19.
- Incingere**, sese tortis serpentibus incingebant 64, 259. (vestem) purpurea Tyro inciinxerat ora 64, 309.
- Incipere**, dicere iam incipient 62, 18. quem tu diligere inciperes 81, 2. Protesilaëam domum inceptam frustra 68, 75.
- Incitare**, Zephyrus proclivis incitat undas 64, 271. — rapidum incitat animum 63, 85. alios age incitatos 63, 93. quod pruriat, incitare possunt 16, 9. acres solet incitare morsus 2, 4.
- Incola**, sancti Itoni 64, 228.
- Incolere**, semper Amor sedes incolat assiduus 66, 88.
- Incolumis**, visam te incolumem 9, 6.
- Incommodum**, 1) malum, tibi ne mea sint ignota incommoda 68, 11. 2) onus, opprobrium, (de hominibus) seclii incommoda, pessimi poetæ 14, 23.
- Increbescere**, undae magis magis increbescunt 64, 275.
- Incultus**, dum (virgo) inculta senescit 62, 56.
- Incurvare**, lentos incurvans gurgite remos 64, 183.
- Inde**, 1) de loco: 4, 18. 19, 21. 61, 112. 64, 299. 2) de rebus: 48, 4. 3) de tempore: 29, 19. 64, 225.
- Indicare**, vestis heroum mira virtutes indicat arte 64, 51. pudicitiam suae matris indicet ore 61, 225.
- Indidem**, 61, 214.
- Indigne**, miser indigne frater adempte mihi 101, 6.
- Indignus**, ab indignis praemia nulla peto 66, 86. quod indignum est 37, 15.
- Indistinctus**, corollis 64, 284.
- Indomitus**, turbo 64, 107. iuvenca 63, 33. tauro 64, 173. furorcs 64, 54. — esto saevus et indomitus 103, 2. desine esse saevus et indomitus 103, 4. te indomitam ferre iugum docuit 68, 118. indomitus furore lecto versarer 50, 11.
- Inducere**, inducens in amorem 30, 8.
- Inelegans**, ni sint illepidae atque inelegantcs (tuæ deliciae) 6, 2.
- Ineptiae**, ni tu quid facias ineptiarum 6, 14. si qui forte mearum ineptiarum lectores eritis 14*, 1.
- Ineptire**, desinas 8, 1.
- Ineptus**, inepte! 12, 4. 25, 8. risu inepto res ineptior nulla est 39, 16. — infirmus, veteris crura ponticuli 17, 2.
- Iners**, concubine 61, 131. sterili semine natus 67, 26.
- Infelix**, Troia 68, 99. lignis 36, 8.
- Inferiae**, ad miseram 101, 2. ad tristes 101, 8.
- Inferre**, 1) quo mea se candida Diva intulit 68, 71. — nomen testatas intulit in tabulas 68, 122. 2) afferre, parare, squalida desertis robigo inferitur aratris 64, 42. magnas (homini) lites intulit olim falsum puerperium 67, 47.
- Infestus**, amori 99, 11. caput 116, 4. ferro 64, 356. dietis 66, 73. — tuo pene, infesto pueris bonis malisque 15, 10.
- Inficere**, infecta lintea 64, 225.
- Inficetiae**, annales Volusi, pleni ruris et inficetiarum 36, 19.
- Inficetus**, sacclum 43, 8. inficeto est inficetior rure 22, 14.
- Infimus**, inguinum parte 60, 2.
- Infirmus**, motu 64, 306. palmis 64, 352.
- Inflare**, inflati lintea veli 64, 244.
- Infectere**, capita inflectentes 64, 256. inflexae texta carinae 64, 10.
- Infundere**, infuso pulvere 64, 224.
- Ingenere**, indidem semper ingencrari (decet) 61, 215.
- Ingens**, silvas 115, 5.
- Ingenuus**, pudor 61, 81. animo non satis ingenuo 68, 38. facere iugenuae (amicae) est 110, 5.
- Ingerere**, inger mi calices amariores 27, 2.
- Ingratus**, 1) onus 68, 142. non ingrata manuscula 64, 103. 2) beneficiorum immemor, menti 76, 9. ex amore 76, 6. omnia sunt ingrata 73, 3.
- Ingredi**, ingressus tecta paterna 64, 247.
- Inguen**, inluna inguinum parte 60, 2.
- Inhibere**, a turpi mentem inhibere probro 91, 4.
- Iniiicere**, iniectâ tumulabor mortua terrâ 64, 153. manus collo ambas iniiciens 35, 10.
- Inimicus**, bonorum lingua 108, 3. inimica es 110, 3.
- Iniquus**, inique 30, 7.
- Initium**, tua, mater, initia 63, 9.
- Iniuria**, talis 72, 7.
- Iniustus**, regis 64, 75.
- Inniti**, in limine plantam innixa 68, 72.
- Innupta**, cernitis, innuptae, iuvenes? 62, 6. innuptae secum meditata requirunt 62, 12. decus innuptarum 64, 78. lubet innuptis ficto te carpere questu 62, 36.
- Innuptus**, navercae 64, 403.
- Inobservabilis**, error 64, 115.
- Inops**, querelas proferre cogor inops 64, 197.
- Inquam**, 10, 18. 13, 6. inquis 20, 19. 72, 7. inquit 10, 25. 45, 2. 13, 55. 11, 63, 78. inquam 10, 14. inquit 10, 27. inquis 24, 7.
- Inquinare**, non unquam digitum inquinare possis 23, 23.
- Inquinatus**, dextra pater iniquatiore 33, 3.
- Inscius**, facile insciis noscitur ab omnibus 61, 222.
- Insidiae**, insidias mihi instruentem 21, 7. hinsidias (dicebat) Arrius, (si quando vellet dicere) insidias 84, 2. nostrum insidiis caput lacessas 15, 16.
- Insipiens**, sacclum 43, 8.
- Insistere**, qui principio sub terra quae-rere venas institit 66, 50.
- Insolenter**, aestus 25, 12.
- Inspersans**, si quidquam obtigit unquam insperanti 107, 2. insperanti ipsa refert te nobis 107, 5.

Instar, 1) pueri instar bimuli 17, 12. 2) ferme, instar triginta iugera prati 115, 1.

Instituere, amicae accipiunt pretium, quae facere instituunt 110, 2.

Instruere, insidias mihi instrumentem 21, 7.

Insula, sola 64, 181. in ultima Occidentis 29, 13. Cycladas 4, 7. insularum ocellae 31, 2.

Insulsus, tu insulsa male vivis 10, 33. sedetis insulsi centum 37, 6. insulsissimus est homo 17, 12.

Insultare, nimis insultans fors 64, 169.

Intactus, (virgo) dum intacta manet 62, 45, 56.

Integellus, si quidquam cupisti, quod castum expecteres et integellum 15, 4.

Integer, pueri 34, 2, 3. virgines 61, 36.

Inter, inter nota sepulchra 68, 97. oraculum Iovis inter aestuosi 7, 5. — amorem nostrum inter nos 109, 2.

Interea, 14, 21, 36, 18, 64, 306, 95, 3, 101, 7.

Interficere, crudelem nasorum interficere pestem 69, 9.

Interior, medullam 35, 15.

Interire, si tua cana senectus Intereat 108, 2.

Interitus, quoniam interitu 68, 25.

Intestinum, (vorent) intestina canes 108, 6. — intestina perurens 77, 3.

Intimus, pectore 61, 177.

Intorquere, intortiti rudentes 64, 235.

Intra, thalami limina 66, 17.

Inurare, iniusta flagella 25, 12.

Invenire, nepos divitiis vix tandem invenit avitis 68, 121. — quare sit mater, invenies 89, 6. me unum esse invenies illorum iure saceratum 102, 3.

Invenustus, scortillum non sane illepidum nec invenustum 10, 4. sordida res et invenusta est 12, 5. si (votum) non illepidum neque invenustum est 36, 17.

Inviectus, numine 61, 204.

Invidere, fors nostris invidit questibus aures 64, 170. ne quis malus invidere possit 5, 12. puella minus est invisa parenti 62, 58.

Invisere, 1) te lactus invisio 31, 4. domos invisere castas 64, 385. invisente novo proelia torva viro 66, 20. 2) videre, invisent lumina colles 64, 233.

Invitus, heris 68, 78. dis 76, 12. invita tuo de vertice cessi, invita 68, 39, 40. invito mihi 61, 219. te invitam 8, 13.

Invocare, te suis tremulus parens invocat 61, 52.

Involare, pallium, quod involasti 25, 6. io, io Hymen Hymenaeae io, io Hymen Hymenaeae 61, 124, 125 et in hoc carmine passim.

Iocari, iocaris una 21, 5. carum nescio quid lubet iocari 2, 6.

Iocose, adv., iocose et lepide 36, 10.

Iocosus, res est ridicula et nimis iocosa 56, 4. o rem ridiculam et iocosam 56, 1. illa multa tam iocosa fiebant 8, 6.

Iocus, per iocum atque vinum 50, 6. in ioco atque vino 12, 2. — ludibrium, iocum me putat esse 12, 3.

Ipsae, saepius.

Ira, expirantes 61, 194

Irasci, irascor tibi 38, 6. irascere iterum meis iambis 54, 5. irata est 83, 6.

Ire, 1) age ferox, i 63, 78. ite, pueri 61, 123. simul ite 63, 13, 19. ire necesse sit 61, 83. millies puella euntem revocet 35, 9. — ite ad alta Cybeles nemora 63, 12. postquam illic Arrius isset 84, 11. si miles muros isset ad Iliacos 68, 86. cur non exilium malasque in oras itis 33, 6. vastatum limes iverat Assyrios 66, 12. ne petitum aliunde eat 61, 153. nunc ite per iter tenebriosum 3, 11. 2) rueret, municipem de tuo volo ponte ire praecipitem in lutum 17, 9. (ponticulus) ne supinus eat 17, 4.

Iredivivus, ne supinus eat (ponticulus) 17, 3.

Irrigare, lympha (specus) super irrigat 61, 29.

Irritus, tua dicta omnia factaque ventos irrita ferre sinis 30, 10. cuncta discerpunt irrita venti 64, 142. irrita ventosae linquens promissa procellae 64, 59. mala dona levis bibat irrita pulvis 66, 85.

Irrumatio, tangam te prior irrumatione 21, 8.

Irrumator, praetor 10, 12.

Irrumare, flocci pendere, iniuria lacescere, paedicabo ego vos et irrumabo 14, 4, 16, 1, 14. bene me irrumasti 28, 10. irrumet ipsum nunc patrum 74, 5. non putatis ausurum me una ducentos irrumare sessorum 37, 8. ne linem facias, sed irrumatus 21, 13.

Is, sexcenties.

Iste, saepius.

Istic, puella mea consedit istic 37, 14.

Istinc, quin te istinc usque reducis 76, 11.

Ita, 1) 63, 44, 49, 77, 64, 84, 316, 68, 37, 75, 6. 2) in affirmationibus, ita me Dii ament 97, 1. ita me invent coelites 61, 196. ita me Divi iuciant 66, 18. ita Caecilio placam 67, 9.

Itaque, 63, 6, 35.

Item, 61, 36.

Iter, annum 34, 18. per medium densi iter populi 68, 60. Scamandri iter 64, 360. — per tenebriosum 3, 11.

Iterum, 42, 18, 54, 6, 113, 2.

Iuba, rutilam 63, 83.

Iubere, ut lex Posthumiae iubet magistrac 27, 3. — persuadere, dicere, iubebas animam tradere 30, 7. mihi non hoc miserac sperare iubebas 61, 140. iube ad te veniam 32, 3. quod si iusseris 32, 4. statim iubeto 32, 9.

Iucundus, pueris iucunda (virgo) 62, 47. gnate mihi longa iucundior unice vita 64, 215. iucundissime Calve 14, 2. iucunde 50, 16. iucunda viro, iucunda parenti (ianua) 67, 1. — lumen 68, 93. amorem 109, 1. os 9, 9. ver 68, 16. labore 64, 161. odore 64, 285. monera 66, 82. iucundis Zephyri antris 46, 3. qui coelo lucent iucundior ignis 62, 26.

Iudex, ad Phrygium 61, 19.

Iugalis, taedas 61, 303.

Iugare, Thetidi pater ipse iugandum Pelca sensit 64, 21.

Iugerum, triginta iugera prati 115, 1.

Iugum, 1) iuncta 63, 76. onus iugi 63, 33. obligat iuga manu 63, 84. — te indomitam ferre iugum docuit 68, 118. 2) monitis fastigium, in Cytorio 4, 11.
Iuventus, vimine 19, 2.
Iungere, iuncta iuga 63, 76. — Gallus dulces iungit amores 78, 3. non iunxere (connubia) prius 62, 29. optato vos iunxit lumine taeda 66, 79. non parens quit stirpe iungier 61, 68. iunctos ventos 55, 29. Leonis lumina Callisto iuncta Lyaemidi 66, 66.
Iurare, nulla viro iuranti femina credit 64, 143. nil metuunt iurare 64, 146.
Ius, iure vincemur 62, 16. parentes genero sua iura dederunt 62, 65. casto petitis iura cubili 66, 83. — me unum esse invenies illorum iure sacratum 102, 3.
Iustificus, mentem Deorum 64, 107.

Iustitia, iustitiam omnes cupida de mente fugarunt 64, 399.
Iustus, multam 64, 190.
Iurare, ut non me miserum eibus iurare 50, 9. qua Manlius in re iuverit 68, 42. ita me iuvent coelites 61, 196. ita me Divi iuerint 66, 18. bona te Venus iuverit 61, 203.
Iuventa, indomita 63, 33.
Iuventus, e divulso 64, 258. nulli 62, 53. multi 62, 55. mollescunt colla iuventus 64, 38.
Iuvenis, inmemor 64, 58. respersum fraterna caede 64, 181. lecti 64, 4. electos 64, 78. iuvenes 19, 9. 62, 1. ferunt Aegea talia iuveni mandata dedisse 64, 211. cernitis iuvenes 62, 6. — Veronensium 100, 2. — de novo marito, ardenti 62, 23. fero 61, 56.
Iuventa, valentem exercete iuventam 61, 235.
Iuventus, barbara 66, 45.

L.

Labare, labantes languore oculos 63, 37.
Labefactare, non ullam labefactes mure 69, 3.
Labellum, semihante 61, 220. tacito 64, 104. multis diluta guttis 99, 7. rosea 80, 1. roseis 63, 74. aridulis 64, 317. — quoi labella mordebis 8, 15.
Laborare, tota penitus quae mente laborant 62, 14. — nemo scire laborat 67, 17.
Laboriose, Catullo male est et laboriose 38, 2.
Laboriosus, chartis 1, 7.
Labos, 1) aeternum 64, 311. incuado 64, 161. 2) opera, hunc video mihi nunc frustra sumtum esse laborem 116, 5. non dispereunt tui labores 14, 11. 3) de rebus, quae nos vexant atque defatigant: Strapazen, iam ferre Herculei labos est 55, 13. e nimio 63, 36. peregrino 31, 9. defessa labore membra 50, 14. pro laboribus tantis 31, 11.
Labrum, emulso notata sero 80, 8.
Labyrinthus, e flexibus 64, 114.
Lac, adulta lacte ubera 20, 11.
Lacessere, nostrum insidiis caput lacessas 15, 16.
Lacrima, Simonideis 38, 8. conscriptum hoc lacrimis epistolum 68, 2.
Lacrimare, lacrimantibus oculis 63, 48.
Lacrimula, falsis 66, 16.
Lacteolus, puellae 55, 17.
Lacus, totius lividissima vorago 17, 10. ad limpium 4, 24. Lydiae lacus undae 31, 13.
Laedere, 1) obesse, laedit te quaedam mala fabula 69, 5. 2) offendere, quibus non est cordi Catullum laedere 44, 3. laedere Nemesin caveto 50, 21.
Lactari, non his tam laetor rebus,

quam 66, 75. laetanti coetu 64, 33. pectore 64, 221.
Lactus, mente 64, 237. — luce 64, 326. connubia 64, 141. pedes 46, 8. — quam te lactus invisio 31, 4. lacta omnibus his Thesi dulcem praeoptarit amorem 64, 119. Delphi acciperent lacti Divum 64, 394. quid me laetius est beatiusve 9, 11.
Laevus, aura 4, 19. laeva (manus) colum retinebat 64, 312. — sinister, infaustus, pecoris hostem 63, 77.
Lana, molli 64, 312. candentis 64, 319.
Lancinare, paterna prima lancinata sunt bona 29, 18.
Laneus, latusculum 25, 10. morsa 64, 317.
Languere, languenti corde 64, 99.
Languescere, non ante mihi languescunt lumina morte 64, 188.
Languidulus, somnos 64, 332.
Languidus, pene 25, 3. lumina 64, 219. languidior tenera sicula beta 67, 21.
Languor, labantes languore oculos 63, 37. multis languoribus peresus 55, 31.
Lapillus, durius est faba et lapillis 23, 21.
Lapis, pelluciduli 69, 4. e muscoso 68, 58. candidiore 68, 148.
Lar, venimus larem ad nostrum 31, 9.
Large, 64, 305.
Largus, manu 19, 9. muneribus 66, 92.
Laserpicer, Cyrenis 7, 4.
Lassulus, lassulae nimio e labore (Galae) 63, 35.
Lassus, viatori 68, 61.
Late, haec late contexta 64, 293. lateque et cominus obvia frangeus (pinus) 64, 109.
Latere, en hic in roseis latet papillis 55, 12. nocte latent fures 62, 34.
Latibulum, ferarum omnia adirem latibula 63, 54.
Latrare, Scylla latrans 60, 2.

- Latus*, a di., limite 68, 67. gurgite 64, 187.
- Latus*, subst., exfutura 6, 13. haeres ad latus 21, 6.
- Latusculum*, lanceum 25, 10.
- Laudare*, saltum laudemus 114, 6. bonae semper laudantur amicae 119, 1.
- Laurus*, proceras 64, 290.
- Laus*, talis 61, 227. cum multa 64, 112. nuptiarum laus e laudibus eximiiis 111, 2. praemia laudis 64, 102.
- Lautus*, convivia 47, 5.
- Lavare*, quilibet, qui puriter lavit deas 39, 14.
- Laxas*, tunicas 95, 8.
- Leaena*, num te leaena tam mente dura procreavit ac tetra 60, 1. quanam te genuit sola sub rupe leaena 64, 154.
- Lectica*, comparasti ad lecticam homines 10, 16.
- Lector*, si qui forte mearum ineptiarum lectores critis 14*, 2.
- Lectulus*, castus 64, 88. in uno 57, 7. membra semimortua lectulo iacebant 50, 15.
- Lectus*, tremuli 6, 10. desiderato 31, 10. toto 50, 11. in caelibes 68, 6. candido pede lecti 61, 115.
- Legare*, suum Zephyritis eo famulum legarat 66, 57.
- Legere*, 1) ipsa olera olla legit 94, 2. — litteras oculis, nos: lesen, haec cum legas 22, 9. orationem legit 44, 12. cum malum legit librum 44, 21. legit inchoatam Dindymi dominam 35, 13. millia multa basiorum legistis 16, 13. — 2) eligere. lecti iuvenes 64, 4.
- Lenire*, carmina, quicis telenirem nobis 116, 3.
- Lenis*, plangore 64, 274. auris 64, 84.
- Leniter*, audibant eadem haec leniter et leviter 84, 8. lenius adspirans aura 68, 64.
- Leno*, desine leno esse 103, 4.
- Lentus*, 1) vitis 61, 106. sorore Phaethontis 64, 291. remos 64, 183. 2) languidus, lassus, bene me tota ista trabe lentus irrumasti 28, 10.
- Leo*, caesio 45, 7. iuga resolvens leonibus 63, 76.
- Lepide*, iocose et lepide 36, 10.
- Lepidus*, filius 78, 2. lepidissima coniux 78, 1. — novum libellum 1, 1. versu 6, 17.
- Lepor*, 1) versiculi tum denique habent salem ac leporem 16, 7. tuo lepore incensus facetiosque 50, 7. est leporum disertus puer ac facetiarum 12, 8. 2) de puella lepida, Ipsithilla, mei lepores 32, 2.
- Letifer*, in certamine 64, 395.
- Letum*, miserabile 68, 91. in medio turbine leti 64, 149. ostentant omnia letum 64, 187.
- Levamen*, dulce 68, 61.
- Levare*, tristes animi levare curas 2, 10.
- Levis*, brachia 64, 333. 68, 10.
- Levis*, 1) pulvis 66, 85. tympanum 63, 8, 29. amictu 64, 64. in filo 64, 318. 2) celer, nave 64, 84. 3) levis pretii, multo mi es vilior et levior 72, 6. 4) de aur a = lenis, peditum 54, 3. flamine 64, 9. 5) de animo = inconstans, tuus vir 61, 101.
- Leviter*, sine opera a labore, leviter caput reflectens 45, 10. deducens fila 64, 313. — molliter et leniter, audibant eadem haec leniter et leviter 84, 8.
- Lex*, ut lex Posthumiæ iubet magistræ 27, 3.
- Libare*, mihi munera libet onyx 66, 82.
- Libellus*, 1) lepidum novum 1, 1. horribile et sacrum 14, 12. quidquid hoc libelli est 1, 8. 2) taberna libraria, in omnibus libellis 55, 4.
- Libenter*, quam te libenter inviso 31, 4. fui libenter in tua suburbana villa 44, 6.
- Liber*, a di., otia 68, 103. liber ut inuuptae poteretur flore noverca 64, 403.
- Liber*, libellus, malum 44, 21. novi 22, 6.
- Liber*, proles, nulla quit sine te domus liberos dare 61, 67. brevi liberos date 61, 212. non decet tam vetus sine liberis nomen esse 61, 213.
- Liberalitas*, sinistra 29, 16.
- Libere*, a dv. 63, 80.
- Libido*, 1) extua 17, 5. cupidæ mentis libido 64, 147. 2) de amore. Acme facit delicias libidinesque 45, 24.
- Librare*, libratum fustum 64, 315.
- Librarius*, ad librariorum curram scriinia 14, 17.
- Licere*, haec quae licent 61, 146. marito ista non eadem licent 61, 148. — seq. in fin., dum licet pudico (desinere) 21, 12. ianuae nunquam domini limine abesse licet 67, 38. ut liceat nobis tota producere vita foedus amicitiae 109, 5. putatis vobis solis licere confuturare 37, 4. per quam non licet esse negligentem 10, 34. fari haec liceat 66, 71. — c. coniunct., licet obseres palatum 55, 21. licet venias 61, 191.
- Ligare*, zonam diu ligatam 2, 13.
- Ligneus*, cum coniuge 23, 6.
- Lignum*, infelicibus 36, 8.
- Limen*, in trito 68, 71. tepida 63, 65. — liminis tabellam 32, 5. transfer limen aureolos pedes 61, 167. nunquam domini limine abesse licet (ianuae) 67, 38. thalami intra limina 66, 17. — metaph., te a mortis limine restituum 68, 4.
- Limes*, in vario limite coeli 66, 59. — metaph., clausum lato patefecit limite campum 68, 67.
- Limpidus*, lacum 4, 24.
- Linere*, aram barbatus linit hirculus 19, 16.
- Lingere*, aegroti culum lingere carnicis 97, 12. possis culum et crepidas lingere carbatinas 98, 4.
- Lingua*, 1) inimica bonorum 108, 4. mala 7, 12. non sane nimis elegante 43, 4. cum ista 98, 3. trepidantibus 63, 28. — lingua torpet 51, 9. linguam clauso tenes in ore 55, 18. mi speraret non linguam esse 67, 44.
- Linguere*, 1) linquunt Phthiotica Tempe 64, 35. viridantia Tempe linquens 64, 288. linquantur Phrygii campi 46, 4. credens te Bithynos liquisse campos 31, 6. perge linquere Aonios specus 61, 27. moenia Divae linquentem gnatum 64, 213. linquentes regia tecta 64, 277. iam tempus pingues linquere menusas 62, 3. linquendum ubi esset mihi cubiculum 63, 67. me deserto liquisti

In litore 64, 133. eam liquerit discedens coniux 64, 123. linquens genitoris filia vultum 64, 117. 2) c o m m i t t e r e, irrita ventosae linquens promissa procellae 64, 59.

Linteum, inflati lintea veli 64, 244. volare linteum 4, 5. infecta 64, 225. 2) s u d a r i u m, mihi linteum remitte 12, 11. tollis lintea negligentiorum 12, 3.

Liquefacere, omentum in flamma pingue liquefaciens 90, 6.

Liquere, in liquentibus stagnis 31, 2.

Liquidus, 1) per undas 64, 2. lymphis 64, 162. 2) clarus, perspicax, mentis 63, 46.

Lis, magnas 67, 47.

Literator, Sulla 14, 9.

Litoral, Diis 4, 22.

Litus, Larium 35, 4. subter Rhoeteo 65, 7. Gnosis 64, 172. Canopaeis 66, 58. — albicantis 63, 87. fluentisono 64, 52. in deserto 64, 133. ad spumosa 64, 121. curvis 64, 74. — minacis Adriatici 4, 7. litus ut longe resonante Eoa tunditur unda 11, 3. praeterca litus 64, 184.

Lividus, paludis lividissima vorago 17, 11.

Locare, haec circum sedes late contexta locavit 64, 293. pulvinar geniale locatur sedibus in mediis 64, 47. molli sub veste locatum (malum) 65, 21.

Locus, aliena 63, 14. nive amicta 63, 70. cuncta 63, 82. ultima litoris 63, 87. opaca silvis redimita 63, 3. in grata 66, 58. hunc locum nutriti 19, 1. Tiberrum narratum loca 9, 7. ubinam aut quibus locis 63, 55.

Locutio, Fescennina 61, 127.

Longe, 1) de loco, weit: tam longe 68, 97. longe a domo profectos 46, 10. non longe a caro corpore abesse volunt 66, 32. longe resonante unda 11, 3. 2) e u m c o m p a r. e t s u p e r l., bei weit em, longe me carior ipso est lux mea 68, 159. longe plurimos facit versus 22, 3.

Longinquus, bello 64, 346.

Longus, 1) homo 67, 47. Quintia 86, 1. ponte 17, 1. digitis 13, 3. 2) d e t e m p o r e, tempore 66, 35. 68, 85. die 80, 4. in noctibus 68, 83. vita 64, 215. in aetate 76, 5. amorem 76, 13. virginitate 68, 116. cum poena 40, 8.

Loquela, verbosa 55, 20.

Loqui, uritur et loquitur 83, 6. ita loquitur 63, 77. et tecum loquerer 59, 13. mirifice sperabat se esse locutum 84, 3. — loquente coma 4, 12. — quid sum locutus? 14, 4. quae verba locuta es 66, 29. audiero nunquam tua facta loquentem 65, 9. audivi loquentem hanc sua flagitia 67, 41. haec charta loquatur anus 68, 46. qui sit, fama loquetur anus 78, 10.

Lorum, rubra 22, 7.

Lotium, hoc te amplius bibisse praedicti loti 39, 21.

Lubentius, 61, 41.

Lubet, paulum quid lubet adlocutionis 38, 7. quam lubet 24, 9. ut lubet 15, 11. 17. 17. 61, 211. qua lubet 15, 11. quo lubet 27, 5. — s e q., inf. nescio quid lubet iocari 2, 6. lubet iam servire Tassio 61, 133. lubet innuptis ficto te

carpere questu 62, 36. neu tibi lubeat foras abire 32, 6.

Lucellum, equidnam in tabulis patet lucelli 28, 6. refero datum lucello 28, 8.

Lucree, 1) qui coelo lucet incundior ignis 62, 26. 2) i l l u c e r e, si luxerit 14, 17.

Lucidus, carchesia 64, 236.

Luctari, luctantes papillas 64, 65.

Luctus, assiduus 64, 71. munera mihi luctus ademit 68, 31. nolite pati nostrum vanescere luctum 64, 199. qualem Minoidi luctum obtulerat 64, 218. hoc studium lucto fraterna mihi mors abstulit 68, 19. nostros luctus carbasus dieat 64, 226.

Lucus, hunc lucum tibi dedico conseroque, Priape 18, 1.

Ludere, 1) dom ludis 99, 1. satis diu lusisti nucibus 61, 133. passer, quicum ludere solet 2, 2. tecum ludere possem 2, 9. 2) i o c a r i, ludebat numero modo hoc, modo illoc 50, 5. multa satis lusi 68, 17. lusimus satis 61, 232. domus, in qua lusimus 68, 156. multum lusimus in meis tabellis 50, 2. cupis ponte ludere longo 17, 1. ludere hanc sinit 17, 17. 3) i n r e V e n e r e a, ludite 61, 211.

Ludicrum, Hamadryades ludicrum sibi nutriunt 61, 24.

Ludus, vestri multa millia Iudi 61, 210.

Lugere, lugete, o Veneres Cupidinesque 3, 1. pii ad rogam filii lugetur 39, 5. — non orbam luxti deserta ebile 66, 21. destitit extinctos gaustus lugere parentes 64, 401. comae mea fata lugebant 66, 52.

Lumbus, duros 16, 11.

Lumen, 1) notho 34, 16. optato 56, 79. coelesti 66, 7. expectata 62, 2. vagisub lumina solis 64, 272. claro 64, 409. 2) s i d u s, omnia lumina mundi 66, 1. Virginiis et saevi Leonis lumina 66, 66. 3) dies, festis 66, 90. 4) vita, iucundum 68, 93. 5) oculus, cupido 64, 86. flagrantia 64, 92. languida 61, 220. anxia 64, 243. moesta 68, 55. — devinctam lumina somno 64, 122. gemina teguntur lumina nocte 51, 12. non ante mihi languescunt lumina morte 64, 188. simulac nostros invisent lumina colles 64, 233. ut tristilumina saepe manu 66, 30.

Lupa, comminctae 99, 10.

Lupanar, 42, 13.

Lupus, membra lupi (vorent) 108, 6.

Lustrare, Sol lustravit aethera album 63, 40.

Luteus, papaver 19, 12. 61, 195. succum 61, 19. violae 19, 12.

Lutum, 42, 13. ire praecipitem in lutum 17, 9.

Lux, 1) a purpurea 64, 276. crede luci, ubi sis futurus 55, 16. 2) dies, illa handque afa 64, 16. laeta 64, 326. orienti 64, 377. optatae 64, 31. — o lucem candidiore nota 197, 6. cupiens videre lucem 50, 12. haec canae Tethyi restituit 66, 70. 3) vita, brevis 5, 5. 4) puella, mea 68, 132, 160.

Lymphae, frigerans Aganippe 61, 29. Malia 68, 54. liquidis 64, 162. — hinc abite lymphae, vini pernicies 27, 5.

Lymphatus, mente 64, 255.

M.

- Macer*, quare is desinat esse macer 89, 4. quare sit macer 89, 6.
- Macula*, pares utrisque impressae 57, 3.
- Maculare*, recente terrae sola sanguine maculans 63, 7.
- Madefieri*, madefient caede sepulcra 64, 369.
- Madere*, tristi imbre madere genae (non cessarent) 68, 56.
- Magis*, magis vorax adulter 57, 8. cara viro magis (virgo) 62, 58. si quid magis aridum est 23, 13. magis miserum est 68, 30. — penite magis 61, 178. magis furore expalluit auri 61, 100. quem colent homines magis coclitum 61, 48. magis flet 61, 82. magis Amor (vestras) sedes incolat 66, 87. cogit amare magis 72, 8. taedet abestque magis 73, 4. magis hac quid optandum vita 107, 7. — magis magis 38, 3. 64, 275. magis et magis 19, 4. magis ac magis 61, 46. magis atque magis 68, 48.
- Magistra*, Posthumiae 27, 3.
- Magnanimus*, ad Minoa 64, 85. Remi nepotes 58, 5. te cognorama parva virgine magnanimam 66, 26.
- Magnus*, 1) Mentula 115, 8. mundi 66, 1. in corpore 86, 4. in mari 25, 12. montibus 64, 281. 2) de multitudine, numerus Libyssae arenae 7, 3. scriptorum non magna copia 68, 33. — cocum 13, 3. 3) vehementis, amor 91, 6. bella 37, 13. furores 68, 129. lites 67, 47. magnis curarum undis 64, 62. 4) carus, magno cum pretio 77, 2. 5) praeclarus, excelsus, Dea 63, 91. Dii 14, 12. 53, 5. 199, 3. Mater 35, 18. progenies Iovis 34, 6. Caesaris 11, 10. Magni (Pompeii) 55, 6. — eximius, de rebus, virtutibus 64, 324, 358. omnia magna haec sunt 115, 7.
- Maior*, multo mihi maior acriorque ignis 45, 15.
- Male*, non est mi male 14, 10. male est tuo Catullo 38, 1. male est et laboriose 38, 2. vobis male sit 3, 13. cur me tot male perdeseris poetis 14, 5. diceris male te a tuis glabris abstinere 61, 141. factum male 3, 16. insulsa male 10, 33. male me marem putatis 16, 13.
- Maledicere*, credis me potuisse meae maledicere vitae 104, 1.
- Maligne*, mihi tam fuit maligne 19, 18.
- Malignus*, mente 68, 37. voto 67, 5.
- Malle*, Septimius Aemem mavolt, quam Syrias Britanniasque 45, 22. Lesbia Lesbium malit, quam te 79, 1. — c. coni., mallem divitias dedisses isti, quam 21, 1. — c. iufl., nulli se dicit mulier mea nubere malle, quam mihi 50, 1.
- Malum*, p o m u m, aureolum 2, 12. misuma sponsi furtivo munere 65, 19. suavolentia 19, 13.
- Malum*, 1) miseria, externata malo 64, 165. isti dii mala multa deat clienti 11, 6. vobis mala multa dii deaeque dent 28, 11. quis angusta malis cum moenia vexarentur 64, 80. tantis fluctuat ipsa (mens) malis 65, 4. me miserum deseris in malis 30, 5. 2) morbus, est a te nactus utrumque malum (alarum hircum et podagram). 3) convicium, opprobrium, Lesbia mi mala plurima dicit 83, 1. 4) interiectio, quid hunc, malum! fovetis? 29, 22.
- Malus*, a di. 1) librum 44, 21. dona 66, 85. quaedam fabula 69, 5. furore 64, 406. cum pretio 77, 2. quicquid habes boni malique 6, 15. 2) de eo, quo damnatum alicui dare cupimus, animo: malignus, hospes 64, 175. — lingua 7, 12. furis manus 20, 5. — subst., ne quis malus invidere possit 5, 12. 3) de eo, quod damnum nobis vel perniciem apporat: damnosus, perniciosus, pedem 14, 22. rapinas 19, 19. tenebrae 3, 13. 4) importunus, molestus, bestia 69, 7. pituita nasi 23, 17. tussim 44, 7. 5) infelix, infaustus, mens 15, 14. 40, 1. in oras 33, 5. provincia 10, 19. fati 15, 17. 6) incastus, impurus, adulterium 67, 36. in adultera 61, 101. pueris 15, 10.
- Malus*, substant., summi 64, 236. vago 64, 225.
- Manare*, 1) manubant sanguine rivi 64, 345. manans unda 65, 6. — munera fraterno multum manantia fletu 108, 9. 2) dispergi, manat tristi conscius ore rubor 65, 21.
- Mandatum*, memori condita corde 64, 232. talia iuveni mandata dedisse (ferunt Aegea) 64, 214. cuncta, quae mandata prius constanti mente tenebat 64, 209. haec mandata prius constanti mente tenentem 64, 239.
- Mane*, quod quisque minxit, hoc solet sibi mane dentem defricare 39, 18. mane domo cum exis 80, 3.
- Manere*, 1) maneat domi 32, 7. manserunt duo moechi 113, 3. plus uno maneat perenne scello 1, 10. qualis Telemacho manet fama 61, 229. — dum intacta manet (virgo) 62, 45, 56. nec pueris iucunda manet, nec cara puellis 62, 47. 2) restare, remanere, ne quidquam nostro contractum ex ore maneret 99, 9. — multa parata manent gaudia tibi 76, 5. quae tibi manet vita 8, 15. mane! 10, 27.
- Maniplus*, caricis manipulis 19, 2.
- Mantica*, non videmus manticae quod in tergo est 22, 21.
- Manus*, larga 19, 9. sinistra 12, 1. malas 20, 5. ambas 35, 9. teneras 61, 218. niveis 63, 8. — manum sorsum habebis 20, 17. manu pinream quate taedam 61, 14. religat iuga manu 63, 84. lupiter, ut tristi lumina saepe manu 66, 50. manus carpebant rite laborem 64, 311. manus tollens 53, 4. perfudere manus fraterno sanguine fratres 64, 400. (ca-

- catum) si manibus teras fricesque 23, 22. — fero iuveni in manus floridam puellulam dedis (in ditio-nem et potentiam redigis) 61, 56. si manus vostras non horrebitis admovere nobis (hostiliter petere, vituperare) 14, 2.
- Mare*, ferum 63, 40. placidum 61, 270. novum 66, 45. ad Oceanum 115, 6. a novissimo 1, 23. in magno 25, 13. vasto 31, 3. vasta 63, 48. super alta 63, 1. — quod mare conceptum spumantibus ex-puit (te) uadis? 61, 155. mari totum (Oceanus) amplectitur orbem 61, 30. cetera sunt maria 115, 2.
- Marinus*, Nymphas 61, 16.
- Maritus*, est facta marita (ianna) 67, 6. vitis est ulmo coniuncta marito 62, 54. *maritus*, subst., navus 61, 55. cupido 66, 375. unguentate 61, 142. — marito ista non eadem licent 61, 147. non se videt esse maritum (Gallus) 78, 5. patrum non sinit esse maritum 88, 3. licet venias, marite 61, 191. marite, nihilominus pulcher es 61, 196. portans optata maritis Hesperus 61, 329.
- Marmor*, prope marmora pelagi 63, 88.
- Mas*, male me marem putatis 16, 13.
- Mater*, anxia 61, 380. o bona 61, 23. tam bona 89, 1. a bona 61, 226. impia 61, 404. orba 39, 5. matris adventu 65, 22. complexum 61, 118. complexu 62, 21, 22. 64, 88. pudicitiam 61, 225. e gremio 61, 58, 217. ex coniugio 90, 1. anum 9, 4. ab optima 61, 229. — Latoniam mater prope Deliam deposivit olivam 34, 7. sic mater dixerat 81, 5. pars (virginitatis) data tertia matri 62, 63. (passer) suam vorat ipsam tam bene quam puella matrem 3, 7. quod non matrem esse videbam hanc tibi 91, 5. potius las est, quam matrem fratres efficere ex patre 111, 4. quoi te tradidit ipse pater cum matre 62, 61. quid facit is, qui cum matre prurit 88, 1. Magus ex matre et gnato gignatur oportet 90, 3. saepe fatebuntur gnatorum in funere matres 61, 350. — de animalibus, mugiente 20, 11. 2) de Cybele, magna 35, 18. Cybele mater 63, 9. 3) de urbe, ex qua colonia deducta est, nos: Mutterstadt, Brixia Veronae mater 67, 34.
- Maternus*, avus 81, 6.
- Maturus*, tempore 62, 57.
- Matutinus*, flatu 61, 270.
- Marime*, ut paludis lividissima maximeque est profunda vorago 17, 11.
- Maximus*, mons, quem maximum pro-negies Thiae supervehitur 66, 43. — Iuvo, maxima Coelicolum 68, 138. Iovis 34, 5. — lactitia 83, 2. ultor 115, 7. rivus 17, 7. grates 41, 16. gratias 49, 4.
- Medicus*, amicos medicosque convocate 41, 6.
- Meditari*, non frustra meditantur 62, 13. — passive, adspicite, innuptae secum ut meditata requirant 62, 12.
- Medius*, viri 80, 6. ad tunicam 67, 22. per Athon 66, 46. per iter 68, 60. die 61, 118. in turbine leti 64, 149. in undis 64, 167. in sedibus 64, 48.
- Medulla*, defessus omnibus medullis 55, 30. — de intimo corde, interiorum 35, 15. imis 61, 93. extremis 61, 196. in mollibus 45, 16. moestas 66, 23. cum vesana meas terretur flamma medellas 100, 7. — de inferiore rei parte, caesis montis medullis 68, 111.
- Medullula*, Thalle mollior aueris medullula 25, 2.
- Mehercule*, 38, 2.
- Meiere*, dilissus in aestu moentis mu-lae cunius 97, 8.
- Melior*, culus mundior et melior 97, 4. quisquis de meliore nota 68, 28.
- Mellitus*, passer 3, 6. oculos 48, 1. lu-xenti 99, 1.
- Membrana*, directa plumbo 22, 7.
- Membrum*, defessa labore 50, 14. frigi-da 68, 29. cetera membra lupi (vorent) 108, 6. relicta sensui sibi membra sine viro 63, 6. silici restrictus membra ca-tena 64, 297. e divulo raptabant membra iuenco 64, 258.
- Memnisse*, non solum meminit (no-stri) 83, 5. Dii meminerunt, meminit Fides (promissae fidei) 30, 11. — suffluxum in summa me mentium esse cruce 99, 4.
- Memor*, corde 64, 231.
- Memorabilis*, habent memorabile quod sit 62, 13.
- Mendax*, ventre 67, 48.
- Mens*, 1) anxia 68, 8. impia 67, 25. crude-lis 61, 136. ingratae 76, 9. obstinata 8, 11. constanti 61, 209, 239. inmemori 61, 249. liquidâ 63, 46. lymphata 61, 255. praetrepidans 45, 7. cupidâe 64, 147. de cupida 61, 399. totâ 62, 14. 61, 70. 68, 25. incendia mentis 61, 226. mens animi 65, 4. mens est adducta tua cul-pa 75, 5. tacitâ 62, 37. lactâ 61, 237. cum mens onus reponit 31, 8. mentem amo-re revincens 61, 33. conix tibi men-tem perfundat amore 61, 331. caeca mentem caligine Theseus consitus 61, 207. a turpi mentem inhibere probro 91, 4. incensam mente puellam 64, 97. multas expromam mente querelas 61, 223. mora tarda mente cedat 63, 19. nos alio mentes, alio divisimus aere 62, 15. 2) sentiendi ratio (Gedanke, Gesinnung), mala (in-fausta) mens 15, 14. 40, 1. iustili-cam deorum 61, 407. tam durâ ac tet-râ 60, 3. malignâ 68, 37. quali solam Theseus me mente reliquit, tali mente fuestet seque suosque 64, 209, 201. 3) animus (Muth), tota pectore mens excedit 66, 25.
- Mensa*, pingues 62, 3. — multiplici con-structae sunt dapae mensae 61, 305. col-lucent pocula mensis 61, 45.
- Menstruus*, cursu 34, 17.
- Mentiri*, quod promisti mihi, quod men-tita 110, 3.
- Mentula*, ista vostra diffututa 29, 14. magna miuax 115, 8. — parata crux, sine arte mentula 20, 18. revulsa bra-chio fit ista mentula (villico) apta cla-va dexterac 20, 21. solis putatis esse mentulas vobis 37, 3.
- Mereri*, desine de quoquam quidquam bene velle mereri 73, 1.
- Meretrix*, avarae 110, 7.
- Mergere*, (Bootes) vix sero alto mergi-tur Oceano 66, 68.

- Meridiare*, iube ad te veniam meridia-
tum 32, 3.
- Merito*, si quem merito tarda podagra
secat 71, 2.
- Mersare*, accipe, queis merser fortunae
fluctibus ipse 68, 13.
- Merus*, Thyoniauus 27, 7. — amores
13, 9.
- Messis*, post nonam 95, 1.
- Metiri*, cursu menstruo metiens iter
annuum 34, 18.
- Metuere*, a te metuo tuoque pene 15, 9.
hunc metuunt omnes 69, 7. non sibi
metuebant talia verba 84, 9. dicta ni-
hil metuere 64, 148. — nil metuunt iu-
rare 64, 146.
- Meus*, saepius.
- Mica*, nulla in tam magno est corpore
mica salis 86, 4.
- Micare*, micantia sidera 64, 206. side-
rum 61, 207.
- Migrare*, ad severos migrate, (lymphae)
27, 7.
- Miles*, si miles muros isset ad Diacos
68, 86.
- Mille*, basia mille 5, 7. dein mille alte-
ra 5, 8, 9. millia singula (moechorum)
113, 4. multa basiorum 16, 12. multa
Iudi 61, 210. multa (unguentorum)
66, 78. multa (basiorum) 5, 10.
multis (hominum) 68, 46. usque ad
trecenta (basiorum) 48, 3. trecentis
(amicorum) 9, 2. quingenta
(carminum) 95, 3. aut decem aut
plura (versuum) 22, 4. ad quindecim
(sestertium) 26, 4. dccem
(sestertium) 41, 2.
- Millies*, 35, 8.
- Mimice*, mimice ac moleste ridentem
42, 8.
- Minax*, Cybele 63, 84. mentula 115, 8.
Adriatici 4, 6.
- Mingere*, quod quisque minxit 39, 18.
(parens) ipse sui gnati minxerit in gre-
mium 67, 30.
- Minimus*, non minimo naso 43, 1. quod
minimum facillimumque est 38, 4.
- Minister*, vetuli Falerni 27, 1.
- Ministra*, Deum 63, 68.
- Minor*, in campo 55, 3. verpa 28, 12.
- Minuere*, minuta magno depreusa na-
vis in mari 25, 12.
- Minus*, adv. 61, 176. 62, 58. 72, 8.
- Mirari*, tam se ipse miratur 22, 17.
- Mirifice*, adv., mirum in modum,
egregie, cum mirifice Vatiniāna
meus crimina Calvus explicasset 53, 2.
mirifice est a te nactus utrumque ma-
lum 71, 4. mirifice sperabat se esse lo-
cutum 84, 3.
- Mirus*, arte 64, 51. pietate 67, 29. nocte
68, 145. — nec mirum 23, 7. 57, 3. 62,
14. 69, 7.
- Miscere*, (Amor.) curis hominum qui
gaudia miscet 64, 95. (Venus) dulcem
curis miscet amaritatem 68, 18.
- Misellus*, 1) Ravide 40, 1. o passer 3,
16. Virronis 60, 7. 2) misere per-
dite que amans, Septimius 45, 21.
misellae (puellae) ignes interiorum
edunt medullam 35, 14.
- Miser*, 1) anime 63, 61. Catulle 8, 1.
frater 101, 6. concubine 61, 139. fratri
68, 93. ad inferias 101, 2. ah misera
- 64, 71. ah, tum te miserum 15, 17. vac
miserac 64, 196. amoris 99, 15. in amore
91, 2. in gnata 64, 119. nec miser vive
8, 10. ego patriam miser relinquens
63, 51. quin desinis esse miser 76, 12.
me miserum deseris in malis 30, 5. ut
non me miserum eibus inuaret 50, 9.
me miserum adspicite 76, 19. desertam
in sola miseram se cernit arena 64, 57.
o misero frater ademte mihi 68, 20, 92.
mi misero eripuisti omnia nostra bona
77, 4. mihi non hoc miserae sperare
iubebas 64, 140. ne amplius a misero
dona beata petas 68, 14. id magis mi-
serum est 68, 30. 2) misere amans,
miserum quod omnes eripit sensus mihi
51, 5. malum miserae oblitae molli sub
veste locatum 65, 21. infesto miserum
me tradere amoris non cessasti 99, 11.
3) miseratione et contentu
dignus (erbärmlich), domum
67, 24.
- Miserabilis*, letum 68, 91.
- Misere*, adv., misere exagitans immiti
corde furores 64, 94.
- Misereri*, si vostrum est misereri 76, 17.
- Miseret*, iam te nil miseret tui dulcis
amiculi 30, 2.
- Miseriter*, patriam adlocuta voce est
ita miseriter 63, 49.
- Mitescere*, imuite ut nostri vellet mi-
tescere pectus 64, 138.
- Mitis*, uvam 62, 50.
- Mitra*, subtilem 64, 63. non mitrae vi-
cem curans 64, 68.
- Mittere*, 1) mitte brachiolum teres puel-
lulae 61, 181. — missum facere
(von sich lassen), non ego te
gaudens laetanti pectore mittam 64,
221. moesta virum mittens 66, 29. —
emittere, edere, missas voces 64,
166. — demittere, deicere,
nunc cum volo de tuo ponte mittere
prorum 17, 23. — c. in finit., desine-
re, non mater caros mittet sperare
nepotes 64, 381. 2) schicken, hoc
misso in Syriam 84, 7. mihi mittis ep-
istolum 68, 2. libellum ad tuum Catul-
lum misti 14, 14. qui tantum tibi misit
impiorum (poetarum) 14, 7. mitto
haec expressa tibi carmina Battiadae
65, 15. carmina uti possem mittere Bat-
tiadae 116, 2. Smyrna cavas Atacis pe-
nitus mittetur ad undas 95, 5. sudaria
Setaba miserunt mihi muneri Fabullus
et Veraanius 12, 15. missum sponsi
furtivo munere malum 65, 19.
- Mnemosynon*, (liuteum) est mnemosy-
non mei sodalis 12, 13.
- Modo*, adv. 1) solum, (nur) 73, 6.
non modo, sed, 21, 2. 24, 2. 2) de
tempore, (eben) 1, 2. 10, 28. 22,
12. 53, 1. 56, 5. — modo, modo, 3, 9.
15, 7. 50, 5.
- Modus*, 1) mutanda est ratio modusque
vobis 42, 22. omni modo 99, 12. 2) in
arte musica (die Weise), agite
in modum dicite 61, 38. ite, concinite
in modum 61, 123.
- Moecha*, putida 42, 11, 12, 19, 20. tur-
pis 42, 3. abducta 68, 103.
- Moechari*, Mentula moechatur, moe-
chatur Mentula certe 94, 1.
- Moechus*, semitarii 37, 16. Consule Pom-

pcio primum duo solebat mocchi 113, 2. cum suis vivat valeatque mocchis 11, 17.

Moenia, angusta 61, 80. Larissaea 64, 36. Troica 64, 346. — Novi Comi 35, 4. Divae 64, 212.

Moeror, in tantis 65, 15.

Moestus, mater 61, 380. parenti 64, 210. pectore 64, 202. medullas 66, 23. ocellis 64, 60. lumina 68, 55. carmina 65, 12. — prospectans cedentem moesta carinam (Ariadue) 64, 250. patriam adlocuta est ita moesta (Attis) 63, 49. moesta virum mittens (Berenice) 66, 29. haec extremis moestiam dixisse querelis (Ariaduam) 64, 130. moestius lacrimis Simonideis 38, 8.

Molestē, a d. v., mimice ac moleste ridentem 42, 8.

Molestus, 1) molesta vivis 10, 33. ne nimium sinus stultorum more molesti 68, 137. si forte non molestum est 55, 1. 2) damnosus, perniciosus, otium tibi molestum est 51, 13.

Mollescere, mollescent colla iuencis 64, 38.

Mollicellus, nates 25, 10.

Molliculus, parum pudicus, (schlupfrig), quod sint molliculi (versiculi mei) 16, 4. si sunt molliculi 16, 8.

Mollis, 1) pede 68, 70. arista 19, 11. fronde 64, 294. lana 64, 312. lanæ vel- lera 64, 319. sub veste 65, 21. tegmina surae 64, 129. in medullis 45, 16. in complexu 64, 88. — 2) emollitus, enervatus, Arabas 11, 5. — Thalle mollior cuniculi capillo 25, 1. 3) lenis, placidus, (saut) flumine 67, 33. quiete 63, 38, 44. 80, 4. somno 68, 5.

Mondere, monendus es mihi 39, 9.

Mons, aerii 68, 57. nivei 64, 241. Pimplaeum 105, 1. praeruptus 64, 126. Idomenios 64, 178. Libyssinis 60, 1. magnis 64, 282. — ille quoque eversus mons est 66, 43. caesis montis medullis 68, 111. montium domina 34, 9. montibus Idri 64, 301.

Monstrare, patruus patris monstret adulterium 78, 6.

Monstrum, 1) prodigiosum quoddam, tu cum Tappone omnia monstra facis 104, 4. 2) animal foedum et terribile, contra saevum 64, 101. Stymphalia 68, 113. 3) res nova et insolita, monstrumadmirationis 64, 15.

Monumentum, parva 95, 9. Caesaris monumenta magni 11, 10.

Mora, tarda 63, 19.

Morari, moraris, abit dies 61, 79, 84, 94. quid moraris emori 52, 1, 4. quamvis puella euntem roget morari 35, 10.

Morbosus, morbosi pariter 57, 6.

Morbus, vitium, neque elegantem neque urbanum 39, 7. tetrum 76, 25.

Mordere, quoniam labella mordebis 8, 18. mordenti rostro 68, 127.

Moribundus, a sede Pisauri 81, 3.

Mori, passer mortuus est meae puellae 3, 3. moriens fregisti commoda, frater 68, 21. notescat magis mortuus 68, 48. non iniecta tumulabor mortua terra 64, 153.

Mors, 1) fraterna 68, 19. immatura 96, 5.

paternâ 64, 248. a mortis limine 68, 4. ut te donarem munere mortis 101, 3. morti dedita praeda 64, 363. cum mortem opteteret Theseus 64, 102. non mihi languescant lumina morte 64, 188. semper moesta tuâ carmina morte canam 65, 12. 2) periculum mortis, in extremâ 76, 18.

Morsum, lanca 64, 317.

Morsus, acres 2, 4.

Mortalis, coetu 64, 386. oculi 64, 17. nec quisquam apparet vacua mortalis in alga 64, 168.

Mos, 1) consuetudo, prisco 101, 7. stultorum more 68, 137. ut mos est tuus 9, 8. 2) mores, Sitten, Character, puris 108, 2.

Motus, infirmo 64, 306.

Movere, tremulum movens eana tempus anilitas 61, 161. qui duros nequeunt movere lumbos 16, 11. quem tu, qua lubet, ut lubet, moveto 15, 11. passer non sese a gremio illius movebat 3, 8. — nil prolificus, nihil movetur illa 42, 21. me non movet aestimatio 12, 12.

Mox, 92, 3.

Mucus, a te abest muens 23, 17.

Mugilis, te pereurrent raphanique mugilesque 15, 19.

Mugire, matre mugiente 20, 14. mugienti fremitu 63, 82.

Mula, ferream ut soleam tenaci in voragine mula (derelinquit) 17, 26. diffusus in aestu meientis mulae cunnus 97, 8.

Mulcere, flos, quem mulcent aurae 62, 41.

Mulier, 1) notha 63, 27. nulla potest mulier tantum se dicere amatam 57, 1. cum de via mulier aves astendit occincentes 25, 5. 2) puella amata, mulier mea 70, 1. mulier cupido quod dicit amanti 70, 3. — de animalibus = compar, multivola (columna) 68, 128.

Multa, eversum 64, 190.

Multare, facta virum multantes vindice poena Eumenides 64, 192.

Multiplex, dape 64, 305. curas 64, 251.

Multivola, mulier 68, 128.

Multo, a d. v. e. comparativ., 45, 15. 68, 126. 72, 6. 82, 3. 83, 5.

Multum, adv. 1) valde, 101, 9. 2) diu, 50, 2.

Multus, agricolae 62, 35. iuenci ibid. pueri 62, 42. puellae ibid. gaudia 76, 6. mala 14, 6. 28, 14. sidera 7, 7. iocosa 8, 6. querelis 66, 19. querelas 64, 223. per gentes 101, 1. per aquora ibid. basia 7, 9. millia basiarum 5, 10. 16, 12. millia ludi 61, 210. millia (unguentorum) 66, 78. millibus (hominum) 68, 45. guttis 99, 7. pro officis 68, 150. — multis deorum 66, 9. una ex multis capsula me sequitur 68, 36. multis (Satyrorum) raucisonos efflabant cornua bombos 64, 264. — multi et multae subst., Quintia formosa est multis 86, 1. hic futuit multas 97, 9. — multa satis lusi 68, 17. — homo 112, 1. usu 91, 7. — multorum hominum pathicus, multus homo es 112, 1. multus es et pathicus 112, 2. — magnus, cum laude 64, 112. languoribus 55, 31.

Mulus, mule, nihil sentis 83, 3.
Mundities, hanc ad munditiam adde mundiorum 23, 18.
Mundus, substant., magni 66, 1. concessit micantia sidera mundus 64, 206.
Mundus, adi., culus mundior et melior 97, 4. hanc ad munditiam adde mundiorum 23, 18.
Municipes, quendam municipem meum de tuo volo ponte ire praecipitem in lutum 17, 8.
Munus, 1) Hymenaeus audiens se citatier ad suum munus 61, 43. 2) donum, confectum carmine 68, 149. novum ac repertum 11, 9. isto 14, 2. furtivo 65, 19. novo 66, 38. postremo mortis 101, 3. iucunda 66, 82. fraterno multum manantia fletu 101, 8. parva 19, 9. quam plurima 68, 154. largis 66, 92. — rarae munere vestis 69, 3. sudaria miserant mihi muneri Fabulius et Veranius 12, 15. munera et Musarum hinc petis et Veneris 68, 10. haec tibi non tribuo munera 68, 32. in re Venerca, assiduo 61, 234. —

3) spectaculum, munus hoc mihi maximi da risus 17, 7.
Munusculum, non ingrata 64, 103. in re Venerca, furtiva 68, 145.
Murus, ad Iliacos 68, 86.
Musca, neu conare infestum telis icere musca caput 116, 4.
Muscosus, c lapide 68, 58.
Mutare, quis te mutavit tantus Deus 66, 31. (ianua) mutata feraris in domum veterem deseruisse fidem 67, 7. mutanda est ratio modusque vobis 42, 22. mutato nomine 62, 35. — ut mi ex ambrosio mutatum iam foret illud suauiolum tristi tristius helleboro 99, 13. tantum abhorret ac mutat (pro mutatur) 22, 11. — tua furta vel talento mutari velit 12, 8.
Mutus, 1) cinerem 101, 4. 2) de locis, ubi nullus auditur sonus, sepulcris 96, 1. omnia muta, omnia sunt deserta 64, 186.
Mutua, uterque reddens mutua (carmina) 50, 6. animis 45, 20.
Myrtus, Asia 61, 22. quales Eurotae progignunt flumina myrtus 64, 89.

N.

Nam, saepius.
Namque, 1, 3. 20, 18. 37, 9. 61, 16. 62, 33. 64, 52, 212, 289, 354, 385. 65, 5. 66, 65, 86. 99, 3.
Nancisci, mirifice est a te nactus utrumque malum 71, 4.
Narc, inventus per medium classi barbara navit Athon 66, 46. pinus dicuntur liquidas Neptuni nasse per undas 64, 2. procul nantes (undae) 64, 276.
Narrare, de Posthumio et Corneli narrat amore 67, 35. egregium narras mira pietate parentem 67, 29. narrantes loca, facta, nationes 9, 7. ten' provincia narrat esse bellam 43, 6.
Nasci, 1) de animalibus, nascetur vobis expertis terroris Achilles 64, 339. nascetur Magus 90, 1. nimis optato saeculorum tempore nati heroes 64, 22. 2) de quaque re alia: progigni, crescere, parari, flos in septis secretus nascitur hortis 62, 39. vidua in nudo vitis nascitur arvo 62, 49. (querelae) nasentur pectore ab imo 64, 198. a quo sunt primo nobis omnia nata bona 68, 158. aes quod illic natum dicitur esse 10, 15.
Nasus, turpiculo 41, 3. nec minimo 43, 1. — mala pituita nasi 23, 17. crudelium nasorum pestem 69, 9. — deos rogabis, totum ut te faciant nasum 13, 14.
Nata, Hesperie, qui natam possis complexu avellere matris 62, 21. complexu matris retinentem avellere natam 62, 22.
Nates, mollicellas 25, 10. pilosas 33, 7.
Natare, neque ullius natantis impetum trabis nequise praeterire 4, 3.
Natio, Hiberum 9, 7.
Natus, iucris sterili semine natus erat 67, 26. nati cubile 67, 23. Peleu, cla-

rissime nato 64, 325. pater Divam sancta cum coniuge natusque 64, 299.
Naufragus, eiectum spumantibus aequoris undis 68, 3.
Nauta, nigro iactatis turbine nautis 68, 63.
Navis, deprensa in mari 25, 13. levi 64, 84. — navium celerissimus (Phaeaculus) 4, 2.
Navita, perfidus 64, 174.
Ne, a) coniunctio, 1) cum coniunctivo, 5, 11, 12. 17, 4. 21, 13. 25, 10. 32, 5. 50, 20. 61, 88, 152, 153. 64, 114. 65, 17. 66, 59. 67, 46. 68, 11, 14, 43, 49, 103, 137, 151. 74, 3. 99, 9. utinam ne 64, 171. 2) cum imperativo, 61, 200. 62, 59. 67, 18. b) particula interrogat., sexcenties.
Nebula, aërias 30, 10.
Nec, saepius.
Necum, 64, 55.
Necesse, necesse est = deest, sequi in fin., (parentibus) parere necesse est 62, 61. haec necesse Priapo praestare 19, 17. (castos esse) versiculos nihil necesse est 16, 6. ire necesse sit 61, 83. — cum coniunct., haec amem necesse est 12, 16.
Nefandus, ex coniugio 90, 1. scelere 64, 398. omnia fanda, nefanda iustificam nobis mentem avertere Deorum 64, 406.
Nefarius, scripta 44, 18.
Nefas, adi. nefarius, Troia 68, 89.
Nefunus, talia funera ne funera (quae nondum erant funera) 64, 83.
Negare, 1) totum illud, formosa, nego 86, 3. sequi. acc. c. inf. hoc negat minacis Adriatici negare litus 4, 6, 7. negat mihi vostra reddituram pugillaria 42, 4. illuc, unde negant redire

- quemquam 3, 12. 2) denegare, quae tuus vir petet, cave ne neges 61, 152. ne nuces pueris neget concubinus 61, 128. tanto te in fastu negas (amicis tuis) 55, 14.
- Negligens*, Priapus 19, 20. per quam non licet esse negligentem 10, 34. tollis lintea negligentiorum 12, 3.
- Negligere*, quae tu negligis 30, 5. non te Venus negligit 61, 199. neglecto numine Divom 64, 134.
- Nemo*, 64, 38. 67, 17. 73, 5. 81, 1.
- Nemorivagus*, aper 63, 72.
- Nempe*, 68, 91.
- Nemus*, Phrygium 63, 2. ad Phrygia 63, 20. ad alta 63, 12. per opaca 63, 32. ad Idae nemora 63, 52. in nemora 63, 58, 79, 89.
- Nepos*, 1) seri 68, 120. caros 64, 381. 2) progenies, magnanimos Remi nepotes 58, 5. disertissime Romuli nepotum 49, 1.
- Neptis*, tene suam Tethys concessit ducere neptem 64, 29.
- Neque*, sexcenties.
- Nequidquam*, 6, 7. 64, 111, 164. 65, 17. 77, 1. 101, 4. 114, 4.
- Nequire*, cum ueque (munera tribuere) 68, 32. duros nequeunt movere lumbos 16, 11. Phaeclus ait se non ullius natantis impetum trabis nequisse praeterire 4, 4.
- Nervosus*, unde foret nervosius illud, quod 67, 27.
- Nescire*, nescio quid lubet iocari 2, 6. nescio quid febriculosi scorti diligis 6, 4. risi nescio quem modo in corona 53, 1. nescio, quid certe est 80, 5. (quare id faciam) nescio 85, 2. nescis, quod facinus facias 81, 6. ipse qui sit, nescit 17, 22.
- Nescius*, non est Dea nescia nostri 68, 17.
- Neu*, adv. 32, 6. 68, 12. 116, 3. neu, neu 61, 126, 128.
- Ne*, pro nisi, 6, 2, 14. 14, 1. 45, 3.
- Niger*, turbine 68, 63. ocellis 43, 2. nigerrimis avis 17, 16.
- Nihil*, *Nil*, 1) 10, 9. 17, 21. 23, 8. 42, 21. 51, 7. 61, 61. 64, 146. 68, 77. 83, 3. 89, 5. nihil quidquam 88, 7. nihil est (nihil pensi habetur) fecisse benigne 73, 3. nil immundius hoc (culo) nihiloque immundius illud (os) 97, 3. nihilo minore verpa 28, 12. hinc nihilominus, adv., 61, 197. 2) nullo modo, non, 6, 12. 15, 6. 16, 6. 30, 2. 64, 148. 68, 131. 93, 1.
- Nimirum*, adv. 22, 18. 62, 7.
- Nimis*, adv., 43, 4. 56, 4. 60, 5. 61, 114. 63, 80. 64, 22, 169.
- Nimum*, adv. 51, 14. 68, 137. 93, 1.
- Nimus*, Veneris nimio odio 63, 17. e labore 63, 36.
- Nisi*, 29, 2, 23. 89, 5. 92, 2, 4. 106, 2.
- Nitere*, de hominibus: formosum esse, uxor ore floridulo nitens 61, 193. desiderio meo nitenti 2, 5.
- Nitor*, flammeus 66, 3.
- Nitri*, nave levi nitens 61, 84. quali spe nitat 64, 177.
- Niveus*, 1) montis 64, 241. 2) candidus, pede 61, 9. artus 64, 304, 365. manibus 63, 8. columbo 68, 125. Ithesi niveae citacque bigae 55, 26. vittae 64, 319.
- Nix*, hiberna 80, 2. algida 63, 70. apud nivem et ferarum gelida stabula 63, 53.
- Nobilis*, Rhodom 4, 8. — amicos 28, 13.
- Noctifer*, nimirum Octaeos ostendit noctifer igues 62, 7.
- Nocturnus*, rixae 66, 13.
- Nolle*, c. acc., multa tam iocosa, quae nec puella nolebat 8, 7. nunc iam illa non vult (multa tam iocosa), tu quoque, impotens, noli 8, 9. c. inf., quendam, quem dicere nolo nomine 67, 45. haec commoda noli spruere 23, 25. noli pugnare duobus 62, 64. noli admirari, quare 69, 1. eripere ei oculi, multo quod carius illi est oculis 82, 3. nolite pati nostrum valescere luctum 64, 199. c. acc. c. inf., renidere usqueaque te nollem 39, 15. c. conjunct., nolim stataas nos mente maligna id facere 68, 37.
- Nomen*, 1) (nepos) nomen testatas intulit in tabulas 68, 122. mutato comprehendis nomine eosdem 62, 35. sis quocunque placet tibi nomine 34, 22. illa adivi nomine dicentem, quos diximus 67, 43. quem dicere nolo nomine 67, 46. proprie nomen gentile, ne vestrum scabra tangat robigine nomen haec atque illa dies 68, 151. in deserto Manli nomine 68, 50. hinc 2) gens, non decet tam vetus sine liberis nomen esse 61, 214. 3) consilium, eone nomine, ut 29, 12, 24.
- Non*, sexcenties.
- Nonum*, 64, 219, 387. 68, 75.
- Nonus*, pila 37, 2. post messcm 95, 1. post hiemem 95, 2.
- Noscere*, Suffenus iste, quem probe nosti 22, 1. suam norat ipsam (dominam) tam bene, quam puella matrem 3, 6. dicebas quondam solum te nosse Ca-tullum 72, 1. te omnia secla noscent 78, 10. — scire, qui tu isthaec, ianua, nosti 67, 37. luno noscent omni-voli plurima furta lovis 68, 140.
- Noscitare*, facile inscius noscitur ab omnibus 61, 223.
- Noster*, saepius.
- Nota*, o lucem candidiore nota 107, 6. quisquis de meliore nota 68, 28.
- Notare*, lapide illa diem candidiore notat 68, 148. emulso labra notata sero 80, 8.
- Notescere*, notescatque magis mortuus 68, 48.
- Nothus*, adulterinus, falsus, At-tis notua mulier 63, 27. lumine 34, 15.
- Notus*, qua lubet esse notus optas 40, 6. Achilles, hostibus haud tergo, sed forti pectore notus 64, 340. amici sit penitus nota fides animi 102, 2. patris rapinae notae sunt populo 33, 7. non inter nota sepulera compositum 68, 97. — noti, subst. (Bekante), si tria notorum suavia repererit 79, 4.
- Novem*, continuas fututiones 32, 8.
- Noverca*, inuptae 64, 403. (Furio) est et pater et noverca 23, 3.
- Novus*, 1) maritus 61, 54. viro 66, 20. coniugis 61, 32. 68, 81. uupta 61, 80. 85, 95, 96, 100, 110, 120. nupta 66, 15.

- sidus 66, 64. munere 66, 38. mare 66, 45. libri 22, 6. umbilici 22, 7. nuntia 63, 75. Hymenaeo 66, 11. 2) in-suetum et insolitum rei indicat modum, libellum 1, 1. munus 11, 8. — novissimus: a) ultimus, remotissimus, a mare 1, 21. b) extremus, tristissimus, in casu 60, 4.
- Nox**, 1) nulla 8, 15. mirā 68, 145. vagā 61, 118. non viduas 6, 6. in longis 68, 83. — cum tacet nox 7, 7. noctis umbras 63, 41. nocte 62, 34. 66, 69. 2) tenebrae, gemina teguntur lumina nocte 51, 12. 3) oblivio, ne fugiens aetas illius hoc caecā nocte tegat studium 68, 44. 4) de morte, nox est perpetua nna dormienda 5, 6.
- Nubere**, Iulia Manlio nubit 61, 20. nulli se dicit mulier mea nubere malle, quam mihi 70, 1. quoi cum sit viridissimo nupta flore puella 17, 14.
- Nubes**, pulsae ventorum flamine 64, 240.
- Nudare**, nudantes reiceta veste papillas 66, 81.
- Nudatus**, surae 64, 129. corpore 64, 17.
- Nudus**, sinum 55, 11. — incultus, in arvo 62, 49.
- Nugae**, carmina nugalia, meas 1, 4.
- Nullus**, femina 64, 143, 144. 69, 1. mulier 75, 1. nulli illum pueri, nulli optavere puellae 62, 44. hanc (vitem) nulli agricolae, nulli ac coluere iuvenci 62, 53. — res 39, 16. 64, 136. domus 61, 66. 64, 335. tecto 64, 184. aratro 62, 40. praemia 66, 86. actas 64, 323. nocte 8, 14. sensibus 64, 165. amor 64, 336. clementia 64, 137. nulla fugae ratio, nulla spes 64, 186. fides 75, 3. venustas 86, 3. mica salis 86, 4. nullum (moechum) amans vere 11, 19. nullus subst., mi nullus erat, qui 10, 21. nulli se dicit mulier mea nubere malle 70, 1. nulla, quantum
- amabitur nulla 8, 5. 37, 12. — nullus pro: non, tantumdem omnia sentiens (alnus), quam si nulla sit usquam 17, 20.
- Num**, 55, 17. 60, 1.
- Numen**, 1) invicto 64, 201. 2) de potestate et maiestate deorum, neglecto numine Divum 64, 134. Divum numine abusum 76, 4.
- Numerare**, qui vestri numerare volt multa millia ludi 61, 209.
- Numerus**, quam magnus Libyssae arenae 7, 3. (uterque) ludebat numero modo hoc, modo illoc (versuum) 50, 5. siderum micantium subducat numerum prius 61, 208.
- Nummus**, si te nummi delectant 103, 3.
- Nunc**, sexcenties.
- Nunquam**, 62, 50. 65, 9, 10. 67, 22, 38.
- Nuntiare**, pauca nuntiate meae puellae non bona dicta 11, 15. si mihi vera nuntiantur 35, 11.
- Nuntium**, nova 63, 75.
- Nuntius**, beati 9, 5. horribilis 81, 10.
- Nuper**, 61, 217. 65, 5.
- Nupta**, nova 61, 80, 85, 95, 96, 100, 110, 120. novis 66, 15. dedatur cupido iam dudum nupta marito 64, 375. nupta tu quoque 61, 151. o nuptae 66, 87. nuptarum laus 111, 2.
- Nuptialis**, carmina 61, 12.
- Nutare**, non sine nutanti platano 64, 291. nutantibus pennis 66, 53.
- Nutrire**, Hamadryades Deae roscido nutriunt humore (ramulos myrti) 61, 25. — augere, beare, hunc locum villulamque palustrem nutrivit 19, 4.
- Nutrix**, 1) nuptam nutrix orienti luce revisens 64, 377. 2) mamma, Nymphas nutricum tenus exstantes e gurgite cauo 64, 18.
- Nux**, neu nuces pueris neget concubinus 61, 128. da nuces pueris, iners concubine 61, 131. concubine, nuces da 61, 135, 140. satis diu lusisti nucibus 61, 133.

O.

O, interiect., sexcenties.

Obdurare, tu, Catulle, destinatus obdura 8, 19. obstinata mente perfer, obdura 8, 11. iam Catullus obdurat 8, 12.

Obesse, taedet obstque magis (fecisse benigno) 73, 4.

Obesus, pinguis, Etruscus 39, 11.

Obitus, quistellarum ortus comperit atque obitus 66, 2.

Obiurgare, Gellius audierat patrum obiurgare solere, si 74, 1.

Oblectare, non veterum dulci scriptorum carmine Musae oblectant 68, 8.

Obliterare, haec vigeant mandata, nec ulla obliteret aetas 64, 232.

Oblivisci, si tu oblitus es 30, 11. seclis obliviscentibus 68, 43. oblitio pectore 64, 208. miserae oblita (virginis) 65, 21. — c. acc., bonum oblita es fa-

cius 66, 27. c. gen., si (Lesbia) nostri oblita taceret 83, 3.

Obloqui, nunc gannit et obloquitur 83, 4.

Obscenus, Troia 68, 99.

Obscurare, flammis ut rapidi solis nitor obscuretur 66, 3.

Obscurus, 1) ferrugine 61, 227. — 2) occultus, orgia 64, 260.

Obscure, ne quis liminis obseret tabelam 32, 5. — licet obseres palatum 55, 21.

Obsidere, Troica obsidens longinquo moenia bello (Agamemnon) 64, 346.

Obsistere, si quoi bono sacer alarum obstitit hircus 71, 1.

Obstinatus, mente 8, 11.

Obterere, Troia Rhoeo subter litore tellus (fratrem) obterit 65, 8.

Obtingere, si quidquam cupido optauitque obtigit unquam 107, 1.

Obvius, solus in Libya caesio veniam obvius leoni 45, 7. — lateque et cominus obvius frangens (pinus) 64, 109.

Occasus, vortor in occasus 66, 67.

Occidere, soles occidere et redire possunt 5, 4. cum semel occidit brevis lux 5, 5.

Occinere, de via mulier aves ostendit occinentes 25, 5.

Occupare, in re sua occupati 15, 8.

Ocellus, 1) turgidulus 3, 18. ebrios 45, 11. nec nigris 43, 2. moestis 64, 60. ut non somnus tegeter quiete ocellos 50, 10. 2) de plurimum rerum optima et praestantissima, peninsularum, Sirmio, insularumque ocellule 31, 2. hinc de homine, quem maxime amamus, preces, oramus, cave despuas, ocellule 50, 19.

Octavus, hora 80, 3.

Octo, homines rectos 10, 20.

Oculus, 1) mortales 64, 17. mellitos 48, 1. labantes languore 63, 37. effoscos 108, 5. lacrimantibus 63, 48. radiantibus 63, 39. iucundum os oculisque suaviabor 9, 9. — rem nobis carissimam significant oculi: te plus oculis meis amarem 14, 1. (passerem) plus oculis suis amabat 3, 5. ambobus mihi quae carior est oculis 104, 2. eripere ei noli, multo quod carius illi est oculis 82, 4. si quid carius est oculis 82, 2, 4. si tibi vis oculos debere Catullum 82, 1. — ad spectus, ereptum nostris ex oculis 65, 8.

Odisse, odi et amo 85, 1. munere isto odissem te odio Vatiniano 14, 3. — neu me odisse putes hospitis officium 68, 12.

Odium, Vatiniano 11, 3. nimio Venereis 63, 17. — estne novis nuptis odio Venus 66, 15.

Odor, 1) iurando 64, 285. suaves 64, 87. 2) foetor, illam affligit odore 71, 6. 3) de rebus, quae faciunt odorem, fragrantem Assyrio venit odore domum 68, 141.

Offerre, se obtulit Arsinoes Chloridos ales equis 66, 54. — parare, qualem Minoidi Iuctum obtulerat (Theseus) 64, 249.

Officium, 1) pro multis 68, 150. quantis iuverit officiis 68, 42. 2) quod facere nos decet, Pflicht, pio 75, 6. hospitis officium 68, 12.

Offirmare, quia te animo offirmas 76, 11.

Oleum, palaestra, ego eram decus olei 63, 64.

Olfacere, quod (unguentum) tu cum olfacies 13, 13. utrumque os an culum olfacierem Aemilio 97, 2.

Olim, 64, 76, 212. 67, 4, 47. 68, 153. 96, 4.

Oliva, 1) fructus, glauca 20, 9. 2) arbor, prope Deliam 34, 8.

Olivum, unguentum, Syrio 6, 8.

Olla, ipsa olera olla legit 94, 2.

Olus, ipsa olera olla legit 94, 2.

Omen, cum kono 61, 166. divino 64, 384.

Omentum, pingue 90, 6.

Omnino, 98, 5, 6.

Omnipotens, Iupiter 64, 171.

Omnis, 1) femellas 55, 7. pusilli et semitarii moechi 37, 16. e meis amicis 9, 1. lumina mundi 66, 1. ferarum latibula 63, 54. in libellis 55, 4. medullis 55, 30. articulis 99, 8. unguentis 66, 77. venena 14, 19. hendecasyllabi 42, 2. riuores 5, 3. monstra 104, 4. tua dicta factaque 30, 9. cachinnis 13, 5. sensus 51, 5. gaudia 68, 23, 95. delicias 88, 25. bona 68, 158. 77, 4. virtutum 68, 90. Veneres 86, 6. fructus amoris 55, 19. annos 45, 4. saeculo 78, 9. — boni beatique 37, 14. ab insciis 61, 223. suos 58, 3. bella 3, 14. fanda, nefanda 64, 406. — omnia (a te dictaque factaque) ingratae perierunt credita menti 76, 9. omnium (moechorum) ilia rumpens 11, 13. pessimum omnium (poetarum) poeta 49, 5, 6. optimum omnium (poetarum) patronus 49, 7. bene nam valetis omnes (tu et pater et noverca etc.) 23, 7. omnibus his (genitori etc.) Thesei dulcem praecipit amorem 64, 120. tu praeter omnes (bonos et moechos) 37, 17. omnia haec (prata, arva etc.) magna sunt 115, 7. omnia haec (hortulum et vineam) necesse Priapo praestare 19, 17. omnia haec (ire ad Hyrcanos etc.) tentare simul parati 11, 13. omnia quae (mitram, amictum, strophium) fluctus salis alludebant 64, 66. — omnes et omnia, substant., nimirum idem omnes fallimur 22, 18. iustitiam omnes cupida de mente fugarunt 64, 399. ad me omnes clamant 67, 14. hunc metunt omnes 69, 7. longe ante omnes mihi quae me carior ipso est 68, 159. si nos omnino vis omnes perdere 98, 5. perambulabit omnium cubilia 29, 8. requierant omnibus aures 84, 7. omnibus via omnes surripuit Veneres 86, 6. canaanitas omnia omnibus annuit 51, 163. quasi tuta mi omnia forent 30, 8. si uou omnia, displicere vellem tibi 54, 4. omnia muta, omnia sunt deserta 64, 186, 187. omnia sunt ingrata 73, 3. omnia plena puellis cognata 89, 3. dum omnia desint 114, 5. pumice omnia aequata 22, 8. omnia si facias 75, 8. omnia sentiens 17, 20. omnia experiris 21, 6. socer generique perdidistis omnia 29, 25. — 2) quisque, aevum 1, 6. genus 114, 3. culpa 91, 9. modo 99, 12. 3) totus, tuus furor 63, 92. vitae spatium 63, 90. Chalybon genus 66, 48. e pectore 76, 22.

Omnivolus, Iovis 68, 140.

Onus, 1) onus iugi 63, 33. 2) molestia, ingratum tremuli tolle parentis onus 68, 142. 3) curae, cum mens onus reponit 31, 8.

Onyx, iucunda mihi munera libet onyx, vester onyx, 66, 82, 83.

Opacus, barba 37, 19. per nemora 63, 32. opaca silvis redimita loca 63, 3.

Opera, tua 3, 17.

Operire, tantum operire soles aut aperire domum 67, 40. piger his labantes languore oculos sopor operit 63, 37.

Oportere, c. inf., mulier quod dicit

- nmanti, in vento et rapida scribere oportet aqua 70, 4. — e. coui., Magus ex matre et gnato gignatur oportet 90, 3.
- Oppetere*, aut mortem oppeteret Theseus aut praemia laudis 64, 102.
- Oppido*, adv. 54, 1.
- Opplere*, oppletur laetanti regia coetu 64, 33.
- Opprimere*, villula nostra non ad Austri flatus opposita est 26, 2.
- Opprimere*, fortuna casuque oppressus acerbo 68, 1.
- Opprobrium*, qui alicui est dedecori, opprobria Romuli Remique 28, 15.
- Ops*, 1) Emathiae opis 64, 325. 2) auxilium, si quibus unquam ipsa in mortelisticis opem 76, 18. Romuli bona sospites ope gentem 34, 24. bona Iupiter auctet ope 67, 2.
- Optare*, optavit genitor primaevi funera gnati 64, 102. multi illum (flore) pueri, multae optavere puellae 62, 42. nulli illum pueri, nullae optavere puellae 62, 44. magis haec quid optandum vita 107, 8. — e. inf., ipse valere opto 76, 25. qua lubet esse notus optas 40, 6. suum Theseus pro caris corpus Athenis proficere optavit 64, 82. aurant optantes Colchis avertere pellem 64, 5. — si quidquam cupido optantique obigit unquam 107, 1.
- Optatum*, subst., portans optata maritis Hesperus 64, 329.
- Optatus*, a di., lumine 66, 79. tempore 64, 22. lucas 64, 31. hymenaeos 64, 141. amores 64, 373. quid datur a divi felici optatus hora 62, 30.
- Optimus*, tu optimus omnium (poetarum) patronus 49, 7. Saturnalibus, optimo dierum 14, 15. furum optime balneariorum 33, 1. — si optima fias 75, 7. ab optima matre 61, 228. — in eompellationibus, Veranni optime 28, 3.
- Opulentus*, regia 64, 43.
- Opus*, acquabat semper opus dens 64, 316. ne sublimis aranca deserto in Manli nomine opus faciat 68, 50.
- Opus*, in declin., palmulis opus foret volare 4, 5.
- Ora*, Hellespontia, ceteris ostreosior oris 18, 3, 4. Thessala 64, 282. a patriis 64, 132. (montem) maximum in oris progenies Thiae clara supervehitur 66, 43. — cur non exsilium malasque in oras itis 33, 5. — vestis extrema pars, Saum, candida purpurea (vestem) Tyro incluxerat ora 64, 309.
- Oraclum*, 1) oraclum Iovis inter aestuosi 7, 5. 2) vaticinium, veridicum 64, 327.
- Orare*, preces nostras, oramus, cave despuas 50, 19. oramus, demonstres, ubi sint tuae tenebrae 55, 1.
- Oratio*, plenam veneni et pestilentiae 44, 11.
- Orator*, cum orator excitat fletum 39, 3.
- Orbis*, totum (Oceanus) amplectitur orbem 64, 30.
- Orbus*, mater 39, 5. — cubile 66, 21.
- Orgia*, obscura 64, 250. orgia, quae frustra cupiunt audire profani 64, 261.
- Orii*, orienti luce 64, 377. orto sole 63, 67.
- Orieilla*, imula 25, 2.
- Origo*, ex ultima 4, 15.
- Ortus*, stellarum ortus atque obitus 66, 2.
- Os*, 1) iucundum 9, 9. in clauso 55, 18. non sicco 43, 3. purpureo 45, 12. udo 64, 131. — utrumne os an culum olfacerem Aemilio 97, 2. ridentem catus ore Gallicani 42, 9. ne quidquam nostro contractum ex ore maneret 99, 9. ut pervenias in ora volgi 40, 5. 2) facies, vultus, aurei 63, 39. floridulo 61, 193. tristi 63, 24. ruborem ferreo canis exprimamus ore 42, 17. nunc tuum cinerarius tondet os 61, 139. pudicitiam suae matris indicet ore 61, 225.
- Osculatio*, nostrae seges osculationis 48, 6.
- Osculum*, (compar columbi) dicitur oscula mordenti semper decerpere rostro 68, 127.
- Ostendere*, 1) Oetaeos ostendit noctifer ignes 62, 7. saepius et sese mortali ostendere coetu coelicolae solebant 64, 386. de via mulier aves ostendit occincentes 25, 5. 2) nuntiare, declarare, sospitem Erichtheum se ostendit visere portum 64, 211.
- Ostentare*, ostentant omnia letum 64, 187.
- Ostium*, claudite ostia, virgines 61, 231.
- Ostreosus*, ora Hellespontia, ceteris ostreosior oris 18, 4.
- Otiosus*, Varus me duxerat e foro otiosum 10, 2. otiosi multum lusimus in meis tabellis 50, 1.
- Otium*, otium tibi molestum est 51, 13. otio exultas 51, 14. otium et reges prius et beatas perdidit urbes 51, 15. me recuravi otioque et ertica 44, 15. — libera 68, 104.
- Ovile*, meis pinguis agnus ex ovilibus 20, 12.

P.

- Pacare*, pacato in thalamo 68, 101.
- Pacificare*, vovendum cum sanguine sacro hostia caelestes pacificasset heros 68, 76.
- Paedicare*, paedicare cupis meos amores 21, 4. — male tractare, paedicabo ego vos et irrumabo 14*, 4. 16, 1, 14.
- Palaestra*, abero palaestra 63, 60.
- Palam*, 25, 8. 61, 203.
- Palari*, palans sonitus 63, 74.
- Palatum*, licet observes palatum 55, 21.

- Palimpsestus*, in palimpsesto relata (carmina) 22, 5.
- Pallere*, pallentes cucurbitae 19, 13.
- Pallidulus*, pedem 65, 6.
- Pallidus*, hospes, inaurata pallidior statua 81, 4.
- Pallium*, remitte pallium mihi meum 25, 6. — pertundo tunicamque palliumque 32, 11.
- Palma*, 1) infirmis 64, 352. proceris 64, 262. — remus, abiectis 64, 7. 2) victorica, non facilis nobis palma parata est 62, 11.
- Palmula*, remus, tuo imbuisse palmulas in aequore 4, 17. sive palmulis opus foret valare sive linteae 4, 4.
- Palas*, putidae 17, 10. in cava 17, 4. emulsa 68, 110. possideat paludes 115, 5.
- Paluster*, villulam 19, 1.
- Pampineus*, sub umbra 19, 14.
- Pampinus*, virente 20, 8.
- Pandare*, cur nunc tam latera exfututa pandas 6, 13.
- Pandere*, aperire, claustra pandite ianuae 61, 76. — dicere, nuntiare, (oraculum) laeta tibi pandunt luce sorores 64, 326.
- Pangere*, quod pepigere viri, pepigerunt ante parentes 62, 28.
- Panis*, devolutum ex igne 59, 4.
- Papaver*, luteum 19, 12. 61, 195.
- Papilla*, luctantes 64, 65. in roseis 55, 12. a tuis teneris 61, 105. nudantes recta veste papillas 66, 81.
- Papyrus*, velim Caecilio, papyre, dicas 35, 2.
- Par*, 1) dies 61, 38. casu 28, 11. maculae 57, 3. ille mi par esse deo videtur 51, 1. 2) gewachsen, qui se ferro postulet esse parem 66, 42. 3) canveniens, conubiis 62, 57. cauent quod visere par est 62, 9.
- Parare*, 1) pares nobis novem continuas futiones 32, 7. quis deus vecordem parat excitare rixam 40, 4. languidulos parat tecum coniungere somnos 64, 332. 2) sibi conciliare, sibi comparare, non possem octo homines parare rectos 10, 20. Cinna Gaius sibi paravit 10, 30. utor tam bene quam mihi pararim 10, 32. multa parata manent ex hoc ingrato gaudia amore tibi 76, 5.
- Paratus*, a di., crux 20, 18. non facilis nobis, aequales, palma parata est 62, 11. ubi erit foris paratum (scortum) 15, 12. — c. i. n. f., amare omnes sum assidue paratus annos 45, 4. omnia haec tentare simul parati 11, 14. — salire paratum habes 17, 2.
- Parcere*, nihil promittere parcunt 64, 146.
- Parens*, (pater) tremulos 61, 51. tremuli 68, 142. prisci 64, 159. confecto aetate 68, 119. moesto 64, 210. egreium 67, 29. — non parens (quit) stirpe iungier 61, 67. cum coniuge lignea parentis 23, 6. virgo minus est invisa parenti 62, 58. ianua inunda parenti 67, 1. est pulchre tibi cum tuo parente 23, 5. — parentes: pater et mater, quod pepigerunt ante parentes 62, 28. virginitas tua ex parte parentum est 62, 62. parentum gaudia 66, 15. destitit extinctos gnatos lugere parentes 64, 401. — maiores, prisco more parentum 101, 7.
- Parere*, pater cum matre, quibus parere necesse est 62, 61.
- Parere*, 1) de floribus, fundere, submittere, aura parit flores tepidi fecunda Favoni 64, 283. — 2) exstruere, parare, Medi peperere novum mare 66, 45.
- Pariter*, 57, 6. 64, 302.
- Pars*, tertia pars (virginitatis) patri data, pars data tertia matri 62, 63. ego mei pars 63, 69. infima inguinum parte 60, 2. horum pars, pars 64, 257, 258, 259, 260. ex parte 62, 62. — regio, locus, parte ex alia florens volitabat Iacchus 64, 252. non se sublevat ex sua parte 17, 18. — ex parte mea (quod ad me attinet) 75, 4.
- Parthenice*, alba 61, 194.
- Particeps*, dum vestri sim particeps amoris 55, 22.
- Parum*, me putatis parum pudicum 16, 4. versiculi parum pudici 16, 8. parum expatrat, an parum helluatus est 29, 17.
- Parvulus*, Torquatus 61, 216.
- Parvus*, monumenta 95, 9. munera 19, 9. commoda tam beata noli putare parvi 23, 25. a parva virgine 66, 26.
- Pascuum*, meis capella delicata pascuis 20, 10.
- Passer*, bellum 3, 15. miselle 3, 16. passer, deliciae meae puellae 2, 1. 3, 4. passer mortuus est 3, 3.
- Passim*, 64, 66, 255, 278, 359.
- Patefacere*, clausam lato patefecit limite campum 68, 67.
- Pater*, domini pauperis tugurii pater filisque 19, 6. Vibenni pater 33, 2. dextra pater iniquitatore est 33, 3. (Furio) est pater 23, 3. (virginem) pater (coniugi) tradidit ipse, ipse pater cum matre 62, 60, 61. pater illius nati violasse cubile dicitur 67, 23. Thetidi pater ipse ingandum Pelea sensit 64, 21. pater praecipitem sese scopulorum e vertice iecit 64, 242. pater ut gnatos diligit et generos 72, 4. tremula patris dormientis in ulna 17, 13. patris rapinae 33, 6. patris auxilium sperem 64, 180. sit suo similis patri 61, 221. tertia pars (virginitatis) patri data 62, 63. — dulce rideat ad patrem 61, 219. — pater divum 64, 299, 388. — auctor, Aureli pater esuritionum 21, 1.
- Patere*, 1) patente porta 15, 18. non patet egressus 64, 185. 2) exstare, apparere, eequidnam in tabulis patet luelli expensum 28, 6.
- Paternus*, morte 64, 217. dextra 69, 143. bana 29, 18.
- Pathicus*, Aureli 13, 2. Mamurrae 57, 2. Naso multus es et pathicus 112, 2.
- Pati*, 1) tolerare, tua verbera patere 63, 81. 2) permittere, concedere, si pati potestis 42, 5. c. a. c. u. s. e. i. n. f., quis potest pati Mamurram habere, quod Gallia habebat uncti 29, 1. nolite pati nostrum vauescere luctum 64, 199. non se contingi patiuntur lumine claro (dii) 64, 409.

- Patria*, patria o mea creatrix, patria o mea genetrix 63, 50. patriam adlocuta est 63, 49. quibus locis te positam, patria, rear 63, 55. patria abero 63, 59.
- Patrimonium*, uneta 29, 23.
- Patrius*, ab oris 64, 132.
- Patrona*, Virgo 1, 9.
- Patronus*, optimus omnium (poetarum) patronus 49, 7.
- Patruus*, bonus 89, 3. patruus patruum monstret adulterium 70, 6. patruum uxorem 74, 3. quamvis irrumet ipsum nunc patruum, verbum non faciet patruus 74, 6. Gellius audierat patruum obiurgare solere, si 74, 1. patruum reddidit Harpocratem 74, 4. patruum non sinit esse maritum 88, 3. fratres efficere ex patruo 111, 4.
- Paucus*, non bona dicta 11, 15. diebus 13, 2.
- Paulo*, 68, 131. ante 66, 51.
- Paulum*, 1) subst., paulum quid lubet adlocutionis 38, 7. 2) adv., mihi paulum istos comoda 10, 25.
- Pauper*, tugurii 19, 6. heri 20, 4.
- Pax*, pace tua fari haec liceat 66, 71.
- Peccare*, non peccatum a me quisquam pote dicere quidquam 67, 11.
- Peccatum*, meum quod non es ulta peccatum 44, 17.
- Pectus*, 1) levi velatum amictu 64, 64. forti 64, 340. putrida 64, 352. malam pectore expulsi tussim 44, 7. 2) animus, cuncto 64, 92. ex toto 64, 69. 66, 24. ex omni 76, 22. imo 64, 125. veri 66, 74, 198. intimo 61, 177. immemori 64, 123. oblitto 64, 208. immite 64, 138. lactanti 64, 221. moesto 64, 202. — frons exspirantes praeporat pectoris iras 64, 194. pectore Attis sua facta recoluit 63, 45. spinosas Erycina serens in pectore curas 64, 72.
- Pecus*, 1) laevum pecoris hostem 63, 77. flos ignotus pecori 62, 40. 2) Cybels sacerdotes, Gallae, Dindymenae dominae vaga pecora 63, 13.
- Peditum*, subtile et leve 54, 3.
- Peterare*, per consulatum peierat Vatinius 52, 3.
- Pelagus*, in pelagi vastos aestus 64, 127. truculenta pelagi 63, 16. prope marmora pelagi 63, 88.
- Pellere*, 1) pelle humum pedibus 61, 14. juvenis fugiens pellit vada remis 64, 58. 2) loco suo movere, treiben, pulsae ventorum flamine nubes 64, 240. undae elementis flamine pulsae 64, 273. — sol pepulit noctis umbras 63, 41. — tractare, (Parcae) clarisona pellentes vellera voce 64, 321.
- Pellucere*, in acrii pellucens vertice montis rivus 68, 57.
- Pellucidulus*, lapidis 69, 4.
- Pendere*, 1) (Prometheus) pendens e verticibus praeruptis 64, 298. pendens sicula 67, 21. 2) pendere ex aliquo = toto animo addictum esse alicui, ex te tota pendebat perdita mente 64, 70.
- Penetralis*, focus 68, 102.
- Penetrare*, sive in extremos penetrabit Indos (Catullus) 11, 2.
- Peninsula*, peninsularum, Sirmio, insularumque ocella 31, 1.
- Penis*, infesto pueris bonis malisque 15, 9. languido senis 25, 3.
- Penite*, illi non minus ac tibi pectore uritur intimo flamma, sed penite magis 61, 178.
- Penitus*, 1) tota penitus mente laborent 62, 14. penitus moestas exedit cura medullas 66, 23. penitus nota lides animi 102, 2. 2) longe, Smyrna cavas Atacis penitus mittitur ad undas 95, 5.
- Penna*, nutantibus 66, 53.
- Pennipes*, Perseus 55, 25.
- Per*, praep. 1) de loco, per medium iter populi 68, 60. per iter tenebricosum 3, 11. per medium Athon 66, 46. per aethicis auras 66, 55. per impotentia freta 4, 18. multas per gentes et multa per aequora 101, 1. per opaca memora 63, 32. liquidas Neptuni per undas 64, 2. 2) de tempore: inter, per iocum atque vinum 50, 6. 3) de causa, propter, per quam non licet esse negligentem 10, 34. 4) in iuribus iurandis, bei, per consulatum peierat Vatinius 52, 3. 5) modum indicat, quo aliquid fit, ire praecipitem in lutum per caputque pedesque 17, 9.
- Peraeque*, pulvinus peraeque et hic et illic attritus 6, 9.
- Perambulare*, perambulabit omnium cubilia 29, 8.
- Percellere*, certa Stymphalia monstra sagitta perculit (Amphitryoniades) 68, 114.
- Percurrere*, (Brixiam) molli percurrit flumine Mela 67, 33. (te miserum) percurrent raphanique mugilesque 15, 19.
- Percutere*, percussae virginis 64, 365.
- Perdespere*, patruum perdespuit ipsam uxorem (Gellius) 74, 3.
- Perdere*, socer generique perdidistis omnia 29, 25. mens se officio perdidit ipsa pio 75, 6. otium et reges prius et beatas perdidit urbes 51, 16. — cruciare, enecare, cur me tot male perderes poetis 14, 5. si nos omnino vis omnes perdere, dicas 98, 5.
- Perdite*, ni te perditte amo 45, 3. non tam perditte amarem 104, 3.
- Perditus*, 1) quali spe perditta nitur 64, 177. quod vides perisse, perditum dicas 8, 2. in hoc perditto amore 91, 2. 2) immodice amans, ex te toto pendebat perditta mente 64, 70. — 3) abiectus, vilis, o lutum, Iupanar, aut si perditus potest quid esse 42, 14.
- Peredere*, multis languoribus peresus essem 55, 31.
- Peregrinus*, labore 31, 8.
- Perennis*, quidquid hoc libelli est, plus uno maneat perenne seculo 1, 10.
- Perferre*, obstinata mente perfer, obdura 8, 11.
- Perfidia*, carmine, perfidiae quod post nulla arguet aetas 64, 323.
- Perfidus*, navita 64, 174. Theseu 64, 132, 133. iam non dubitas fallere, perfide 30, 3.
- Perfundere*, perfudere manus fraterno sanguine fratres 64, 400. metaph., complere, tibi flexanimo mentem perfundat amore 64, 331.

Pergere, perge, ne remorare 61, 200. c. inf., sine mora facere aliquid, fortfahren, perge linquere Aonios specus 61, 27.

Perhibere, perhibent electos iuvenes Cecropiam solitam esse dapem dare Minotauro 64, 76. (Ariadnam) perhibent clarisonas imo iudisse e pectore voces 64, 124.

Periculum, non casus alios periculum (timetis) 23, 11. non tibi periculum est, ne 61, 87.

Perire, 1) finem capere, interire, omnia tecum una perierunt gaudia nostra 68, 23, 95. omnia quae ingratae perierunt credita mentis 76, 9. quod vides perisse, perditum ducas 8, 2. ut Chalybon omne genus pereat 66, 48. 2) summa affici miseria, cruciari, continuo ut die periret 14, 14. ipse perit podagra 71, 6. 3) deperire, perditum amare, qui potest plurimum perire 43, 5.

Periurium, devota 64, 135. nihil periuriam curant 64, 148.

Periurus, Pelopis 61, 347.

Permiscere, alta tepescit permixta flumina caede 64, 361. — omnia fanda, nefanda, malo permixta furore 64, 406.

Permulcere, candida permulcus liquidis vestigia lymphis 64, 162. (floribus et corollis) permulsa domus 64, 285.

Pernicies, eripite hanc pestem perniciemque mihi 76, 20. — de eo, quod affert perniciem, lymphae, vini pernicies 27, 6.

Perniciter, viden' ut perneciter exsiluere (ignes) 62, 8.

Pernix, puellae 2, 12.

Pernumerare, (basia) non pernumerare curiosi possint 7, 11.

Perpeti, non sancta Venus molli requiescere somno desertum perpetitur 68, 6.

Perpetuus, nox 5, 6. mihi proponis amorem perpetuum fore 109, 2. — in perpetuum have atque vale 101, 10.

Persaepe, 64, 341.

Perscribere, puto esse ego illi millia (versuum) aut decem aut plura perscripta 22, 5.

Persequi, persequamur eam 42, 6. — vir probra turpia persequens 61, 103.

Persolvere, (poenam Prometheus) siliici restrictus membra catena persolvit 64, 298.

Perspicere, poema, ex quo perspiceres meum dolorem 50, 17. tua nobis perspecta amicitia 100, 6.

Pertundere, pertundo tunicamque palliisque 32, 11.

Pervenire, auge ut pervenias in ora volgi? 40, 5.

Pervigilare, cum matre abiectis pervigilat tunicis 88, 2. — cum meus anxia pervigilat 68, 8.

Pervincere, hoc est tibi pervincendum 76, 15.

Pervolvere, Smyraam incana diu seculari pervolvent 95, 6.

Perurere, intestina perurere 77, 3.

Pes, 1) citato 63, 2. properante 63, 30. propero 63, 31. vago 63, 86. 64, 278. pallidulum 65, 6. molli 68, 70. ni-

veo 61, 10. non bello 43, 2. aureolos 61, 167. laeti 46, 8. attractis 15, 18. — per caputque pedesque 17, 9. ante pedes 64, 67, 319. — ad Idae tetuli nemora pedem 63, 52. illuc, unde malum pedem tulistis, pessimi poetae 14, 22. inde pedem sospes reflexit 64, 112. pelle humum pedibus 61, 14. — 2) de aliis rebus: a) in supellectile, nimis candido pede lecti 61, 115. — b) furcula lecticae, fractum veteris grabati 10, 22. — c) infima veli parte, utrumque Iupiter simul secundus incidisset in pedem 4, 21.

Pessimus, poeta 49, 5, 6. poetae 14, 23, 36, 6. — lascivus, luse, puella 36, 9. puellae 55, 10.

Pestilens, o ventum horribilem atque pestilentem 26, 5.

Pestilentia, orationem plenam veneni et pestilentiae 44, 12.

Pestis, 1) crudelis 64, 76. 2) de rebus vel hominibus, qui afferunt perniciem atque interitum, eripite hanc pestem (ingratum amorem) perniciemque mihi 76, 20. nostrae pestis amicitiae (perfidus amicus) 77, 6. crudelem nasorum interfecte pestem (hircum alarum) 69, 9.

Petitor, orationem in Antium petitorum 44, 11.

Petere, 1) Idomeneosne petam montes 64, 178. alicuius petentes loca 63, 14. pete nobiles amicos 28, 13. 2) poscere, orare, ab indignis praemia nulla peto 66, 86. quae tunc vir petet, cave ne neget, ne petitum aliunde eat 61, 152, 153. modicaeque et Musarum hinc petis et Veneris 68, 10. ne amplius a misero dona beata petas 68, 14. veniam peto pudentem 15, 2. quod tibi non utriusque petiti copia facta est 68, 39. 3) appetere, affectare, casto petitis iura cubili 66, 83. summa prospectum ex arce petebat 64, 242. si se Iupiter ipse petat 70, 2. quis Deus magis ac magis est petendus amantibus (quam Hymenaeus) 61, 47.

Phaselus, ille, quem videtis 4, 1. iste post phaselus antea fuit comata silva 4, 10. tibi haec fuisse et esse cognitissima ait phaselus 4, 15.

Pietas, novum spreta 64, 387. mira 67, 29. pro pietate mea 76, 26.

Piger, sopor 63, 37.

Pignus, quovis Sabinum pignore esse contendunt 14, 4.

Pila, nona 37, 2.

Pileatus, a fratribus 37, 2.

Pilosus, nates 33, 7. — dico his pilosis 16, 10.

Pilus, praetor non faceret pili cohortem 10, 13. nec pili facit uni (puellam) 17, 17.

Pineus, taedam 61, 15. texta 64, 10.

Pingere, picta corolla 19, 10. 20, 6.

Pinguis, agnus 20, 12. omentum 90, 6. — mensas 62, 3. — solum 68, 110.

Pinus, conigeram 61, 106. Peliaeo prognatae vertice pinus (navis pinea) 64, 1.

Pipilare, (passer) ad solam dominam usque pipilabat 3, 10.

- Piscis*, (Formianus saltus) in se habet pisces 114, 3.
- Pistrinum*, pistrino traditur atque asi- no 97, 10.
- Pituita*, mala nasi 23, 17.
- Pius*, 1) poetam 16, 5. cruorem 68, 79. antiquis 68, 114. 2) de grato animo erga omnes, quibuscum propinquitatis vel amicitiae vinculis coniuncti sumus, filii 39, 4. desine aliquem fieri posse putare pium 73, 2. eum se cogitat esse pium 76, 2. se officio perdidit ipsa (mens) pio 75, 6.
- Placare*, divam placabis festis luminibus Venerem 66, 90.
- Placere*, si placet Dionae 56, 6. quocumque placet tibi nomine 34, 21. ita Caccilio placeam 67, 9. nil mihi tam valde placeat 68, 77. non facta impia coelicolis placent 30, 4. nil nimium studeo tibi velle placere 93, 1.
- Placidus*, mare 64, 270.
- Plangere*, plangebant alii proceris tympana palmis 64, 262.
- Plangor*, leni 64, 274.
- Planta*, fulgentem 68, 71.
- Platanus*, non sine nutanti 64, 291.
- Platea*, istos, qui in platea modo huc modo illuc praetereunt 15, 7.
- Plectere*, (flores) indistinctis plexos tulit corollis 64, 284.
- Plenus*, sacculus est araneorum 13, 8. tam omnia plena puellis cognatis 89, 3. orationem plenam veneni et pestilentiae 44, 12. pleni ruris et inficetiarum annales 36, 19.
- Plaxenum*, veteris 97, 6.
- Plumbum*, membrana directa plumbo 22, 8.
- Plumipes*, adde huc plumipedes volatilesque 55, 27.
- Plurimus*, versus 22, 3. furta 68, 140. munera 68, 153. mala 83, 1. qui pote plurimum perire 45, 5.
- Plus*, millia versuum 22, 4. quid plura commemorem 64, 116. divis 68, 115. — plus, adv. 1) 3, 5, 14, 1. 58, 3. 110, 7. 2) de tempore: diutius, carmen plus uno maneat perenne sacculo 1, 10.
- Poculum*, collucent pocula mensis 64, 45.
- Podagra*, tarda 71, 2. ipse perit podagra 71, 6.
- Poema*, hoc tibi poema feci 50, 16. poema eum scribit 22, 16. simul poemata attingit 22, 15.
- Poenae*, veteris 64, 296. cum longa 40, 8. vindicte 64, 192. — poenam misero proponis amori 99, 15. ne poenas Nemesis reposeat a te 50, 20. coactam poenas exsolvere caedis 64, 77.
- Poenitere*, quod egi, iam iamque poenitere 63, 73. te ut poeniteat postmodo facti 30, 12.
- Poeta*, pessimus omnium 49, 5, 6. pessimi 36, 6. 14, 23. tenero 35, 1. pium 16, 5. cur me tot male perderes poetis 14, 5.
- Pol*, velim pol, inquis: at pol ecce villicus venit 20, 19.
- Polire*, pulvinar Indo dente politum 64, 48.
- Pollex*, in prono 64, 314.
- Polliceri*, me cunctis divis pollicita ea 66, 31. caesariem multis (Berenice) deorum pollicita est 66, 10.
- Polluere*, polluto corpore 62, 46.
- Pondus*, prono 62, 51. partes genitalales, devolvit illa acuta sibi pondera silice 63, 5.
- Ponere*, mihi ponitur picta vere corolla 19, 10. 20, 6. me sidus in antiquis divanovum posuit 66, 64. — quibus locis te positam, patria, rear 63, 55.
- Pons*, bonus 17, 5. longo 17, 1. quendam municipem meum de tuo volo ponte ire praecipitem 17, 8. eum volo de tuo ponte mittere pronom 17, 23.
- Ponticulus*, assulitantis 17, 3.
- Pontus*, caeruleo 36, 11. ponti truculentum acquir 64, 179.
- Poples*, submisso 64, 371.
- Populus* (arbor), arida 20, 2.
- Populus*, gens, natio, nemone in tanto potuit populo esse bellus homo 81, 1. — vulgus (dic Leute), densi 68, 60. populus tumido gaudeat Antimacho 95, 10. populi arbitrio 108, 1. patris rapinae notae sunt populo 33, 7. isti populo ianua quidque facit 67, 12. ianuae non licet populum auscultare 67, 39.
- Porcus*, Umber 39, 11.
- Porrigere*, 1) Torquatum porrigens teneras manus 61, 218. 2) porrigi = mori, porrecto senec 67, 6.
- Porro*, 45, 3. 68, 45.
- Porta*, patente 15, 18.
- Portare*, capella in urbem adulta lacto portat ubera 20, 11. Chiron portans silvestria dona 64, 280. talia Cretam funera portarentur 64, 83. dulcia nocturnae portans vestigia rixae 66, 13. — metaph., afferre, domum per iuria portas 64, 135. portans optata maritis Hesperus 64, 329.
- Portus*, sospitem Erechthemum se ostendit visere portum 64, 211.
- Poscere*, millia me decem poposcit 41, 2.
- Posse*, c. infinit., non possum reticere 68, 41. non possum fletibus ullis tantillum vestrae demere saevitiae 99, 5. nates pilosas non potes esse venditare 33, 8. quis hoc potest videre, quis potest pati 29, 1. quid hic potest nisi uncta devorare patrimonia 29, 22. si perditus potest quid esse 42, 14. nil potest sine te Venus commodi capere 61, 61. nulla potest mulier tantum se dicere amatam 75, 1. si quidquam sculneris accidere a nostro dolore potest 96, 2. si pati potestis 42, 5. si quid proficere amplius potestis 42, 23. soles occidere et redire possunt 5, 4. quod pruriat incitare possunt 16, 9. dentes vel silicem comesse possunt 23, 4. quaecumque homines bene quocumque aut dicere possunt aut facere 76, 7. in vestras (me) potuit ducere sedes 64, 160. nullane res potuit crudelis flectere mentis consilium 64, 136. nemone in tanto potuit populo esse 81, 1. non est quisquam, quem non in aliqua re videre Saffenum possis 22, 20. non unquam digitum inquinare possis 23, 23. natam possis complexu avellere matris 62, 21. ista cum lingua pos-

sis culos lingere 98, 4. ne quis malus invidere possit 5, 12. facite ut vere promittere possit 109, 3. basia quae non pernumerare curiosi possint 7, 12. tecum ludere possem 2, 9. ut non possem octo homines parare rectos 10, 20. carmina uti possem mittere Battiadae 116, 2. nec tacere posses 6, 3. qui pedem grabati in collo sibi collocare posset 10, 23. illud quod posset zonam solvere virginam 67, 28. posset ut abrupto vivere coniugio 68, 84. non nutrix hesterno collum poterit circumdare filo 64, 378. magis hae quid optandum vita dicere quis poterit 107, 8. desine aliquem fieri posse putare piūm 73, 2. te putarem posse a turpi mentem inhibere probro 91, 4. illam posse patenus aegroti culum lingere carnificis 97, 11. credis me potuisse meae maledicere vitae 104, 1. — infin. supplend., qui possum (facere, ut quisvis sentiat et videat istuc) 67, 17. at potest (Venus commodum capere) 61, 63. at potest (domus liberos dare) 61, 68. quantum poterat (dicere hinsidias) 84, 4. munus, quod potui (conficere carmine) 68, 149. nec potui, nec, si possem (meae maledicere vitae) 104, 3.

Possidere, uno qui in saltu tot bona possideat 115, 4.

Post, 1) adv., 4, 10, 49, 3. 64, 275, 323. 2) praep., a) de tempore, horum post abitum 64, 279. nonam post messem nonamque post hiemem 95, 1, 2. b) de loco, post hunc consequitur solerti corde Prometheus 64, 295.

Posthaec, adv. 24, 3. 65, 11. 99, 16.

Postilla, adv. 84, 9.

Postmodo, adv. 30, 12.

Postquam, 11, 23. 64, 202, 268, 304, 398. 67, 6. — 50, 14.

Postremus, munere mortis 101, 3. — hora 64, 191.

Postulare, qui se ferro postulet esse parem 66, 42.

Potens, Trivia 34, 15. domus 61, 156. — votorum compos, fortunatus, sis in amore potens 100, 8.

Potiri, ut genitor inuuptae poteretur (metri causa pro potiretur) flore novercae 64, 403.

Potiss. *Pote*, a) cum verbo *esse*, non potiss est dulces Musarum expromere fetus mens animi 65, 3. cur non divitiis Croesum superare potiss sit 115, 3. quod (pudica esse) non potiss est 76, 24. — quodsi non aliud pote est 42, 16. — qui potiss est (fieri)? 72, 7. — b) sine verbo *esse*, pote i. q. potest, si pote stolidum repente excitare veterum 17, 24. qui pote plurimum perire 45, 5. non peccatum a me quisquam pote dicere quidquam 67, 11. in te dici pote id quod verbosis dicitur 98, 1. — hoc facies, sive id non pote, sive pote (fieri) 76, 16.

Potius, 1) magis, quoi faveam potius? 100, 5. quovis quamvis potius succumbere fas est, quam 111, 3. 2) lieber, Theseus corpus proicere optavit potius, quam 64, 82. potius ger-

manum amittere crevi, quam 64, 150. non votis esse tuam me, sed potius largis effice muneribus 66, 92.

Prae, praepos., praes se declarant gaudia vultu 61, 34. — dicebas non praes me velle tenere Iovem 72, 2.

Praeceptis, 1) proprie de hominibus, municipem de tuo volo ponte ire praecipitem in lutum 17, 9. praecipitem sese scopulorum e vertice iccit 64, 245. Musae furcillis praecipitem eiciunt (Mentulam) 105, 2. — quatenam te mala mens agit praecipitem in meos iambos 40, 2. 2) de rebus, jāh, (malum) prono praecipens agitur decursu 65, 23. rivus cum de prona praecipens est valle volutus 68, 59.

Praeceptum, saeva 64, 159.

Praecipue, 18, 13. 68, 128.

Praeco, cum puero bello praeconeum qui videt esse 106, 1.

Praeda, Pontica 29, 19. feris dabor alitibusque praeda 64, 153. morti dedita praeda 64, 363.

Praedicare, ut quo iste voster expolitiore dens est, hoc te amplius bibisse praedict loti 39, 21.

Praefari, talia praefantes quondam Parcae 64, 383.

Praegestire, aliquid cupiens animus praegestit apisci 64, 145.

Praemium, praemia laudis 64, 102. talia qui reddis pro dulci praemia vita 64, 157. ego ab indignis praemia nulla peto 66, 86.

Praeoptare, omnibus his Thesci dulcem praepocavit amorem 64, 120.

Praeponere, vos Veranniolo et Fabullo verpus praeposuit Priapus ille 47, 4. (hospitem) tu praeponere nobis audes 81, 5.

Praeportare, frons expirantes praeporat pectoris iras 64, 194.

Praeruptus, moutes 64, 126. e verticibus 64, 298.

Praesens, Rhamusia virgo armatas hominum est praesens hortata catervas 64, 397. praesentes se mortali ostendere coetu coelicolae solebant 64, 355. praesente viro 83, 1.

Praesertim, 10, 12.

Praeses, non quem dare praesides terra linibus 64, 72.

Praestare, haec necesse Priapo praestare 19, 18.

Praesto, tibi nulla fuit elementia praesto 64, 137.

Praeter, omnes 37, 17.

Praeterea, 61, 184. 67, 45. 97, 7. 99, 11.

Praeterire, in platea modo huc, modo illuc in re praeterirent sua occupati 15, 8. praetercunte aratro 11, 23. non ullius natantis impetum trabis nequise praeterire 4, 4.

Praeterequam, 81, 3.

Praetextatus, mitte brachiolum teres, praetextate, puellulae 64, 182.

Praetor, irrumator 10, 13. meum secutus praetorem 28, 8. nihil praetoribus esse, cur 10, 10.

Praetrepidare, mens praetrepidans 46, 7.

Praevalere, mi praevalet ista nil tacere 6, 12.

- Praevertere*, (Achilles) flammae praevertet celeris vestigia cervae 61, 342.
- Praesus*, iaceo 32, 10.
- Pratum*, ultimi 11, 22. triginta iugera prati 115, 1. (Formianus saltus) in se habet prata 114, 3. uno in saltu possidet prata, arva etc. 115, 5.
- Precari*, sestertia precari centum desine 23, 26.
- Premere*, me nocte premunt vestigia divum 66, 69.
- Prendere*, prensa manu rogare, femellas omnes prendi 55, 7.
- Pretium*, (amiciae) accipiunt pretium, quae facere institunt 110, 2. — *dispensandum*, magno cum pretio atque malo 77, 2.
- Præx*, iam præce Pollucis, iam Castoris implorata (aura secunda) 68, 65. preces nostras cave despuas 50, 18. video non nostras hinc valuisse preces 116, 6.
- Primævus*, gnati 61, 402.
- Primitus*, adv., ponitur picta vere corolla primita 19, 11.
- Primores*, primores Argivorum coeperat ad sese Troia cedere viros 68, 87.
- Primum*, adv., 64, 56, 223, 244, 273, 67, 19, 68, 15, 108, 3, 113, 1.
- Primus*, a carmine 61, 116. tempore 64, 171. (Argo) rudem cursu prima inbuat Amphitrite 64, 11. a quo sunt primo nobis omnia nata bona 68, 168. paterna prima lanceata sunt bona 29, 18. — *extremus*, digitum 2, 3.
- Princeps*, primus, princeps advenit Chiron 64, 279.
- Principio*, 66, 49, 68, 157.
- Prior*, benefacta 76, 1. tangam te prior irrumatione 21, 8. non illam vir prior attigerat 67, 20.
- Prisco*, parentis 64, 159. prisco more parentum 101, 7. priscois hominum figuris 64, 50.
- Pristinus*, vota 66, 38.
- Prius*, adv., 1) hæc prius fuerit 4, 25. quae mandata prius constanti mente tenebat 64, 209. hæc mandata prius constanti mente tenentem 64, 239. morsa prius in levi fuerant extantia filo 61, 318. seq. quam, non iunxere prius quam se tuus extulit ardor 62, 29. non prius ex illo flagrantia declinavit lumina, quam 61, 91. non prius a fesso secedent corpore sensus, quam 64, 189. non prius unanims corpora coniugibus tradite quam 66, 80. 2) cher, lieber, siderum micantium subducat numerum prius, qui 61, 208. 3) olim, otium et reges prius et beatas perdidit urbes 51, 15.
- Pro*, praepos., 1) in gratiam alicuius, me cunctis dulci pro coniuge divis pollicita es 66, 33. suum Theseus pro caris corpus Athenis proicere optavit potius 61, 81. puella mea, pro qua mihi sunt magna bella pugnata 37, 13. votum solve pro mea puella 36, 2. 2) loco, huic pro telo rigida mea cecidi 56, 7. 3) remunerationem iudicat, hoc est pro laboribus tantis 31, 11. pro quo (quod te eripui) feris labor altibusque 61, 152. talia qui reddis pro dulci praemia vita 64, 157. hoc tibi munus pro multis reddi-
- tur officiis 68, 150. reddite mi hoc pro pietate mea 76, 26. pro quis omnia honoribus hæc necesse Priapo praestare 19, 17. quis ego pro factis coelesti reddita coetu 66, 37.
- Probe*, Suffenus iste, quem probe nosti 22, 1.
- Probus*, pudica et proba, redde codicillos 42, 4.
- Probrum*, turpissimus amor, a turpi 91, 4. turpia 61, 103.
- Procar*, Fescemina locutio 61, 126.
- Procellere*, undae tarde procedunt 64, 274.
- Procella*, ventosae 64, 59. turbida 25, 4.
- Procerus*, laurus 64, 290. — *longe extensus*, palmis 64, 262.
- Proclivus*, undas 64, 271.
- Procreare*, num te laena tam mente dura procreavit ac tetra 60, 3.
- Procul*, 64, 60, 108, 276. — 63, 92.
- Procurrere*, malum procurrit casto virginis e gremio 65, 20. perhibent procurrere in undas tegmina surae 64, 128. saepe (Iupiter) conspexit terra centum procurrere currus 64, 390.
- Prodere*, iam me prodere non dubitas 30, 3. iustam a divis exposcam prodita multam 64, 190.
- Prodesse*, quoniam mihi profuisset aere (Bithynia) 10, 8.
- Prodire*, prodeas nova nupta 61, 80, 85, 95, 96, 100, 110, 120. in metaph. ulterius progredi in re aliq., nihil est quidquam sceleris, quo prodeat ultra 88, 7.
- Producere*, licet nobis tota producere vita foedus amicitiae 109, 5.
- Proellum*, torva 66, 20.
- Profanus*, orgia frustra cupiant audire profani 64, 261.
- Proferre*, quicquid extremis proferre medullis cogor 61, 196.
- Proficere*, nil proficimus 42, 21. si quid proficere amplius potestis 42, 23.
- Proficisci*, 1) simul a domo profectos (comitum coetus) 46, 10. 2) metaph. exordiri, ab auspicio bono profecti 45, 19.
- Profundere*, 1) vacula deum profundit ante templa sanguinem 20, 15. 2) edere, has postquam inesto profudit pectore voces 64, 202.
- Profundus*, vorago 17, 11.
- Progenies*, magna Iovis 34, 6. Thiae clara 66, 44.
- Progignere*, Eurotae progignunt flumina myrtos 64, 98.
- Prognatus*, Peliaae prognatae vertice pinus 64, 1.
- Proicere*, 1) sternere. (Polyxena) proficit truncum submisso poplite corpus 64, 371. 2) obicere periculo. (preisgeben) suum Theseus pro caris corpus Athenis proicere optavit potius, quam 61, 82. 3) abicere, perdere, fructus prolicis amoris omnes 55, 19.
- Proin*, adv. 20, 16.
- Promittere*, quod promisti mihi 110, 3. non promisse pudicae fuit 110, 5. nihil promittere parcunt viri 64, 146. facite, ut vere promittere possit 109, 3. non ingrata munuscula divis promittens 64, 104.
- Promissum*, irrita 61, 59. non hæc quondam nobis promissa dedisti 64, 134.

Pronus, pondere 63, 51. in pollice 61, 314. pinus prona cedit 64, 109. cum volo de tuo ponte mittere pronum 17, 23. vomere 64, 40. de valle 68, 59. decursu 65, 23.

Prope, 1) a d v., a) vicinus prope 19, 20. b) p a e n e, ille prope iam mediis versatur in undis 64, 167. 2) p r a e p o s., prope Deliam olivam 34, 7. propemarmora pelagi 63, 88. prope cognatos cineres 68, 98. Pheneum prope Cylleuum 68, 109.

Properare, ad quam (Troiam) properans simul undique pubes Graeca 68, 101. properante pede 63, 30.

Propcras, pede 63, 34.

Propinquus, c o g n a t u s, propinqui, amicos medicosque convocare 41, 5.

Proponere, 1) d e c l a r a r e, iucundum mihi proponis amorem hunc nostrum fore 109, 1. 2) d e s t i n a r e, quam quoniam pocnam misero proponis amori 99, 15.

Proprie, 107, 2.

Propter, p r o p e, propter fluminis undas 64, 282.

Proscindere, (carina) ventosum proscindit acquor 64, 12.

Prosequi, devolutum ex igne prosequens panem 59, 4.

Prosilire, (virgo) adventu matris prosilit 65, 22. rivus muscoso prosilit e lapide 68, 58.

Prospectare, fluentisomo prospectans litore Diae (Ariadne) 64, 52. prospectans cedentem moesta carinam 64, 250.

Prospectus, pater summa prospectum ex arce petebat 64, 212.

Prosper, aetas 64, 238.

Prospicere, (Thesca) procul ex alta moestis Mniois oculis prospicit 64, 61, 62.

Prosternere, domito saevum prostravit corpore Theseus 61, 110. Troiugenum infesto prosternat corpora ferro 64, 356. velut densas prosternens cultor aristas 64, 354.

Prostituere, meretricis, quae sese toto corpore prostituit 110, 8.

Protendere, levia protendens brachia 66, 10. montes, unde aciem in pelagi vastos protenderet aestas 63, 127.

Provincia, mala 10, 19. ten' provincia narrat esse bellam 43, 6.

Proximus, utinam proximus Hydrochoi fulgeret Oarion 66, 94.

Prurire, versiculi, quod pruriat, incitare possunt 16, 9. quid facit is, qui cum matre atque sorore prurit 88, 2.

Puber, a d i., ego puber fui 63, 63.

Pubes, subst., v i r o r u m p u b e r u m manus, Thessala 64, 268. Graeca 68, 101. Argivae 64, 4.

Pudens, veniam 15, 2.

Pudenter, a d v., hunc unum excipio, ut puto, pudenter 15, 13.

Pudere, hoc pudet fateri 6, 5.

Pudice, a d v., conserves puerum mihi pudice 15, 5.

Pudicitia, pudicitiam suae matris indicet ore 61, 224.

Pudicus, pudica et proba, redde codicillos 42, 20. non illud quaero, ut esse pudica velit 76, 24. non pronisise pudicae fuit 110, 5. desine, dum licet pu-

dico 21, 12. me ex versiculis meis putatis parum pudicum 16, 4. — si sunt molliculi ac parum pudici (versiculi) 16, 8.

Pudor, ingenuus 61, 81.

Puella, amata nobis quantum amabitur nulla 8, 5. 37, 11. bella 69, 8. 78, 4. candida 35, 8. 13, 4. lacteolae 53, 17. tenellulo delicatior haedo 17, 15. sana 41, 1, 7. Sapphica Musa doctior 35, 16. discordis 64, 380. pernici 2, 11. pessima 36, 9. pessimae 55, 10. purae 78, 7. castam 62, 23. incensam mente 64, 97. multae 62, 42. nullae 62, 44. cognatis 29, 3. viridissimo flore puella 17, 11. nec minimo puella naso 43, 1. turpiculo puella naso 41, 3. vale, puella 8, 12. suam norat ipsam tam bene quam puella matrem 3, 7. multa iocosa, quae nec puella nolbat 8, 7. propinqui, quibus est puella curae 41, 5. passer meae puellae 3, 3. passer, deliciae meae puellae 2, 1. 3, 4. meae puellae ocelli 3, 17. ut puellae unum me facerem beatorem 10, 16. mane, inquit puellae 10, 27. pauca nuntiatae meae puellae non bona dicta 11, 15. unguentum, quod meae puellae donatur Veneres Cupidinesque 13, 11. pupulum puellae trusantem 56, 5. votum solvite pro mea puella 36, 2. Dianae sumus in fide, puellae 34, 2. Dianam, puellae, canamus 34, 4. quidquid est puellarum 37, 4. (virgo) nec pueris iucunda manet, nec cara puellis 62, 47.

Puellula, floridam 61, 57. — mitte brachiolum teres puellulae 61, 182. colloca te puellulam 61, 188. rivales socii puellarularum 57, 9.

Puer, 1) binuli 17, 12. cum bello 186, 1. sancte 64, 95. multi 62, 42. nulli 62, 44. hinc, o pueri, malas abstinet rapinas 19, 19. tollite, o pueri, faces 61, 121. non nuces pueris neget 61, 128. da nuces pueris 61, 131. — pueri, in quibus exercebant libidinem veteres, bonis malisque 15, 10. esurire meus puer et sitire discet 21, 11. conserves puerum mihi pudice 15, 5. 2) iuvenis, Ieporum disertus ac facetiarum 12, 9. dulcis 45, 11. bello 78, 4. integri 34, 2, 3. non dico pueris, sed his pilosis 16, 10. virgo nec pueris iucunda manet 62, 47. 3) s e r v u s, minister vetuli, puer, Falerii 27, 1.

Puerpera, dolentibus 34, 14.

Puerperium, falsum 67, 58.

Pugillar, negat mihi vestra reddituram pugillaria 42, 5.

Pugnare, pro qua mihi sunt magna bella pugnata 37, 13. ne pugna cum tali coniuge 62, 59. non acquum est pugnare 62, 60. noli pugnare duobus 62, 64.

Pulcher, marite, nihilominus pulcher es 61, 198. Lesbium est pulcher 79, 1. hic pulcher vendat cum gente Catullum 79, 3. femina pulchrior 61, 88. Thetis pulcherrima Neptunine 64, 28. Laodamia 68, 105. Lesbia pulcherrima tota est 86, 5.

Pulchre, est tibi cum tuo parente 23, 5. concoquitis 23, 8. convenit improbis cinaedibus 57, 1, 10.

Pulvinar, geniale 64, 47. vestis pulvinar complexa suo velabat amictu 64, 267.

Pulvinus, peraeque et hic et illic attritus 6, 9.
Pulvis, levis 66, 85. Africi 61, 206. infuso foedans canitiem 61, 224.
Pumex, arida 1, 2. pumice omnia aequata 22, 8.
Puppis, navis citā 61, 6. Ceroptiac 61, 172.
Pupula, cupit ipsa pupula ad te sibi dirigere aciem 63, 56.
Pupulus, puellae trusantem 56, 5.
Purgare, 1) non humilis curvis purgatur vinca castris 61, 39. 2) excusare, dum tibi me purgo 99, 5.
Puriter, 1) quilibet, qui puriter lavit dentes 39, 14. 2) scelere in contaminate, si vitam puriter egi 76, 19.
Purpura, tineta roseo conchyli fuce 61, 49.
Purpureus, veste 61, 163. orā 61, 309. — ore 45, 12. a luce 61, 276.
Purus, 1) culus tibi purior salillo est 23, 19. — vestis pura (toga virilis) 68, 15. 2) castus, puellae 78, 7.
Pusillus, caput 51, 1. moechi 37, 16.
Putare, 1) aestimare, comoda tam beata noli putare parvi 23, 25. 2) credere, existimare, ut puto 15, 13. me putatis parum pudicum 16, 3. quod

te constantem putarem 91, 3. solis licere vobis putare ceteros hircos 37, 5. non est hoc satis putandum 42, 15. male me marem putatis 16, 13. seq. acc. c. inf. puto esse ego illi millia aut decem aut plura per scripta 22, 4. hoc salsum esse putas 12, 4. iocum me putat esse moecha turpis 42, 3. solis putatis esse mentulas vobis 37, 3. non putatis ausurum (esse) me una ducentos irrumare sessores 37, 7. non quidquam referre putavi 97, 1. ne tua dicta effluxisse meo forte putes animo 65, 18. ne me odisse putes hospitis officium 68, 12. hoc quid putemus esse 22, 12. non illam posse putemus aegroti culum lingere carnificis 97, 11. factum me esse puta Harpocratem 102, 4. atqui putate (ausurum me una ducentos irrumare sessores) 37, 9. tu solebas meas esse aliquid putare nugae 1, 4. desine aliquem fieri posse putare pium 73, 2.
Putidus, 1) paludis 17, 10. 2) ineptis moribus displicens, moecha 42, 11, 12, 19, 20. Vetti 98, 1.
Putridus, pectora 61, 352.

Qua, a d v., 11, 7, 18, 2, 61, 236.
Quaecunque, a d v., 61, 43, 67, 13.
Quadragesima, iugera arvi 115, 2.
Quadrivium, in quadrivii et angiportis glubit (Lesbia) magnanimos Remi nepotes 58, 4.
Quaerere, 1) te quaesivimus in minore campo 55, 3. iaculus te quaerens, Ariadna 61, 251. qui principio sub terra quaerere venas institit 66, 49. — petere, appetere, non iam illud quaero, ut 76, 23. mei sodales quaerunt in trivii vocationes 47, 7. 2) exquirere, explorare, quaerendum unde unde foret nervosus illud, quod 67, 27. rogare, interrogare, nemo quaerit 67, 17. quaeris, quot mihi basiationes tuae sint satis superque 7, 1. quaesit, quaeritis 42, 7.
Quaeritare, peresus essem te quaeritando 55, 32.
Quaeso, 10, 25, 103, 3.
Qualis, 1) in interrogationibus vel exclamationibus, quali spe perdita nitat 61, 177. non rogare qualis sit solet haec imaginosis 41, 8. qualibus incensam iactastis mente puellam fluctibus 61, 97. 2) in comparationibus, nullus amor tali coniunxit foedere amantes, qualis adest Thevidi, qualis concordia Peleo 61, 337. talis laus genus approbet, qualis Telemanet fama Penelopeo 61, 230. qualis rivus prosilit e lapide, tale 68, 57. Theesus, quem Minoidi luctum obtulerat, talem ipse recepit 61, 218. quali solam Theesus me mente reliquit, tali 61, 200. — supplend. voc. talis, qualis venit ad Phrygium Venus indicem 61, 17. rictum, quem diffusus in aestu micantis mulae cunns habe-

re solet 97, 7. barathrum, quale ferunt Graii siccare piugae solum 68, 109. quales Eurotae progignunt flumina myrtos 61, 89. carmina, qualia concinit Daulias 65, 13. — seq. sic, qualis Zephyrus proclivas incitat uudas, sic 61, 270.

Qualiscunque, quidquid hoc libelli est, quaecunque 1, 9.
Qualubet, 1) ubicunque, 15, 11. 2) quocunque modo, 40, 6, 76, 14.
Quam, 1) quam ieiuna pium desideret ara cruorem, docta est Laodamia 68, 79. 2) in exclamationibus, quam te libenter, quamque lactus invisio 31, 4. — 3) in comparationibus, tam, — quam 2, 11, 3, 7, 7, 3, 7, 10, 32, 66, 75. tantundem, quam si 17, 20. magis, quam 57, 8. plus — quam 58, 3, 110, 7. prius quam 62, 29. 61, 92, 190. 66, 82. ante quam 68, 82. potius quam 61, 82, 151, 111, 4. male quam 21, 6, 45, 22, 79. 2) quem nemo gravius nec acerbius urget, quam 73, 6. — nonam post messem, quam coepta est 95, 2. c. superlat. 68, 153.
Quamlibet, 21, 9.
Quamprimum, 61, 237.
Quamquam, 66, 69, 67, 10, 68, 128.
Quamvis, 1) valde, 12, 5. 2) quantumvis, 103, 2. 3) quamquam, c. coni. 35, 8, 74, 5, 91, 7.
Quando, pro aliquando, 84, 1.
Quandoquidem, 33, 6, 40, 7, 61, 218, 101, 5.
Quanto, 49, 7.
Quantum, a d v., 84, 4, 96, 6. in exclamationibus, 61, 100. in comparationibus, tantum — quantum 37, 12, 68, 53, 75, 2. supplend. tantum, 8, 5, 45, 5.

Quantumvis, a d v. 15, 12. 89, 6.

Quantus, 1) quantum est hominum venustiorum 3, 2. quantum est hominum beatorum 9, 10. quantum video 28, 11. non possum reticere, quantis (me Manlius) iuverit officiis 68, 42. scis, quantum suscipiat sceleris? 88, 4. in exclamationibus, quanta gaudia 61, 127. quantos illa tulit languenti corde timores! 64, 99. in comparationibus, nulla fides fuit foedere tanta, quanta 75, 4. — suscipit (tantum sceleris) quantum non ultima Tethys abluat 88, 5.

Quare, in interrogationibus, 23, 15. 89, 4. 67, 7. 69, 1. 80, 1. 85, 1. 89, 6. — propterea, 1, 8. 6, 15. 12, 10. 19, 19. 21, 12. 33, 7. 39, 9. 44, 16. 61, 26. 62, 17. 64, 192. 373, 408. 68, 27. 147. 69, 9. 72, 5. 76, 10. 107, 3. 114, 5.

Quasi, 30, 8. 92, 3.

Quassare, me gravado frigida et frequentis tussis quassavit 44, 14.

Quater, 1) facies quantiut comas 61, 78, 99. quatiebant thyrsos 64, 257. rutilam quate iubam 63, 83. manu pineam quate taedam 61, 15. — quatientem brachia quereum 64, 105. infirmo quatientes corpora motu Parcae 64, 306. quassa lerti argutatio inambulatione 6, 10. 2) p e r c u t e r e, quatiens terga tauri tenetis cava digitis 63, 10.

Quercus, arida 19, 3. quatientem brachia 64, 106.

Querela, multas 64, 223. multis 66, 19. extremis 64, 130. — meas audite querelas 64, 195.

Queri, querendum est etiam atque etiam 63, 61.

Questus, ficto 62, 36. fors nostris invidit questibus aures 64, 170.

Qui, pronom., sexcenties.

Qui, a d v., 24, 7. 67, 17. 37. 72, 7.

Quicumque, in omni culpa, in quacunque est aliquid sceleris 91, 10. quocunque placet tibi nomine 34, 21. quocunque agit 39, 7. insularum quascunque fert uterque Neptunus 31, 4. omnia haec, quacunque feret voluntas coelitum 11, 13. — quacunque homines be-

ne quoiquam aut dicere possunt aut facere 76, 7.

Quidam, mala fabula 69, 5. — municipem meum 17, 8. cogitationes 35, 5. — quaedam (puella) 53, 11. praeterea addebatur quendam 67, 45.

Quidem, 37, 15.

Quidni, 79, 1. 89, 1.

Quies, recondita 4, 26. non somnustegeret quiete ocellos 50, 10. — somnus, molli 63, 38, 44. 80, 3.

Quilibet, 39, 14.

Quin, 1) 44, 19. 108, 3. 2) cur non, 76, 11. 3) imo, 66, 74.

Quindecim, millia 26, 4.

Quingenti, millia 95, 3.

Quire, nulla quit sine te domus liberos dare 61, 66. auras nec missas audire qucut nec reddere voces 64, 165. non bene velle qucam tibi 75, 7. non queat dare praesidis terra sinibus; at queat te volente 61, 72, 73.

Quis, saepius.

Quisnam, mala mens 40, 1. Icaena 64, 154. aere 10, 8.

Quisquam, 3. 12. 15. 3. 22, 18. 67, 11. 73, 1. 76. 7. 88, 7. 96, 1. 97, 1. 98, 1. 99, 9. 102, 1. 107, 1. mortalis 64, 168. heros 64, 344.

Quisque, 22, 20. 39, 18. 64, 278. 67, 12.

Quisque, 1, 8. 6, 15. 31, 14. 37, 4. 39, 6. 56, 3. 68, 28.

Quivis, 67, 16. 111, 3. pignore 44, 4.

Quo, 8, 4. 63, 26. 64, 177. 68, 70. 88, 7.

Quod, 1) 21, 10. 23, 19. 44, 17. 67, 19. 68, 33. 39. 78, 7. 107, 4. 110, 3. 2) quia, 10, 19. 14, 11. 16, 4. 12. 37, 6. 39, 1. 61, 83. 64, 159. 66, 31. 67, 25. 26. 68, 34. 72, 7. 83, 4. 91, 3, 5.

Quodsi, 14, 8. 15, 14. 42, 16.

Quomodo, 10, 7.

Quondam, 8, 3. 64, 1, 139, 297, 383. 66, 77. 68, 73, 111. 72, 1.

Quoniam, 61, 203. 64, 198. 68, 9, 99, 15.

Quoque, 8, 9. 17, 22. 39, 13. 64, 363. 66, 43. 61. 107, 3.

Quot, 7, 1. 21, 2. 24, 2. 42, 1. 42, 2, 3.

Quotannis, 19, 4.

Quotcunque, flores 64, 281.

Quotidianus, in culpa 68, 139.

Quoties, 71, 5.

Quotquot, 42, 2.

R.

Rabidus, furor 63, 38. rabie 63, 44. alios age rabidos 63, 93.

Rabies, furenti 63, 4. rabida 63, 44. ferat 63, 57.

Radiare, radiantibus oculis 63, 39.

Radicitus, 61, 289.

Radix, vitis contingit summum radice flagellum 62, 52. pinus procul radicibus exturbata prona cadit 64, 108.

Ramulus, floridus 61, 22.

Ramus, sub densis ramorum umbris 65, 13.

Rapax, Thalle turbida rapacior procella 25, 4.

Rapere, (Rufam) vidistis ipso rapere de rogo coenam 59, 3. Hymenaeae, rapis teneram ad virum virginem 61, 3.

Raphanus, te percurrunt mugilesque raphanique 15, 19.

Rapidus, 1) Gallae 63, 31. animum 63,

85. — Tritonis 64, 396. salum 63, 16.

Hellesponto 64, 359. aqua 70, 4. 2) vehementer ardens, solis 66, 3.

Rapina, malas 19, 19. quandoquidem patris rapinae notae sunt populo 33, 6.

Raptare, e divulso raptabant membra iuvenco 64, 258.

Raptus, Helenae rapta 68, 87.

Rarus, furta 88, 136. vestis 69, 3.

Rasilis, forem 61, 168.

Rastrum, curvis 64, 39.

Ratio, 1) mentis deliberatio, consilium, istud, quod modo dixeram me habere, fugit me ratio 10, 29.

2) modus, mutanda est ratio modusque vobis 42, 22. nulla fugae ratio 64, 186.

Ratis, celeri 63, 1. — vecta ratis spumosa ad litora Diac 64, 121.

Raucisonus, bombos 64, 264.

Reboare, tympana reboant 63, 21.

- Recedere*, in recessu situm esse, quacunq; opulenta recessit regia 64, 43.
- Reccens*, sanguine 63, 7.
- Recipere*, si nefaria scripta Sexti recepto 41, 19. trepidantem eum recepit Dea Pasithea sinu 63, 43. — qualem Minoidi lactum obtulerat, talem ipse recepit 64, 249.
- Recolere*, simul pectore Attis sua facta recoluit 63, 45.
- Reconditus*, saltuum 34, 11. — quiete 4, 25.
- Recoquere*, Pallio seni recocto 54, 5.
- Recordari*, recordanti benefacta priora homini 76, 1.
- Recrepare*, cava cymbala recrepant 63, 29.
- Rector*, ammittit iuvicto coelestium numine rector 64, 204.
- Rectus*, stipite 64, 290. homines 10, 20. Quintia mihi recta est 86, 2.
- Recumbere*, ne cava in palude recumbat (pons) 17, 4.
- Recurare*, me recuravi otioque et ertica 44, 15.
- Reddere*, 1) redde codicillos 42, 11, 12, 19, 20, 24. negat mihi vostra reddituram pugillaria 42, 4. mihi redde decem sestertia 103, 1. gnate reddite nuper mihi 54, 217. — acceptum face redditumque votum 36, 16. — 2) dare, concedere, reddite mi hoc pro pietate mea 76, 26. ego coelestis reddita coetu 66, 37. 3) edere, aurae non queunt reddere voces 64, 166. 4) invicem dare, referre, zur Erwidierung u. Vergeltung geben, uterque reddens mutua (carmina) per iocum atque vinum 50, 6. talia reddis pro dulci praemia vita 64, 157. hoc tibi munus pro multis redditur officis 68, 159. 5) efficere, patrum reddidit Harpocretam 74, 1.
- Redimire*, mihi floridis corollis redimita domus erat 63, 66. (Eumenidum) anguineo redimita capillo frons 64, 193. opaca silvis redimita loca 63, 3.
- Redire*, illuc unde negant redire quemquam 3, 12. soles occidere et redire possunt 5, 4.
- Reditus*, reditum in nemora ferat 63, 79. ad vada tetulit 63, 47. si tetulisset 66, 35.
- Reducere*, nudum sinum reducens 55, 11. quin te istine usque reducis 76, 11.
- Redux*, cum te reducem actas prospera sistet 61, 238.
- Referre*, 1) ver egelidos refert tepores 46, 1. cur quisquam caput unctius referret 10, 11. insperanti ipsa refert te nobis 107, 5. — quo me referam 64, 177. 2) deferre, nuntiare, sonitus Deorum ad aures nova nuntia referens 63, 75. 3) inferre, inscribere in tabulis, refero datum lucello 28, 8. (carmina) in palimpsesto relata 22, 6.
- Refert*, non quidquam referre putavi 97, 1.
- Reficere*, refectus maximas tibi grates ago 44, 16.
- Reflagitare*, reflagitemus (pugillaria) 42, 6. reflagitate 42, 10.
- Reflectere*, inde pedem sospes multa cum laude reflexit 64, 112. Acme leviter caput reflectens 45, 10.
- Refringere*, refringit virgulta pede vago 63, 86.
- Refulgere*, (undae) purpurea procul nantes a luce refulgent 61, 276.
- Regalis*, gaza 64, 46.
- Regere*, errabunda regens tenui vestigia filo 64, 113. — quae regis Golgos 64, 96.
- Regia*, opulenta 64, 44. oppletur lactanti regia coctu 64, 33.
- Regina*, o regina 66, 39, 89. id mea me multis docuit regina querelis 66, 19.
- Regius*, virgo 64, 87. coma 66, 93. coniugium 66, 27. tecta 64, 277. — chartae 22, 6.
- Reglutinare*, quae nunc tuis ab unguibus reglutina et remitte 25, 9.
- Reiicere*, nudantes reiecta veste papillas 66, 81.
- Relegare*, Trivium sub Latmia saxa relegans amor 66, 5.
- Religare*, Cybele religat iuga manu 63, 84. perfidus in Cretam religasset navita funem 64, 174.
- Religio*, impia 90, 4.
- Relinquere*, te solum, Phoebe, relinques 64, 300. ut relicta sensit sibi membra sine viro 63, 6. (patrem) ipsa reliqui 64, 189. solam Thesus me reliquit 64, 200. Novi relinques Comi moenia 35, 3. (patriam) miser relinques 63, 51.
- Remigium*, torta remigio unda 64, 13.
- Remittere*, mihi lintum remitte 12, 11. remitte pallium mihi meum 25, 6. ab unguibus reglutina et remitte 25, 9. — agnus gravem domum remittit aere dexteram 20, 13.
- Remorari*, perge, ne remorare 61, 200. non diu remoratus 61, 201.
- Remotus*, a d. i., assidua colens diligentia, ut herba dumosa a meo sit remota sacello 19, 8. a mea remota domo 63, 58.
- Remugire*, leve tympanum remugit 63, 29.
- Remunerari*, te his suppliciis remunerabor 14, 20.
- Remus*, lentos 64, 183. pellit vada remis 64, 58.
- Renidere*, Egnatius renidet 39, 2, 4, 6, 7. renidere usquequaque te nollem 39, 15.
- Renovare*, veteres renovamus amores 96, 3.
- Repente*, 19, 3, 17, 24, 63, 28.
- Reperire*, 1) videre, animadvertere, quacunq; aliquid reperitur non bene factum 67, 13. tanta lides, quanta in amore tuo ex parte reperta mea est 75, 4. 2) accipere, si tria notorum suavia repererit 79, 4, 3) excogitare, hoc novum ac repertum munus 14, 8.
- Reponere*, cum mens onus reponit 31, 8.
- Reportare*, simul a domo profectos diversos variae viae reportant 46, 11.
- Reposcere*, ne poenas Nemesis reposcat a te 50, 20.
- Requiescere*, non sancta Vennis molli requiescere somno desertum perpetitur 68, 5. requierant omnibus aures 84, 7. — in quiete remorari, non malus hic in nostris requiesceret scidibus hospes 64, 176.

Requirere, 1) non te requiret 8, 13. tacita quem mente requirunt 62, 37. 2) repetere, secum reputare, inmutata secum meditata requirunt 62, 12. requirens carmina uti possem mittere Battidae 116, 2. 3) interrogare, quare id faciam, fortasse requiris 85, 1. 4) explorare, exquirere, ventorum simul require cursum 55, 28.

Reri, ubinam te positam rear 63, 55.

Res, 1) quot egregias 114, 2. risu inepto res ineptior nulla est 39, 16. nullane res potuit crudelis flectere mentis consilium 64, 136. si quid hac re tritius 22, 13. — 2) quod accidit, evenit, (Vorfall, Umstand) quamvis sordida res et invenusta est 12, 5. res est ridicula et nimis iocosa 56, 4. o rem ridiculam et iocosam 56, 1. quae multo acrior est res 83, 5. non his tam laetor rebus 66, 75. 3) pars, ratio (Punct), non est quisquam, quem non in aliquare videre Suffenum possis 22, 19. qua Manlius in re iuverit 68, 41. 4) actio, quid recum geritis 28, 4. 5) negotium, in re praetercunt sua occupati 15, 8.

Residere, ambrosio niveae residebant vertice vittae 64, 310. — maculae parres utrisque impressae resident 57, 5.

Resolvere, iuncta iuga resolvens Cybele leonibus 63, 76.

Resonare, leni resonant plangore cachinni 64, 274. longe resonante unda 11, 3. *Respectare*, non meum respectet amorem 11, 21.

Respergere, tauri respergas sanguine dextram 64, 230. respersum iuvenem fraterna eade 64, 181.

Respondere, respondi id quod erat 10, 9. iam respondere decebit 62, 18.

Restituere, naufragum a mortis limine restituum 68, 4. — reddere, reconciliare, restituius cupido te nobis 107, 5. luce canae Tethyi restituo 66, 70. si sibi restitutus essem 36, 4.

Restringere, silicii restrictus membra catena 64, 297.

Reticere, non possum reticere, qua Manlius in re iuverit 68, 41.

Retinere, 1) non flavo retinens subtilem vertice mitram 64, 63. sidera cur (me) retinent? 56, 93. complexu matris (se) retinentem avellere natam 62, 22. 2) tenere, laeva colum molli lana retinebat amictum 64, 312. 3) servare, custodire, Diva retinens in summis urbibus arces 64, 8.

Retonare, facc cuncta mugicuti fremitu loca retonent 63, 82.

Retrahere, idem nunc retrahis te 30, 9.

Revellere, valente cui revulsa brachio sit ista mentula 20, 20.

Reverti, idem saepe revertens Hespero 62, 31.

Revincire, mentem amore revinciens 61, 33.

Revisere, illam nutrix orienti luce revisens 64, 377. pater divum templo in fulgente revisens 64, 388.

Revocare, candida millies puella euntem revocet 35, 9.

Reus, si ad reiventum est subsellium 39, 2.

Rex, novo auctus hymenaeo 66, 11. iniusti 64, 75. otium reges prius perdidit 51, 15.

Rictus, habet rictum, qualem diffusus in aestu cannis habere solet 97, 7.

Ridere, ride, quicquid amas, Cato, Catullum 56, 3. ridete, quicquid est domi cachinnorum 31, 14. Torquatus dulce rideat ad patrem 61, 219. te dulce ridentem 51, 5. moleste ridentem catuli ore Gallicani 42, 9. c. acc., deridere, risi nescio quem modo in corona 53, 1. — de rebus, quae suaviter nos afficiunt, domus iucundo risit odore 64, 285.

Ridiculus, rem 56, 1. res est ridicula 56, 4.

Rigida, rigida mea (se. mentula) 56, 7.

Risus, maximi 17, 7. inepto 39, 16.

Rite, 64, 311.

Rivalis, rivales socii puellularum 57, 9.

Rivus, pellucens 68, 58. Phrygii 64, 345.

Rixa, nocturnae 66, 13. vecordem 40, 4.

Robigo, squalida 64, 42. seabra 68, 151.

Robur, 1) turbo contorquens flamine robur 64, 107. 2) robora pro: robustissimi fortissimi que (Kern), Argivae robora pubis 64, 4.

Robustus, collo 64, 333.

Rogare, 1) non rogare qualis sr solet haec imaginose 41, 7. 2) orare, Catullus nec te requiret, nec te rogabit invitam 8, 13. rogaberis nulla rocte 8, 14. — seq. ut, Deos rogabis, totum ut te faciant nasum 13, 13. — c. inf., quamvis candida puella euntem roget morari 35, 10.

Rogus, pii ad rogum filii 39, 4. ipso rapere de rogo cocenam 59, 3.

Roscidus, humore 61, 21.

Roseus, furo 64, 49. labella 80, 1. labellis 63, 74. in papillis 55, 12.

Rostrum, mordenti 68, 127. — prora navis, (carina) rostro ventosum proscidit aequo 64, 12.

Ruber, lora 22, 7. supercilia 67, 46.

Rubere, flendo turgiduli rubent ocelli 3, 18. ava rubens 19, 14. arista 20, 7.

Rubor, conscius 65, 24. ruborem terreo ramis exprimamus ore 42, 16.

Rudens, intorti 64, 235.

Rudis, Amphitriten 64, 11.

Ruere, Delphi tota certatim ex urbe ruentes 64, 393.

Ruina, graves 23, 9.

Rumor, rumores secum severiorum omnes unius aestimemus assis 5, 2.

Rumpere, omnium ilia rumpens 11, 20. rupta ilia 80, 7.

Rupes, Triparcia 68, 53. Thespiac 61, 28. sub sola 64, 154.

Rursus, 63, 47.

Rursus, 22, 11. 67, 5. 68, 82.

Rus, rura colit nemo 64, 38. rus, tanquam locus, ubi mores inculti et inficeti nobis offeruntur, idem inficeto est inficetior rure 22, 14. hinc de ipsa rusticitate (Plumpeheit), pleni ruris et inficetiorum annales Voluis 36, 19.

Russus, gingivam 39, 19.

Rusticus, tecta 34, 19. scenri 19, 3. arte 20, 1. — rudis, ab urbanitate alienus, rustice (Caesar) 54, 2.

Rutilus, iubar 63, 83.

S.

Sacculus, plenus sacculus est aranea-
rum 13, 8.

Sacellum, ut herba dumosa a meo sit
remota sacello 19, 8.

Sacra, 1) Hatti veteris sepulcrum 7, 6.
sanguine 68, 75. 2) execrandus,
deestabilis, alarum hircus 71, 1.
libellum 14, 12.

Sacrare, in templo superi Iovis sacrato
55, 5. — initiare, me unum esse iu-
venies illorum iure sacratum 102, 3.

Sacrum, annua 64, 389. sancta 63, 24.
pons, in quo vel Salisubulis sacra susci-
piantur 17, 6. quae tuis careat sacris,
non queat dare praesides terra finibus
61, 71.

Saeculum, *Saeculum*, 1) uno 1, 10. in-
cana 95, 6. obliviscentibus 68, 43. te
omnia saecula noscent 78, 9. nimis opta-
to saeculorum tempore 64, 22. 2) ae-
tas, insipiens et infectum 43, 8. sae-
cli incommoda, pessimi poetae 14, 23.

Saepe, 4, 12. 59, 2. 62, 34. 64, 98. 100,
124, 250. 388, 391, 395. 66, 30. 67, 41. 68,
138. 95, 8. 110, 4. 116, 1.

Saeptus, 64, 386.

Sacvilia, non possum fletibus ullis tan-
tilium vestrae demere sacviliae 99, 6.
Saevus, Fors 64, 169. Leonis 66, 65.
contra monstrum 64, 101. Boreae 26, 3.
praeepta 64, 159. factis 64, 203. dein-
de esto quamvis saevus et indomitus
103, 2. desine leno esse, atque idem sae-
vus et indomitus 103, 4. domito sae-
vum (Minotaurum) prostravit cor-
pore Theses 64, 110.

Sagitta, certa 68, 113.

Sagittifer, Parthos 11, 6.

Sal, 1) mare, tremulis 64, 128. fluctus
salis 64, 67. 2) lepor, facetiae,
nulla in tam magno est corpore mica
salis 86, 4. coenam non sine vino et
sale et omnibus cacinuis 13, 5. —
(versiculi) tum denique habent salem
ac leporem, si sunt molliculi 16, 7.

Salapatium, disertum 53, 5.

Salax, taberna 37, 1.

Salillum, culus tibi purior salillo est
23, 19.

Salire, salire paratum habes 17, 2.

Saliva, spurca 78, 8. 99, 10. a te sudor
abest, abest saliva 23, 16.

Salsus, 1) vada 64, 6. 2) lepidus,
facetus, non hoc tibi, salse, sic abi-
bit 14, 16. hoc salsum esse putas 12, 4.
Saltem, 62, 17.

Saltus, reconditorum 34, 11. (possideat)
saltus 115, 5. — Formiano 114, 1. in
uno 115, 4. saltum laudemus 114, 6.

Salum, rapidum 63, 16.

Salus, una salus haec est 76, 15.

Salutare, colunt me Deumque salutant
19, 5.

Salvere, salve, nec minimo puella naso!
43, 1. salve, teque bona Iupiter auctet
ope, ianua! 67, 2. herocos, salvete,
Deum genus! 64, 23. — vale, salve,
o venusta Sirmio, atque hero gaude
31, 12.

Sanctus, 1) amicitiae 109, 6. fidem 76,
3. 2) augustus, divinus, Venus
68, 5. Veneri 36, 3. puer 64, 95. cum
conige 64, 299. divis 64, 269. — Itoni
64, 228. Idalium 36, 12. sacra 63, 24.

Sane, 10, 4. 43, 4.

Sanguis, recente 63, 7. Teucro 61, 345.
frateno 64, 400. taurino 66, 31. sacro
68, 75. — Venerem sanguinis expertem
66, 91. vacula deum profudit autem
templa sanguinem 20, 15. sanguine
haec etiam mihi aram barbatus limit
hirculus 19, 15. ut tauri respergas san-
guine dextram 64, 230.

Sanus, anne sana puella defutura to-
ta 41, 1. non est sana puella 41, 7. —
a moris insaniam liber, si nostri
oblita taceret, sana esset 83, 4.

Sapere, non sapit pueri instar bimuli 17,
12. quare, si sapiet, viam vorabit 35, 7.

Sarcinula, aptis et expeditis 28, 2.

Sat, a d.v., 23, 27.

Satiare, simulac cupidae mentis satiata
libido est 64, 147.

Satis, c. gen., non satis id causaco
credideram esse tibi, tu satis (causa
sac) id ducti 91, 8. 9. — c. accus.
c. inf., tam te basia multa basiare
vesano satis et super Catullo est 7, 10.
non istuc satis est uno te dicere verbo
67, 15. — diu 61, 132. animo non satis
ingenuo 68, 38. multa satis lusi 68, 17.
quaeris, quot mihi basiationes sint sat-
tis superque 7, 2. lusimus satis 61, 232.
satisne cum isto vappa frigoraque et
famem tulistis 28, 4. non est tamen
hoc satis putandum 42, 15. illud satis
est, si 68, 147.

Satur, si id faceres satur 21, 9. satur
supinus pertundo tunicamque pallium-
que 32, 10. — nec unquam saturum
inde cor futurum est 48, 4.

Saturare, antequam una atque altera
hiems noctibus in longis avidum satu-
rasset amorem 68, 83. languida non-
dum lumina sont gnati cara saturata
figura 64, 220.

Saucius, multiplices animo volvebat
saucia curas 64, 251.

Saxus, effigies 64, 61.

Saxum, sub Latmia 66, 5.

Scaber, robigine 68, 151.

Scabies, Porci et Socration, scabies
famesque Memmi 47, 2.

Scandere, Mentula conatur Pimplae-
num scandere montem 105, 1.

Scelerare, impia (mater) non verita est
divos scelerare parentes 64, 405.

Scelustus, quodsi te mala mens in tan-
tam impulerit, sceluste, culpam 15, 15.

rogaberis nulla, scelesta, nocte 8, 15.

Scelus, nefando 64, 398. aliquid scele-
ris 91, 10. quidquam sceleris 88, 7.

quantum sceleris 88, 4.

Scilicet, 14, 13. 66, 59.

Scipio, totius vobis frontem tabernae
scipionibus scribam 37, 10.

Scire, (praedam Hiberam) scit annis
aurifer Tagus 29, 20. conturbabimus

- (basia), ne sciamus (illa) 5, 11. nemo quaerit, nec scire laborat (istuc) 67, 17. — c. a. c. c. e. in f., (abruptum coniugium) scibant Parcae non longo tempore abesse 68, 85. scimus haec tibi, quae licent, sola cognita (esse) 61, 146. — c. coniunct., eequid seis, quantum suscipiat scleris 88, 4. mihi quam dederit duplex Amathusia curam, seitis 68, 52. nec (studeo) scire, utrum sis albus an ater homo 93, 2.
- Scomber**, annales laxas scombris saepe dabunt tunicas 95, 8.
- Scopulus**, scopulorum e vertice 64, 245.
- Scortillum**, non sane illepidum nec invenustum 10, 8.
- Scortum**, febriculosi 6, 5.
- Scribere**, 1) poema cum scribit 22, 16. scribens versiculos uterque nostrum 50, 4. — c. a. c. c. e. in f., scribis turpe Catullo esse, quod 68, 27. 2) inscribere, totius vobis frontem tabernae scipionibus scribam 37, 10. mulier cupido quod dicit amanti, in vento et rapida scribere oportet aqua 70, 4.
- Scrinium**, ad librariorum curram scriinia 14, 18.
- Scriptor**, veterum 68, 7.
- Scriptum**, nefaria 44, 18. electissima 36, 7. quod scriptorum non magna est copia apud me 68, 33.
- Scurra**, qui modo scurra videbatur 22, 12.
- Scedere**, nec prius a fesso scecdent corpore sensus, quam 64, 189.
- Scecernere**, flus in septis secretus nascitur hortis 62, 39.
- Secare**, si quem merito tarda podagra secat 71, 2.
- Secta**, sectam meam executae 63, 15.
- Sectari**, nec, quae fugit, sectare 8, 10.
- Secubare**, non tuus vir a tuis teneris volet secubare papillis 61, 105.
- Secubitus**, mater discordis moesta puellae secubitu 64, 381.
- Secundus**, 1) quod primum sequitur (das zweite), praeda Pontica 29, 19. centum (basia) 5, 8. 2) factus, Iupiter 4, 21. aura 68, 64. Fortunae 64, 222.
- Securis**, rustica 19, 3. alnus subpernata securi 17, 19.
- Sed**, sexcenties.
- Sedere**, sella in curuli Struma Nonius sedet 52, 2. continenter quod sedetis insulti centum 37, 6. sedcus adversus 51, 3.
- Sedes**, 1) postquam niveos flexerunt sedibus artus 64, 304. 2) locus, ubi quis vivit atque versatur, me in vestras potuisti ducere sedes 64, 160. vestras semper amor sedes incolat assiduus 66, 88. — domus, aedes, ad superbas 64, 85. in mediis 64, 48. ipsius at sedes fulgenti splendent auro 64, 43. sedes ipse senex tenuit 67, 4. haec circum sedes late contexta locavit 64, 293. non malus hic in nostris requiescet sedibus hospes 64, 176. — urbs, (Roma) mihi sedes 68, 35. moribunda a sede Pisauri 81, 3. (Minerva) sedes defendere fretis annuit 64, 229.
- Seges**, si densior aridis aristas sit nostrae seges osculationis 48, 6.
- Sella**, in curuli 52, 2.
- Semel**, 5, 5. 68, 130.
- Semen**, fecundum 113, 4. sterili 67, 26.
- Semihians**, labello 61, 220.
- Semilautus**, erura 54, 2.
- Semimortuus**, membra 50, 15.
- Semirasus**, ustore 59, 5.
- Semita**, semita haec deinde vos feret ipsa 19, 21.
- Semitarium**, moechi 37, 16.
- Semper**, 19, 9. 61, 215. 62, 33. 63, 90. 64, 316. 65, 11, 12. 66, 75, 87, 88. 68, 127. 92, 1. 110, 1.
- Senecta**, extremae 64, 217.
- Senectus**, cana 108, 1.
- Senere**, (phaselus) nunc recondita senet quiete 4, 26.
- Senescere**, dum inculta senescit (virgo) 62, 56.
- Senex**, 1) adi., viris 61, 186. 2) substant., reocto 54, 5. porrecto 67, 6. severiorum 5, 2. sedes ipse senex tenuit 67, 4. pene languido senis 25, 3.
- Sensus**, ereptis 66, 25. nec prius a fesso scecdent corpore sensus, quam 64, 189. misero omnes eripit sensus mihi 51, 6. (aurae) nullis sensibus aetate 64, 165.
- Sentire**, 1) relicta sentit sibi membra sine viro 63, 6. fieri sentio et excrucior 85, 2. 2) animadvertere, intelligere, mule, nihil sentis 83, 3. facere, ut quis sentiat et videat (istuc) 67, 16. tantundem omnia sentiens 17, 20. 3) iudicare, censere, Thetidi pater ipse iugandum Peleas sentit 64, 21.
- Sepelire**, Troia infelice sepultum detinet 68, 99. tecum una tota est nostra sepulta domus 68, 22, 94.
- Sepire**, septis in hortis 62, 39.
- Septengeminus**, Nilus 11, 7.
- Sepulcretum**, (uxorem Meneni) saepe in sepulcretis vidistis ipso rapere de rogo coenam 59, 2.
- Sepulcrum**, 1) inter nota 68, 97. mutis 96, 1. — metaph. locus, ubi affertur alicui mors, Troia nefas, commune sepulcrum Europae Asiaeque 68, 89. 2) monumentum, Batti veteris sacrum 7, 6. alta 64, 369.
- Sequi**, rapidae duccm sequuntur Galiae 63, 34. sequimini Phrygiam ad domum Cybelle 63, 19. meum secutus praetorem 28, 7. ipsa respersum iuvenem fraterna caede secuta 64, 181. huc una ex multis capsula me sequitur 68, 36. — vos, quae fata sequuntur, currite, ducentes subtenina, currite, fusi 64, 327.
- Sereus**, vultu 55, 8.
- Serere**, spinosas Erycina sereus in petore curas 64, 72.
- Sermo**, varii 10, 6. nulla (femina) viri speret sermones esse fideles 64, 144.
- Sero**, a d. v., 66, 68.
- Serpens**, tortis 64, 259.
- Sertum**, cubile sertis ac Syrio fragrans olivo 6, 8.
- Serum**, emulso 80, 8.
- Serus**, nepotis 68, 120.
- Serva**, quae tibi iucundo famularer serva labore 64, 161.
- Servire**, lubet iam servire Talassio 61, 134. huic uno domino usque serviamus

45, 14. — viri tui, quo fibicine serviat 61, 158. ianna, quam Halbo dicunt servisse benigna 67, 3. quamque ferunt rursus voto servisse maligno 67, 5.
Servus, (Furio) neque servus est neque arca 23, 1. 21, 5, 9. nec servum ille habet neque arcam 24, 10.
Sesquipedalis, dentes 97, 5.
Sessor, ducentos 37, 8.
Sestertium, centum 23, 26. decem 103, 1.
Severus, rumores senum severiorum 5, 2. — substantive, hinc abite, lymphae, et ad severos migrat 27, 6.
Serocare, etsi me cura serocat a doctis virginibus 65, 2.
Si, sexcenties.
Sibilus, loquente saepe sibilum edidit coma (silva) 4, 12.
Sic, 14, 16, 17, 5, 22, 5, 24, 6, 38, 6, 45, 13, 55, 9, 62, 8, 45, 56, 64, 110, 169, 247, 277, 66, 87, 80, 7, 84, 5, 6, 86, 2.
Siccare, barathrum, quale ferunt Graii siccare pingue solum 68, 110.
Siccine, 64, 132, 134, 77, 3.
Siccus, ore 43, 3. — corpora sicciora cornu 23, 10.
Sicula, languidior tenera pendens sicula betà 67, 21.
Sicut, 2, 9.
Sidus, novum 66, 64. cum fausto 64, 330. micantia 64, 206. micantium 61, 207. quam sidera multa furtivos hominum vident amores 7, 7. ut cedant certis sidera temporibus 66, 4. si me infestis discerpant sidera dictis 66, 73. sidera cur retinent (me) 66, 93. tuens sidera 66, 89.
Signum, dulcisa 64, 210. nec te ferre sinam fortunae signa secundae 64, 222. — quo signo? 92, 3.
Silescere, coeli furor aequinoctialis iucundis Zephyri silescit auris 46, 3.
Silix, 1) acuta 63, 5. quorum dentes vel silicem comesse possunt 23, 4. 2) saxum, silici restrictus meubra catena 64, 297.
Silva, comata 4, 11. superimpedentes 64, 257. virentium 34, 10. ingentes 115, 5. — qua domus tua Lampsaci est, quaque silva 16, 2. silvis redimita loca 63, 3.
Silvestris, dona 64, 280.
Silveultrix, cervæ 63, 72.
Similis, (Torquatus) sit suo similis patri Manlio 61, 221.
Simul, 1) 11, 14, 21, 5, 46, 10, 50, 13, 61, 36, 63, 12, 13, 19, 61, 78. 2) uno eodemque tempore, 4, 21, 11, 28, 55, 6, 28, 62, 65, 63, 31, 64, 301, 68, 101, 155. 3) simulac, 22, 15, 51, 6, 63, 27, 45, 64, 31, 99, 7.
Simulac, 64, 12, 86, 147, 233, 367.
Sincere, 109, 4.
Sine, praepos., nil potest sine te Venus commidi capere 61, 61. nulla quit sine te domus liberos dare 61, 66. non decet tam vetus sine liberis nomen esse 61, 213. vidit, sine quis ubique foret 63, 46. tecum attuleris bonam atque magnam coenam non sine candida puella et vino et sale et omnibus cachinnis 13, 4. relicta sensit sibi membra sine viro 63, 6. somnum capiunt sine Cerere 63, 36. ille tulit

altas fagos non sine nutanti platano 64, 291. me cunctis divis non sine taurino sanguine pollicita es 66, 34. (culus) sine dentibus est 97, 5. parata namque erux sine arte mentula 20, 18. rabida sine rabie Attis sua facta recoluit 63, 45.
Sinere, tua dicta omnia factaque ventos irrita ferre et nebulae acrias sinus 30, 10. ludere hanc sinit 17, 17. patruum non sinit esse maritum 88, 3. nec te ferre sinam fortunae signa secundae 64, 222. si quis me sinat usque basiare 48, 2. mallem divitias dedisses isti, quam sic te sineres ab illo amari 24, 6.
Singultus, frigidulos 64, 131.
Singulus, creverunt millia in unum singula 113, 4. sic singula conlitor 86, 2.
Sinister, 1) populus 20, 3. — manu 12, 1. — sinistra (sc. manus) de homine, cuius opera aliquis in surripiendis aliorum bonis utitur, Porci et Socraton, duae sinistrae Pisonis 47, 1. 2) infaustus, Amor, sinistram ut ante, dextram sternit approbationem 45, 8, 17. 3) importunus, liberalitas 29, 16.
Sinus, (passerem) in sinu tenere solet 2, 2. — usquedam in tuum sinum fugi 44, 14. puella, quae meo sinu fugit 37, 11. trepidantem cum recepit dea Pasithea sinu 63, 43. mamma, nudum sinum reduces 55, 11. — tibi virgines zonula solvant sinus 61, 53. sinus maris, truncem Ponticum 4, 9.
Sistere, te reducem aetas prospera sistet 64, 238.
Sitire, esurire meus puer et sitire disset 22, 11.
Situs, arancoso 25, 3.
Sive, (Sua), 13, 10. sive — sive, 4, 4, 5, 19, 20, 11, 2, 5, 6, 7, 9, 39, 2, 4, 44, 1, 5, 67, 25, 26, 76, 16.
Soccus, luteum 61, 10.
Socer, socer generique perdidistis omnia 29, 25.
Socius, rivales socii puellarum 57, 9.
Sodalis, meus sodalis Cinna est Gaius 10, 29. mnemonicum mei sodalis 12, 13. meo sodali Caccilio 35, 1. mei sodales quaerunt in trivis vocaciones 47, 6.
Sodalitium, fraternum vere dulce 100, 4.
Sodes, 103, 1.
Sol, 1) vagi 64, 272. rapidi 66, 3. orto 63, 67. oris aurei sol 63, 39. soles occidere et redire possunt 5, 4. fulsere quondam candidi tibi soles 8, 3, 8. 2) solis aestus, fervido 20, 7. sub ardenti 64, 355. corpora sicciora cornu aut sole et frigore 23, 14. florem firmat sol 62, 41.
Solari, Catullum qua solatus es allocatione 38, 5.
Solatiolum, ut solatiolum sui doloris 2, 7.
Solca, in arguta 68, 72. — ferream 17, 26.
Solere, c. inf., (sudarium) palam soles habere 25, 8. tantum operire soles aut aperire domum 67, 40. acres solet incitare morsus 2, 4. quod quisque minxit, hoc solet sibi mane dentem atque russam delfricare gingivam 39, 18. nec rogare qualis sit solet haec imaginatio-

- sem 41, 9. talis in vario solet divitis domini hortulo stare flos hyacinthinus 61, 91. rictum, qualem diffusissim in aestu meientis mulae cunnius habere solet 97, 8. tu solebas meas esse aliquid putare nugas 1. 3. sese mortali ostendere coetu coclicolae nondum spreta pietate solebant 64, 387. quae Themis olim antiquis solita est munera ferre piis 68, 154. Gellius audierat patrum obiurgare solere, si 74, 1. electos iuvenes Cicerotiam solitam esse dapem dare Minotauro 64, 79. — supplend. infinit., sestertia, quae soles, precari desine 23, 26. Romuli antiquam, ut solita es, bona sospites ope gentem 34, 23. ego patriam miser relinquens, dominos ut herifugae famuli solent 63, 52. — Consule Pompeio primum duo solebant moechi 113, 1.
- Solers**, corde 64, 295.
- Solium**, candet ebur solis 64, 45.
- Sollicitus**, tibi tunc toto pectore sollicitae meus excidit 66, 24.
- Solum**, a d. v. 66, 59. non solum, sed 67, 31, 83, 5.
- Solum**, substant., pingue 68, 110. — extremo 68, 100. dura 63, 40. recente terrae sola sanguine maculans 63, 7.
- Solus**, tu horum magnos vicisti sola furoros 68, 129. te solum, Phoebe, relinquens 64, 300. dicebas solum te nosse Catullum 72, 1. (passer) ad solum dominam usque pilabat 3, 10. viro contentas vivere solo nuptiarum laus e laudibus eximii 111, 1. solis putatis esse mentulas vobis 37, 3. solis licere quicquid est puellarum conlutuere 37, 5. tertia (pars virginitatis) sola tua est 63, 64. scimus haec tibi, quae licent, sola cognita 61, 147. 2) sine comitibus s. arbitris, solus in Libya caesio veniam obvius leoni 45, 7. solum Thescus me reliquit 64, 200. illam audivi furtiva voce loquentem solum cum ancillis haec sua flagitia 67, 42. de locis = desertus, insula 64, 184. in arena 64, 57. sub rupe 64, 154.
- Solvere**, 1) dissolvere, in cinerem canos solvent a vertice crines 64, 351. — (malum) zonam soluit diu ligatam 2, 13. nervosius illud, quod posset zonam solveré virgineam 67, 28. tibi virgines zonula solvunt sinus 61, 53. urbis Dardaniae Neptunia solvere vincula 64, 368. — solutis curis 31, 7. 2) reddere, votum solvite pro mea puella 36, 2.
- Somnus**, fallaci 64, 56. tristi 64, 122. molli 68, 5. languidulos 64, 332. — nec somnus tegeret quiete ocellos 50, 10. somnum capiunt sine Cerere 63, 36.
- Sonare**, ubi cymbalum sonat vox 63, 21. annium sonantum 34, 12.
- Sonipes**, vegetis 63, 41.
- Sonitus**, palans 63, 74. sonitu suoapte tintinant aures 51, 10.
- Sopor**, piger 63, 37.
- Sordere**, sordebant tibi villicae 61, 136.
- Sordidus**, quamvis sordida res et invenusta est 12, 5.
- Soror**, 1) venusta 89, 2. lenta 64, 291. — Pelea tecum pariter soror aspernata est 64, 302. hic fratrem, ille sororem (deperit) 100, 3. cum matre atque sorore prurit 88, 1. — Parca e, accipe, quod laeta tibi pandunt luce sorores, veridicum oraculum 64, 326. 2) de rebus sibi similibus et arcte inter se coniunctis, abinetas paulo ante comae meae fata sorores lugebant 66, 51.
- Sorsum**, manum sorsum habebis 20, 17.
- Sospes**, (Thescus) inde pedem sospes multa cum laude reflexit 64, 112. non sospitem Erechtheum se ostendit visere portum 64, 211.
- Sospitare**, Romuli antiquam boua sospites ope gentem 34, 24.
- Spatium**, omne vitae spatium famula fuit 63, 90.
- Spectare**, sedens adversus identidem te spectat et audit dulce ridentem 51, 4. quae postquam cupide spectando Thescala pubes expleta est 64, 268.
- Specula**, Cyenaeae 67, 32.
- Specus**, Aonios 61, 28.
- Sperare**, patris auxilium sperem 64, 180. mihi non hoc miserae sperare iubebas 64, 140. nec mater caros mittet sperare nepotes 64, 381. e. a. e. c. in f., non ideo sperabam te mihi fidum fore, quod 91, 1. nulla viri speret sermones esse fideles 64, 144. utpote quae mi speraret nec linguam esse nec auriculam 67, 44. — tum mirifice sperabat se esse locutum 84, 3.
- Spernere**, haec commoda tam beata non spernere 23, 25. nondum spreta pietate 64, 387.
- Spes**, nulla 64, 186. quali spe perdita nitat 64, 177.
- Spica**, mollis 20, 11.
- Spinus**, curas 64, 72.
- Splendere**, sedes fulgenti splendent auro 64, 44. splendent summi carchesia mali 64, 236.
- Sponsus**, sponsi fortivo munere 65, 19.
- Spuma**, torta remigio spumis incanduit unda 64, 13.
- Spumare**, spumantibus undis 64, 255. 68, 3.
- Spumosus**, ad litora 64, 121.
- Spurcare**, tua cana senectus spurcata impuris moribus 108, 2.
- Spurcus**, saliva 78, 8. 99, 10.
- Squalidus**, robigo 64, 42.
- Stabulum**, apud ferarum gelida 63, 53.
- Stadium**, abere stadio et gymnasiis 63, 60.
- Stagnum**, in liquentibus 31, 2.
- Stare**, in vario solet hortulo stare flos hyacinthinus 61, 93. tuo stctisse dicit in acumine 4, 16.
- Statim**, 32, 9.
- Statua**, inaurata 81, 4.
- Statuere**, nehim statuas nos mente maligna id facere 68, 37.
- Stella**, stellarum ortus comperit atque obitus 66, 2.
- Sterilis**, vir 63, 69. semine 67, 26.
- Sternuere**, 45, 9, 18.
- Stimulare**, 1) laevum pecoris hostem stimulans 63, 77. 2) in citare, stimulatus furenti rabie (Attis) 63, 4.
- Stipendium**, dira 64, 173.
- Stipes**, recto 64, 290.

- Stirps*, non parens (quit sine te) stirpe iungier 1866.
- Stolidus*, veterum 17, 24.
- Stridere*, barbara horribili stridebat tibia cantu 64, 265.
- Strophium*, tereti 64, 65.
- Studere*, nil nimium studeo tibi velle placere 93, 1.
- Studiosus*, animo 116, 1.
- Studium*, iam laeti studio pedes vigescunt 46, 8. 2) de eo, quod propense agimus, totum hoc studium luctu fraterna mihi mors abstulit 68, 19. ne fugiens actas illius hoc caeca nocte tegat studium 68, 44. tota de mente fugavi haec studia atque omnes delicias animi 68, 26.
- Stultus*, homo 78, 5. ne nimium simus stultorum more molesti 68, 137.
- Stupor*, iste meus stupor nil videt, nihil audit 17, 24.
- Suaevolens*, amaraci 61, 7. mala 19, 3.
- Suaviari*, iurandum os oculosque suaviabor 9, 9. dulcis pueri ebrios ocellos illo purpureo ore suaviata 45, 12.
- Suaviolum*, dulci dulcius ambrosia 99, 2. tristi tristius helleboro 99, 14.
- Suavis*, odores 64, 87. quid suavis elegantiusve est 13, 10.
- Suavium*, impura 78, 8. trianotorum 79, 4.
- Sub*, praepos. 1) c. acc. 1) tenuis sub artus flamma dimanet 51, 9. 2) prope, Trivium furtim sub Latmia saxa relegans dulcis amor 66, 5. 3) de tempore, vagi sub lumina solis 64, 272. 11) c. abl., 1) quatenam te genuit sola sub rupe laena 64, 154. (malum) molli sub veste locatum 65, 21. qui principio sub terra quaerere venas institit 66, 49. tibi fertur valle sub alarum trux habitare caper 69, 6. uva pampinea rubens educata sub umbra 19, 4. carmina qualia sub densis ramorum concinit umbris Daulias 65, 13. cultor sole sub ardenti flaventia demetit arva 64, 355. 2) in, ad, ego vitam agam sub altis Phrygiae columinibus 63, 71.
- Subducere*, ille siderum micantium subducit numerum prius, qui 61, 208.
- Subire*, rasilem subi forem 61, 168.
- Subito*, 76, 13. 84, 10.
- Sublevare*, 1) naufragum ut eiectum spumantibus aequoris undis sublevem 68, 4. 2) tollere, nec se sublevar ex sua parte 17, 18.
- Sublimis*, aranea 68, 49.
- Submittere*, submisso poplite 64, 371.
- Subreperere*, sicine subrepsi mi 77, 3. pestis mihi subrepeus inos in artus 46, 21.
- Subsellium*, seu ad rei ventum est subsellium 39, 3.
- Substernere*, levia substernens robusto brachia collo 64, 333. ignaro mater substernens se impia gnato 64, 404.
- Subtemen*, currite, ducentes subtemina, currite, fusi 64, 328, 334, 338, 343, 348, 353, 357, 361, 366, 372, 376, 379, 382.
- Subter*, praep., Troia Rhoeteo (fractem) subter litore tellus ereptum nostris obterit ex oculis 65, 8.
- Subtilis*, peditum Libonis 54, 3. mitram 64, 63.
- Suburbanus*, in villa 44, 6.
- Succumbere*, ancipiti succumbens victima ferro 64, 370. — de concubitu, quoivis quamvis potius succumbere fas est, quam 111, 3.
- Sudare*, conigeram sudanti corpore pinum 64, 106.
- Sularium*, Setabum 25, 7. Setaba 12, 14.
- Sudor*, a te sudor abest 23, 16. dulco viatori lasso in sudore levamen 68, 61.
- Suesecre*, ubi suavit illa divae volitare vaga cohors 63, 25.
- Suffigere*, huic suffixa tigillo (ianua) 67, 39. suffluxim in summa me memini esse cruce 99, 4.
- Sumere*, inde sumite 19, 21. — hunc video mihi nunc frustra sumtum esse laborem 116, 5.
- Summus*, flagellum 62, 52. mali 64, 236. in cruce 99, 4. in Tauro 64, 105. Parnassi vertice 64, 391. ex arce 64, 242. in urbibus 64, 8.
- Sumtuose*, vos convivium lauta sumtuose de die facitis 47, 6.
- Sumtuosus*, coenas 44, 9.
- Suntus*, fructus sumitibus exsuperat 115, 4.
- Suopte*, 51, 10.
- Super*, 1) ad v., lympa super irrigat frigerans Aganippe 61, 29. — simul te adspexi, nihil est super mi 51, 5. satis superque 7, 2, 10. 2) praepos., super alta vectus Attis celeri rate maria 63, 1.
- Superare*, ille mihi videtur superare divos 51, 2. cur non divitiis Croesum superare potis sit 115, 3.
- Superbus*, 1) ille nunc superbus et superfluens perambulabit omnium cubilia 29, 7. 2) de aedificiis: altus, magnificus, ad sedes 64, 85.
- Supercillium*, rubra 67, 46.
- Superfluere*, ille nunc superbus et superfluens perambulabit omnium cubilia 29, 7.
- Superimpendere*, silvae superimpedentes 64, 287.
- Superus*, Iovis 55, 5.
- Supervehere*, mons, quem maximum in oris progenies Thiac clara supervehitur 66, 44.
- Supinus*, 1) digitis 64, 313. ne supinus eat (ponticulus) 17, 4. satur supinus pertundo tunicamque palliumque 32, 10. diu supinum tota ista trabe lentus irrumasti 28, 9. 2) piger, ignavus, animus 17, 25.
- Supernare*, alius supernata securi 17, 19.
- Supplex*, ut supplicis vocem in novissimo casu contentam haberes 60, 4.
- Supplicium*, supplicium saevius exposcens anxia factis 64, 203. tu dabi supplicium 116, 8. — res, quae nos gravissima quasi afficiunt poena, te his suppliciis (malorum poetarum scriptis) remunerabor 14, 20.
- Supponere*, noli admirari, quare tibi femina nulla velit tenerum supposuisse femur 69, 2. Brixia, Cynaeae supposita speculae 67, 32.
- Supremus*, in tempore 64, 151.
- Sura*, nudatae 64, 129.

Surgere, surgere iam tempus 62, 3.
Surripere, (Lesbia) omnibus una omnes surripuit Veneres 86, 6. surripui tibi suavifolium 99, 1. non unquam posthac basia surripiam 99, 16.
Suscipere, incipere, facere, nil mihi tam valde placeat, quod temere invitis suscipiatur heris 68, 78. ponis, in quo vel Salisubulis sacra suscipiantur 17, 6. eequid scis, quantum suscipias sceleris 88, 4. suscipit quantum non ultima Tethys abluit 88, 5.
Suscitare, 1) excitare, cum te octava quiete e molli longo suscitatur hora die 80, 4. 2) abigere, (nepos) sus-

citatur a caeno vulturium capite 68, 124.
Suspendere, infecta vago suspendam lintea malo 64, 225. — tacito suspendit vota labello 64, 104.
Suspiciari, ut suspicor 14, 8.
Suspirare, puellam, in flavo saepe hospite suspirantem 64, 98.
Sustollere, candida intorti sustollant vela rudentes 64, 235. dulcia non moesto sustollens signa parenti 64, 210. sicula nunquam se mediam sustulit ad tunicam 67, 22.
Susurrare, an vere fama susurrat grandia te mediis tenta vorare viri 80, 5.
Suus, saepius.

T.

Tabella, 1) ne quis liminis obseret tabellam 32, 5. 2) pugillares, multum lusivus in meis tabellis 50, 2.
Taberna, salax 37, 1. totius frontem tabernae scipionibus scribam 37, 10. — Dyrrachium, Hadriae tabernam 36, 15.
Tabescere, cum non maesta assiduo tabescere lumina fletu cessarent 68, 55.
Tabula, rationum tabulae. (Rechnungsbücher) eequidnam in tabulis patet lucelli expensum? 28, 6. testamenti tabulae, (nepos) nomen testatis intulit in tabulas 68, 123.
Tacere, sed tacebitis 19, 15. atqui, si id faceres satur, tacerem 21, 9. si nostri oblita taceret, sana esset 83, 3. c. a. c. c., delicias tuas Catullo velles dicere, nec tacere posses 6, 3. mi praevalet ista nil facere 6, 12. — seq. de, Lesbia mi dicit semper male, nec tacet unquam de me 92, 1. — neu diu taceat procax Fescennina locutio 61, 126. cum tacet nox 7, 7.
Tacitus, cubile 6, 7. labello 64, 104. mente 62, 37. — tacitus, subst., qui reticere secreta potest, si quidquam tacito commissum est fido ab amico 102, 1.
Taeda, 1) fax nuptialis, pincam 61, 15. vos, optato quas iunxit lumine taeda 66, 79. 2) nuptiae, non Thetidis taedas voluit celebrare iugales (Apollo) 64, 303. eximie taedis felicibus aucte Peleu 64, 25.
Taedet, (fuisse benigna) immo etiam taedet, taedet obstetque magis 73, 4.
Talentum, tua furta vel talento mutari velit (frater) 12, 7.
Talis, cum coniuge 62, 59. funera nefunera 64, 82. cum ferro talia cedant 66, 47. — coctus 64, 408. praemia 64, 157. iniuria 72, 7. verba 84, 9. mandata 64, 214. fata 64, 322. figuris 64, 266. talis — qualis, talis illius a bona matre laus genus approbet, qualis 61, 226. qualis rivus muscoso prosilit e lapide —, tale fuit nobis Manlius auxilium 68, 66. qualem Minoidi luctum obtulerat, talem ipse recepit 64, 249. quali solam Theseus me mente reliquit, tali mente fuuestet seque suos-

que 64, 201. nulla domus tales unquam contexit amores, nullus amor tali coniunxit foedere amantes, qualis 64, 335, 336. supplend. qualis, talis in vario solet divitis domini hortulo stare flos hyacinthinus, (qualis tu es) 61, 91. — velut, talis, velut alnus in fossa Liguri iacet, talis isto meus stupor nil videt, nihil audit 17, 21. — hic, talia praefantes (Parcae) 64, 383. talia divino fuderunt carmine fata 64, 322. ferunt (Aegea) talia iuveni mandata dedisse 64, 214. talibus amplifice vestis decorata liguris 64, 266.
Tam, cur nunc tam latera exfututa pandas 6, 13. tam gaudet in se, tamque se ipse miratur 22, 17. — c. adiectiv., tam bellum passerem 3, 15. tam vetus nomen 61, 213. tam bona mater tamque valens, tamque venusta soror, tamque bonus patruus, tamque omnia plena puellis cognatis 89, 1, 2, 3. in tam magno corpore 86, 4. illa multa tam iocosa 8, 6. comoda tam beata 23, 24. c. adverb., tam longe 68, 97. tam perdit 104, 3. — tam — quam, non his tam laetor rebus, quam 66, 75. — tam gratum mihi, quam 2, 11. quam magnus numerus arenae iacet Cyrenis, tam te basia multa basiare satis Catullo est 7, 9. — suam norat ipsam tam bene, quam puella matrem 3, 7. utor tam bene, quam mihi pararim 10, 32. — supplend. quam, neque tam carum parenti una caput serignata nepotis alit, — (quam) 68, 119. — tam, — ut, num te leaena tam mente dura procreavit ac tetra, ut 60, 3. non mihi tam fuit maligne, ut 10, 18. — tam, — qui, nil mihi tam valde placeat, quod 68, 77.
Tamen, 10, 14, 24, 10, 39, 15, 42, 15, 55, 8, 30, 61, 82, 64, 103, 188, 65, 15, 68, 135, 143, 72, 6, 79, 3, 101, 7, 115, 7.
Tandem, vix tandem 62, 2, 68, 121.
Tangere, 1) attingere, pervenire, Phrygium nemus citato pede tetigit (Attis) 63, 2. ut domum Cybelles tetigere (Gallae) 63, 35. utinam ne Gnosia Cecropiae tetigisset litora puppes 64, 172. 2) inficere, maculare, ne vestrum scabra tangat ro-

- bigine nomen haec atque illa dies 68, 151. 3) in re Venerca, qui ut nihil attingat, nisi quod fas tangere non est 89, 5. — tangam te prior irrumatione 21, 8. 4) percutere, succedere, prati ultimi flos praetereunte postquam tactus aratro est 11, 24.
- Tanquam**, 25, 8. 9, 10.
- Tantillum**, non possum fletibus tantillum vestrae demere saevitiae 99, 6.
- Tanto**, adv., tanto pessius omnium poeta, quanto 49, 6.
- Tantum**, adv. 1) tantum — quantum, 37, 12. 68, 53. 75, 1. tantum — ut, 72, 3. — omissis quantum 68, 125. 2) solum, 67, 40.
- Tantundem**, 17, 20.
- Tantus**, deus 66, 31. in populo 81, 1. — gaudium 91, 9. in fastu 55, 14. malis 65, 4. in mocroribus 65, 15. pro laboribus 31, 11. — tantum, subst., cum tantum sciat esse basiorum 5, 13. tantum tibi misit impiorum 14, 7. — tantus, — quantus, nulla fides ullo fuit unquam fœdere tanta, quanta 75, 3. non tanto mors immatura dolori est Quintiliae, quantum 96, 5. — seq. qualis, tanto te absorbens voritice amoris, quale 68, 107. — seq. ut, quodsi te mala mens in tantam impulerit culpam, ut 15, 15.
- Tardare**, tardat ingenium pudor 61, 81.
- Tarde**, (undae) tarde procedunt 61, 273.
- Tardus**, 1) ante Booten 66, 67. — mora 63, 19. — 2) act. quod tardum reddit, podagra 71, 2.
- Taurinus**, non sine sanguine 66, 34.
- Taurus**, indomito 61, 173. — non glebam prono convellit vomere taurus 64, 40. tauri respergas sanguine dextram 64, 230. — quatiens terga tauri cava (tympana) 63, 10.
- Tectum**, 1) funesta domus ingressus tectus Thescus 64, 247. 2) domus, Pharsalia 64, 37. Gortynia 64, 75. rustica 34, 20. regia 61, 277. — tecti inobservabilis error 64, 115. nullo sola insula tecto 64, 184.
- Tegere**, 1) (pulvinar) tineta tegit roseo conchylî purpura faeco 64, 49. villulam palustrem tectam vimine iuncea 19, 2. tecta quatiebant ensipide thyrsos 61, 257. — metaph. ut nec somnus teget quiete ocellos 50, 10. ne fugiens aetas illius hoc caeca nocte tegat studium 68, 44. gemina teguntur lumina nocte 55, 11. 2) celare, occultare, ego non ulla vera timore tegam 66, 72.
- Tegmen**, mollia nudatae surae 64, 129.
- Tela**, tenuem 68, 49.
- Tellus**, 1) (invicto numine) tunc et tellus atque horrida contremuerunt aequora 64, 205. postquam tellus scelerare est imbuta nefando 64, 398. 2) regio, Troia 65, 7.
- Telum**, hunc pro telo rigida meâ cecidi 56, 7. — nos tela ista tua evitamus amictu 116, 7. aculeus, neu conare infestum telis icere musca caput 116, 4.
- Temere**, 62, 9, 68, 78.
- Tempestat**, illa 64, 73. quâ 66, 11.
- Templam**, in Iovis sacrato 55, 5. in fulgente 64, 388. deum profundit ante templa sanguinem 20, 15. cedentem ad templa deum me 66, 63.
- Tempus**, 1) breve 63, 57. longo 66, 35. 68, 85. primo 64, 17. maturo 62, 57. certis 66, 4. finito 64, 31. — quo tempore legit inchoatam Dindymi dominam 35, 13. ferox quo tempore Thescus attingit iniusti regis Gortynia tecta 64, 73. tempore quo primum vestis mihi tradita pura est 68, 15. tempore quo certa Stymphalia monstra sagitta percussit 68, 113. instum tempus, (χαίρος) surgere iam tempus 62, 3. 2) aetas, o nimis optato saeculorum tempore nati heroes 64, 22. 3) periculum, supremo 64, 151. extremo 64, 169. 4) Schlaeffe, tremulum 61, 162. — ex Ariadneis 66, 60. cinge tempora floribus 61, 6.
- Tenax**, 1) hedera 61, 34. 2) lentus, in voragine 17, 26.
- Tenebrae**, locus obscurus atque latebrosus, demonstres, ubi sint tuae tenebrae 55, 2. — de Orco, vobis male sit, malae tenebrae Orco 3, 13.
- Tenebricosus**, per iter 3, 11.
- Tenellulus**, haedo 17, 15.
- Tenellus**, vaculla 20, 14.
- Tener**, 1) Atin 63, 88. virginem 61, 3. femur 69, 2. a tuis papillis 61, 105. digitis 63, 19. corpus 62, 41. spica virens arista 19, 11. betâ 67, 21. 2) parvus, manus 61, 218. 3) mollis, poetae 35, 1.
- Tenere**, 1) Aemen Septimius tenens in gremio 45, 2. linguam clauso tenes in ore 55, 18. (passerem) in sinu tenere solet 2, 2. — mandata prius constanti mente tenebat 64, 209. tenentem 64, 239. in complexu tenere, tene Thetis tenuit pulcherrima Neptunine? 64, 28. diebas nec prae me velle tenere locum 72, 2. 2) possidere, cum sedes ipse senex tenuit 67, 4. 3) detinere, num te lactolae tenent puellae 55, 17. moechos simul complexa tenet trecentos 11, 18.
- Tentare**, omnia haec tentare simul parati 11, 14.
- Tentum**, grandia mediî viri 80, 6.
- Tenuis**, 1) ungui 62, 43. macer, Gellius est tenuis 89, 1. 2) subtilis, mollis, telam 68, 49. filo 64, 113. — flamma 51, 9. 3) desonitu, acutus, clarus, tereti tenues tinnitus aere ciebant 64, 263.
- Tenus**, praepos. c. gen., Nymphas, nutricum tenus extantes e gurgite cano 64, 18.
- Tepefacere**, quisquis de meliore nota frigida deserto tepefecit membra cubili 68, 29. alta tepefaciet permixta flumina caede (Achilles) 64, 361.
- Tepidus**, Favoni 64, 283. limina 63, 65.
- Tepor**, egelidos 46, 1.
- Terere**, ut tristi lumina saepe manu 66, 30. si manibus teras fricesque 23, 22. pluribus ut coeli tereret ianua divis 68, 115. trito fulgentem in limine plautam innixa 68, 71.
- Teres**, brachiolum 61, 181. bustum 64, 364. aere 64, 263. strophio 64, 65. — turbine 64, 315.

Tergum, 1) non videmus mantirae quod in tergo est 22, 21. hostibus haud tergo, sed forti pectore notus 64, 340. caede terga cauda 63, 81. 2) pellis, tauri cava (tympana) 63, 10.

Terra, 1) recente terrae sola sanguine maculans 63, 7. pater divum conspexit terram centum procurrare currus 64, 390. 2) solum, qui principio sub terra quaerere venas institit 66, 49. 3) de humi aliquot particulis, quae conici solent in aliquid, caenitiam terram atque infuso pulvere foedans 64, 224. non injecta tumulabor mortua terram 64, 153. 4) regio, alicua 68, 100. in Celtiberia 39, 17. quae tuis careat sacris, non queat dare praesides terra limbus 61, 73.

Terror, expers terroris Achilles 64, 339.

Tertius, periuri Pelopis heres 64, 347. pars virginitatis 62, 63, 64. praeda Ibera 29, 19.

Testari, testatas in tabulas 68, 122.

Testis, testis erit magnis virtutibus unda Scamandri 64, 358. testis erit morti quoque dedita praeda 64, 363.

Teter, hunc morbum 76, 25. crudelis, mente 60, 3.

Texere, tennem texens sublimis aranea telam 68, 49.

Textum, pinna inflexae carinae 64, 10.

Thalamus, in pacato 68, 104. thalami intra limina 66, 17. uxor in thalamo est tibi 61, 192.

Thiasus, thiasus (Gallarum) linguis trepidantibus ululat 63, 28. florens volitabat lacchus cum thiaso Satyrorum 64, 253.

Thyrus, tectam quatiebant cuspidem thyrsos 64, 257.

Tibia, barbara 64, 265.

Tibicen, 1) Phryx 63, 22. 2) fulcrum, viri tui, quo tibicine serviat (domus) 61, 158.

Tigillum, huic suffixa tigillo (ianna) 67, 39.

Timere, nihil timetis 23, 8. hunc, Galliae, timetis, et Britanniae 29, 21. — timens novus maritus 61, 54.

Timor, non ullo vera timore tegam 66, 72. quantos illa tulit languenti corde timores 64, 99.

Tingere, tincta roseo conchyli purpura fuso 64, 49.

Tinnitus, tennes 64, 263.

Tinnulus, voce 61, 13.

Tintinare, sonitu suoapte tintinant aures 51, 11.

Tollere, 1) sicula nunquam se medium sustulit ad tunicam 67, 22. tollite faces 61, 121. ne tollat rubra supercilia 67, 46. manus tollens 53, 4. per aethérias me tollens auras (ales equus) 66, 55. extollere, proferre, vesper Olympo expectata diu vix tandem lumina tollit 62, 2. 2) auferre, tollis lintea negligentiorum 12, 3. — ingratum tremuli tolle parentis onus 68, 142. — reiicere, abicere, mollia nudatae tollentem tegmina surae 64, 129. — irritum reddere, (nepos) impia derisus gentilis gaudia tollens 68, 123.

Tondere, nunc tuum cinerarius tondet os 61, 139.

Torosus, cervice 63, 83.

Torpere, lingua torpet 51, 9.

Torpor, (pestis) mihi subrepens imos, ut torpor, in artus 76, 21.

Torqueere, (fila) prono in pollice torquens 64, 314. torta remigio unda 64, 13.

Torrere, cum vesana meas torreret flamma medullas 100, 7.

Tortus, adi., curvus, serpentibus 64, 259.

Torus, in Tyrio 61, 172.

Torvus, proelia 66, 20.

Tostus, in ludia 45, 6.

Tot, bona 115, 4. per freta 4, 18. poetis 14, 5.

Totidem, 92, 3.

Toties, quoties futuit, toties ulciscitur ambos 71, 5.

Totus, orbem 64, 30. Thessalia 64, 32. ex urbe 64, 393. domus 64, 46. 68, 22.

tabernae 37, 9. lacus 17, 10. lecto 50, 11. corpore 64, 66. 110, 8. ista trabe 28, 10. pectore 66, 24. 64, 69. animo 64, 70. mente ibid. 62, 14. 68, 25.

studium 68, 19, 94. virginitas 62, 62. in anno 23, 20. vita 109, 5. cum gente 79, 2. illa puella defututa tota 41, 2.

Lesbia pulcherrima tota est 86, 5. imis exarsit tota medullis 64, 93. deos rogabis, totum ut te faciant nasum 13, 14. — totum illud, formosa, nego 86, 3.

vir tuus totus (toto animo) imminuat tibi 61, 173.

Trabs, 1) navis, phaselus aut non minus natantis impetum trabis nequisse praeterire 4, 3. 2) mentula, bene me tota ista trabe lentus irrumasti 28, 10.

Tradere, tempore quo primum vestis mihi tradita pura est 68, 15. tradita sunt tristes munera ad inferias 101, 8.

pater (coniugi) tradidit ipse (virginem) 62, 60. virgo fertur tradita nobis 67, 19. non pristino traditur atque asino 97, 10. (Caecilio) tradita nunc sum 67, 9. — qui principio nobis te tradidit 68, 157. — committere, unanims corpora coniugibus tradite 66, 81. tute iubebas animam tradere (tibi) 30, 7.

infesto miserum me tradere amori non cessasti 99, 11.

Trans, praep., sive trans altas gradietur Alpes 11, 9.

Transferre, transferre omine cum bono limen aureolos pedes 61, 166.

Transire, (rivus) per medium densi transit iter populi 68, 60.

Trecenti, hendecasyllabos 12, 10. ad millia (basiorum) 48, 3. millibus (amicorum) 9, 2. cum suis vivat valeatque moechis, quos simul complexa tenet trecentos 11, 18.

Trecenties, ista vostra diffututa mentula ducenties comesset aut trecenties 29, 15.

Tremebundus, (Aitis) cancre haer suis adorta est tremebunda comitibus 63, 11.

Tremulus, lecti 6, 10. salis 64, 128. corpus 64, 308. patris dormitum in ulna 17, 13. proprie de senibus, parens 61, 51. parentis 68, 142. tempus 61, 161.

Trepidare, trepidantem (Somnum) re-

cepit dea Pasithea sinu 63, 43. linguis
trepidantibus 63, 28.

Tres, tria notorum suavia 79, 4. char-
tis 1, 6.

Tribuere, haec tibi non tribuo munera
68, 32.

Triginta, iugera prati 115, 1.

Tripudium, citatis 63, 26.

Tristis, 1) (Ariadnam perhibent) tris-
tem descendere montes 64, 126. ore
65, 24. 2) tristem reddens, somno
64, 122. imbre 68, 56. curas 2, 10. ad
inferias 101, 8. — 3) iniucundus,
suaviolum tristi tristius helleboro 99, 14.

Tritus, a di., si quid haec retritius 22, 13.

Trivium, mei sodales quaerunt in tri-
vii vocationes 47, 7.

Truculentus, acquir 64, 179. — tru-
culentum, subst., i. q. pericu-
lum. truculenta pelagi 63, 16.

Truncus, corpus 64, 371.

Trusare, deprendi modo populum puel-
lae trusantem 56, 6.

Trux, caper 69, 6. Ponticum sinum 4, 9.
iambos 36, 5.

Tu, Tui, Tibi, Te etc., sexcenties.

Tuba, cepit manibus tympanum, tu-
bam 63, 9.

Tueri, 1) Thesca cedentem celeri cum
classe tuctur Ariadna 64, 53. tuens si-
dera 65, 89. 2) tutari, defendere,
hortulum pauperis tuor (pro tuor)
20, 5. necess Priapo domini hortulum
vineamque tueri 19, 18.

Tugurium, pauperis 19, 6.

Tum, 1) adv., 1) 2, 8. 15. 17. 62, 37.
61, 231, 321. 66, 29. eum, tum 22, 9.
84, 3. tum denique, 16, 7. 2) illo
tempore, (damats) 10, 3. 64, 68.
250, 255, 277. 68, 87, 101, 105, 131. 72, 3.
tum — eum 1, 5. tum primum 64,
56. II) conii, tum — tum, 64, 126,

128. 61, 313, 314. tum — tum — tum
64, 19, 20, 21. cum — tum 86, 6.

Tumidus, Antimacho 95, 10.

Tumulare, neque iniecta tumulabor
mortua terra 61, 153.

Tunc, a dv. 1) 64, 205. 68, 118. 2) al-
danu, 44, 21.

Tundere, litus longe resonante Eoa tau-
ditur unda 11, 4. eum (Rufa) ab se-
miraso tunderetur ustore 59, 5.

Tunica, ad mediam 67, 22. in erocina
68, 134. abiectis 88, 2. pertuendo tu-
nicamque palliumque 32, 11. — Volusi
annales laxas scombris saepe dabunt
tunicas 95, 8.

Turbidus, procella 25, 4.

Turbo, 1) indomitus 64, 107. nigro 68,
63. — de summo periculo, te in
medio versantem turbine leti 64, 149.
2) rotatio, libratum tereti versabat
turbine fusum 64, 315.

Turgidulus, ocelli 3, 18.

Turpe, a dv. 42, 8.

Turpiculus, naso 41, 3.

Turpis, moecha 42, 3. a probro 91, 4.
probra 61, 103. — id non est turpe 68,
30. scribis Veronae turpe Catullo es-
se, quod 68, 27.

Turpiter, a dv. 25, 11.

Tussis, frequens 44, 13. malam 44, 7.
gravedinem et tussim non mi, sed ipsi
Sextio ferat frigus 44, 20.

Tutamen, Emathiae tutamen opis 64,
325.

Tute, pro tu, 20, 3. 30, 7.

Tutus, quasi tuta mi omnia forent 30, 8.
vix mi ipse credens videre te in tuto
31, 6.

Taus, saepius.

Tympanum et *Typanum*, leve 63, 8, 9.
29. comitata tympano Attis 63, 32. ubi
tympana reboant 63, 21. plangebant alii
proceris tympana palmis 64, 262.

U.

Uber, a di., ager 46, 5.

Uber, subst., adulta lacte 20, 11.

Ubertim, (lacrimulas) ubertim thalami
intra limina fundunt 66, 17.

Ubi, 1) de loco, 4, 10. 63, 4, 21, 22,
23, 24, 25, 73. — seq. conii. 53, 2, 15.
63, 46. 2) de tempore, 15, 12. 63,
39, 67, 87.

Ubiunque, 39, 6.

Ubinam, 63, 55.

Udus, ore 64, 131.

Uleisci, quoties futuit, toties uleisci-
tur amhos 71, 5. tibi grates ago, meum
quod non es ulta peccatum 44, 17.

Ullus, non tantum niveo gavisus est ulla
colombo compar 68, 125. non ullius na-
tantis impetum trabis nequisse praer-
terire 4, 3. non ullam (femiuam) rarae
labefactes munere vestis 69, 3. quis
illos homines beatores vidit 45, 25.
non possum fletibus ullis tantillum vo-
strae demere sacvitiae 99, 5. nulla
lides ullo fuit unquam foedere tanta
75, 3. non foedere in ullo divum nu-
mipe abusum 76, 3. non ulla vota lito-

ralibus diis sibi esse facta 4, 22. ego
non ullo vera timore legam 66, 72. non
ulla obliteret aetas mandata 64, 232.

Ulmus, marito 62, 54.

Ulna, in tremula 17, 13.

Ultimus, 1) de tempore: antiquis-
simus, ultima ex origine 4, 15. 2) de
loco: extremus, remotissimus,
Tethys 88, 5. Britannia 29, 4. in Occi-
dentis insula 29, 13. Britannos 11, 11.
albicantis loca litoris 63, 87. de extre-
ma parte, prati 11, 23.

Ultor, maximus 115, 7.

Ultra, nihil est quidquam sceleris, quo
prodeat ultra 88, 7.

Ultro, ego deferrem 68, 40.

Ululare, thiasus linguas trepidantibus
ululat 63, 28.

Ululatus, acutis 63, 24.

Umbilicus, novi 22, 7.

Umbra, sub pampinea 19, 14. sub den-
sis ramorum 65, 13. non falx attenuat
frondatorum arboris umbram 64, 41. —
tenebrae, sol pepulit noctis umbras
63, 41.

Una, adv., 21, 5. 37, 8. 66, 78. 68, 22, 23, 94, 95.
Unanimus, fratres 9, 4. sodalibus 30, 1. coniugibus 66, 80.
unctus, lautus, splendidus, patrimonium 29, 23. cur quisquam caput unctus referret 10, 11. — quod Comata Gallia habebat uncti 29, 4.
Unda, torta remigio 64, 13. Lethaeo gurgite manans 65, 6. Eoà 11, 4. proclivas 64, 271. in mediis 64, 167. spumantibus 64, 155. 68, 3. salis in adversas 64, 128. per liquidas Neptuni 64, 2. ad cavas Atacis 95, 5. pelagi cingentibus 64, 185. unda Scamandri 64, 358. Lydiae lacus undae 31, 13. propter fluminis undas 64, 282. — metaph. de perturbati animi motibus, magnis curarum fluctuat undis 64, 62.
Unde, 3, 12, 14, 22, 64, 127, 67, 27.
Undique, 1) 42, 2. 68, 101. 2) ubera 11, 64, 234, 308.
Unguentatus, marite 61, 142.
Unguentum, unguentum dabo, quod meae puellae donaront Veneres 13, 11. omnibus explens se unguentis 66, 78.
Unguis, tenui 62, 43. (sudaria) nunc tuis ab unguibus reglutina et remitte 25, 9.
Unicus, 1) orba cum flet unicum (filium) mater 39, 5. gnate 64, 215. 2) in suo genere unicus, i. e. maximus, praestans, amicitia 100, 6. fama 61, 228. amicum 73, 6. Imperator unice 29, 12, 23, 54, 7.
Unigena, Memnonis unigena (Zephyrus) 66, 53. (Phoebus) relinquens unigenam cultricem montibus Idri (Dianam) 64, 301.
Unquam, 22, 15, 23, 23, 48, 4, 64, 335. 75, 3, 76, 17, 92, 1, 99, 16, 107, 1.
Unus, 1) capsula 68, 36. hiems 68, 82. assis 5, 3. pili 17, 17. unum (moechum) 113, 3. seculo 1, 10. in saltu 115, 4. verbo 67, 15. (Lesbia) omnibus una omnes surripuit Veneres 86, 6. Hesperus e nobis abstulit unam 62, 32. — quis me uno vivit felicior 107, 7. — 2) unicus, solus, gnata 68, 120. amicum 73, 6. salus 76, 15. si nobis datur unus (dies) 68, 147. domino 45, 14. Acmen 45, 21. Catullo 68, 135. in Septimio 45, 23. — ausus es unus Italorum omne aevum tribus explicare chartis 1, 5. hunc unum excipio 15, 13. ut puellae unum me facerem beatiorem 10, 17. me unum esse invenies illorum iure sacratum 102, 3. Lesbia, quam Catullus unam plus quam se amavit 58, 2. hoc est, quod unum est

pro laboribus tantis 31, 11. praeter omnes unce de capillatis 37, 17. 3) idem, in lectulo 57, 7. — hinc de tempore, continuus, perpetuus, nox 5, 6. 4) de eo, qui plane vel quantusquantus aliquis est, caprimulgus 22, 10. virtus 61, 171. — millia cum interea quingenta Hortensius uno . . . 95, 3.
Urbanus, 1) Romanus, si urbanus esses aut Sabinus aut Tiburs 39, 10. macula 57, 4. 2) elegans, homo 22, 2. — Suffenas 22, 9. morbum 39, 8.
Urbs, Dardaniae 64, 368. captà 62, 24. ex tota 64, 393. beatas 51, 16. ad claras 46, 6. in summis 64, 8. — in urbem adulta lacte portat ubera 20, 11. te in suis urbibus colit ora Hellespontia 18, 3.
Urgere, mihi, quem nemo gravius nec acerbius urget, quam 73, 5.
Uri, pectore uritur intimo flamma 61, 177. — de hominibus, qui ardent amore, etsi impensius uror 72, 5. uritur et loquitur 83, 6.
Urtica, Hibera 73, 20.
Urtica, me recuravi otioque et urtica 44, 15.
Usquam, 17, 20.
Usque, 1) 5, 9, 45, 14, 48, 2, 76, 11. 2) bis, 3, 10, 4, 24, 48, 3, 115, 6.
Usquedum, 44, 14, 61, 161.
Usquequaque, 39, 2, 15.
Ustor, ab semiraso 59, 5.
Ustulare, scripta infelicibus ustulanda lignis 36, 8.
Usus, 1) si usus veniat tibi 98, 3. 2) consuetudo, quamvis tecum multo coniungeret usu 91, 7.
Ut, sexcenties.
Uterque, Neptunus 31, 3. petiti 68, 39. in pedem 4, 20. malum 71, 4. — scribens versiculos uterque nostrum 50, 4. morbosi pariter, gemelli utrique 57, 6. maculae pares utrisque impressae resident 57, 3.
Uti, utar tam bene (lecticariis), quam mihi pararim 10, 32. manu sinistra non belle uteris in ioco atque vino 12, 2.
Utinam, 66, 93, 64, 171.
Utpote, 64, 56, 67, 43.
Utrum, 10, 31, 17, 22, 93, 2, 97, 2.
Uva, rubens 19, 14. dulcis 20, 8. mitem 62, 50. nigerrimis 17, 16.
Uvidulus, avidulam a flectu me (comam) 66, 63.
Uxor, Rufa, uxor Meneni 59, 2. uxor in thalamo est tibi 61, 192. patruis perdepnsit ipsam uxorem 74, 4.

V.

Vaccula, tenella 20, 14.
Vacuus, de locis, ubi est nemo, iagalga 64, 168. de hominibus, qui portant nihil, Peneos adest non vacuus 64, 289.
Vadere, (Attis) anhelans, vaga vadit 63, 31. vadit, fremit, refringit virgula pede 63, 86.

Vadum, salsa 64, 6. rursum reditum ad vada tetulit 63, 47. iuvenis fugiens pellet vada remis 64, 58.
Vae, interi, 64, 196.
Vagari, mens praetrepidans avert vagari 46, 7.
Vagus, Liber 64, 391. Attis 63, 31. cohors 63, 25. pecora 63, 13. pede 63,

86. 61, 278. malo 61, 225. solis 61, 272. ventis 65, 17. certamine cursus 61, 341. nocte 61, 117. — *metaph.*, Attis vagus animi (*furens*) 63, 4.
- Falde*, 68, 77, 69, 7.
- Falens*, a di., mater 89, 2. — *brachio* 20, 20. munere assiduo valentem exerceat iuventam 61, 234.
- Falere*, 1) bene valetis omnes 23, 7. ipse valere opto 76, 25. cum suis vivat valeatque moerhis 11, 17. vale, puella 8, 12. in perpetuum, frater, have atque vale 101, 10. vos hinc interea valet, pessimi poetae 14, 21. dulces comitum valet coctus 46, 9. nec nostras hiac valuisse preces (video) 116, 6.
- Fallis*, de prona 68, 59. — *metaph.* de loco cavo, valle sub alarum 69, 6.
- Fanescere*, nolite pati nostrum vane-scere luctum 64, 199.
- Fanus*, ventis 64, 111.
- Fappa*, homo nequam, satissime cum isto vappa frigoraque et famem tulistis 28, 5.
- Fariare*, vestis praeis hominum variata figuris 64, 50. putrida infirmis variabunt pectora palmis 64, 352.
- Farius*, 1) in hortulo 61, 91. in limite coeli 66, 59. 2) diversus, sermones 10, 6. viac 46, 11.
- Fastare*, Troica moenia Pelopis vastabit tertius heres 64, 347. rex vastatum fines iterat Assyrios 66, 12.
- Fastus*, Charybdis 64, 156. mari 31, 3. maria 63, 48. in pelagi aestus 64, 127.
- Fecors*, furor 15, 14. rixam 40, 4.
- Fegetus*, sonipedibus 63, 41.
- Fehemens*, dea 50, 21.
- Fehere*, super alta vertus Attis celeri rate maria 63, 1. multa per aequora vectus 101, 1. ut vecta ratis spumosa ad litora Diae 64, 121.
- Fel*, 1) 55, 21. 25, 2, 3. 2) etiam, 12, 7. 17, 6. 23, 4. 55, 9.
- Felare*, vestis pulvinar complexa suo velabat amictu 64, 267. levi velatum pectus amictu 64, 64. — vestibulum molli velatum fronde 64, 294.
- Felle*, 1) si vis 55, 21. nunc iam illa non vult 8, 9. — *e. acc.*, illa multa tam iocosa, quae tu volebas 8, 7. quod voluit, fecit 74, 5. *e. inf.*, volo te actuos amores ad coelum lepido vocare versu 6, 16. eum volo de tuo ponte mittere pronum 17, 23. Sextianus dum volo esse conviva 41, 10. si nos omnino vis perdere, Vetti 98, 5. qui vestri numerare volt multa millia ludi 61, 209. nos volumus (istuc scire) 67, 18. amantes non longe a caro corpore abesse volunt. 66, 32. non Thetidis taeclas voluit celebrare iugales 64, 303. non tuus vira tuis teneris volat secubare papillis 61, 104. noli admirari, quare tibi femina nulla velit tenerum supposuisse femur 69, 2. non quaero, ut esse pudica velit 76, 23. delicias tuas Catullo velles dicere 6, 3. immitte ut nostri vellet mittere pectus 61, 138. si quando com-moda vellet dicere Arrius 84, 1. desine de quoquam quidquam bene velle mereri 73, 1. nil nimium studeo tibi velle placere 93, 1. *e. acc. et inf.*, quen-dam municipem meum de tuo volopon-te ire praecipitem in lutum 17, 8. si tibi vis oculos debere Catullum 82, 1. si non omnia, displicere vellem tibi 51, 4. 2) optare, cupere, velim pol 20, 19. quid vis 40, 6. *e. inf.*, volo ad Serapim deferri 10, 26. dicebas quon-dam non praec me velle tenere Iovem 72, 2. *e. acc. et inf.*, fratri, qui tua furta vel talento mutari velis 12, 8. *e. con.*, quosdam volo cogitationes ami-ci accipiat sui meique 35, 5. Torqua-tus volo parvulus dulce rideat ad pa-trem 61, 216. velim Caecilio, papyre, di-cas 35, 2. 3) audere, conari, quan-doquidem meos amores cum longa vo-luisti amare poena 40, 8. 4) favere, te volente 61, 64, 69, 71. bene velle i. q. diligere, amantem iniuria talis cogit amare magis, sed bene velle minus 72, 8. ut iam nec bene velle queam tibi, si optima fias 75, 7.
- Jellus*, candidissimae molliae lanae 64, 329.
- hae tum clarisona pellentes vellera vo-ce 64, 321.
- Jelum*, inflati 64, 244. candida 64, 235.
- Jelut*, comparandi partic., 11, 22. 17, 18. 25, 12. 61, 21, 106, 194. 63, 14, 33. 64, 105, 354, 370. 68, 63.
- Jena*, qui principio sub terra quae-re venas institit 66, 49.
- Jenari*, animo venante 116, 1.
- Jendere*, hic pulcher vendat tota cum gente Catullum 79, 3. quid credat nisi se vendere discupere (puerum) 106, 2.
- Jenditare*, nates pilosas non potes asse venditare 33, 8.
- Jenenum*, non dolos veneni (timetis) 23, 8. — de rebus, quae bilem movent, quae summo afficiunt dolore et cruciatio, orationem plenam veneni et pestilentiae 11, 12. omnia col-ligam venena (carmina mala) 14, 79. nostrae crudele venenum vitae (ami-cici fallacia) 77, 5.
- Jenerari*, gnatus ut accepto veneretur carmine divos 90, 5.
- Jenia*, pudentem 15, 2.
- Jenire*, 1) iam venis, (nova nupta) 61, 202. polcece, villicus venit 20, 20. iam licet venias, marite 61, 191. iam veniet virgo 62, 4. caesio veniam obvis leoni 45, 7. huc ut venimus 10, 5. lactus huc huc veni 61, 9. venistine domum ad tuos Penates? 9, 3, 5. non illa mihi dextra deducta paterna venit domum 68, 114. labore fessi venimus larem ad nostrum 31, 9. Veronam veniat 35, 3. seu ad rei ventum est subsellium 39, 2. venit ad Phrygium Venus iudicem 61, 18. maguanimum ad Minoa venit 64, 85. iube ad te veniam meritudum 32, 3. — de rebus, lenius adspirans aura secunda venit 68, 64. flammeum video venire 61, 122. vos interea veni-te in ignem, annales Volusi 36, 18. cum veniret a mari novissimo hunc ad us-veniret a limpidum lacum (phaselus) 4, 23. 2) de tempore, annua cum festis venissent sacra diebus 64, 389. ves-tiens una atque altera rursus hiems 68, 82. clarum ab Oceano diem veniek-

tem 61, 90. 3) evenire, quanta gaudia tuo veniunt hero 61, 116. si usus veniat tibi 98, 3.

Venter, non immeritè mihi meus venter dedit (tussim) 44, 8. mendaci 67, 48.

Ventitare, cum ventitabas, quo puella ducebat 8, 4.

Ventosus, aequor 64, 12. procellae 64, 59.

Ventus, horribilem atque pestilentem 26, 5. vesaniante 25, 13. crescente 61, 275. aërii 64, 142. vanis 64, 111. vagis 65, 17. — ventorum simul require cursum 55, 28. pulsae ventorum flamine nubes 64, 240. gnatum ventis concrederet Aegens 64, 213. mulier cupido quod dicit amanti, in vento et rapida scribere oportet aqua 70, 4. tua dicta ventos irrita ferre et nebulas aërias sinis 31, 10.

Venus, amoris dea, cf. ind. nom. prop. 2) amor, quis ullos homines beatiores vidit? quis Venerem auspiciatorem 45, 26. sic et Veneres pro leporibus, venustate, (Lesbia) omnibus una omnes surripuit Veneres 86, 6.

Venustus, nulla venustas, nulla in tam magno est corpore mica salis 86, 4.

Venuste, 35, 17.

Venustus, 1) Sirmio 31, 12. 2) lepidus, faectus, homo 22, 2. soror 89, 2. noster 13, 6. se facit esse venustum 97, 9. quantum est hominum venustiorum 3, 2.

Ver, iucundum 68, 16. florido 19, 10. ver egelidos refert tepores 46, 1. mihi corolla picta vere ponitur 20, 6.

Verber, tua verbera patere 63, 81.

Verbosus, loquelâ 55, 20. id quod verbosis dicitur et fatuis 98, 2.

Verbum, nam verbum non faciet patrem 74, 6. non istue satis est uno te dicere verbo 67, 15. audias nostra verba 61, 98. quae verba locuta es 66, 29. non sibi postilla metuebant talia verba 84, 9.

Vere, 8, 8. 11, 19. 64, 198. 75, 2. 80, 5. 100, 4. 109, 3. 115, 8.

Verecundus, herae 68, 136.

Vereri, vereris inepta crura ponticuli 17, 2. nihil veremur istos, qui in platea praetereunt 15, 6. viator, hunc deum verberis 20, 16. — seq. inf., mater impia non verita est divos scelerare parentes 64, 405.

Veridicus, oraculum 64, 327. cantus 64, 307.

Vernus, aura 64, 90.

Vero, 64, 231. 66, 89. 97, 6.

Verpa, nihilo minore 28, 12.

Verpus, Priapus ille 47, 4.

Verrere, (lecti iuvenes) verrentes abiegnis aequora palmis 64, 7.

Versare, libratum tereti versabat turbine Iusum 64, 315.

Versari, ut toto indomitus furore lecto versarer 50, 12. ille autem prope iam mediis versatur in undis 64, 167. — te in medio versantem turbine lecti 64, 149.

Versiculus, delicatos 50, 4. versiculus nihil necesse est (castos esse) 16, 6. me ex versiculis meis putatis parum pudicum 16, 3.

Versus, lepidio 6, 17. longe plurimos facit versus 22, 3.

Vertere, vector in occasum 66, 67.

Vertex, 1) summum caput, (Scheitel) flavi 66, 62. flavo 64, 63. ambrosio 64, 310. e Berniceo 66, 8. in cinerem canos solvent a vertice erines 64, 351. invita tuo de vertice cessi 66, 39. abfore mea dominae vertice discrucior 66, 76. 2) summus mons, iugum, fastigium montis, Peliaeo 64, 1. Parnassi summo 64, 391. e praeruptis 64, 298. praecipitem sese scopulorum evertite fecit 64, 245. princeps e vertice Peli advenit Chiron 64, 279. in aërii pellucens vertice montis rivus 68, 57.

Verum, 6, 4. 10, 31. 12, 13. 15, 9. 17, 10. 23, 3. 26, 4. 32, 9. 67, 12. 76, 14. 78, 9. 92, 4. 97, 4. 99, 3.

Verus, 1) sincerus, pectoris 66, 74. 2) non fictus, non falsus, sive-ra est Persarum impia religio 90, 4. si mihi vera nuntiantur 35, 11. ego non ullo vera timore tegam 66, 72. non vera gemunt (novae nuptae) 66, 18. seu Sabine, sive verius Tiburis 44, 5.

Vesunire, vesaniante vento 25, 13.

Vesanus, Catullo 7, 10. flamma 100, 7.

Vesper, vesper adest, iuvenes, consurgite, vesper Olympo expectata diu vix tandem lumina tollit 62, 1.

Vester, saepius.

Vestibulum, molli velatum fronde 64, 294. vestibuli linquentes regia tecta 64, 277.

Vestigium, 1) errabunda 64, 113. flamma 64, 342. me nocte premunt vestigia divum 66, 69. — in et a p h o r. S p u r, dulcia nocturnae rixae 66, 13. extenuata veteris poenae 64, 296. 2) pes, candida permulcens liquidis vestigia lymphis 64, 162.

Vestis, 1) pura 68, 15. rarae 69, 3. sub molli 65, 21. reiecta 66, 81. his corpus tremulum complectens undique vestis 64, 308. — 2) vestis stragula, priscis hominum variata figuris 64, 50. talibus amplissime decorata figuris 64, 266. purpurea 64, 163. 3) velum, funestam antennae deponant undique vestem 64, 234.

Veternus, stolidum 17, 24.

Vetulus, Falerni 27, 1.

Vetus, 1) nomen 61, 213. grabati 10, 22. ploxemi 97, 6. 2) antiquus, Batti 7, 6. scriptorum 68, 7. 3) pristinus, in dominum 67, 8. poenae 64, 296. amores 96, 3.

Vexare, angusta malis cum moenia vexarentur 64, 80.

Via, variae 46, 11. viam vorabit 35, 7. de via mulier 25, 5.

Viator, lasso 68, 61. ego arida, o viator, ecce populus 20, 2. proin, viator, hunc deum verberis 20, 16.

Vibrare, desissem truncos vibrare iam-bos 36, 5.

Vicinus, Priapus 19, 20.

Vicis, neque tum mitrae neque tum fluitantis amictus illa vicem curam 64, 69.

Victima, ancipiti succumbens ferro 64, 370.

Victor, persaepe vago victor certamine cursus (Achilles) 64, 341.

Victoria, amat victoria curam 62, 16.

Videre, 1) viden' 61, 98. Varus me

meus ad suos amores visum duxerat 10, 2. — e. a. c. c., agellulum hunc, tute quem vides 20, 3. talis iste meus stupor (homo stupidus) nil videt, nihil audit 17, 21. phaselus ille, quem videtis, hospites 4, 1. femellas omnes, quas vultu vidi tamen sereno 55, 8. quis illos homines beatiore vidit 45, 26. (leo) teneram vidit Attin prope marmora pelagi 63, 88. illa viderunt luce marinas mortales oculi nudato corpore Nymphas 64, 16. cupiens videre lucem 50, 12. vix mi ipse credens videre te in tuto 31, 6. — seq. relat., non videmus manticae quod in tergo est 22, 21. viden? ut faces splendidas quantum comas? 61, 77. vident? ut perniciter exsiluere (igoes)? 62, 8. — seq. partic., idem me ille Conon coelesti lumine vidit e Bereniceo vertice caesariem fulgentem clare 66, 7. ne qua femina pulchrior clarum ab Oceano diem viderit venientem 61, 90. — seq. a. c. c. et in fin., flammeum video venire 61, 122. cum puero bello praecone qui videt esse 106, 1. illa, quam videtis turpe incidere 42, 7. uxor Meneni, saepe quam in sepulchris vidistis ipso rapere de rogo coenam 59, 3. — de rebus, sidera furtivos hominum vident amores 7, 8. — 2) ferre, tolerare, (mit ansehen) quis hoc potest videre, quis potest pati 29, 1. cinaede Romule, haec videbis et feres 29, 5, 10. 3) animo videre = intelligere, quantum video 28, 11. facere, ut quis (istuc) sentiat et videat 67, 16. non est quisquam, quem non in aliqua re videre Suffenum possis 22, 19. — seq. relat., (Attis) liquida mente vidit, sine quis ubique foret 63, 46. — e. a. c. c. et in fin., hunc video mihi hunc frustra sumtum esse laborem 116, 5. quod vides perisse 8, 2. haec pessima se puella vidit iocose et lepide vovere divis 36, 9. 4) cogitare, Gallus homo est stultus nec se videt esse maritum 78, 5. nec matrem nec germanam esse videbam hanc tibi 91, 5. — *Videri*, 1) urbanus Suffenus unus caprimulgus aut fossor cursus videtur 22, 11. qui modo scurra videbatur 22, 13. e. dat., ille mi par esse deo videtur 51, 1. quoi videberis bella 8, 16. ut mihi tum repente visum est 10, 3. 2) videtur i. q. placet, iam videtur 61, 97. *Fidus*, vitis 62, 49. noctes 6, 6. *Vigere*, memori tibi condita corde haec vigeant mandata 64, 232. *Vigescere*, iam lacti studio pedes vigeant 46, 8. *Vigilare*, tuo adventu vigilat custodia semper 62, 33. *Vilis*, multo mi famen es vilior et levior 72, 6. *Villa*, in tua suburbana 44, 7. *Villicae*, sordebant tibi villicae 61, 136. *Villicus*, pol ecce, villicus venit 20, 19. *Villula*, paustrem 19, 1. villula nostra non ad Austri flatus opposita est 26, 1. heri villulam hortulumque pauperis tuor 20, 4. *Vinca*, iunco 19, 2.

Vincere, iure igitur vincemur 62, 16. — tu horum magnos vicisti sola furores 68, 129. *Vincire*, non tereti strophio luctantes vinceta papillas 64, 65. *Vinculum* s. *Vinculum*, urbis Dardaniae Neptunia solvere vincula 64, 368. *Vindex*, poena 64, 192. *Vinea*, humilis 64, 39. necesse Priapo domini hortulum vineamque tueri 19, 18. *Vinum*, 1) lymphac, vini pernicies 27, 6. non sine vino et sale 13, 5. 2) convivium, ubi bibitur vinum, reddens mutua per iocum atque vinum 50, 6. manu sinistra non belle uteris in loco atque vino 12, 2. *Viola*, luteae 19, 12. *Violare*, pater illius nati violasse cubile dicitur 67, 23. cum se cogitat esse pium nec sanctam violasse fidem 76, 3. *Vir*, 1) sterilis 63, 69. medii 80, 6. irranti 64, 143. solo 111, 1. primores Argivorum 68, 88. senibus 61, 186. nulla (femina) vici speret sermones esse fideles 64, 144. facta virum multantes vindice poena 64, 192. Troia virum et virtutum omnium acerba cinis 68, 90. 2) pars, qua viri sumus, ut relicta sensit sibi membra sine viro 63, 6. 3) coniux, maritus, levis 61, 102. unus 61, 172. dulci 67, 1. flavo 68, 130. amisso 68, 80. novo 66, 20. praesente 83, 1. quae tuis viri petet, cave ne neges 61, 152. non illam vir prior attigerat 67, 20. domus ut potens et beata viri tui 61, 157. iam cubile adcaent viri (virgo et pronuba) 61, 183. ipsius ex ipso demta viri gremio 68, 146. (virgo) cara viro magis est 62, 58. rapis teneram ad virum virginem 61, 3. moesta virum mittens (Laodamia) 66, 29. quod pepigere viri 62, 28. *Virere*, vestibulum ut molli velatum fronde vireret 64, 294. virens, a dii, sprica 19, 11. pampiuo 20, 8. silvarum 34, 10. *Virgatus*, calathisci 64, 320. *Virgatus*, zonam 67, 28. exuviis 66, 14. *Virginitas*, longa 68, 116. virginitas non tota tua est 62, 62. *Virgo*, 1) bona 61, 20. regia 64, 86. percussae 64, 365. teneram 61, 4. a parva 66, 26. integrae 61, 37. virgo adest 61, 77. iam veniet virgo 62, 4. virgo dum intacta manet 62, 45, 56. virgo quod fertur tradita nobis 67, 19. dum virgo quondam fuit 66, 77. ne pugna cum tali coniuge, virgo 62, 59. malum procurrit casto virginis e gremio 65, 20. tibi virgines zonula solvant sinus 61, 52. claudite ostia, virgines 61, 231. — patrona virgo (Minerva) 1, 9. Rhamnusia virgo (Nemesis) 64, 396. 66, 71. 68, 77. a doctis virginibus (Musis) 65, 2. 2) sidus, Virginis et saevi contingens namque Leonis lumina 66, 65. *Virgultum*, refringit virgulta pedevago 63, 86. *Viridans*, viridantia Tempe 64, 286. *Viridis*, Idae 63, 70. Idam 63, 30. metaph. de iuvenili aetate, viridissimo flore puella 17, 14. *Virtus*, fervida 64, 218. — virtutes

i. q. facta fortia, egregias 64, 349. magnis 64, 324, 358. Troia virum et virtutum omnium acerba cinis 68, 90. vestis heroum mira virtutes indicat arte 64, 51.

Fis, capita Maenades vi faciunt hedigerigerae 63, 23.

Fisere, 1) videre, needum etiam esse, quae visit, visere credit 64, 55. visam te incolumem 9, 6. canent quod visere par est 62, 9. maria visens lacrimantibus oculis 63, 48. 2) a dire, sospitem Erechtheum se ostendit visere portum 64, 211. tales dignantur visere coetus (dii) 64, 408. Caesaris visens monumenta magni 11, 10.

Vita, 1) pro dulci 64, 157. longa 64, 215. tota 109, 5. omne vitae spatium 64, 90. nostrae crudele venenum vitae 77, 6. vitam agam sub altis Phrygiae columinibus 63, 71. si vitam puriter egi 76, 19. (gaudia) tuus in vita dulcis allebat amor 68, 24, 96. vita frater amabilior 65, 10. vita dulcius atque animâ coniugium 68, 106. 2) vivenditatio, quae tibi manet vita? 8, 15. magis haec quid optandum vitâ 107, 8. 3) de hominibus ardentem amatam, mea vita, Septimille 45, 13. hinc praecipue de puella, quam quis amat, mea vita (Lesbia) 109, 1. sitis felices et tu simul et tua vita 68, 155. credis me potuisse meae maledicere vitae 104, 1.

Vitare, iuvenca vitans obus indomitâ ingi 63, 33.

Vitis, lenta 61, 107. vidua 62, 49.

Vitta, niveae 64, 310.

Vivere, 1) (luce mea) vivâ vivere dulce mihi esse 68, 160. — esse, quis me uno vivit felicitur 107, 7. tu insula male et molesta vivis 10, 33. quoi tam bona mater tamque valens vivat 89, 2. 2) vitam degere, nec miser vive 8, 10. bene vivite 61, 233. posset ut abrupto vivere coniugio 68, 84. 3) eom morari, habitare, Romae vivimus 68, 34. 4) uti, (umgehen) cum suis vivat moechis 11, 17. viro contentas vivere solo 111, 1. 5) frui vita, genio indulgere, vivamus, mea Lesbia, atque amemus 5, 1.

Vivus, lux mea, qua vivâ vivere dulce mihi est 68, 160.

Vix, 31, 5. 66, 68. vix tandem 62, 2. 68, 121.

Vocare, 1) ad domum dominam voca 61, 31. — laeva sive dextera vocaret aura 4, 20. — 2) invitare, Sextius, qui tunc vocat me, cum malum legit librum 44, 21. 3) canere, carmine tollere, volo te ac tuos vocare ad coelum lepido vocare versu 6, 17.

Vocatio, mei sodales quaerunt in tri-viis vocationes 47, 7.

Volare, de celeri motu, a) de hominibus, ad claras Asiae volens urbes 46, 6. b) de nave, sive pal-mulis opus foret volare sive linteo 4, 5.

Volatilis, adde huc plumipedes volatilesque 55, 27.

Volatus, Pegaseo 55, 24.

Volitare, vagari, huc illuc discurrere, parte ex alia florens volitabat lacchus 64, 252. suavit illa divae volitare vaga cohors 63, 25. de nave: celeriter currere, levi fecit volitantem flamine currum (navem) 64, 9.

Voluntas, quaecumque feret voluntas coelitus 11, 13.

Voluptas, si qua recordanti benefacta priora voluptas est homini 76, 1.

Volvere, (rivus) cum de prono praecipit esse valle volutus 68, 59. — metaph. de animo, multiplices animo volvebat saucia curas 64, 251.

Vomer, prono 64, 40.

Vorago, lividissima maximeque profunda 17, 11. in tenaci 17, 26.

Vorare, 1) effossos oculos voret atro gutture corvus 108, 5. 2) festina uter emetiri, conficere, viam vorabit 35, 7. 3) de obsceno libidininis genere, fama susurrat grandia te medi tentâ vorare viri 80, 6. non si demisso se ipse voret capite 88, 8.

Vorax, 1) Scylla 64, 156. 2) libidinosus, adulter 57, 8. culo 33, 4. es impudicus et vorax et aleo 29, 6, 11. quis hoc potest videre, nisi impudicus et vorax et aleo 29, 2.

Vortex, tanto te absorbens vortice amoris aestus 68, 107.

Votum, 1) pristina 66, 38. acceptum facere redditumque votum 36, 16. votum solvite pro mea puella 36, 2. non ulla vota litoralibus diis sibi esse facta (ait phaeclus) 4, 22. tacito suspendit vota labello 64, 104. non votis esse tuam me, sed potius largis effice muneribus 66, 91. 2) cupiditas, maligno 67, 5.

Vovere, sanctae Veneri Cupidinique voxit electissima pessima poetae scripta tardipedi deo daturam 36, 4. haec pessima se puella vidit iocose et lepide vovere divis 36, 16.

Vox, 1) altiore 42, 18. clariorâ 64, 321. furtiva 67, 41. tinnula 61, 13. ut supplicis vocem in novissimo casu contemtam haberes 60, 4. non haec quondam nobis promissa dedisti voce 64, 140. patriam adlocuta voce est ita moesta miseriter 63, 49. — 2) sonus, ubi cymbalum sonat vox 63, 21. 3) verbum, clariorâs 64, 125. missas 64, 166. has postquam moesto profudit pectore voces 64, 202.

Fulgus s. *Folcus*, dilexi tum te non tantum ut vulgus amicam 72, 3. anue ut pervenias in ora volgi 40, 5.

Vulturium, avido 108, 4. (nepos) suscitavit a cano vulturium capite 68, 121.

Vultus, feri 64, 14. sereno 55, 8. linquens geutoris filia vultum 64, 117. praese declarant gaudia vultu 64, 34.

Z.

Zona, diu ligatam 2, 13. virgineam 67, 28.

Zonula, tibi virgines zonulâ soluunt sinus 61, 53.

II.

INDEX NOMINUM PROPRIORUM.

A.

Achilles, expers terroris 64, 339.
Achivus, fessis 64, 367.
Acme, (puella Septimii) leviter caput reflectens 45, 10. fidelis 45, 23. mea Acme, ni te perditte amo 45, 2. Acmen Septimius tenens in gremio 45, 1. unam Septimius misellus Acmen mavolt, quam Syrias Britanniasque 45, 21.
Adria, *Adriaticus*, v. *Hadria*, *Hadriaticus*.
Aeetaeus, ad fines 64, 3.
Aegeus, (Thesei pater) cum moenia divae linquentem gnatum ventis condereret Aegeus 64, 213.
Aegyptus, si captam Asiam Aegypti fimbis adiceret 66, 36.
Aemilius, (homo impurus) utrumque os an culum olfacerem Aemilio 97, 2.
Aethiops, Memnonis 66, 52.
Africus, pulveris 61, 206.
Aganippe, (Fons Musis sacratu) lymph frigerans 61, 30.
Alpes, trans altas 11, 9.
Alphenus, (Varus, Catulli amicus), immemor atque unanimis false sodalibus 30, 1.
Amastris, (urbs Paphlagoniae) Pontica 4, 13.
Amathus, (oppidum Cypri) quae Amathunta colis (Venus) 36, 14.
Amathusia, (Venus) duplex 68, 51.
Amor, dextram sternuit approbationem 45, 8, 17.
Amphitrite, (Neptuni coniux) rudem 64, 11.
Amphitryonides, (Hercules) falsiparens 68, 112.
Ancon, (urbs maritima in agro Piceno sita) quae Ancona colis (Venus) 36, 13.
Androgeoneus, (Androgeus, Minois filius) caedis 64, 77.
Antimachus, (poeta Graecus) tumido 95, 10.
Antius, (C. Restio) in petiorem 44, 11.
Aonius, specus 61, 28.
Apeliota, (ventus quidam) villula non ad Austri flatus opposita est, aut Apeliotae 26, 3.
Aquinus, (poeta malus) Caesios, Aquinos, Suffenum, omnia colligam venena 14, 18.
Arabs, molles 11, 5.
Argivus, subst., primores Argivorum 68, 87.

Argivus, a di., pubis 64, 4.
Ariadna, indomitos in corde gerens furores 64, 54. te quaerens, Ariadna, 64, 254.
Ariadneus, ex temporibus 66, 60.
Arrius, (homo stultus, de quo carm. 84.) comoda dicebat, si quando comoda vellet dicere, et huiusmodi Arrius insidias 84, 2. postquam illuc (in Syriam) Arrius isset 84, 11.
Arsinoe, (Ptolemaei Philadelphii soror et uxor) Locridos 66, 54.
Asia, captam 66, 36. ad claras Asiae urbes 46, 6. Troia, commune sepulcrum Europae Asiaeque 68, 89.
Asius, (Asia palus) myrtus 61, 22.
Asinius, (homo furax, ad quem carm. 12.) Marrucine 12, 1.
Assyrius, odore 68, 144. fines 66, 12.
Atar, (fluvius Galliae Narbonensis) cavas Atacis ad undas 95, 5.
Athenae, pro caris 64, 81.
Athos, (mons Macedoniae) perme dium 66, 46.
Attis, (iuvenis Phrygius, a Cybele amatus, de quo carm. 63.) super alta vectus maria 63, 1. notha mulier 63, 27. comitata tympano 63, 32. excitam 63, 42. teneram 63, 88. ipsa pectore Attis sua facta recoluit 63, 45.
Aufilena, 1) puella a Quintio amata, Coelius Aufilenum et Quintius Aufilenam depercut 100, 1. 2) metretis, (ad quam carm. 110 et 111.) 110, 1. 111, 1.
Aufilenus, (Aufilena frater, iuvenis a Coelio amatus) 100, 1.
Aurelius, (L. Cotta, Catulli amicus) Furi et Aureli, comites Catulli 11, 1. pathice 16, 2.
Aurelius, (homo famelicus) commendo tibi me ac meos amores, Aureli 15, 2. pater esuritionum 21, 1.
Aurunculeia, (Iulia, Manlii sponsa) 61, 87.
Auster, villula nostra non ad Austri flatus opposita est 26, 1.

B.

Balbus, ianquam Balbo dicunt servisse benigne 67, 3.
Battades, (Callimachus) carmina Battadae 65, 16. 116, 2.
Battus, (primus Cyrenarum conditor) veteris 7, 6.

Berenice, Ptolemaei et Arsinoes filia, de cuius coma carm. 66.
Bereniceus, e vertice 66, 8.
Bithynia, quid esset iam Bithyua 10, 7.
Bithynus, campos 31, 5.
Boniensis, Rufa 59, 1.
Bootes, (sidus) ante tardum 66, 67.
Boreas, saevi 26, 3.
Britannia, ultima 29, 4. hunc, Galliae, timetis, et Britanniae? 29, 21. unam Septimius miscellus Acmen inuolt, quam Syrias Britannisque 45, 22.
Britannus, horribiles ultimosque 11, 12.
Brixia, (Veronae metropolis), Veronae mater amata meae 67, 34.

C.

Caecilius, (Catulli amicus, ad quem carm. 35.) poetae tenero, meo sodali 35, 2. est magna Caecilio inchoata mater 35, 18.
Caecilius, ita Caecilio placeam 67, 9.
Caesar, (C. Iulius, in quem carm. 29, 54, 57, 93.) magni 11, 10. nil nimium studeo, Caesar, tibi velle placere 93, 1. pulchre conuenit improbis cinaedis Mamurrae pathicoque Caesarique 57, 2.
Caesius, (malus poeta) Caesios, Aquinos, Suffeauri, omnia colligam uenena 14, 18.
Callisto, (sidus vulgo ursa nominatum) Lycaonidi 66, 66.
Calvus, (C. Licinius, Catulli amicus, ad quem carm. 14 et 53.) iucundissime 14, 2. cum mirifice Vatiniana meus crimina Calvus explicasset 53, 3.
Camerius, (Catulli amicus, ad quem carm. 55.) Camerium mihi, pessimae puellae (reddite) 55, 10.
Canopaeus, (Canopus, urbs Aegypti celeberrima) litoribus 66, 58.
Castor, gemelle Castor et gemelle Castoris 4, 27. (aura) iam prece Pollucis, iam Castoris implorata 68, 65.
Cato, (Catulli amicus, ad quem carm. 56.) o rem ridiculam, Cato, et iocosam 56, 1. ride, quicquid amas, Cato, Catullum 56, 3.
Catullus, (C. Valerius) miser 8, 1. pessimus omnium poeta 49, 4. vesano 7, 10. iam Catullus obdurat 8, 12. Lesbiam, quam Catullus amat plus quam se 52, 2. Furi et Aureli, comites Catulli 11, 1. delicias tuas Catullo velles dicere 6, 1. male est, Cornifici, tuo Catullo 38, 1. tu, Catulle, destinatus obdura 8, 19. mihi, mi Catulle, paulum istos commoda 10, 25. linquantur Phrygii, Catulle, campi 46, 4. otium, Catulle, tibi molestum est 51, 13. quid est, Catulle, quid moraris emori 52, 1. 4. multa parata manent in longa aetate, Catulle, gaudia tibi 76, 5. (Lesbium) Lesbiam malit quam te cum tota gente, Catulle, tua 79, 2. (libellum) ad tuum Catullum misti 14, 13. quibus non est cordi Catullum laedere 44, 3. quicquid amas Catullum 56, 3. dicebas quondam solum te nosse Catullum 72, 1. hic pulcher vendat cum gente Catullum 79, 3. si tibi vis oculos debere Catullum 32, 1. ctsi uno non est contenta Catullo 68, 135.
Cecropia, (Athenae) funera Cecropiae ne funera 64, 83. electos iuvenes simul et decus inuuptarum Cecropiam solitam esse dapem dare Minotauro 64, 79.
Cecropius, puppes 64, 172.
Celtiber, (incola Hispaniae Tarraconensis) nunc Celtiber es 39, 17.
Celtiberia, cuniculosae 38, 18.
Celtiberius, in terra 39, 17.
Ceres, somnum capiunt sine Cerere 63, 36.
Chulybes, (fortissimus Scythiae populus) ut Chalybon omne genus percat 66, 48.
Churybdis, vasta 64, 156.
Chiron, portans siluestria dona 64, 280.
Cicero, v. Tullius.
Cinna, (Gaius, amicus Catulli, ad quem carm. 113.) meus sodalis Ciua est Gaius 10, 30. Smyrna mei Cinnae nonam post denique messem edita 95, 1.
Cnidus, v. *Gnidus*.
Coelius, (M. Rufus, Catulli amicus, ad quem carm. 58 et 100.) Coelius Aufilenum et Quintius Aufilenam depercut 100, 1. Coeli, Lesbia nostra nunc glabit magnanimos Remi nepotes 58, 1.
Colchi, auratam optantes Colchis auertere pellem 64, 5.
Colonia, (fortasse oppidulum prope Veronam, ad quod carm. 17.) o Colonia, quae cupis ponte ludere longo 17, 1.
Cominius, (senex pravus, in quem carm. 108.) si, Comini, populi arbitrio tua cana senectus spurcata impuris moribus intereat 108, 1.
Comum, v. *Novum Comum*.
Conon, (astronomiae peritiam clarus) idem me ille Conon coelesti lumine vidit fulgentem clare 66, 7.
Cornelius, de Corneli narrat amore 67, 35.
Cornelius (Nepos, ad quem carm. 1. et fortasse 102.) Corneli, tibi (dono novum libellum) 1, 3. me unum esse inuenies illorum iure sacratum, Corneli 102, 4.
Cornificius, (Catulli amicus, ad quem carm. 38.) male est, Cornifici, tuo Catullo 38, 1.
Crunon, (oppidum Thessaliae) linquant Cranonis domos 64, 36.
Cres, non custos si lingar ille Cretum 54, 23.
Creta, talia Cretam funera portarentur 64, 82. nec perfidas in Cretam religasset navita funem 64, 174.
Croesus, cur non diuitiis Croesum sperare potis sit 115, 3.
Cupido, circumcursans hinc illinc 68, 133. sanctae Veneri Cupidini que uovit 36, 3.
Cupidines, lugete, o Veneres Cupidinesque 3, 1. (unguentum) meae puellae

lao donarunt Veneres Cupidinesque 13, 12.

Cybele s. *Cybele*, mater 63, 9. Diodymi dea domina 63, 91. minax 63, 81. iuncta iuga resolvens Iconibus 63, 76. ad Cybeles nemora 63, 12. domum Cybelles, nemora 63, 20, 35. Cybeles fama ferar 63, 68.

Cyclades, insulas 4, 7.

Cycnaeus, speculae 67, 32.

Cylleneus, prope Pheneum 68, 109.

Cyrenae, (urbs Africae) laserplciferis 7, 4.

Cytorius, in iugo 4, 11.

Cytorus, (mons Paphlagoniae) buxifer 4, 13.

D.

Dardanius, (Dardanus Troiae conditor) urbis 64, 368.

Daulias, (Progne in Iusciniam mutata) absumti fata gemens Ilyli 65, 14.

Delius, (Delos insularum Cycladem media) prope olivam 34, 7.

Delphi, (urbis Delphorum in eolae) tota certatim ex urbe ruentes 64, 393.

Dia, (Naxos insula) fluctisono litore Diae 64, 52. spumosa ad litora Diae 64, 121.

Diana, (ad quam carm. 34.) Dianae sumus in fide 34, 1. Dianam canamas 34, 3.

Dindymenus, dominae (Cybeles) 63, 13.

Dindymus, (Phrygiae mons) Dindymi dominam (Cybelen) 35, 14. 63, 91.

Dione, (de Venere) si placet Diorae 56, 6.

Dyrachium, (urbs Macedoniae) Hadriae tabernam 36, 15.

E.

Egnatius, (homo stultus et ineptus, in quem c. 39.) Egnatius renidet usquequaque 39, 1. bone 39, 9. cuniculosae Celtiberiae fili 37, 19.

Emathius, (Thessalus) opis 61, 325.

Eous, (orientalis) unda 11, 3.

Erycina, (Venus) spinosas ferens in pectore curas 64, 72.

Etruscus, obesus 39, 11.

Eumenides, quibus anguineo redimita capillo frons expirantes praeporat pectoris iras 64, 193.

Europa, Troia nefas, commune sepulcrum Europae Asiaeque 68, 89.

Eurotas, quales Eurotae progignunt flumina myrtos 64, 89.

F.

Fabullus, (Catulli amicus, ad quem carm. 13 et 28.), coenabis bene, mi Fabulle, apud me paucis diebus 13, 1. deos rogabis, totum ut te faciaut, Fabulle, nasum 13, 14. Veran-

ni optime, tuque, mi Fabulle, quid rerum geritis 28, 3. sudaria Setaba miserunt mihi muneris Fabullus et Verannius 12, 15. haec amem necesse est ut Veranniolam meum et Fabullum 12, 17. vos Veranniole meo et Fabullo verpus praeposuit Priapus ille 41, 4.

Falcrnum, vetuli 27, 1.

Favonius, tepidi 64, 283. villula nostra non ad Austri flatus opposita est, nec ad Favoni 26, 2.

Fides, dii meminerunt, meminit Fides 30, 11.

Flavius, (Catulli amicus, ad quem c. 6.) Flavi, delicias tuas Catulla velles dicere 6, 1.

Formianus, (Formiae, vetus Latii oppidum) deceptoris 41, 4. 43, 5. illa (macula) 57, 4. saltu 114, 1.

Fortuna, secundae 64, 222.

Fuffitius, seni recento 54, 5.

Furius, (Catulli amicus, ad quem c. 11, 16 et 26.) Furi et Aureli, comites Catulli 11, 1. einaede 16, 2. Furi, villula nostra non ad Austri flatus opposita est 26, 1.

Furius, (homo inops, in quem 23.) Furi, quoi neque servus est neque arca 23, 1. haec tu commoda tam beata, Furi, noli speruere 23, 24.

G.

Gaius, (Cinna, Catulli amicus) meus sodalis Ciuina est Gaius 10, 30.

Gallae, (sive Galli, Cybeles sacerdotes) ite ad alta, Gallae, Cybeles nemora 63, 12. rapidae 63, 34.

Gallia, Comata 29, 3. hunc, Galliae, timetis, et Britanniae 29, 21.

Gallieanus, catuli 42, 9.

Gallicus, Rheuum 11, 11.

Gallus, (homo libidinosus, de quo c. 78.) habet fratres 78, 1. homo est bellus 78, 3. homo est stultus 78, 5.

Gellius, (adulter infamissimus, in quem c. 74, 80, 88, 89, 90, 91 et 116.)

Gellius audierat patrum obiurgare solere, si 74, 1. Gellius est tenuis 89, 1. nascatur Magus ex Gelli matrisque nefando coniugio 90, 1. quid dicam, Gelli, quare rosea ista labella hiberna sicut candidiora nive 80, 1. quid facit is, Gelli, qui cum matre atque sorore prurit 88, 1. suscipit, o Gelli, quantum non ultima Tethys abluat 88, 5. non ideo, Gelli, sperabam te mihi fidum in misero hoc nostro, hoc perditto amore fore 91, 1. hunc video mihi nunc frustra sumtum esse laborem, Gelli 116, 6.

Gnidus, (urbs Doridis in Caria) arundinosam 36, 13.

Gnosius, (Gnosus, urbs Cretae) litora 64, 172.

Golgi, (urbs Cypri, Veneris sacra) quae Golgos (colis) 36, 14. quae regis Golgos 64, 96.

Gortynius, (Gortyna, Cretae metropolis) tecta 64, 75.

Graecus, pubes 68, 102.

Graius, quale ferunt Graii Pheneum prope Cylleneum siccare emulsa piuguo palude solum 68, 109.

II.

Hadria, (mare Hadriaticum) Dyrrachium, Hadriae tabernam 36, 15.
Hadriaticum, (mare) minacis 4, 6.
Hamadryades, deae 61, 23.
Harpocrates, (silentii deus) patrum reddidit Harpocratem 74, 4. factum me esse puta Harpocratem 102, 4.
Hebe, ne longa virginitate foret 68, 116.
Helena, Helenae raptu 68, 87.
Heliconcus, (Helicon, Boeotiae mons) collis 61, 1.
Hellespontius, ora 18, 4.
Hellespontus, rapido 61, 359.
Hercules, te iam ferre Herculei labos est 55, 13.
Heroes, nimis optato sacclorum tempore nati 64, 23.
Hesperus, portans optata maritis 64, 330. Hespere, qui coelo fertur crudelior ignis 62, 20. Hespere, qui coelo lucret incundior ignis 62, 26. Hespere, mutato comprehendis nomine eodem 62, 35.
Hiberi, (Hispani) (te) audiam Hiberum narrante loca, facta, nationes 9, 6. sudaria Setaba ex Hiberis miserunt mihi muneri Fabullus et Verannius 12, 14.
Hiberus, praeda 29, 20. urina 37, 20. carbasus 64, 227.
Hionius, Ionius fluctus iam non Ionius esse, sed Hionios 84, 12.
Hortulus, (Catulli amicus, ad quem 65.) etsi me assidua confectum cura dolore sevocat a doctis, Hortale, virginibus 65, 1.
Hortensius, 35, 3.
Hydrochous, (sidus) proximus Hydrochoi fulgeret Orion 66, 94.
Hymen et Hymenacus, (nuptiarum deus) io Hymen Hymenace io, io Hymen Hymenace 61, 125, 145, 150, 153, 160, 165, 170, 175, 180, 185, 190. Hymen o Hymenace, Hymen ades o Hymenace 62, 5, 10, 19, 25, 31, 38, 48, 66.
Hymenaeus, (carmen nuptiale) iam directur Hymenaeus 62, 4.
Hyperborci, (qui in extrema septentrionis regione habitant) usque ad Hyperboreos et mare ad Oceanum 115, 6.
Hyrcani, in Hyrcanos 11, 5.

I.

Iacchus, (Bacchus) florens 64, 252.
Ida, (mons Phrygiae) viridem 63, 30. viridis 63, 70. ad Idae tetuli nemora pedem 63, 52.
Idalium, (Cypri urbs et nemus) sanctum 36, 12. frondosum 64, 96. Idalium colens Venus 61, 17.
Idomeuius, (Idomene, Macedoniae oppidum) montes 64, 178.
Idrus, (mons Cariae) cultricem montibus Idri 64, 301.
Iliacus, ad muros 68, 86.
Indi, in extremos 11, 2.
India, tosta 45, 6.
Indus, a di., dente 64, 48.

Ionius, fluctus 84, 11, 12.
Ipsithilla, (Catulli amica, ad quam c. 32.) mea dulcis 32, 1.
Itali, cum ausus es unus Italorum omne aevum tribus explicare chartis 1, 5.
Itonus, (oppidum Thessaliae) sancti 64, 228.
Itylus, (Terei filius) absurti 65, 14.
Iuno, maxima coelicolum 68, 138. Lucina 34, 14.
Jupiter, secundus 4, 20. aestuosi 7, 5. superi 55, 5. maximi 34, 6. omnivoli 68, 140. Peleu, quo Jupiter ipse suos concessit amores 64, 26. te bona Jupiter auctet ope 67, 2. non si se Jupiter ipse petat 70, 2. dicebas te non prae me velle tenere Iovem 72, 2. — exclamatio, Jupiter omnipotens 64, 171. Jupiter! 1, 7. 65, 30, 48.
Juventus, (puer bellus, ad quem c. 24, 48, 81, 99.) mellite 99, 1. mellitos oculos tuos, Iuventi, si quis me sinat usque basiare 48, 1. nemone in tanto potuit populo esse, Iuventi 81, 1. o qui bosculus es Iuventiorum 24, 1.

I.

Ladas, (cursor celeberrimus in Olympiis) 55, 25.
Lampsacum, (urbs Hellesponti) qua domus tua Lampsaci est 18, 2.
Lanuvium, (Lanuvium, Latii oppidum) ater atque dentatus 39, 12.
Laodamia, (uxor Protesilaei) coniugis flagrans amore 68, 74. pulcherrima 68, 105. quam ieiunia pium desideret ara cruorem, docta est amisso Laodamia viro 68, 80.
Larissaeus, (Larissa, Thessaliae urbs) moenia 64, 36.
Larius, (Larius, lacus Iusubriae) litus 35, 4.
Latmius, (Latmus, mons Cariae) sub saxa 66, 5.
Latonia, (Diana) maximi magna progenies Iovis 34, 5.
Leo, (sidus) saevi 66, 65.
Lesbia, (puella Catullo amatissima, ad quam 5, 7, 51, 58, 72, 75, 86, 92, 104, 107, 109.) vivamus, mea Lesbia, atque amemus 5, 1. quaeris, quot mihi basiationes tuae, Lesbia, sint satis superque 7, 2. simul te, Lesbia, adspexi, nihil est super mi 51, 7. dicebas quondam solum te nosse Catullum, Lesbia 72, 2. nulla potest mulier tantum se dicere amatam tere, quantum a me, Lesbia, amata, mea, es 75, 2. nobis quoque carius auro, quod te restituis, Lesbia, mi cupido 107, 4. tecum Lesbia nostra comparatur? 43, 7. Lesbia nostra, Lesbia illa, illa Lesbia, quam Catullus unam plus quam se amavit, glubit Remi nepotes 58, 1, 2. Lesbium Lesbia malit quam te cum tota gente, Catulle, tua 79, 1. Lesbia mi praesente viro mala plurima dicit 83, 1. Lesbia formosa est 86, 5. Lesbia mi dicit semper male, nec tacet unquam de me 92, 1. Lesbia me, dispeream, nisi amat 92, 2.

Lesbius, (homo impurus, in quem c. 79.) est pulcher 79, 1.
Lethæus, gurgite 65, 5.
Liber, (Bacchus) vagus 64, 391.
Liber, (Arrii avunculus) 84, 5.
Libo, (homo obscenus) subtile et leve peditum Libonis 54, 3.
Libya, 45, 6.
Libyssinus, montibus 60, 1.
Libyssus, arenae 7, 3.
Licinius, (C. Calvus, Catulli amicus) hesterno, Licini, die otiosi multum lusimus in meis tabellis 50, 1. tuo lepore incensus, Licini, faectiisque 50, 8.
Ligurius, in fossa Liguri 17, 19.
Loeris, Arsinoes 66, 54.
Lucina, Iuno 34, 13.
Luna, notho esse dicta lumine Luna 34, 16.
Lycæonis, Callisto 66, 66.
Lydius, undae 31, 13.

M.

Maenas, ego Maenas ero 63, 69. hederigeræ 63, 23.
Magnus, (Cn. Pompeius) in Magni simul ambulatione 55, 6.
Magus, nascatur Magus ex Gelli matrisque nefando coniugio 90, 1. Magus ex matre et gnato gignatur oportet 90, 3.
Malius, lympha 68, 54.
Mamurra, (Caesaris sodalis) qui hoc potest videre, Mamurram habere quod Comata Gallia habebat uncti 29, 3. pathico 57, 2.
Manlius, (Aulus Torquatus, Catulli amicus, ad quem c. 68, in cuius nuptias c. 61.) sit suo similis patri Manlio 61, 222. tibi ne mea sint ignota incommoda, Manli 68, 11. id, Manli, non est turpe 68, 30. non possum reticere, qua Manlius in re iuverit 68, 41. tale fuit nobis Manlius auxilium 68, 66. ne sublimis aranea deserto in Macli nomine opus faciat 68, 50.
Marcus, (Tullius Cicero) 49, 2.
Marrucinus, (Asinius, homo furax) manu sinistra non belle uteris in ioco atque vino 12, 1.
Mavors, saepe in letifero belli certamine Mavors aut rapidi Tritonis hera armatas hominum est praesens hortata cetervas 64, 395.
Medi, cum Medi peperere novum mare 66, 45.
Mela, (fluvius prope Brixiam) flavus 67, 33.
Memmius, scabies famesque Memmi 47, 2.
Memnon, Aethiopsis 66, 52.
Menenius, Rufa, uxor Meneni 59, 2.
Mentula, (nomen, quo Mamurrae libidinem significat Catullus, in eum c. 94, 105, 114, 115.) Mentula moechatur, moechatur Mentula certe 94, 1. Mentula conatur Pimplaeum scandere montem 105, 1. Formiano saltu non falso Mentula dives fertur 114, 1. Mentula habet instar triginta iugera prati 115, 1. ipse est non

homo, sed vere Mentula magna minax 115, 8.
Minois, (Ariadne) (Theseum) procul ex alta moestis Minois ocellis prospicit 64, 60. (Theseus) qualem Minoidi luctum obtulerat mente immemor, talem ipse recepit 64, 248.
Minos, (rex Cretae) ad magnanimum 64, 85.
Minotaurus, perhibent electos iuvenes Cecropiam solitam esse dapem dare Minotauru 64, 79.
Mnemonides, (Musae) Tempe, Mnemonidum doctis celebranda choreis 64, 288.
Musa, Sapphica 35, 17. nec veterum dulci scriptorum carmine Musae oblectant 68, 7. Musae (Mentulam) fucillis praecipitem eiciunt 105, 2. ne potis est dulces Musarum expromere fetus mens animi 65, 3. munera et Musarum hinc petis et Veneris 68, 10.

N.

Naso, (homo impurus, in quem c. 112.) multus homo es, Naso 112, 1. Naso, multus es et pathicus 112, 2.
Nemesis, ne poenas Nemesis reposeat a te 50, 20.
Neptuniae, (Thetis) pulcherrima 64, 28.
Neptunius, vincla 64, 368.
Neptunus, uterque 34, 3. liquidas Neptuni per undas 64, 2.
Nereis, aequoreae 64, 15.
Nicaea, (Bithyniae urbs) aestusae 46, 5.
Nilus, septemgeminus 11, 8.
Nonius, (Struma) sella in curuli Struma Nonius sedet 52, 2.
Novum Comum, (Insubriae oppidum) Novi relinquens Comi moenia 35, 3.
Nympha, marinas 64, 17. genitor Nympharum Oceanus 88, 6.
Nysigena, (in urbe Nysa natus) Silenis 64, 253.

O.

Oarion, (sidus) proximus Hydrochoi fulgeret Oarion 66, 94.
Occidens, in ultima Occidentis insula 29, 13.
Oceanus, genitor Nympharum 88, 6. (Pelæa) suam Tethys concessit ducere neptem Oceanusque 64, 30. ne qua femina pulchrior clarum ab Oceano diem viderit venientem 61, 89. usque ad Hyperboreos et mare ad Oceanum 115, 6. Bootes vix sero alto mergitur Oceano 66, 68.
Oetaeus, (Oeta, mons Thessaliae) ignes 62, 7. in Thermopylis 68, 54.
Olympus, vespere Olympo vix tandem lumina tollit 62, 1.
Orcus, malae tenebrae Orci 3, 14.
Otho, Othonis caput oppido pusillum 54, 1.

P.

Parcae, veridicos *Parcae* coeperunt edere cantus 64, 307. carmina divino ceciderunt omine *Parcae* 64, 384. (abruptum coniugium) scibant *Parcae* non longo tempore abesse 68, 85.

Paris, abducta gavisus moecha 68, 103.

Paruassus, Parnassi vertice summo 64, 391.

Parthi, sagittiferos 11, 6.

Pasithea, (Gratiarum una) (Somnum) trepidantem recepit dea *Pasithea* sinu 63, 43.

Pegaseus, volatu 55, 24.

Peleus, Thetidis incensus amore 64, 19. Thessaliae columen 64, 26. felicia *Pelei* carmina ceciderunt *Parcae* 64, 383. Thetidi pater ipse iugandum *Pelea* sensit 64, 21. *Pelea* tecum pariter sorror aspernata est 64, 302. qualis adest Thetidi, qualis concordia *Peleo* 64, 337.

Peliacus, (Pelion, Thessaliae mons) vertice 64, 1.

Pelops, periuri 64, 347.

Penates, venistine domum ad tuos *Penates* 9, 3.

Penelopeus, Telemacho 230.

Pencos, (Fluvius Thessaliae) confestum *Pencos* adest 64, 286.

Persae, si vera est *Persarum* impia religio 90, 4.

Perseus, pennipes 55, 25.

Persicus, haruspicium 90, 2.

Phaethon, flammati 64, 292.

Pharsalia, (regio circum Pharsalum urbem) Pharsaliam coeunt 64, 37.

Pharsalius, tecta 64, 37.

Phasis, (Colchidis fluvius) Phasidos ad fluctus 64, 3.

Pheneus, (Arcadiae urbs) prope Cylleum 68, 109.

Phoebus, te solum, *Phoebe*, relinquens 64, 300.

Phrygia, ego vitam agam sub altis *Phrygiae* columinibus 63, 71.

Phrygius, ad iudicem 61, 18. *Phrygiam* ad donum *Cybelles* 63, 20. nemus 63, 2.

Phrygia ad nemora deae 63, 20. campi 46, 1. rivi 64, 345.

Phryx, tibi cen 63, 22.

Phthioticus, (Phthiotis, Thessaliae regio) Tempe 64, 35.

Pimplaeus, (Pimpla, Bocoetiae mons) montem 105, 1.

Piraeus, (Athenarum portus) egressus curvis e litoribus *Piraci* 64, 74.

Pisaurum, (Umbriae oppidum) moribunda a sede *Pisauri* 81, 3.

Piso, (Cn. Calpurnius) *Pisonis* comites, cohors inanis 28, 1. *Porci* et *Socraton*, duae sinistrae *Pisonis* 47, 2.

Pollio, (Asinius) crede *Pollioni* fratri 12, 6.

Pollux, aura secunda iam prece *Pollucis* implorata 68, 65.

Polyxenius, (*Polyxena*, *Priami* filia) caede 64, 369.

Pompeius, consule 113, 1.

Ponticus, *Amastri* 4, 13. praeda 29, 19. truncem sinum 4, 9.

Porcius, (homo pravus, ad quem 47.) *Porci* et *Socraton*, duae sinistrae *Pisonis* 47, 1.

Posthumia, (mulier bibula) lex *Posthumi* magistratae 27, 3.

Posthumius, de *Posthumio* narrat *Brixia* 67, 35.

Priapus, (hortorum deus, ad quem 18, 19, 20.) hunc lucum tibi dedico consecroque, *Priape* 18, 1. qua domus tua *Lampsaci* est. *Priape* 18, 2. vicinus prope dives est negligensque *Priapus* 19, 20. omnia haec necesse *Priapo* praestare 19, 17. verpus 47, 4.

Prometheus, post hunc consequitur solerti corde *Prometheus* 64, 295.

Propontis, hoc negat negare *Propontida* 4, 9.

Protesilaus, (*Protesilaus*, dux Graecorum in bello Troiano) domum 68, 74.

Q.

Quintia, (puella vulgo formosa habita, de qua carm. 86.) *Quintia* formosa est multis 86, 1.

Quintilia, (Calvi amica) non tanto mors immatura dolori est *Quintiliae*, quantum gaudet amore tuo 96, 6.

Quintius, (Catulli amicus, ad quem 82, 109.) *Quinti*, si tibi vis oculos debere *Catullum* 82, 1. *Coelius Aufilenum* et *Quintius Aufilenam* deperunt 100, 1.

R.

Ravidus, (ad quem carm. 40.) quam te mala mens, miscelle *Ravide*, agit praecipitem in meos iambos 40, 1.

Remus, opprobria *Romuli* *Remique* 28, 15. *Lesbia* glubit magnanimos *Remi* nepotes 58, 5.

Rhamnusus, (*Rhamnus*, Atticae oppidum) virgo 64, 396. 66, 71. 68, 77.

Rhenus, Gallicum 11, 11.

Rhesus, (rex Thracum) *Rhesi* niveae citaeque bigae 55, 26.

Rhodus, nobilem 4, 8.

Rhoeteus, (*Rhoetum*, Troadis promontorium) litore 65, 7.

Roma, hoc fit, quod *Romae* vivimus 68, 34.

Romulus, 1) opprobria *Romuli* *Remique* 29, 15. *Romuli* antiquam bona sospites ope gentem 34, 22. disertissime *Romuli* nepotum 49, 1. 2) pro *Romano*, cinaede *Romule*, haec videbis et feces 29, 5, 10.

Rufa, (mulier famelica, de qua carm. 59.) *Bononiensis* *Rufa* *Rufulum* fellat 59, 1.

Rufulus, (de quo c. 59.) *Rufa* *Rufulum* fellat 59, 1.

Rufus, (de cuius gravecolentia carm. 69. et fallacia c. 77.) noli admirari, quare tibi femina nulla, *Rufe*, velit tenerum supposuisse femur 69, 2. *Rufe*, mihi frustra ac nequidquam credite amice 77, 1.

S.

Sabinus, si urbanus esses aut *Sabinus* aut *Tiburis* 39, 10. o funde noster, seu *Sabine*

T.

- seu Tihurs 44, 1. seu Sabine sive verius Tiburs 44, 5. quovis Sabinum pignore esse (fundum) contendunt 44, 4.
- Sacae*, (populus Seythis proximus) sive in extremos penetrabit Indos, seu Sacas 11, 6.
- Salisubulsi*, (Martis sacerdotes) pons, in quo vel Salisubsulis sacra suscipiantur 17, 6.
- Sapphicus*, Musâ 35, 16.
- Saturnalia*, horribilem libellum ad tum Catullum misti Saturnalibus, optimo dierum 14, 15.
- Satyros*, cum thiaso Satyrorum 64, 253.
- Scamander*, (Troadis fluvius) testis crit magnis virtutibus unda Scamandri 61, 358.
- Scylla*, (monstrum) latrans 60, 2. vorax 61, 156.
- Scyros*, (maris Aegaci insula) deseritur Scyros 61, 35.
- Septimillus*, sic, mea vita Septimille, huic uno domino usque serviamus 45, 13.
- Septimius*, (de cuius in Acmen amore c. 45.) Acmen suos amores tenens in gremio 45, 1. misellus 45, 21. uno in Septimio fidelis Acme facit delicias libidinesque 45, 23.
- Serapis*, (Aegyptiorum deus) volo ad Serapim deferri 10, 26.
- Setabis*, (Setabis, urbs Hispaniae) sudarium 25, 7. sudaria 12, 14.
- Sextianus*, conviva 44, 10.
- Sextius*, (homo ineptus) si nefaria scripta Sexti recepo 44, 19. gravedinem et tussim non mi, sed ipsi Sextio ferat frigus 44, 20.
- Silenus*, Nysigenis 61, 253.
- Silo*, (feno, ad quem 103.) aut, sodes, mihi redde decem sestertia, Silo 103, 1.
- Simonideus*, (Simonides, elegorum poeta) lacrimis 38, 8.
- Sirnio*, (peninsula in agro Veronensi) peninsularum, Sirmio, insularumque ocellae 31, 1. venusta 31, 12.
- Smyrna*, (Cinnae poema, de quo 95.) Smyrna mei Cinnae nonam post denique messem edita 95, 1. Smyrnae cavas Atacis penitus mittetur ad undas 95, 5. Smyrnam incana diu saecula pervolvent 95, 6.
- Socratio*, (ad quem 47.) Porci et Socratio, duae sinistrae Pisonis 47, 1.
- Somnus*, excitam Attin fugiens 63, 42.
- Struma*, (Nonius), v. Nonius.
- Stymphalius*, (Stymphalus, Arcadiae locus) monstra 68, 113.
- Suffenus*, (malus poeta) Suffenus iste homo est venustus 22, 1. bellus ille et urbanus 22, 10. Caesios, Aquinios, Suffenum, omnia colligam venena 14, 19.
- Sulla*, (Cornel. Epicadus) literator 14, 9.
- Syri*, apertos 36, 12.
- Syria*, (Arrio) misso in Syriam 81, 7. unam Septimius misellus Acmen mavolt quam Syria Britanniasque 45, 22.
- Syrius*, olivo 6, 8.
- Syrtis*, quae Syrtis (te conceptum expuit) 64, 156.
- Tagus*, (Lusitaniae fluvius) amnis aurifer 29, 20.
- Talassius*, (Hymenaeus) lubet iam servire Talassio 61, 134.
- Tappo*, tu cum Tappone omnia monstra facis 104, 4.
- Taurus*, (Asiac mons) in summo 64, 105.
- Telemachus*, Penelopeo 61, 229.
- Tempe*, (Thessaliae vallis) Phthiotica 64, 35. viridantia 64, 286.
- Tethys*, (Oecani coniux) ultima 88, 5. eanae 66, 70. tene suam Tethys concessit ducere neptem 64, 29.
- Teucus*, (Troianus) sanguine 64, 315.
- Thallus*, (homo libidinosus et furax, ad quem 25.) cinaede 25, 1.
- Themis*, quae Themis olim antiquis solita est muera ferre piis 68, 153.
- Thermopylae*, in Oetaeis 68, 54.
- Theseus*, ferox 64, 73, 211. caeca mentem caligine consitus 64, 207. saevum cupiens contra contendere monstrum 64, 102. perlide 64, 133. cedentem celeri cum classe 64, 53. haec mandata prius constanti mente tacentem 64, 239. ipse suum Theseus pro caris corpus Athenis prolicere optavit potius, quam 64, 61. saevum (Minotaurum) prostravit Theseus 64, 110. quali solam Theseus me mente reliquit, tali 64, 200. toto ex te pectore, Theseu, tota pendebat perdita mente 64, 69. ut Ariadne omnibus his Thesei dulcem praeoptarit amorem 64, 120. amissum credens immiti Thesea fato 64, 216.
- Thespius*, (Thespiac, urbs Boeotiae) rupis 61, 27.
- Thessalia*, domum conventu tota frequentat Thessalia 64, 33. Thessaliae columnem Peleu 64, 26.
- Thesalus*, pubes 64, 268. ora 64, 281.
- Thetis*, pulcherrima Neptunine 64, 28. Thetis humanos non despexit hymenaeos 64, 20. Thetidis Peleus incensus fertur amore 64, 19. (Phoebus) non Thetidis taedas voluit celebrare iugales 64, 303. Thetidi pater ipse iugandum Pelea sensit 64, 21. qualis adest Thetidi, qualis concordia Peleo 64, 337.
- Thia*, (Hyperionis coniux) progenies Thiae clara 66, 44.
- Thracia*, horridam 4, 8.
- Thyas*, (Baccha) effusis evantes cribibus 64, 392.
- Thynia*, (Asiae regio) vix mi ipse credens Thyniam atque Bithynos liquisse campos 31, 5.
- Thynus*, cataglyphos 25, 7.
- Thyonianus*, (Thyone, Bacchi mater) hic merus est Thyonianus 27, 7.
- Tiburs*, si urbanus esses, aut Sabinus aut Tiburs 39, 10. o funde noster, seu Sabine seu Tiburs 44, 1. seu Sabine sive verius Tiburs 44, 5. te esse Tiburtem autumant, quibus non est cordi Catullum laedere 44, 2.
- Torquatus*, parvolus 61, 216.
- Transpadanus*, si urbanus esses, aut Transpadanus 39, 13.

Trinacrius, (Trinacria i. q. Sicilia) rupes 68, 53.

Triton, (Iacus) rapidi 64, 396.

Trivia, (Diana) potens 34, 15. Triviam furtim sub Latunia saxa relegaus Amor 66, 5.

Troia, nefas 68, 89. obscena 68, 99. infelice 68, 99. virum et virtutum omnium acerba cinis 68, 90. primores Argivorum coeperat ad sese Troia ciere viros 68, 88.

Troicus, moenia 64, 346.

Troiugenu, (Achilles) Troiugenum infesto prosternet corpora ferro 64, 356.

Troius, tellus 65, 7.

Tullius, (M. Cicero) disertissime Romuli nepotum, Marce Tulli 49, 1.

Tyrius, in toro 61, 172.

Tyro, (nymphæ), candida 64, 309.

U.

Umbæ, (Italiae populus) pastus 39, 11.

Urania, (Musa) Uraniae genus 61, 2.

V.

Varus, (Alphenus, ad quem 22 et 30., de cuius scorto 10.) Varus meus ad suos amores visum duxerat e foro otiosum 10, 1. Suffenus iste, Varre, quem probe nosti, homo est venustus 22, 1.

Vatinius, odio 14, 3. crimina 52, 2.

Fatinius, (homo periurus) per consulatum peierat Vatinius 52, 3.

Venus, bona 61, 202. bonae 61, 44. Idalium colens 61, 18. sancta 68, 5. sanctae 36, 3. sanguinis expertem 66, 90. verbosa gaudet Venus loquela 55, 20. nil potest sine te Venus 61, 61. pulcher es, neque te Venus negligit 61, 198. estne novis nuptis odio Venus 66, 15. corpus evirastis Veneris nimio odio 63, 17. Veneris casto (me comam) collocat in

gremio 66, 56. munera et Musarum hinc petis et Veneris 68, 10.

Veneres, Iugete, o Veneres Cupidinesque 3, 1. unguentum dabo, quod meae puellae donarunt Veneres Cupidinesque 13, 12. — cf. ind. verbor.

Veranniolus, (Verannius) haec amem necesse est, ut Veranniolum meum et Fabullum 12, 17. vos Veranniolo meo et Fabullo verpus praeposuit Priapus ille 47, 3.

Verannius, (Catulli sodalis, ad quem c. 9 et 28.) Veranni, omnibus e meis amicis antistans mihi millibus trecentis 9, 1. optime 28, 3. sudaria Setaha miserunt mihi munci Fabullus et Verannius 12, 16.

Verona, (Galliae Transpadanae urbs) velim Caecilio, papyre, dicas, Veronam veniat 35, 3. Brixia, Veronae mater amata meae 67, 34.

Veronensis, iuvenum 100, 2.

Vettius, (homo spurcus et vaniloquus, ad quem c. 98.) putide 98, 1. si nos omnino vis omnes perdere, Vetti, dicas 98, 5. Vetti semilauta crura 54, 2.

Vibennius, (pater et filius, quorum alter homo furax, alter moechus, in eos c. 33) furum optime balneariorum, Vibenni pater et cinaeae fili 33, 1.

Virro, (homo foedus, ad quem 71.) miselli 80, 7. si quoi, Virro, bono sacer alarum obstitit hircus 71, 1.

Volusius, (malus poeta, ad quem 36.) annales Volusi, cacata charta 36, 1, 20. Volusi annales laxas scombris saepe dabunt tunicas 95, 7.

Z.

Zephyritis, (Arsinoe) ipsa suum Zephyritis eo famulum legarat 66, 57.

Zephyrus, horrilicans 64, 271. iam coeli furor aequinoctialis iucundis Zephyri silcescit auris 46, 3.

G O T H A E,
TYPIS ENGELHARDO-REYHERIANIS.

Ha
Jue
Jue

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

6374

100

Madison, S. 100
York. 100
5000

